Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

HERODOTI

HALICARNASSEI HISTORIOGRAPHI LIBRI NOVEM, MVSARVM NOMINIBVS INSCRIPTI, INTERPRETE LAVRENTIO VALLA.

Acceſſerunt huic editioni plus minus nouem folia, quæ in primo libro à Laurentio exemplaris fortè vitio prætermiſſa, iam primùm à Conrado Heresbachio è Græco ſuis locis ſunt adiecta, cùm alia haudquaquam pœnitenda in cæteris libris acceſſione, caſtigationeque ad Græcum exemplar facta, id quod diligens Lector conferendo facilè deprehendet.

ITEM

De genere vitaque Homeri libellus, iam primùm ab eodem Heresbachio è Græco in Latinum conuerſus.

Comparavid L. Landsidus

Monasterij

Benedicto-Bicarij

COLONIÆ,
Apud Maternum Cholinum. ANNO
M. D. LXII.

Acad. Sc. Vet. 42. p. 188.

HERODOTI

HALICARNASSEI HISTORIOGRAPHI LIBRI NOVEM, MVSARVM NOMINIBVS INSCRIPTI, INTERPRETE LAVRENTIO VALLA.

Acceſſerunt huic editioni plus minus nouem folia, quæ in primo libro à Laurentio exemplaris fortè vitio prætermiſſa, iam primùm à Conrado Heresbachio è Græco ſuis locis ſunt adiecta, cùm alia haudquaquam pœnitenda in cæteris libris acceſſione, caſtigationeque ad Græcum exemplar facta, id quod diligens Lector conferendo facilè deprehendet.

ITEM

De genere vitaque Homeri libellus, iam primùm ab eodem Heresbachio è Græco in Latinum conuerſus.

Comparavid L. Kanzleidus

Monasterij

ex Benedicto-Burani

COLONIÆ,
Apud Maternum Cholinum. ANNO
M. D. LXII.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

HERODOTI VITA É SVIDA.

HERODOTVS historicus ex Halicarnasso claris ortus parentibus, nempe patre Lyxo, matre Dryone, fratrem etiam habebat Theodorum. Relegatus in Samum à Lygdame Halicarnasseorum tyranno, ibi & Ionicam linguã didicit, scripsitq; ea lingua libros historiarum nouem, exorsus à Cyro & Candaule Lydorum rege. Postea reuersus Hallicarnassum, vbi exosum se popularibus suis vidisset, vltro Thurium concessit Italię oppidum, iam tum Athenienſium coloniam, vbi reliquũ vitæ finiuit, sepultus in foro, vt aliqui memorant. Sunt qui tradant eundem in Pella obijsse. Claruit anno ab vrbe condita trecentesimo, vt scribit Plinius libro duodecimo. Idem tradit Thurijs historiarum libros condidisse, quas musarum nominibus inscripserit. Ipse alibi scribit Homerum & Hesiodum quadringentis non amplius annis ante se claruisse. Scripsit & Homeri vitam, vt testatur idem Suidas ὁ τοῦ Ὁμήρου.

AMPLISSIMO VIRO D. IOHANNI GOGRAVIO PRINCIPIS CLIVENSIS CANCELLARIO, CONRADVS HERESBACHIVS S. D.

AGNA ſanè gratia habenda eſt ijs vir clariſsime, qui Græcorum monumenta eleganter bonaq; fide in linguam latinam tranſtulêre, cùm quòd horum beneficio adiuti illius linguæ rudes, quicquid eſt apud illos vel rerum geſtarum, vel philoſophiæ tam prophanæ quàm diuinæ, legant percipiantque: tum quoſdam inuenias qui etiamſi vtriuſq; linguæ probè periti, tamen eadem patrio magisque vſitato ſermone quàm Græco legere malint. Adde nonnullos, Græcos ſic expreſsiſſe, vt interpretes, ipſos penè vicerint auctores: id eſt quod Cicero, potius inquit, Synephebos Cęcilij, aut Andriam Terentij, quàm vtranque Mænandri legam. Quin hodie quoque ſunt qui Politiani conuerſionẽ, quàm Græcum Herodianum lubentius legant. Atqui horum pleroſque noſtris temporibus ſic certatim corrupit cacographorum auaritia, vt eorum, quæ ab illis bene verſa erant, nullus propemodum ſit vſus. Id quod cùm in alijs permultis animaduertere licet, tum in Herodoto facilè apparebat: vt qui cùm à Laurentio eleganter verſus eſſet, ſic circunferebatur impreſſorum negligentia mancus atque corruptus; vt nullus eſſet planè verſus, nullus orationis contextus, qui non luculento errore deformatus, vix vlla dictio quæ non cacographia ſimilibusq; mendis fuerit vitiata. Taceo quàm multa fuerint vel tranſpoſita vel prætermiſſa, quàm multæ lacunæ, quàm nuſquam emendatè aut certè inoffensè neque legi, neque intelligi potuerit. Porrò cùm viderem huic malo aliter mederi non poſſe, quàm vt ad archetypôn fidem exemplaria emendarentur, ſuperioribus annis cùm adhuc Friburgi agerem, auctores aliquot Græcos, quos alioqui priuatis ſtudijs legeram, cum latina verſione cõtuli, atque caſtigaui. E quibus iam tum Strabonem Curioni permiſeram, viro quidem & erudito, & de literis ſedulitate ſua benemeręti: verùm cùm ipſe ad manum non adeſſem, miniſtri caſtigationes noſtras in marginem adſcriptas, fortè non ſatis percipientes, parum è ſententia noſtra emendatè vulgauerunt: ſed quæ tamen non perinde multa, nemo arbitror tam inſyncerus, qui nobis imputanda putet. Mox noſtro exemplo M. Bentinius iuuenis ſimul & linguarũ eximia peritia inſtructus, & iudicio exquiſitiſsimo idem feliciſsimè aggreſſus pręſtitit in Laertio. Iam verò cùm Herodotũ atque Thucydidem adhuc apud me latitantes popoſciſſet Typographus, eidem amabilius vrgenti codicem noſtrum non potuimus denegare, quò minus publicis ſtudijs communicaretur. Interim cùm mihi aulæ affixo adeſſe non concederetur, fortè Arnoldus Veſalienſis Theologus linguarum ac in vniuerſum omnium diſciplinarum peritiſsimus, interueniens pro ſuo exactiſsimo iudicio grauiter etiam acuteque nonnulla animaduertit, atq; reſtituit. Cęterùm quantum omnino in hoc opere præſtitum ſit, nemo rectius iudicauerit, quàm qui hanc editionem cum veteri contulerit. Nam vt ea præteream quæ cacographia, tranſpoſitione, diſtinctioneque turbata erant, & id genus minutiora, quæ per totum librum ſparſa vel Augiæ ſtabulum conſpurcatione viciſſent, omniaque à nobis ſunt repurgata: ad hæc in primo libro à nobis adiecta plus minus nouem folia, à Laurentio haud ſcio qua occaſione prætermiſſa: quæ certè nemo inficiari poterat quin illuc pertinerent, vt quod Græcum exemplar atque adeò contextus ipſe narrationis teſtentur. Aut ſi cui hoc ſatis non ſit, ipſe Herodotus quarti libri initio locum citat de Scytharum exercitu, cuius meminerit in primo. Quinetiam Stephanus de vrbibus, & Strabo atque Athenæus pleraque indidem citant ad verbum, omniaque ad eum Herodoti referunt locum. Proinde nos certis perſuaſi argumentis, ea hactenus deſiderata non dubitauimus inter conferendum tumultuario quæ deerant conuertere, ſuisque locis intertexere. Poſtremò de vita Homeri libellum iam ante à nobis conuerſum tibique dicatũ, huic operi adiunximus, vt qui non ita malis hiſce Muſis adhæreret. Verùm enimuero cùm hæ noſtrę Muſæ patronum ducemque flagitarent, hoc eſt muſageté, qualem vetuſtas memorat fuiſſe Herculem, nimirum cuius defenſione ſuffultæ prodirent in publicum, tu in primis occurrebas ornatiſsime Gograui, cuius verè nobilibus virtutibus concredantur nuncupenturque; partim quòd iam inde ab incunabulis magnis & laboribus & ſumptibus domi ac peregrè hiſce virginibus ſeruieris: partim etiam quòd cùm alijs melioribus diſciplinis pulchrè inſtructus, tum re-

rum geſtarum memoria maximè vales, neque eſt aliqua lectio qua ſecundũ diuinas literas plus efficiaris quàm hiſtoria. Nec id abs re. Nempe quæ ſit teſtis temporum, lux veritatis, vita memoriæ, magiſtra vitæ, nuncia vetuſtatis, vt eleganter apud Ciceronem tuum diſſerit Antonius. Addè quòd natu maioribus rerum experientiam ſubminiſtrat, priuatos imperio dignos efficit, iuniores ſenioribus æquat prudentia. Et tu iam ob eximiam eruditionem paremq; integritatem iuuenis nondum trigeſimum ingreſſus annum, reip. principumq; conſilijs admotus, in hoc noſtro hiſtoriæ parente non rarò reperies, quæ vſui tibi etiam præſente ſeculi ſtatu eſſe poterunt, tam publicè quàm priuatim, vt interim taceam admirabilẽ quandam narrãdarum rerum ämœnitatem atque eloquentiam, ſi Luciano credimus cenſori alioqui ſatis naſuto, inimitabilẽ. Atque verò vt alios prætermittã, qui omnes Herodoti elogia plenis (vt aiunt) buccis canunt, duorum duntaxat grauiſsimorum linguæ latinę procerum cenſuras proferam, nempe Ciceronis & Quintiliani: Quorum alter in illuſtrium oratorum catalogo, hoc eſt Bruto, & ea diſputatione quam de oratore inſcripſit, vtrobique Herodoti ſcripta magnis laudibus vehit: Alter verò inſtitutionum oratoriarum lib. decimo, de Herodoto eiusque diſcipulo Thucydide ſic ſcribit: Hiſtoriam multi ſcripſêre præclarè: ſed nemo dubitat longè duos cæteris præferendos, quorũ diuerſa virtus laudem penè eſt æqualem conſecuta. Dẽſus & breuis & ſemper inſtans ſibi Thucydides, dulcis & candidus & effuſus Herodotus. Ille concitatis, hic remiſsis affectibus melior: ille concionibus, hic ſermonibus: ille vi, hic voluntate. In tantis laudibus mirum eſt non defuiſſe: qui vel editis libris hunc ſcriptorem ſugillarent. Sed tale eſt hominum ingenium, vt nullus ferè quantumuis præclarus ſcriptor, omnem reprehenſionis notam effugerit. Quod ſi cubi fortè parum credibilia narrare Herodotus videatur ijs, qui externas easque regiones non luſtrauerint, de quibus ipſe ſcribit, non ea mythiſtoria (vt quidam falſius cauillatur) protinus exiſtimãda eſt, ſed gẽtiũ potius regionũq; peculiari naturæ donandũ. Siquidẽ ipſe cùm de Babylonis fertilitate ſcribẽs, milij & ſeſami inſtar arborũ proceritatẽ tradat: tamẽ (inquit) quanq̃ meis oculis viderim, memorare ſuperſedeo, quod pleriſq; q hæc nõ viderint, fabuloſa tradere videbor, ἐκ δὲ κίγχρου ἀ, σησάμου ὅσον τι δίνδρου μέγεθος γίνεται, ἐξεπισάμενος μνήμην ἀ ποιήσομαι, εὖ ἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπιγμένοισι ἐς τὴν βαβυλωνίην χώρην ἀ, τὰ ἐνημέατον κάρπον ἔχοντα ἐς ἀπισίην πολλὴν ἀπίκται. Quoties verò ea ſcribit quæ aut ipſe non viderit, aut certo non conſtẽt, veluti quæ aliorum commemoratione acceperit, ſubinde fidem ſuam liberat: idque cùm alias, tum hoc loco, μαχρὶ μὲν τῆς ἐμῆς ἐμφανεΐης πόλιος αὐτόπτης ἐλθὼν, τόδε ἀπὸ τῶν δι' ἀκοῆς ἱστορίων. Et alibi, ταῦτα μὲν ἐγὼ μέχρι ἐμῆς ὄψιος ἀκοῇ εἰδὼς, τὰ δὲ λέγεται χράω. Iiſdem penè verbis ſe excuſat in narratione de Pacha, quã quam eam Plutarchus ad calumniam rapit, adeò vt mirer virum alioqui grauiſsimum eò deſcendiſſe, vt περὶ τῆ ἡροδότε κακοηθείας librum ſcriberet. Ioſephus quoq; arbitratur non tam Herodoto imputandum, ſi quid fortè ab alijs aliter referatur, aut non voluntarium mendacium dicatur, quàm illorum errori qui illi narrauerint. Accedit huc quod Cicero etiam cùm Gorgiam, Traſimachum, atque Theodorum mendaciorum ineptiarumque arguat, ſolum Herodotum etiam ſi in eorum incideret ætatem, longiſsimè tamen ab illorum abfuiſſe ineptijs ſcribit. Sed ne nos quoque inepti videamur, ac epiſtolæ prolixitate moleſti, in tempore finem faciemus. Tu ornatiſsime Gograui, haſce muſas tuo patrocinio concreditas dicatasque, ea fide auctoritateque tuere, qua olim ſub tutela fortiſsimi numinis fuiſſe creditæ ſunt. Ita demum fiet, vt tuæ virtutes harum aliquando voce viciſsim celebrentur. Bene vale, & nos quod facis mutuiter amare perge. Ex Duſſeldorp. pridie Idus Februarias.

Abantes Ioniæ populus 30
abaris fabula 113
abdera vrbs à Teijs cõdita, vbi 33 & 199. & 239.
abæ oppidum Phocenſium 224 & 225. & 241
abrocomes & Hyperanthes Darij filij. 217.
abronychus Athenien. 223
abſinthij populus 164
abydus vrbs 158 & 189 & 191
Accipiter Aegyptijs ſacer 55
accipitrum ſepultura vbi ibidem
aces fluuius 99
aceratus propheta 225
achæmenidarum cognatio vnde 26
achæmenes Darij filius Aegypti præſes 183. & 197
achæmenes ab Inaro interimitur ib.
achæorũ duodecim genera & partes 30
achelous fluuius 45 & 201
acheæ Cereris templum 148
acheron fluuius vbi 155 & 226
achilleius curſus vbi 116 & 118
achilleum oppidum 155
acinacis à Xerxe in mare deijcitur 192
acræphia oppidum vbi 241
acriſij progenitores qui 167
acrothoon vrbs vbi 188
Adicran Pœnorum rex 131
adimantus Corinthiorum dux 234
adraſtus Phryx ob fratricidium à Cræſo expiatur 7
adraſtus cuſtos Atys 8
adraſtus Gordij filius, Mydæ nepos 7. 9
adraſtus ſibijpſi mortem conſciuit 9
adraſti calamitoſi monumentum 149
adria à Perſis occupatur 32
adyrmachidæ Pœnorum primi vbi 133
Aeaces Syloſontis, Sami tyrannus 161
Aeaci fanum 153
æacides Samius 128
ædes hoſpitæ Veneris vbi 62
ædificium è ſolido ſaxo vbi 76
ægaleus mons vbi 233
ægæ Ioniæ ciuitas 30
ægæa Aeoliæ ciuitas ibid.
ægea vrbs in Pallena 200
ægeum mare 120
ægeus Oilyci filius 129
æginea (aliàs Argia) Ariſtodemi vxor 167
ægilia Styreorum inſula 176
ægicores Iouis filius 149
ægiales ab Aegialao dicti ibid.
ægialees Pelaſgi 196
ægion ciuitas 30
ægiroeſſa Aeoliæ ciuitas ibidem
ægidæ tribus 129
ægila locus 133 & 135
æginetarum nomen vnde 226
æginetarum ſtrenuitas 233
æginetarum odia in Athen. 151. 152
æginetæ ab Athen. ſuperantur 174
ægis vnde appelletur 136
ægli populus 96
ægyptij thoraces Perſis vſui 28
ægyptiacæ Thebæ 36
ægyptij duodecim deorum primi inſti tutores 44
ægyptij aras, ſimulacra, delubra primùm dijs ſtatuerunt 44
ægyptus fluuij donum ibid.
ægyptiacæ regionis natura & deſcrip. 44 & 49
ægyp. agrorum cultura ſpontanea 45
ægyp. ſementis ibidem
ægypti diuiſio ſecundũ Iones 45 & 74
ægypti diuiſio ſecundum Herodo. 46
ægypti ambitus & deſcrip. 61
ægyptus, Aſię & Africę terminus. 46 & 95
ægyptij qui ſint ex Iouis Ammonis oraculo 46
ægypti miracula 49
ægyptiorum inſtituta & mores ibid.
ægyptij ſacerdotes raſi 50
ægyptij cum feris veſcuntur 50
ægypti. circunciſio, & huius rei cauſa 50 & 61
ægyptiorum veſtitus 50. & 57
ægypt. ſcriptura & literarũ duplex vſus 50
ægypti. religio, cultus erga deos maximus 50. 51
ægyp. piſcib. & fabis abſtinent 50 57
ægyp. ſacrificandi ritus 50
ægyp. maximus deus quis 50
ægyp. victimę 50 & 52
ægyp. ablutiones poſt cõtactũ ſuem. 52
ægyptium ſubulcum ingredi templũ nefas ibidẽ
ægyp. quo tempore ſues immolent, & ſuilla carne veſcantur 52
ægyp. quorũ deorũ noſa neſciat 53
ægypti. prȩcipui conuentus 54
ægyp. fuſtuaria pugna 55
ægyptus Africę finitima 55 95
ægyptię ferę ſacrę 55
ægypt. cura circa feras 55
ægyptijs crocodili ſacroſancti 65
ægypt. phœnix ſacroſancta ibid.
ægypt. purgamina 57
ægyptij Afrorum ſaluberrimi ib.
ægyp. panis colleſtus appellatus ib.
ægyp. aër immutabilis ibi.
ægyp. vinum ex hordeo ibidẽ
ægyptus vitibus caret ib.
ægyp. cantilena ib.
ægyptij prodigiorũ diuinationũq; ob ſeruantiſsimi ib.
ægypt. quorũ deorum oracula habeat. ibidem
ægyp. medicina quõ ſit diſtributa ib.
ægyp. lugendi ritus ibidẽ
ægyp. mos in condiẽdis cad auerib. 58
ægyp. vnguenta qualia 59
ægyp. naues ibi
ægyp. reges 60. 62. 64. 66. 69 70. 73. 74. 79
ægyp. linum 61
ægyp. ferię 67
ęgyp. immortalitatem animarũ primi aſſeuerauerunt ibi.
ægyptiorũ calamitas 68
ægyp. progenies 70
ægyptus in XII. regulos diſtributa 71
ægyp. caſtra, locus vbi 72
ægyptiorum myſteria 75
ægyptijs pluuia portentoſa 79
ægyp. capita cur dura ibid.
ægyptiorum fuga ibi.
ægyptij ignem animal aſſerunt 80
ægyptius quidam vocaliſsimus 128
ægyp. clades apud Iraſam 131
ægyptiorum à Perſis defectio 182
ægyptij à Dario ſubacti 183
ægyp. ab Aprie rege defectio 131
ægroti Babyloniorum quõ curent 39
ægotos Indi epulantur 97
ænus vrbs & vbi 193 121
ænesidemus Hippocratis ſatelles 206
ænea oppidum vbi 200
ænigma piſcatorum 273
ænyri, Cœnyri 166
æoles à Crœſo ſubacti 2. 5. 6
æolũ in Xerxiano exer. armatura. 196
ęolicę ciuitates 30
ęolus tributarius Dario. 95
ęoles olim Pelaſgi appellati 196
æolũ mos in ſacrificijs 274
æoles ab Hymea capiuntur 159
æorpata Scythis quid 124
ęris copia apud Maſſagetas 42
ærius Iupiter & Neptunus vbi 258
ęropus, Gauanes & Perdiccas, fratres 241
aëris mutatio in hoſibus cã morbi 57
æs alienum debere apud Perſas turpiſſimum 28
ęs apud ægyp. precioſiſsimum 82
ęſtatis & hyemis ſimulacra vbi 64
ęſopus fabularũ ſcriptor, genere Iadmius 68
ęſchines Eretrienſium dux 175
ęſchylus poeta 73
ęſchrionia trib. Samiorum vbi 82
ęthiopum circunciſio 61
ęthiopum victus vitaq; longiſſi. 81
ęthiopes vbi 187
ęthiopum in Xerxiano exercitu armatura 194
ęthiopum diſcrimen 194
Africę terminus quis 46
africus & auſter venti oĩm pluuioſiſsimi 47
africus mons vbi 66
afrorum deditio 79
africa Aegypto contermina 95
africa arboribus nuda 134
afri paſtoritij & eorum victus 135
afrorum paſtoritiorum ſacrificia 135
africę paſtoralis regio feras gignit 136
Agaſicles Halicarnaſſeus 30
agathyrſus Herculis filius 109
agathyrſi populus 115 123
agathyrſorum mores & amicitię ibi.
agariſtię proci 179
agariſtię ſomnium 180
ager Caicus 163
agina vrbs vbi 30
aglaurię Cecropis filię templum 227
aglomachi turris 132
agora locus 193

Agreſtium boum vbi ingens multitudo 201
agrianes fluuius 121
agrianæ populus 140
agriculator vbi contẽptui habeat 139
Ahena citra ignem feruentia 11
Aiax Telamonius 229
aimneſtus Spartiata 255
Alabanda vrbs 241
alalia à Phocenſibus ædificatur 33
alarodij populus 96
alarodiorum in Xerxiano exercitu armatura 95
alati ſerpentes vbi 98
alazer Barcæorum rex 132
album littus vbi 18
alcæus Herculis filius 2
alcæus poeta 155
alcenor & Chromius Arglui 17
alcmęonidæ, genus Athenien. 148
alcmęonidæ an ſcutum Perſis prodiderint 178
alcmęonidarum generis claritas 179
alcmæon Megaclis filius ibid
alcmæonis in auferendo auro callidũ commentum ibid
aleæ Mineruæ templum 13 256
aleæ ludus & teſſerarum à Lydis primum inuentus fertur 20
alebadæ Theſſaliæ reges 183
aleuandæ populus 209
alexander Macedo aureus 239
alexandri tyrannidis origo 241
alexandri progenies 242
alexander Amyntæ dux, & Macedonũ rex 252
algæ Achaię 210
alitta Venus Arabibus dicta 27
alilat Vrania Arabibus dicitur 99
alizones populus 115
aliarchus Arceſilaum ſtrangulat 132
aliarchus dolo interficitur ibid.
alopecæ inſula 148
alpis fluuius vbi 115
alpeni vicus 210
alpenus vrbs vbi 216
alpheus & Maroń fratres 218
alytomi populus 95
Amaſis rex 51 68 70 74 75
amaſis regis monumentum 75
amaſis rex Saitanus ibid.
amaſis regis mos 76
amaſis Mineruæ veſtibulũ erexit ibi.
amaſis amicitiæ cũ Cyrenæis 77
amaſis varia donaria ibid.
amaſis Cyprũ primus oĩm cœpit ibid.
amaſis regis mors 79
amaſis cadauer verberib. cæditur. 80
amaſis cadauer crematur ibid.
amaſis epiſtola ad Polycratem 85
amaſis picturam thoraces 86
amaſis Maraphius 133
amathuſij populus 157
amaxampeus fons amarus 115
amazones populus 124
amazonum cum Sauromatibus commixtio ibid.
amazonum ſedes vbi ibidem
amazonum nuptiæ 135
ameſtris Xerxis vxor 193 199 & 263
ameſtris crudelitas in Maſiſtæ vxo. 263
amici deploratio 80
amiantis Lycurgi filius 179
aminoclis fortuna 212
aminias Palleneus Atheniẽs. 232
amiompharetus Pitanetes 253
ammonis oraculum de Aegyp. 46
ammonij populus vbi 51 134
ammon Aegyptijs quid 51
ammonis oraculi origo 53
amorges Perſarum dux 159
ampa vrbs vbi 162
ampelon 200
amphiarao aureus clypeus à Crœſo donatus 10
amphilytus Acarnan ariolus 12
amphilyti vaticinium 12
amphiarai expeditio in Thebas 267
amphiarai templum apud Delphos & oraculum 19 241
amphicrates rex 89
amphilochus Amphiarai filius 95
amphion 153 148 241
amphimneſtus Epidamnius 179
amphictyonidis Cereris fanum 214
amphictyonis fanum & ędilia ibi.
amphictyones populus 148
amphiſſa vrbs vbi 224
amphicæa oppidum 225
amphictyones populus vbi ibid.
amyrtæus 69
amyntas 140 155
Anactorium templum 255
anacreon Teius 100
anacharſis 114
& eius cædes 119
anaphlyſtia tribus 112
anaphanes Ciſsiorum dux 194
anaua vrbs Phrygiæ 189
anaxandrides Lacedæmoniorũ rex 13
anaxagoręopinio de Nili incremẽto. 47
anaxandrides & eius vxores 144
anaxilaus Rhegiorum tyrannus 163 & 208
anachimoli Aſteris, & eius cædes. 148
ancora Sophanis 257
androphagi populus vbi 110 125
androphagorum mores 123 74
andrus inſula 143
andrum Græci obſident 237
androctatis fanum vbi 248
andromedà Cephæi filia 193 205
anderica vbi 178
angarion Perſis quid 234
angites fluuius vbi 199
angrus fluuius 115
anguilla Aegyptijs ſacroſancta 56
animarum immortalitas atque tranſanimatio 66
animalia Indica grandiora cęteris 98
anaſis vrbs 68
aniſis Aegypti rex ibi.
aniſis imperiũ Aegypti recuperat 69
anni humanæ vitæ ſeptuaginta 7
annus ab Aegyptijs primum inuentus, inq; duodecim menſes ab eiſdem diſtinctus 44
anopæa mons & vicus 216
antacæi vbi 115
antandrus locus 140
antandros vrbs vbi 191
anthela vrbs 210
anthela vicus vbi 214
anthylla oppidum 60
antichares Cleonius 145
antidorus Lemnius 122
anticyra vrbs 113
Apaturia ab Ionibus Athenis celebrari ſolita 30 172
aper immenſus Myſorum opera deuaſtans 8
aper in Africa nullus 136
aphetæ loci nomen 213
aphiſtiæ Pallenæ vrbs 200
aphlyſtij Iouis templum 213
aphrodiſias inſula vbi 133
apia vrbs vbi 46
apidanus fluuius Theſſaliæ 201
apollinis Iſmenij templum 10 19 148 241
apollinis imbre Crœſus è pyra liberatur 18
apoll. Triopij ſacrũ atq; certamen 30
apoll. oraculum apud Aegyp. 59
apoll. Aegyptijs Orus dictus 70 73
apollinis templa vbi 72 73
apis aula vbi 70
apis Græcorum lingua quid ibi.
apollinis & Dianæ parentes 73
apoll. ara ab Ariſteo extructa 110
apollo Scytharum deus 116
apollo Oetoſyrus apud Scythas 116
apoll. oraculum Batto redditum 131
apollinis fons vbi 133
apollinis ſimulacrum 178
apoll. delubrum apud Abas 227
apoll. oraculum apud Delphos ibid.
apoll. arma ſponte apparentia ibid.
apoll. Ptoiſanum 241
apollonia vrbs vbi 121. 260
apolloniates ager 260
apolloniatis oraculum redditur ibi.
apparytæ populus 96
apries rex Aegypti 74. 131
aprijs bellum cum Sidonibus & Tyrijs. 74
apries ſtrangulatur 75
Aqua diuerſarum qualitatum vbi 134
aqua Stygis vbi 171
Ara duodecim deorum vbi 44
aræ à quibus primũ dijs conſecratæ 44
ara Dianæ 121
ara forenſis Iouis 143
ara Herculis 210
ara ventorum in Thyia 211
arabia vbi 98. 113
arabiæ mons 44 113
& humus 45
arabici ſinus deſcriptio 45
arabum fides conſtantiſs. 78
arabia tributorum immunis 95
arabia quæ producat 98
arabum in Xerxiano exercitu armatura

tura 194.196
ararus Scythiæ fluuius 115
araxes fluuius 40
& in eo insulæ 113
araxis accolæ quo victu & vestitu vtan tur 40
arborea lana mollissima vbi 98
arcades 30.146
arcesilaus rex 131
arcesilaus rex strangulatur 132
arcesilaus eijcitur Samo ibidem
arcesilaus Samum recuperat ibidem
arcesilai mors ibidem
archandri vrbs 60
archander Pthij Achæi filius ibid.
archilochus Parius 3
archidice meretrix 68
archias Samius 88
archidemus zeuxidemi filius 170
arcis Athenien expugnatio 150
ardys rex filius Gygis 4
ardys Priemias expugnauit ibidem
areius pagus 227
arenæ maxima vis 92
argathonius Tartessiorum rex 32
argathonius moritur 33
argades Iouis filius 149
argentum & aurum primùm à Lydis signatum 20
argentū in vsu Scythæ non habēt 118
argiui 146
argiuorum cum Spartis de agro Thyrea contentio 17
argiuorum fines ditioque ibidem
argiuorum rasura ibidem
argiuorum mulieribus vetitum aurū ferre ibidem
argiuorum oraculum 205
argiui Xerxi subdi maluerunt, quàm Lacedæmonijs esse inferiores 205
argiuorum cum Persis affinitas ibi.
argippæi populus vbi 111
argis dea 113
argi lucus à Cleomene incenditur 193
argilum Græca vrbs vbi 199
argiopius locus quidam 254
argos ciuitatum Græciæ nobilis. 1
argon Heraclidarum primus, Sardium rex 2
argûs ædificatio 134
argos à seruis occupatur 172
ariabignes Darij filius 197.233
ariantes rex 120
aridius Nerbalus Arbali filius 197
aridolis Alabandensium tyrannus 213
arienæ & Astyngis nuptiæ 15
arietes cur non immolentur 51
arietes Thebanis sacrosancti ibidem
arimaspi viri vnoculi vbi & 110. & 112
arimaspij versus 110
arion Methymnæus delphino insidēs ad Tænarum euectus est 5
arion Methymnæ. dithyramborū primus autor ibidem
arij populus 96.194
ariorum in Xerxiano exercitu armatu ra 194
arionis ingens donarium in Tænaro 5
ariomardus Caspiorum dux 194
ariomardus Moschorum dux 195
aripithes Scytharum rex 119
arisba Lesbi ciuitas 30
ariston rex 13
aristodicus Heraclides Cymæus 32
aristophilides Tarentinorum rex 103
aristeus Proconnesius versificator 109
aristei Proconnesij ara & statua 110
aristagoras Cyzicenus 128 & 144
aristagoras Cymæus 128
ariston Byzantius ibidem
aristagoras Mileti tyrannus 140
aristagoras Ionicę rebelliōis autor 146
aristagoræ oratio ad Cleomenem ibi.
aristagoræ mors 159
aristocyprus Soliorum rex 158
ariston rex 169
aristides Lysimachi Athenien. 231
aristidis nobile facinus 234
arizanti populus Medicæ nationis 21
armenij pecuarij 39.145
arma Martia sponte apparentia 225
armeniorum in Xerxiano exercitu armatura 105
arpoxais Targitai filius 108
arsamenes Vtiorum dux 194
arsamenes Aethiopum dux 194
artabanus Hystaspis filius, Xerxis patruus 184
artabani oratio de inferendo Græciæ bello ibidem
artabani somnium 189
artabanus Susa dimittitur 192
artabazus Pharnacis Parthorum dux 240 (184
artabazi mors
artabazi fuga cum Persis 254
artaba mensura Persica 38
artachæes Achæmenides genere, & eius proceritas 199.200
artacia vrbs 110
artæus Artachæi filius 188
artaphernes Hystaspis filius 142
artaphernes Sardium præfectus 150
artap. Ionib. vectigalia imponit. 166
artaxerxes quid Græcis significet 175
artaxerxes Xerxis filius 198.208
artayctes Sesti præfectus stipiti viuus suffigitur 189
artayctes Macronum dux 195
artayctes Xerxis prętor 264
artayctes captus. 264. suspenditur 265
artayntes Aetachei 240
arteatæ Persarum genus 26
artembaris Medus 24
artemidis, id est, Dianæ templum 210
artemisia Lydanis filia, Xerxis exercitum secuta 197
artemisium vbi 210
artemisiæ glorioſa pugna 233
artemisiæ capiendæ præmium 234
artibij equus 158
artibij cædes ibidem
artimpasa. Venus apud Scythas 116
artiscus fluuius vbi 121
artochines Armeniorum dux 95
artontes Mardonij filius 258
artozostra Darij filia 160
artyphius Artabani Gādario. dux 194
artystona Darij vxor 91
artystona Cyri filia 194
ariandes Aegypti prætor 132
aryandis mors 133
aryandicum argentum ibidem
Asbystæ populus vbi ibidem
ascalon vrbs Palæstinæ 22
aschi liquoris genus 111
asia à Phraorte subacta 22
asiam omnem trans Halym fluuium Cyaxares sibi subiecit ibidem
asiæ imperium ad Scythas transfert 22
asiæ termini quot & vbi 113
asia vnde sortita nomen 114
asias familia 114
asini apud Scythas non visuntur 127
asinorum vox Scythis insueta ibidem
asini vbi cornibus præditi 136
asini non potantes vbi ibidem
asina Dryopum vrbs 230
asmach populus vbi 48
asopus & duæ eius filiæ 151
asopus fluuius 176.214.246
asphaimes Persa 91
asphaltus lacus 35.178
assa vrbs vbi 200
assesiæ Mineruæ templum 4
assyriorum imperium 20
assyriorum bellum cum Phraorte 22
assyrij à Medis subiguntur ibidem
assyrijs Venus Mylitta vocatur 27
assyriorum bellum cum Cyro 35
assyriæ siccitas 38
assyriæ seges quomodo irrigetur, frumentumque proueniat ibidem
assyria quæ & vbi 46.113
assy. armaturaī Xerxiano exerci. 194
assyrij Græcis Syrij dicti ibidem
astyages Cyaxaris Medorum rex 9 15
astyages à Cyro capitur 15
astyagis cum Crœso affinitas ibidem
astyagis cum Ariena nuptiæ ibidem
astyages Crœsi auus maternus 15
astyages à Persis capitur 27
astyages patre defuncto, Scytharum regnum suscipit 22
astyagis somnia 22
astyages Cyrum agnoscit 24
astyages Harpagi filium mactat 25
astya. Harpagen proditorē arguit 24
asylum Herculis vbi 62
asychis Aegyptiorum rex 68
asychidis regis pyramis lateritia ibi.
Atarneus ager vbi 32.29.236
atarbechis vrbs vbi 51
atarnes fluuius 115
atarnes Darij regis frater 191.217
atembaris oratio ad Persas 265
athamantes Aeoli filius 213
athenien. sanctimonia iurisiurandi adacti seruare Solonis leges 6
athenien. Græcorum potentiss. 18
athenæ Græciæ insignis vrbs 29
athenæ tyrannis liberatæ 149
athenien. præstantia 151

athenien.mutua cædes 152
athenienſis quidam fibulis à mulieribus confectus ibid.
athenien.cum Aeginetis bellum 174
athenien.XII.dij 176
athenien.panagyriæ 177
atheni.apud Marathonẽ victoria. ibid.
atheni.vxores à Pelaſgis raptæ 181
athenien.laus 184
atheni.ſolum cur à Perſis vaſtatũ 202
athenien. Græciæ liberatores 203
athenien.oraculum ibid.
athenarum arx 204
atheni.nunquã ſolũ verterunt 208
atheni.vnde dicti 226
athenæ captæ 227
atheni.virtus in propugnã.arce ibi.
athenarum arx incenſa ibi.
athenarum incendium 248
atheni. præclara facta 241
athenæ ab Homero celebratæ 275
athenades Trechinius 217
athos mons effoditur 188
athos mons vbi 185
athres fluuius vbi 110
atlanticum mare vbi 45
atlas fluuius 115
atlantes populi vbi, & vnde dicti 132
atlas mons vbi ibid.
atoſſa Darij vxor 95 102
attaginus Phrymonis filius Theba. 246
atticorum lingua 11
atticarum mulierum vnà cum liberis cædes 181
atticus medimnus quid ſit 78
atramyttium vrbs vbi 191
atrayntes dux Pactyenſium 194
atridæ exercitus aduerſus Ilium 187
atys Lydi pater 8
atys Crœſi filius 7
atys oratio ad Crœſum patrẽ ſuũ 8
atys Adraſto cuſtodiendus datur ibi.
atys cuſpide ictus, paternum ſomnium implet 8
atys Crœſi filij mors 8
atys rex Thuſcorum 20
Auchatæ Scythæ 108
augurium expulſionis magorum 92
aurium immẽſa vis à Gyge Delphis dicata 3
aurũ & argen. à quo primũ ſignatũ. 20
aurum Indicum 96
aureacea arena vbi, & quõ diripiat. 97
auras fluuius vbi 115
aurea platanus atq; vitis vbi 188
aureorum metallorum certamen 257
aureus tripes apud Delphos 258
auſes populus vbi 134 136
auſter & Africus venti omnium pluuioſiſsimi 47
auſchiſæ populus 133
autonous & Phylacus Delphorũ heroes, & eorum delubra 225
auxeſiæ & Damiæ ſimulacra 151
Axius fluuius Mygdoniam à Bottiæide dirimit 200
Azanes Artæi Sogdorum dux 194
aziriſtus locus vbi 131
aziris portus vbi 133
azotus vrbs Syriæ à Pſam. expugn. 73

Babyloniorum fœdus cũ Cyro 16
babylo. tyrannus Labynetus ibi.
babylon Aſſyriæ vrbs celeber. nominis. 35
babylonis ſitus & magnitudo ibi.
babylonis centum æreæ portæ ibi.
babylonis conſtructio 35. 36
babylonis duæ plagæ 36
babylon à Cyro capitur 38 40
babylonis regionis potentia quãta 38
babylonis principatus Perſis ſatrapia dicitur ibi.
babylonica regio foſsis diſtincta ibi.
babyloniæ fertilitas 38
baby. palmæ vſus & diuerſitas ibi.
baby. nauicula orbiculata ibid.
baby. cultus 39
baby. comata capita ibid.
babylonijs ſceptrum geſtare ſine inſigni nefas ibid.
baby. leges & inſtituta ibid.
babylonicarum virginũ auctio ibid.
baby. medica cura erga ægrotos ſuos 39
baby. mellea ſepulcra ibid.
baby. ablutio poſt coitum ibid.
baby. victus 40
baby. talentum 95
baby. mulieres ſtrangulant 106
babylonis obſeſsio à Dario ibid.
babylon ſecundò à Dario capitur 107
bacchus Aegyp. Oſiris dictus 51
bacchi feſtum apud Aegyp. 52
bacchici ſacrificij inuentor quis ibi.
bacchica Orphica 57
bacchi delubrum 121
bacchantium vox 229
bacidis oraculum 223 231 234
Bactriorũ in Xer. exer. armatura 194
bactriorum dux Hyſtaſpis 194
bactriana natio 31 96
badra genere Paſargadi 133
badres Hyſtanis filius Mylear. dux 195
bageus Artotis filius 101
bagaſſaces Teucrorum dux 195
barba ſacrificę ominoſa 235
barbarorum vociferatio 254
barbarorum apud Marathonem ingẽs ſtrages 170
barbarorum fuga cum Artabazo 256
barbarorum cędes 256
barcęorum deditio 99
barca oppidum 95 131 133
barcę obſidio 137
barcęorum expugnatio 138
barcę vicus ibid.
barcęorum fœdus cum Perſis 137
baris nauigij genus 60
battus Arceſilai filius 77
battus generis Polymneſti 130
batto vnde nomen inſtitutum 131
batti claudi regnum 131. 132
Beatus qui diem ſuum rectè obierit 7
beceus quid ſit 43
belides portę 106
bellorum Grecorum initia 1
belli inter Cambyſen & Amaſim occaſio 77
bellum ſeruorum 172
bellum Peloponnẽſium 257
benemeriti Oraſangę Perſis dictę 232
bermius mons vbi 342
Biantis Prienęi reſponſio ad Crœſum 5
biantis Prienęi conſilium ab Ionibus ſpretum 34
bibli quid Ionibus 148
biſaltia regio vbi 199
biſalt. regis crudele facinus in filios 238
biſantes oppidum vbi 202
biſtonis lacus Dicęę contiguus 199
biſtones Thracię populus ibid.
bithyni à Crœſo ſubacti 6
bithyni populus quis 196
biton & Cleobis bẽat. 6
bitonis & Cleobis Argiuum genus. ibi.
bitõ & Cleobis in certaminib. victores ibidem
bitonis & Cleobis felicisſ. exitus ibid.
biton. & Cleo. effigies apud Delph. ibi.
Bœotia terra 53
bœbeis lacus vbi 201
bogis ampliſsimę laudes 198
boges Eionis vrbis prefectus 199
bolbitinum oſtium Nili 46
boliſſus locus 270
boues mares Aegyptij immolant 50
boum ſepultura apud Aegyp. 51
bos lignea ſepulcri loco vbi 67
bobus vbi cornua ſuccreſcant 112
boues prępoſterę paſcentes vbi 135
boum agreſtium ingens vis vbi 201
boryſthenes fluuius vbi 110 116
boryſthenes fons huberrimus 115
boryſthenitarum emporium 110
boryſthenitę populus vbi 110 6
boryes vbi gignantur 136
boreę vxor Orithyia Erichtei filia 212
boreę delubrum apud Athen. ibi.
boſphorus Cimmerius 109 123
bottięis terra vbi 200
Branchidę populus 9
branchidarum oraculum de Pactya 32
brauron inſula vbi 129 181
brongus fluuius 115
brunduſium vrbs 122
brygi populus 166
Bubaſtis oppidum 54 69
bubaſtis quid Aegyptijs 69 73
bubaſtis, hoc eſt, Dianę templum 69
bubares Megabyzi filius 188. 241
bucolicum oſtium Nili 46
budi populus 21
budini populus vbi 111 123
budinorum mores 123
bulis Spartiata Nicolai filius 202
bura Ionię ciuitas vbi 30
buſę Medicę nationis populus 21
buſiris oppidum 54
butis vrbs 72
Byblęſia vbi 35
byzantium 121 164

Cabalij populus 95
cabales Pœni vbi 153
cabelees Mœones quem cultum in Xerxia-

Xerxiano exercitu tulerint 195
cabelees Lasinij (aliàs Lasonij) dicti ib.
cabyrorũ orgijs Thraces initiantur 53
cadauera Pers. quomodo humẽtur 29
cadaueris paterni oppignorãdi lex 68
cadauera vbi non cremantur 80
cadaueris regij lustratio apud Scyt. 118
cadmæi Dryopes 30
cadmæa victoria Phocensib. obtigit 33
cadmus Tyrius 53.147
cadmææ literæ 148
cadmæorum ab Argis eiectio ibidem
cadmus Scythæi Cous 208
cadmi iustitia ibidem
cadytis vrbs Syriæ 75 78
caira Halyattis vxor Crœsi mater 20
caira vestis 153
cairus ager vbi 163. & fluuius 190
cayster fluuius 156
calasiris vestis genus apud Aegyp. 52
calasiries Aegyptij 74
calasirium Aegyptiorũ plagæ quæ ibi.
calandiæ Indiæ populus 96
calatibus vrbs vbi 189
callatiæ Indi parentibus vescuntur 85
callista insula 129
callias Helei Iamideorũ vaticinus 145
callimachus Aphidneus 177
callimachi cædes ibidem
callias Phænippus Hipponici pater 178
calliæ filiæ tres ibidem
callias Hipponici 206
calliopolitani populus ibidem
callipodæ populus 110
calyndici montes vbi 34
calestra vrbs 200
calui à natali vbi 111
caluitiei causa 79
Cama mons vbi 191
camarina vrbs 206
camarinei populus ibidem
cambysis nuptiæ cum Mandane 22
cambyses Cyro patre de. uncto regnũ
suscipit 43
cãbysis expeditio aduersus Aegyp. ibi.
cãbyses aduer. Amasim bellũ mouit 77
cambysis ortus 78
cambysis expeditiones 80
camby. dona ad regem Longæuor. 81
cambyses impetum in Apim facit 83
camby. somnium 83.90
camby. parricidia 83
cambyses sororem interimit ibidem
camby. morbus ibidem
cambyses vinolentus 84
camby. crudelis. facinora ibidem
camby. fatum, imprecatio, mors 90
cameli formidini sunt equis 16
cameris oppidum 30
campus Niteus Mediæ regionis 190
cameli Indici forma 97
camici oppidi obsessio 209
camicum Acragantini incolunt ibid.
caminus Homeri 272
Candaules Græcis Myrsilus dictus Sar-
dium tyrannus 2
candaules ab Alcæo Herculis filio ori-
candaules Sardium nouiss. rex 2
candaulis amor in vxorem suam 2
candaulis vxor Gygi nuda visa ibid.
candaulis interitus 3
canabum Nili ostium vbi 46.62.73
canales miræ longitudinis 79
canastreum promontorium 200
canisa oppidum ibidem
cappadocib. à Cyro bellũ inferẽ 14.15
cappadoces Græcis Syri noiantur 14
cappadoces populus 15.146
caprarum immolatio vbi 51
capripedes homines vbi 111
caput sine futura 258
capita Aegyptiorum cur dura 79
capita Persarum cur fragilia ibidem
carcinitis oppidum 116.122
cardamyla nunc Asia dicta 239
cardia vrbs 164.165.193.264
cares in potestatem à Cyro subacti 6
cares populus 34
caria pars Ioniæ 29
caricarum mulierum lex aduersus ma-
ritos 30
cares insularum habitatores 34
carum inuenta tria memorantur ibid.
cares indigenæ & Aborigines ibidem
carij Iouis templum apud Mylasos 34
cares Aegyptij 54.72.95
carius Iupiter 149
carum cum Persis prælium 159
cares Pedasenses 162
caria à Persis capitur 163
Carum in Xerxi. exer. armatura 196
cares olim Hœmines appellati ibi.
carina vrbs vbi 191
carmen orthium 5
carnia festa 214
carpathium mare 86
carpis fluuius 116.122
carthaginiensium bellũ cũ Phocen. 33
carystus vbi 112
carystus obsessa & capta 175
casambus Aristocratis 170
casiæ collectio 98
casi mõs Aegy. & Syriã disterminat 73
casius mons 78
casmena vrbs 206
caspatyrus oppidum 97.114
caspium mare 40.113
caspij maris long. & latitudo 40
caspij populus 96
caspiorũ in Xerx. exer. armatu. 194.196
cassandanes Cambysis filius 78
cassiterides insulæ vbi 99
casius mons vbi 44
casthança vrbs vbi 211
castorum testiculorum medica vis &
operatio 123.124
castor & Pollux Tyndaridæ 129
castratio iuuenum 164
catadupa 46
cataractæ fluuius vbi 188
catiari Scythæ 108
caucasus mons 22.40
caucasij populus 96
caunus vrbs vbi 157
Cebrenia à quibus ædificata 270
cecropidæ, Cranai, Pelasgi 226
celorum oraculum 113
celenæ vrbs vbi 188
celtæ populus vbi 49. 115
centum insulæ 30
cephenis Beli filius 193
cephisus amnis 225
cercasi populus vbi 46. 60
cercopon hedræ 216
cereris templum 66 115
cereris & Liberi principatus apud infe-
ros 66
ceres Aegyptijs Isis dicta 73
cereris Achææ templum 148
cereris templo adhærẽs, manibus trun-
catur 174
cereris Amphictyonidis fanum 214
cereris & Proserpinæ sacra 229
cereris Eleusinæ templum 254
260. 261
certamen Triopij Apollinis 30
ceruus in Africa nullus 136
Chalcedonius populus vbi 164
chaldæi inter Assyrios ibidem
chalybes in potestatẽ à Crœso subacti 6
champsæ crocodili dicti 56
charadra oppidum Phocen. 225
charaxus Mitylenæus 68
charopinus 156
chemmis insula vbi 73
chemus oppidum 58
cheopes Aegyp. rex 67
cheopes Aegyptijs ne sacrificarent in-
terdixit ibidem
cheopes filiam suam prostituit 67
cheophrenis regis Aegypti pyramis 67
chersonesum opp. à quibus cõditũ 109
chersonesus vbi 128. & eius præstantio-
res vrbes 182
chersonesus Athenien. ditionis
chiorum bellum 4
chius oppidum 29. 76
chij Pactyam Persis tradunt 32
chiorum cædes & constantia 162
chiorum prodigia 163
chidori aqua Xerx. copijs deficit 201
chidori fluuij origo 201
chileus Tegeata 245
chilonis Lacedæmo. consilium 11
chilo Lacedæmo. vir præstans 219
chœnix quid 168
chœreæ locus 175
choaspes fluui. 37. 146. 147
choraspij populus 96. 99
chorasmiorum in Xerxiano exercitu
armatura 194
chorus iuuenũ pestilẽtia absumpt 163
chromius Argiuus 17
Cicones Thraciæ populus 199
cilicia vbi 46. 49. 95
cilices populus 95. 146
cilicum in Xerxi. exer. armatura 196
cilices vnde dicti ibidem
cilix Phœnix Agenoris filius 196
cilix Cyenensis Horomedontis fil. 197
cilla Aeoliæ ciuitas 20
cimmeriorum aduersus Ioniam expedi
tio, Crœso vetustior 2
cimmeriorum è sedibus suis eiectorum
in Asiam

In Asiam transitus 4
cimmerij ex Asia per Halyat. exacti. 4
cimmerij ex Europa pulsi 22
cimmerij vbi 109
cimmerij muri ibidem
cimmeriorum sepultura ibidem
cimmerius bosporus vbi 109.123
cimmerium mare vbi 114
cimonis cædes & sepulchrum vbi 175
cinnamomum quomodo colligat 98
cineas rex Thessaliæ 148
cinyps fluuius vbi 115
cippi Herculis vbi 49, 51
cippi Sesostris nomine inscripti 60
cippi Darij regis vbi 121
cippus Crœsi regis vbi 189
cippis Midæ regis Gorgij, epigramma ab Homero inscriptum 267
circuncisionis Aegyp. causa 50
circuncisio quibus communis 61
cissij Cissiorum regio 96. 146.147
cisiæ portæ 106
cisiorum in Xerx. exer. armatura. 196
ciusfluuius vbi 115
cius vrbs capitur 159
Clazomenæ vrbs 29.76
clazomenæ vrbs capitur 159
cleander Phygaseus vates 172
cleander Patareus Gelæ tyrannus. 206
cleobis & Bitō a Solone beati habiti. 6
cleobis & Biton Argiuum genus 6
cleobis & Biton in certaminibus victores ibidem
cleobis & Bitonis felicis. exitus ibid.
cleobis effigies apud Del. ibidem
cleombrotus & Leonides gemini. 145
cleomenes Spartiatarum rex 105.167
cleomenes vir. sum iustus. 105
cleomenes natus 144
cleomenis regnum 145
cleomenis ad Aristagoram oratio 146
cleomenis profugium 171
cleome insania 171. & vnde. 172
cleomenes seipsum laniat 191
cleomenes lucum Argiū incendit 172
cleonæ vrbs vbi 188
clinias Athenien. 222
clisthenes Alcmæonidis 149
clisthenes Athenis eijcitur 150
clisthenes Sicyonis tyrannus 179
clisthenis oratio ad Agcos filiæ suæ 180
clytiades ex Iamideorum genere 150
Cnidus ciuitas 30.76
cnidij Lacedæmoniorum coloni 35
cnidiorum regio ibidem
cnydij de Isthmo fodendo Pythiā consulunt ibidem
cnidorum deditio ibidem
Cobaxais Argitai filius 108
cobon Aristophanti 169
codrus Athenien. rex 151
coës Erxandri filius lapidibus interemptus 144
coës Erxandri filij oratio ad Dar. 122
coitus hirci cum muliere 32
coitus in templo 55
coitus Indorum in propatulo 97
coitus & partus viperæ 98
coitus Nasamonum in propatulo 133
colchi vbi 22.61.96.113
colchorum circuncisio 61
colchicum linum ibidem
coliadis ora 234
collestis Aegyp. panis 57
colophon vbi 29
colophon à Gyge capitur 4
colonos in Thusciam quis primū deduxerit 20
colossi concubinarum Mycerini regis 76
colossi androsphyngis vbi 76
colossus Vulcani ibidem
colossa Phrygiæ oppidum 189
colubri ab equis deuorantur 16
columbæ Dodonææ 53
columnæ Herculis vbi 109.130.135
columnæ albæ vbi 158
colus cum fuso fœminis tractanda, nō arma 132
coma Lacedæmoniorum 17
coma Babyloniorum 39
combria vrbs 200
cōmētarij Homericę profectionis 267
cōpedes Lacedæm. apud Tegeatas 13
compsacus flu. iuxta Abderam 199
consultant Persæ inter pocula 28
consultationis vsus quis 185
conchylia in montibus vbi 45
contadesdus fluuius 121
copais palus vbi 241
coquendi modus citra lebetem 116
corcyra vrbs. corcyræi popu. 87
corcyræorum oratio ad Xerxem 209
coresum vbi 156
corinthia vestis 152
corint. mulieres à Periādro denudatæ. 155
corobius 150
coronæi populus 151
corona pleagina Olymp. præmiū 224
cornua quibus in locis maturius proueniant, aut serius 112
corys fluuius Arabiæ 79
corycium antrum 225
cotyle quid sit 168
Crater in ostio ponti 120
crex animal 56
crios Polycrati 170
crisæus campus 224
crophis mons vbi 48
crotoniatarum genus 226
Cubitus regius quid 35
cubitus Aegyptius, Samius 78
culicum vis ingens apud Aegyp. 59
cultus Babyloniorum 39
cuma ciuitas Aeoliæ 30.266
cumæ capitur 159
curienses Argiorum coloni 158
currus aureus Xerxis 238
currus sacer Iouis ibidem
Cyaxares Medorum tyrannus 15.22
cyaxari puer trucidatus, in morē; vt nationis apparatæ offertur à Scy. 15
cyaxares Phraortis filius 22
cyaxares Asiæ populos primus in prouincias distinxit ibidem
cyaxaris prælium cum Lydis ibidem
cyaxares Asiam sibi subijcit ibidem

cyaxares Ninum ciuitatem obſidet 22
cyaxares XL. imp. ſui anno moritur 22
cyaneæ inſulæ vbi 120
cybeles templum concrematur 156
cyclades inſulæ vbi 143
cydra vrbs vbi 189
cydippa Terilla Anaxilei vxor 208
cydonia vrbs à quibus condita 88
cilices Crœſus in ptãtẽ ſuã redegit 6
cylon Athenien. 150
cyllyrij Syracuſarum ſerui 206
cymurij populus 230
cyneſij populus 49
cynipis fertilitas 137
cynocephali vbi 136
cynthij populus 226
cyprij verſus Homeri 63
cyprus à quo primum capta 77
cyprus tributaria facta ab Amaſi ibid.
cyprus inſula 146
cypriorum defectio à Medis 157
cyprij claues ibidem
cypriorum oratio ad Iones 158
cyprij in ſeruitutem redacti ibidem
cypriorum in Xerxiano exercitu armatura 196
cypriorum varia genera ibidem
cypſelus Eetionis filius 4
cypſelus Periandri pater 154
cypſelus vnde appellatus ibidem
cypſela quid ibidem
cyrenæorum deditio 79
cyrena vrbs 95
cyrenæi populus 130
cyrenæorum pugna cum Aegyp. 131
cyrenæorum 7000. à Pœnis cæſi 132
cyrenæ. fœminarum ſuperſtitio 135
cyrenaicæ regionis fœcunditas 137
cyres fluuius 115
cyrmianæ, al. Scyrmiadæ, Thraces 121
cyranis inſula vbi 136
cyrenenſium diſtributio 132
cyrus cambyſis filius 9. 22
cyri & Crœſi pugna ĩ regiõe Pteria. 15
cyri fœdus cum Babylon. 16
cyri nobile ſtratagema ibidem
cyrus ſeipſum cognoſcere incipit 42
cyri mater Aſtyages 19. 22
cyrus infans morti deſtinatus clàm nutritur. 23. 24
cyri nutritius pater Mitridates 23
cyrus rex puerorum eligitur 24
cyrus à magis regnaſſe dicitur 25
cyrus à cane educatus fertur 26
cyrus Aſſyrijs bellum infert 35
cyrus in Babyl. exercitum ducit 37
cyrus Gyndẽ fluuiũ vlciſcitur. 37. 147
cyrus Babylonem capit 38
cyrus in Maſſagetas expeditionem parat 40. 41
cyri ſomnium & eiuſdẽ interpre. 41. 42
cyri caſus in pugna cõtra Maſſage. 42
cytherea inſula vbi 17. 219
cytiſſorus 213
cyzicus vrbs vbi 164

DAdice populus 96
Dadicarum in Xerxiano exercitu armatura 194
dai Perſarum genus 26
damas Siritanus Samyris filius 179
damaſithymus Calyndenſium rex. 232
damiæ & Auxeſiæ ſimulacra 152
danaus & Lynceus Chemmitani 58
daphnæ Peluſiæ 48. 61
daphnis Abydemius 127
darius Hiſtaſpis filius 36. 41. 91. 182
darij regis auaritia 37
darij regis ſtatua 62
darij ad monarchiam exhortatio 94
darius quo machinaměto imperio Perſarum potitur 95
darius rex Perſarum declaratur ibi.
darij matrimonia 95. 182
darij lapideum ſimulachrum 95
darius inſtitor ibidem
darij theſaurus & annuum tribu. 96
darius Cambyſis ſatelles 104
darius Babylonẽ obſidione cingit 106
darij elogium celebre de Zopyro ibid.
darij expeditio in Scythas ibidem
darius Indos ſubegit 114
darius quas vrbes in Scythia condiderit 126
darij crudele factum 120
darij moneta 133
darius quid Græcis ſignificet 175
darij liberi de imperio diſceptãtes. 182
darij obitus 183
darianus exercitus aduerſus Scy. 187
darij legati in puteum cõijciuntur. 202
darij vxor & duo filij 217
dardanæi populus 37
dardanus vrbs vbi 191
dardanus vrbs capitur 158
daritæ populus 96
daſis vrbs 82
datis Medus natione 174
datis oratio ad Delios ibidem
dauriſes Perſarum dux in ſeruitutem redactus 158
Decimæ Ioui neceſſario redduntur 19
deiphomus vates 260
decelenſium immunitas vectigaliũ 257
deliæ puellæ ſacræ 112
delij ſacri 174
delos tremuit 175
delius Thebanorum 178
delus inſula à Piſiſtrato expiatur 12
delphici oraculi reſponſum 9
delphicum oraculum verax à Crœſo deprehenſum ibidem
delphorum fuga 225
delphorum indigenæ heroës ibidem
delubra à quibus dijs primùm conſecrata 44
delubrum Iouis Olympij vbi ibidem
delta Nili 45. 46
demaratus Spartiatarum rex 150
demarati nomen 169
demarati eulogium 170
demarati ſtratagema 219
demarati pugillares 220
Dæmon maximus Aegyptiorũm 50
democides Crotonien. medicus 101
democles ſplendidis muneribus donatur 102
democlis in medicina profectus ibi.
democides explorator in Græciã mittitur 103
democidis nuptiæ 103
demonax Mantineus 132
demophilus Diadromẽi 217
dentes ex vno oſſe 258
deorum oracula apud Aegyp. 57
deorum acres vindictæ 138. 236
depoſiti reddendi argumentum 173
deruſiæi Perſarum genus 26
derſei Thraciæ populus 199
detractio importuniſs. res 185
Dianæ oraculum apud Aegyp. 57
dianæ templum vbi maximum 69. 72
dianæ & Apollinis parentes 73
diana Aegyp. Bubaſtis dicta ibid.
dianæ puluinar 86
dianæ regiæ ſacra 112
dianæ ara vbi 121
dianæ templum 210
diacœle via 175
diactorides Cranonius 179
dicæi diuinatio 229
dicæa vrbs Græca 199
dictynes delubrum 88
dictyes vbi gignantur 136
dies repente nox facta Lydorum Medorumque bello 15. 22
diei natalis obſeruatio ab Aegyp. 57
diei in horas diſtributio à qb. facta 62
dienecis Spartani præſtantia 217
dioces Phraortis filius 20
diocem Medi ſibi iudicem cõſtituũt 21
dioces Medorum rex declaratur ibi.
dioci regia à Medis ædificatur ibidem
dioces in exercẽda iuſtit. incorrup. ibi.
dioci defunct. Phraortes. in reg. ſuc. ib.
dionyſius Aegyptijs Oſiris dictus 70
dionyſius Vrotalt Arabibus appell. 79
dionyſij educatio 98
dionyſij Phocenſis oratio ad Iones 161
dionyſij oraculum 199
dionyſiophanes Epheſius 258
dion vrbs vbi 188
dipæenſes populus 250
dithyrãborũ primus autor qs fuerit 5
dithyrambus Harmatideus 218
dies quis dicatur 7
Doberæ populus 140
doberes populus vbi 199
dodona 53
dodonææ columbæ ibidem
dodonæum oraculum apud Græcos vetuſtiſs. omnium ibidem
doloncí Thraces 164
doloncorum oraculum ibidem
domus ex ſale vbi 135
donaria à Gyge Delphis conſecrata 3
dores Aſiæ populus à Crœſo ſubacti 2
dorica gens 11. 30. 34 (& 6. 196
dorico genere excellentes 11
dorus Hellenis filius ibidem
dorum demigratio ibidem
dorienſium ſacra 30
doriæi necis cauſa 145
dorum in Atticam expeditiones 151
doricum veſtimentum 152
dorienſium principum origo 167

dores

dores vnde propagati 196
dorienſium ciuitates 230
dorum Aſianorum in Xerxiano exer.
doriſcus Thraciæ lit- (armatura 196
tus 188. & ingens campus 193
doris Anaxandrides 207
dotus Megaſidi filius Matienorũ dux
Dropici Perſarum genus 26 (194
dryopes populus 224. 230
drymos vrbs 225
Duodecim deorum inſtitu. Aegyp. 44
duodecim deorum ara vbi ibidem
Dyamanates 149
dyma vbi 30
dyras fluuius vbi 213
dyſenteria in Xerx. exercitu 238
dyſorus mons vbi. 140

EBenum vbi naſcatur 99
Ecbatana quid 21 31
echenadum inſularũ mare vbi 45
echemmis inſula 73
echines genus murum apud Afros 136
echenus Europi filius Hyllũ interemit
eclipſis ſolis 190 (248
Eetion Cypſeli pater 4
eetion Echecrates 154
eetioni oraculum redditur ibidem
Effigies argentea piſtricis Crœſi 10
Eion vrbs ſupra Strymonem 188. 199
Elbo inſula 69
elatea oppidum 225
electrum vbi 99
elephantina vrbs 44. 46. 76
elephantes Aethiopiæ 99
eleuſij inuaduntur 150
eleuſinæ Cereris templum 254. 260
elorus fluuius 206
Enagees qui dicantur 150
enarees theliæ morbi curatores apud
enarees androgyni 117 (Scythas 22
enipeus Theſſaliæ fluuius 201
Epaphi boues 50
epaphus Aegyp. lingua apis dicitur 72
epaphi figura 82
epaphus è vacca genitus ibi.
epidaurij 30
epigrammata Spartiatarum 218
epheſus 29. 45
epheſijs à Crœſo bellum infertur 5
epheſij obſeſsi Crœſo vrbem Dianę do
epium oppidum 129 (nauerunt 5
epizeli prodigioſa cæcitas 178
Equi colubros vorant 16
equi camelos reformidant ibidem
equorũ & canũ numerus regis Bab. 38
equi à Maſſagetis ſoli immolantur 43
equi fluuiales Papremitanis ſacri 56
equorum fluuialium natura ibidem
equi ſylueſtres candidi 115
equæ Olympicæ victrices 175
equa leporem enixa 193
equarum iubæ pro criſtis quibus 194
equæ Theſſaliæ omnium optimæ 213
equeſtriũ Perſarũ copiarũ numer° 196
Erasinus fluuius 171
eretria capta direpta, incenſa 175
eretrienſes populus 226
erechtheios tẽplũ in ara Athen. 227
ereſione Homeri 273
eridanus fluuius vbi 99
erixo Arceſilai vxor 132
erochus oppidum 225
erophantus Parieneus 128
erythræa inſula 29. 62
erythræi populus 160
erythræorum cum Chijs bellum 4
erythia inſula 108
erytis regio Heraclidarum 145
Etearchus Ammoniorum rex 49
etearchi regis ſermo de Nili ortu ibid.
etearchus Oaxi rex 130
eteſiæ vẽti cã inflatiõis Nili flumis 47
Eualcides Eretriorum dux 156
euagoras Lagonis 175
euboicum pondus 95
euboica plebs venundata 207
euboij populus vbi 207
euclides & Cleander Hippoc. filij 206
euelthon 132
euheſperides vbi 133. 137
euenetus Lacedæmoniorum dux 210
euenius vates excæcatur 260
euphrates in rubrum mare ex Armenijs
decurrit 36
euphratis ductus atque anfractus ibi.
euphrates Armeniam à Cilicia diſter-
minat 127
euphorbus, Philagrus proditores 175
eupalinus Megarenſis 89
eunuchi in precio habiti 236
euripidis opinio de Nili incremẽto 47
euriſthæi genus 144
eurimachus à Platæenſib. interfi. 218
europa Agenoris Phœnicũ regis filia 1
europa à Græcis rapitur ibidem
europæ filij Sarpedo & Minoe 34
europæ extrema 99. 114
europa vbi & vnde dicta 113. 114
europæ laudes 183
europei Macedonum accolæ 195
euryleon obtruncatur 145
euryſthenis familia 167
euryſthenes vnde dictus ibidem
eurydame Leutychidis vxor 170
eurybates Aeginetarum dux 174
eurypus 210
eurytus & Ariſtodemus 218
eurybiades Euryclidæ 220. 226
euxinum mare 2. 15
euxinus pontus 114
Exampæus locus vbi 120
exampæi ahenum ibidem
exemplum iuſtæ vindictæ corrupti iu-
exercitu donari apud Per (dicis 142
ſas eximium 263
exitus rerum inſpiciendus 7
experimenti compendia 184
expiandi ritus apud Lydos idem qui
apud Græcos. 7

FAbis Aegyptij abſtinent 50
fames mira 264
famis diſcutiẽdæ inuẽtũ à Lydis 20
fames Xerx. exercitum excipit 238
fanum Panionium 29
fanum Iouis Beli apud Babylo. 36
fanum Thebani Iouis ibid.
fanum Protei regis Aegyptiorum 62
fanum Dianæ vbi maximum 69
fanum Latonæ vbi 72
fatis fruſtra obſiſtitur 90
fax Vulcani apud Græcos 234
Feles prolis amantiſsima 55
felium ſepultura vbi ibidem
ferri cõpactionẽ qs primus excogi. 5
feræ Aegyptijs ſacræ 55
ferarum cura apud Aegyptios ibidem
ferarũ interfector apud Aegypt. morte
feſtum theopha. 10 (multatur 55
feſtũ accenſionis lucer. apud Aegyp. 54
Fides Arabum conſtantiſs. 78
filiorum Iouis cognomina 149
Flamma è Iunonis ſimulacro 172
fluminum veneratio apud Perſas 29
Fœderis ineundi ritus apud Medos &
fœmina ſemiuipera 109 (Lydos 15
fœminæ virili virtute 233
fœminæ agreſtes vbi 136
fontes Mæandri vbi 188
fontis mirum 81
fons amarus 115. 120
fons Apollinis 131
fons ſolis vbi 135
formicæ Indiæ, Græciæ 79
formæ in Xerxe dignitas 212
fortunatus quis ſit 7
fortunatus circus eoſdem fortunatos
eſſe non ſinit 41
fortuna Aminoclis Cratanei 212
Frigoris mira vis vbi 112
fructus ebrios reddens 40
Fulgura & tonitrua in Xerxianum ex-
ercitum ingruunt 191
funerum luſtra. apud Scythas 118
furis apud Aegyptũ callidiſs. cõmẽ. 65
fuſtuaria pugna apud Aegyp. 55

GAdes vbi 109
Gæſon 260
Galaica olim, nunc Eriantica 199
galipſus vrbs Græca 200
gamori Syracuſani appellati 206
gandarij populus 96
gandariorũ in Xerx. exer. armat. 194
garamantes populus 133. 135
gargaphius fons 247. 253
gauanes, Aérop° & Perdiccas frẽs 241
Gebeleizes dæmon Getarum 121
gela oppi. à Lindijs conditum 206
gelonis Herculis filius 109
gelonus vrbs 123
geloni populus ibid.
gelonorum regio, mores, victus ibi.
geloni agriculturæ operam nauant ib.
gelon Dinomenis filius 204
gelon Syracuſana vrbe potitur 206
gelonis magna imperandi libido 207
genitura Indorum qualis 97
geometriæ ortus ab Aegyptijs 62
gephyrei populus 147
gergithæ vbi 158
gergithæ ab Hymea capiuntur 159
germani Perſarum genus 26
gerrus flu & locus 111. 115 116
gerra Perſica 255
geryonis vaccæ 108

Gigonus

Elgonus oppidum vbi 200
gillus Tarentinus 103
gindanes populus 134
gindanarum mulierum fimbriæ 134
Glauci Chij inuentum 5
glauci Epicydidis æquitas 173
glauci ſtirps extrita ibidem
glaucus caprarius 270
gliſantem Thermodon interfluit 252
Gnomonis & poli inuentio ab Aegy. 62
Gobryes Darij filius Syrorū dux 194
gobryas Perſa 19
gonnus vrbs vbi 201 210
gorgonis caput 58
gorgo Cleomenis filia 146
gorgus Salaminiorum rex 157
gorgus ad Medos transfugit ibid.
gratiarū collis nemoribus frequens 134
græcorum bellorum initia 1
græcorū reſpon. ſuper raptu Medeæ 2
græci imperium Priami euerterunt 2
græci ante Crœſi imperium liberi 2
græcorum oracula 9
græci eadem ſemper lingua vſi 11
græcæ gentis laudes 11 197
græcorum Athenien. ſapientiſs. 11
græci Ionum nomen refugerunt 29
græcorum feſtiuitatum nomina 30
græcorum negociationes 31
græcorum literæ & ſcriptura 50
græci ab Aegypt. pleraq; ſumpſêre 53
græcorum dij 70
græcum ſanum apud Aegyp. 76
græcanicorū operū tria maxima apud Samios 59
græcorū natalitia 111
græcorum literæ ex Phœnicib. 147
græcor. imbecillitas in bello ineūdo 184
græcorum iuliurandum 202
græcorum de conſpirando contra Barbaros conſilium 204
græcorū ſpecul. à Xerxe capiuntur 204
græcorum oratio ad Gelonem 207
græcorum Perſam opperiētiū catal. 214
græcorū in bellando virtus 217
græcorum mores 219
græcorū claſſes aduerſus Xerxem 220
græcorum claſſica victoria 222
græ. de inſequēdo Perſa cōſultatio 236
græc. ad Platæas exercitus ſumma 249
græcorum præda è Perſarum clade 258
græcorum ſepultura 259
grinus Theræ inſulæ rex 130
gruum pelles in locum clypeorum 194
grumi grandes ſalis in montibus 134
gryphes vbi 99
grues Scythicæ vbi hybernent 47
gryphes vbi 99
grynia Aeoliæ ciuitas 30
Gygamæ Pœni vbi 133
gyges Daſcyli filius 2
gyges Candaule interempto vxore eius & regno potitur 3
gyges ſuffragio Delphici oraculi, Lydorum regnum poſſedit ibidem
gygis atnepos de Candaulis morte pœnas dedit ibidem
gygis donaria Delphis conſecrata ibid.
gyges barbarorum primus apud Delphos munera poſuit 4
gygis tribunal ibidem
gyges Mileto & Smyrnæ arma iutulit 4
gyges Colophonem cepit ibidem
gygis crimen Crœſus luit 19
gyges Heraclidarum ſatelles ibid.
gygeus lacus proximus Halyattis ſepulcro 20
gygea Alexandri ſoror 141
gygea Amyntę filia 241
gymnici certaminis inſtitutio 57
gyndis fluminis ortus 37.147
gyndis fluuij riuuli 36.37.40

HAgetorides Antagoræ filius 257
halicarnaſſus ciuitas 30.76
haliacmon fluuius 201
halizones populus ubi 110
halys amnis 2.6.14.22.27.147
halys amnis in mare Euxinū voluit 2
halys amnis Medicum imperium & Lydum diſterminat 14
halyattes ſucceſſor Sadyatti 4
halyattis bellum cum Cyaxare & Medis ibi.
halyattes Cimmerios ex Aſia exigit 4
halyattes Smyrnam capit ibi.
halyattes ad tibiarum fiſtularūq; cantū in expeditionem procedebat 4
halyat. paternū bellū adminiſtrat ibi.
halyatti oraculū à Pythia redditur ibi.
halyattis cum Mileſijs fœdus 5
halyattes Mineruæ duo delubra ædifi. 5
halyattis regnum & mors ibi.
halyatti defuncto Crœſus in regno ſuccedit ibi.
halyattis dona Delphis cōſecrata. 5.225
halyattes fugientes Scythas recipit 15
halyattis vxores Caira & Iade 20
halyattis ſepulcrū apud Lydos ibi.
halyattis ſepulcrum ab emptitijs hominibus & ancillis conſtructum ibi.
hamaſus rex Cyro confœderatus 16
hamilcar Carthaginien. rex 208
hamilcaris genus & mors ibi.
harmamithres Perſici equitatus præfectus 196
harmocydis oratio ad Phocenſes 246
harpagus Medus 16
harpagus Aſtyagis familiaris 23
harpagi cora Aſtyage expurgatio 24
harpagi filium Aſtyages mactat 25
harpagus propriū filiū comeſt. 25.32
harpagi ad Cyrum literæ intra leporē reconditæ 25
harpagus exercitui Aſtyagis contra Cyrum præficitur 27
harpagus Ionia ſubacta, in Cares exercitum traduxit 34
harpagus Cyrum in poteſtatē regni inuexit 32
harpagus inferiorem Aſiam ſubigit 35
harpagus Perſa 163
harpagus in Mazaris defuncti locū ſufficitur 32
Hebes teſſera 261
hebrus fluuius ubi 121.193
hecatæus hiſtoriographus 70
hecatæus Egeſandri 159
hecatæi Egeſandri ſermones 181
hector ſucceſſor Troiani regni 64
hedoni Thraciæ populus 199
hedonorum nouem uiæ 199
hegeſicles Spartiatarum tyrannus 12
hegeſipyla Miltiadis vxor 165
hegeſiſtratus tyrannus 155
hegeſiſtratus Telliadeus aruſpex 250
hegeſiſtrati interitus 250
helenæ ab Alexan. raptus 2. 62. 63
helena Menelao redditur 64
helenæ templum 168
heleus vaticinus 102
heleus Agæi Peloponneſius 179
helice vbi 30
heliopolis ſolis vrbs 54
heliopolitani Aegyptiorum ſolertiſſimi 43.54
heliorum certamen 73
helis Aetolorum ciuitas 230
helleſpontij populus 95
helleſpontus 120
helleſponti pons 189
helleſponto Xerxes cōpedes iniecit ibi.
helleſpont. ſtig. à Xerxe inuruntur ibi.
helleſpontū, Xerxes muneribus don. 192
helleſpontias, uentus ſubſolanus 212
helles filiæ Athamantis ſepulcrum 193
hemus 115
heneti populus 39.139
heraclidæ Sardium reges 2
heraclidarum genus ibi.
heraclidarū imperiū quot annorū ibi.
heraclidarū ultio in atnepotem Gygis 3
heraclides Ibanoleus 159
hercules unus è XII. dijs 51
herculis parentes ab Aegyp. oriundi 51
hercules uetuſtus deus ibi.
herculis cippi ubi 49.51
herculis templum ubi 51
& 62. 148. 176. 178.
hercules geminus 52
herculis fabula ibi.
herculis oraculum apud Aegyp. 57
herculis columnæ ubi 109. 130
herculis tres filij 109
hercules Scytharum deus 116
herculis veſtigium ubi 120
herculis ara ubi 210
hercules ab Iaſone derelictus 219
hermus fluuius 16. 156. 267
hermus fluuius iuxta Phociam vrbē in mare effunditur 16
hermotybies Aegyptij 74
hermotybiorum Aegyp. plagæ ibi.
hermophantus 156
hermippus 160
herma ubi 211
hermionenſes Dryopes ſunt 226
hermonia Dryopum ciuitas 230
hermotimus Pedaſenſis genere 235
hermeus ſinus 266
herodoti peregrinatio 43.48.51
herodoti ſnīa de incremento Nili 47
herodoti de origene oraculorū ſnīa 54
herodoti de raptu Helenæ ſententia 64
herodotus Baſilidis filius 240

heroicum conditorium 170
hephæſtienſes, populus 182
heſiodus & Homerus deorũ opifices 53
hexapolis olim Pentapolis dicta 39
Hillus herculis filius 214
hiperocha 113
hipparchi inſomnium 147
hipparchi interfectores ibidem
hippias tyrannus Atheniem. 148
hippias Piſiſtrati filius 175
hippiæ ſomnium 176
hippiædens tuſsiendo excuſſus ibidem
hippoclides Tiſandri filius 179
hippoclidis proci præſtantia 180
hippoclus Lampſacenus 128
hippocrati portentum ingens viſum 11
hippocrates pater Piſiſtrati 149
hippocrates Gelæ tyrannus 163
hippocratis Pataræi mors 206
hippophoræ naues quæ 166
hippotoxotæ quid 253
hirci cœitus cum muliere 52
hirus mons vbi 16
hiſtiæus Mileſius 128
hiſtiæi ad Scythas oratio ibidem
hiſtiæi callida oratio ad Darium 157
hiſtiæus à Chijs in vincula cõjcitur 160
hiſtiæi literæ produntur ibidem
hiſtiæi vulnus ibidem
hiſtiæus capitur 163. & in crucem tollitur 164
hiſtiæus Tymnis filius 197
hiſtieotis ora ſuper Artemiſium 210
hiſtiæa vrbs capitur 223
Hoarus fluuius vbi 126
homerus & Heſio. deorum opifices 53
homerus de raptu Helenæ 63
homeri Epigomi 112
homericæ profectionis cõmentarij 267
homeri cæcitas ibidem
homeri epigramma pro Mida Phrygum rege ibidem
homeri nomen vnde 268
homeri minor Ilias ibidem
homeri Phocais 267
homerus apud Chium 270
homeri Cecropis, Batrachomyomachia, Epicichlides ibidem
homeri vxor & filiæ 271
homeri Caminus 272
homeri Ereſione 273
homeri mors & ſepulcrum ibidem
homerici ſepulcri inſcriptio ibid.
homerus Aeolicus ibidem
homeri ætas 274
hommi ſatius mori quàm viuere 6
hominis calamitoſa conditio 7
hominis prima & natu. vox 43
homo fato functus vbi per lætitiam terræ demandetur 139
homines in fortuitorum arbitrio & non contrà 191
hoples Iouis filius 149
horæ dies à quibus inuentę ſint 62
horti Midæ Gordij 242
hoſtię Pythio à Crœſo conſecratæ. 9. 10
hotaſpis Artachæi filius Aſſy. dux 194
Humanarum rerum inconſtantia 2
humanæ vitæ anni lxx. 7
humanæ vitæ breuitas & calamitas. 191
Hyampolis vrbs 225
hyampeus vertex ibidem
hyacinthia Lacedæmo. ſolennia 244
hybla vrbs 206
hydarnes Perſa 91
hydarnes Hydarnis filius Perſ. dux 195
hydrias regio 159
hyela ager Oenotriæ 33
hyenæ vbi naſcantur 136
hygennenſes populus 95
hylæa locus 109. 118
hylleæ 149
hyllus interimitur 248
hymees Perſa 158. 159
hymeæ obitus 159
hymeſſus 181
hymni deorum ab Home. cõſcripti 267
hypachei iam Cilices appellati 196
hypacyris Scythiæ fluuius 115. 116
hypanis fluuius impotabilis 110. 115. 120
hyperãthes & Abrocomes Darij filij. 217
hyperborei vbi 110
hyperboreorum ſacra 112
hyppoleo promontorium 115
hyrcani populus vbi 99
hyrgis fluuius 116
hyria vrbs à quibus condita 209
hyſies populus vbi 150
hyſtaſpes Arſamenis filius 41
hytaſpes Darij filius 194
hyſtriches vbi gignantur 136

I Admon Samius 68
ialiſſus vbi 30
iapygia 103. 122
iapyges Meſſapij 122. 289
Iardanna ancilla 2
ionico genere excellentes 11
ionum ciuitates 29
ionum linguæ 4. 29
iones inſulares qui 29
ionum nomen refugerunt Græci ibid.
ionum cur XII. ciuitates 30
iones ab Achiuis ſuis ſedib. pulſi ibi.
ionum reges qua progenie oriundi ibi.
iones veri & genuini qui ibidem
ionum qui ab Apaturijs arceantur. ibi.
ionum Panonium ſacrum ibidem
ionum inſulanorum deditio 33
iones Biantis conſilium ſpernunt 34
ioniam Harpagus ſubigit ibidem
iones quomodo Aegyptũ diuiſerint 46
iones vbi & vnde dicti 95. 226
iones ignauiſsimi hominum 128
ionicæ rebellionis occaſio 142
& initia 146
ionum fuga 159
ionicarum nauium catalogus 161
ionibus Perſarum minæ intentatæ ibi.
iones laborum inſueti ibidem
iones tertiò in ſeruitutem redacti 164
iones Dario tributarij 166
ionum in Xerx. exer. armatura 196
iones Pelaſgi Aegialees appellati ibid.
ionia Græcis iterum reſtituta 262
ioniæ tranſlatio ibidem
ioui decimæ neceſſario redduntur 19
iouis Carij fanum apud Mylaſſum 34

Iouis Beli templum & ſimulacrũ 36 134
Iouis Thebani templum 36
Iouis cultus apud Meroën 48
Iouis fanum apud Theſprotos 54
Iouis oraculum apud Aegypt. 57
Iouis Ammonij templũ à Cãbyſe accẽ- (ſum 82
Iouis Beli puluinar 107
Iouis forenſis ara 145
Iouis filiorum cognomina 149
Iouis militaris templum 159
Iouis Olympij delubrum 44
Iouis currus in Xerx. exercitu. 190. 238
Iouis Amphlyſtij templum 213
Iphigeniæ apud Tauros cultus 123
ipni locus quidam 212
Iraſa locus vbi 131
Is vrbs & flumen 25
is fluuius in Euphraten ſe inuoluit 35
Isagoras Tiſandri 149
iſidi vaccæ ſacræ 50.135
iſidis ſimulacrum 50
iſidis tẽplum maximũ ĩ vrbe Buſiri 54
iſis Δημήτηρ, id eſt, Ceres dicta 54.73
iſidis & Dionyſij filij 73
iſidis ſacra & feſta 153
iſmares lacus famoſiſsimus 199
iſmenij Apollinis templum 10
iſſedoni populus 40
iſſedones populus 110. 111
iſſedonum mores 111
iſtri ortus & fluxus 49
iſter vbi 115. 122
iſter ſemper par 115
iſthmus Cnidiæ 35
iſthmus muro præſept' à Miltiade 165
iſtiæotis locus proxim' Oſſæ & Olym. (it 35
Itanus oppidum 130
Iudices regij apud Perſas 83
iudicis corrupti iuſtæ vindictæ exem- (plum 142
iuncus eſui aptus 59
Iunonis feſtum 6
iunonis duæ imagines vbi 77
iunonis templum vbi 121. 253. 255
iupiter expiator hoſpitalis 9
iupiter apud Perſas 27
iupiter Bel apud Babylonios 36
iupiter arietina facie apud Aegyp. 51
iupiter Ammon 51. 134
iupiter Thebanus 53. 134
iupiter liberator, & eius templum 104
iupiter Scytharum deus 116
iupiter Papæus apud Scythas ibid.
iupiter Lycæus 138
iupiter Carius 149
iupiter Lacedæmonius 167
iupiter cæleſtis ibidem
iupiter ſub nomine Xerxis 193
iupiter Xuthi filius 196
iupiter æreus decem cubitorũ vbi 258
iurare per aquam Stygis 171
iuſti principis officium 18
Kiki quid ſit 59
Labdia Amphionis filia 153
labynetus Babylon. tyrannus 16
labynetus Aſſyriæ rex 37
lacedæmonij potentiſs. Græcorum 11
lacedæmon. leges à Lycurgo 13
lacedæ. bellum Tegeatib. inferunt 13
lacedæ. compedes apud Tegeatas ibi.
lacedæ. quibus artibus Tegeatibus fa- (cti ſunt ſuperiores 14
lacedæmoniorum Argiuorumq; pro (agro Thyrea dimicatio 17
lacedæmon. coma poſt victoriam de (Argiuis ibidem
lacedæmoniorum expeditio aduerſus (Polycra. 86
lacedæ. in Samum expeditio ibidem
lacedæ. mos in ſumendis ſupplicijs 129
lacedæmon. de ſeipſis opinio 167
lacedæmon. regum funera 158
lacedę. lis de ꝓgrediẽdo ad bellũ 176
lacedæmo. oratio ad Platæenſes ibid.
lacedæmon. virtus 197
lacede. oratio ad Hydarnẽ Perſam 202
lacedæmoniorum conſuetudo 215
lacedæmon. oratio ad Athenien. 242
lacedæmoniorum frugalitas 258
lacedæmon. occiſorum ſepultura ibi.
lacmon mons vbi 260
lacrines Aeolus 31
lactis mulgendi mos apud Scythas 108
lacus Tritonidis 135
lacus vnde pix hauritur 136
lacus Stymphalius vbi 171
lacus famoſiſsimus 199
lacus piſcoſus & ſalſus ibidem
lacus Bœbeis vbi 201
lacus Gygeus vbi 20
lada inſula vbi 160
ladice vxor Amaſis 77
ladices votum ibidem
laij delubrum 130. oraculum 145
laïs & genus 148
lampato Leutychidis filia 170
lamponium vbi 142
lamplacum vrbs 158
lana arborea vbi 98
laodamas Phocenſis 128
laodamas Eteoclis filius 148
laodice 113
laos oppidum 162
laphanes Euphorionis filius 183
lapidicinæ pyramidum 44
lapis Porinus, Parius 148
lapidum aceruus à Dario cõgeſtus 121
lapis Melampygus 216
lapideus leo vbi 29
lariſſæ Aeoliæ ciuitas 30
laſus Hermionis filius 183
laureorum corona 190
laxij Sauromatæ vbi 111
Lebæa vrbs 241
lebotus Spartiatarum rex 13
lebedus 29
leænæ partus 98
ledanum, aliàs Ladanum ibidem
ledanum quo modo colligatur ibid.
ledani medica virtus ibidem
legati Datij in puteum coniecti 202
legati non violandi ibidem
leges Athen. à Solone conditæ 6
leges & inſtituta Babylon. 39
lemnum oppidum 142 capitur 182
leocides Phidonis Argi. tyrã. filius 179
leonis ex auro effigies 10
leon & Hegeſiclis Sparti. tyranni 12
leo Sardius 17
leonides 145. in crucẽ tollitur 219
leonidis regis Spart. genealogia 214
leonidæ mors ibidem
leonidæ cædis vindicta 238
leonum natura atque loca 201
leones vbi gignantur ibidem
leo viri nomen 211
leontini populus 206
leo lapideus 217
leporis fœcunditas 98
lepreum oppidum 129
lepus ex equa natus 193
leros inſula 159
lesbus inſula vbi 32. 40
lesbus quando habitari cœpta 274
lesbij à Polycrate victi 85
leucadius Hippomachus aruſpex 251
leucadij Dorica gens 226
leucon oppidum Aſiæ 131
leutychides Menaris filius 169
leutychides Spartiatarum rex ibidem
leutychidæ fuga & mors 170
leutychidis oratio de depoſito reddẽ. (172
leutychidis genealogia 240
leutychidis ſtratagema 261
lex Caricarum mulierũ in maritos 30
lex oppignorãdi paterni cada. vbi 68
lex omnium rex & domina 198
Liberi cultus apud Meroën 48
liberi nomen quando apud Perſas 53
liber Aegyptijs Oſiris dictus 70
libya vnde ſortita nomen 114
liches Delphici oraculi coniector 13
liliorum ingens vis vbi 59
liliorum radices eſui aptæ ibid.
limeneium regionis Mileſiorum 4
lindos oppidum 30
lindi populus è Rhodo 206
linus modulatiõis gen' apud Aegy. 57
linum Colchicum, Sardicum, Aegy. 61
lipaxus vrbs vbi 200
lipoxais Targitai filius 108
lipſydrium oppidum 148
liſſus fluuius vbi 199
liſi flu. aquæ cõpijs Xerx. non ſuffece- (runt 199
liſſæ oppidum vbi 200
literæ Hiſtiæi produntur 160
literarum mira occultatio 220
literę Themiſt. ad Ione lapi. inciſę 223
literarum per ſagittã tranſmiſsio 239
literæ capiti impreſſæ 144
literæ Græcorum ex Phœnicib. 147
littus pulcherrimum vbi 163
Locri epizephyrij populus ibidem
locri Ozolæ populus vbi 224
lotophagi populus vbi 134. 135
lotos vbi plurima 59
loti radix eſculenta ibidem
loti fructus deſcriptio 134
lotij mulieris vſus 62
Lucern. accẽſarũ feſtũ apud Aegyp. 54
lucernarum incenſio 216
lucus platanorum 159
lucinæ tributum 113

Iudorum primi inuentores Lydi 20
Iunæ feſtum 52
Iuna Perſarum præſes 190
Iuporum ſepultura 55
Iupi ex hominibus 123
Iutræ vbi capiantur ibidem
Iuxus Perſarum 258
Lycij in poteſtatem Crœſi ſubacti 6
Lyciorum è Creta origo 34.196
Lycus Pandionis filius à fratre pellitur
Lyciorũ nomẽ & leges 34 (Aegeo. 34
Lycij ab Harpago victi 35
Lycij populus Dario tributarius 95
Lyciorum in Xerx. exer. armatura 196
Lycij quondam Termilæ vocati ibi.
Lycius Cyberniſcus Sacæ filius 197
Lycidas cũ vxo. & liberis lapidat. 244
Lycophronis Periã. filij interitus 87. 88
Lycus fluuius 126.189
Lycurgus Ariſtolaidi filius 11
Lycur. et Megacl. Piſiſtratũ eijciunt ibi.
Lycurg. Spartiata integerrimæ vitæ 13
Lycurgo oraculũ à Pythia redditur ib.
Lycurgus legum lator apud Laced. ibi.
Lycur. Leoboti Spartarũ regis tutor ib.
Lycurgi delubrũ apud Spartiatas ibid.
Lycæus Iupiter 138
Lycaretus Mæandri germanus 142
Lydus Atys filius 2
Lydi populus antea Meon vocatus ib.
Lydorum expiandi ritus idẽ qui apud
Lydorum partes primæ in (Græcos 7
consulendis oraculis 10
Lydo. Medorũq; quinquẽnale bellũ 15
Lydo. Medorũq; bello dies repẽte nox
Lyd. Medorũq; fœdus 15 (facta 15.22
Lydorum ritus ineundi fœderis 15
Lydorum ſtrenua gens 16
Lydorum gens equitandi peritiſs. ibid.
Lyd. cum Perſis conflictus, & fuga ibid.
Lydia auri raméta è Tmolo prouenien
Lydia Halyattis regis (tes habet 20
ſepulcro ſe nobilem iactat ibidem
Lydorum filiæ omnes proſtituũtur 20
Lydorum mores & leges ibidem
Lydi primi oĩm aureum argenteumq; nummũ ad vtendũ percuſſerunt ib.
Lydi primi caupones inſtitoresq; ibid.
Lydi primi inuentores ludorum ibid.
Lydi in Thuſciam primos colonos de-
Lydorum diuiſio 20 (duxerunt 20
Lydorum cum Cyaxare prælium 22
Lydi è Sardibus per Cyrum exacti 31
Lydi Caribus germani 34
Lydi pop. tributum Dario pendens 95
Lydorum in Xerx. exer. armatura 195
Lyda mons à Pedaſijs extructus 35
Lydeus fluuius 20
Lygdamus Naxius 12
Lygies quam armaturam in Xerxiano
exercitu tulerint 194

Macæ populus 134. 145
macedones à Dario ſubacti 166
macedo Amyntę filius 241
machlyes populus 134
macrobij pop. Aethiopiæ 80. 96
macrones populus 61
macrones quam armaturã in Xerxia-
no exercitu tulerint 195
mactorium vrbs ſupra Gelam 206
madyes filius Protothiæ Scyth. rex 22
madytus vrbs 189
mæandri campus 4.45
mæandri campos Mazares incurſat 32
mæander fluuius 100. 159. & eius
fontes vbi 188
mæandrius Polycratis ſcriba 100
mæandrius Sami procurator 104
mæandrij oratio ad Samios ibid.
mæotis palus vbi 22. 108. 114. 116
120. 123. 125. 126
mæotei populus vbi 126
magdolus oppidum vbi 73
magi populus Mediæ 21
magi Perſarum 29
magorum commentum vt Perſarũ imperium occupent 89
magi cuiuſdã imperiũ apud Perſ. 90
magorum cædes 93
magophonia Perſarum feſtum ibid.
magiſtum oppidum 129
magnarum iniuriarum vindictæ 64
magnetes populus 95
magneſia vrbs vbi 100.212
magna cum periculis ſuſcipiunt 192
malæa promontorium vbi 17
malæ dextræ in contumeliã deraſæ 65
malena 164
males Aetolus 179
mandanes Aſtyagis filia 22
mandanes Cambyſi nuptum datur 22
mandrocles Samius 120 & eius monumentum 121
mantieni po. vbi 6 (mentum 121
mantieni montes 37. 40
mantiena vrbs 132
maneros Aegyptijs quid 57
marathonem occupat Piſiſtratus 12
marathon locus 175
marathonia clades 178
mardonius Gobryis filius 166. 183
mardonius vulneratur 166
mardon. à præfectura ſemouetur 174
mard. orõ de bello Græcię inferẽdo 184
mardonij in Lacedæ. obiurgatio 252
mardonij cædes. 255
mardanus Xerx. exercit. imperator 195
mardus Heræades Sardium muros primus conſcendit 17
mardi Perſarum genus 26. 96
mariandini populus 95
mariandini à Crœſo ſubacti 6
mariandinorũ in Xerx. exerc. armatura 194
mare Sardonicum vbi 33 (ra
mare Caſpium 49
mare atlanticum, rubrum 40. 73. 113
mare Echinadum inſularum 45
marea vrbs vbi 46
marlandicus ſinus vbi 113
maris fluuius 115
mares quã armat. in Xerx. exerc. tulerint 195
maronea Græca vrbs 199 (rint 195
martis oraculum vbi 57 195
martis ſepulcrum apud Scythas 116
marſya fluuius 158. 159
maſanges Aorizi filius Pœno-dux 194
maſcamis elogium 198
marſij Perſarum genus 26
maſiſtes Darij, Xerx. exercitus impera-
tor 195
maſiſtij cædes 247 (tor 195
maſiſtius à Græcis Maciſius dictus 247
maſiſtij cædes 247
maſiſtæ & liberorum eius cædes 263
maſſagetæ popu-ſerus & robuſtus 40
maſſagetarum deus ſol 41. 42
maſſagetarum victus 42.43
maſſagetarum vxores communes 42
maſſagetarum ſenes immolantur 43
maſtyes populus 139
maternũ genus nobilius paterno apud
matris Martis templũ vbi 55 (Lycios 34
matieni populus 14
matien. in Xerx. exerc. armatura 194
maxyes Pœni vbi 136
mazares Medus 31
mazares Prienẽſes ſubigit 32
mazares Mæãdri cãpos incurſat ibi.
mazares moritur ibid.
Meci populus 96
mecyberna Græca vrbs 200
medea Colchorum regis filia 1
medeæ raptus à Græcis 1
medicum imperiũ Halys fluuius termi-
medicum nomen Græcis terro- (nat 14
rem incutere ſolitum 177
medici ſinguli ſingulorũ morborum
apud Aegyptios 57
medicæ nationis gentes quæ 28
mediDiocẽ ſibi iudicẽ cõſtituunt ibid.
medi regi ſuo regiam ædificant 22
medi à Scythis plio fuſi, Aſiæ imperiũ
amittunt 22.27
medi Ninum ciuitatem expugnant 22.
medi inebriatos Scythas interimũt ibi.
medi Aſſyrios ſubigunt ibidem
medis canis ſpaca dicitur 23
mediæ regionis facies ibidem
medimnus Atticus mẽſurę gen° 38. 168
medorum bellum cum Halyatte 4
medorum tyrannus Cyaxares 15
medo. bellũ quinquẽnale cũ Lydis 15
medorum & Lydorum bello dies repen
te nox facta 15. 22
medo. & Lydo. mos ineundi fœderis 15
medorum ab Aſſyrijs defectio 20
medo. imperiũ ad Perſ. tranſlatum 27
medorum à Dario defectio ibid.
medo. ĩ Xerx. exer. armatura 193.196
medorum appellatio vnde 194
medi vbi 113
megabates Perſa 143
megabazus Megabatis filius 197
megabizus Perſa 91
megabizi oratio ad Oliargiam 93
megabizus Zopyri filius 107
megabizi elogium 129
megabizes ĩ Pœnos exercitũ ducit 140
megabiz. Zerx. exercit° imperator 195
megacles Alcmeonis filius 11. 179
megacles & Lycurgus Piſiſtratũ impe-
rio Athenien. pellunt 11
megacles Cliſthenis gener factus 180
megacles Hippocratis filius ibidem
megacreon Abderites 200
megapanus Hyrcanorum dux 194

megarenſis

megarenſis populus 206
megarenſis plebs venundatur 207
megiſtiæ extiſpicia 216
megiſtias Acarnas à Melãpode proge-
megiſtæ epigramma 218 (nitus 217
melampodis poſtulata ab Argijs 250
melampus Bacchici ſacrificij inuentor
apud Aegyp. 52
melampygus lapis 216
melanchlæni populus 123
melanchlæni mores & nomẽclatura ib.
melanchlæno victus humana caro ib.
melana ſinus quidam & fluuius 193
melanopus Ithagenæ 226
melas, aliâs Pirus, fluuius 30
melas fluuius vbi 213
meles primus rex Sardium 17
melibœa vrbs 212
melienſis ſinus vbi 112
meleſigenes vnde appellatus 266
meliſſa Periandri vxor 87. 115
meliſſa à Periandro occiſa ibid.
melites fluuius 266
mellis vbi maxima copia 136
melois amnis 254
melyenſes populus 95
memnonia regio 147
memnona vrbs vbi ibidem
memnonia Suſa 206
memphis vrbs 74
memphis vrbs à Mene primũ cõdita 60
memphis vrbis ſitus & deſcriptio ibid.
menalippus Aſtaci filius 149. 155
mendacium dicere quãdo expediat 92
mendeſium oſtium Nili 46
mendeſij populus 51.
mendeſij cur oues immolẽt, capris ab-
ſtinentes 51
mendeſij capras venerantur 52
mendeſij caprarios pẽcipuo honore affi-
ciunt ibidem 5
mendetis templum 5
mendes quid lingua Aegyptiaca 52
menelaus Helenam recuperat 64
menelai portus vbi 133
menes primus regnaſſe fertur 44. 60
menſa ſolis 81
menſis intercalaris 7
mẽſis intercal. à Græc. alijs additus 44
mentes nauicularius 266
mentiri apud Perſas turpiſſi. 28
mentor Ithacenſis ab Homero celebra
tur 267 271
mentulæ portentum apud Aegy. 52
mœreos ſtagnum 56. 71
& eius deſcriptio 95
mœris Aegyptiorum rex 60
mœris pręclara opera ibid.
mœnia lignea Budinorum 126
mœones antè Lydi appellati 2
mœraphij Perſarum genus 26
mercurij ſtatua 53 & templum 69
mercurius quibus gentibus colatur 139
mermnadæ populus 2
mermnadarum tyrannus 3
meroe oppidum vbi 48
meſambria vrbs vbi 121. 199
meſambriã vrbem quis condiderit 164
meſſana olim Zancla 308
metalla aurea atque argẽtea vbi 199
metallorum aureorum certamen 257
metallum ſalis 135
metapontini populi vbi 110
metiochus Olori filius 165
metra venus 27
Mycithus Anaxilai famulus 209
midas Barbarorum ſecundus apud Del
phos munera poſuit 4
midæ ſella apud Delphos 4
midas Gordij filius Phryg. rex 4. 267
midæ Gordij horti 242
midæ Gordij epigramma ab Home. 367
mileſiorum cum Halyatte bellum 4
mileſiorum duo acerba vulnera. ibidẽ.
mileſiorũ oppugnatio per XL. annos 4
mileſiorum cum Haliatte fœdus 5
mileſij Cyro confœderati 29
mileſiorum correctio 142
mileſiorum & Carum fuga 159
miletum oppugnatur 4
miletus vrbs Ioniæ 29. 141
miletus capta diripitur 162
militiæ ordo à quo primũ diſtribut' 22
militum Cambyſis depaſtio 82
milo Crotoniates luctator 103
miltiades Athenien. dux 128
miltiades Cimonis filius tyrãnus 164
miltiades victor in Olym. certam. 165
miltiades capitur ibidem
miltiades Cherſoneſo potitur ibidẽ.
miltiades Parum obſidet 180
miltiadis accuſatio & obitus 181
milyada Milyæ Solymi 34
mineruæ templi deflagratio 4
mineruæ templũ cognomine Aſſeſia 4
mineruę duo templa apud Aſſeſum 5
mineruæ Pallenidis templum 12
miner. Aleæ tẽplũ apud Tegeat. 13 256
miner. tutelaris tẽplũ adud Chios 32
miner. oraculum ad Aegyp. 57
miner. veſtibulum apud Saios 76
miner. inaurata ſtatua vbi 77
miner. lapidea duo ſimulacra ibidem
miner. parentes 134
miner. ægis 136
miner. Craſtia 145
miner. vrbana 152
miner. templum in Sigeo 155
miner. Iliacæ 1000. boues immolantur
à Xerxe 191
miner. fanum 225
miner. protemplaris ibid.
miner. Sciradis templum 234
minoẽ & Sarpedo Europe filij 34
minoa Selinuſiorum colonia 145
minois cædes 209
minyæ populus 30. 129
minyæ commento ſuarũ vxor. lib. 129
miraculum maxim. Perian. oblatum 5
mitradatos paſtor Cyri nutritius 23. 26
Mneſiphilus Athenien. 227
Modus ineundi exercitus numerum 193
malosſi populus 30
momemphis oppidum 74
mons Arabicus 44 Punicus 44
mons Africus vbi 66
mons Atlas vbi 135
mõs ingẽs euerſus indagãdis metal. 166
mophis mons 48
mortis ſtatua exẽplaris apud Aegyp. 57
mortuorum apud Aegy. condituræ 58
mortuorum lætitia vbi 139
mors optatiſsimũ perfugiũ ærumnoſæ
vitæ 191
moræ compendia 185
moſchi populus 96
moſchorũ in Xerx. exer. armatura 195
moſynœci populus 96
moſynœcorum in Xerx. exer. armat. 195
mula mulum peperit 193
mulæ partus 106
muli vbi non gignantur 112. 127
mulorum ſpecies Scythis horrendę 127
mulier exuendo tunicam & verecundi
am pariter exuit 3
mulieris ſimulacrũ ex argento 10
mulieres à Dodonæis cur colũbæ vocẽ-
tur 54
mulierum pudenda cippis à Seſoſtre inſcripta 60
mulieres Corinthiorum denudatæ 155
mulier ex turpiſs. ſpecioſiſs. facta 168
mulier. Attic. vnà cum liberis cædes 181
mulieres ſtuprando extinctæ 225
murychia 231
murium auxilia 69
murichides Helleſpontius 244
mus Europœus 240
murium tria genera apud paſtorales Pœ
nos 136
murus ligneus Perſarum 255. & eiuſdem
expugnatio 256
muſici Argiui 103
muſtelæ Africæ 136
muſæi ſortes & earundẽ ediſertator 183
Mycalę promontorium 30
mycerinus rex Aegypti 68
mycerini clementia & iuſtitia ibi.
mycerini filiæ mors & ſepultura ibid.
mycerini concubinæ 67
mycerini oraculum ibid.
& pyramis 68
mycorum in Xerx. exer. armatura 194
mygdoniam à Bottiæide Axius dirimit
200
mylaſſorum fanum 34
mylaſſa oppidum vbi 159
myliarum in Xerx. exer. armatur. 195
mylitta Aſſyriis Venꝰ appellata 27. 40
myrſilus, aliâs Caudaules dictus 1
myrnia Aeoliæ ciuitas 30
myrios ſtagnum 44
myris rex 45
myſi Caribus germani 34
myrſus Gygis filius 100
myrſes perſarum dux 159
myrcinus vrbs vbi ibi.
myrenæi populus 183
myrias quid ſit 163
myſi à Crœſo ſubacti 6
myſi populus vbi 95
myſia ab Hymea capitur 159
myſorum in Xerx. exer. armatura 95
myus vrbs Ioniæ 29
myuſij populus vbi 160

NAcæ populus vbi 134
naparis Scythię fluuius 115

nasamones populus 49. 133
nasamonum coitus in propatulo ib.
nasamo. iusiurandū & diuinatio ibi.
nasamonū cadauerum sepultura 136
nascentium deploratio 139
natho insula vbi 74
naturæ solertia 98
natura leonū atque eorundē loca 201
nauib. lōgis qui primi vsi fuerint 22
nauiculæ Babyloniorum 39
naues Aegyptiorum è spino 59
naues rubrica delibutæ 88
naues quinis drachmis addictæ 173
nauiū Persicarum catalogus 196
naucrates oppidum 60. 77
naufragi vbi immolentur 123
nauplia 171
naxus insula 142 143
naxus insula à Pisistrato subacta 12
naxij populus 206. 226
Nebris 115
necus rex Aegyp. Psamniti filius 73. 113
necus à quo interemptus 72
neci victoria contra Syros 73
necessitatis numen 237
neleus Codri 261
neon vrbs vbi 224. 225
neptuno Heliconio Panioniū locus sacer 30
neptunus Afrorum deus 53
neptunus Thamimasades 116
nept. liberator & eius templum 213
neptu. templū apud Potidæatas 240
neptunus æreus septem cubitorum 258
nestus fluuius Abderorum 201
neuri populus & eorum mores 110. 125
Nicandra Dodonæorū sacerdos 54
nicodromus Cinœthi 173
niger sinus vbi 165
nili fluminis origo 46. 49
nili fluminis ostia 46
nili flu. natura & incrementū 46,47
nilus solus amnium aura caret 47
nili fontes ignoti 48. 49. 115
nilus scopulosus 48
nilus Africam mediam diuidit 49. 60
nilus Aegypti fluuius 114
ninum ciuitatem Cyaxares obsidet 22
ninū ciuitatem Medi expugnant ibi.
nini oppidi situs 38
ninus Assyriorum urbs 71
nipsei Thraces 121
niphraga unus Pierum murus 199
nisa oppidum ubi 96
nisei equi 98. 190
niseus campus grandes fert equos 190
nitetis Aprijs regis filia 77
nitocris reginæ Babylon. egregia monumenta 36
nitocris ninum oppi. sibi subegit 36
nitocris epitaphium 37
nitocris Aegyp. regina fratrem vlciscitur 60
nitri iugens vis 58
Noas fluuius 115
noctes in dies commutatæ 68
nocranis oppidum 171
nomades Scythiæ 415
nomadarum Scytharum seditio 15
nomades Pœni 134
nomades sagittarij 195
nouem fontes vbi 181
nouus murus ciuitas Aeoliæ, & Cumanorum colonia 30 267
noua vrbs oppidum in Pallena 200
nox pro die vbi extitit 190
Nudium oppidum 129
nummi primum à Lydis percussi 20
numina Persarum 27
Nymphodorus Pythij filius 202

Oasis vrbs vbi 82
Oaxus oppidum Cretę 130
Obeli pheronis donaria 62
obeli Trochoides 75
Oceani ortus vbi 109
ocioſus pro honestissimo habitus 203
octamasides Scyalis frater 119
oculos in pectoribus gestantes 136
Odomanti populus vbi 140
odryses vbi 121
Oebares Darij equiso 94
œbazus Persa 167
œbasi liberi occiduntur 120
œbarus Megabizi filius 164
œcetor Gelonis progenitor 206
œdipodę delubrum 130
œa locus vbi 152
œnusæ insulæ vbi 33
œnotriæ ager vbi ibi.
œnoen Bœotij occupant 150
œnone insula 226
œroe insula vbi 253
œtosyrus Apollo apud Scythas 116
œtæi montes vbi 316
œtyni à Crœso subacti 6
Offa salsuræ resilijt 264
Oilycus vnde appellatus 129
olenus 30 (um 224
oleagina corona Olympicorū præmi-
olea in arce Atheni. 228
olen Lycius 113
oliatus 144
olorus rex Thraciæ 169
olbiopolitæ populus vbi 110
olophyxus vrbs vbi 188
ollas pulsandi mos 168
olympus Mysiæ 8
olympus & ossa Thessaliæ mōtes 11 201 210
olympij Iouis delubrum 44
olympieni à monte olympo dicti 195
olymp. præmiū corona oleagina 224
olympiodorus Lamponis 247
olynthiorū ab Artabazo obsessio 139
olynthij ab Artabazo trucidantur ib.
onesylus Gorgi frater 157
onesyli dolus, & mors 157. 158
onesyli caput in portas suspensum 158
onesyli sacrificia ibidem
onetes Phanagoræ 216
onochonus Thessaliæ fluuius 201
onochonus Xerx. exercitui defecit 213
onomacritus sortileg. Ath. ejicitur. 183
Opæa Spargapithis vxor 119
ophryneus vrbs vbi 191
opificum ignobilitas vbi 75
opiniones de Nili fluminis natura & incremento 45
opis ciuitas 37 & dea 115
oraculum Halyatti à Pythia redditū 4
oraculum Delphicū Crœso redditur 9
oracula Græcorum ibid.
oraculum Delphicum Crœsus verum deprehendit ibide.
oraculū Lycurgo à pythia redditur 13
oraculū captiosum Spartiat. redditū 13
oraculū Pythiæ de ossibus Oreſtis ibi.
oraculū Crœso redditum de muto filio 17
oraculum Branchidarum de Pactya 31
orac. Ammonis Iouis de Aegyptijs. 46
oraculum Dodonæum omniū vetustissimum 53
oracula apud Græcos prima, eorumq; origo 53
oraculi Ammonis origo ibidem
oraculorum origo secundum sententiam Herodoti 54
oracula apud Aegyptios quæ 57
oraculum Pherori regi redditum 62
orac. Mycerini regis ex vrbe Buti 67
oraculum de ærea phiala 72
oraculum Latonę ibi.
oraculum Siphnijs redditum 88
oraculum Corinthijs redditum 154
orac. promiscuum Argijs redditū 162
oraculum Doloncorum 164
oraculum Martis vbi 195
oraculum Dionysij vbi 199
oraculum Athenienſium 203
oraculum Argiuorum 205
oraculum Cretensium 209
oraculum Spartiatarum 217. 251
oraculum Bacidis 223. 231. 234
oraculum & delubrum Amphiarai 242
oraculum Persis à Bacide redditū 251
orati. prexaspis ad Persas 92
oratio Otanis de statu populari 93
oratio Cois Mitylenæorū præfecti 122
oratio Histiæi Milesij ad Scythas 128
oratio Aristagorę ad Cleomenem 146
orati. Sōsiclis 153
oratio Histæi Darium 157
oratio Cypriorum ad Ionas 158
oratio Persarū ad Ionum tyrānos 161
oratio Leutychidis de reddendo deposito 172
oratio Datis ad Delios 174
oratio Clistenis ad procos filiæ suę 180
oratio Xerxis de inferendo bello Græciæ 183
oratio Xerxis ad Persas 192
oratio Corcyræorum ad Xerxem 209
oratio Harmocidis ad Phocenses. 246
orbelus mons vbi 140
orbis partitio secundū Herodotū 113
orosangæ quid persica lingua 232
orchomenij populus 30
orchomeniorum ager 225
orci filius 173
ordo militię à quo primū distribut' 22
ordissus Scythiæ fluuius 115
orœtis dolus 100
orœtes indignā Polycratis affixi cruci mor-

ei mortem luit 161
oricus portus 260
orneatæ populus 230
oropus 175
oreſtes Agamemnonis filius 13
oreſtis proceritas & ſepulcrum 14
orithyia Boreæ vxor 218
orphea vnde ortum duxerint 57
orus Oſiris filius rex Aegypti 70
orus Græcis Apollo dicitur ibid.
oryes vbi gignantur 136
orthocorybantes populus 96
oſſa & olympus Theſſaliæ mõtes. 11. 201
oſſa quinque cubitorum 158
oſtenta Xerxi oblata 193
oſtenta Delphis repreſentata 225
oſyris Aegyptijs Bacchus & Dyoniſius dictus 51. 70
oſtia Nili ſeptem numero 46
Otanes Pharnaſpis filius 90
otanis oratio de ſtatu populari ad Perſas 93
otanes Amaſtris pater, dux Perſarum. 113
otanis morbus 105
othrys mons Theſſaliæ 201
Ouium mira genera 98
oues ſacræ Solis vbi 260
Orthium carmen 5. & A. Gellius capite 19 libri 16

PActyas Lydus à Cyro deficit 31
pactyas Perſis traditus 32
pactyca regio vbi 96. 97. 114
pactyes quã armaturam in Xerxis exercitu tulerint 194
Pactolus fluuius 156
Pæan carmen quale 138
Pæoniæ ſitus 140
Pæones populus 156. 199
Pæoplæ in Aſiam abducti 140
peones tranſportati 156
pæonius ager vbi 201
pæſus vrbs vbi 158
pæti Thraciæ populus 199
Palæſtini Aſſyrij dicti 78
palladis barba 35
pallenæ Phlegra prius appellata 200
pallenidis Mineruæ templum 12
palmarum Babylo. diuerſitas 38
palmarum ſpathæ 194
palmæ Babyloniæ vſus quis 38
palmæ vbi multæ 133. 135
pamiſus Theſſaliæ fluuius 201
pãphyliorũ i Xer. exer. armatura. 196
pamphylij populus 95. 149
pan vnus inter VIII. deos 52
pan Aegyp. nouiſsimus deorum 70
panos templum vbi 176
panos ſimulacrum 52
pan quibus parentibus ortus ibi.
panagyriæ Athenien. 177
panes Perdiccæ dupli effecti 241
panetius Soſimenis 232
pangæus mons vbi 140. 199
panionius Chius 235
panitis Meſſenij cõſilium in diſcernendis gemmis 176
panionium locus 29. 30. 34
panionium ſacrum 29 30
panormus lacus vbi 32
pantagnotus polycratis frater 85
pãthaleon Halya. filius, Crœſi frater 20
panthelæi Perſarum genus 26
pantherę vbi gignantur 136
pantimachi populus 96
panticapes fluuius 110. 115. 116
pantita ſeſe ſtrangulat 218
papæus Iupiter apud Scythas 116
paphlagones populus 2. 15. 95
paphlagones à Crœſo ſubacti 6
paphlago. in Xer. exer. armatura. 194
papraces piſces 140
papremus oppidum 54
papremitanis equi fluuiales ſacri 56
parapotami populus 225
paraſangæ quid 44. 147
Paralatæ Scythæ vnde 108
paretaceni populus Mediæ 21
paris Alexan. ad Proteum ducitur 63
parius lapis 148
parios vrbs 158
parmys Smerdis Cyri filia 195
parnaſsi vertex vbi 224
parorcatæ populi 129
parthenius fluuius vbi 61
parthenius mons vbi 176
parthi populus 96. 99
parthorũ in Xer. exer. amatura 194
partus viperæ & leænæ 98
partus diuerſa tempora 170
parus inſula 143
parus à Myltiade obſidetur 180
parycani populus 96
parycanorũ i Xerx. exer. armatura 194
patargadæ Perſarum genus 26
pataici dij 84
patarbemi aur. naſusq; pſcindunt 74
patarum oppidum Lyciæ 36
paterę au. Delphis à Crœſo miſſæ 4. 10
pateræ aheneæ mira capacitas 14
paternorũ opificum ſucceſsio vbi 168
patirãphis Xerxiam currus auriga 190
patizithes magus 89
patrenſes populus vbi 30
patumus oppidum Arabiæ 73
pauſanias Cleombroti filius 120
pauſanias Embroti filius 245
pauſaniæ exercitus ordo 252
pauſanię victoria aduerſ. Mard. 255
pauſanias ſagitta p latera ictus interijt
pauſaniæ præda 258 (256
pauſaris Amyrteus 80
pauſicę populus 96
Pecuarij Armenij vbi 39
pecuarij Indi 92
pecuariæ Perſę 26
pedaſij pop. ab Harp. expugnati 35
pedaſenſes populus vbi 235
pedicę oppidum vbi 225
pedunculorum comeſtores 123
pedunculorum pręmorſus 133
pelaſgi po. 30. 35. & eorum lingua 11
pelaſgi Aegialees nunc Iones dicti 196
pelaſgi, Cranai, & Cecropidę 226
pelaſgi ex Attica exacti 18
pella vrbs Bottięidis terrę 200
pellena Acheorum pars 30
penus mons vbi 134. 261
peleon Iouis filius 142
pelopis Phrygis ſerui, regio 184. 186
peloponneſi gentes ſeptem 230
peloponneſium bellum 257
peluſium oſtium Nili 46. 72. 79
peneus fluuius Theſſalię 187. 201. 208
pennis oppletus aër 112
pẽtapolis antè Hexapolis appellata 30
penthylus dux Paphyus 213
peræbi populus 201
percotes vrbs vbi 158
perdiccas, Gauanes, & Aerop. frẽs 241
perdiccę panes dupli effecti ibid.
pergamum unus Pierum murus 199
perialla vaticina 169
periander Cypſeli filius Corinthiorũ tyrannus 5. 86
periandro maximũ miracu. oblatũ 5
periander cũ defuncta concubuit 155
periãdri de nõ recipiẽdo filio edictũ 87
periandri duo filij ibid.
perinetades Demarmeni filia 145
perinthus vrbs vbi 121. 164
perinthij à Perſis ſubacti 138
perinthiorũ cũ Pęonib. ſingulare certamen 138
perinthi expugnatio 138
perſarum victus habitusq; priſcus 14
perſarum aſpera regio ibi.
perſarum cum Lydis conflictus 16
perſarum ingenium 18
perſę in ptãtem Medorum redacti 22
perſis à Phraorte bellum infertur ibid.
perſarum complura genera 26
perſarum à Cyro defectio 26. 27
perſarũ præſtantiſsimi paſargadæ 26
perſę aratores. Perſæ pecuarij ibid.
perſę gyrum cæli Iouem appellant 27
perſæ deos ex hominibus ortos eſſe negant ibid.
perſarum ritus dũ Ioui immolant ibi.
perſarum numina quę ibid.
Perſę Vranię Veneri ſacrificant ibid.
perſis Venus Metra appellatur ibid.
perſarum natales ibid.
perſę inter pocula conſultant 28
perſ. neceſsitudo vicinitatis maxima 28
perſarum φιλανθρωπία 28
perſę externarũ rerum ſtudioſiſs. ibid.
perſarum inſtitutio qualis ibid.
perſis flumina religioſiſsimè colũt 29
perſarum mos in ſepeliendis cadauerib. defunctorum 29
perſarum magi ibid.
perſarum clementia 80
perſarum capita cur fragilia 79
Perſę ignem deum arbitrantur 80
perſarum victus viuendiq; ſpatium 81
Perſ. vxores per vices concũbunt 95
perſarum ſatrapię ibi.
Perſarum conuiuia 140
perſicum mare vbi 113
perſarum cędes in conuiuio 141
perſarum bellica arma 156
perſ. cum Caribus conſertum bellũ 159
perſarum 2000. cæſa à Caribus 150
perſarum obtruncatio 159
perſæ criniti 162

perſ.oratio ad Ionum tyrannos 161
perſarum minæ Ionib.intentatæ ibid.
perſ.ornatus in Xerx.exercitu 193
perſæ Cephenes appellati ibidem
perſæ immortales qui 195
perſarum equeſtrium copiarum nume rus ibidem
perſici equitatus præfecti ibidem
perſicarum nauium catalogus 196
perſarum origo vnde 205
perſarum cum Laced.congreſsio 215
perſa.naufragium ad Eubœam 222
perſ.rabellionum curſus & modus 234
perſic.copiarũ apud Plat. ordo 249
perſis oraculum redditum 251
perſarum luxus 256
perſei ſpecula 46
perſei templũ,ſimulacrũ,ſandaliũ, vbi perſeus gymn. ludo. inſtitutor 58 (58
perſei profectio in Aegyp. ibidem
perſeus Aſſyrius 167
perſeus Danaes & Iouis filius 193 205
petra tribus 154
petræ Trechiniæ locus 213
phalerus vrbs 148. 154
phalli 52
phanes Halicarnaſſeus genere 78
phanem vlciſcuntur Aegyp. 79
phanazatres Indorum dux 194
pharandates Theaſpis filius 257
pharenſes populus 30
pharmiches præfect.ſubmouetur 196
pharnaſpes Achæmenid. 98
phaſelis vrbs 76
phaſis 22 61 172
pheatria quid 272
phedima Otanis filia 90
phemius Smyrneus Homeri præceptor
pheneum vrbs 171 (266. 271
pherendates Sarangar.dux 194.195
pheretima Arceſilai regis mater 131
pheretimæ in Barcæos crudelitas 136
pheretimæ miſeranda mors ibidem
pheron rex cæcus 62
pheroni oraculum redditur ibidem
pheronis donaria ibidem
phiala in balteis Scytharum 109
phidippides Athenien. 176
philaon Gorgi filius 222
philagrus & Euphorbus prodit 175
philæus Aeacis filius 164
philippus Butacides Olympionic. 145
philitionis pyramides 67
phillis Pangeorum regio 199
philocyprus à Solo. verſibus celebratus
phirmus Athenien. 211 (158
phla inſula 134
phocais Homeri 269
phocæa regio 29. 33.76
phocæa quõ capta & à Perſ.occupata 32
phocenſes 30
phocen.primi longis nauib.vſi ſunt 32
phocenſium murus ibidem
phocenſi.demigratio in Corſicam 33
phocenſium execratio ibid.
phocenſium cum Tyrrhenis & Carthaginienſibus nauale bellum ibi.
phocentes præſio victi Corſica inſula ſecedunt. 33
phocenſibus Cadmea victoria obtigit ibidem
phocenſes in Rhegium demigrant ibi.
phocenſes capti lapidantur ibidem
phocenſium in Theſſalos eruptio 224
phocen.regio à Barb. vaſtatur ibidem
phocia oppidum 16
phœbi fanum vbi 168
phœnic.diſſenſionũ auctores cũ Græ. 1
phœnices Palæſtini 61.196
phœni.ad Afric.cognoſc.miſsi 113
phœnices literæ 147
phœnix Aegypt.ſacroſancta auis 56
phœnicis auis deſcriptio ibidem
phœnix fluuius 210 214
phraortes filius Diocis 21
phraor.patre defun.ſuccedit in reg. 21
phraort.bellum Perſis intulit 22
phraor.Perſ.in poteſtatẽ Medorũ redi- 22
phraor.Aſiam ſibi ſubegit ibi.(git.ibi.
phraortis interitus apud Aſſy. ibidem
phraorti Cyaxares in reg.ſuccedit. ibid.
phrataguna Darij regis vxor 217
phrunima Etearchi filia 130
phryges à Crœſo ſubacti 6
phryges populus vbi 14.95.146
phryges antiquiſsimi 42
phrygum in Xerx.exer.armat. 194
phryges Bryges dicti 194
phrynichi comœdia 162
phthiotis ora 11
phya mulier ex tribu Pæaniea ibidem
phya Piſiſtrato vxor ducitur 12
phylacais & Autonous Delphorum heroes,& eorum delubrum 225
pidorus vrbs vbi 200
pieria pix 136
pierum muri vbi 199
pieria oræ Bœotiæ 226
pigres Pæon 139
pindus mons vbi 201
pinus locus.270.pini natura quæ 165
pirus,aliàs Melas,fluuius 30
piromis Græcis quid 70
piſa vrbs vbi 44
piſcibus Aegyptus abſtinet 50
piſcium qui Aegypto ſacri 56
piſciũ genitura in ſtagnis apud Aeg. 59
piſces pabulum equorum vbi 140
piſcium mira copia ibidem
piſces Papraces & Tilones ibidem
piſcatorum ænigma 273
piſiſtratus Hippocratis filius, Atheni. tyrannus 11
piſiſtrati nobile commentum 11
piſiſtra.Athenarũ imperio potitur ibi.
piſiſtratus Athenis eijcitur ibidem
piſiſtrati vxor Phya 12
piſiſtratus illegitimè cũ vxore coit ibid.
piſiſtratus Marathonem occupat ibid.
piſiſtrati in Athenien.copiæ ibid.
piſiſtr.tertiò vrbe Athenis potitur ibi.
piſiſtratus Naxum inſulam ſubigit ib.
piſiſtratus Delum inſulam expiat ibid.
piſiſtratidæ Athenis pulſi 149
piſſyrus vrbs,& lacus in ea ſalſus & piſcoſus 199
pittacus Mitylenæi reſponſ.ad Crœſ. 5
pituitæ fluxus remedia 135
pix Pieria vbi 136
pixodorus Cindyenſis 159
Plataeanorum lingua 11
platæa inſula Africæ 139. 133
platæa vrbs 131. incenditur 227
platæenſium ingens clades 255
platæarum pugna 261
platanorum ingens lucus 159
platanus aurea atque vitis 188
plata.aureo monili à Xerx. donata 189
plinthinetes ſinus vbi 44
pluuia nulla apud Theræos per ſeptem annos 130
pluuia apud Aegyp. portentoſa 76
plynis portus vbi 133
Podion Doridis 224
pœnæ modus apud Perſas 28
pœni Aegyptijs ſe dedunt 131
pœnorum variæ nationes 133
pœni Nomades.i.paſcuales 134.135
pœni ſaluberrimo corpore 135
pœnorum paſtoritiorum ſacrificia 135
pœni vbi 137 pœnorum in Xerxiano exercitu armatura 196
pogon Trœzeniorum portus 226
polichnitani populus 206
poli & gnomonis inuentio 62
polycratis prodigioſa fortuna 85
polycratis ſmaragdus ibid.
polycratis callidum commentum 88
polycratis cædis occaſio 100
polycratis filiæ ſomnium ibidem
polycrates cruci affixus 101
Polynices 129
polymneſtus Theræus 130
polyas Anticyrenſis genere 223
pollux & Caſtor Tyndaridæ 129
pons funeſtus à Seſoſtre 61
ponticum genus arboris 111
pontus Euxinus 114
ponti amplitudo 120
portentum ingens Hippocrati viſum 11
portentum Crœſo viſum 16
porata,al.Pyreton,Scythiæ fluuius 115
porinus lapis 148
poſideum vrbs vbi 95
potidæa, & eius ab Artabazo obſeſsio 200.239
potidæatarum à Barbaris defectio 239
Praſiadis paludis inhabitatores 140
præda Græcorum è Perſarum clade 258
præda Pauſaniæ ibidem
prælium circa Maſiſtij cadauer 247
præſidij populus vbi 209
præſepe Mardonij à Græcis diripitũ 256
prexaſpes Perſa 83
prexaſpes ſe præcipitem dat è turri 92
prexaſpis oratio ad Perſas ibidem
prexaſpes Aſpathinis 194
priene vrbs Ioniæ 29
prienas Ardys expugnat 4
prienenſes populus 160
prienenſes à Mazare ſubiguntur 32
primogenit' ex lege ſuccedit i reg. 167

procles Epidauri tyrannus 87
procles capitur ibidem
prodigiorum maxima obſeruatio 57
prodigioſa cæcitas 178
prodigium 229
promenæa Dodonæorum ſacerdos 54
propontidis longitudo 120
proſopitis inſula & eius latitudo 51.74
proteus Pheroris ī regno ſucceſſor 62
protei fanum apud Memphim ibidem
protefilai templum vbi 189
protemplaris Minerua 225

PROVERBIA.

Animus in auribus habitat 190
Cadmea victoria 33
Doloſi homines, doloſa & eorum veſtimenta 81
E tripode oraculum 134
Hunc calceū tu quidē conſuiſti, Ariſtagoras autem ſibi induit 160
In frigidum furnum panes ingerere 155
Iſthmum fodere 35
Longæ regum manus 242
Lemnia facinora 181
Molles viri ex mollibus regionib' 265
Mulæ partus 106
Muliere ignauior 262
Non eſt iſtud curæ Hippoclidæ 180
Non ſtatim ab initio exitus omnis eſt manifeſtus 192
Ouem lupis relinquere 129
Scythiſſato 172
Syloſontis amiculum 104
Ver ex anno exaruiſſe 208
Prytaneum 175.213
Pſammitichus Aegypti rex 22 43 48 72
pſammis rex Aegyp. Pſammit. filius 73
pſammis mors 74
pſammenitus Cambyſis filius, rex 79
pſammenitus deponitur ibidem
pſammenitus epoto taurino ſanguine 80
pſylli populus vbi 133. (obijt
pſyllor. expeditio aduerſus auſtrū. 133
pſyttalea inſula vbi 231
Pteria locus Cappadociæ munitiſs. 15
pteria vrbs à Crœſo expugnatur diripiturque ibidem
ptoon 241
ptoi Apollinis fanum vbi ibidem
Pugna inſtructa reſtibus 195
punicus mons 44
punica humus 45
puluinar Dianæ 86
pute' trifarias rerū ſpecies exhibēs 178
Pygres Selidonij filius 197
pylus 209. Pylæ 210. 214
pyramidum lapidicinæ vbi 44
pyramides Mœris regis Aegyp. 60
pyramis regis Cheopis 66
pyramis è quæſtu meretricio vbi 67
pyramis Chephrenis Aegy. regis ibi.
pyramides Philitionis vbi ibidem
pyramis Mycerini regis 68
pyramis Rhodopis mulieris pſtātis 68
pyramis regis Aſychi lateritia ibidem
pyrene vrbs vbi 49
pyreton fluuius Scythiæ 115
pyrgus oppidum 129
pythagoras monarchus 145
pythagoras Mneſarchi filius 122
pythagoras Mileti procurator. 159
pythiæ 3000. pecorū à Crœſ. īmolata 9
pythiæ oraculū Lycurgo redditum 13
pythiæ orac. Lacedæm. redditum ibid.
pythiæ oraculū de oſsibus Oreſtis ibi.
pythiæ oraculum ad Crœſum 19
pythiæ orac. de Iſthmo Cnidijs datū 35
pythij qui 168
pythius Atys filius Lydus 188
pythij facultates ibidem
pythij Lydi filius diſſecatur 190
pythij Iichenoi præſtantia 211
pythermus Lacedæ. auxilium rogat 31
pythogenes in Inycū op. relegatur 163

RAſura Argiuorum 17
Regem vbi conſpici nefas 21
rex vbi maximus ſtatura deligit 81
rerum humanarum inconſtantia 2
rerum omnium inſpiciendus exitus 7
res diuinitùs futuræ ſignis declarantur
reſtibus inſtructa pugna 195. (261
Rhadanoce genus olei & eius vis 178
rhamſinitus rex Aegypti 64
rhamſiniti regis ſimulacra ibidem
rhamſiniti filia proſtituitur 63
rhampſi. pecuniæ ditiſsimus ibid.
rhampſi. regis deſcenſus ad infernas ſedes 65
rhapſodi Homericorum carminum exploſi 149
rheginorum maxima cædes 209
rhenea 174
rhegium 33
rhetium vrbs vbi 191
rhœcus Philei filius 89
rhodium mare vbi 35
rhodopis pyramis 68
rhodopis monumentum in templo Delphico ibidem
rhodus ciuitas vbi 76
rhodope mons 115
rhyſes populus vbi 30
Roſæ ſexagenum foliorum 242
Rubrum mare 40 44 78
ruinæ hominibus diſciplinæ ſunt 41

SAbacus rex Aethiopum 68 72
ſabaci regis iuſtitia 69
ſabaci viſum ibidem
ſabyllus Gelous 206
ſacæ populus 31.96.194
ſacarū in Xerx. exer. armatura 194
ſacarum dux Hyſtaſpes ibidem
ſacrum Panionium 29
ſacra Dorienſium 30
ſacra Triopij Apollinis ibidem
ſacra Cabyrorum à Perſis ſumpta 53
ſacerdotes Aegyptiorum raſi 50
ſadyattes ſucceſſor Ardys 4
ſadyatti Halyattes ſuccedit ibidem
ſadyattis imperium apud Lydos ibidem
ſagartij Perſarum genus 26.96
ſagitta ad Iouem excuſſa 157
ſai vrbs vbi 48.54
ſaitanorum regum ſepultura 75
ſaiticum oſtium Nili 46
ſal ſua ſponte creſcens 115
ſalis fons vbi 135
ſala vrbs Samothraciæ 193
ſalamis Athenien. profugium 228
ſalinarij concubitus cum cadauere 58
ſalmydeſus vrbs 121
ſalſuræ offa reſiliſt 264
ſamothraciæ populus Pelaſgi 53
ſamiorum Aeſchrionia tribus 82
ſami euerſionis cauſa à Dario 104
ſamus Syloſonti traditur 105
ſamiorum crater vbi 130
ſamium vbi 29
ſamij Zanclam occupant 163
ſamothraces muri 199
ſan litera apud Perſas nomina magnificentiæ terminantur 29
ſandanis Lydus 14
ſanacharibus rex Arabum Aegyptum inuadit 69
ſanacharibi ſtatua lapidea ibidem
ſana vrbs 188. 200
ſandoces Thaumaſij cruci affixus 213
ſapæi Thraciæ populus 199
ſapiētes nō eſſe prudētes, acerbū 246
ſappho poetria 68
ſarangæi populus 96.99
ſarangarū in Xerx. exer. armatura 194
ſardana mons vbi 267
ſardanapalus rex Nini 71
ſardanapali theſaurus ibidem
ſardium reges Heraclidæ 2
ſardium primus rex quis 2.17
ſardis à Cimmerijs capta 4
ſardis expugnatur 17
ſardius leo circumlatus vrbi ibidem
ſardium expugnatio in tertium annum dilata 19
ſardonium mare vbi 33
ſardinium linum 61
ſardis captæ & concrematæ 156
ſarga vrbs vbi 200
ſarpedon & Minos Europæ filij 34
ſaſpires populus 22. 96
ſataſpes Achęmenidis 114
ſataſpes cruci affixus ibidem
ſatræ Thraciæ populus 199
ſatrapiæ Perſarum 95
ſattagidæ populus 96
ſauromatū cū Amazon. cōmixtio 124
ſauromatæ ſolœcizantes 125
Scamandrus fluuius 149
ſcamandri aqua exercitui Xerxis defecit 191
ſceptrum Babyloniorum 39
ſcæus Hippocoontis filius 148
ſchœni quid 44
ſciathus inſula 210
ſcidros oppidum 162
ſciona vrbs in Pallena 200
ſcironis via 230
ſciradis Mineruæ templum 234
ſcholæ tectum in pueros corruens 163
ſcolopis vbi 260
ſcopaſis rex 125
ſcutum Athenien. 178
ſcutū Athen. quō oſtentatū Perſis 179
ſcyale oppidum 11

ſcylax Cariandis 114
ſcyles Aripithis filius 119
& eius mors 120
ſcylacis ſupplicium 143
ſcythes Zamtleorum rex iuſtiſs. 163
ſcyllias vrinator 221
ſcythæ pecuarij Nomades ſunt 15.116
ſcytharum Nomadarū ſeditio 15.109
ſcythę trucidatū coctūq; puerū Cyaxa
ri perinde atq; venationē offerūt 15
ſcytharum fuga ap Halyatten ibidem
ſcythæ in Aſiam tranſeunt 22.109
ſcythæ Cimmeri. ex Aethio. pellūt 22
ſcythæ Medicam occupant ibidem
ſcytharū cum Medis apud Caucaſum
congreſsio 22
ſcythæ fuſis Medis Aſia potiuntur ibi.
ſcythæ Vraniæ Veneris templum de-
peculantur ibidem
ſcythæ theliæ morbo obnoxij ob dire
ptum Veneris fanum ibidem
ſcythæ quot annis Aſiæ imperium ob
tinuerint ibidem
ſcythæ à Medis inebriati occidunt ib.
ſcythiæ grues quò prouolēt hyberna-
ſcythæ à Seſoſtre ſubacti 61 (tū 47
ſcythā, ſerui quare oculis orbent 108
ſcytharū modus in emulgēdo lacte ib.
ſcytharum origo ibidem
ſcythæ Auchatæ qui ibidem
ſcytha Herculis filius 109
ſcytharum regum origo ibidem
ſcythæ aratores, agriculat. 110.115.116
ſcytharum mores 114
ſcythiæ flumina 115
ſcythæ regij 116
ſcythicum gramen ibidem
ſcytharū dij 116. & iuſiurandum 117
ſcytharū mos in cædēdis victimis 116
ſcythia lignorum inops ibidem
ſcytharum mos in hoſtes ibidem
ſcytharum mos ineundi fœderis 117
ſcytharum regum ſepultura 118
ſcytharum à Scyale defectio 119
ſcythę ſuorū inſtitutorū obſeruāt. 120
ſcythia vetus vbi 122.123
ſcythiæ duæ partes 123
ſcythis mulorū ſpecies horrendæ 127
ſcytharū munera ad Dariū regē ibid.
ſcytharum intemperantia 172
ſcythicus exercitus Medicam regionē
inuadit 187
ſcythæ Perſis Sacæ appellati 194
Sebennyticum oſtium Nili 46.72
ſelbonidos ſtagnum vbi 44
ſelymbria oppidum vbi 164
ſemiramis Babyloniorum regina 36
ſemirami. reginæ egrēgia monum. 36
ſemen Indicum quale 97
ſenectæ maximus honos apud Aeg. 57
ſenes vbi mactentur 97
ſepia locus 171.211
ſepulcrum Halyattis apud Lydos 26
ſepulcri Halyattis deſcriptio ibidem
ſepulcra Babyloniorum 39
ſepulcra vitrea vbi 82
ſepulcrū Helles filiæ Athamantis 193
ſerbonis lacus vbi 78
ſeriphij populus 226
ſermyla Græca vrbs 200
ſerpentum ſacrorum deſcriptio 56
ſerpētū ſepultura in Iouis templo 56
ſerpentes alati vbi ibidem
ſerpentes alati thuriferas arbores ob-
ſeruantes 98
ſerpentum vis apud Neuros 123
ſerpentibus veſcentes vbi 135
ſerpens arcis Athenarum cuſtos 226
ſerui Scyth. cur oculis priuentur 108
ſeruorum bellum 172
ſerui boni interdū hominib. malis 130
ſerriū ,pmōt. vltimus zonæ orbis 193
ſeſoſtris rex Aegyp. 60.61
ſeſoſtris quas gentes ſubegerit 60.61
ſeſoſtris inſcriptiones 61
& monumenta 62
ſeſtus vrbs vbi 128.189
ſeſtus à Græcis obſidetur 264
ſethon Aegypti rex, Vulcani ſacer. 69
Siicania nunc Sicilia dicta 109
ſicyoniorum tribuum nomina 149
ſicyoniorum mulcta 174 ſicyon 149
ſidon Græca vrbs 63.103
ſidonius Tetramneſtus Alleſi filius 197
ſigeus Troicus vbi 133
ſigeum vbi 149. 155
ſigma litera apud Perſas magnificen-
tiæ nomina terminantur 229
ſigynæ populus vbi 139
ſigynarum appellatio ibidem
ſileni Marſiæ pellis in vtrē format. 188
ſillicypria, kiki quid 59
ſilphium vbi 133. 136
ſimiarum comeſtores 136
ſimiarum vbi maxima vis ibidem
ſimonides poeta Leoprepis filius 156
ſimulacrum mulieris ex argento 10
ſimulacra primùm ab Aegyp. dijs con-
ſecrata 44
ſimulacrum Iouis arietina facie 51
ſimulacrum Panos 52
ſimulacra æſtatis & hyemis 64
ſimulacra Mineruæ lapidea 77
ſimulacrum Darij lapideum 98
ſimulacra ex oleis 151
ſimultatis inter Phœnices & Græcos
initium 2
ſinope vrbs 15.49.109
ſinus maris Arabicæ regionis deſcr. 45
ſindus vrbs 200
ſiphnus inſula locupletiſsima 88
ſiphniorum ingens theſaurus 88.226
ſiromitres Oebaſi Paricanorū dux. 124
ſiſamnes Hydarnis filius Ariorū dux
ſiſyræ genus penularum 194 (ibid.
ſitalces Thraeum rex 219. 202
ſiuph vrbs 75
Smaragdus Polycratis 85
ſmerdis Cambyſis frater 83
ſmerdis regno Perſarum potitur 90
ſmerdis auribus mutilatus 91
ſmerdones Otanis filius Xerxiani exer
citus dux 95
ſmila oppidum vbi 200
ſminidrydes Sybarita 179
ſmyrnæ arma à Gyge illata 4
ſmyrna ab Halyatte capitur ibidem
ſmyrna à Colophone condita ibidem
ſmyrna Aeoliæ ciuitas & celeberrimū
emporium 30.266
Sobolis procreandæ pmia apud Per. 28
ſogdi populus 96
ſogdorum in Xerxiano exercitu arma-
tura 194
ſol Maſſagetarum deus 41. 42
ſoli à Maſſagetis equi immolantur 42
ſol cauſa exundationis Nili fluuij 47
ſolis inſuetus ortus & occaſus 70
ſolis menſa vbi 81
ſolem execrantes 135
ſolis eclipſis Xerxe mouente exercitū
contra Græcos 190
ſol Græcorum deus ibidem
ſol pro mercede 241
ſol obſcuratus 245
ſolis ſacræ oues vbi 260
ſoli vrbis obſesio & expugnatio 157
ſolonis peregrinatio in Aegyp. 6
ſolon legiſlator Athenien. ibidem
ſolon à Crœſo humaniter except. ib.
ſolon Crœſi diuitias nihili duxit 18
ſolonis lex Athenienſibus data 96
ſolois promontorium vbi 49
ſolymi olim Milyæ dicti 34
ſomnium filiæ Polycratis 100
ſophanes Eutychidis Decelenſis 257
ſophanis ancora 257
ſophiſtarum totius Græciæ peregri. 6
ſoſiclis oratio 153
ſoſtrates 130
Spaca Medis canis appellatur 23
ſpammius mons vbi 60
ſpargapiſes Tomyris filius à Cyro ca-
pitur 42
ſpargapiſes ſeipſum interimit ibidem
ſpargapithes Agathyrſorum rex 119
ſpartanorum tyranni Leontes & Hege
ſicles 12
ſpartiatarum inſtituta à quo 13
ſpartiatarum rex Lebotus ibidem
ſpartiatarum reſpub. & leges bellicæ à
Lycurgo ibidem
ſpartiatæ delubra Lycurgo ædifi. 18
ſpartiata. cum Argiuis de Thyrea agro
contentio 17
ſpart. regum dignatio & iura 167
ſpart. ſenatus 168. & lex 150
ſpart. oraculum 219
ſpart. cædes apud Thermopylas ibid.
ſpart. epigrammata 218
ſparta vrbs in Lacedæmo. 219
ſpartanorum reges 240
ſpaſmi remedia 135
ſpathæ palmarum 194
ſpeculatores Græcorum 204
ſperthius Aneriſti filius 202
ſperchius amnis Anticyram præterla-
bitur 213
ſpini lacryma gummi eſt 59
ſponſa vbi communis proſtituatur 133
Squamoſi piſces Aegyp. ſacri 56
Stadium, paſſus, cubitus, pes, quid 71
ſtagirus Græca vrbs 199
ſtathmi regij quid 146

ſteſenor

Stesenor Curij tyrannus 158
Stesagoras Cimonis filius 175
Stesagorę cædes 165
Stentoris lacus vbi 293
Storacis vsus ad quæ vtilis 98
Struthij subterranei vbi 136
Stratias Chius 129
Strattes Chiorum tyrannus 240
στρόβιλος κώνος quid 270
Struchates populus vbi 21
Strymon fluuius 12. 140. 156. 199
Strymonij populus vbi 195
Stryma Thasiorum vrbs 199
Stygis aqua vbi 171
Stymphalius lacus ibid.
Styrinenses populus 226
Sua quenq; inspicere debere 3
Suadelę numen 237
Subulci apud Aegyp. profani 52
Sus animal spurcum Aegyp. dictum ibi.
Sus hostia lunæ & Liberi patris ibi.
Suis sacrificandi modus ibid.
Sues apud Scythas 116
Sue abstinent Aegyptij 135
Successionis ius apud Spartiatas 182
Suniacum iugum vbi 122
Susa oppi. 37. 146. 147. 237
Sybaritæ populus 145
Sybaris vrbs capitur & diripitur 145 162
Sybaritanum bellum 145
Sydonia vrbs à quibus condita 86
Syene vrbs Thebaidos 48
Syennesis Cilicum rex 156
Syloson Polycratis frater, filius Aeaci 85 104
Syloes promontorium 114
Syleus campus vbi 199
Symanum mare vbi 35
Syrgus fluuius 226
Syri Capadoces sunt 2. 15. 45 95. 14. 146
Syrorum prædia Cyrus deuastat 15
Syros Crœsus exterminat ibi.
Syria Aegypto contermina 63
Syria Palæstina 95 196
Syrorum in Xerxiano exercitu armatura 194 196
Syropœones in Asiam abducti 140

Tabella totius orbis 146
tabellionum Persarum cursus & modus 234
tabiti quid 116
tachompso insula vbi 48
talentum Babylonicum 95
tanais flu. 114. 115. 116. 125. 126
tanagræi populus 151. 147
tanagræa 252
tarentum vrbs 122
tarentinorum maxima cædes 209
targitaus & eius tres filij 108
tarichea 46
tarcessam Persæ occupant 32
tartesiorum rex Argathonius ibid.
tartessus emporium nobile 130
taurici montes vbi 108
taurica gens vbi 122 123
taurorum populorum mores 123
tauri Iphigeniam Agamemnonis filiam colunt 123
tauricha oppidum vbi 133
taxacis rex 125
Tearus fluuius, & eius medica vis 121
tepri fontes partim cali. partim frig. 121
tegea Arcadum 176. 209
tegeates populus 12
tegeatib. à Lacedæ. bellum infertur 13
teiorũ demigratio in Thraciã odio Cyteij Abderã condunt 33 (ri. 35
teius oppidum à Græcis extructum 76
teos oppidum vbi 29. 34
telmisses coniectores 16
telys rex Sybaritarum 145
telus insula 106
telion cœna Persis quid 263
tellias vaticinus 224
tellus beatis. à Solone iudicatus 6
telli filij fideliter instituti ibidem
telli obitus splendidis. ibidem
tellus eadem, non fert omnia 7
tellus Scytharum deus 116
tellus Apia Scythis appellatur ibidem
temesius Clazom. Abderæ conditor 33
tempe locus vbi 210
tenus Aeoliæ ciuitas 30. 174
teneros vrbs vbi 191
tænarus locus 209
termilæ olim Milyæ appellati 34. 105
terræ diuisio 46
terra & aqua munera 126
terræmotus tanquam prodigium vbi 112
tethronium oppidum 225
Thales Milesius defectionẽ solaris luminis Ionibus prædixit 15
thaletis Milesij inuentum in traducendo fluuium Crœsi exercitum 15
thaletis Mil. consilium Ionib. datum 34
thaletis Mil. opinio de excremento Nili fluminis 143
thalamia quid sit 143
thaltybij ira in Lacedæmonios 202
thaltybij templum apud Spartia. ibidem
thalthybius Agamemnonis præco ibid.
thalthybiadarum honor apud Spar. ibi.
thalthybij ira in Lacedæ. pacata ibidem
thamnyra Inari Afri filius 80
thamanæ populus 96
thasus vrbs à quibus condita 51
thasus insu. à Thaso eius conditore 169
thasij populus subactus ibidem
theasides Spartiata 172
thebæ Bœotiæ vbi 17
thebæ Aegyptiacæ 36. 43
thebani Iouis fanum 36
thebæ olim Aegyptus appellata 46
thebanis arietes sacro sancti 51
thebarum Aegyptiarum mirum 79
thebanis oraculum redditum 151
thebanis stigmata regia inuruntur 218
thebanorum obsessio à Græcis 259
thelia morbus Scythas inuadit 22
themistocles Neoclis filius 204. 210
themistoclis corruptio 221 (273
themistoclis commentum 222. 231
themist. literæ ad Iones lapi. incisæ 223
themistoclis cum Aristide simultas 232
themist. vafrities, exactio, malitia 237
themist. omniũ Græcorũ prudentiss. 238
themiscyra vbi 120
theogonia Persarum in sacrificijs 28
theophaniæ festum 10
thera septem annos pluuiã nõ sensit 130
thera insula quondam Callista 129
therambus in Pallena vrbs 200
therapne locus 168
theras Antesionis filius, Cadmeus genere 129
thereorum coloniæ 130
therma vbi Thermæus sinus 200
thermodon fluuius vbi 61. 248. 252
thermopylarum mons 210. 216
theron Agragantino. monarchus 208
therſandrus Orchemenius 129
thesmophoria sacra 75
thespia vrbs vastatur 227
thespienses populus 151
thesproti populus vbi 155. 226
thessalus dux 145
thessaliæ descriptio 201
thessaliæ equæ omnium optimæ 213
thestorides literarum professor 263
thetidis raptus à Peleo 213
thetrippotrophus 164
thomanij populus 99
thonis præfectus Canobici ostij 62
thoraces picturati Amasis regis 86
thorica tribus 122
thoyes vbi nascantur 116
thraces à Crœso subacti 6
thraces à Sesostre subiguntur 61
thraces populus Asiæ 95
thracum vestimenta canabacea 118
thraces aduersus tonitrua sagittas excuthracia tellus 122 (tiunt 121
thraciæ gens eiusque mores 138. 139
thracum sepulturæ quales 139
thraciæ muri 164
thracũ in Xerx. exer. armatura 195
thraces Bithyni & Strymonij appellati 195. 211
thraces Iouis sacrum currum cum equis abegerunt 238
thracum sacrificia 264
thriasius campus 229. 244
thryæ oppidum vbi 129
thus vbi, & quomodo colligatur 98
thyiæ Cephisi filiæ fanum 211
thyrea ager vbi 17. & insula. 88. 171
thyssagetæ populus vbi 111. 126
thysus vrbs 168
Tiarantus fluuius Scythiæ 115
tibareorum in Xerx. exercitu armatura 195
tibesis fluuius 115
tigris flu. in rub. mare infunditur 37
tigris fluuius Opin præterlabitur. ibidem
tigris fluuius vbi 147
tigris ostium 162
tigranes Achęmenidis Medo. dux. 194
tigranis dictum 224
tigranes Persarum dux 260
tilones pisces 140
timmes Spargapithis filius 119
timo sacerdotissa Paria genere 180

timonax Tynagoræ filius 197
timon Androbuli filius 203
tirynthia regio 191
tiſamenus Græcorum aruſpex 250
titormus Aetolus, frater Malis 279
Tmolus fluuius & mons 17. 20. 156
tmolus fluuius auri rameta profert. 20
Tomyris Maſſagetarum regina à Cyro bello adoritur 41
tomyridis magnanimitas 42
tonitrua vbi nulla 112
tonitrua in Xerx. exerci. ingruunt 191
torona Græca urbs 188. 200
Trachea gens vbi 122
tranus fluuius ubi 199
traſpies Scythiæ 108
traſybulus Mileſiorum tyran. 4. 154 & eius commentum 4
trauſi po. Thraciæ eiusq; mores 139
trechiniæ petræ vbi 213
trechis urbs 214
tria capita. Capita quercus 251
triopij Apollinis ſacrũ atq; certamẽ 30
triopium Cnidiorum regio 35. 113
tritæenſes populus ubi 30
tritæchmas Artabazi filius 38
triballia planities 115
trieterica & Bacchanalia apud Gelo- 134 (nos 123
tritonis fluuius
Tutelæ Mineruæ tẽplũ apud Chios 32
Tybareni populus 96
tychius coriarius. 267. ab Homero celebratus 271
tycta cœna quid 263
typhon Aegyptiorum rex 70
tyrannus Mermnadarum 3
tyrannis lubrica res 88
tyrannorum mores 93
tyrannidis incommoda 153
tyrannus tyranno operam præſtat. 242
tyreus Mapen, dux 197
tyrus quando extructa 51
tyriorum caſtra locus quidam 62
tyra flumen 109
tyrẽs Scythiæ fluuius 115. 120
tyritæ Græci 115
tyrrh. Thuſcia, Tyrrheni Thuſci. 20. 33
tyrrhenus Atys filius 20
tyrrhenorum ſedes vbi ibid.
tyrrheniam Perſæ occupant 32
tyrrhenorum bellicus apparatus aduerſus Phocenſes 33
tyrodiza Perinthiorum ora 188

VAccæ Iſidi ſacræ 50
vaccæ vbi non alantur 135
vaccinum non guſtantes ibid.
vaticini Scytharum 117
Veneris Vraniæ templum vbi 22
veneris Vraniæ templum à Scythis depeculatum ibidem
veneris fanum apud Cyprum ibidem
veneris templum apud Cytheros ibi.
venus Mylitta Aſſyrijs dicta 40. 27
venus Arabibus Alitta 27
venus Perſis Metra ibidem
veneris templum apud Atarbechas 51
veneris hoſpitæ ædes 62
venus Scytharum dea 116
venus Artimpaſa ibidem
venti eteſiæ cauſa exundationis Nili 47
ventorum ara in Thyra 211
verticis raſura apud quos populos 134
veſtes laneæ vbi profanæ 57
veſta Scytharum dea 116
veſtigium Herculis vbi 120
veſtibulo Cereris adhærens manibus truncatur 174
Victimæ cedendæ ritus apud Scyth. 116
viperæ coitus partusque 98
vinum ex hordeo apud Babylon. 57
viri ærei vbi 72
viri agreſtes 136
viri pro mulieribus exornati 141
virginum auctio apud Babylo. 59
virgines vbi deuirginentur à rege 133
virginum anniuerſarius conflictus 134
vitæ humanæ breuitas & calam. 191
viuos defodere 199
Vocaliſimus Aegyptius 128
Vrbana Minerua 152
vrbium Græciæ decrementa incrementaq; 2
vrbs vetus à Nicodro. occupatur 173
vrbes à Dario in Scythia conditæ 126
vraniæ Veneris fanum vetuſtiſs. 22
vraniæ Ve. templũ à Scyth. diripitur 22
vraniæ Veneris apud Perſas ſacrifi. 27
vrania Venus Alilat Arabib. dicta 79
vrina hirci ſpaſmi remedium 135
vrotalt Arabibus quid 79
Vtij populus 96. & eius in Xerxiano exercitu armatura 194
Vulcani ſacerdotes 43
vulcani maximũ templũ Memphis 60
vulcani veſtibula à quo ædifi. 60. 72
vulcani coloſſus 76. & fax 234
vulcani templum & ſtatua 84
vulpium & vrſorum ſepultura 55
vulpamſaris Aegyptijs ſacer 56
Vxor Candaulis Gygi nuda viſa 3
vxorum mactatio ad mariti funus 139
vxores Athenien. raptæ 181

XAnthius campus 35
Xanthij populus ibid.
Xantippus Ariphronis filius 180. 189
Xerxes Darij filius 36. (240
xerxes quid Græcis ſignificet 175
xerxes rex Perſarum declaratur 182
xerxes cur bellum Græcis intulerit 183
xerxis omnium prima aduerſus Aegyptum expeditio ibidem
xerxis oratio ad Perſas de bello Græcis inferendo ibidem
xerxis iuuenile ad Artaba. reſpon. 185
xerxis genealogia ibidem
xerxis oratio qua expeditionem in Græcos reuocat 186
xerxis ſomnia 186. 187
xerxis copiæ omnium maximæ 187
xerxes Helleſponto cõpedes inijcit 189
xerxis crudelitas 190
xerxiani exercitus ordo ibidem
xerxiani exercitus tonitruis & fulgure ingruentibus multi exanimati 191
xerxes Mineruæ Iliadi mille boues immolat ibidem
xerxes viſo exercitu illacrymauit ibi.
xerxis ſpectaculum ibidem
xerxis & Artabani colloquium ibidem
xerxi duo hoſtiliſsima ibidem
xerxis oratio ad Perſas 192
xerxis dona in Helleſpontum ibidem
xerxis exer. in Europam traiectus 193
xerxi quæ oſtenta oblata ſint ibidem
xerxes exercitum ſuum luſtrat ibid.
xerxian. copiarum catalogus 193. 211
xerxis vxor Ameſtris nomine 193. 199
xerxiani exer. duces qui fuerint. 95. 197
xerxis feſtiuum ſtratagema 200. 205
xerxianis copijs Chidori aqua nõ ſufficit 201
xerxis magnanimitas 203
xerxis expeditio in Græciam ibidem
xerxis fiducia 205
xerxiana claſſis 211
xerxis formæ dignitas 212
xerxis naues CCCC. ſubmerſæ ibidem
xerxiano exercitui Onochonus fluuius defecit 213
xerxia. clades apud Thermopylas 223
xerxis ridiculum factum ibidem
xerxis liberi 235. & fuga 236
xerxis impietas 237
xerxis copias fames & peſtilentia excipiunt 238
xerxis aureus currus ibidem
xerxis reditus in Aſiam ibidem
xerxis crudele factum ibidem
xerxes tempeſtate vexatur ibidem
xerxis amores 263
xenagoras Praxilæi Halicarnaſſ. ibidem
Xiſtus aureus Amphiarao donatus 10
Xuthus 196

ZAbeces Pœni 136
Zacynthus vbi 170
zacynthij populus 88. 170
zancla nunc Meſſana dicta 208
zanclei populus 163. 206
zamolxis deus 121
Zegerines murũ genus apud Perſ. 136
zeuxidemus Leutychidis filius 170
Ziræ amiculi genus 194
Zoa à Batto condita 131
zona vrbs Samothraciæ 193
zopyrus ſe mutilat 106
zopyri ad Babylonios profugium ibi.
zopyrus Babylonici exercitus dux declaratur 107
zopyri præſtantia ibidem
zopyrus Megabizi filius ibidem
zopyri filia à Sataſpe vitiata 114
zoſter 236
Zygantes Pœni vbi ibidem
zygantes ſimiarum comeſtores. ibidem

Extrema coronis impoſita indici librorum Herodoti, multæ variæque hiſtoriæ refertiſs.

HERODOTI HALICAR.
NASSEI HISTORIAE PARENTIS, LIBER PRIMVS, QVI INSCRIBITVR CLIO,

ex Græco translatus, Laurentio Valla & Conrado Heresbachio interpretibus.

HERODOTI Halicarnaſſei hiſtoriæ explicatio hæc eſt, vt neq; ea, quæ geſta ſunt, ex rebus humanis obliterentur ex æuo, neq; ingentia & admiranda opera, vel à Græcis edita, vel à Barbaris, gloria fraudẽtur, cùm alia, tum verè qua de re inter ſe belligerauerunt. Perſarum eximij memorãt diſſenſionũ auctores extitiſſe Phœnices, qui à mari quod Rubrũ vocatur, in hoc noſtrum proficiſcentes, & hanc incolentes regionem, quam nunc quoq; incolunt, longinquis continuò nauigationibus incubuerunt: faciendisq; Aegyptiarum, & Aſſyriarum mercium vecturis, in alias plagas, præcipueq; Argos traiecerunt. Argos etenim ea tempeſtate omnibus ciuitatibus regionis, quæ nunc Græcia nominatur, antecellebat. Huc appulſos Phœnices mercimonia expoſuiſſe, & quinto ſextóue q̃ appuliſſent die, cunctis ferè diuenditis, fœminas ad mare veniſſe cùm alias multas, tum verò regis filiam, cui nomen eſſet idem, quod Græci tradunt Io, filiam Inachi. Dumq; hæ fœminæ puppi nauis aſsiſtentes ea mercarẽtur, quæ cuiuſq; auiditas maximè ferebat, in eas Phœnices ſeſe adhortatos impetum feciſſe, & ipſarum pleriſque aufugientibus, Io cum alijs aliquot raptam fuiſſe, eisq; in nauem impoſitis, Phœnices in Aegyptum vela feciſſe. Hunc itaq; in modum Io in Aegyptum abijſſe memorant Perſę, non quemadmodum Greci: & hoc iniuriarum principium extitiſſe. Poſt hæc Græcorum quoſdam, quorum nomina non tradunt, nec tenent: Tyrum appulſos, filiam regis rapuiſſe Europam. Fuerunt autẽ hi Cretes, illisq; par pari repẽſum. Verùm poſt ea Græcos ſecundæ iniuriæ auctores extitiſſe: longa vecti naue in oram Colchidis, & ad Phaſim fluuium, cùm cętera tranſegiſſent, quorum gratia venerant, aſportarũt illinc filiam regis Medeam. Ad quam repoſcendum, pœnasq; de raptu pendas, cùm rex Colchorum caduceatorem miſiſſet, Græcos reſpondiſſe, vt illi de rapta Io Argiua pœnas ſibi non dediſſent, ita ne ſe quidem illis daturos. Secunda dehinc ætate ferunt Alexandro Priami filio, cùm iſta audiſſet, cupidinem inceſſiſſe vxoris ſibi per rapinam è Græcia comparandæ: certum habenti, omninò ſe pœnas nõ penſurum, quas nec illi pependiſſent. Ita cùm is Helenam rapuiſſet, viſum eſſe Græcis primùm miſſis illuc nuncijs & Helenam repetere, & pœnas de raptu petere. Illos verò tergiuerſantes mẽtionem feciſſe de raptu Medeæ: & qui nec pœnas dediſſent, nec rapinam repoſcentibus reddidiſſent, quomodo vellent ipſi ſibi pœnas dari. Hactenus inter eos mutuis rapinis actum. Eorum autem quæ deinceps extiterunt, Grę cos præcipuè auctores extitiſſe, qui priores in Aſiam, quàm ipſi in Europam, copias ducere incepiſſent. Se quidem ſentire, iniuriorum virorum factum eſſe, rapere fœminas: amentium verò, raptis vlciſcendis operam dare: prudentium autẽ, pro nulla habere raptarum pulchritudinem: quippe quæ niſi voluiſſent, haud dubiè raptæ nõ fuiſſent. Eoq; ſuarum fœminarum ex Aſia raptarum Perſæ negant vllam ſe habuiſſe rationem. Græcos autem Lacedæmoniæ mulieris gratia, ingentem comparaſſe claſſem, deinde in Aſiam profectos, imperium Priami euertiſſe. Atque ex eo tẽpore ſemper exiſtimaſſe ſibi hoſtes eſſe Græcos. Si quidem Aſiam, & quæ illam incolunt, barbaras gentes putant Perſæ ſibi neceſſitudine coniunctas: Europam verò & Græcos à ſe eſſe diſiunctos. Hunc in modum Perſæ rem geſtam eſſe memorant, & ob Ilij excidium ſibi diſcordiæ cum Græcis extitiſſe principium comperiunt: cum quibus nõ

Phœnices.

Argos.

Io rapitur.

Bellorum Græcorũ initia.

Europæ raptus.

Medeæ raptus.

Alexander, Paris.

Hele. raptę

His refragatur Iſocrates.

Raptæ mulieres.

Simultatis inter Phœnices & Græcos initium.

Io stuprata

consentiunt de Io Phœnices, quam negant se in Ægyptum adduxisse raptu vsos, sed eam apud Argos cum nauclero ipsorum nauis habuisse rem: & cùm se grauidam esse comperisset, verita parentes, sic voluntariam cum Phœnicibus nauigasse ne detegeretur. Et hæc quidem Persæ Phœnicesque referunt: Ego verò vtrum sic gesta sunt nec ne, non pluribus persequar. Cæterùm quem ipse noui primùm incepisse inferre Græcis iniuriam, hunc indicabo, longius oratione pergens, tam paruas vrbes ciuitatesque commemorando quàm magnas. Nam quæ olim magnæ erant, earum permultæ factæ sunt paruæ: rursus quæ mea memoria magnæ fuerunt, prius fuerant paruæ. Igitur cùm sciam humanam felicitatem nequaquam in eodem tenore perstare, vtriusque fortunæ mentionem habebo.

Rerum humanarum incõstãtia

Crœsi genus altius repetitur.

Crœsus Græcorum primus, alios ad tributum pẽdendum adegit.

Crœsus verò Halyatte, earum verò nationũ tyrannus, quæ intra Halym amnem sunt, qui à meridie Syros ac Paphlagones interfluens, contra ventum aquilonem in mare, quod vocant Euxinũ, euoluitur. Hic Crœsus è barbaris duntaxat, quos cognitos habemus, primus Græcorum alios ad tributum pendendum adegit, alios sibi amicos conciliauit. Subegit quidem Iones, Æoles, & qui sunt in Asia Dores. Amicos autem sibi fecit Lacedæmonios, cùm ante eius imperium vniuersi Græci liberi fuissent. Nam Cimmeriorum aduersus Ioniam expeditio, vetustior illa quidem Crœso extitit, non tamen vrbes expugnauit, sed per incursiones prædas abegit. Cæterùm, principatus cùm fuisset Heraclidarum, ad genus Crœsi, qui vocabantur Mermnadę, sic peruenit.

Heraclidę. Mermnadæ.

Candaulis genus.

Candaules is, quem Græci Myrsilum nominant, Sardium fuit tyrannus, ab Alcæo Herculis filio oriundus. Siquidem Heraclidarum primus Sardi rex extitit Argon, nouissimus Candaules Myrsi filius, cùm ante Argonem qui in ea regione regnauerant, fuissent oriundi à Lydo Atys filio, à quo totus is populus cognominatus est Lydus, cùm Meon anteà vocaretur. Ab his succedentes Heraclidæ imperium ex oraculo adepti sunt, Iardana ancilla & Hercule geniti, idque per quingentos & quinq; annos, duas & viginti virorum ætates tenuerunt, filius patri deinceps succedens vsq; ad Candaulem Myrsi. Hic igitur Candaules vxorem adamabat, eamque præ amore arbitrabatur omnium fœminarum esse pulcherrimam. Hoc ita esse sibi persuadens, apud Gygem Dascyli filium ex satellitibus suis (erat enim is maximè acceptus, & quo ministro in rebus magis arduis vtebatur) speciem vxoris supra modum extollebat. Ad quem non multo interiecto tempore (necesse nanque erat ei malè euenire) inquit his verbis: Gyges, neque enim videris mihi fidem habere referenti de coniugis specie, q; magis incredulæ sunt hominibus aures quàm oculi, fac illam conspicias nudã. Hic autẽ vehementer exclamans: Quémnam, inquit, here sermonem profers haudquaq̃ sanum, qui me iubes inspicere heram meã nudã? Mulier exuta tunica, & verecundiam pariter exuit. Olim iam hominibus sunt honesta excogitata, vnde discere debemus: ex quibus hoc vnum est: Quæ sua sint, quenq; inspicere debere. Ego verò fidem tibi habeo, illam esse fœminarum oim specioſissimã, teq; oro ne me ores illicita. Atque hæc dicendo Gyges repugnabat, pertimescẽs ne quid sibi ex ea re mali contingeret. Cui vicissim ille his verbis: Fidẽs, inquit, esto Gyges, caue timeas aut me tanquam hoc te sermone tentantem, aut vxorem meam, ne quid tibi ex ea detrimenti creetur. Principiò enim sic ego machinabor, vt illa ne deprehendere quidem possit se abs te fuisse inspectam. Te nãque secundum fores domus in qua cubamus, cùm apertæ fuerint, sistam. Vbi ego fuero ingressus, aderit & vxor mea in cubiculũ iuxta cuius introitum sella posita est, super quam vestes illa (vt quanque exuet) reponet, sese per multum ocium spectandum præbens: quæ cùm à sella cubitum perget, ostendens inuicem terga, curæ tibi sit illinc ne te per fores abeuntem conspiciat. Gyges vbi effugere non potuit, fuit paratus: quem Candaules posteaquam hora cubandi visa est adesse, in cubiculum duxit, statimque pòst & vxor affuit, quam introeuntem, ac vestimenta deponentem Gyges intuitus, vbi aduersa fuit illa cubitum vadẽs,

Gyges.

Vxor Candaulis nuda.

Quæ sua sint inspicere.

Plato in 2. de rep. nõ sic scribit Gygẽ Candaulis vxorẽ stuprasse, cuius Cic. offi. 3. meminit, id fabulosum affirmant.

ipse

ipſe è loco prorepens foras abijt,& inter exeundum à muliere conſpectus eſt. Hæc, vt didicit à viro quod actum eſſet,neq; præ pudore exclamauit,neq; viſa eſt percepiſſe,habens in animo Candaulē vlciſci. Apud Lydos enim,& ferè apud cęteros quoq; barbaros,magno probro eſt etiam virum conſpici nudum. Ita tunc nihil aperiēs mulier,ſilentium tenuit. Mox vbi dies illuxit,quos domeſticorū maximè ſibi fideles intelligebat eſſe cùm præparaſſet,Gygem accerſit. Hic eam nihil ſuſpicans ſcire eorum quæ acta erant,accerſitus venit: quippe qui anteà ſolitus eſſet ad reginam concedere,quoties ab ea vocaretur. Vt venit,ad eum his verbis mulier inquit: Nunc duabus tibi præſentibus vijs Gyges,offero electionem in vtram malis diuertere: Aut enim me pariter ac regnum Lydorum vbi Candaulem interfeceris,aut teipſum continuò occumbere ſic oportet,ne in omnibus Candauli obſequendo, poſthac ſcias quæ te ſcire non decet: ſed aut illum qui iſta conſuluit,interire opus eſt: aut te,qui nudā me es conſpicatus,& illicita feciſti. Ad hæc verba Gyges parumper obſtupefactus, mox obſecrare illam,ne ſe ad talem neceſſitatem adigeret alterutrum eligendi. Vbi non perſuadet,ſed vtique propoſitam ſibi neceſſitatem cernit,aut interimēdi herum,aut per alios pereundi,elegit vt ipſe ſupereſſet: atque ita percontans illam,inquit: Quādoquidem me adigis inuitum ad herum meum occidendum, agè audiam quo pacto illum adoriemur. Excipiens illa: Ecce eo,inquit,loco adoriendus erit, vnde ille me nudam oſtendit. In ſopitum impetus dabitur. Poſteaquam inſidias inſtruxerunt,& nox aduenit, Gyges nihil cunctatus eſt: quippe cui nulla deuitandi facultas eſſet,ſed neceſſe aut perire,aut Candaulem perimere: mulierem in thalamum ſequitur, quē illa dato pugione ſubter eaſdem fores occulit. Vnde poſtmodū iſte procedens,quieſcentem Candaulem obtruncat, vxoreq; eius & regno potitus eſt. Cuius rei meminit & Archilochus Parius,qui per idem tempus fuit,in iambo trimetro. Obtinuit autem regnum Gyges atque poſſedit ex Delphico oraculo. Nam cùm Lydi indigno animo ferrent Candaulis caſum,atq; in armis eſſent,conuenit inter hos ac factionem Gygianam,vt ſi oraculum reſpondiſſet hunc eſſe regem Lydorum,ipſe regnaret: ſin minus,principatum Heraclidis reſtitueret. Accepto pro ſe oraculo Gyges ita regnauit. Hoc tātùm Pythia locuta eſt, Heraclidarum vltionē in atnepotē Gygis eſſe venturam. Quod carmen neque Lydi neque ipſorum reges vllius momenti fecerunt prius,quàm exitu comprobatum eſt. Hunc in modum obtinuere tyrannidē Mermnadæ,ſublatis Heraclidis. Gyges tyranide occupata Delphos donaria miſit nō pauca,vbi quæ ex argento donata viſuntur,eorum pleraq; iſtius ſunt. Et præter argentū immenſam vim auri dedicauit,poſuitq; cum alia,tum verò (quod præcipua mentione dignum eſt) pateras aureas,numero ſex,pondo triginta talentorum, quæ in Corinthiorum theſauro collocata ſunt. Licèt is theſaurus (ſi vera loqui volumus) non Corinthi populi ſit, ſed Cypſeli Eetionis filij. Ita Gyges barbarorum, quos ipſi nouimus,primus,munera apud Delphos poſuit, ſecundum Midam Gordij filiū, Phrygiæ regem. Nam & Midas obtulit regiam ſellam, in qua ſedēs iura ſolitus dicere erat, rem ſpectaculo dignam. Quod tribunal eodem quo Gyges obtulit loco, vocitatunà Delphis Gygadas,eius videlicet qui obtulit cognomine. Is poſtquam imperio potitus eſt,arma intulit Mileto & Smyrnæ,vrbemque Colophonem vi cepit. Nec aliud vllum præclarum facinus ab eo geſtum eſt,cùm duodequadraginta annos regnauerit. Hunc nos,his duntaxat de eo commemoratis,miſſum faciamus, Ardyis eius filij facturi mentionem,qui poſt Gygem regnauit. Hic Prieneas expugnauit, Miletum oppugnauit: quo Sardium tyrannidem obtinente, Cimmerij à Scythis Nomadibus electi,è ſedibus ſuis in Aſiam tranſierunt, Sardisque præter arcem ceperunt. Ardys cùm vndequinquaginta regnaſſet annos,ſucceſſit Sadyattes, regnauit annis duodecim. Sadyatti ſucceſſit Halyattes, qui cum Cyaxare Deiocis pronepote bellauit & Medis. Cimmeriosq; exegit ex Aſia, Smyrnam etiam à Colophone conditam cepit,& Clazomenas inuaſit. Vnde non, quemadmodum optabat, diſceſſit, vehe-

Nudū conſpici probro eſt.

Vxor Candaulis, quibus modis maritum vlciſcitur.

Candaulis interitus.

Archilochus Parius.

Gyges ſuffragāte oraculo, regno potitus.

Donaria à Gyge Delphis conſecrata.

Cypſelus. Eetion.

Midæ ſella Delphis nūcupata.

Ardys rex.

Sadyattes rex.

Halyattes rex.

Ad tibiarũ cantum in expeditionem proceditur.

menter euentu fruſtratus. Alia quoq; opera, cùm in imperio fuit, digniſſima memoratu edidit, quæ hæc ſunt: Bellum geſſit cum Mileſijs, à patre traditum. Nam Miletũ aggreſſus obſedit in hunc modum. Dum fruges in regione erant adultæ, tunc exercitum immittebat, procedẽs in expeditionem ad cantum fiſtularum, fidiumq; ac tibiæ tam muliebris, quàm virilis. Cùm in agrum Mileſium peruenerat, non ædificia quæ

Referũ ab A. Gel. in 1.

in agris erant, diruere, non incendere, nõ fores effringere, ſed incolumes eſſe paſſim ſinere: arboribus modò, fructibusque regionis peruaſtatis, rurſus ſe recipiebat. Nam Mileſij mare obtinebant, vt opus non eſſet hoſti illic conſidere. Aedificia autem idcirco Lydus non excidebat, vt & Mileſij habentes vnde procederent, humũ ſererẽt, colerentq;. Et cùm hoc illi feciſsent, ipſe cũ exercitu ingreſſus, haberet aliquid quod

Mileſiorũ duo acerba vulnera. Limeneiũ. Mæandri campus.

popularetur. Hæc faciens vndecim oppugnauit annis, per quos duo ingentia vulnera accepére Mileſij: Vnum in Limineio (quod eſt ipſorum regionis) pugna cõmiſsa: alterum in campo Mæandri. Horum vndecim annorum ſex adhuc apud Lydos regnabat Sadyattes Ardyis filius, qui cum exercitu terram Mileſiam tunc inuaſerat, &

Halyattes paternum bellum adminiſtrat.

idem bellum conflauerat. Quinque reliquis eius filius Halyattes, bellum quod à patre receperat (vt à me ſuperius commemoratum eſt) intentius adminiſtrauit: in quo

Chiorum bellum.

bello Mileſios nulli ex Ionijs ſubleuauerunt præter Chios, qui ſoli fuêre auxilio reddentes vicem, quòd anteà Mileſij Chijs bello, quod cum Frythræis gerebant, auxilia tuliſsent. Duodecimo autẽ anno incenſis ab exercitu ſegetibus, hoc rei fieri cõtigit:

Aſſeſia Minerua.

Segetes vt erant incenſæ, valido vigente vento, celerrimè peruaſerunt Mineruæ templum cognomine Aſſeſia, quo incendio templum deflagrauit. Neq; vllius momenti ea res protinus habita eſt: ſed cùm poſt exercitus reditũ Sardis Halyattes decubuiſſet, & diutius ægrotaret, Delphos miſit ad deum de ſua valetudine ſciſcitatum, ſiue alieno, ſiue ſuopte conſilio ad mittendum inductus. Nuncijs, cùm Delphos peruenisſent, ſe reddituram reſponſum Pythia negat priùs, quàm templum Mineruę repararint, quod in terra Mileſiorum apud Aſſeſum concremaſsent. Ita actum eſse, ego

Aſſeſus. Periander. Cypſelus. Thraſybulus.

apud Delphos accepi. Mileſij his illa addunt: Periandrum Cypſeli filium, cùm audiſſet oraculum Halyatti redditum, miſiſse nuncium ad Thraſybulum, tunc Mileſiorũ tyrannum (cuius in primis erat familiaris) admonitum, vt aliquid proſpiciendo ſibi conſuleret in præſens. Et Mileſij quidem ita geſtum memorant. Halyattes autẽ, vbi hæc ipſi nunciata ſunt, confeſtim caduceatores Miletum mittit ad ineundas cũ Thraſibulo & Mileſijs pactiones tantiſper, dum templum ædificaretur. Dum caduceator

Thraſybuli cõmẽtũ.

Miletum venit, Thraſybulus (vt qui omnem ſermonem planè perſenſerat, noratque quídnam Halyattes facturus eſset) huiuſcemodi rem machinatur: Quod frumẽti in vrbe erat vel ſuum ipſius, vel priuatorum, id omne in forum congerit: præcipitq; Mileſijs, vt cùm ipſe ſignum dediſset, cuncti potarent, & inter ſe comeſsationibus vterentur. Hæc Thraſybulus ea gratia fecit præcepitque, vt caduceator Sardius cernens ingentem frumenti aceruum effuſum, & homines oblectationibus vacantes, renunciaret Halyatti, quod & contigit. Nam vt illa conſpexit caduceator, Thraſybuloque Lydi mandata expoſuit, reuerſus eſt Sardis. Et vt ego audio, ob nihil aliud inter eos pacificatum eſt. Sperans enim Halyattes vehementem penuriam rei frumẽtariæ Mileti eſse, & populum ad extremum vſque malorum deueniſse, reuerſo illinc caduceatore, audiebat contraria atque ipſe fuerat opinatus. Poſt hæc inter eos ita conuentũ

Halyattis cũ Mileſijs fœdus.

eſt, vt mutuò hoſpites eſsent ac ſocij: proq; vno duo delubra apud Aſſeſum ædificauit. Halyattes ipſe ex morbo conualuit. Et quæ ad bellum quidem Halyattis cũ Mileſijs atque Thraſybulo pertinent, ita habuére. Periander autem Cypſeli filius fuit,

Periandri genus.

is qui Thraſybulo indicauit oraculum, Corinthi tyrannus, cui maximum miraculũ fuiſse oblatum populares ſui prædicant, & his Lesbij aſsentiuntur. Arionẽ Methymnæum delphino inſidentem ad Tænaron fuiſse euectum, qui erat citharœdorum ſui ſeculi nulli ſecundus: quique primus hominum quos nouimus, & fecit, & nominauit, & docuit Corinthi dithyrambum. Hunc Arionem ferunt, cùm permultum tem

Arion

poris

poris triuiſſet apud Periandrum, concupiſſe in Italiam Siciliamque nauigare: rurſus parta ingenti pecunia, voluiſſe Corinthum reuerti: & cùm profecturus è Tarento eſſet, quia nullis magis quàm Corinthijs fideret, nauigium virorum Corinthiorũ conduxiſſe. Cùm altum tenerent, illos Arioni inſidiatos, vt eo deturbato, pecunia potirentur. Hoc illum intelligentem, oblata eis pecunia, mortem tantùm fuiſſe deprecatum. Non perſuadenti nauitas iuſſiſſe, vt aut ſibi manus inferret, vt ſepulturam in terra nanciſceretur, aut ilicò in mare deſiliret: Arionem ad hanc difficultatem redactũ, obſecraſſe, vt quandoquidem ipſis ita placitum eſſet, cernerent ſe omni ſuo ornatu coopertum, ſtantemque ſuper foros, audirent cantantem: & cùm decantaſſet, ſibi ſe manus illaturum: atq; iſtos permittentes (inuaſerat enim libido eos audiẽdi præſtantiſſimum inter homines modulatorem) è puppe in mediam nauem conceſſiſſe. Illum induto ſibi omni ornatu, ac ſumpta cithara ſtantem ſuper foros, inchoaſſe carmen quod dicitur Orthium: eoq; decantato, ſeſe vt erat ornatus, in mare iecciſſe. Et hos quidem curſum tenuiſſe in Corinthum: illum verò aiunt à delphino exceptum, in Tænaron fuiſſe tranſuectum: Et cùm è delphino deſcendiſſet, Corinthum eodẽ habitu perrexiſſe: & vbi peruenit, negotium omne enarraſſe: & Periandrum (quia non crederet) tenuiſſe hominem in cuſtodia, ne quò prodiret: cæterùm curauiſſe vt nautas haberet. Eos accitos, vbi affuerunt, percontatum ſi quid de Arione memorarent: & referentibus illum ſoſpitem circa Italiam agere, fortunatumque Tarenti ſe reliquiſſe, Arionem apparuiſſe eodem quo deſilijſſet habitu: iſtos terrefactos, nihil amplius habuiſſe quod conuicti inficiarentur. Hæc Corinthij ac Lesbij aiunt. Extatq; in Tænaro ingens Arionis ex ære donarium, ſuper delphinum ſedẽs homo. Porrò Halyattes Lydus compoſito cum Mileſijs bello, poſteà cùm ſeptem & quinquaginta regnaſſet annos, vita exceſſit: qui ſecundus ex hac domo, cùm è morbo conualuiſſet, apud Delphos dedicauit grandem ex argento pateram: itemque alteram ex ferro paruulam, compactilem, ſpectatione dignam, inter omnia quæ ſunt Delphis donaria. Opus Glauci Chij, qui ſolus omnium compactionem ferri excogitauit. Defuncto Halyatti, ſucceſſit in regno Crœſus, annos natus quinque & triginta, qui primus Græcorum Epheſijs bellum intulit. Vnde Epheſij ab eo obſeſſi, vrbem Dianæ donauerunt, funẽ ex æde Dianæ ad murum alligato. Eſt autem inter veterem vrbem, quæ nunc obſidebatur & templum, ſeptem ſtadiorum interuallum. His primis Crœſus arma intulit, deinde carptim ſingulis Ionum Æolorumque, alias in alios cauſas prætendens, vt in quoſque maximas reperire poterat, in quoſdam etiam friuola cauſatus. Poſteà verò quàm Græcos in Aſia ſubegit ad tributum pendendum, tunc conſtituit ædificatis nauibus aggredi inſulanos. Ad quas compingendas cùm omnia in expedito eſſent, dicunt alij Biantem Prienæum, alij Pittacum Mitylenæum, cùm ſe Sardis contuliſſet, interrogatum à Crœſo, num quid apud Græciam noui eſſet: reſpondiſſe, quòd illum à compingenda claſſe inhibuit: inquit enim: Inſulani rex decẽ millia equorum coëmerunt, habentes in animo aduerſus Sardis, atq; te, exire in expeditionem. Et Crœſum vera loqui ratum, dixiſſe: Vtinam dent dij hanc inſulanis mentẽ in filios Lydorum veniendi cum equis. Atq; hinc excipientem dixiſſe: Videris mihi rex cupidè optaſſe, vt inſulanos in continente adipiſcaris equitantes, haud abſurda ſpe. Verùm quid aliud inſulanos optare cenſes, quàm ſimul ac audierint conſtituiſſe te aduerſus ſe claſſem ædificare, vt vecti Lydos in mari intercipiant: teq; pro his Græcis, quos tu in continente tibi adieciſti? Hac ratione delectatum admodũ Crœſum, atq; inductum (eſt enim viſus ille perquàm ſcitè dixiſſe) vt ab ædificanda claſſe deſiſteret, atque ita cum Ionibus qui inſulas incolerent, hoſpitium cõtraxiſſe. Interiecto tempore ſubactis fermè omnibus, qui intra Halym colunt, præter Cilices ac Lycios, cæteros omnes Crœſus in ſuam poteſtatem redegit, qui hi ſunt: Lydi, Phryges, Myſi, Mariandini, Chalybes, Paphlagones, Thraces, Oetyniq;: & Bithyni, Cares, Iones, Dores, Aeoles, Pamphyli. His ſubactis, & potẽtia Lydorum per Crœſum aucta, con

Arion Methymnæus dithyramborum auctor primus.

Orthium carmen.

Arionis donarium.

Halyattis regnum.

Glauci Chij inuentum.

Crœſi regnum.

Bias Prienæus.

Pittacus Mitylenæus.

Crœſi ab ædificanda claſſe reuocatio.

Sophistarum peregrinatio.

tulerunt ſe Sardis opibus florentes, tũ cæteri oẽs è Græcia ſophiſtæ, qui ea tẽpeſtate erant, pro ſe quiſq; proficiſcentes, tum verò Solon vir Athenienſis: qui cùm leges iubentibus Athenienſibus tuliſſet, decẽ annos per cauſam contẽplandi nauigando pe regrinatus eſt, vt ne quã legũ quas cõdiderat, abrogare cogeretur. Nã hoc Athenienſes ipſi facere nequibant, maximo iureiurando adacti ad eas per decem annos ſeruandas, quas ipſis Solon condidiſſet. Harum itaq; legum, ac contemplandi gratia Solon peregrè profectus, in Ægyptũ ad Hamaſim ſe cõtulit, & Sardis ad Crœſum. Eò cùm peruenisſet, hoſpitaliter in regiam à Crœſo exceptus eſt: tertioq; aut quarto q̃ venerat die, iuſſu Crœſi miniſtri circunduxerunt hominem circa theſauros: oĩaq;, quæ illic inerant magna atq; beata, oſtentarunt. Contemplatum eum cuncta, & vt ſibi opportunũ erat intuitum, talibus percontatus eſt Crœſus: Hoſpes Athenienſis, quia multus ad nos rumor de te emanauit ob tuã ſapientiã, tuãq; diſcurſationem, qui philoſophando permulta videndi gratia es peregrinatus: mihi nunc cupido inceſſit ſciſcitandi te, ecquem vidiſti oĩm beatiſſimum? Sperans videlicet ſe inter homines beatiſſimum eſſe, ita ſciſcitabatur. Solon nihil admodum aſſentatus, ſed vt res erat reſpõdens: Ego verò, inquit, rex vidi beatiſſimum Tellum Athenienſem. Quod dictũ admiratus Crœſus, inſtat interrogare: Qua de re Tellũ iudicas eſſe beatiſſimũ? Quod, inquit, Tello in rep. benè inſtituta filij erãt honeſti & boni, eorumq; ſingulis liberi, hiq; oẽs ſuperſtites: & cùm hoc vitæ, quãtũ in nobis ſitũ eſt, benè traduxiſſet, obitus ſplẽdidiſſimus obtigit. Siquidẽ prælio quod Atheniẽſes cum finitimis geſsére apud Eleuſinã, hic cũ auxilio veniſſet, hoſtẽq; in fugã vertiſſet, pulcherrimã oppetijt mortẽ. Quem Athenienſes quo loco occubuerat, in eo loco publicè humauerũt, magnificeq; honorarunt. Multa de Tello ac beata Solone referente, excitatus Crœſus, interrogat, Quẽnam ſecundum ab illo vidiſſet, putans haud dubiè ſecũdas ſe partes eſſe laturum: Cleobin, inquit ille, & Bitonem: quippe his & genus Argiuum erat, & victus ſuppeditabat: ad hæc corpori robur tantũ, vt & in certaminibus ambo pariter victores extiterint, & de his iſta memorentur. Cùm dies feſtus Iunonis apud Argiuos eſſet, oporteretq; omninò matrem horum ad templum ferri bobus iunctis, hiq; boues ex agro eis ad horam præſtò non eſſent: tunc iuuenes excluſi tempore, iugum ſubeuntes plauſtrum pertraxerunt quo mater vehebatur, & quinq; ac quadraginta per ſtadia trahentes, ad tẽplum peruenerunt. Quibus, cùm hæc feciſſent, & ab omni cœtu cõſpecti fuiſſent, optimus obtigit vitæ exitus, per quæ deus iudicauit, ſatius homini eſſe mori q̃ viuere. Nam cùm circunſtantes Argij laudibus tollerent, viri quidẽ conſilium filiorũ, fœminæ verò eorũ matrẽ, q̃ tales filios haberet: mater gaudio perfuſa cùm liberorũ facto, tum fama, ante ſimulacrum ſtans precata eſt deam, vt Cleobi & Bitoni filijs ſuis daret id quod optimum eſſet homini contingere. Poſt hãc precationem, vbi ſacrificarunt epulatiq; ſunt, quieſcentes in ipſo delubro, non ſunt amplius excitati, ſed hoc vitæ exitu perfuncti. Quorum effigies, tanq̃ virorũ qui optimi extitiſſent, Argij factas, apud Delphos collocarunt. Et his quidem Solon ſecundas beatitudinis partes tribuebat. Crœſus aũt cõturbatus inquit: Hoſpes Athenienſis, adeóne tibi quaſi nulla cõtemnitur noſtra felicitas, vt ne priuatis quidem viris nos æquiparandos ducas? Cui ille: Me Crœſe gnarum, omne numen inuidum eſſe & turbulentũ de rebus humanis, interrogas. In diuturno enim tẽpore multa videtur quæ nemo velit videre: & tolerantur multa quę nolit quiſpiam tolerare. Proponamus enim homini terminũ vitæ ad ſeptuaginta annos, qui anni cõſtant ex vigintiquinque millibus ac ducentis diebus, menſe intercalari non poſito. Quòd ſi velis reliquũ annorum ob hunc menſem prolixius fieri, vt horæ ad id quod deeſt, accedentes cõgruant, menſes quidem intercalares ſupra annos ſeptuaginta fient triginta quinq;, dies autem ex his menſibus mille quingenti. Horum dierum omnium, qui ſunt ad ſeptuaginta annos, numero viginti ſex millia, ducenti quinquaginta, nullus prorſus qualẽ alius rem affert. Ita igitur Crœſe omninò calamitoſus eſt homo. Verùm tu mihi videris

Solonis peregrinatio.

Solonis responſum ad Crœſum.

Tellus beatiſsimus,

Cleobis & Bitõ beati.

Iunonis feſtum.

Satius homini mori quàm viuere.

Numina inuida eſſe.

Anni vitæ humanæ.

Menſis intercalaris.

Dies anni.

deris & diuitijs valdè pollere,& permultorũ hoĩm ẽsse rex: sed quod me interrogasti nondum te appello,priùs q̃ benè vita defunctum te audiero. Neq; enim beatior est, qui magnis opibus præditus est,eo qui diurnum victum habet: nisi eidem omnibus bonis prædito,fortuna cõcesserit,benè vita defungi. Etenim cõplures homines sunt perq̃ locupletes,minimè tamẽ beati: cõplures itẽ mediocria habentes patrimonia, fortunati. Quorũ is qui diuitijs affluit,sed nõ beatus est, duabus tãtummodo rebus antecellit fortunatũ: at hic illũ pluribus. Ille ad cupiditates implendas,& ad magnos casus ferendos potentior est: hic etsi illo inferior est in his duobus,quæ benè illi à fortuna denegantur,tamen excellit,q illorum inexpertus est, q prospera fruitur valetudine,q malorũ expers,q bonorum liberorum parens, q formosus est. Qui si præterhęc diem quoq; suũ rectè obierit,is est (quẽ quęris) dignus qui vocetur beatus: priùs tamẽ q̃ ad obitũ peruenerit,nequaq̃ beatus appellandus,sed fortunatus: quæ oĩa cõ sequi q̃diu sis homo,impossibile est. Sicut nec vna regio cuncta sibijpsi suppeditat: sed aliud habẽs,alio indiget: q̃ tamẽ habet plurima, ea est optima. Quemadmodum & hominis corpus vnum aliquod nõ est cõsummatum, quia aliud habet, alio vacat. Quisquis autẽ horum plurima perpetuò habuerit,dehinc placido aĩo è vita excesserit,hic apud me nomine hoc veluti rex donari meretur. Oĩs rei oportet inspicere exitum, quò sit euasura: qm̃ multos deus, q bus fortunas suppeditauerat,radicitùs euertit. Hæc Solon neq; assentãdo Crœso,neq; vllius eum momenti faciendo locutus,dimittitur. Saneq; est visus esse indoctus,qui bonis præsentibus prętermissis, iuberet omnium rerum inspicere exitum. Post abitum Solonis ingens deorum indignatio Crœsum excepit,id quod credibile est ei ideo accidisse, quòd seipsum omniũ hominum beatissimum arbitratus fuisset. Ei statim quiescenti somnium oblatum est,ve ritatem indicans malorum quæ circa filium erant euentura. Erant autem Crœsi liberi duo: quorum alter qui mutus,inutilis erat: alter inter ęquales omni iure longè primus,nomine Atys. Hunc Atym Crœso significat somnium,fore vt ferrea cuspis traiectum interimeret. Experrectus & secum rem versans,somnio territus, ducit filio vxorem,solito præesse copijs Lydorum: posthac ad tale munus nunquam dimittit. Iacula & hastas,omniaque huiusęmodi, quibus homines in bello vtuntur, è porticibus amota in thalamos infert,ne quid suspensum in filium decideret. Cùm autem nuptias filij in manibus haberet,aduenit Sardis quidam calamitosus, manibusq; nõ puris,natione Phryx,regio ex genere. Hunc,cùm ad ædes Crœsi venisset,ex rituque domestico,vt sibi expiari liceret,orasset,Crœsus expiauit: Modus expiãdi propemodum is est apud Lydos,qui apud Græcos, Vbi legitima peregit, Crœsus percontatus est,vnde ille, quisnam foret,inquiens: Homo,quis tu? & vnde è Phrygia profectus, domesticus mihi factus es? & quem virum, aut quam fœminam interemisti? Ad quẽ ille respondit: Gordij Mida prognati sum filius,nomine Adrastus: quia fratrem meum ipsius imprudens interemi, adsum eiectus à patre, & omnibus rebus exutus. Crœsus inuicem ad eum his verbis inquit: Ex viris nobis amicis oriundus es; & ad amicos venisti: hìc in nostris ædibus tu manens,nullius rei indigebis. Istam porrò calamitatem quàm leuissimè ferendo, plurimùm lucrifacies. Atque ille quidem apud Crœsum domicilium habuit. Verùm per hoc idem tempus apud Olympum Mysiæ, aper eximiæ magnitudinis extitit,qui ex hoc mõte progressus,Mysorum opera pernastabat: quemq; sæpenumero Mysi aggressi,nihil admodum mali ei fecerant, sed ab eo acceperant. Ad extremum missis ad Crœsum nuncijs,ità dixêre: Extitit rex,apud nos maxima res aper,qui agrestia corrumpit opera,quem studiosissimè sectantes,interimere tamen non valemus. Nunc itaque te obsecramus, vt nobiscum filium tuum,ac delectos iuuenes,canesque mittas,quò belluam à regione tollamus. Hæc illis precantibus,Crœsus somnia memoria repetens,ita respondit: Filij quidem mei, nolite amplius facere mentionem: neque enim eum vobis dimittam: nam est nouus maritus,& nuptiæ sunt ei nunc curæ. Lydorum tamen delectos & venatores

Censura Solonis de diuitijs.

Diues. Beatus.

Fortunatus.

Exitus rerum inspiciendus.

Vicissitudo fortunæ

Crœsi liberi.

Crœsi somnium.

Expiandi ritus.

Adrastus Phryx.

Aper immensus Mysiæ.

οὐδὲ μέγα χρῆμα

Atys ad Crœsum.

omnes cum canibus vnà mittam, mandaboq; euntibus, vt promptiſſimè vobiſcũ beluam de regione ſummoueant. Hæc Crœſus reſpondit. Cuius verbis cùm contenti non eſſent Myſij, interuenit Crœſi filius, auditisq; quæ Myſij precarentur, & Crœſo negante cum illis miſsurum ſe filium, hæc inquit ad eum adoleſcẽs: Pater, quæ nobis antehac aliquando honeſtiſſima ac magnificentiſſima erant, vel in bella, vel in venationes eundo ſpecimen ſui dare, horum vtroq; nunc excluſum me tenes, nulla in me animaduerſa neq; ignauia neq; ſocordia? quibuſnã me oculis conſpici oportet euntẽ in forum, atq; illinc redeuntẽ, qualis ciuibus, qualis vxori recens nuptæ videbor? cui illa viro videbitur nupta? Proinde me tu aut ſinas venatum ire, aut oratione perſuadeas, potiora iſta eſſe quæ facis. Cui reſpondens Crœſus: Fili, inquit, neq; quòd ignauiam, neque q̃ aliud quippiam iniucundũ mihi animaduerterim in te, hæc facio: ſed viſum quod in ſomnis mihi oblatum eſt, dixit te breuis æui futurũ, quippe ferrea periturum cuſpide. Cuius viſi gratia & has maturaui nuptias, nec ad hoc negotium dimitto, obſeruans ſi quo pacto queam te, dum viuo, à clade ſubtrahere. Filius enim vnicus es. Nanque alterum auditu captum, pro nullo mihi exiſtimo. Ad quem viciſſim adoleſcens: Pater, inquit, tibi equidem ignoſco agenti mei cuſtodiam, qui talem videris viſionem: verùm tu illam non probè percipis: quam, quoniam te latet, æquũ eſt me tibi interpretari. Ais tibi ſomnium oſtẽdiſſe, me ferrea periturum cuſpide. At verò quænam manus ſunt, quæúe cuſpis ferrea, quam tu pertimeſcas? Nam ſi dentes dixiſſet, aut aliquo huius ſimili periturum me, deberes facere quæ facis: nunc autem dixit, cuſpide. Quare cùm non ſit nobis pugna cum viris, ire me ſinas. Et Crœſus: Euincis me, inquit, fili iſta loquens de ſomno intelligendo. Quapropter vt abs te victus, tibi indulgeo, veniamq; do eundi ad venationem. Hæc locutus Crœſus, Adraſtum Phrygem accerſit, eiq; vbi adfuit, talia inquit: Ego te Adraſte calamitoſum (nõ ingrato tibi hæc exprobro) expiaui, & receptum domi habeo, omnem ſuppeditans ſumptum. Nunc ergo de me, qui prior de te bene meritus ſum, debes inuicem bene mereri. Cuſtodem te opus eſt eſſe filij mei venatum proficiſcentis, ne qui inter viam occulti graſsatores in veſtram perniciem prodeant. Ad hęc, tua intereſt eò te vadere, vnde ſplendor ex operibus extitit, quod tibi paternũ eſt, & ꝓtereà quia robur adeſt. Cui Adraſtus: Ego, inquit, rex in iſtud certamen alioqui nõ pergerẽ: quẽ tali calamitate affectum, nefas eſt ad æquales ſe conferre fortunatos: aut velle inter eos adeſſe, à qua re & frequenter meipſum continui. Nunc quoniã tibi hoc in aĩo eſt, cui gratificari debeo, & gratiã referre pro beneficijs, iſtud exequi paratus ſum: filiumq; tuum, quẽ me cuſtodire iubes, expecta incolumẽ rediturũ per cuſtodẽ. Poſteaq̃ his verbis Adraſtus Crœſo reſpondit, mox re apparata, viris delectis iuuenibusq; & canibus, diſceditur. Qui vbi ad montẽ Olympũ peruenêre, belluã indagant, inuentam circũfuſi iaculis inceſsunt. Ibi hoſpes is, qui à cæde fuerat expiatus, & vocabatur Adraſtus, vibrato in aprum iaculo, nõ in illũ, ſed fruſtrato ictu in filium Crœſi incidit. Iſte cuſpide ictus, vocẽ ſomnij impleuit. Quod factũ quidã ad Crœſo nũciandũ cucurrit, perueniensq; Sardis, pugnã illi & filij necem indicauit. Crœſus morte quidem filij perturbatus, nonnihil tamen ægrius ferebat, q̃ is eum necauerat, quem expiaſſet à cæde. Et cùm pergrauiter cladẽ ſuã lamentaretur, Iouẽ expiatorẽ inuocare, teſtificans quæ ab hoſpite paſſus eſſet. Inuocare etiã hoſpitalem, & familiarem hunc eundem nominans deum. Hoſpitalem quidem vocans, quod in domũ excepiſſet hoſpitem, percuſſorẽ filij ſui ignarus ſe paſcere: Familiarem verò, quod quem pro illius cuſtode miſiſſet, eum cõpererit hoſtiliſsimum. Secundum hæc, Lydi affuerunt qui mortuum affebãt: poſt ipſum interfector ſequebatur. Stans autẽ hic ante cadauer, ſeſe Crœſo tradebat, manus protendens, iubensq; vt ſe ſuper cadauer mactaret, referendo tũ priorem calamitatẽ ſuam, tum quoniã ſuum etiam expiatorem interemiſſet, ſibi viuendũ amplius non eſſe. Hæc Crœſus audiens, etſi in tanto domeſtico luctu poſitus, tamẽ Adraſtum miſeratus eſt, ad eumq; inquit: Habeo abs te hoſpes omnẽ ſatisfactionẽ,

Crœſi reſponſum ad filium.

Adraſto cuſtodiẽdus Atys datur

Atys mors

Iupiter expiator. Hoſpitalis Familiaris

quoniam

quoniam teipſum morte condemnas. Neque verò tu huius mihi cladis auctor es, niſi quatenus id feciſti imprudens, ſed deorum quiſpiam, qui iam mihi ventura ſignificauit. Et Croeſus filium pro ſua dignitate ſepeliuit. Adraſtus autem Gordij filius, Midę nepos, is, qui tum fratris tum expiatoris interfector extiterat, vbi ſilentium fuit ad ſepulchrum, ignoſcentibus ei hominibus, ob quæ ipſe grauiſſimè afflictabatur, ſeſe ſuper buſtum transfodit. Croeſus filio orbatus, ingenti in luctu duos annos egit. Quę luctum poſteà finiuit, Aſtyagis Cyaxaris filij, dominatione à Cyro Cambyſis filio ſublata, & rebus Perſarum augeſcentibus: atque in ſolicitudinem venit, ſi qua ratione poſſet potentiam Perſicam priùs quàm magna efficeretur, occupare. Sub hanc ſtatim cogitationem tentare ſtatuit vaticinia, quæq; apud Græcos, quæque in Africa eſſent, alijs aliò dimiſſis, quibuſdam Delphos, quibuſdam Dodonam, nõnullis ad Amphiaraum ac Trophonium. Fuerunt qui ierunt ad Branchidas oræ Mileſiæ. Atq; hęc ſunt Græca, ad quæ conſulenda Croeſus miſit, oracula. In Africa verò ad Ammonẽ alios reſponſa petituros dimiſit. Omnes autem, exploratum oracula quid ſentirent: vt ſi conſentanea in vero deprehenderentur, ſecundo loco de ſuis tẽtatum mitteret, nunquid in Perſas expeditionem moliretur. Mittens itaque ad oracula tentanda Lydos, hæc dedit mandata, vt qua die proficiſcerentur ex Sardibus, ab ea reliquum tempus ſupputantes, quotidie oraculis vterentur, ſciſcitantes quídnam faceret Lydorũ rex Croeſus Halyattis filius. Et quod ſingula oracula reſpondiſſent, id omne conſcriptum ad ſe referrent. Quid cætera reſponderint oracula, à nemine commemoratur. At apud Delphos ſimul atque ingreſſi ſunt Lydi domum, conſulturi deum, & ſciſcitaturi quod ſibi eſſet iniunctum, Pythia hexametro tenore hæc inquit:

Noui ego quis numerus ſabuli menſuraque ponti.
Mutum percipio, fantis nihil audio vocem.
Venit ad hos ſenſus nidor teſtudinis acris,
Quam ſimul agnina coquitur cum carne lebete,
Qui ſupereſt ſtratus, ſtratum cui deſuper eſt æs. Vel,
Noui ego arenarum numerum ſpatiumq; profundi. Vel,
Noui ego arenai numerum modios & aquai. Vel,
Æquoris eſt ſpatium, numerus mihi notus arenæ.

Adraſtus ſibi ipſi mortẽ conſciuit.

Croeſus quibus modis oracula tentarit.

Oracula Græcorũ.

Delphici oraculi reſponſum.

His oraculis quæ Pythia reddidit conſcriptis, Lydi digreſſi Sardis rediére. Cumque alij quos circummiſerat Croeſus affuiſſent, tunc ſingula aperiens, quod ſcriptum eſſet, inſpexit: quorum quidem nullum probauit. Vbi autem illud Delphicum audiuit, protinus adorauit, atque admiſit, exiſtimans ſolam eſſe apud Delphos vaticinationem: quippe quæ compererat quod ipſe feciſſet. Etenim poſteà quàm ad petenda oracula nuncios dimiſerat, obſeruato ex omnibus diebus præcipuo, tale quiddam eſt machinatus, commentando ea, quę ad deprehẽdendum & ad diſſerendum ardua forent. Teſtudinem pariter & agnum conciſos in aheno coxit, operculo aheneo impoſito. Atque ita è Delphis Croeſo reſponſum eſt. Ex Amphiarai vaticinio quídnam reſponſum ſit Lydis, cùm in ſacro illo ritè ſacrificaſſent, non queo dicere. Nam de eo nil fertur aliud, quàm quod & hoc Croeſus verax eſſe vaticinium exiſtimauit. Poſt hæc ingentibus hoſtijs deum, qui eſt apud Delphos, exorandum ſtatuit. Immolauit enim pecora, quæ fas eſt immolari, numero tria millia. Fulcra & aurea argenteaque, ad hoc phialas aureas, & amictus purpureos, ac tunicas ingenti pyra extructa concremauit, ſperans aliquantò magis his rebus propitiari deum. Iuſſis etiam Lydis omnibus, vt ſua ipſorum, quicquid tale haberet quiſque, immolaret. Quo ex ſacrificio, cùm immenſa vis auri defluxiſſet, ex ea dimidiatos lateres deformauit, longiores (vt inſcripſit) ſex palmorum, breuiores trium, craſſitudine palmari, numero centum decem & ſeptem: quorum quatuor erant auri excocti, ſinguli pondo duorum & dimidij talenti: cæteri verò albidi, pondo binũm talentorum. Fecit leonis quoque effigiem ex auro excocto decem talentorum pondo, qui leo dum templum Delphicum

Delphicũ oraculum verax Croeſus deprehendit.

Hoſtiæ denariaq; à Croeſo cõſecrantur Pythio.

Leonis ex auro effigies.

cum deflagrauit,à ſemilateribus decidit(ſuper illos enim erat collocatus)& nunc in Corinthiorum theſauro repoſitus eſt,pondo ſex talentorum atq; dimidij, eliquatis tribus talentis ac dimidio. Hæc Crœſus vbi perfecit, Delphos miſit. Cumq; eis hæc alia: duas grandi forma pateras,auream argenteamq;: quarum aurea intrantibus tẽplum ad dexteram poſita erant,argentea ad ſiniſtram. Quæ & ipſæ cùm templũ incenſum eſt,amotæ fuerunt,aureaq; in Clazomeniorum theſauro poſita, pondo talentorum octo & dimidij,præterea minarum duodecim: argentea ad ſuggrundã anguli templi,ſexcentarum amphorarum capax: in quam miſcebatur vinum à Delphis Theophaniæ feſto. Opus,vt Delphi aiunt,Theodori Samij,vt & ego arbitror. Non enim mihi videtur opus temerè factum. Miſit præterea dolia argentea quatuor,quæ in Corinthiorum theſauro ſtant. Donauit item aquiminaria duo, aureum argenteumque. Quorum in aureo ſupraſcriptum eſt,donarium eſſe Lacedæmoniorum: nõ rectè ſupraſcriptum,quoniam & hoc Crœſi eſt. Sed quidam Delphorum gratificari Lacedæmonijs volens,inſcripſit: cuius nomen ego cognitũ habens,non tamen promam. Verùm puer,per cuius manus fluit aqua, Lacedæmoniorum eſt,ſed eorũ neutrum aquiminare. Alia quoq; cùm his permulta Crœſus dona miſit nõ inſignia. Itẽ fuſilia ex argento orbiculata: necnon mulieris ſimulacrum tricubitale,quod Delphi narrant eſſe effigiem piſtricis Crœſi. Super hoc donauit vxoris ſuæ monilia à collo pendentia,ac zonas,quæ Delphos Crœſus tranſmiſit. Amphiarao inſuper, cuius & virtutem audiſſet & cladem,donauit clypeum ex auro totum,totamq; ex auro ſolido cuſpidem,& xyſtum cum ſuis iaculis aureum: quæ ambo ad meam vſq; memoriã apud Thebas repoſita fuerunt in Iſmenij Apollinis tẽplo. Hæc dona Lydis, qui portaturi ad oracula erant, Crœſus iniunxit,vt interrogarent,nunquid aduerſus Perſas Crœſus ſumeret expeditionem,& num aliquorum hominum auxilia aſciſceret. Lydi vbi eò quò dimittebantur peruenerunt,donarijs oblatis oracula conſultarunt,inquientes: Crœſus Lydorum aliarumq; nationum rex,iſta in hominibus ſola eſſe vaticinia ſentiens,idcirco digna dona dat,vosq; percontatur, nunquid aduerſus Perſas proficiſci debeat in expeditionem,& num quem ſocialem aſciſcere exercitum. Atq; hi quidem hæc interrogauerunt. Oraculorum autem in idem concurrebant ſententiæ,prædicentes Crœſo,fore vt ſi arma Perſis inferret, magnum imperiũ euerteret. Conſulebant tamen,vt potentiſſimos quoſq; Græcorum ad cõparandos ſibi ſocios exquireret. His reſponſis relatis,atq; auditis, Crœſus ita elatus animo eſt,vt omninò conciperet ſpem ſe euerſurum eſſe imperium Cyri: ac rurſus mitteret Delphos ad Pythiam dona in ſingulos viros,quos illic multos eſſe audiebat, binos auri ſtateres. Ob quæ munera Delphi viciſſim Crœſo Lydisq; donauerunt primas in conſulẽdo oraculo partes,primumq; in ſedendo locum atq; immunitatẽ,& ius perpetuũ cuiq; eorũ volenti aſcribi in numero Delphorũ. Donis Crœſus proſecutus Delphos,tertio vaticinium popoſcit,quod videlicet illud verax ſibi eſſe comperiſſet. Popoſcit autem,nunquid diuturnum foret imperium ſibi. Cui Pythia in hæc verba reſpondit:

Regis apud Medos mulo iam ſede potito,
Tunc ad ſcrupoſum fugere Hermum ſtrenue Lyde,
Nec perſtare,nec ignauum te eſſe pudendum.

His ex verſibus,cùm allati eſſent,multò magis quàm ex cęteris voluptatem Crœſus accepit,ſperans fore vt nunq; apud Medos mulus pro viro regnaret: & proinde nec ipſe nec poſteri ſui principatu abrogarentur. Poſt hæc putauit ſibi curandum,vt potentiſſimos Græcorum ſibi conciliaret. Idque veſtigando,comperit Lacedæmonios atq; Athenienſes eos eſſe,quod alteri in Dorico genere,alteri in Ionico antecellerent. Nã de his ita anteà iudicabatur,cùm ab initio altera gens foret Pelaſgica,altera Hellenica,hoc eſt Græca: quarum hæc nunquam ſolum mutauit,illa aſſiduè multũque eſt peruagata. Etenim ſub Deucalione rege oram Phthiotidem incoluit,ſub Doro Hellenis filio tractũ,qui ad Oſſam & Olympum iacet,nomine Iſtiæotim, vnde à

Cadmæis

Patere duę mira magnitudine ac precio.

Theophaniæ feſtũ. Argentea dolia. Aquiminaria aurea argẽteaq;.

Fuſilia orbiculata ex argento. Mulieris ſimulacrum ex argento tricubitale

Amphiarai oraculum.

Crœſo reſponſum per oraculum.

Eodem pacto Papa ſphondet ſes titulis et præeminentijs ſolet Reges ac principes.

Crœſi oraculũ aliud.

Dorũ demigratio.

Cadmæis eiecta, coluit in Pindo locum, quem vocant Macedonum. Rursus in Dryopidem commigrauit, atque ita in Peloponnesum venit, Doricaq; cognominata est. Qua lingua Pelasgi sint vsi, affirmare non possum, sed coniectura signorum licet dicere eandem, qua nunc Pelasgi vtuntur, qui supra Tyrrhenos vrbem Crestonem incolunt, quodam tempore finitimi eorum qui nunc Dores vocantur, tunc incolētes regionem quæ nunc Thessalia nominatur, & Placiam, & Scylacen, cùm Pelasgi habitarent ad Hellespontū, qui contermini Athenienſium erant: aliaq; omnia Pelasgica oppida nomen immutarunt. Quibus signis cōiectantes oportet dicere, Pelasgos barbara lingua fuisse vsos: & si tota gens Pelasgica talis erat, gentem Atticā vtpote Pelasgicā, cùm in Hellenes, id est Græcos transijt, linguam simul istorum perdidicisse. Etenim neq; Crestoniatarum loquela cum vllo finitimorū populorum consentit, & Placianorū ne secū quidē ipsa. Per quod declarant, quā linguæ formā obtinebāt cùm in hæc loca transierunt; eandē se nunc retinere. At natio Hellenica, id est Græca, ex quo extitit, eádē lingua semper est vsa, vt mihi videt: q̄ cùm esset imbecillis, quod ex Pelasgica fuit abscissa, & ab exiguo initio ꝓfecta, mox in multas gētes aucta est, tū aliarum, tū præcipuè barbararum frequentia se ad illam conferente. Quæ causa mihi videtur fuisse cur gens Pelasgica, quod Græca esset, nequaq̄ magnos profectus fecerit.

Atticorū lingua.
Crestoniatarum lingua.
Placianorum loquela.
Græci eadem semper lingua vsi.

Ex his igitur gentibus, Atticam Crœsus audiebat obtineri, oppressamq; esse à Pisistrato, Hippocratis filio. Hic enim ea tempestate tyrannus Athenis erat. Cuius patri, cùm priuatus spectaret olympia, ingens contigit portentum. Nam cùm hostiam immolasset, ahena (vt imposita erant) plena & carne & aqua, absq; igne efferbuerūt, ita vt aqua redundaret. Quod portentum conspicatus Chilon Lacedæmonius, qui fortè aderat, suasit ei primùm, ne vxorem fœcundam duceret domum: secundo loco, si vxorem haberet, eijceret: & si quidem ex illa filium sustuliſſet, abdicaret. Huius cōsilio non persuasus Hippocrates, hunc postea Pisistratum filium sustulit, qui in seditione littoralium, quibus præerat Megacles Alcmæonis filius, & campestrium, quibus præerat Lycurgus Aristolaidi filius, tertiam seditionem excitauit, tyrannidem affectans, contractisque seditiosis per causam tutandi montanos, huiusce modi rem machinatur: seipsum ac par mularum cùm vulnerasset, agitauit illas in forum tanquam elapsus ex hostibus, quem rus proficiscentem illi prorsus interimere voluissent. Orare populum, vt aliquid custodiæ circa se habere permitteret, cùm prius specimen sui in expeditione declarauerit, qua contra Megareas præfuerat, capta Nisæa, alijsq; præclaris operibus editis. Populus Athenienſis ita deceptus, dedit ei quosdam è ciuibus delectos pro satellitibus, non qui hastas, sed clauas ferrent, Pisistratum sectantes. Cū quibus ille impetu facto arcem occupauit, & inde Athenienſium imperio potitus est: nullas neque dignitates quæ erant perturbans, neque consuetudines transferēs, sed constitutis adhærescens, vrbem bene atque commodè exornauit. Eum tandem non multo pòst tempore milites Megaclis & Lycurgi, qui idem senserant, eiecerūt. Hunc in modum Pisistratus primùm Athenas, tyrannidemque nondum valde stabilitam, amisit: culus eiectores rursus inter se seditiones redintegrauerunt: quia seditione Megacles agitatus, Pisistratum misso caduceatore inuitat, nunquid velit filiam capere vxorem. Accipiente conditionem Pisistrato, initur consilium de illo restituendo, res (vt ego interpretor) longè stultissima. Quoniam inde à priscis temporibus responsum erat, Græcam gentem dexteriorem esse, quàm barbaram, & magis à stolida stultitia alienam: & si Athenienses inter Græcos feruntur sapientia principes, ex quibus fuerūt isti qui talia sunt machinati. Erat in tribu Pæaniea mulier, nomine Phya, tribus digitis minus statura quatuor cubitorum, alioqui formosa. Hanc mulierem omni armatura cùm instruxissent, in currumque sustuliſſent, compositam in eum habitum, quo venustissima videnda esset, in vrbem agunt, præmissis præconibus emissarijs, qui cùm in vrbem venissent, hæc mandata exequerentur, vt dicerent: Atheniēses, bona mente excipite Pisistratum, quē Minerua ipsa præcipuo inter homines honore

Megacles Lycurgus Pisistrati cōmentū.

Tyrannis.

Megacles & Lycurgus Pisistratum eijciunt.

Græcæ gentis laus.

Phya mulier.

Pisistratus quibus artibus restituatur.

nore prosecuta, in suam reducit arcem. Et hi quidē passim vadentes talia prædicabāt, statimq; rumor emanauit in tribus, Mineruā reducere Pisistratum. Qui in vrbe erāt, credentes mulierem ipsam deam, fœminæ supplicauerunt, pariter & Pisistratum acceperūt. Hunc in modū, quem dicimus, recuperata tyrānide Pisistratus, ex pactione quam inierat cū Megacle, illius filiam duxit vxorem. Verùm cùm & filij essent ei adolescentes, & qui oriundi forent ex Alcmæone, dicerentur obnoxij esse crimini piaculari, nolens ex nouo coniugio liberos tollere, haud legitimè coïbat cū vxore. Quā rē cùm illa primùm occultasset, posteà ad matrē retulit, enūciaret id nec ne. Mater viro indicauit. Id iste iniquo aīo ferens, se à Pisistrato cōtumelia affici (vt erat iratus) milites homini infensos reddidit. Quæ fieri Pisistratus cōtra se animaduertēs, regiōe prīsus abscessit, & vbi Eretriā peruenit, vnà cum filijs deliberat. Et cùm sententia Hippiæ præualuisset de tyrannide rursus recuperāda, aliquot ciuitates excitauerūt, quæ ipsis nonnihil beneuolæ erant. Et cùm aliæ cōplures pecuniæ multum contulerunt, tum verò Thebani plurimū. Post hæc non ita multo interiecto tempore, oīa ad reditū eis in expedito fuerunt. Nā & ex Peloponneso Argiui aderant mercede conducti, & Naxius quidā nomine Lygdamus, qui vltrò adueniens, plurimū studij exhibuit, allatis & pecunijs & copijs. Profecti ex Eretria, anno vndecimo vertente redierunt, & primùm in Attica Marathonem occupauerunt. Ad quos intereà ibi castra habētes, cùm seditiosi ex vrbe se conferebant, tum alij ex tribubus cōfluebant, quibus erat tyrānis q̄ libertas iucundior, atq; ita cōgregabantur. Dum Pisistratus pecuniā cogit & Marathonem tenet, Athenienses qui intra vrbem degebant, rē nullius momenti fecerunt. Ac vbi acceperunt eum ex Marathone vrbem versus mouere, ita domum ad se defendendos obuiam tendunt. Et dum isti cum omnibus copijs infesti in illos, & illi circa Pisistratum è Marathone digressi contra vrbem irent, & in eundem locum conuenissent, perrexerunt ad Mineruæ Pallenidis fanum, altrinsecusq; arma posuerunt. Hîc diuina pompa fungens Amphilytus Acarnan, vir ariolus, Pisistratum cui assistebat adijt, atque hæc hexametro carmine vaticinatus est, inquiens:

Mineruæ Pallenidis templum.

Amphilyti vaticinium.

Est nummus proiectus, item sunt retia tenta,
Nocte meant thynni claro sub sidere lunæ.

Hoc ille oraculum diuino afflatus spiritu reddidit. Quod oraculum Pisistratus coniectans, & se accipere affirmans, in Athenienses vrbe egressos copias ducit. At illi tunc ad prandium se conuerterant, & secundū prandium partim ad talos, partim ad somnum. In hos impetu dato hi qui cū Pisistrato erant, in fugam vertunt. Quibus fugientibus solertissimū consilium Pisistratus excogitauit, vt Athenienses nec amplius congregarentur, & dissiparentur. Pueros iussos conscendere equos præmittit, qui assequēdo fugientes mādata Pisistrati dicerent, iuberētq; eos bono animo esse, & ad sua quenq; abire. Ita audientibus dicto Athenienſibus, Pisistratus tertio potitus Athenis, tyrannidē stabiliuit tū auxiliariorū copijs, tum pecuniarum prouentibus, partim indidem, partim à flumine Strymone comparatis. Filios quoq; eorū Athenienſium qui perstiterāt, nec è vestigio fugam fecerant, pro obsidibus sumptos in Naxum transtulit. Hanc enim insulā bello subegerat, Lygdamoq; permiserat, cùm ante hæc etiā Delum insulam ex oraculis expiasset. Expiauit autem sic: Quatenus prospectus à tēplo ferebatur, eatenus ex omni loco mortuos effodit, & in alium eiusdē insulæ locū trāstulit. Igitur Pisistratus tyrannide potitus est Athenienſium, alijs in prælio cæsis, alijs vnà cum Alcmæoninis domo profugis. Hunc ita Athenienſibus imperantem ea tempestate Crœsus audiebat, Lacedæmonios quoq; magnis è cladibus ereptos, & iā Tegeatibus bello superiores esse. Quippe sub Leōte & Hegesicle in Sparta regnātibus, cùm cętera bella ꝓsperè gessissent, in Tegeati tū succubuerūt. Nā iā inde ante istos ferè ex oībus Græcis pessimè morati fuerāt, tā circa se q̄ circa hospites, nullo cōsuetudinis, conuersationisq; cōmercio, q̄ instituta in melius mutauēre, Lycurgo inter Spartiatas ꝓbato viro, Delphos ad oraculū ꝓfecto. Cui statim atriū ingresso Pythia hæc inquit:

Naxus insula.

Tegeates.

Ad

Ad mea veniſti præpinguia templa Lycurge,
Grate Ioui,& cunctis qui tecta tuentur olympi,
Ambigo vaticiner ſis vtrum vírne deúsne:
Sed multò magis eſſe deum te ſpero Lycurge.

Oraculũ Lycurgo redditum.

Nonnulli præter hæc aiunt Pythiã ei diſſeruiſſe inſtituta,quæ nunc à Spartiatis ſeruantur.Ipſi tamẽ Lacedęmonij volunt Lycurgum,cùm eſſet tutor & idẽ patruus Leoboti Spartiatarũ regis,è Creta hęc attuliſſe.Siquidem cùm primùm tutor factus eſt, oĩa iura immutauit:deditq; operã,ne quis ea præteriret.Deinde quæ ad bellum pertinerent,iuſiurandum,cõuentus,comeſsationes,ſuper hæc inſtituit tribunos plebis, ephoros,ac ſenatores.Ita illi ad rectum vitæ genus tranſlati ſunt à Lycurgo:quẽ vita defunctum,delubro ædificato egregiè colunt.Ex quo cùm bonitate ſoli, tum nõ exigua hoĩm copia diſcurrerunt ſtatim,ac benè rem geſſerunt.Nec amplius contenti otio frui,cùm ſe Arcadibus præſtantiores eſſe arbitrarentur,de omni illorum terra oc cupanda oraculum Delphicum conſuluerunt. Quibus Pythia reſpondit:

Spartiaratum inſtituta.

Vide Xenophon de repub. Ephori.

Me petis Arcadiam,multis petis,haud tibi tradam.
Multi apud Arcadiam veſcentes glande viri ſunt,
Qui te reijcient,tibi ego haud inuidero quicquam.
Saltandam Tegeam planta plaudente daturus,
Vtque queas campum metiri fune feracem.

Hæc reſpõſa vbi accepêre Lacedæmonij,à cæteris Arcadibus abſtinentes,bellum intulêre Tegeatibus,ferentes ſecum cõpedes,videlicet captioſo freti oraculo, tanq; eſſent ipſi reducturi Tegeatas in captiuitatem.Verùm cõgreſſi prælio ac fugati,quicunque eorum viui ſunt capti,eiſdem quas ipſi attulerunt cõpedibus indutis,cãpum Tegeatem metiti fune coluerunt.Compedes quibus vincti fuerant,ad noſtram vſq; memoriam incolumes fuêre circa templum Mineruæ Aleæ,apud Tegeã ſuſpenſæ. Atq; ſuperiore quidem bello Lacedæmonij aduerſus Tegeatas aſſiduè, ſemper malè pugnauerant:Croeſi tamen ætate,& Anaxandridæ Ariſtonisq; regum ſuorum, longè ſuperiores contra eoſdem extiterunt,hunc in modum tales effecti:Cùm ſemper in bello à Tegeatibus repellerentur,miſſis Delphos cõſultoribus,oraculum ſunt ſciſcitati, quémnam deorum placarent,vt Tegeatum victores exiſterent. His Pythia reſpondit,id fore ſi oſſa Oreſtis,filij Agamemnonis referrent.Cuius vrnam cùm nequirent inuenire,rurſus ad deum mittunt de loco ſciſcitatum,in quo ſitus Oreſtes eſſet. Hęc nuncijs interrogantibus ita Pythia inquit:

Oraculum captioſũ.

Cõpedes Lacedęm.

Mineruæ Aleæ templum.

Ariſton.

Eſt pars Arcadiæ Tegeæ in regione patenti,
Hìc duo flant venti vi peruehemente coacti.
Forma hoſtis formæ,& plagæ ſuperaddita plaga.
Hîc Agamemnonides terra omniparente tenetur,
Quo tu ſublato Tegeæ ſuperabere victor.

Pythiæ reſponſum de oſsibus Oreſt.

Vbi hæc audierunt,nihilò tamen minus inuentione fruſtrabantur,etſi oĩa diſquirentes,donec Liches vnus Spartiatarũ,eorum qui benemeriti vocantur, comperit. Sunt autem benemeriti,ex ciuibus ſemper militia equeſtri perfunctis, quini quotannis,qui quo anno ex equitibus Spartiatis exeunt,ne torpeſcant,alij aliò mittunt. Ex his Liches cùm eſſet,rem apud Tegeã adinuenit,fortuna pariter atque ſolertia vſus. Nã cùm Tegeates à Lacedęmonijs hoc anno cõmercio mutuo adeundi eſſent,& iſte in ærariã officinã veniſſet,intuebatur ferrum dum ,pcudebat. Quo in ſpectaculo admirabundum animaduertens faber ferrarius,intermiſſo opere,quantò magis Lacõ, inquit,hoſpes admirarere,ſi idem,quod ego,tu noſſes,qui tantopere admiraris ferrarium opificium? In hac enim corte puteum facere cùm vellem, incidi in ſepulcrum ſeptem cubitorum:& quia incredulus eram omninò fuiſſe maiores,q̃ nunc ſunt homines, aperui vidiq; mortuum, æquali atq; ſepulcrũ longitudine:quam vbi menſus ſum,iterum obrui.Hæc illo referente q̃ viderat,Liches conſiderans, cõiectauit hunc

Benemeriti. Spartiatæ qui dicuntur.

Liches oraculi coniectator.

Oreſtis ,pceritas.

ex oraculo eſse Oreſtem,hac videlicet coniectura: Duos quidem quos cernebat excuſſoris folles,totidem comperit eſſe ventos. Incudem verò & malleum, formã formæ hoſtem: ferrum verò quod procuderetur,plagam ſuperinditam plagæ,hac ratione cõiectabat,q̃ in plagã hoĩs ferrum inuentum eſt. Hæc itaque ſecum agitans, Spartam regreſſus,rem omnem Lacedæmonijs refert. Illi ex compoſito hoĩem ceu crimi-

Quibus artibus Lacedæmonij Tegeatib' facti ſuperiores.

nis conuictum,exilio damnant. Qui in Tegeam profectus, & calamitatem ſuam referens fabro conducit ab eo,nolenti vendere,cortem. Ibiq̃ aliquandiu habitans, vbi rem cognouit, effoſſo ſepulcro oſſa collegit, eaq̃ portans Spartam redijt. Ex eo tempore Lacedæmonij quoties cum Tegeatibus congreſſi ſunt, ſuperiores extitêre, adeò vt multum iam Peloponneſi eis paréret. Hæc itaque oĩa Crœſus audiens,miſit

Crœſi ad Lacedæ. legati.

nuncios Spartam cum muneribus,ad rogandam belli ſocietatem, iuſſos dicere quæ oporteret. Ij poſtq̃ peruenerunt,nos aiunt,Crœſus miſit Lydorum aliarumq̃ gentium rex,ita inquiens: Lacedæmonij,qm̃ deus oraculum reddidit, vt Græcã mihi ſocietatem adſciſcerem,& vos inter Græcos antecellere audio,ſtatui vos mihi in ſocietatem ex oraculo prouocandos,ad ineundã mecum quã cupio amicitiã atque ſocietatem,citra dolum fraudemq̃. Crœſus hæc per legatos nunciauit. Quorum aduẽtu Lacedæmonij qui & ipſi oraculum audierant, gauiſi fœdus cum eis hoſpitij ſocietatisq̃ inierunt. Etenim iam anteà intercedebant nonnulla Crœſi in Lacedæmonios beneficia. Nã cùm illi miſiſſent Sardis ad aurum coëmendum, quo vſuri erãt in id ſimulacrum,quod nunc poſitum eſt apud Laconicam in Thornace Apollinis, eo auro ſunt à Crœſo donati. Qua de re Lacedæmonij,quodq̃ ſe amicos ille delegiſſet,ſocietatem admiſerunt: & hoc denuncianti ſeſe paratos exhibuerunt. Quod vbi

Pateræ aheneæ mira capacitas.

fecerunt,paterã aheneã labiorum tenus frequentibꝰ aĩalibus cælatã, triginta amphorarum capacem,dono afferebant,volentes Crœſum remunerari: ſed eam Sardis non pertulerunt,propter alterutrã harum (quæ feruntur) cauſarum: Lacedęmonij quidẽ aiunt hanc paterã cùm ferebaĩ Sardis,cùm Samum appulſi eſſent,à Samijs fuiſſe interceptam. Qui cognita re,nauibus iſtos longis aggreſſi fuêre. Ipſi verò Samij aiunt Lacedæmonios,qui pateram portabant,ſerò venientes,cùm audiſſent Crœſum captum eſſe cum Sardibus,illam in Samo vendidiſſe viris priuatis, qui eam Iunonis templo dedicauêre,& illos qui vendidiſent, Spartam reuerſos,forſitan dixiſse à Samijs ſibi fuiſse ereptam. De patera ita res ſe habet. Crœſus eluſus oraculo, aduerſus Cappadociam exercitus cõparabat,ſpe & Cyrum & potentiam Perſicam euertendi. Cui in hac apparanda expeditione occupato, Lydus q̃dam noĩe Sandanis, & antehac p circunſpecto habitus,& ob hanc quam dixit ſententiam plus noĩs apud Lydos cõſecutus,hunc in modum Crœſo conſuluit: Aduerſus tales viros expeditionem paras rex,qui coriacea ſubligacula,qui è corio reliquam veſtem ferunt,q̃ nõ q̃bus volunt cibis veſcuntur,ſed quos habent,vtpote regionem aſperam incolentes. Ad hæc potu nõ vini vtuntur,ſed aquæ: non ficos ad comedendum,nec aliud quicq̃ boni habentes: quibus cùm nihil ſit quod eripies,ſi viceris: ſin victus fueris,animaduerte quot bona amittes. Vbi guſtauerint illi noſtra bona,circcũſiſtent nos, nec abigi poterũt. Equidem dijs habeo gratiam,qui non induxerunt in animum Perſis,vt Lydos inuaderent. Hæc locutus,nõ tamen Crœſum perſuaſit. Etenim Perſis anteq̃ Lydos ſubigerunt,nihil erat neque lautum neque oppiparũ. Porrò Cappadoces à Græcis Syri nominantur,& erant hi Syri,anteq̃ Perſæ imperitarent, ditionis Medorum,tunc autem Cyro parebant. Siquidem imperium Medicum ac Lydum diſterminabat fluuius Halys,qui ex Armeno monte ꝓfluens,primùm Cilicas,dehinc Matienos, q̃ ſunt ad dexteram,& Phrygas,qui ſunt ad lęuam: tum boream verſus tendens,Syros, Cappadoces,Paphlagonesq̃ interfluit: Cappadoces à dextra, Paphlagonesq̃ à ſiniſtra perſtringens. Ita flumen Halys,cuncta ferè ſuperiora Aſiæ à mari, quod Cypro obnoxium eſt,ad Euxinum vſque Pontum dirimit,dorſum oĩs regionis longitudine quinque dierum itineris viri expediti. Aduerſus Cappadociã Crœſus cum exercitu profi-

Crœsus ad uersus Cappadoces.

Sandanis Lydus.

Sandanis consilium.

Perſarum victus habitusq̃ priſcus.

Halys.

proficiscebatur,cupidus cùm hanc partem soli fœcundi suo adijciendi,tum vel magis fiducia oraculorum Cyrum vlciscendi, ꝓpter Astyagẽ Cyaxaris filium, Medorum regem, affinem suum, quem Cyrus Cambysis filius prælio victum ceperat. Erat autẽ Crœso Astyages hunc in modum affinis: Apud Scythas pecuarios cùm esset seditio, caterua quædam eorum secessit in terram Medicam, qua tẽpestate Medorum tyrannus erat Cyaxares, Phraortis filius, Deiocis nepos: qui Scythas hos tanq; supplices initio benignè alloquebatur, ac plurimi faciebat, adeò vt pueros eis traderet imbuendos, tum lingua Scythica, tum artificio arcus vtẽdi. Interiecto deinde tempore, cùm Scythæ venatum assiduè irent, & semper afferrent, nonnunq; tamen contingebat vt nihil caperent. Quos ita reuertentes manibus inanibus, Cyaxares (erat em, cùm ingenti tenebatur ira, peracerbus) probris insectabatur. Id illi vt se indignum à Cyaxare pati non ferentes, consilio habito decreuerunt, aliquem eorum puerorum quos docerent, trucidare: instructumq; (vt feras instruere consueuerant) Cyaxari offerre, quasi ferinam. Idq; cùm obtulissent, q̃ celerrimè se ad Halyattẽ Sadiattis filiũ Sardis conferre, quod & factum est. Nam & Cyaxares, & qui aderant conuiuę, ex his carnibus gustauerunt, & Scythę ꝓpetrato hoc, Halyatti se supplices ꝓbuerunt: quos posteà reposcẽti Cyaxari, quod Halyattes reddere abnuerat, bellũ inter Lydos Medosq; quinquennale conflatum est. Quo in bello aliquoties Medi victores extiterũt, & nocturnũ quoddã ꝓlium gesserunt. Sexto anno signis collatis, cùm æquo marte certarent, stante acie contigit, vt repentè dies nox efficeretur. Quam immutationẽ huius diei futuram Thales Milesius Ionibus ꝓdixerat, hunc annum ꝓfiniens, quo immutatio facta est. Lydi ac Medi vbi diem noctescere viderunt, à pugnãdo destiterunt. eoq; propensius ad pacem inter se constituendã festinarunt, auctoribus cõuentionis Syẽnesi Cilicę, & Labyneto Babylonio, qui vt iusiurandum intercederet, & reconciliatio affinitate fieret, properarunt, decernentes ab Halyatte Arienam filiã Astyagi Cyaxaris filio nuptum dandam, qm̃ sine vehementi necessitate cõuentiones stabiles iniri non queunt. Ineunt aũt hæ gentes fœdera cùm cætera ritu Græcorũ, tum feriendo brachia quâ illa humeris connectuntur, ac mutuum sanguinem delingendo. Hũc igit Astyagem auum suum maternum, Cyrus bello victum tenebat, ob eam quam in sequentibus indicabo causam. Quo noĩe Crœsus ei infensus, num inferret Persis bellum, ad oracula miserat. Et cùm respõsum redijsset haud syncerum, secum facere interpretans, in expeditionem profectus est aduersus Persarum partem. Atque vbi ad Halym flumẽ peruenit, tunc (vt ego quidem sentio) pontibus qui nunc sunt, copias trãsduxit: vt autem Græci dictitant, Thales Milesius traductor extitit. Nam cùm incertus animi Crœsus foret, qua parte fluminis traijceret exercitum (nullos dum em eorum fuisse ea tempestate pontes) ferũ Thales qui in his castris aderat, fecisse, vt fluuius qui ad læuam exercitus fluebat, flueret etiam ad dexteram. Fecisse autem hunc in modum: Fossam peraltam, exorsus supra castra, ductam in speciem lunæ depressit, q̃ castra, vt erant metata, à tergo amplecteret. In quam cùm traduxisset ex pristino alueo fluuium, iterum eum vbi exercitus traiectus esset, in suum alueum refunderet. Itaq; cùm celerrimè fluuius deductus esset, vtrinq; vado meabilis effectus est. Quidã aiunt veterem omninò exaruisse alueum: cui rei equidem non accedo. Quo em modo qui rursum redierunt, illum transierunt? Crœsus exercitu traiecto venit in Cappadociæ locum, qui dicit Pteria, oim eius regionis tutissimum, iuxta vrbem Sinopẽ, ferè ad pontum Euxinum sitam. Hic statiua habens, prædia Syrorum vastat, & vrbẽ Pteriorum expugnat, diripitq;. Cepit quoq; cunctas circà vrbes, Syros nihil cõmeritos exterminans. Hinc Cyrus coacto suo exercitu, sumptisq; oĩbus qui in medio incolebant, obuiam pergit: missis tñ, anteq̃ exercitum educeret, caduceatoribus ad Ionas tentandos, vt ad se à Crœso deficerent. Illis abnuentibus, ꝓfectus castra contra Crœsum posuit, ibidemq; in regione Pteria, ꝓ se vterque alterũ lacessere. Cõmissaq; acri pugna, & multis vtrinq; cadentibus, ad extremũ noctis interuẽtu dirimunt neu

Affinitatis quæ Crœso cũ Astyage intercesserat causa.

Lydorum Medorũq; bellum.

Dies repẽte nox facta. prodigium

Fœderis ineundi ritus. nota.

Crœsus Halym traijcit. Thaletis inuẽtum.

Cyri & Crœsi pugna.

tri victores. Atq; hunc in modũ duo exercitus dimicauerunt. Croesus à suo exercitu incusatus, q̃ cum Cyri multò maioribus copijs cõflixisset, postero die cùm Cyrus ipsum supersederet inuadere, regressus est Sardis, habens in aũo euocare Ægyptios ex fœdere: quorũ cum rege Hamasi antè, q̃ cum Lacedæmonijs, societatẽ inierat: accersere etiã Babylonios, cũ quibus & ipse fœdus percussérat. Erat aũt Babyloniorũ tyrannus ea tẽpestate Labynetus. Denunciare itẽ Lacedæmonijs, vt ad certã diẽ p̃stò essent. Hisq; & suis copijs coactis, vbi per hyemẽ quieuisset, initiò statim veris tempore aduersus Persas. Hæc destinãs Croesus, abit Sardis, dimisitq; caduceatores ad socios, edicens vti ad quintũ mensem Sardis cõuenirent. Exercitũ verò q̃ aderat ex militib» cõductis, q̃ cum Persis dimicaret, missum fecit, ac dissipauit: minimè credẽs vnq̃ fore, vt Cyrus q̃ sic æquo marte pugnasset, Sardis copias ꝓmoueret. Hæc Croeso ratiocinante, oĩa suburbia colubris impleta sunt. Quos vt existebant, equi inter ambulandum cùm ad pascua irent, comedebãt. Id Croeso cernenti (vt erat) visum est esse portentum, ideoq; mittendum ad cõiectores Telmisses. Qui missi sunt ad cõsulẽdos Telmissas, vbi accepêre respõsum, didicereq; q̃d sibi vellet significaretq; portentum, nõ cõtigit vt Croeso renunciarent. Nã priùs q̃ retrò Sardis reuherent, Croesus est captus. Telmisses ita cognouerãt exercitũ externum Croeso illuc affuturum: q̃ cùm afforet, indigenas subigeret, q̃ dicerent colubrum terræ filium esse: equum, hostẽ & aduenã. Hęc Telmises Croeso sunt interpretati, sed iã capto: nõdum tñ gnari eorum q̃ circa Sardis ac Croesum erant. Cyrus certior factus, Croesum q̃ statim post p̃lium apud Pteriã gestum abscesserat, cõstituisse dispergere copias, cõsilio habito cõperiebat operæp̃cium esse, q̃ maturrimè posset, ꝓmouere exercitũ Sardis, vt hostẽ priùs, q̃ ille contraheret iterum Lydorum copias, occuparet. Hoc vbi probauit, executus est: propereq̃ ducto in Lydiam exercitu, ipse nuncius Croeso aduenit. Vnde Croesus in magnam solicitudinem adductus, quod p̃ter opinionem, præterq; expectationem suam se res haberent, tñ Lydos in prælium ꝓducit. Lydorum gente in Asia nulla fuit ea tempestate nec fortior, nec magis strenua. Ex equisq̃ pugnabat equitandi sanè perita, hastas perlongas gestans. Campus in quo concursum est, ante vrbem Sardensem iacet, magnus & editus, quem cùm alij amnes interfluunt, tum omnium maximus Hermus palude interruptus, qui è monte Hiro matris Dindymenę lapsus, infunditur mari iuxta Phociam oppidum. Hîc vbi vidit Lydos ad pugnãdum instructos Cyrus, eorum equitatum reformidans, constituit admonitu Harpagi viri Medi, ita faciendum: Coactis omnibus qui ipsius exercitum sequebantur, camelis vel frumentum vel vasa portantib», sarcinas detraxit, viros imposuit equestri stola indutos, quibus ornatis præcepit, vt præirent cæteras copias aduersus Croesi equitatum, peditatus vt hos subsequeretur. Post hunc collocat omnem equitatum. Postquam omnes constituit, imperat eis ne cui cæterorum Lydorum parcerent: sed quemcunque occiderent obsistentem, præter ipsum Croesum, ne si captus q̃dem repugnaret. Hæc imperans, camelos contra equitatum instruit hac ratione, q̃ camelum equus reformidat adeò q̃dem, vt nec speciem eius intueri, nec odorem sentire sustineat. Id ideo cõmentus est, vt equitatum Croesi, quo ille se præualiturum confidebat, inutilẽ redderet. Simul atque in pugnam itum est, equi olfactis protinus conspectisq̃ camelis, retrò se auertunt, vnde spes Croesi interijt. Verùm non protinus Lydi ob id exterriti sunt, sed cognita re, ab equis desiliunt, ac pedites cum Persis confligunt. Multis tñ aliquandiu vtrinque cadentibus, tandem vertuntur in fugam. Muros ingressi, à Persis obsidebant. Quam obsidionem in longius processurã ratus Croesus, alios nuncios è muris mittit ad socios. Nam qui anteà dimissi erant, hi conuentum Sardis ad quintum mensem indixerant. Ad hos dimittebat oratum, quàm celerrima auxilia mitti sibi, vtique iam obsesso. Et cùm ad alios socios misit, tum verò ad Lacedæmones. Per id tempus & ipsis Spartiatis inciderat cum Argiuis contentio, de agro qui dicitur Thyrea. Quem locum etsi terræ Argolicæ partem, tamen Lacedæmonij inter-

Xenophõ in memorato superiùs conflictu Babyloniorum regem oppetijsse tradit.

Equi vorant colubros, portentum.

Telmisses coniectores.

Crœsus capitur.

Lydorum gens strenua.

Harpag. Med. Artagersas hîc à Xenoph. nõ autem Harpagus vocatur.

Shata scena

Cyri commentum.

Camelos reformidant equi.

Thyrea locus.

interciſum tenebant. Etẽ Argiuorũ eſt, quicquid regionis Malea tenus ad occaſum vergit in continente: & inſulæ tum aliæ, tũ verò Cythera. Cùm ergo Argiui ſuo territorio interciſo auxiliũ ferrent, ibi ab vtriſq; in colloquiũ ventũ eſt, vt trecẽi vtrinque dimicarent: & vtri ſuperiores extitiſſent, eorũ regio foret: atq; ambos exercitus in ſuam vterque terrã diſcederent, nec permanerent dum dimicaret, ea ſcilicet cauſa, ne ſi adeſſent, parti ſuccumbenti auxiliũ ſui ferrẽt. His cõuentis, in diuerſa digrediuntur. Ex vtriſq; delecti viri q̃ relicti ſunt cõflixerunt: atque illis quidem vt ęquo marte pugnantibus, ex ſexcentis tres omninò reliqui fuerunt: & id noctis interuẽtu, ex Argiuis duo Alcenor & Chromius, qui tanq̃ victores Argos curſu contenderunt: ex Lacedæmonijs vnus Othryades, qui ſpoliatis Argiuorum cadaueribus, eorum arma ad ſuorũ caſtra detulit, & ſe in ſuo ordine tenuit. Poſtero die vtrique re audita affuerunt, ſibiq; victoriã vendicabant: Argiui quidem, q̃ ſuorum plures ſuperfuiſſent, dicentes: Lacedæmonij verò, q̃ eorum qui ſupererant illi fugiſſent, ſuus perſtitiſſet, & hoſtium cæſos ſpoliaſſet. Ex cõtentione tandem concurrentes pugnant: ac poſtquã permulti vtrinque ceciderunt, Lacedæmonij vincunt. Quo ex tempore Argiui tõſis capitibus cùm anteà criniti eſſent, neceſſariò legem condiderunt, ſe deuouentes ne priùs comam alerent, nẽue mulieres aurũ ferrent, q̃ Thyreas recuperaſſent. His è diuerſo legem tulêre Lacedæmonij, in poſterum comati eſſent, cùm antehac non fuiſſent. Othryadẽ, qui vnus è trecentis delectus reliquus fuiſſet, aiunt pudore Spartam reuertendi ob ſocios interfectos, illic apud Thyreas mortem ſibi conſciuiſſe. Cùm hæc eſſet apud Spartiatas rerum conditio, aduenit caduceator p̃catum Crœſo obſeſſo auxilia. Illi caduceatore audito, ſtatuerunt Crœſo ſtatim ſuccurrendum. Quibus iam ſe apparantibus, ac nauibus paratis, alius affertur nuncius, murum Lydorum expugnatum, Crœſumque viuum eſſe captum. Sic Lacedęmonij magno ſe affectos detrimento rati, ſuperſederunt. Sardis autem hunc in modum ſunt expugnatæ. Quarto decimo q̃ obſideri cœptæ ſunt die, Cyrus miſſis paſſim equitibus per ſuas copias edicit, ſe dona daturum ei, qui primus muros conſcendiſſet. Poſteaq̃ id conato exercitu res nõ proceſſit, ibi quieſcentib⁹ cæteris, Mardus quidã cui nomẽ erat Hyrœades, id aggredi eſt auſus, à parte arcis vbi nullus ad excubandum erat collocatus, quia illinc nequando vrbs caperẽ haud ſuſpectum erat, vtpote loco p̃rupto atque inexpugnabili: quaque parte ſolum ne Leonẽ quidẽ Meles primus Sardius rex circũtulerat, ex pellice ſua genitum: q̃ Leo quacunque parte murorũ circũlatus eſſet, ex ea parte Sardis inexpugnabiles fore Telmiſſes iudicauerant. Eum Meles per cæteram partẽ murorum circunduxit, quacunque poterat arx oppugnari, per hanc partem, tanq̃ inoppugnabilem atque præciſam, circunducere p̃termiſit, q̃ ad Tmolum fluuium vergit. Ab hac igit parte Hyrœades ipſe Mardus cõſpicatus quendã Lydum pridie deſcendiſſe ad recipiendam galeã illuc deuolutã, aduertit animũ atque cõſiderauit; dehinc ipſe conſcendit, & poſt eum alij Perſæ, ſubinde atque alij frequentes. Ita vrbs Sardis capta eſt, atque omnis direpta. Circa ipſum autẽ Crœſum hoc contigit. Erat ei filius, cuius ſuperius habui mentionem, habilis ad cætera, ſed mutus. In cuius vitium emendandum Crœſus pro viribus omnia fecerat, cùm alia excogitando, tũ verò Delphos mittendo ad oraculum ſciſcitandum. atque ei Pythia talibus reſpondit:

Lydę genus rex multorum valde inſcie Crœſe,
Ne cura gnati exoptatam audiſſe loquentis
Intra ædes vocem, ſine qua potior tibi longe,
Ille die quoniam primùm infelice loquetur.

Captis mœnibus quidam Perſes in Crœſum ſibi ignotũ vt occiſurus vadebat. Quẽ inuadentẽ ſe Crœſus cùm videret, tñ p̃ſenti clade affectus deuitare negligebat: nihil putans differre, an percuſſus oppeteret mortem, an non. Id vbi filius eius mutus aſpexit, timens patri, erupit in vocem, inquiens: Homo, ne perimas Crœſum. Atque hoc ille primũ effatus, poſtmodum per omne vitæ tempus vocalis extitit. Perſæ & Sardi-

Argiuorũ fines dictoque.

Lacedęmoniorũ Argiuorũq; pro agro Thyrea dimicatio.

Raſura Argiuorum.

Lacedęmonũ coma.

Sardis expugnant.

Mardus Hyrœades.

Leo Sardi⁹ Meles Sardis Xenoph. paulò aliter refert.

Crœſi filius mutus erupit in vocẽ.

Crœsus capitur.

bus potiti sunt,& Crœso viuo,cùm regnasset annos 14.totidemque dies fuisset obsessus,amisso magno imperio,vt ei fuerat responsum.Eum captum Persæ ad Cyrum pduxerunt,quem ille vinctum cõpedib» ,super ingentem quam struxerat, lignorum struem imponit,circaq; eum bis septem Lydorum filios,siue habens in aïo primitias has alicui deo offerre,siue volens votum psoluere,siue cupidus sciendi num quis dæmonum liberaret Crœsum,quem religiosum esse audierat,quò minus pyræ impositus viuus concremaret.Hæc qdem Cyrum feciſſe aiunt. Crœso aũt super pyram stanti,etsi in tanta calamitate posito,tñ venisse in mentem Solonis, q ab eo sibi nutu dei fuisset dictum,ex viuentib» beatum esse neminem. Quod dictum vbi subijt Crœso, ferunt eum ex vehementi defectione animi victum, ingemiscentem ter Solonem nominasse:& Cyrũ cùm audisset,iussisse interpretes eum pcontari,quémnam inuocaret.Illosq; accedẽtes fuisse pcontatos,& hunc interrogatum silentium egisse.Deinde cùm loqui cogeretur,dixisse:Illum nominaui,qui vt oẽs tyrãnos alloqueret, ego q ingentem pecuniam poptarem.Eum nõ planè loquentẽ, rursus interrogat,quodnam esset quod dixisset.Efflagitantib» atq; instantibus interrogatione, inquit,quem admodum Solon q esset Athenien sis,ad ipsum à principio venisset, & intuitus oẽs eius opes coràm p nihilo duxisset.Adeò q de ipso dixerat:ea oïa eueniſſe, neq; hæc magis de seipso,q de omni hoïm gñe,& de his psertim,q sibijpsis beati viderent.Hęc Crœso referente,iam pyra incensa ardere extrema cœpisse, & Cyrum auditis p interpretem q Crœsus dixisset,pœnituisse:cùm se quoque hoïem esse cognosceret, q alium hoïem, q se inferior non fuisset opibus,viuum rogo traderet. Præterea veritũ ob id pœnam,ac reputantem,nihil esse rebus humanis stabile,iussisse ignem celerrimè extingui iam incensum,Crœsumque deponi,& q circa eum erant. Verùm eos q ignem iam conabant extinguere, non eualuisse.Ibi Crœsum cognita p Lydos Cyri pœnitentia,cùm cerneret vnumquenque extinguendo deuoluendoque igni incumbentem,nihil tñ profici,exclamando inuocasse Apollinem,vt ipsi adesset, si quod ab eo donum illi gratum fuisset oblatum,ipsumque præsenti malo liberaret. Ita cum lachrymis Crœso deum inuocante,nimbos repente,cùm serenum ac tranquillum esset,confractos esse,imbresque erupisse,ac vehementissima aqua pluisse,& rogum extinxisse.Ita Cyrum cognito deorum cultorem ac bonum virum esse Crœsum,è pyra deposuisse,atq; hunc in modum interrogasse:Crœse,quisnam tibi hoïm psuasit, vt cum exercitu inuaderes terrã meã,ex amico sis factus hostis?Cui Crœsus:Ego,inquit,rex istud feci tuo pspero,meo infausto fato,Græcorũ deo auctore,q me ad bellum tibi inferendum impulit.Neque eñ quispiã ita amens est,vt bellum q pacẽ poptet.Nam in pace filij patres,in bello patres filios sepeliunt.Sed vt ista fierent,dæmoni cordi fuit.Hęc Crœsus locutus est,quem Cyrus solutũ iuxta se collocauit,ac multa sanè obseruantia habebat:intuensq; eum admirabat tam ipse,q oïs circà cœtus. Ille cogitabundus silentium tenebat.Mox conuersus,ac cernens Persas Lydorum diripientes vrbem:Vtrum debeo,inquit,rex tibi loqui quod sentio, an tacere hoc tempore?Cyrus verò eum quæcunque libéret audacter proloqui iussit. Tunc ille Cyrũ percontatur:quídnam,inquit,tanta frequentia pperat agere? Cui Cyrus:Tuam,inquit,vrbem diripere,tuasq; opes absumere.Atqui Crœsus excipit:Neq; vrbẽ meam diripis,neque meas opes.Nihil enim mihi iam cum istis reb» est,sed tua ferunt,agũtque.His verbis iniecta cura,Cyrus Crœsum semotis arbitris interrogat,quídnam in his q fierent,sibi cõstituendum censeret.Ad quem Crœsus:Qm me dij seruum tibi tradiderunt,iure debeo,si quid amplius animaduertero,id tibi indicare.Persę,ait,natura proterua sunt,& ijdem inopes.Quos si diripientes tu ac potientes magnis opibus negligis,id tibi ex hoc credibile est euenturum, vt quisque istorum plurimis opibus potietur,ita maximè in te rebellaturũ esse,expectandum est.Nunc igitur, si tibi placent hæc quæ ego dico, ita facito : Siste ad singulas portas aliquot ex tuis satellitibus custodes,qui vetent exportari opes,vt earum decimæ Ioui necessariò reddantur.

Crœsus iã pyræ admotus,Solonis tandem memi nit.

Cyrus seipsum incipit cognoscere.

Crœsus Apollinis imbre è pyra liberat.

Crœsi verba apud Cyrum.

Persarum ingeniũ.

Crœsi de diripienda vrbe consilium.

dantur. Ita neque tu odium illorum contrahes, vi opes eripiendo: & ipsi agnoscẽtes se iusta agere, non inuiti facient. Hæc audiens Cyrus, maiorẽ in modum gauisus est tali admonitu, eaq; vehementer approbauit: & iussis satellitibus id exequi qd Crœsus ipsi subiecisset, his verbis eum affatus est: Crœse, quandoquidem & facta & dicta tua egregia viri regis sunt, pete quid muneris à me velis in p̃sentiarũ tibi dari. Ad quẽ Crœsus: Here, inqt, sine me gratum esse erga deum Græcorum, quem ego maximè oĩm veneratus sum, vt missis ad eum his vinculis pconter, nunquid ei fas sit benè de seipso merentes decipere. Et Cyro interroganti quidnam id esset quod incusaret, altius repetens oẽm suum aperuit aĩm, redditaq; sibi oracula, & p̃cipue donaria sua, quibus rebus fretus suscepisset aduersus Persas expeditionẽ. Hæc cõmemorando rediit rursus ad petendam veniam, id deo exprobrandi. Ad quem ridens Cyrus, & hoc inquit Crœse à me impetrabis, & quicquid aliud, atq; id quoties tibi opus erit. Vbi hęc audiuit Crœsus, Delphos misit quosdam Lydorum, iussos cùm ad limen templi vincula deposuissent, scisciari deum, nunquid eum puderet ob oracula, quibus induxisset ad bellum Persis inferendum, tanquam Cyri potẽtiam euersurum: vnde tales primitiæ offerrentur, compedes scilicet ostendendo: sciscitari cùm hæc, tum nunquid Græcis dijs foret fas esse ingratis. Lydis illuc profectis, & hæc mandata executis, Pythia fertur ita respondisse: Sortem fato destinatam defugere, deo quoque est impossibile. Crœsus quintæ retrò ætatis crimen luit, hoc est, abaui; qui cùm esset satelles Heraclidarum, mulieris dolo inductus, dominum interemit: illiusque dignitate potitus est, nihil ad ipsum pertinente. Verum Apollo cùm studuerit, vt hæc Sardium clades circa liberos Crœsi, non circa Crœsum contingeret, tamen transferre fata non potuit, sed quatenus illa permiserunt, annixus est, atq; ei gratiam retulit, vtpote dilata Sardium expugnatione tres annos. Et hoc Crœsus discat, tribꝰ annis, quàm fata destinarant, serius se fuisse captum. Secundo loco, quod ipsa ardenti opem tulit. Nam quod ad oraculum pertinet, haud rectè Crœsus incusat: quoniam Apollo p̃dixit, eũ esse magnum imperium, si bellum Persis inferret, euersurum: de qua re ipsum cõsultare volentem, decuerat mittere sciscitatum, vtrum ipsius Apollo diceret imperium, an Cyri. Sed cùm nec considerauerit, nec interrogauerit, sibijpsi acceptum referat. Quòd autem vltimo responso ait Apollinem dixisse de mulo, ne hoc quidem discussit. Nam mulus hic, Cyrus erat: quippe qui duabus ex gentibus ortus est, generosiore matre quàm patre. Nam illa quidem Meda erat, Astyagis Medorum regis filia: hic autem Persis & Medis subiectus: & licèt omnium infimus, tamen dominam suam in matrimonium duxit. Hæc Lydis Pythia respõdit, quæ illi Sardis reuersi, Crœso nunciarunt. Quibus auditis Crœsus, suam ipsius agnouit culpam esse, non dei. De Crœsi imperio, & prima Ioniæ subactione ita res habent. Porrò Crœsi non hæc solùm quæ iam diximus, sed alia quoque permulta donaria in Græcia extant. Siquidem apud Thebas Bœoticas tripus aureus, quem illic Apollini nuncupauit Ismenio. Apud Ephesum quoque buculæ aureæ, atque columnæ pleræque. Quinetiã in protemplis apud Delphos clypeus visitur aureus & ingens, atque hæc etiamnum ad nostra vsque tempora supersunt, nonnulla tamen interciderunt. Ac verò quæ apud Branchidas Milesiorum à Crœso dedicata, pondere (quantum intelligo) æquali fuerant his, quæ in Delphis extant. Cæterùm ea quæ ad Delphos simul & Amphiarai misit templum, hæc sibi veluti peculiaria, paternarumque facultatum primitias diuis consecrauit. Quandoquidem cætera donaria è facultatibus erant aduersarij, qui Crœso, priusquam regno inauguraretur, repugnans, Pantaleontis partibus impensè studebat, hunc in regni potestatem prouehere conatus: Pantaleon enim & ipse Halyattis filius erat, Crœsi frater, at non germanus: matres enim habebant diuersas. Nam Crœsus matre fuit Caira Halyattis vxore, Pantaleon ex Iade fuit susceptus. Ac verò vbi tradito à patre imperio Crœsus potiretur, hominem illum qui antè sic pertinaciter sibi restitisset, occursantem fortè in fullonis officinam pertractum

Decimæ Ioui necessariò reddũtur.

Sortẽ fato destinatã effugere impossibile.

Gygis crimen luit Crœsus.

Cyri gens.

Crœsi donaria.

Pantaleõ.

Caira.

interemit. Bona autem eiusdē iā antè diuis destinata, dictis modis iam illuc suspēdit. Atq; de donarijs intantū dictum sit. Porrò Lydia quod scribat, nihil sanè mirandum habet, prout alię regiones, ꝑter auri ramenta è Tmolo prouenientis. Vnum tñ nobis exhibet multò maximum, ꝑterq; tam Ægyptiorum, q̄ Babyloniorū opera in primis admirandum. Est Halyattis Croesi parentis ibidem sepulcrum, cuius basis è grandioribus est lapidibus, reliqua sepulcri pars aggestio terræ. Quod sepulcrum construxisse ferunt hoīes emptitij atque operarij, & vnà cum his adiuuantes ancillæ. Ad nostrā vsq; ætatem tumuli summitas quinq; terminis distinguit, quibus literæ insculptę indicant, q̄ quinque hīc laborauerint. Apparetq; ancillarū opus esse maximū. Lydorum eñ filiæ oēs meretricant, atque hoc nimirū quæstu tantisper dotem colligunt, dum nubiles ipsas se elocent. Sepulcri huius ambitus stadiorum est sex, & duorum iugerum: latitudo iugerum tredecim. Confinis est eidem sepulcro lacus ingens, quem Lydi referunt esse perennem. Vocat autem Gygæus. atque hoc quidē sic habet: Lydi legibus propemodum vtunt Grecorum similibus, nisi q̄ Lydi filias suas patiuntur prostitui. Hi primi eorum duntaxat quos nouimus, nummum aureum argenteumq; ad vtendum percusserunt, & primi caupones instituresque extiterunt. Aiunt & ipsi se ludos inuenisse, qui etiamnum apud Græcos cum illis cōmunes sunt, simul autem hæc inuenisse, & in Thyrreniam, hoc est, Thusciam colonos deduxisse, id quod hunc in modum accidisse referunt: Tempore Atydis, Manis regis filij, annonæ difficultas per vniuersam Lydiam valdè grassabat, adeò vt Lydi qui tum miserè degebant, non cessantes remedia huic malo quærere, alius aliud excogitauit: inuentumque tunc ab ijsdem aleæ tesserarumque ludum, & pilæ cæterorumque ludorum oīm genera, prę-terq̄ talorum. Horum em̄ inuentionem sibi nō vendicant Lydi. Porrò ad famem discutiendam, altera quidem dierum in totum lusibus occupabant, ne videlicet ciborū quærendorum solicitudine distorquerentur: altera verò à lusibus abstinentes, pascebantur. Atque hoc modo vixerunt annis duodeuiginti. Vbi autem malum istud magis atque magis ingrueret, factum est vt rex Lydos bifariam diuideret: & hos quidem in sedibus suis permitteret, illos verò aliquò ablegaret colonos. Ac verò his q̄ in sedibus suis ꝑmanerent, rex ipse pergeret imperare: illis autem q̄ deducendæ coloniæ destinati erant, filium suum ꝑficeret, cui nomen Tyrrheno. Hi è Lydia excedentes, primùm diuerterunt Smyrnam. Hic mox fabricatis nauigijs, nimirum quibꝰ ea, q̄ nauigationi accōmoda videbantur, imponerent: ad victum sedesque q̄rendas orā soluisse, donec varias nationes pertranseuntes, ad Vmbros peruenissent. Vbi ciuitatibꝰ constructis, hactenus habitauerunt. Atque pro Lydis, propter regij filij, q̄ eos deduxit, nomenclaturā, nomen quoque commutatum, nominatosque Tyrrhenos. Et Lydi q̄dem à Persis in seruitutem redacti. Hinc iam nobis exequetur oratio, cùm Cyrū qui Croesi euertit imperium, quisnā fuerit, tum Persas q̄ Asiā subegerunt. Igit̄ quēadmodū quidam memorant Persarum, non qui res Cyri illustrare, sed ꝓut illa se habent, referre studēt: ita ego cōscribā, gnarus trifarias alias esse de Cyro narrādi vias. Assyrijs annis quingentis viginti superiorem Asiā obtinentibus, primi Medi ab ipsis deficere cœperunt: qui vbi cum Assyrijs fortè ꝓ libertate contenderent, strenuos se viros declararunt, excussoq̄; seruitutis iugo, in libertatem sese asseruerunt. Post quos & aliæ nationes idem fecerunt, quod iā successerat Medis. Cæterùm vbi iā per cōtinentem in vniuersum proprijs vterent legibꝰ, hac demum occasione rursus tyrānidi sunt subiecti. Fuit apud Medos vir sapiens, cui nomen erat Deioces, filius Phraortis, qui cùm ad tyrānidem aspiraret, huiusmodi quędā excogitauit. Cùm Medi per vicos passim habitarent, is Deioces cùm ante apud suos probatus, tum magis studiosiusq̄; æquitatem affectitabat venditabatq̄;, q̄ videret apud Medos vniuersos magnā quandam licentiā, sat sciens q̄ æquitati iniquitas esset inuisa. Medi verò qui eundem habitabant vicum, intuentes hominis mores, iudicem ipsum cōtrouersiarum sibi cōstituunt. Hic vt qui principatum ambiret, rectum se æquumque exhibuit. Quæ cùm faceret, lau-

Halyattis tumulus.

Lydorū filiæ prostituunt oēs.

Gygæus lacus perēnis.

Lydo. mores.

Nummi primum percusi.

Caupones primi.

Institores primi.

Ludorum primi inuentores.

Famis discutiendæ inuentū.

Tyrrheni.

Tyrrheni vnde appellati.

Assyriorū imperiū.

Cyri gestus altius repetitur.

ret, laudem apud populares suos obtinuit haudquaquam exiguam, adeò vt hæc intelligentes qui apud cæteros pagos habitabant, nempe quòd Deioces solus esset q̃ incorruptè iudicaret, læti vndecunque affluerent, & quotquot priùs iniquis sententijs fuerant superati, ad Deiocem, & ipsi lites finiendas transferrent: postremò nulli alij hanc ꝓuinciã permitterent. Ac verò vbi numerus accurrentium cresceret, q̃ cognouissent sentẽtias iustè terminari, Deiocesq́; animaduerteret vniuersa in se vnum incumbere, neq; amplius illic cõsidere, vbi priùs ius dicere cõsueuerat, volebat: neq; omninò iudicare amplius. Siquidẽ nõ è re sua esse, inq̃t, si totos dies reb⁹ suis domi neglectis, dirimẽdis litibus operam impenderet. Cùm igit̃ rapinæ sceleraq́; passim ꝓ vicos multò etiã impunitius q̃ priùs patrarent̃, factum est, vt Medi habito cõcilio, inciperent de cõmuni rerum statu tractare. Et quantum mihi videt̃, Deiocis amici ex cõposito in hanc sententiã loquebant̃: Nequaq̃, hisce modis vtendo, hanc nostrã regionem poterimus diu habitare. Agite igit̃, cõstituamus nobisipsis regẽ, vt videlicet ditio nostra bonis legibus administret̃: & nos ad sua quisq; opera diuertẽtes, nusquã impunitate sceleratorum violemur. Quæ cùm sic referrent̃, ꝑsuasi Medi regibus sese subijciunt. Cõtinuò consultatum est, quémnam regem crearẽt. Deioces adeò ab omnibus cõmendatus productusq́; in medium, vt omnium suffragio rex comprobaret̃. Ille verò iussit ædificia sibi erigi imperio digna, stipatoresq́; ad custodiã corporis sui adiungi. Huic Medi hæc præstiterunt, eiq́ue ædificia ingentia probeq́ue munita extruxerunt, ꝓmiseruntq́ue satellites ex vniuersis Medis quos vellet, sibi deligeret. Deioces verò cùm imperio potiretur, Medos compulit vnum oppidum condere, atque hoc vno communito exornatoq́;, aliorum non ita magnam curã habere. Obsequentibus quoq; hac in re Medis, mœnia cõstruit ampla simul & valida ea, quæ nunc Ecbatana appellantur, in quibus murus vnus alteri veluti confinis erat. Sic nimirũ constitutis mœnibus, vt ambitus singuli alteris gradatim essent sublimiores, solisq́; pinnis prominerent. Adiuuabat hoc loci ipsius commoditas, vt qui collis instar esset elatus. Accessit etiam maius quiddam data opera factum. Siquidem ambitus isti numero erant septem cõtigui, in quorum postremo regio erat & thesauri. Hæc mœnia cùm amplissima sint, magnitudine prorsus illum Athenien sium æquant ambitu. Atqui singulæ quidem pinnæ suis atque hunc in modum distinctis fulgent coloribus. Nempe primi ambitus pinnæ colore sunt albicanti, secundi nigro, tertij purpureo, quarti cæsio, quinti sandaracino. Postremi verò duo, alter argentatas, alter inauratas habebat pinnas, atq; hisce munimentis Deioces se suãq́; sepiebat regiã, ac reliquũ pò pulum iussit seorsum circumquaq; habitare. Cæterùm vniuersis ad hunc ornatum cõstructis, primus Deioces cauit: ne qs ad regẽ ingredi ꝓmitteret̃, sed ꝑ internuncios iuncta transigerent̃, adeò vt nec conspici regem à quoq̃ fas esset. Ad hæc, nec ridere nec expuere, ꝓptereà q̃ oĩbus factu deformia essent, coràm licere. Hæc ideo faciunt apud regem, ne videlicet eum cernentes, æquales & vnà cum eo educati indoleãt atque insidientur, q̃n aliud potiùs videat̃ ipsis coràm non contuentib⁹. Vbi verò Deioces iam adornasset constabilissetq́; tyrannidem, in exercenda iustitia seuerus erat & incorruptus. Etem̃ disceptantibus intrò ad se accersitis, lites terminabat, eosdemque rursus dimittebat: atque hæc circa causas factitabat. Quantum autẽ ad alia attinet, si quẽ audiret iniurium, hunc ad se ascitum, indicta pro delicti modo poena multabat, in quem vsum exploratores auscultatoresq́; destinauit ꝓ vniuersam regionẽ, cui ꝑerat. Deioces autẽ solã Medicam subegit nationem, eiq́ue soli imperauit. Cuius nationis tot numero gentes sunt, Busæ, Paretaceni, Struchates, Arizanti, Budi, Magi. Tot sunt in Media gentes. Deioce defuncto, qui annos tres & quinquaginta regnauit, filius eius Phraortes suscepit imperium. Qui solo imperio Medorum non contẽt⁹, bellum antè oẽs intulit Persis, eosq́; primus in potestatem Medorum redegit. Quibus nationib⁹ potitus, valida vtraq́;, mox Asiam subegit, aliam deinceps atque aliam inuadendo gentem, donec ad Assyrios oppugnandos peruenit, ad eos Assyrios, qui Ninum

Deioces Medorũ rex declaratur.

Ecbatana.

Deiocis regia.

Colores pinnarum regiæ. Deiocis.

Regem cõspici nefas.

lex rigida

Medicæ nationes.

Phraortes.

Ninum incolebant, quondam oīm principes, ſed tunc à ſocijs p defectionem deſertos, alioq; p ſe benè habentes. Aduerſus hos expeditione ſumpta Phraortes, ſecundo ac viceſimo q̄ regno potitus eſt anno, cū pleraq; exercitus parte perijt. Poſt obitum eius Cyaxares filius, Deiocis nepos ſucceſſit, qui dicit multo q̄ maiores ſui fuiſſe p̄ſtantior, & primus Aſiæ populos in p̄uincias diſtinxiſſe, primusq; in ſuū quoſq; ordinem diſtribuiſſe, haſtatos, ſagittarios, equites, cùm priùs oīa p̄miſcua fuiſſent atq; implicita. Hic & cum Lydis p̄lium fecit, quod p̄lium cùm fieret, dies nox effecta, & oēm trans Halym flumen Aſiam ſibi ſubiecit. Collectis omnib⁹ quib⁹ imperauit, caſtra mouit ad vrbē Ninum, ſimul & patrē vlturus, & vrbem ipſam euerſurus. Cōmodùm hunc obſidentē Ninum, adoritur Scytharum numeroſus exercitus, cui Madyes p̄fuit Scytharum rex, filius Protothyæ. Hi inq̄ tranſgreſſi in Aſiam, cùm Cimmerios ex Europa pepulſiſſent, perſequentib⁹ deinde illis, fugam capeſſunt, atq; ſic in Medicā penetrauerunt. Eſt em̄ à lacu Mæotide ad Phaſim vſq; atq; Colchos, expedito viatori iter triginta dierum. E Colchis verò non ita longus progreſſus in Medicā. Sed vna duntaxat natio media eſt Saſpires, quos vbi tranſieris, cōtinuò occurrit Medica. At Scythæ ſanè hàc nō erūperunt, ſed per aliam viam longè ſuperiorem deflectentes, ad dextram Caucaſum montē relinquerunt. Hīc Medi cum Scythis congreſſi, p̄lioq; fuſi, Aſiæ imperium amiſerunt. Porrò Scythæ vniuerſa Aſia potiti, hinc rectà in Ægyptum contendunt. Fortè iam Syriā Palæſtinā ingreſſus Pſammitichus occurrit Ægypti rex, & muneribus p̄cibusq; cōtendens, effecit ne vlterius progrederent. Scythæ vbi retrocedentes in vrbe eſſent Palæſtinæ Aſcalone, bonaq; parte Scytharū nullam iniuriam inferente, pauci aliquot relicti Veneris Vraniæ fanum depeculati ſunt, inter cætera (quantum equidem ſcio) huius deæ fana vetuſtiſſimum. Siquidē q̄ in Cypro eſt eiuſdem deę ædes, ex hac nata eſt: id quod ipſi etiā referunt Cyprij. Quinetiā illud apud Cytheros delubrum ex hoc Syriæ à Phœnicibus erectum prodit. Ac verò dea ipſa templi ſpoliatoribus, eorumq; p̄olibus morbū immiſit theliam, vt ſimul & ipſi fatent Scythę, ſe videlicet illo morbo ob id laborare. & videre licet apud Scythas hunc morbum curantes, quos Enareas appellant Scythæ. Poſtq̄ verò iā vigintio cto annis Aſiæ imperium Scythæ obtinuerunt, oīaq; iam penè ex negligentia licentiaq; depopulata eſſent (nam præter tributum exactionesq;, extorquebant, diripiebantq; à quibuſlibet quæcunq; poſſidebāt) tandem horum potiorem partem Cyaxares atq; Medi hoſpitio acceptam inebriatamq; interemerunt. Et ſic quidem Medi recuperarunt imperium, receptis ijs quibus priùs potiebant̄, & Ninum expugnauerūt. Vt autem ceperint, in alijs ſcriptis indicabo, Aſſyriosq; excepta Babyloniæ parte, ſubegerunt. Poſt hæc Cyaxares cùm quadraginta annis vnà cū Scythis imperaſſet, vita functus eſt. Huius regnum ſuſcepit Aſtyages filius. Hic filiam ſuſtulit, appellauitq; eā Mandanen. Quæ viſa eſt ei per quietem tantum vrinæ facere, vt oēm ipſius vrbē oppleret, atque vniuerſam Aſiam inundaret. Quod ſomnium quum magis ſomniorum interpretibus expoſuiſſet, conterritus eſt, ſingula quæq; ab illis edoctus. Ideoque viſum hoc reformidans, Mandanen iam viro maturam, nulli Medorum qui ea dignus eſſet, tradendam ſtatuit, ſed Perſæ cuidam nomine Cambyſi, quem compertum habebat familia quidem bona ortum: cæterùm ingenio ſedato, gerentēq; ſe multò infra mediocris Medi alicuius cōditionē. Eodē quo Cambyſi collocauerat filiā anno, viſionē alteram vidit. Videbat̄ ei ex genitalibus filiæ vitis enaſci, quæ oēm occuparet Aſiam. Quod viſum cùm retuliſſet ad interpretes ſomniorum, filiam iam prægnantē & partui vicinā, ex Perſis accerſit, eiq; cùm veniſſet, cuſtodiam apponit, volens quod illa edidiſſet, interimere. Etem̄ magi ſomniorū interpretes, viſionem illam portēdere dicebant Aſtyagi, prolem filiæ pro ipſo regnaturam. Hoc igitur obſeruans Aſtyages vbi genitus eſt Cyrus, adſcito Harpago familiari ſuo, & inter Medos fidiſſimo, atque omnium rerum ſuarum procuratori, hæc inquit: Harpage, negocium quod tibi iniungo caue prætermittas, aut vllo modo exequi ſuperſedeas: neue committas, vt

alios

Cyaxares.

Militiæ ordo à quo primum diſtributus.

Madyes.

Huius loci commemi nit libr. 4. in initio Herodot.

Saſpires.

Medi Aſiæ imperium amittunt.

Pſammitichus.

Veneris Vraniæ tem plum.

Enarees.

Aſtyages.

Aſtyagis ſomnium.

Aſtyagis ſomnium alterum.

Harpagus.

alios præponendo, posteà tibi ipsi perniciem crees. Capito quem Mandane pepe-
rit puerum, in domumq; tuã ferto, atq; occidito: postmodum quoquo modo voles, ipse
sepelito. Cui respondit ille: Neq; aliàs vnq; rex huic viro rem iniunxisti ingratã, & in
posterũ dabimus operã, ne quid in te delinquamus. Quod si tibi cordi est hoc ita fie
ri, mea interest id industriè exequi. Hæc cùm respõdisset Harpago, eiq; puer traditus
esset, ornatus ad necẽ, cõtulit se domũ flens, adiensq; vxorẽ, refert oẽm habitum se-
cum ab Astyage sermonẽ. Ad quem vxor: Quid igit, inquit, facere tibi in aĩo est? Ego
verò, respondet vir, quanq; Astyages mandauit, etiã si delipiet, peiusq; insaniet q; nũc
insanit, nõ tamen eius voluntati parebo, neq; ad hanc necẽ obsequar: idq; multis de
causis, tum q; puer ipsi mihi cognatus est, tũ q; Astyages grandis natu est, & virili ꝑle
orbus: quo defuncto, si tyrannis ad eius peruentura est filiã, cuius nunc filiũ per me
interimit, quid aliud restat hinc mihi q; periculum maximum? Enimuerò tutelę meę
causa expedit hunc puerũ interire, sed per aliquẽ ipsius Astyagis, nõ per aliquẽ meo-
rum. Hæc locutus, euestigiò nuncium mittit ad bubulcum Astyagis, quem norat pa-
scuorũ maximè idoneorum, & montium feris frequentissimorum esse gnarissimum,
cui nomen erat Mitradates, cuius cõtubernalis & eadẽ cõserua erat, noĩe Cyno Gręca lingua, id est, canis: Medica, Spaco. (nam canem Medi spaca appellant) vbi boũ pa-
scua ille habebat, montiũq; radices ꝓrãt ad ventum Boreã Achatanorum, & ad pon-
tũ Euxinum. Hoc eñ tractu ad Sapiros vergente Media, sanè mõtosa est & edita, ac
nemoribus frequens, reliqua verò tota admodum plana. Hic itaque accersitus pro-
perè cùm venisset, inquit, ad eum Harpagus: Iubet te Astyages hunc capere infantẽ,
quem in desertissimo montium exponas, vt celerrimè pereat, & hæc vt tibi dicerem,
mihi iniunxit. Et nisi hunc interemeris, vlloq; pacto seruaueris, pessimo ẽxitio te oc-
cubiturum. Cui expositioni infantis inspector ego ꝓpositus sum. Hæc vbi audiuit bu-
bulcus, sumpto infante redijt quà venerat ad bouile suũ. Ei dum in vrbẽ abijt, vxor
sua, q; erat ꝓgnans, per totã diẽ parturiens, è voluntate dei enixa est filium. Absente
marito vtrique mutua tenebant solicitudine: hic quidẽ vxori parturienti metuẽs, il-
la viciſſim marito timens, ꝓptereà q; ꝓter cõsuetudinem ab hero accersitus esset. Vbi
reuersus affuit, eum vxor vtpote ex improuiso cernens, prior interrogauit, q̃d ita ex-
actè ipsum Harpagus accersisset. Cui ille: Vxor, inquit, profectus ego in vrbẽ, & vidi
& audiui, quod nec visum oportuit, nec agi circa dominos nostros. Harpagi domus
oĩs luctu tenebaẽ. In quam ego perterrefactus simul atque introij, video infantulum
palpitantem vagientemque, auro ac distincta veste ornatum. Eum Harpagus vbi me
vidit, iussit celerrimè sumere, atque asportare in efferatissimum mõtem vbi exponã,
dicens Astyagem esse qui hæc mihi iniungeret, magnoperè minatus, nisi ea ꝓpetras-
sem. Ego acceptum puerum attuli, ratus alicui illum domesticorum esse, nõ autem
illius gñis. Admirabar tñ, q; viderem auro vestibusque ornatum: præterea q; plãctus
exercebaẽ in Harpagi domo. Atqui inter viam ex omni oratione famuli, q; me extra
vrbem deduxit, mihique infantem tradidit, ꝓcepi eum Mandanes Astyagis natæ &
Cãbysis Cyro geniti esse filium, & ab Astyage iussum interfici, atque is hic est. Hæc
loquens bubulcus, puerum detexit atque ostendit: quẽ illa intuita procerum ac spe-
cioſum, genua viri cum lachrymis amplectiẽ, obsecrat ne qua ratione puerum expo-
nat. Hic negare aliter ista fieri posse: superuenturos enim ab Harpago speculatores
ad rem explorandã, seque nisi id excquat, miserrimè periturum. Mulier vbi viro non
persuadet. Quãdoquidem, inquit, te nequeo inducere, quod secundum est facito, si
modò ꝑcessitas prorsus est, aspici puerum dum exponiẽ, qm̃ ego quoque peperi. Pe-
peri autem mortuum. Ferto hunc, & istum ex Astyagis filia tanq; ex nobis genitum,
alamus. Ita neque tu iniurius in dominos esse deprehenderis, neque nobis malè con-
suluerimus. Nã & hic qui obijt, regale sepulcrum nanciscẽ, & iste qui supereſt, aĩam
non amittet. Sanè q; commodè visa est bubulco mulier loqui ex præsenti conditio-
ne, atque ita continuò esse faciendum. Igitur quem necaturus attulerat, eum vxori
tradi-

Cyrus infans morti destinatus

Illicitis non parendum imperio.

Mitradates pastor Cyri nutritus.

Mediæ regionis facies.

Cyr. ille Cambysis pater.

Consilium fœminæ

Cyrus exponendus, nutritur occultè.

tradidit: ſuum autem qui mortuus erat, ſumens collocauit in eo vaſe, in quo alterum portauerat. Omniq; alterius pueri cultu ornatum baiulans, in vaſtiſſimo montiũ expoſuit. Ideoq; poſt pueri expoſitionẽ, relicto quodã pecuariorũ ꝑ ſe illic vicario, in vrbẽ ſe cõtulit, & ad domum Harpagi: aitq; ſeſe paratum illi oſtẽdere pueri cadauer. Harpagus miſſis ſuorum ſatellitum fideliſſimis, rem per eos inſpexit, ac bubulci filiũ ſepeliuit. Et hic quidem infans humatus eſt. Alterum verò qui poſtea Cyrus appellatus eſt, mulier ſibi ſumptũ educauit, impoſito illi nomine bubulci, alio ſcilicet q̃ Cyro. Qui poſteaq̃ decennis extitit, huiuſmodi rem quæ illi contigit, palàm fecit: Ludebat in hoc pago, vbi bouilia illa erant, & ludebat cum ęqualibus in via, quem inter ludendum cæteri pueri cùm pro rege ſibi elegiſſent, cognominatum bubulci filium, ip ſe eos munijs diſtinguebat: vt alij domorum ſtructores eſſent, alij ſatellites, alius vt oculus regis, alius mandatorum renunciator, ſuum ſingulis honorem munusq; aſſignans. Horum puerorum quidã colluſor Artẽbaris filius erat, viri inter Medos ſpectati, quem Cyrus, ꝙ imperata nõ feciſſet, iuſſit ab alijs pueris comprehendi, & cùm illi paruiſſent, multis verberib⁹ affecit. Quæ puer tanq̃ ſe indigna paſſus, iniquiſſimo aĩo ferens, vbi primum dimiſſus eſt, in vrbem ad patrẽ perrexit, & quæ à Cyro pertuliſſet, complorauit, nõ tamẽ Cyrum nominans (nondum enim eius hoc erat nomẽ) ſed filium bubulci Aſtyagis. Artembares, vt erat ira percitus, ad Aſtyagem ducens filium ſecum, cõtendit: & rem intolerandam paſſum eſſe inquiens, eiusq; humeros oſtendens: Siccíne indignè, ait, accipimur rex à filio bubulci ſerui tui? Audiẽs hæc atq; cernens Aſtyages, volens vlciſci puerum Artembaris honoris gratia, iuſſit accerſi bubulcum & filium. Qui cùm ambo affuiſſent, intuens in Cyrum Aſtyages: Túne, inquit, hoc tali patre genitus, auſus es huius filium, viri apud me primarij, tam indignis concidere verberibus? Cui ille: Iſtud, inquit, here huic ego iure feci. Pueri enim pagani, quorum hic vnus erat, me regem ſuum ludentes cõſtituerant, quippe qui videbar eis ad hoc maximè eſſe idoneus. At iſte cùm cæteri pueri iuſſis obtemperarent, audiens dicto eſſe nolebat, ac me nihili faciebat, propter quod pœnas dedit. Quòd ſi ego propterea vllo malo ſum dignus, hîc tibi præſtò ſum. Hæc loquente puero, ſubijt Aſtyagi agnitio eius, viſaq; eſt figura oris inferre ac repræſentare ipſum, & geſtus eſſe liberalior, & tempus expoſitionis cum pueri ætate cõgruere. Hîc perculſus Aſtyages, aliquandiu ſine voce manſit, vixq; tandem ad ſe reuerſus, volens à ſe Artembarem dimittere, vt bubulcum ſubmotis arbitris rimaretur: Ego, inquit, Artembares efficiam, vt filius quoq; tuus ob hoc nil conqueri poſſit. Dimiſſo Artembare, & eius iuſſu per famulos Cyro introducto, bubulcum (qui ſolus erat relictus) percontatur vnde puerum accepiſſet, quíſue ei tradidiſſet. Illc ex ipſo genitum reſpondere, & genitricẽ eiꝰ apud ſe eſſe. Aſtyages dicere, non benè ſibi illum cõſuluiſſe, qui cuperet ad ingentes deuenire neceſſitates. Simulq; hæc dicens, ſatellitibus ſignificauit vt caperent ipſum. Hic autem cùm ad neceſſitates adduceretur, rem vti erat promit: ab initioq; exorſus vera referendo, deuenit ad preces, petendamq; ſibi veniã, iubens vt eã haberet bubulco veritatem elocuto. Aſtyages pauciora iam verba fecit. Cæterùm cui valde ſuccenſebat, Harpagum vocent ſatellitibus iubet. Quem, vbi affuit, percontatur Aſtyages: Harpage, qua nece interemiſti quem tibi tradidi puerum è filia meã genitum? Harpagus (vt vidit paſtorem intereſſe) noluit tergiuerſari mendacio, ne argumentis cõuinceretur, ſed ita reſpondit: Ego poſteaquã infantem accepi rex, cogitaui quo pacto ex animi tui ſententia facerem: & tamen cùm apud te innoxius extitiſſem, ne forem aut filiæ tuæ, aut tibijpſi carnifex, eoque ita ſtatui agendum: Accerſito huic bubulco infantem tradidi, inquiens te eſſe qui iuberes illum interfici, in quo dicendo mentitus non ſum. Tu enim ita prȩcepiſti. Atq; huic dum puerum trado ex tuo præcepto, iuſſi exponeret in deſerto monte, perſtaretq; in eo obſeruando tantiſper dum expiraſſet, comminatus iſti extrema quæq;, niſi hæc effecta reddidiſſet. Vbi hic fecit imperata, & infans obijt, miſſis eunuchorum fidiſſimis rem cognoui, & per eoſdem mortuum ſepeliui.

Vrit mature quod iuſſi urbica manere

Rex puerorũ Cyrus.

Artẽbares.

Cyr⁹ puer accuſatur.

Cyri reſpõſum apud Aſtyagem.

Cyrus ab Aſtyage agnoſcitur.

Harpagi purgatio.

peliui. Ita res habet rex,atq; hac morte defuncto eſt puer.Et Harpagus q̃dem directã habuit orationẽ.Aſtyages aũt diſſimulata qua illi infenſus erat cauſa,ob id quod contigerat,primũ rẽ ei enarrat,quẽadmodũ ipſe à bubulco audiſſet: deinde ea narrata, eò deuenit loquendo,q̃ puer viueret,& bene haberet,q̃a ſic actũ eſſet.Nanq; ex hoc inquit,qđ geſtum erat circa puerũ,ægro valdè aĩo fui,& à filia mea inſimulato haud leuiter tuli.Igit̃ in bonum cõuerſa fortuna,mittito filiũ tuum ad puerum hunc,q̃ recens venit.Prætereà deſtino ꝓ liberatione eius dijs immolare, q̃bꝰ hic honor debet̃, tu mihi adeſto ad cœnã.Harpagus cùm hæc audiſſet,adorato rege, ac ſibi maiorẽ in modum gratulatus,q̃ peccatum ſuũ cõmodè ceſſiſſet,& vltra bonã fortunã ad cõuiuium vocaret̃,domum abijt. Quã ingreſſus, ꝓperanter filium qui ipſi vnicus erat,tre decim fermè natum annos,mittit ad domum Aſtyagis,iubens exequi quæcunq; ille imperaret.Ipſe geſtiens,quid ſibi ſucceſſiſſet,vxori exponit.Eius filium vbi aduenit, Aſtyages mactat,conciſumque mẽbratim,& partim aſſum, partim elixum, vbi eſculentum effecit,paratum habuit.Dehinc ſub horã cœnæ,poſtq̃ affuerunt, cùm cæteri cõuiuæ,tum verò Harpagus:conuiuis quidẽ alijs atque ipſi Aſtyagi menſæ appoſitæ ſunt ouilla refertæ carne,Harpago aũt carne filij ſui,p̃ter caput atq; extrema manuũ pedumque,cætera oĩa.Nã ea in caniſtro operta,ſeparatim repoſita erant.Eum poſtq̃ ſatis depaſtum illo cibo putauit Aſtyages,interrogat nunquid ſit illis oblectatus epulis?Se verò ſanè oblectatum, dicenti Harpago:hi quibꝰ negocium erat datum ; afferunt caput filij cum extremis manuũ pedumq; velatum,aſſiſtentesq; iubẽt detegere, ac ſumere quod vellet ex eis.Harpagus obtẽperans,vbi detexit, cernit reliquias filij. Nõ tñ eo ſpectaculo cõſternatus eſt,ſed apud ſeipſum fuit. Et percontanti Aſtyagi, nunquid agnoſceret cuius feræ carne paſtus eſſet:ſe agnoſcere reſpondit, ſibiq; quic quid rex ageret,placere. Hoc reddito reſpõſo,receptisq; reliquijs carnium ; domum abijt,eas(vt ego opinor)illinc collectas humaturus. Hac vltione Aſtyages Harpagũ ꝓſecutus eſt.Idẽ de Cyro deliberans,eoſdem ex magis accerſiuit, qui fuerant ipſius ſomnium interpretati.Poſtq̃ venerunt,ſciſcitat̃ eos,quid cenſeãt de viſione ſibi agendum.Illi neceſſariò fore inquiunt,vt puer ſi ſuperſtes eſſet,nec hactenus periiſſet, regnaret. Atqui puer & viuit & incolumis eſt,Aſtyages excipit:& cùm ipſum ruri agẽtẽ pueri eius pagi regẽ delegiſſent,q̃ faciunt qui re vera ſunt reges,ea oĩa hic fecit.Nã ſatellitibꝰ,ianitoribus,internuncijs,ac cæteris munijs inſtitutis,imperium exercuit, q̃ vobis quónã videnꝫ ſpectare?Si ſupereſt puer,magi reſpondẽt, atque regnauit nulla ex ꝓuidentia:cõfidito ob id,ac bonum habeto aĩm,iã nõ eum regnaturũ iterum. Nã q̃dam vaticinationes nr̃æ in exigua reciderunt, & velut inſomnia in imbecillum quiddã tandẽ redactæ ſunt.Ego,inquit Aſtyages reſpondens,iſti vr̃æ, magi aſſentior ſentẽtiæ,me ſomno eſſe defunctũ,puero iã rege nominato, nihilq; mihi amplius eũ eſſe reformidandũ.Vos tñ probè conſiderantes q̃nam futura ſint, & meæ domui, & vobis tutiſſima cõſulite.Ad hæc magi:Noſtra etiam rex,inquiũt, magni intereſt,tuũ ſtare principatum:qui ſi immutetur,& ad hunc puerum, qui Perſa eſt, tranſeat, nos quoque qui Medi ſumus,in ſeruitutem redigemur Perſis,& extranei nullius erimus p̃cij.Te verò regnante,cuius populares ſumus,tum ex parte imperamus, tũ magnos apud te honores obtinemus.Quo magis per nos & tibi & regno tuo proſpiciendũ eſt:& nunc ſi quid cerneremus,quod timendum eſſet,tibi aperiremus. Verùm cùm in rem friuolam nunc euaſerit ſomnium,& ipſi confidimus,& te itidem cõfidere iubemus,& hunc ablegare puerum ab oculis tuis in Perſidem ad parẽtes. His auditis, Aſtyages gauiſus eſt:accitoque Cyro hæc inquit:Fili,cùm ego ꝓpter quandã haud ſanam ſomni viſionem in te fuiſſem iniurius,tuo tamen ipſius fato ſuperſtes es. Nũc itaque lætus ad Perſas ito cum his,quos ad te deducendum mittam. Eò ꝓueniẽs,parentes tuos offendes:patrem non qualis Mitradates bubulcus,& matrem non qualis vxor eius.Hæc locutus Aſtyages,Cyrum dimittit, quem ad domum Cabyſis reuerſum acceperunt ſui parentes,& audita re vehementer amplexi ſunt, vt quem ſta-

Aſtyages ſpem vultu ſimulat,premit altũ cordẽ dolorem.

Aſtiagis fraus et crudelitas.

Harpagus filium comed.

Cyrus à magis dicitur iam regnaſſe.

Cyrus ad parentes ablegatur.

Mitradates bubulcus.

tim mortẽ obijſſe crediderant. Sciſcitabanť quónã modo ſuperſtes eſſet. Hie ſe verò ait eos anteà nõ nouiſſe,& ob id maximè erraſſe: inter viã tñ omne ſuũ infortunium audiſſe,credidiſſe eñ ſe bubulci Aſtyagis eſſe filiũ. Verùm in illo itinere oẽm rem geſtã ab his q̃ ipſum deduxerant,accepiſſe. Cõmemorabat aũt ſe ab vxore bubulci fuiſſe educatũ,ſemper eã laudib⁹ ꝓſequens,ita vt in omni ei⁹ ſermone eſſet Cyno. Qđ nomen accipientes eius parẽtes,vt diuinitus videreť Perſis filius ipſorũ fuiſſe ſeruatus,diuulgarunt à cane Cyrũ,cùm eſſet expoſitus,fuiſſe educatũ. Vnde hæc fabula emanauit. Cyrus vbi in virilẽ adoleuit ætatẽ,& inter æquales viriliſſimus euaſit, & idẽ dileĉtiſſimus,cõſtituit Harpagus ad eũ dona mittere,Aſtyagis vlciſcẽdi cupidus. Nam ꝓ ſeſe q̃ priuatus eſſet,nõ videbat futurã de Aſtyage vindictã, ſed Cyrũ, cuius caſus ſimilis caſib⁹ ipſius extitiſſet,quũ eum videret educari,ſibi ſociũ cõparabat. Cæterùm ante hoc alia ab eo comparanť. Cùm eſſet acerbus Aſtyages in Medos,Harpagus ſingulis q̃buſq; eorum ſe inſinuans primoribus, ꝓſuadet oportere Aſtyagẽ à regno ſummoueri,Cyro delecto. His trãſactis Harpagus ac paratis, ita demùm volens Cyro apud Perſas agenti,ſuã aperire ſententiã, cùm aliter nõ poſſet,vtpote itinerib⁹ cuſtoditis,huiuſmodi rẽ cõminiſciť. Exenterato ſolerter lepore vt nihil omninò reſcinderetur,indidit libellum,in quo q̃ libuit cõſcripſerat,reſutoq; ventre,leporẽ vnà cum retibus trãdidit venatori cuidam ſuorum domeſticorum fidiſſimo,ꝑcipiensq; ſuo ore cùm daret leporem,Cyro diceret vt ipſe ſuis manibus aperiret, idq; ſine arbitris faceret,hominẽ dimiſit in Perſidem. Hæc executo nuncio, Cyrus acceptum leporem aperuit,inuentumq; libellum q̃ in eo inerat,legit,in hæc verba: Fili Cãbyſis, quem dij reſpiciunt(nam aliter nunq̃ in tantum fortunæ pueniſſes) vlciſcere nunc Aſtyagem tuæ necis auctorem. Qm̃ ex huius tu q̃dem ſtudio perieras,deorum tñ beneficio & meo ſuperſtes es. Quæ oĩa quẽadmodũ circa te geſta ſunt, opinor te olim iam reſciuiſſe: & item,qualia ego ab Aſtyage paſſus ſum,q̃ te non occidiſem, ſed bubulco tradidiſſem. Nunc ſi mihi auſcultare vis,omni tu(cui Aſtyages imperat)regioni imperabis. Perſas ad rebellandum cùm ꝓſuaſeris,ducito aduerſus Medos, ad votũ tibi re ſucceſſura,ſiue ego dux ab Aſtyage ad tibi occurrendum creatus fuero, ſiue alius quiſpiam Medorum illuſtris. Horum eñ primi quiq; ab illo ad te deficientes, Aſtyagem conabunť euertere. Ita tanq̃ cuncta tibi ſint hic in expedito,iſta exequere ſine mora. Cyrus his auditis,conſiderabat quonam ſolertiſſimo modo Perſas induceret ad rebellandum. Cogitando tãdem comperit hunc eſſe appoſitum,vt ita faceret: Scripto libello de his q̃ volebat,conſilium Perſarum coëgit. Deinde reſignato libello atq; lecto,ducem ſe inquit Perſarum ab Aſtyage eſſe deſignatum: & nunc Perſæ, ait,edico vobis,vt ꝑſtò mihi ſitis cum ſingulis falcib⁹. Hoc Cyrus Perſis ꝑcepit,quorum complura ſunt genera,eorum quædam Cyrus contraxit, & à Medis ad deficiendum induxit,ſub quibus alia omnia. Ea autem hæc ſunt: Atteatæ, Perſæ, Paſargadæ, Meraphij,Maſij. Sed horum Paſargadæ præſtantiſſimi, in quibus & Achæmenidarũ cognatio eſt,vnde reges Perſidæ ſunt oriundi. Alij Perſæ hi ſunt: Pãthelæi,Deruſiei, Germani: atque hi omnes aratores. Alij verò pecuarij,Dai,Mardi,Dropici,Sagartij. Vbi cuncti affuerunt,habentes quod eis erat ꝑceptum, ibi Cyrus iubet locum quendam dumoſum(erat in Perſide is locus circiter decem & octo aut viginti ſtadiorum) totum detergant intra diem. Quo labore perfunctis Perſis, iterum præcipit in poſterum diem vt lauti adſint. Interim coactos in vnum caprarum, ouium, boum greges patris ſui mactat,atque inſtruit,tanquam Perſarum exercitum accepturus vino epulisq; quàm lauiſſimis. Poſtero die conuenerunt Perſæ,& ille iubet eos diſcumbere in prato,atque epulari. Deinde cœnatos interrogat,vtrum pridianam an præſentem conditionem præoptarent? Illis reſpondentibus,multum eſſe inter hæc duo diſcriminis: pridianam enim omnia mala habuiſſe,præſentem verò omnia bona habere: excepit Cyrus,& omnem rem denudauit,inquiens: Viri Perſæ, ita res veſtræ habent,volentibus vobis mihi obtemperare,& hæc & alia infinita commoda aderunt

Ità Trog⁹ Cyrum fuiſſe à cane educatum tradit.

Harpagi ad Cyrum literæ intra leporé recóditæ.

ſine

ſine vllo ſeruitutis labore: nolentibus verò, innumerabiles quales heſternæ ærũnæ. Nunc itaq; obtẽperando mihi, efficiamini liberi, q̃ bona ipſe diuina quadã ſorte genitus videor in manus veſtras eſſe allaturus, quos nõ arbitror iferiores eſſe Medis cùm in alijs, tũ verò in bellicis rebus. Quę cùm ita ſint, rebellate q̃primũ ab Aſtyage. Perſæ, vt q̃ iampridẽ dedignarent parere Medis, nacti pſidem, libenter ſe in libertatẽ vindicarunt. Hæc molientẽ Cyrum Aſtyages cùm accepiſſet, miſſo nuncio accerſijt. Iſte nuncium iubet renunciare, ſe prius illuc venturum q̃ Aſtyages ipſe velit. His auditis Aſtyages Medos cunctos armat, hiſq; aduerſo nutnine Harpagum pfecit, oblitus eorum q̃ illi feciſſet. Cõparato exercitu, vbi Medorum copiæ cum Perſicis pliũ cõſeruerunt, quicunq; eorum ſermonis Harpagi erãt expertes, pręliabant: q̃ verò participes, ad Perſas trãſibant. Pleriq; de induſtria ignauiter agebant, fugamq; faciebãt. Dilapſo turpiter Medico exercitu, Aſtyages vt primũ rẽ cognouit, minitãs Cyro, inqt: Ne ſic q̃dẽ Cyrus gaudebit. Hactenus locutus, ante omnia eos magos ſomniorũ interpretes, q̃ ſuaſiſſent ipſi Cyrum dimittendũ, patibulis affixit. Deinde reliquos Medorum qui in vrbe erant, adoleſcentes pariter & ſenes armat. Quibus eductis, cum Perſis confligens fugatur, viuusq; capit, amiſſis quos eduxerat Medis. Ei captiuo aſſiſtens Harpagus, inſultauit exprobrauitq;, cùm alia q̃ homini dolerent dicens, tum verò percõtando eum de cœna ſua, in qua ille ipſum carnibus filij pauiſſet. Qm̃ regnũ eius ad ſeruitutem decidiſſet, eum intuens Aſtyages viciſſim interrogat, nunquid ipſius foret, Cyri opus. Harpagus ſuum verò eſſe dicere, idq́ue meritò, qm̃ ipſe ad Cyrum ſcripſiſſet. & Aſtyages eum meritò improuidiſſimum atq; iniquiſſimum oĩm hominũ cõpellauit. Improuidiſſimum quidẽ, q̃ ſi facultas ei aderat, vt rex efficeret, alteri tribuerit imperium, ſi modò illa p ipſum geſta eſſent: iniquiſſimũ verò, q̃ cœnæ cauſa Medos in ſeruitutẽ redegiſſet. Si em̃ oportebat oĩnò eũ cõparare alteri regnũ, nec ſibi habere, ſatius futurum fuiſſe Medorum alicui id bonum cõparare q̃ Perſarũ. Nunc Medos, q̃ huius peccati affines nõ extitiſſent, ex dñis factos eſſe ſeruos: & Perſas q̃ fuiſſent hactenus ſerui, nunc dños effectos eſſe Medorum. Hunc in modum Aſtyages cùm 35. regnaſſet annos, regno amotus eſt, ob cuius acerbitatem Medi ſubiecti fuẽre Perſis 128. annos, omni ſupra Halym fluuium Aſiæ dominati, excepto tempore quo Scythæ regnauerunt. Ijdem ſequentibus tẽporibꝰ, cùm horum pactorum pœniteret, à Dario defecerunt. Sed pliõ victi, iterum ſubacti ſunt, Perſæque q̃ tunc cum Cyro aduerſus Aſtyagem rebellauerunt, deinceps Aſiæ imperitauerunt. Cyrus nullo alio malo afficiens Aſtyagem, penes ſe habuit quoad vita exceſſit. Ita Cyrus genitus educatusq;, regno potitus eſt. Et mox Croeſum iniuriæ illatorem ſubegit, quẽadmodũ à me ſuperius cõmemoratum eſt. Quo ſubacto, ita oẽm Aſiam adeptus eſt. Ritus quibus vtuntur Perſæ, tales eſſe comperi: Neq; ſtatuas, neque tẽpla, neq; aras extruere conſuetudo eſt, quinimò hoc facientibꝰ inſaniæ tribuẽre. Ob id, vt mea fert opinio, q̃ non quemadmodum Græci, ſentiunt deos ex hoĩbus eſſe ortos. Moris habent, editiſſimis quibuſq; conſcenſis montibꝰ, Ioui hoſtias immolare, oẽm gyrũ cęli Iouem appellantes. Soli, lunæque ſacrificant & telluri, igni, aquæ atque ventis, hiſq; ſolis ſacra faciunt iam inde ab initio. Vraniæ quoque ſacrificant, ſic nimirum ab Aſſyrijs Arabibusq; edocti. Aſſyrij Venerem Mylittam vocant, Arabes eandẽ Alittã appellant, Perſæ Metram. Sacrorum autem ritum circa hoſce iam dictos deos huiuſmodi quondam inſtituerunt. Perſæ quippe ſacrificaturi nec aras erigunt, neque ignẽ incendunt prorſus, ſed neque libamentis vtunt, aut tibijs, infuliſue, aut molis. Verùm vt quiſque diuis hiſce ſacra facere ſtatuit, in locum mundum victimam ſiſtens deum illum implorat, myrto maximè cinctam geſtans tiaram. Sacrificans autẽ, nõ pro ſe ſolo, priuatimq; vota nuncupat, ſed cõmuniter vniuerſis Perſis bene p̃catur, in primis quidem regi: qñ inter Perſas oẽs idem quoq; cõprehendit. Vbi verò iam in minutas portiunculas membratimq; hoſtiam conſcidit, carnibꝰ elixis herbam ſubſternit q̃ tenuiſſimam, maximè trifolium. Huc collocatis impoſitisq; carnibꝰ, magus aſtans theogoniam

Cyr⁹ quibus modis Perſas ad deficiendũ à Medis hortatus.

Harpagus exercitui Aſtyagis p̃ficitur.

Aſtyages capitur:

Aſtyages Harpagũ arguit, q̃ Medorum regnum Perſis prodiderit.

Medorum imperium:

Perſarum ritus.

Iupiter apud Perſas.

Perſarum numina.

Veneris nomina varia.

Sacrorum ritus apud Perſas.

Theogonia.

goniam accinit, ſiquidem hanc illi dicunt incantationem efficaciſſimam: citraq; magum nullum illis fit legitimum ſacrificium. Mox ſacrificus ſublatis carnib⁹ abutiť, in quemcunq; vſum illi fert aīus. Ex oībus diebus p̄cipuè colendum cenſentſuū quique natalem, nimirum hoc die plus alijs æquum cenſent ciborum apponere. Et ditiores integros boues, camelos, equos, aſinos, eosq; in fornace toſtos iſto die in menſam apponunt. Pauperes natalem minoribus pecoribus honorant: cibis vtunť ꝑpaucis, bel larijs multis, neq; ijs admodū bonis. Hinc eſt qꝑ Perſæ dicant, Græcos paſtos iam demum non eſurire amplius. Nempe ipſis à cœna cibi apponunť p̄cij nullius, & ſi quid apponať, nō ceſſant q̄n edant. Vinum largius illis apponiť. Eiſdē nec vomere coràm, nec vrinam facere licet, q̄ etiamnunc ita obſeruanť. Poti, de rebus maximè ſerijs conſultare cōſueuerunt. Nam ſi qñ ipſis cōſultandum videť, tum poſtera die ieiunant, ꝑponitq; is q̄ ædib⁹ illis, in q̄bus fortè conſultatur p̄eſt, & ſi placuerit atque ieiunauerint, vtuntur ipſo: ſin minus cōprobeť, abrogant: & de q̄bus ieiuni deliberauerint, de eiſdem poti ꝑnunciāt. Si in via inuicem ſibi occurrant, facilè cognoſces ſi pares ſint: nam ſalutationis loco ſe mutuò oſculantur. Quòd ſi alter fuerit humilior paulò, genas oſculanť duntaxat: ſin aūt alter fuerit multò inferior, ꝑſtratus adorat honoratio rem. In primis illos obſeruant reuerenter, q̄ ꝑximè habitant. Secūdas tribuūt his q̄ à primis proximi, atq; ſic deinceps ꝑgredientes, quò viciniores, hoc arctiori neceſſitudine iunctos exiſtimant. Se nimirum oīm hoīm longè optimos arbitrantur. Alios verò quò remotiores diſſiti ſunt, hoc à virtute magis eſſe alienos: atque illos demùm ſecundum dictam ꝑportionem peſſimos eſſe colligentes, q̄ à Perſis abſint q̄ remotiſſimè. Sub Medis imperium obtinentibus, pleræque nationes quoq; imperitabāt: ſed quibus oībus p̄erant Medi, ijdem & affines, ꝑinde atque Perſæ colunt. Quę gens imperij curam gerens, latè ꝑgreſſa fuit. Externorum Perſæ maximè oīm hoīm ſtudioſi. Nam & Medicam veſtem ꝑpria elegantiorem arbitrantes, geſtant: & in pugnis thorace vtuntur Ægyptio. Quin voluptatib⁹ etiam oīs gñis quas ſemel ſenſerint, frui ſtudent. A Græcis edocti, puerorum quoq; indulgent amoribus. Puellas plures ducunt vxorum loco, atque p̄ter has pleraſq; pellices alunt. Secundum bellicam fortitudinem potior ducitur numeroſæ ſobolis ꝑcreatio. Et illi q̄ q̄plurimos liberos edide rit, rex tanq̄ ſtrenuum q̄ppiam p̄ſtiterit, ſingulis annis munera mittit. Liberos eorū, à quinto anno incipientes vſque ad viceſimum, tribus duntaxat artibus inſtituunt, equitare, arcu ſagittas excutere, vera loqui. Ante quinquennium filius in conſpectū patris non venit, ſed apud fœminas degit. Quod ea gratia ſic fit, vt ſi inter educationem decedat, nullam hæc ꝑlis iactura patri afferat moleſtiam. Equidem hunc morē laudo, item illum, ne ob vnam tantùm cauſam liceat vel ipſi regi occidere quempiā, neque alicui aliorum Perſarum atrocius aliquid in familiam exercere ob vnum ſolū delictum: ſed expendere iubetur quiſque, ſi plura ac magna patrarit, atque tum demum iuſta vtatur indignatione. Suum aut patrem aut matrem aiunt neminem vn̄q̄ occidiſſe. Verùm quotquot horū fortè acciderunt, omni neceſſitate excuſſa, hos tandem dēphenſos tradunt aut ſubditicios aut ſpurios. Quippe veriſimile nequaq̄ videri aīunt, vt hic qui verus parens ſit, à ꝑprio filio interimeretur. Quæcunque apud eos fas non eſt facere, ea nec dicere. Turpiſſimum apud eos ducitur, mentiri: ſecundo loco, ęs alienum debere, cùm ob alias multas cauſas, tum quod neceſſum ſit eundem q̄ debet, mendacio quoque obnoxium eſſe. Si quis è ciuibus lepra aut vitiligine infectus ſit, huic in vrbem accedere non cōceditur, neque cum alijs Perſis conſuetudinē habere. Dicunt enim hos morbos illis immiſſos, q̄ in ſolem peccauerint. Externum verò qui ab ijſdem acceptus fuerit, è regione ſua exigunt, atque ob eandem cauſam albas columbas in regionem illam afferunt. In flumen nec immeiunt, nec inſpuunt, nec manus abluunt, nec deniq; ſimile quippiam faciunt, ſed flumina inter oīa religioſiſſimè colunt. Hoc quoq; Perſis accidit peculiare, quod quanq̄ illos lateat, nobis minimè eſt obſcurum. Nempe quæcunque apud illos noīa vel corpori vel magnificētiæ

ſunt

Natalis Perſarum.

Conſultatur inter pocula.

Vicinitatis neceſſitudo.

Perſarum φιλαυτία.

Externarū rerum ſtudium.

Aegyptij thoraces.

Sobolis procreandæ p̄mia.

Inſtitutio Perſarum.

Pœnæ modus.

Aduerte.

Mentiri.

Aes alienū debere.

Vitiligo λέπρα.

ſunt ſimilia, ea oĩa in eadẽ terminari litera, quã Dores San appellẽt, Iones Sigma. Et ſi animaduertas attẽtius, deprehẽdes noĩa Perſarũ nõ q̃dã, ſed oĩa ſimiliter claudi. Eq̃dẽ hæc ꝑbè ſciẽs de Perſis, poſſum indubitatò affirmare. Atq; iſta q̃ de mortuis ꝑdunt, obſcuriora, neq; ꝑinde certò: ꝙ videlicet defunctorũ Perſarũ cadauera nõ priꝰ humẽt, q̃ ab alite aut cane trahant. Magos tñ ſat ſcio hæc factitare, quãdoquidem aperte faciũt: mortuũq; cera inuolutũ in terrã cõdunt. Magi verò cùm ab alijs hoĩbꝰ, tum à ſacerdotibꝰ Ægyptijs differunt. Siquidẽ hi nullius animantis occiſione ſe polluunt, ꝓter ea duntaxat q̃ dijs immolant. Magi ſuis ipſorũ manibꝰ, excepto hoĩe atque cane, quiduis occidunt: imò hoc palmarij loco ducẽtes, ſi formicas ſerpẽtesq;, & breuiter, reptilia atq; volatilia plurima necauerint. Atq; de horũ ritibꝰ hunc in modũ dictum ſit, nos ad inſtitutã narrationẽ recurrimus. Iones atq; Æoles vbi audierant Lydos citra negocium à Perſis victos, legatos Sardis mittunt ad Cyrũ vltrò poſtulãtes, vt ijſdẽ cõditionibus eos admitteret, quibꝰ Crœſi ſubiectos in ditionẽ accepiſſet. Verùm Cyrus ad eorũ poſtulata ꝓ huiuſmodi ſimilitudinẽ atq; apologũ rñdit: Tibicen q̃dã vbi piſces in mari cõſpexiſſet, canere tibia incipiebat, ratus nimirum eos ad cantus ſuauitatẽ in terrã ꝓgreſſuros: at ſpe ſua fruſtratus, miſſo in mare verriculo, ingẽtẽ piſcium vim cõplexus traxit. Et cùm palpitãtes cerneret in ſicco, dixit ad piſces: Tem perate, inquit, nunc mihi q̃ſo à ſaltationibꝰ, qñ nõ libuit me canente ſaliẽdo ꝓgredi. Quæ verba Cyrus Ionibus Æolibusq; ideo dixit, ꝙ Iones prius ipſo Cyro ꝓ legatos ad amicitiã inuitante, flagitanteq; vt à Crœſo rebellarẽt, cõſtanter recuſauerãt: ac iã demũ rebꝰ nõ ex ſententia ſuccedentibꝰ, parati eſſent Cyri imperata facere. Hac occaſione ira cõmotus, dicto reſpõſo eos dimiſit. Iones his auditis, ad ſuas quiq; vrbes reuertunt, mœniaq; cõmuniunt. Cõgregabant aũt in Panionio alij oẽs, ꝓter Mileſios. Quippe cùm his ſolis fœdus inierat Cyrus, ijſdẽ cõditionibꝰ quibus & Lydos recepe rat. Porrò reliquis Ionibꝰ cõmuni ſentẽtia videbant legati in Spartã mittẽdi, q̃ ſimul & ꝓſentẽ rerum ſtatũ nunciarent, & auxiliũ impetrarent. Iones verò illi, ad quos Panionium quoq; ꝓtinet, vrbes habent cũ cæli bonitate, tum mõtium cõmoditate optimè ſitas, quas nos nouerimus, adeò vt neq; ſuperior regio neq; inferior, neq; ea denique q̃ orientẽ occidentẽq; ſpectat plaga, Ioniã hac in parte æmulari poſſit. Siquidẽ hæc vel frigore riget, vel ꝓmit aquis, illa rurſus calore ac ſitu ſqualent. Lingua vtunt nõ eadẽ, ſed eiꝰ quatuor ꝓprietates ducunt. Miletus prima apud ipſos ciuitas, ad meridiẽ vergens. Poſt hanc Myus, & Priene: hæ q̃ in Caria habitabant, cum horũ lingua conueniunt. Illæ verò in Lydia, Epheſus, Colophon, Lebedus, Teos, Clazomenæ, Phocæa, iã dictis ſanè ciuitatibꝰ, quantum ad linguã attinet, non reſpondent, inter ſe tñ eadẽ ſonãt lingua. Reliquæ tres ciuitates Ionicę, quarũ duæ inſulas habitãt, Samum videlicet, & Chiũ: tertia in continẽti ſita Erythreæ. Ex his Chij & Erythreæ eandẽ ꝓprietatẽ ſibi vendicãt: Samij verò ab his diſcrepantes, ꝓpriã quandã recepe runt loquẽdi formã. Atq; hunc in modum quatuor omninò linguarum fiunt ꝓprietates. Ac verò ex ijſdẽ Ionibus Mileſij erãt, qui cum Cyro metus ꝓtextu fœdus pepigerunt. Inſularibus nihildum grauius fuit metuendum, q̃diu Perſis Phœnices nõdũ fuerunt ſubiecti, & ipſi Perſę nauigijs nõ vterent. Porrò hi non aliã ob cauſam ab Ionibus defecerunt, q̃ ꝙ cùm imbecilles eſſent oẽs alij Græci, tum Iones oppidò q̃ infirmiſſimi, & nullius ꝓpemodum momenti. Siquidem ꝓter vnas Athenas, nullã ferè Græcia inſignem habebat vrbem. Iã em̃ alij Iones, atque ipſi Athenienſes, Ionum nõmen refugerunt, non volentes Iones appellitari. Quinetiã nunc pleroſque ex illis videas, quos nominis iſtius pudeat. Cęterùm duodecim iſtæ ciuitates nomine ipſo gloriabant. Et vbi ſemel nomen ſibi Panionijs indidiſſent, fanum quoque de ſuo nomine conſtruxerunt Panionium: id quod nullis alijs Ionum ꝓmittere in aĩm ſibi induxêre, nec erãt q magnopere poſtularent eiuſdẽ ꝓticipes fieri, exceptis tm̃ Smyrnęis. Tale quippiã Dorienſibꝰ accidit, qui Pentapolim incolunt, illã q̃ ante Hexapolis vocabãt. Hi quoq; dephenduntur adeò neminem è finitimis Dorienſibꝰ ad Triopium ſacrum admittere voluiſſe, vt etiã populares ſuos, ſicubi ſacri legem trãſgrederentur,

San literã.
Sigma litera.
Cadauera Perſarum.
Magi Perſarum.
Cyri ad legatos Græcorũ reſpõſio feſtiua.
Mileſij ſoli Cyro cõfœderati.
Ionum ciuitates.
Linguæ Ionum.
Inſulani Iones.
Ionum nomen refugerunt Græci.
Panioniũ fanum.
Dorienſiũ ſacra.

Triopij Apollinis sacrũ atque certamen. Agasicles Halicarnasseus.

à ludorũ cõmunicatione excluderẽt. Nã in certamine Apollinis Triopij tripodes victorib⁹ constituebant ærei, & quos è sacro victorib⁹ nõ liceret efferre, sed deo ipsi donare ibidem. At vir quidã Halicarnasseus, noĩe Agasicles, in eodẽ certamine victoria potitus, ausus legem hanc violare, tripodẽq; domũ ferens sibi asseruare. Propter qđ cõmissum, quinq; hæ ciuitates, Lindos, Ialysius, Camerus, Cos atq; Cnidus, sextã ciuitatẽ Halicarnassum à sacrorum participatione remouerũt, hac videlicet pœna Halicarnasseos multantes. Atqui mihi sanè videt Iones duodecim fecisse ciuitates, nec voluisse plures recipere, ꝓpterea ꝙ dũ Peloponnesum habitarent, eorundẽ totidem fuerint partes, quẽadmodũ nunc quoq; Achæorũ, q Ionas è sedibus suis exegerunt,

Ionũ quare duodecim ciuitates.

duodecim sunt gña. Nẽpe prima secundum Sicyonem Pellena iacet, deinde Ægira, & Ægæ, ad quam Crathis fluuius labit, à quo & Italicus ille vocatus est. Post Aegas Bura est & Helice, quò ab Achæis bello fracti Iones cõfugerunt. Post hanc Aegiõ est & Rhyses & Patrenses & Pharenses, atq; Olenus: p̃ter hunc *Pirus ingens fluui⁹ fluit.

Achæorũ partes.

posteà Dyma & Tritæenses, q soli mediterranea colunt. Hæ sunt duodecim Achæorũ illę portiones, q̃ tum qdem Ionum erant. Hęcq; causa fuisse videt, quapropter Ionibus duodecim ciuitates cõstituere placuerit. Verùm ꝙ isti p̃cipuè, magisq; alij sint Iones, aut p̃stantius qppiã gesserint, magna insania esset asseuerare, q̃n ex his Abãtes sint, Euboiæ haudquaq̃ minima portio, q tñ cùm Ionũ noĩe nihil habẽt cõmune: & Minyiæ Orchomenijs admixti, Cadmæi quoq;, Dryopes, Phocenses, Molossi, Arcades, Pelasgi, Dores, Epidaurij atq; aliæ pleręq; nationes inter se cõmiscebant. Quorũ

Alijs appellat Melas.

alij ex Athenien siũ Pritaneo ꝓgressi, nobilissimos se Ionum existimauerunt. Hi colonia ducentes, loco vxorũ Caricas habebãt mulieres, quarũ iã ante parentes intereme

Caricarũ lex aduersus maritos.

rãt: ꝓpter quã cædẽ mulieres Caricæ legẽ tulerunt, quã iureiurando inter se firmauerunt, tradideruntq; suis deinceps filiab⁹, ꝙ videlicet cũ maritis nunq̃ cibum sumerent, neq; ꝓprijs noĩb⁹ cõpellarent, ꝓpterea ꝙ eorũ patres, maritos atq; filios truci-

Iones qui.

dauissent, & cùm hæc patrasset, simul orbas ad cõcubitũ violẽter rapuisset. Hæc Mileti fiebãt. Reges creauerãt partim Lycios, Glauco Hippolochi filio oriũdos, partim Cauconas Pylios Codro Melanti filio ortos, partim vtroq;. Nomẽ aũt Ionum inter cæteros maximè amplectebant, sintq; iã veri atq; genuini Iones. Oẽs tñ Ionũ nomẽclatura coĩcant, quotquot Athenis oriundi

Apaturia.

Apaturia festa concelebrant. Cõcelebrãt aũt oẽs p̃ter Ephesios & Colophonios, q soli ex Ionib⁹ ab Apaturijs arcentur, idq̃ ob cædis patratæ causam. Est aũt Panioniũ locus Mycales sacer, ad septentrionẽ vergens, coĩter ab vniuersis Ionib⁹ Neptuno Heliconio dicat⁹. Mycale aũt promontoriũ

Neptu. Heliconius.

in continenti situm: qđ qa Zephyro vento expositum est, ad Samum ꝑtinet. Ad hũc montem collecti vniuersi Iones, sacrificium ꝏperantur qđ Panionia vocant. Accidit

Græcorum festiuitatũ nomina.

hoc sanè non Ionum sacris duntaxat, verùm coĩter oĩb⁹ Græcorũ festiuitatib. vt in eandẽ literã finiant, ꝑinde atq; Persarum noĩa. Et hæ qdẽ Ionicæ sunt ciuitates. Aeolicæ ciuitates sunt, Cumæ, q̃ & Phriconis vocatur, Larissæ, Nouus murus, Tenus, Cilla, Notium, Aegiroëssa, Pitana, Aegęa, Myrina, Grynia. Atq; hæ XI. Aeolicæ fuerunt

Persarum nomina. Aeolicæ ciuitates.

priscæ ciuitates. Vna autem Smyrna (Aeolica & ipsa ciuitas) ab Ionibus diruta fuit.

Smyrna.

Alioqui & hæ XII. erant numero in continenti sitæ, q̃ ditionẽ habebãt Ionibus prę-

Ionũ tẽperies aeris.

stantiorem: q̃ tñ ad illius cæli temperiem nequaq̃ accederẽt. Smyrnã verò hac occasione amiserunt Aeoles, ꝙ Colophonios ꝑ seditionem è sedib. submotos recepissent,

Colophonij.

qui posteà Smyrnæos obseruantes dum extra vrbem Bacchi sacra celebrarent, occlusis portis vrbem occuparunt. Succurrentibus autem Aeolibus vniuersis, sic inter eos trãsactum est, vt si Iones vtensilia bonaq; mobilia Smyrnęis redderent, Aeoles Smyrna cederent. Hanc conditionem cùm Smyrnæi accepissent, distributæ sunt XI. hæ ciuitates, suos q̃q; constituens ciues. Hæ itaque continentis sunt ciuitates, exceptis ijs

Arisba.

q̃ Idã habitabãt: nã illę ad has non referuntur. Insulares verò 5. ciuitates, Lesbum colebant, sextã em̃ in Lesbo Arisbam, Methymnæi iam sibi subiecerant, tanq̃ sanguinitate iunctam. In Tenedo vna habitabatur ciuitas, & altera q̃dam in centum appellatis insulis. Iam verò Lesbijs Tenedijsq̃ ꝑinde atque cæteris Ionibus insulas tenentibus, cùm nihil grauius esset metuendum, reliquis ciuitatibus communiter placuit

Methymnæi Centum insul.

Ionęs ſequi, quocũq; illi duxiſſent. Porrò vbi Ionũ Æolũq; legati Spartã appuliſſẽt, id qđ factũ eſt ꝓperanter, ex oĩb» delegerunt Phocenſem quendã, cui nomẽ Pythermo, q̃ poſtulata ꝓponeret. Hic purpurea veſte indutus, in Spartiatarum conuentũ, q̃ ad famã legatorũ collect» fuerat, ꝓceſſit: hortatusq; Lacedæmonios multis verbis ad auxiliũ Ionib» ferendum. Illi, quãq̃ Ionum legatos repulerint, tñ myoparonẽ ablegarunt, quãtũ ego cõijcio, hoĩb» inſtructum, q̃ rerũ Cyri Ionũq; ſucceſſum explorarẽt. Hi Phocęã appulſi, Sardis mittunt ſpectatiſſimũ ipſorũ, noĩe Lacrinẽ, vt q̃ Cyro Lacedæmoniorũ mãdata ꝓferret. Cyrus audiẽs q̃ Lacrines ꝓferret, rogaſſe fertur circũſtãtes Græcos, q̃nã hoĩes eſſẽt Lacedęmonij, & q̃ multi numero. Mox vbi hoc cognouiſſet, ad Spartiatã dixiſſe: Eqdẽ nõ extimui vnq̃ hoĩes illos, quib» locus eſt media vrbe vacuus, ad quẽ collecti mutuis ipſi ſibi iuramẽtis imponerẽt. His (ſi modò ſuperi me ſeruauerint incolumẽ) nõ Ionũ, ſed ꝓpria ſua incõmoda erũt deplorãda. Hęc in vniuerſos Græcos verba detorſit Cyrus: quia fora ampla haberẽt in quib» negotiationibus vterentur illi, Perſæ ipſi horũ nullo diſtinerentur, neq; illis vllũ forũ. Poſt hæc Sardis Tabalo hoĩ Perſæ cõmiſit. Crœſi aũt cæterorumq; Lydorum theſaurum, Pactyæ Lydo tradit deferendum. Ipſe verſus Ecbatana cõtẽdit, Crœſum vnà ſecum ducens, Ionum interim nõ magna habita rõne, etiãſi primi adoriẽdi fuiſſent. Q̃quidẽ Babylõ ei obſtaculo eſſe videbat, & Bactriana quoq; natio, itẽ Sacæ atq; Ægyptij, in quos ipſe expeditionẽ facere in aĩo habebat: in Ionas autẽ aliũ quẽpiã imperatorẽ mittere. Poſtq̃ Cyr» è Sardis Lydos exegit, Pactyas à Tabalo atq; Cyro deſciſcit. Et quia Lydorum theſaurum habebat, cõſcẽſis nauib» auxiliarios mercede cõducit, maritimisq; oĩb» ꝓſuadet, vt cõem ſecum expeditionẽ ſuſcipiant. Quib» ſuccedentib», Sardis caſtra admouit, Tabalumq; in arce vndiq; cõcluſum obſedit. Cyrus hęc ex itinere intelligẽs, Crœſum hunc in modum allocut» eſt: Quiſnã, inquit, Crœſe finis erit eorum q̃ nunc mihi accidunt, q̃n nõ ceſſant Lydi, vt videnť, tãtiſp & ſibi & mihi negocium faceſſere, dum eos ꝓrſus delere aggrediar? Videor equidẽ ꝓinde feciſſe atq; is, qui occiſo pre, filijs pepercit. Siquidem ego te capto, qui plus q̃ Lydorum parẽs es, ipſis Lydis vrbẽ ſuã reddidi. Cùm hãc ſuã ſententiã Cyrus expoſuiſſet, Crœſus excepit, veritus nimirum ne Sardis funditus euerteret: Rex, inquit, Cyre quanq̃ prudẽter tu rectęq; dixiſti, moderaberis tñ furori, neq; patieris antiquam hanc vrbem ita excindi, q̃ cùm ſuperiorum, tum eorũ q̃ nunc acciderunt, cauſa nõ ſit: nam priorum ego auctor fui, id qđ meopte hoc capite pẽdo: pſens factum Pactyas deſignauit, cui tu Sardis cõmiſeras. Hic tibi pœnas det, Lydis autẽ veniã dabis. Modò hęc impera, ne videlicet aliqñ viri b» aucti, vel defectionẽ meditari auſint, vel moleſti eſſe poſſint. Interdices illis ne arma bellica poſſideãt, iubebisq; vt ſupra tunicã pallium geſtent, induti cothurnos. Ad hæc ijſdẽ citharã cantusq; indulgebis, deniq; cauponari, liberos inſtituere, & mox cõperies, ô rex viros in mulieres degeneraſſe, nihilque metuendum ne rebelles vnq̃ à te deſciſcant. Hæc ideo Crœſus ſuggeſſit, ratus optabiliorẽ Lydis hanc eſſe cõditionẽ, q̃ ſemel ſubactos populari, ſat ſciens, ni ptextum idoneum cõminiſceret, non ꝓſuaſurum vt inſtitutum detrectaret. Adde q̃ formidabat ne in poſterum aliqñ Lydi, ſi imminentem calamitatem effugiſſent, rebellantes à Perſis funditùs extinguerent. Cyrus hac Crœſi admonitione gauiſus, remiſſaque iracundia, rñdit ei ſe pariturum. Accerſitoque continuò Mazare homine Medo, eadem illi præcipit, quæ Crœſus ſuggeſſerat Lydis imperanda: Atque præter hæc mandauit, illos omnes ſub corona venundari, quotquot vnà cum Lydis Sardis oppugnaſſent: Pactyã autem viuum ad ſe perduci. Et hæc quidem ex itinere præcipiens, Lydos compulit ad Perſarum mores recipiendos. Pactyas intelligens exercitum non procul abeſſe, conterritus confugit Cumam. Mazares verò nihil cunctatus, Cyri exercitus partem, quã ſecum ducebat, Sardis promouit. Verùm vbi Pactyam iam vnà cum ſuis commilitonibus Sardis abiiſſe cognouerat, primùm Lydos adegit Cyri mandatis obſecundare. Et iam inde Lydi omnem vitæ rationem commutarunt. Deinde Mazares nuncios Cumam miſit, qui Pactyam repoſcerent. Cumæi verò conſilio inito ſtatuerunt ad deum apud

Pythermꝰ Lacedęmonios rogat auxilium.

Lacrines.

Cyri reſpõſum ad Spartiatas, Græcorũ negociationes.

Pactyas Lydus à Cyro deficit.

Hæc quem admodũ pleraq; alia, reprehendit Plutarch. in libello quẽ contra Herodot. edidit.

Crœſi reſponſio & cõſilium.

Mazarẽs Medus.

Branchidarum oraculum de Pactya.

Brachi las referendũ,qd facto opus eſſet.Erat em illic oraculũ ꝓuetuſtũ, quo Æoles Ionesq; coĩter vti cõſueuerant. Oraculum hoc in Mileſiorum agro eſt ſitũ ad Panormum lacum.Miſſis igit ad Branchidas conſultorib⁹, rogabãt quidnã faciendo hac in re Deo gratificarent.Conſulentib⁹ rñſum eſt,Pactyã Perſis eſſe ꝓmittendũ. Quę vbi relata audiuerũt Cumęi,putauerũt oraculo acquieſcendũ,Pactyamq; reddendũ. Cęterũ cùm huc bona pars ꝓpenſa eſſet,Ariſtodicus Heraclides, vir inter cæteros Cumęos clarus,ſeu oraculo parum fidẽs,ſiue ipſos cõſultores oraculi rñſum nõ rectè ꝓferre exiſtimans,cõſtanter obſtabat,quò minus oraculo Cumęi obtẽperarent.Vnde factum eſt,vt iterum de Pactya conſulturi,alij mitterent ſacerdotes cõſultores, inter quos ipſe quoq; Ariſtodicus erat.Hi cùm ad Branchidas ꝓueniſſent, ex oĩb⁹ ſciſcitãs Ariſtodicus oraculum,rogabat in hæc verba: O rex,venit ad nos ſupplex Pactyas Lydus,mortẽ fugiens violentã: Perſæ eundẽ repoſcentes,iubent Cumęos hoiem dimittere.Nos Perſarum potẽtiã formidãtes,tñ ſupplicẽ tantiſper reddere detrectauimus, dum intelligeremus ex te indubitatò,qd facere nos conueniret. Hunc in modum ſcitanti Ariſtodico,idẽ rurſus rñdebat qđ priores retulerãt,nempe Pactyã Perſis ꝓmittendum.Poſt hæc Ariſtodicus tale qppiã de induſtria aggredit: Tẽplũ circũiens, paſſeres aliasq; auiculas,q̃ fortè in tẽplo iſtic nidulabant,è nidis exemit. Quę cùm ille faceret,memorant vocẽ ex adyto auditã,q̃ ad Ariſtodicum ferretur,atq; huiuſmodi q̃dã ſonaret: Hoĩm ſceleſtiſſime,qnã libido te inceſſit,vt auderes meos ſupplices diripere? Ariſtodicum nihil dubitaſſe ad hunc modũ rñdere: Et tu,inqt,rex huiuſmodi auxiliũ fers ſupplicib⁹, qñ Cumæos iubes Pactyã tradere Perſis. Cui deus rñdens: Eqdẽ,inqt,iubeo,vt impij malè ꝓcatis,neq; deinde oraculũ hoc de reddendis vĩris ſupplicib⁹ laceſſatis.Porrò vbi rñſum hoc poſtremum referrent Cumæi,neq; volẽtes Pactyã Perſis tradere interimendum,neq; eundem penes ſe detinendo Cyrum ad vrbis ſuæ expugnationẽ excitare,hominẽ ablegant in Mitylenã.Mitylenæi, cùm Mazares ſubinde ꝓ nuncios Pactyã flagitaret,paciſcuntur ꝓ certa mercede mittendum: quod tñ nolim indubitatò aſſeuerare,qñquidẽ nõ fuit ꝓſoluta.Cumæi cognoſcentes ea q̃ circa Pactyã à Mitylenæis geſta eſſent,miſſo ad Lesbũ nauigio, Pactyã deportant in Chium.Indidem nimirum ex Mineruæ tutelaris deæ tẽplo violenter raptus,à Chijs redditur.Reddiderunt aũt ꝓ Atarnei mercede.Atarneus aũt locus eſt Myſiæ,Lesbo è regione ſitus.Et ſic qdem in cuſtodia Perſæ habuerunt Pactyã,vt Cyro cùm primũ liceret traderetur.Atq; multo iã inde tpe,Chiorum nullus ex Atarneo neq; molis libauit hordeaceis deo cuiq̃,neq; ſecundæ menſæ fructib⁹ inde decerptis vtuntur.Breuiter,oĩa à ſacrorũ vſu remouentur,q̃ è ꝓuincia illa ꝓueniunt. Poſtq̃ verò Pactyas iã à Chijs traditus fuit,Mazares mox in illos caſtra ꝓmouit, q vnà cum Pactya Tabalum oppugnaſſent: & partim Prienẽſes ſubegit,partim Mæandri cãpum incurſauit, frumentationẽ militib⁹ faciẽs,Magneſiam etiam pari modo. Poſtremò Mazares morbo correptus,vita defungitur.In defuncti locum ſuffectus Harpagus, & ipſe Medus: nimirum quem Medorum tyrannus Aſtyages indignis epulis excepit,quiq; Cyrũ in regni poteſtatẽ inuexit.Hic inq̃ à Cyro inſtitutus dux,ſimul atq; in Ioniam venit,vrbes ductis aggerib⁹ cepit.Nam vbi mœnia,ciuesq; vndique exercitu clauſiſſet,aggere ad murũ obiecto citra negociũ expugnauit: atq; ſic Phocæa prima Ionũ ciuitate potitur.Phocenſes primi Græcorum lõgis nauib⁹ vſi feruntur. Adriam ſimul & Thyrrheniam,Iberiam atq; Tarteſſam occupauerunt.Nauigijs aũt vtebantur nõ roſtratis, ſed penticõteris,hoc eſt,lembis quinquagenũm remorum: Hi cùm primùm Tarteſſum veniſſent,grati admodum fuerunt regi,cui nomen erat Argathonio, quiq; iam 80.annis Tarteſſiorum regno ꝓfuerat.Vixit autem annis 120.Atq; Phocenſes Argathonio iſta occaſiõe redditi ſunt amiciores: q videlicet Phocenſes iuſſit Ionia relicta, in ſua ditione ſedes deligere vbicunq; illis libẽret. Verùm vbi hoc nõ ꝓſuaſiſſet Phocenſibus intelligeretq̃; interim Medum in eos exercitum ducere,pecunias numerauit ad vrbem muro circundandam, & quidem liberaliter numerauit. Siquidem ipſius muri ambitus non paucorum eſt ſtadiorum, totusque è maiuſculis lapidibus,

ijſque

Ariſtodic⁹

Vox ex adyto.

Minerua tutelaris.

Pactyas traditus Perſis.

Mazares moritur.

Phocæa quomodo capta.

Nauibus longis qui primi vſi.

Argathonius.

Phocenſiũ murus.

ijsq; affabrè cõcinnatis. Et murus quidẽ ille hoc pacto fuit cõstructus. Porrò Harpagus exercitum ꝓmouens, vrbẽ oppugnauit: cùm postulasset prius, si vellent Phocenses sibi sat esse, vnũ duntaxat muri ꝓpugnaculũ demoliri, vbi habitationẽ extrueret, cætera illis se ꝓmissurũ intacta. Phocenses seruitutẽ auersantes, rñderunt diẽ vnũ se ad cõsultandum sumpturos, interim dum cõsultaret, ille exercitũ ab vrbe reduceret. Harpagus aũt quanq; se scire diceret qd facturi essent, tñ ꝓmissurum vt cõsultarent. Etem̃ simul atq; ille exercitũ reduxit, Phocẽses cõtinuò lẽbos instruunt, qb⁹ liberos vnà cũ vxorib⁹ atq; supellectile vniuersa imponerent: ad hæc statuas quoq; & donaria, nisi q̃ vel ferrea vel lapidea, aut deniq; picta essent, oĩa nauib⁹ important, qbus & ipsi cõscensis, soluerunt: traiecerunt́q; in Chium. Phocæam aũt iã desertã hoĩbus, occupauerunt Persæ. Phocenses aũt postq̃ ipsis Chij insulas quas Oenusas vocant, licitantibus addicere nollent, metuẽtes ne illuc emporium transferret, obq̃ hanc causam hæc eorũ insula clausa fuit, cõcesseruntq; in Corsicã. Hìc em̃ iã ante 20. annos ciuitatẽ ex vaticinio cõdiderũt, noĩe Alaliã. Interea Argathonius fatis cõcesserat. Porrò Corsicã traiecturi Phocenses, prius diuerterunt Phocæã, p̃sidiaq; illic Persarum, q̃ ab Harpago fortè custodiæ causa relicta fuerant, trucidarunt. Quibus patratis, quotquot ex classica sodalitate supererant, cõmuni cõsilio sese mutuis execrationibus dirisq; deuotionib⁹ astringunt. Ad hæc grande saxũ in mare demergunt, iuramentoq; cõfirmant, nõ prius se de repetenda patria cogitaturos, q̃ saxũ vadis imis leuatum renarit. Cõmodũ verò ꝓfectionem molientib⁹, plusq̃ dimidiã eorũ partẽ desideriũ cepit ingens paterni soli, morumq; Phocensium. Et pleriq; etiã violato iuramento remigrarunt in Phocæã. Alij verò iureiurãdo satisfacientes, soluẽtesq; ex Oenusis, Corsicã rectà petunt. Quò cùm appulissent, cõmuniter habitabãt vnà cũ alijs colonis annis 5. sacraq; erexerunt. Cæterùm vbi iã vicinos circunquaque hostili more popularent̃, cõmuni sententia bellum in eos adornant Thyrrheni atque Carthaginienses, vtrique sexaginta nauibus instructi. Phocenses ex aduerso armati sexaginta quoq; naues milite implent, obuiamq́ue illis procedunt in mare, quod appellaĩ Sardonium. Cõmissa classica pugna, Phocensibus Cadmæa q̃dam contigit victoria. Nam quadraginta illis naues perierunt, reliquæ viginti contusis rostris factæ inutiles. Regressi aũt Alaliam, sumptis liberis, vxoribusq;, atque reliquis facultatibus, quantum naues ferre poterant, relicta Corsica demigrarunt in Rhegium. Verùm è nauibus illis q̃ perierant, quotquot homines in Carthaginiensium Thyrrhenorumq; manus ꝓuenerunt (capti em̃ plurimi) hi oẽs protracti è nauibus, lapidibus obruti sunt. Deinceps verò q̃cunque ex Agyllensium vel pecoribus, vel iumentis atque hominibus locum illum accesserunt, vbi Phocenses lapidati fuerant, cõtinuò morbida fiebant, stupore atque igne corripiebant̃ sacro. Agyllenses Delphos miserunt, volentes cõmissum illud expiare. Pythia hæc eos iussit facere, q̃ etiam nunc ab Agyllæis obseruantur. Nã & iusta illis ꝓsoluunt magnificè, & gymnicum celebrãt certamen. Et Phocenses q̃dẽ huiusmodi fato vsi sunt. Illi autem q hinc ꝓgressi Rhegium cõfugerant, ciuitatem condiderunt in agro Oenotriæ, q̃ nunc appellatur Hyela. Atque Phocensium in Ionia res sic habent. Simile quiddam accidit Teijs, quos simul atq; aggerum beneficio cepisset Harpagus, oẽs conscensis nauibus traiecerunt in Thraciã, ibidemq; vrbem condiderunt Abdera, cuius fundamenta prius iecit Temesius Clazomenius: sed nihil ꝓ hac sua opera fructus reportãs, à Thracib⁹ explosus est, nunc tñ à Teijs apud Abdera heroum colitur honoribus. Hi igitur Ionum soli seruitutem non ferentes, patrium solum reliquêre. Verùm alij Iones, p̃ter Milesios, p̃lio superati tandẽ, accesserunt Harpago, sicut & illi q defecerunt, virosq́ue se strenuos declararũt, ꝓ suis qsque fortiter pugnãs. Superati aũt & capti, in sua quique patria remãserunt, eaq́ue q̃ imperabant̃ subierunt Milesij, q iã Cyro fœdere astricti, quietẽ agebãt, quẽadmodum superius à me cõmemoratum est. Hunc itaq; in hunc modũ Ionia secundò in seruitutẽ redacta. Porrò vbi Ionib⁹ ijs potit⁹ esset Harpag⁹ q cõtinẽtẽ habitabãt, insulani horum exemplo con

Phocensium demigratio.

Oenusæ insulæ.

Phocensiũ execratio. Massa ferrea μύδρος.

Thusci & Thyrrheni.

Phocenses prælio victi à Corsicis, insulæ coguntur secedere.

Phocenses capti lapidantur.

Phocensiũ iusta.

Teiorum demigratio.

Insulanorũ deditio. plo cõterriti, vltrò sese dediderunt Cyro. Iã verò Ionib⁹ etiãsi malè affectis, nihilominus sese ad Panionium recipientib⁹ audio Biãtem Prienẽũ saluberrimum dedisse cõsilium, cui si obtemperassent, licuisset Græcorum oĩm felicissimos viuere. Siquidem ille suasit, vt cõmuni classe soluentes, Sardiniã peterent. Ibidem vna quadã vrbe oĩm Ionum cõstructa, absq; seruitute liberi feliciterq; viuerent: nimirum insula inter oẽs maxima recuperata, alijs imperarent. Sin autẽ manerent in Ionia, nullã sibi apparere libertatis spem. Hæc Biantis sententia ipsis Ionib⁹ periclitantibus ꝓdita fuit. Sanum quoq; Thaletis illud cõsilium, iã ante subactã Ioniã datum: nempe q̃ iusserat Ionas vnã quandã cõmunem curiã habere, eamq; in Teio: ꝓptereà q̃ Teos in media esset Ionia. Alias autem vrbes habitatas nihilominus huic parituras q̃ aliarum vrbium tribus, legibus parérent. Atq; hi qdem huiusmodi cõsilia dederunt. Harpagus subacta Ionia, in Caras exercitum traduxit, & Caunios atq; Lycios, vnà ducens Ionas atque Æoles. Nã Cares ab his oriundi, ex insulis ꝓgressi sunt in cõtinentem. Olim em̃ Minoi paruerunt, appellabantq; Leleges, & insulas habitabãt, tributum autem nullum pendebant, quantum equidem possum superiora repetendo è lõgissimo auditu cõie ctare. Ijdem cùm Minos flagitabat, naues ei implebant. Ille felici vsus belli successu, multos agros populat⁹ est. Caricæ gentis oĩm q̃ illis temporib⁹ claruerunt ingeniosissimę, memorant tria inuenta: quippe galeis cristas imponere, primi docuerunt Cares, clypeis signa adiunxêre, postremò lora quoque scutorum excogitauerunt: anteà nanque citra habenas gestabãt quotquot clypeis vtebant̃, & baltheis duntaxat coria ceis sultos, collo sinistroque humero sustinebant. Post Caras verò tpe longo succedente, Dores atque Iones ex insulis egressi, in continenti sedes posuerunt. Hunc in modum Cretenses de Caribus referunt. Quanq̃ his non assentiunt̃ Cares, q̃ se Aborigines atque indigenas esse memorant, eodemque noĩe vsque vsos. Apud Mylassos Iouis Carij delubrum ostentant vetustissimum, quo communiter Mysi quoque atque Lydi vtunt̃, vt q̃ Carib⁹ sint germani. Quippe tam Lydum q̃ Mysum Caris fratrem appellant, atque ob id eodem vti fano. Quotquot alterius sunt gentis, etiamsi Carum lingua vtant̃, non tñ sacro participant. Caunij, quantum mihi videtur, indigenæ sunt, etsi ipsi se è Creta oriundos affirmant. Linguam sanè aut ipsi ad Caricam accommodauerunt, aut Cares Caunicam edidicerunt, id qd̃ ęgrè dijudicari potest. Siqdem legib⁹ vtuntur cùm ab alijs gentib⁹, tum à Carum moribus multum diuersis. Nam apud illos laudatissimum habetur, iuuentutem frequenter amoris gr̃a ad compotationes conuenire, tam viros q̃ mulieres atque pueros. Sacra principio sibi constituerunt externa, quorũ posteà ꝓtæsi, cùm patrijs duntaxat videretur vtendũ dijs, Caunij oĩs ætatis sumptis armis, sacerdotem ad Calyndicos vsque montes ꝓsequuti sunt, fustib⁹ cædentes, exclamantesq; externos se exigere deos. Et huiusmodi morib⁹ illi vtebantur. Lycij è Creta ab initio originẽ traxerunt. Cretã em̃ primũ vniuersam barbari colebant: deinde cõtendentib⁹ ꝓ imperio Europæ filijs Sarpedone atq; Minoẽ, Minos superior fact⁹ expulit Sapedonẽ, eiusq; gregales. Hi ꝓpulsati, Asię ditionẽ occupauerunt Milyada. Et quã nunc Lycij colunt, olim erat Milyas, & Milyę iam tunc appellabantur Solymi. His igitur imperitabat Sarpedon. Mox Termilæ appellati, quo nomine etiã vicini eos appellabant tantisper, dũ Lycus Pãdionis filius à fratre Ægæo Atheniis pulsus, ad Sarpedonem in Termilas abijsset, factũque esset, vt tẽporis ꝓgressu ad Lyci nomen Lycij vocarentur. Legibus vtuntur partim Cretensiũ, partim Carum. Quanq̃ hoc vnum ꝑter cęteros homines ꝓ lege habent peculiare, q̃ à matribus nomina sibijpsis indunt. Et si quis obuium ꝑcontetur qsnã sit, quáue familia ortus, à matribus auijsque ꝓtinus genus suum repetet. Et si qua ingenua seruo nupserit, liberi qui ex his suscipiuntur, ingenui atque nobiles existimantur. Sin autem vir, vel inter ciues primarius vxorem duxerit externam aut pallacam, suscepti ex his liberi putantur non ingenui. Igitur illius tempestatis Cares nullum ꝑclarum factum relinquentes, ab Harpago subacti sunt. Nec Cares tantùm, verùm & vniuersi

Græci

Thaletis Milesij cõsilium.

Cares. Leleges.

Carum inuenta. Clypei lora. Crista galeæ.

Dores atq; Iones.

Cares indigenæ.

Mylassorũ fanum.

Caunij ab origines.

Caunicorũ mores.

Caunij externos exigũt deos.

Milyas. Mynias forte.

Lyciorum nomen & leges.

A matribus repetitum genus.

Maternũ genus nobilius.

Græci, quotquot illam regionem tenebant. Tenebant eñ cùm & alij, tum Lacedæmoniorum coloni Cnidij, quorũ regio declinat ad pontum, appellat̃ Triopium. Nã cùm initium Bybleſiæ ex peninſula incipiat, ſintq; Cnidij ꝓpemodum circunflui: eã partem qua boream ſpectat, Ceraunius claudit ſinus, auſtralem verò Symanum Rhodiumq; mare. Reliquum frontem, hoc eſt, iſthmum qui perq̃ exiguus eſt, nẽpe quinque ſtadiorum, Cnidij tentauerunt perfodere: volẽtes intereà dum Harpagus Ioniã euerteret, ſuam ditionẽ in inſulæ formam redigere. Eratq; hic iſthmus quem ꝓfodere ſtatuerant, ea parte qua continentem ſpectat, Cnidia. Id iam multa manu conanti bus, diuinitus arbitror aliquid repugnaſſe, quod nimirum oẽs qui manum admouerent, læderet, cùm alias corporis partes, tũ ꝑcipue oculos infeſtante petra. Cnidij miſſis nuncijs Delphos, rogant quídnam eſſet, quod tantopere conatibus eorum aduerſaretur. Pythia, vt ipſi referunt Cnidij, ſenario verſu reſpondit in hanc ſententiam:

Iſthmum neque aggerate, neque fodite.
Iupiter nanque ipſe, ſi placuiſſet, feciſſet Inſulam:

Cùm rñdiſſet hunc in modũ Pythia, Cnidij à ꝓfodiendo Iſthmo deſtiterunt, ſequentiq; cum exercitu Harpago, vltrò ſeſe non commiſſo ꝓlio dediderunt. Pedaſij, q̃ mediterraneam ſupra Halicarnaſſum colunt, alijq; vitini maximam diligentiã adhibere ferunt, vt eorum ſacerdos Palladi ſacrã barbã habeat, id quod ter illis accidiſſe putat: hi ſoli in Caria populi Harpago diu reluctati, multum negocij exhibuerunt, montẽ extruendo, cui nomen Lyda. Tandem tamen & ipſi expugnati. Cæterum vbi in Xanthium campum exercitum ꝓduxiſſet Harpagus, Lycij contrà progreſſi, pauciq; cum multis confligentes, ſtrenuè ſeſe geſſerunt. Superati autem ꝓlio fugatiq́ue, in vrbem ſeſe recipiunt, vxores, liberos, atque pecunias vnà cum totis familijs in arcem cogũt, admotoq; igne arcem vnà cum cæteris rebus incendunt. Quæ vbi feciſſẽt, ipſi regreſſi iureiurando ſe mutuò aſtringunt, & cum hoſtibus iterum congrediunt̃, fortiterq; pugnando omnes oppetierunt. Ex Lycijs autem qui Xanthij dicuntur eſſe, hi oẽs ꝑter octoginta quoſdam Iſtiæorum ſunt cõuenæ. Qui octoginta tum emigrarũt, atq; ita ſuperſtites remanſerunt. Atq; Xanthum hunc in modum obtinuit Harpagus, pari modo Caunum. Nã Caunij Lycios magna ex parte imitati ſunt. Igit̃ inferiorem Aſiã Harpagus ſubegit: ſuperiorem ipſe Cyrus deuicit, oẽm gentem euertens, nullãq; relinquens. Ego illorũ geſtorum pleraq; ꝓtermittã, & ea duntaxat prodam, quæ illi q̃ plurimùm laboris exhibuerunt & memoria digna ſunt. Igitur Cyrus vbi continentẽ vniuerſam ſuæ ditionis feciſſet, Aſſyrijs bellum intulit. Aſſyriæ cùm aliæ multæ magnæ vrbes ſunt, tum verò celeberrimi nominis ac validiſſima Babylon, illic vbi euerſa ab iſtis Nini regio extiterat. ea vrbs in ingenti planicie ſita eſt, forma quadrata, magnitudine quoquò verſus centenũm vicenũm ſtadiorum, in ſumma quadringentorum & octoginta in circuitu quatuor laterum vrbis. Tãta eſt Babylonis vrbis magnitudo, quæ ita exornata eſt, vt alia nulla earum quas nos nouimus. Iam primùm foſſa ambit alta atque lata, aquæ plena. Deinde murus, quinquaginta cubitorum regiorum craſſitudine, ducentorum celſitudine. Eſt autem regius cubitus, q̃ mediocris tribus digitis maior. Operæ precium eſt me præter hæc diſſerere, quemadmodum humus è foſſa ſit egeſta, & murus effectus: Vt quidq; terræ in deprimenda foſſa efferebant, ex eo lateres ducebant, quorum cùm magnam vim extraxerant, eos in fornacibus coquebant. Poſteà cœno vtentes, aſphalto feruenti per triceſimum quenque laterum ordinem ſummitates arundinum inſtipatas conglutinabant: & primùm labra foſſæ, deinde ipſum murum ad eundem modum, ſuper quem circa oras extruxerunt dictas ſingularias, alteras alteris obuerſas: inter quas tãtum intercapedinis relinquebatur, vt quadriga interagi poſſet. Eius per ambitum centum portæ ſtabant, æreæ omnes, cum cardinibus itidem poſtibusq́ue. A Babylone octo dierum itinere abeſt alia vrbs, nomine Is, vbi fluuius eſt haud magnus eiuſdem nominis, qui ſe deuoluit in flumen Euphratem: Hic itaque fluuius Is vnà cum aqua permultos reddit

Cnidij. Triopium. Byblefia.

Iſthmus Cnidiæ.

Cnidiorũ deditio. Pedaſij. Palladis barba.

Lycij victi.

Xanthij. Iſtiæi. Caunij.

Babylon. ſitus.

Cubitus regius qd.

Babylon. conſtructio.

Is vrbs & flumen.

dit aſphalti bituminis grumos, q̃ aſphaltus ad murum Babylonis cõportabat. Hunc in modum Babylon extructa eſt. Eius duæ ſunt plagæ, quas interfluit fluuius nomine Euphrates, qui magnus & altus & celer, ex Armenijs in rubrum mare decurrit. In hunc vterq; murus lacertos exporrigit, eiusq; incuruæ vtrinq; ripæ coctilib⁹ lateribꝰ ꝓ maceria ꝓtexunt. Ipſa vrbs plena domibꝰ eſt ternarũ quaternarũq; cõtignationũ, ſecta in vias rectas, cùm alias, tum verò trãſuerſas, q̃ ad flumen ꝓtingunt. Ad quarum ſingulas ꝓ numerò vicorũ portulæ factæ ſunt in maceria, q̃ flumen ſepiebat, & ipſæ æreæ, & ad flumen idẽ ferentes. Et hic quidẽ murus lorica eſt. Alter verò interior non multò q̃ hic debilior, ſed exilior. In vtraque vrbis media platea, eſt murus erectus, quorũ hic regiã cõprehendit ambitu ꝓgrandi atque valido: In altero Iouis Beli templum æreis portis, id quod mea etiã nunc ætate extat, duorũ vndecunq; ſtadiorũ amplitudine, figura quadrata. In ſacri medio turris ſolida, craſſitudine ſimul & altitudine ſtadij, cui alia rurſus ſuperimpoſita turris, & huic deinde alia, ad octauã vſque. His extrinſecus ſcalæ ſunt in circuitu adhibitæ, ꝑ quas ad ſingulas cõſcenditur turres. In medijs gradibꝰ ductus, ſellæq; in hoc factæ, in q̃bꝰ aſcẽdentes liceat ſedere ac cõquieſcere. In poſtrema turri ſacellum eſt aliud, in quo lectus eſt ſplẽdidè ſtratus, & appoſita in mẽſa aurea. Statua in hoc ſacello nulla eſt, neq; hîc noctu cubat hoĩm aliq̃s, ꝓter mulierẽ vnã ex indigenis, quã ex oĩbus deus delegerit, vti narrãt Chaldæi huius dei ſacerdotes. Narrãt em̃ illi, tametſi mihi parũ credibilia referre videnť, deum videlicet ipſum tẽplum ingredientẽ, in hoc cubili cõquieſcere, ſicut & Thebis Ægyptiacis. ad eũdẽ modũ in Thebani Iouis fano, ſi modò Ægyptijs fides habẽda eſt, mulier quoq; cubare creditť: quæ mulieres cum viris nõ putanť habere conſuetudinẽ. Idẽ fit apud Patara Lyciæ ciuitatẽ, q̃n oraculum celebrat. Neque em̃ id fit ꝓpetuò: vbi id futurũ eſt, vates noctu in tẽplum cõcludiť. Porrò in Babylone ꝓter hæc cõmemorata, aliud eſt ſacellum inferius, quod Iouis magnã habet ſtatuã, eãq̃ aureã, pone menſam, & ipſam auream, ſimul & ſuſtentaculum cum ſella, oĩaq̃ aurea, adeò vt Chaldæi octingentorum talentorum auri opus exiſtiment. Extra templum altare eſt, & ipſum aureum: atque ꝓter hoc aliud altare ingens, in quo ſolennes hoſtiæ immolanť, quãdoquidẽ aureũ illud nõ licet hoſtiarũ ſanguine polluere, ꝓterq̃ lactentium. Inſuper in hoc maiuſculo altari Chaldæi quotãnis centũ millia talentorum thuris adolent, q̃n huic ſuo deo ſacra faciunt. Eratq̃ in hoc templo etiãnum illo tempore ſtatua duodecim cubitorum è ſolido auro: quam̃ ego hanc non vidi, ſed ea refero q̃ à Chaldæis referunť. Hãc ſtatuã Darius Hiſtaſpis filius inſidioſè captãs, nõ auſus tñ fuit diripere, ſed quã poſteà Xerxes Darij filius abſtulit, ſacrificio (qui vetabat ſtatuã loco dimoueri) interempto. Atque illud templum hoc pacto fuit ornatum. Sunt & multa priuata donaria. Huius Babylonis multi quoque alij reges extitêre, quorum in exponendis rebus Aſſyrijs mentionẽ faciã, qui & muros ornauerunt & templa: & inter eos duæ fœminæ. Harum prior, q̃ quinq; ætatibus ante poſteriorem regnauit, vocata eſt Semiramis. Hæc per planitiem aggeres extruxit ſpectaculo dignos, cùm antehac flumẽ eam omnem reſtagnare ſolitus eſſet. Poſterior regina Nitocris noſe extitit ſuperiore ſolertior. Cuius cùm alia monumenta extiterũt, q̃ ego cõmemorabo, tum verò hoc, quod animaduertens imperium Medorum ingẽs ac pacatum, ſubactasq̃; ab his multas vrbes, & inter has Ninum, ꝓmuniuit ſe omnibus q̃ potuit maximè. Ante omnia fluuium Euphratem, q̃ primùm mediã ipſorum vrbẽ interfluens, rectus erat, tortuoſum reddidit, foſſis ſuperius depreſſis, adeò vt quendã Aſſyriæ pagum, nomine Arderica, ter influat, & qui nunc è mari per Euphratem Babylonem verſus ſubuehuntur, ter ad hunc eundem pagum applicent, idq̃; triduo. & hunc quidem talem reddidit. Aggerem verò ex vtroq; fluminis labro aggeſſit viſu mirandum: tantæ eſt & magnitudinis & ſublimitatis. Multò ſupra Babylonem, aliquantulum ſeorſum à flumine, effodit paludis eluuiem, profunditate quidẽ ad aquam ſemper ducta: latitudine verò eiquoquò verſus trecentorum viginti ſtadiorum. Hæc foſſitia humus ad fluminis ripas aggeſta

Euphrates.

Iouis Beli templum.

Thebæ Ægyptiacæ.

Patararũ oppidum.

Darius. Xerxes.

Semiramis

Nitocris eiusq; egregia monimenta.

Euphrat. ductus atq; anfractus.

aggesta est, quem locum vbi depressit, crepidinem ambitus eius lapidibus induxit. Hæc duo, vt flumen flexuosum & lacuna tota fossa esset, ideo fecit, vt fluuius per multos anfractus retentus, sedatior mearet, & nauigationes in Babylonem essent tortuosæ, & ex ipsis nauigationibus lõgus ambitus lacunæ exciperet. Ad hęc, quęcunq; erat regio ad inuadendum opportuna, & cõpendiaria ex Medis via, hanc interseps̃it, ne Medi cõmercio Assyriorum ipsius negocia cognoscerent. Et hæc qdem ex ꝓfundo circũiecit. Cæterùm ex eis talem fecit cõmunitionem: Cùm sit vrbs in duas dirẽpta regiones, fluuio medium tenente, quoties aliquis ex altera in alteram regionem transire volebat sub regib» superioribꝰ, is necesse habebat nauigio transire: quod erat (vt reor) sanè molestum. Huic rei prospexit: siquidem vbi effodit effluuium lacus, aliud opere eodem monumentum sui reliquit. Saxa p̃grandia p̃cidit, q̃ vbi in expedito fuerunt, & locus depressus, in locum ipsum quem depresserat, omnem fluminis cursum auertit. Cùm hic locus effossus implerẽt, intereà pristino alueo arefacto, oras fluminis intra vrbem ac descensus, qui ex portulis ad flumen ferunt, extruxit coctis lateribus eadem ratione qua muri extructi sunt. Extruxit item circa mediam fermè vrbem pontem ex ijs quos effoderat lapidibus, ferro eos ac plumbo deuinciens. Hunc subli cijs quadratis, ꝑ quem Babylonij transirent, interdiu cõmittebat, easdem noctu tollebat: hac videlicet causa, ne ꝑ noctem transeuntes mutua furta exercerent. Vbi lacuna repleta est flumine, & opus pontis exornatum, tunc fluuium Euphratem è stagno in pristinum reuocauit alueum: atq; ita lacus quem foderat, visus est vtiliter factus, & pons in vsum ciuium extructus. Eadem regina hunc machinata est dolũ: Supra portas vrbis celeberrimas, in loco edito atq; cõspicuo, sepulcrum sibi extruxit, atq; his literis inscripsit: Si cui regum Babylonis post me futurorum fuerit pecuniæ penuria, aperto sepulcro sumat quantumcunq; libuerit pecuniæ, duntaxat indigens, alioquin ne aperiat. Nõ em̃ bonum fuerit. Hoc sepulcrum tàm diu fuit immotum, dũ regnum peruenit ad Darium. Is indignum esse ratus, se neq; vti quippiam his portis (ideo autẽ nõ vtebat, q̃ supra caput ipsius transeuntis mortuus situs esset) neq; sumere pecunias repositas, & eas ipsum ꝓuocantes, reserauit monumentum: in quo non qdem pecunias inuenit, sed literas ita dicentes: Nisi pecunia esses inexplebilis, & turpis lucri cupidus, haud aperuisses vrnas defunctorum. Talis extitisse hæc regina memorat̃. Aduersus cuius filium Labynitum, patris nomen, & Assyriæ imperiũ habentem, Cyrus exercitum duxit. Ducit autem rex* magnus exercitum, probè domi cõparata re frumentaria, atq; pecuaria. Portat̃ item aqua ex flumine Choaspe, Susa p̃terfluente, quo vno ex oĩb» fluminibus rex potat. Cuius Choaspis aquam decoctam, & in argentea vasa diffusam, ferentes ꝓmultæ carrucæ quatuor rotarum mulis trahentibus, assiduè comitant̃, quocunq; ille ꝓficiscitur. Cyrus Babylonem tendens, vbi venit ad Gyndẽ amnem (q̃ in Mantienis ortus montibus, ꝑ Dardaneos in Tigrim alterum amnem fluit, q̃ Opin vrbem p̃terlabens, rubro infundit̃ mari) conabatur hunc fluuium Gyndem traijcere, cùm non posset nisi nauibus traijci. interim ei qdam è sacris equis candidis petulanter ingressus fluuium, transire conabatur. Hunc fluuius vorticibus contorquens, obruendo abripuit. Cyrus perq̃ ægrè ferens hanc fluminis iniuriã, illi comminatus est, se sic redditurum eum tenuem, vt posthac facile vel à mulieribus transiri posset, ne genua qdem tingentibus. Hæc minatus, expeditione in Babylonem intermissa, copias suas bifariam diuisit. Dehinc alueos ad funiculum designauit centenos & octogenos, vtrinq; ad Gyndis labra oĩnò conuersos, quos distributis copijs effodi iussit. Et opus quidem, vt quod à tanta multitudine fieret, perficiebatur: tñ in eo faciendo eam æstatem triuerunt. Cyrus vbi Gyndem mulctauit in trecentos & sexaginta riuos diductum, & alterum ver illuxerat: ita porrò ire Babylonem pergit, Babylonijs eum ꝓducto exercitu p̃stolantibus. Qui vbi ꝓpius vrbem ille ꝓmouit, cum eo conflixerunt, prælioque fugati, in oppidum se receperunt. Ij tñ quia Cyrum iam pridem animaduerterant inquietum esse, viderantque omnes pariter gentes aggredien-

Epitap. Nitocreos, quod tamen à Plutar. Semiramidi attribuitur.

Contra Auaros

σρατεύειν δὲ βασιλεὺς ὁ μέγας, id est, duxit autẽ rex magnꝰ exercitũ.

Et ita vertendũ est: Siquidẽ regesPersarũ Magni dicebantur, vt in schoIijs Aristopha. annotatur in Plut.

tem,cõportauerant multorum ſanè annorum cõmeatus. Ideoq; tunc obſidionẽ nul lius momenti faciebant. Et Cyrus cùm iam in longo tpe nihil admodum res ꝓficerent,inops cõſilij erat. Tãdem ſiue alius ei anxio ſuggeſſit, ſiue ipſi in mentem venit qd in rem eſſet,ſic ſtatuit faciendum: Inſtructis vniuerſis cõpijs,partim quà fluuius vrbem ingrediẽ,partim à tergo quà egrediẽ,ꝑcipit,vt dum cernerent alueum poſſe trã ſiri,illac vrbem inuaderent. Ita inſtructis atque admonitis ſuis,cum inutiliori exercitus parte abijt ad ſtagnum. Eò vbi ꝓuenit,q̃ Babyloniorum regina fecerat apud flumen,& apud ſtagnum,quod erat palus,eadem ipſe fecit. Nam reuocato flumine, alueum eius priſtinum vado tranſibilem reddidit. Id tale vbi actum eſt,Perſę q̃ ad hoc ipſum inſtructi erant,ꝓ alueum vnde fluuius Euphrates abſceſſerat, mediorum ferè femorum tenus gnauiter Babylonem introierunt. Quos Babylonij ſi factum Cyri prius aut audiſſent aut ſenſiſſent,haud dubiè cõtempto eorum ingreſſu,peſſimo exitio affeciſſent. Nã obſeratis oĩb⁹ q̃ ad flumen ferunt portulis,conſcenſisque ſeptis,ip ſi ꝓ ripis ſtãtes illos ꝓgreſſos veluti in cauea excepiſſent. Nunc ex inopinato eis Perſæ aſtiterunt: & cùm capti eſſent q̃ media vrbis incolebant Babylonij, ꝓpter eius tñ magnitudinem nõ ſentiebaẽ (vt ferẽ) ab his q̃ circa extrema habitabant. Sed fortè qm̃ dies feſtus eis eſſet,exercendis choreis atque oblectationibus opera dabaẽ,donec plane rem animaduerterunt. Atque ita primùm capta eſt Babylon. Cuius vrbis quanta ſit potentia,cùm ex alijs multis pandã,tum verò ex hoc,q̃ cùm regi magno oĩs plaga,cui imperat,ſit diſtributa in ipſius atq; exercitus eius alimentum, ꝑter tributa ex duodecim, q̃bus annus cõſtat,menſibus,quatuor regio Babylonia, octo reliquis eũ omnis Aſia alit. Ita huius regionis potentia tertiã Aſię partem ęquiparat,& eius principatus,quem Satrapiam Perſę vocant,omnium ꝓuinciarum lõge eſt optimus,adeò vt Tritæchmæ Artabazi filio,qui ꝓ rege tributum hoc exigebat,ſingulis diebus ſingulæ argenti plenæ artabæ penderentẽ. Eſt autem artaba menſura Perſica, capacior q̃ Atticus medimnus tribus chœnicibus Atticis. Ad hæc erant ei peculiares equi, ꝑter bello deſtinatos,admiſſarij 800. cum equarum quibus admittebãtur 16000. nam ſinguli ad vicenas admittuntur. Prætereà canum Indicorum tanta alebatur multitudo, vt ad ꝑbenda eis cibaria,quatuor in eadem planitie magni vici attributi eſſent, aliorum tributorum immunes. Atque hæc præſidis Babylonis peculiaria erant. In Aſſyriorum terra parum pluit. quod in ea frumenti germinat,id demum eſt, quod ex flumine irrigatur. Irrigatur autem ſeges,& frumentum prouenit, non quemadmodum in Ægypto,flumine ſua ſponte in rura aſcendente,ſed manibus atque ſcrobibus irrigatum. etem̃ Babylonica regio oĩs,quemadmodum Ægyptiaca diſtinguit in foſſas, quarum maxima nauibus tranſiri poteſt,ad ſolem hybernum vergens, ex Euphrate exiens in Tigrim alterum flumen,iuxta quod vrbs Ninus ſita erat. Hæc regio omnium quas nos vidimus,longè optima eſt,duntaxat ferendo frumento. Nã in arborib. ferendis,ficu,vite,olea,nequaq̃ de principatu cõtendit. Cereris autem fructu ꝓcreando adeò ferax eſt,vt nunq̃ non ferè ducenta reddat: & vbi ꝑſtans bonitate ſe vincit,etiã ad tricena,quaternũm ferè digitorum latitudine triticeis atque hordeaceis folijs. milij verò ac ſeſami ꝓceritatem inſtar arborum etſi mihi cõpertam, tñ memorare ſuperſedeo,probè ſciens,his qui nunq̃ Babyloniam regionem adierunt,q̃ de frugiferis dicta ſunt,perq̃ incredibilia viſum iri. Oleo neutiq̃ vtuntur,niſi quod ex ſeſamis faciunt. Sunt eis paſſim per omnem regionem palmæ ſua ſponte naſcentes, pleræque fructiferæ: ex quibus & cibos & vinum & mel conficiunt,curantes more ficorum. Harum,vt aliarum arborum, Græci maſculas vocant,quarum fructum his q̃ palmulas ferunt,alligant,vt illinc prodiens culex,palmulas penetrans cogat matureſcere,alioqui occaſuras. Maſculæ enim in fructu culices ferunt,quemadmodum caprifici. Venio ad id,quod, ex oĩbus q̃ de ea regione ſecundum ipſam vrbem, mihi ꝓ ſummo miraculo eſt diſſerendum. Nauigia illorum q̃ ꝓ flumen commeant Babylonem, omnia ſunt orbiculata atque coriacea,q̃ pecuarij Armenij, qui ſupra Aſſyrios incolunt,

Stratagema

Babylon à Cyro capitur.

Incauta deſidia

Satrapia Perſarum.

Artaba menſura.

Numerus equorũ regis Babyl. & canum.

Aſſyriæ ſiccitas.

Nini ſitus.

Babyloniæ fertilitas.

Milij ac ſeſami proceritas.

Palmæ Babyloniæ.

Babyloniorum nauigia.

lunt,ex cæſis ſalicibus faciunt,inſtruuntq; pellibus,nudo illarum extrinſecus poſito in modum ſoli: neq; puppe diſcreta,neq; prora acuminata,ſed in ſpeciem clypei magis orbiculata. tale nauigium ſtramẽtis ſtipatum,fluuioq deferendum ꝓmittunt; cùm alijs rebus,tum verò dolijs è palmularum vino onuſtum, dirigentibus illud duobus, cum totidem palis: quorum alter introrſum palam trahit,alter exterius pellit. Fiunt aũt nauigia hæc & magna admodum,& minora,quorum maxima quæq; ferunt pondus 5000. talentorum,ſingula ſingulos aſinos viuos intus habentia,maiora etiã plures. In quos illi poſtq̃ nauigantes Babylonem ꝓuenerunt,onusq; diſtraxerũt,lignaq; nauigij,atque oia ſtramenta adduxerunt,pelles cõgerunt, & eos in Armeniã agitãt. aduerſo em̃ flumine nauigari ꝓ illius rapiditate nullo pacto poteſt. Qua ex cauſa nõ ex lignis, ſed ex pellibus nauigia fiunt. Ijdem vbi aſinos agitando in Armeniã redierunt,alia ad eundem modum nauigia cõparant. & naues q̃dem eorum tales ſunt. Amictu aũt tali vtunt: duabus amiciuntur tunicis, vna linea vſq; ad pedes demiſſa, altera ſuper hanc lanea: poſtremò cãdida & breui penula circundantur. Calceos gerunt gentis more, ſoleis Thebanis ſimilimos. Capita habentes comata mitris redimiunt, vnguentis toto corpore delibuti. Anulum ſignatorium ſinguli geſtant, & ſceptrũ affabrè factum, cui ſuperſtat aut malum, aut roſa, aut lilium, aut aquila, aut aliud q̃ppiã. nam abſq; inſigni geſtare ſceptrum, ipſis nefas eſt. Atq; hic eorũ corporis eſt cultus. Leges verò q̃ conſtitutæ ab ipſis, hæ ſunt: Vna quidem prudentiſſima, altera autem (quantũ ego ſentio) qua Henetos ex Illyrijs audio vti ꝓ ſingulos pagos. Semel quotannis iſta fiunt. Vbi virgines effectæ ſunt nubiles, eas congregant, & vniuerſas vnũ in locum conducunt, quas circunſiſtente virorum frequentia, ſurgens ꝓco ſigillatim vendit, ſed primum pulcherrimam oĩm, ſecundum hanc (vt q̃ plurimo vendat̃ auro) aliam euocat, q̃ poſt illam eſt ſpecioſiſſima. Vendunt autẽ in contubernium, quarum pulcherrimas quaſque Babylonij, q̃ locupletes, & ijdem cælibes ſunt, mercantur, vt quiſque licitando alterum ſuperat. At ex plebe q̃ ſunt cælibes, his non eſt opus pulchra forma, ideo pecunias ac turpiores accipiunt virgines. Nam ꝓco, vbi virginũ ſpecioſiſſimarum peregit venditionem, excitat deformiſſimã, ſi quis illorum mercari volens exiſtat, edicitq; quiſquis velit q̃ minimo auri ſumpto eam in matrimonium habere, donec illi qui minimo contentus eſt, fœmina addicitur. Ita aurum ex ſpecioſis virginibus conficitur, & ꝓ eaſdem cuicunque volenti deformes ac debiles collocantur. Quarum nullam cuique emptori fas erat ſine fideiuſſoribus abducere, ſed datis fideiuſſoribus de cõtubernio vxoris ita demum licebat abducere: ſi de hoc non conueniebat, lex lata erat vt aurum illi redhiberet. Quinetiam ex alio pago venientibus licebat vxorẽ mercari, ſi vellent. Hæc apud eos honeſtiſſima lex erat, q̃ tñ non perſeuerauit. Nouiſſimè aliud quiddam excogitauerunt, ne quis fœminas iniuria afficiat, néue quis aliam in vrbem abducat. Nam poſteaq̃ expugnati malè accepti ſunt, remq; domeſticam abſumpſerunt, vnuſquiſque plebeius ob victus inopiam filias ſuas adigit ad q̃ſtum corpore faciendum. Alteram item ſapienter condiderunt legem, languẽtes efferendi in forum (neq; em̃ medicis vtunt̃) vt de eorum languore conſulant qui eos adeunt, ſi q̃s & ipſe eundem paſſus eſt morbum, aut alium vidit patientem. Hæc viri q̃ illos adeunt conſulunt, hortanturq; ad ea q̃ ipſi faciendo effugerint ſimilem morbum, aut alium nouerint effugiſſe. Nec fas eſt cuiquã languentes ꝓterire ſilentio, nec antequam exploauerit quónam laboret ille languore. Sepulcra eiſdẽ in melle ſunt, luctus funebris Ægyptio ꝓſimilis. Quoties cum vxore miſcetur vir Babylonius, adhibito thymiamati aſſidet, & ex aduerſo mulier idẽ facit. Sub diluculum abluuntur ambo, nullum vas priuſquam ſe abluerunt tacturi. Eadem & hæc Arabes faciunt. Vna ijſdem Babylonijs lex eſt, omnibus modis execranda, nempe oĩbus mulieribus indigenis commune eſt, ſemel in vita ad Veneris templum deſidentibus, cum externis viris conſuetudinem habere. Cæterùm cùm pleræq; ſint diuitijs tumentes, q̃ ſui copiam facere recuſent, hæ vehiculis cameratis ſubuectæ, pro templo conſiſtunt, relicta

Babylonia orũ cult⁹.

Babylo. leges & inſtituta.

Virginum auct. apud Babylonios.

Nota

Aegroti quib⁹ modis curent apud Babylonios.

Nota

Sepulcra mellea.

Nota

Babyl. lex.

interim à tergo magna famulitij turba. Pleræque etiã hunc in modum faciunt: Ad tẽ plum Veneris ſcdent, nodis corollisque tempora reuinctæ, è quibus dum aliæ ſeorſum abeunt, aliæ egrediunt. Nam diuerticula vndecunq; ſic funiculis diſtincta aditũ præbent externis ad mulieres illas, quam cuiq; libuerit deligẽdam. Porrò cùm ſemel illic conſederint, non prius domum regrediuntur, quàm hoſpitum aliquis pecuniam mulieri in ſinum iniecerit, & cum eadem à fano ſeorſum abducta rem habuerit. Hoſpitem autem illum qui pecuniam obtulit, dicere oportet: Tanti ego tibi deam Mylitam imploro. Mylitam enim Aſſyrij Venerem appellant. Ac verò pecuniam illam, quantulacunq; ſit, non eſt fas reijcere, ſiquidem in ſacrum conuertitur vſum. Neque mulieri etiam permittitur hoſpitem aliquem repudiare, ſed quicunque is eſt, qui pecuniam obiecerit primùm, hunc illa ſequitur citra delectum. Poſtremò vbi iam congreſſa fuerit cum externo mulier, dea expiata, domum reuertit. Ac deinceps haud ita multo conduxeris. Iam q̃ forma ſunt elegantiori, citius (vt par eſt) expediuntur: q̃ verò deformes, diutius coguntur deſidere pro templo anteq̃ legi faciant ſatis. Fitq; interdum, vt vno atq; altero anno, aut etiam triennio atq; diutius expectare oporteat miſeras. Alicubi, nempe in Cypro, ſimilis q̃dam lex eſt. Hæc ſunt Babyloniorum inſtituta, quorum tres ſunt familiæ, quæ nullo alio niſi piſcibus victitant. Quos captos vbi arefecerint ad ſolem, hoc faciunt: In pilam deijciunt, ac piſtillis pinſunt: deinde linteis conſeruant, vnde quiſquis vult conſpergit, offamque facit, quam in modũ panis torreãt. Cyro poſt hanc gentem ab eo ſubactam, inceſſit cupido Maſſagetas in ſuam poteſtatem redigendi. Quæ gens fertur & magna eſſe & robuſta, ad auroram ſolisque ortum ſita, trans Araxem fluuium è regione Iſſedonorum. Sunt qui dicant eã Scythicæ nationis. Araxes Iſtro maior, & idem minor eſſe memorat: & in eo frequẽtes inſulæ Lesbo pares magnitudine: & homines qui illas incolunt, æſtate veſci radi cibus quibuſcunq; quas ipſi euellunt. Arborum autem fructus, quos maturos cõperiunt, in cibum reponere, quo per hyemem veſcantur. Apud eos etiam inueniri arbores talem fructum ferentes, qui iactus in ignem ab his, qui ad ſe calefaciendum cõuenerunt, foco circunſedentes incenſo igne ſic ebrios reddit odore ſuo, vt vinum Græcos: & eò vehementius, quò plus eius fructus fuerit iniectum, quoad conſurgatur ad tripudiandum, ac perueniatur ad cantum. Atq; hæc fertur eorum eſſe viuendi cõſuetudo. Araxes porrò fluuius à Mantienis quidem, vnde & Gyndes (quẽ Cyrus in trecentos ac ſexaginta diduxit riuos) fluit, ſed p ſexaginta ora prorumpens, q̃ vno excepto in paludes, eluuieſq; euoluitur, vbi feruntur homines habitare, qui crudis victitent piſcibus, & p veſtibus vtant vitulorum marinorum pellibus. Reliquum illud p apertum fluit in mare Caſpium, quod mare per ſeſe eſt, nec vllo cum alio commiſcetur. Nam & illud quod Græci omnes pernauigant, & id quod extra columnas vocat Atlanticum, & Rubrum, idem eſt mare. Caſpium verò alterum, ac p ſe ipſum eſt longitudinis quindecim dierum curſu nauis q̃ remis vtatur, latitudinis vbi ſpacioſiſſimũ eſt, octo dierum: qua ex parte ad veſperum vergit, Caucaſo p̃tentum monte, cùm maximæ vaſtitatis, tum ſummæ altitudinis, multas atq; in ſe omnifarias gentes habente, ac pleraſq; oẽs agreſti materia victitantes, vbi arborum frondes, his q̃ ſunt apud nos ſimiles feruntur eſſe, quibus contuſis & aqua dilutis, illi animalia ſibi per veſtes inſcribere dicuntur: eaq; animalia nunquam elui, ſed perinde atq; ab initio eſſent intexta, ſic cum reliqua lana veteraſcere. Horum quoq; hominum cõcubitus ſicuti pecorum in propatulo eſſe. Et ad veſperam quidem vergens hoc mare quod Caſpium vocat, Caucaſus cohibet: qua verò parte vergit ad auroram orientemque ſolem, planicies excipit proſpectu immenſæ magnitudinis. Quam ſpatioſam planiciem non exminima parte Maſſagetæ poſſident, quibus bellum Cyrus inferre cupiebat multis ac magnis ſolicitatus incitatusq; cauſis. Primùm ſua genitura, quòd videbatur maius q̃dam homine eſſe. Secundo loco, felicitate qua fuerat vſus aduerſus hoſtes. Quãcunque enim gentem Cyrus inuaſerat, ea gens nullo pacto potuerat euadere. Erat autem

Mylita.

Cypriorũ lex.

Cyrus in Maſſagetas.

Iſſedoni.

Fructus ebrios reddens.

Concubitus in propatulo.

Caſpium mare.

tem Maſſagetarum regina defuncto viro Tomyris noīe, ad quam in coniugiū petendam Cyrus miſit verbo duntaxat, volens eam habere vxorem. Animaduertens illa nō ſe in cōiugium, ſed regnum Maſſagetarum peti, acceſſum Cyro interdicit. Poſteà Cyrus cùm dolus nō ꝓcederet, ꝓgreſſus vſq; ad Araxem, apertè infeſto cum exercitu in Maſſagetas tendit. flumen pontibus iungit, quib⁹ copias traijciat, factis ex nauibus, turres deſuper ædificans. Ad quē in hoc labore occupatum, Tomyris caduceatorem miſit, q̄ diceret: Rex Medorum, deſine incumbere in q̄ incumbis, neſcius an iſta q̄ cōſtituiſti, tibi conducibilia erunt. Omiſſo incepto, apud tuos ipſius regna, & nos ſine finium quorum ſumus, principes eſſe. Verùm tu admonitionibus his vti noles, & oīa males q̄ ocium. Quòd ſi tantopere affectas laceſſere Maſſagetas, omitte quam ſuſtines ærumnam, ac iungendo fluuiū: nobis tridui itinere digreſſis, traijcito in noſtram regionem: aut ſi mauis nos excipere in veſtrā, tu hoc idem facito. Hæc vbi Cyrus audiuit, accitis Perſarum primoribus coactisque, in medium rem ꝓponit, conſulens, vtrum ſibi agendum conſtituerent. Illorum in idem cōuenêre ſententiæ, iubentium recipi in ipſorum regionem cum ſuo exercitu Tomyrim. Quam ſententiā Croeſus Lydus cùm adeſſet, improbat, in contrarium diſſerens his verbis: Equidem tibi rex etiam anteà dixi, qñquidem Iupiter tibi me tradidit, q̄cquid animaduertero errati in tua domo, id omne me pro viribus auerſurū. Nā meæ ruinæ etſi ingratæ, mihi tñ extitêre diſciplinæ. Si tibi eſſe videris immortalis, & eiuſmodi exercitui p̄eſſe, nihil eſt opus vt meam tibi dicam ſententiam: ſin verò te quoque agnoſcis hominē, & alijs talibus p̄eſſe, illud in primis diſcito, humanarum rerum circum eſſe: q̄ rotatus, ſemper eoſdē fortunatos eſſe non ſinit. Ideoq; de hac, quam ꝓpoſuiſti, re, ſecus atq; iſti ſentio. Si em̄ hoſtes in terrā noſtram volemus excipere, id tibi ex hoc periculum erit, ne fugatus omne amittas imperium: quia haud dubiè victores Maſſagetę, non ſe retrò fuga recipient, ſed tuas ꝓuincias adorientur. Victor autem tu non adeò multū vincis, q̄ multum ſi tranſgreſſus in terram illorum, victis Maſſagetis inſtabis fugientibus. Hoc em̄ ꝓ illo ſubſtituito conſilium, vt victo hoſte, rectà pergas ad ſubigendum Tomyridis regnum, & q̄dem ſine duce. Deforme eſt em̄ atque intolerabile, Cyrum Cambyſis filium mulieri cedentem detrectare pugnam. Itaque mihi placet, traiectis copijs ꝓcedere eouſque, dum illi in occurſum prodeant: atque dehinc ita faciendo, dare operam vt illos ſuperemus. Nanq; vt ego audio, Māſſagetæ bonorum ſunt Perſicorum inſueti, & magnorum cōmodorum expertes. His ergo viris ꝓpone in nr̄is caſtris inſtructarum affatim epularum magna vi pecorum interfecta, cum magna etiā vi poculorum vini meri, atque omnis cibariorum generis. Hoc vbi fecerimus, imbecilliſſimis quibuſque militum ibi relictis, cū reliquis ad flumen nos recipiamus. Quibus tantis bonis illi conſpectis (niſi me fallit opinio) ſe ad ea conuertent, vnde nobis ſupererit facultas magnas res perpetrandi. Atque hę quidem in diſcuſſionem venêre ſententiæ. Cyrus autem priori repudiata, Croeſique ꝓbata ſententia, indixit Tomyridi vt retrò cederet, vtpote aduerſus illam traiecturo. Illa quemadmodum à principio ſpoponderat, regreſſa eſt. Cyrus in Cambyſis filij ſui (cui regnum tradebat) manus p̄buit Croeſum, ac maiorem in modum vt hominem honore beneficijsque ꝓſequeretur, p̄cepit: ſi ſua aduerſus Maſſagetas traiectio non rectè cederet. Hæc vbi p̄cepit, eosque remiſit in Perſidem, ipſe cum copijs ſuis flumen traiecit. Tranſmiſſo Araxe vbi nox aduenit, vidit p quietem talem viſionem: Videbat Cyrus in ſomnijs cernere maximum natu filiorum Hyſtaſpis, habentem in humeris alas, quarū altera Aſiam, altera Europam inumbraret. Erat Hyſtaſpi Achæmenidæ Arſamenis filio, ex liberis natu maximus Darius, tunc fermè viceſimum ætatis annum agens, in Perſide relictus, q̄ non maturus militiæ eſſet. Experrectus Cyrus, viſum ſuum intra ſe retractabat: quod cùm ei magni momenti videretur, vocato Hyſtaſpi remotis arbitris, inquit: Filius tuus, Hyſtaſpes, mihi regno meo inſidiari deprehēſus eſt: hoc vnde proculdubio nouerim, per me noſcas licet. Dij mihi, quòd mei curam gerunt, quæ-

Tomyris regina à Cyro bello adorit.

Croeſus Cyro cōſulit.

Ruinæ hominib⁹ diſciplinæ ſunt.

Fortunæ circus.

Croeſi conſilium.

Croeſus Cā byſi traditur.

Cyri ſomnium.

cunq; euentura ſunt oſtendunt. Siquidem ꝓxima nocte inter quietem vidi liberorū tuorum natu maximum, in humeris habentem alas: quarum altera Aſiam, altera Europam inumbraret. Ex quo viſo nulla tergiuerſatio eſt, quin ab illo mihi tendant inſidiæ. Quapropter tu q̄ raptiſſimè in Perſidem reuertere: facitoq́, vt cùm ego ſubactis Maſſagetis illuc rediero, filium tuum mihi ſiſtas ad cauſam dicendam. Et Cyrus quidem hæc locutus eſt, ſcilicet ꝙ ſibi inſidiari Darium ſuſpicabatur. At deus ei portendebat ipſum ibi mortem oppetiturum, & eius regnum ad Darium eſſe peruenturū. Reſpondens illi Hyſtaſpes: Abſit, inquit, rex, vt quiſpiam vir genere Perſes, tibi moliatur inſidias. Qui ſi quis ſit, is primo quoque tempore morte multetur. Tu em̄ Perſas ex ſeruis liberos, ex ſubditis aliorum hoīm dn̄os effeciſti. Quòd ſi qua tibi viſio filium meum indicat, rebus nouis contra te ſtudentem, ego tibi eum exhibeo pro tuo arbitratu vtendum. Hoc reddito reſponſo, Hyſtaſpes traiecto Araxe in Perſidem cōtendit, Cyro filium ſuum Darium in cuſtodia ſeruaturus. Cyrus autem Araxe traiecto progreſſus vnius diei iter, q̄ Crœſus admonuerat exequit, relictiſq́ue illic imbelli parte copiarum, mox cum expedita manu ad Araxem reuertitur. Hos itaque relictos ex Cyri exercitu aggreſſa tertia Maſſagetani exercitꝰ pars, ſeſe defenſantes interimit. Eadem conſpecto epularum apparatu, poſt aduerſariorum cædem ad epulandum diſcumbit: refertaq́ue cibo ac vino ſoporatur. Perſæ ſuperuenientes horum multos occidunt, multoq́; plures viuos capiunt, cùm alios, tum verò ducem eorum, reginæ Tomyridis filium, cui nomen erat Spargapiſes. Tomyris cognito exercitus ac filij ſui caſu, miſſo ad Cyrum caduceatore, ita inquit: Inexplebilis cruore Cyre, ne ſpiritus tollas ex hoc quod actum eſt, ſi fructu * viteo, quo ipſi diſtenti adeò deſipitis, vt deſcendente in corpus vino improba à vobis verba fundantur: tali veneno filium meum viciſti, dolo, non prælio ſuperior. Quare meum admitte conſilium bene tibi conſulentis: Abi reddito mihi filio ex hac regione, ferens impunè ꝙ tertiam Maſſagetarū partem profligaſti. Quæ niſi feceris, per Solem iuro, Maſſagetarum dominum, fore, vt ego te (etſi inſatiabilem cruore) tamen ſatiem. Hæc verba ad ſe perlata Cyrus pro nihilo habuit. Filius reginæ Tomyridis Spargapiſes, vbi vino laxatus didicit ſe in malo eſſe, exorauit à Cyro vt vinculis ſolueretur. Statimq́; cùm ſolutus eſt, ac manuū compos effectus, ſeipſum interemit: atque hic quidem talem obijt mortem. Tomyris autem, quando Cyrus ipſam non auſcultaret, contractis ſuis copijs ita conflixit cū Cyro, vt hanc pugnam ex omnibus quæ inter barbaros extiterunt, acerrimam cenſeam extitiſſe: quamq́ue ita geſtam fuiſſe accipio: Primùm vtroſque ſpacio inter ſe diſtantes, ſagittas egiſſe: deinde ſagittis abſumptis concurrentes, lanceis pugionibusq́; fuiſſe confertos: ac diu pugnantes perſtitiſſe, neutris fugere volentibus, ad extremū Maſſagetas ſuperiores extitiſſe: ibiq́ue cùm permagnam exercitus Perſici partem, tum verò Cyrum ipſum occubuiſſe, cùm vnum de triginta omninò regnaſſet annos. Cuius cadauer inter cæſorum Perſarum ſtragem Tomyris exquiſitum cùm inueniſſet, caput in vtrem demiſit, quem humano cruore compleuerat, mortuoq́ue inſultans, inquit: Tu quidem meum viuentis & in pugna victricis filium ꝓdidiſti dolo captum, at ego te (prout interminata ſum) cruore ſaturabo. Hæc de Cyri vitæ exitu: de quo cùm multa referantur, is qui mihi maximè veriſimilis videtur, à me commemoratus eſt. Maſſagetæ & amictum gerunt, & victum habent Scythico ſimilem. Ex equis prœliantur & pedibus. Vtroque enim genere valent. ſagittarij item atque haſtati. Sangares, hoc eſt, pugiones, è more geſtantes: in omnibus auro vtentes & ære. Vtunt̄ nanque ære in omnibus quæ ad haſtas, ad pharetras, ad ſangares pertinent: auro autem in cunctis quæ ad capitis, ad baltheorum, ad axillarum ornamentum ſpectant. Equorum itidem pectoribus æreos thoraces circundant. Circa frenum, frenaq́ue & phaleras, aurum adhibent: ferro atque argento nihil prorſus vtentes. Quorum in regione cùm immenſa ſit auri atque æris copia, ferri tamen atque argenti nihil eſt. Moribus his vtuntur: Singuli quidem vxorem ducunt, ſed ea communiter vtuntur. Nā quod

Somnij interpretatio.

Spargapiſes capit.

ἀμπελίνῳ καρπῷ.

Magnanima Tomyridis verba.

Spargapiſis mors.

Diodorus & Trogus hanc Scytharum reginam dicunt, ſed Scythas & Maſſagetis intelligi dicit Strabo in XI.

Cyri exitus.

Diodorus Scytharū reginam, Cyrum ſuperatū captumq́ue crucī affixiſſe ſcribit.

Maſſagetarū ritus.

Sangares, id eſt, pugiones.

Maſſagetarum vxores communes.

Græci

Græci memorant facere Scythas, id non Scythæ faciunt, ſed Maſſagetæ. Siquidē vir Maſſageta quoties libidine capitur mulieris, ſuſpenſa ad plauſtrum pharetra, ſine pudore concumbit. Terminus vitę nullus eis propoſitus eſt: vbi quis admodum ſenuit, eum conuenientes proximi quique cognati immolant, & cum eo aliquot pecudes, quarum carnibus pro epulo vbi decoxerunt, veſcuntur, quod genus obitus apud eos beatiſſimum habetur. Languore extinctos non edunt, ſed terra operiunt, loco damni putantes, quòd ad immolationem non venerunt. Nihil omninò ſerunt, pecoribus victitant, piſcatuque, qui eis abundè ex Araxe fluuio ſuppeditat, ac lacte, quod potitant. Ex dijs vnum Solem venerantur, cui equos immolant. Hic autem eſt eis mos ſacrificandi, vt deorum perniciſſimo è pecoribus omnibus perniciſſimum mactent.

Maſſagetarum ſenes immolantur.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER SECVNDVS, QVI INSCRIBITVR EVTERPE.

CYRO vita functo, regnum ſuſcepit Cambyſes eius filius & Caſſandanæ Pharnaſpo genitæ: quam ante virum defunctam Cyrus & ipſe ingenti luctu proſecutus eſt: & cæteris quibus imperabat, lugeri præcepit. His parentibus ortus Cambyſes, cùm Iones & Æoles pro hæreditarijs ſibi ſeruis exiſtimaret, aduerſus Ægyptios fecit expeditionem, comparato cùm ex alijs, tum verò è Græcis quibus dominabatur exercitu. Aegyptij, priùs quàm apud eos regnaret Pſammetichus, omnium hominum ſe priores extitiſſe arbitrabantur: verùm Pſammeticho regnum adepto, cùm inceſſiſſet cupido noſcendi, quinam primi hominum extitiſſent, ex eo tempore putauerunt Phryges quàm ſe priores extitiſſe, ſe verò quàm cæteros. Enimuero Pſammetichus, vbi ſciſcitando quinam primi hominum extitiſſent, nullum exitum inuenire poſſet, huiuſmodi rem machinatur: Pueros duos ex humilibus parentibus recēs natos, tradit paſtori inter pecora educandos, hunc in modum: Iuſſit neminem corā eis vocem vllam edere, ſolitaria in caſa ambos ſibijpſi relinqui, eiſdem in tempore capras admoueri: vbi lacte expleti forent, alia adminiſtrari. Hæc ideo faciebat iubebatque Pſammetichus, quòd cuperet ex pueris vbi inarticulatè vagire deſiſterent, audire, ſiqua vox prima erumperet, prout & contigit. Nam vbi bimatus exactum eſt tempus, paſtori qui hæc adminiſtrabat aperienti ianuam atq; intranti, ambo infantes porrectis manibus procidentes, beccus clamabant. Quod primò audiēs paſtor, obticuit. Cùm verò crebrius adeunti & obſeruanti idem verbum frequentaretur, ita demùm re domino indicata, iuſſus ab eo pueros attulit exhibuitque. Quos cùm & ipſe Pſammetichus audiſſet, percontabatur quinam homines beccus quippiā appellarent? Hęc percontans, cōperit Phrygas ſic panem appellantes. Tali negocio argumentati, Phrygas ſe priores extitiſſe Ægyptij conceſſerunt. Quod ita actum eſſe equidem ex ſacerdotibus Vulcani, qui ſunt Memphi, audiebam. Græci tamē alia multa & inepta memorant: Pſammetichum pueros educandos curaſſe apud mulieres, quarum linguas præciditſſet. Hactenus de puerorum educatione referebant. Alia quoque apud Memphim audiui ex Vulcani ſacerdotibus, cum quibus in colloquium veni. Quinetiam harum ipſarum rerum gratia & Thebas & Heliopolim, id eſt, Solis vrbem, me contuli, animo cognoſcendi, nunquid conſentanea forent his quæ Memphi dicerentur. Nam Heliopolitani feruntur Ægyptiorum eſſe ſolertiſſimi. Atque ex ijs narrationibus quæ ad rem diuinam pertinentia audiui, ea non libenter enunciauerim, niſi ipſorum tantummodo nomina, exiſtimans omnes homines ſentire de his. Quorū quicquid commemorabo, id oratione coactus cōmemorabo. Quæ autem humanarū re-

Cambyſes rex.

Prima & naturalis vox hominis.

Beccus.

Phryges antiquiſſimi.

Hac de re ſi quis requirat, plures opinio nes refert commentarius in Ariſtop. nebulas, & Diodorus Sicu.

Herodoti peregrinatio.

Annus Aegyptiorũ.

rum ſunt,hæc ita referebant inter ſe cõſtare: Oĩm hoĩm primos Ægyptios annum cõ periſſe,diſtinguentes eum in duodecim tẽporum mẽſes. Idq́ cõperiſſe ex aſtris: eò ſcientius(vt mihi videt) hoc agentes q̃ Græci, q̃ Græci quidem tertio quoque anno intercalarẽ mẽſem introducunt tẽporis gr̃a: Ægyptij verò tricenis diebꝰ, q̃bus duodecim menſes taxant,adijciunt huic numero quotannis quinos dies. Vnde eis ratio circuli temporum conſtat eôdem redeuntis. Ægyptios quoq; primos duodecim deorum cognomina cẽſuiſſe,& ab illis Græcos fuiſſe mutuatos. Item primos dijs & aras & ſimulacra & delubra ſtatuiſſe: quinetiam animalia in ſaxis ſculpſiſſe: quarum rerũ pleraq; ita effecta opere demonſtrabant. Prætereà primum mortalium regnaſſe Menem,ac ſub eò oẽm Ægyptum p̃ter Thebaicam plagam paluſtrem fuiſſe: ex eaq́; nihil eorum q̃ ſupra ſtagnum Myrios extant,extitiſſe: in quod ſtagnum à mari per flumen ſeptem diebus nauigatur. Atque de regione bene mihi dicere videbant. Manifeſtum eſt ei,qui ſi anteà non audierit,tñ inſpexerit,modò ſit ſolertia p̃ditus,Aegyptũ in quam Græci nauigant,acceſſionem eſſe terræ,ac fluminis donum: quinetiam loca ſupra ſtagnum hoc,ad trium vſque dierum nauigationem,de qua nihil amplius commemorabant. Eſt autem & aliud tale: Nam Aegyptiacæ regionis huiuſcemodi natura eſt: Iam primũ cùm Aegyptum verſus in alto curſum tenes, ꝓcul ab ea adhuc diurnæ nauigationis ſpacio,patieris ſenſum cœni,etiam in aqua vndecim alta paſſus: quę res declarat eatenus eſſe humi aggeſtum. Ipſius autẽ Aegypti longitudo ſecundũ ima re eſt ſexaginta ſchœnorum,id eſt,funiculorum: quemadmodum nos Aegyptum diſtinguimus à ſinu Plinthinete,id eſt,lateritio,vſque ad ſtagnum Selbonidis,ad quod mons Caſſius vſq; ꝓtingit. Itaque ab hac parte ſexaginta ſchœni ſunt. Etem̃ qui modicum terræ poſſident,metiunt̃ illam paſſibus: q̃ minus inopes terræ ſunt, metiunt̃ ſtadijs: qui multum poſſident,paraſangis: q̃ plurimũ ſanè,ſchœnis. Conſtant autem paraſangæ tricenis,ſchœni ſexagenis ſtadijs. Ita erit Aegyptus ſecundũ mare ſtadiorum trium millium ſexcentorum. Hinc ad Heliopolim mediterranea verſus Aegyptus ſpatioſa eſt,ſupina oĩs,& aquarum inops,ſimul ac limoſa. A mari ad Heliopolim eundo per ſuperiora,eiuſdem penè ſpacij iter eſt,cuius ab Athenis illud,quod ab ara duodecim deorum fert Piſam,& ad delubrum Iouis Olympij: q̃ itinera ſi quis cõputet,inueniet aut parum quiddam differre quo minus paria ſint: aut non amplius 15. ſtadijs. Nã viæ,q̃ ex Athenis Piſam fert,quindecim ſtadia deſunt, quo minus ſit mille & quingentorum ſtadiorum. At ea q̃ à mari ad Heliopolim ducit,hunc ſtadiorum numerum complet. Ab Heliopoli ꝓ ſuperiora eundo Aegyptus anguſta eſt. Nã qua parte mons Arabiæ exporrigitur,ab aquilone ferens ad meridiem atque auſtrũ, ſem per per ſuperiora ꝓtingit ad mare quod rubrum vocatur: vbi inſunt lapidicinæ ad pyramides, q̃ ſunt apud Memphim exciſæ: ab hac quidem parte deſinẽs mons, declinat in q̃ dictum eſt. Qua verò parte productior ſeipſo eſt, duorum ego audiebam menſium itineris eſſe ab aurora ad heſperum: & eius extrema, q̃ ad auroram vergunt, feracia thuris eſſe. Atque hic quidem mons talis eſt. Quo autem latere Africam Aegyptus ſpectat,alius mons ſaxeus extenditur(in quo pyramides ſunt) ſabulo obſitus eodem modo,quo Arabici montis tractus,qui ad meridiem fert. Itaque quod ab Heliopoli eſt,non ita multorũ ſpaciorum eſt,quod modò Aegypti ſit, ſed quatuor dun taxat dierum nauigatione. Aegyptus anguſta eſt inter eos quos dico montes, quod intercapedinis cãpeſtris eſt terra,ſtadiorũ fermè (vt mihi videt) qua parte arctiſſima eſt,non amplius ducentorum,è monte Arabico ad eũ q̃ dicit̃ Punicus. Illinc rurſus Aegyptus laxa eſt,atq; ita ſitus regionis natura comparatus eſt. Ab Heliopoli autem ad Thebas,nouem diebus nauigat̃,ſpacio 4860. ſtadiorum, hoc eſt, vnius & octoginta ſchœnorum: q̃ Aegyptia ſtadia collecta ſecundum quidem mare,ſunt, prout à me ſuperius indicatum eſt, tria millia ſexcenta: quantum verò à mari ad Thebas mediterraneum ſit,indicabo. Sunt enim 6120. ſtadia: à Thebis autem ad vrbem nomine Elephantinam,820. Huius igitur regionis,quæ à me dicta eſt,pleraque pars, vt & ſacerdotes

Aegyptiorũ inuẽta.

Duodecim deorũ primi inſtitutores.

Menes rex primus.

Aegyptus fluuij donum.

Aegyptiacæ regiõis natura & deſcriptio.

Selbonidos ſtagnum.

Paraſangæ.

Schœni.

Duodecim deorũ ara.

Pyramidũ lapidicinæ.

dotes aiebant,& mihi ipſi eſſe videbat, acquiſititia Aegyptijs eſt. Siquidē quod inter prædictos montes,ſupra Memphim vrbem poſitos,mediū eſt,videtur mihi ſinus maris aliquādo fuiſſe,quemadmodū ea quæ ſunt circa Ilium & Teuthraniā,& Epheſum,& Mæandri planitiem:vt hæc parua magnis cōparentur. Qm̄ nullum eorū fluminū,quę has regiones oblimauerunt,dignū eſt comparari vni ex ſeptem oſtijs Nili, magnitudine. Sunt & alij fluuij nequaquā ad magnitudinem Nili, qui magna opera ediderunt,quorū nomina poſſem referre:cùm alij,tū vero Achelous,qui p Acarnaniā fluens in Echinadū inſularum mare,iam eas media ex parte fecit continentē. Eſt aūt Arabicę regionis non procul ab Aegypto ſinus maris,productus ex eò quod rubrum vocatur,longus ita atq; arctus,vt diſſerendo oſtendam. Prolixitas quidem, inchoando nauigationem ex Inacho in amplum æquor, conſumit quatuor dies remigationis : Latitudo verò, vbi ſinus ampliſsimus eſt, dimidiatum diem nauigationis: in quo ſinu quotidie reciprocatio aquarum,& vadoſum ęſtuarium eſt. Alium huiuſmodi arbitror ſinum in Aegypto extitiſſe: quorum alter mare ad aquilonem habet, Aethiopiam verſus:alter Arabicum:de quo diſſerere pergam ferens ex auſtro in Syriam,qui penè inter ſe ſuos receſſus terminant,exiguo quodam terræ interuallo dirempti. Quòd ſi in hunc Arabicum ſinum Nilus velit alueum ſuum cōuertere, quid eum p̄hibebit aſſiduè fluentem,quin intra viginti millia annorum illum oblimet? Ego enim credo intra decem millia annorum,qui ante me natum tranſierunt,ſicubi ſiccanea facta ſunt,nimirum & ſinum ſiccaneum fieri poſſe, etiam multò (q̄ hic eſt) maiorem,à tanto flumine atq; ita operoſo. Itaq; q̄ de Ægypto à referentibus audiui, ea & ipſe ita habere exiſtimo. Quippe cùm videā & Ægyptum eſſe exporrectā à terra contigua,& conchylia exiſtere in montibus,ac ſalſuginem exudare,q̄ etiam pyramides corrumpat: & montem hunc,qui in Ægypto imminet Memphi, arenas ſolas habentem. Prætereà regionem hanc nulli alteri conterminæ,aut Arabiæ,aut Africę, aut Syriæ aſſimilem eſſe. Etenim Arabiæ maritima, vbi Syri incolunt, pulla humus eſt,& fragilis,vtpote limus ex alluuionibus ab Æthiopia,flumine deuectus. Nam punicam humum ſcimus magis puniceam eſſe,& magis ſubarenaceam: Arabicam verò atq; Syriacam argilloſiorem,ac ſuppetroſam. Quinetiam id magnum huius terræ documentum aiebant ſacerdotes,ſub rege Myri fluuium,quoties octo cubitis dum minimum influebat,irrigaſſe Ægyptum quæ ſupra Memphim eſt: Necdū ab obitu Myris nongenti ſunt anni,ad tempus quo hæc ego à ſacerdotibus audiebam. At nunc, niſi ad ſedecim,aut ad quindecim ſaltem cubitos aſcendat fluuius, regionem nō trāſcendit. Quæ regio,ſi proportione in altum ſurgat, & tantundem ad incrementū tendat:videntur mihi Ægyptij,vtique hi qui infra paludem incolunt cùm alia loca,tum verò eum qui vocatur Delta,idem paſſuri,omni futuro tempore eam regionem Nilo non reſtagnante,quod aiebant ipſi paſſuros aliquando Græcos. Nam cùm audirent omnem Græcorum terram pluuia perfundi, non fluminibus vt ſuam, dicebant fore,vt decepti aliquādo magna ſpe,malè eſurirēt. *Qui ſermo hoc dicere vult, Græcos ſi nolit eis deus pluere,ſiccitate extinctum iri:vt quibus nihil ſit aliud aquæ, niſi tantum quod ex Ioue ſubminiſtretur. Atque hæc q̄ ab Ægyptijs in Græcos dicunt, rectè habent. Agè,nunc viciſſim dicam, quomodo res apud ipſos Ægyptios habeāt. Si(vt ſuperius dicebam) q̄ infra Memphim eſt regio(hæc enim eſt quę augeſcit)velit in altum augeſcere p̄portione præteriti temporis,quid aliud Ægyptios,qui illic incolunt,quàm eſurituros? ſi neque guſtare ea quæ ab Ioue ſunt, neque à flumine reſtagnari queant rura ipſorum. Iſti nanque ex omnibus hominibus, atque ex omnibus Ægyptijs, maximè illaboratum percipiunt fructum, neque proſcindendis aratro ſulcis,neque ſubigendo ſolo, neque aliud quicquam exercendo eorum,quæ in aruis colendis cæteri mortales laborant: ſed poſtquam fluuius ſua ſponte ſuperueniens irrigauit rura, & rurſus irrigata deſeruit, tunc in ſuum quiſque rus iacto ſemine ſues immittit,conculcatoque ſuibus ſemine meſſem deinde expectat: atq; vbi ſuibus ſemen

Conchylia in montibus.

Punica humus.
Arabica humus.
Myris rex.

Græcè ſic legitur: τόδε ἔστος τῷ θεῷ λέγειν, ὡς ἐμὴ ἐθολήθη σφίσι ὑσὶν ὁ θεός, ἀλλ' αὐχμῷ διαχρᾶσθαι λιμῷ οἱ Ἕλληνες αἰρεθήσονται.

men verſauerit, ita demùm frumentum ꝓcipit. Quòd ſi velimus de Ægypto Ionum vti ſententijs (qui ſolùm Delta eſſe Ægyptũ aiunt, à Perſei ſpecula appellatum, dicẽtes illam ſecundum mare ad Peluſiaca vſq; Tarichea 40. ſchœnorum eſse: à mari aũt mediterranea verſus, ꝓtingere ad Cercaſorum vrbem, iuxta quã ſcindit Nilus in Peluſium fluens & in Canobum: cætera verò Ægypti, partim eſſe Africæ, partim Arabiæ) oſtendemus, hac ratione vtentes, nullã Ægypti primitus fuiſſe regionem. Nam Delta eis (vt ipſi dicunt, & mihi videtur) defluxa humus eſt, ac nuper, vt ſic dicã, extitit. Itaq; ſi nulla eis terra erat, qd curioſi ſunt, putantes ſe primos hoĩes extitiſſe? qui ne in puerorum qdẽ experimentum (qui primã linguã ꝓderent) ire debebant? quos ego opinor, neq; cum loco, quẽ Delta Iones vocant, pariter extitiſſe: ſed ſemper fuiſſe ex quo genus humanũ extitit, progreſſuq; terræ multos ex eis reliquos fuiſſe, multos aliundè ſubingreſſos. Ideoq; olim Thebę Ægyptus vocabaꝫ, cuius ambitus eſt ſtadiorum 6120. Itaq; ſi nos de eis rectè ſentimus, Iones non rectè ſentiunt de Ægypto. Sin rectè Iones ſentiunt, oſtendo neq; Græcos neq; Iones ſciẽter cõputare: qui cùm aiunt tria mẽbra totam eſſe terrã, Europã, Aſiam, Africam, quartum membrũ annumerant Delta Ægypti, ſi non ſit neq; Aſiæ, neque Africæ. Nam ſecundum hãc rationem non eſt Nilus, qui Aſiam ab Africa diſterminat. Qui cùm diuortia faciat circa acumen Deltæ, quod in medio eſt, id Aſiæ & Africæ eſſet. De quo nos, Ionum ſententiam miſſam facientes, ita ſentimus: Ægyptum quidẽ eã oẽm eſſe, q̃ ab Ægyptijs incolitur: quemadmodum Ciliciam eam q̃ à Cilicibus, & Aſſyriam q̃ ab Aſſyrijs. Sed Aſiæ & Africæ ſcimus recta ratione nullum eſse terminum, niſi terminos Ægyptiorum. Si verò quod Græcis ꝓſuaſum eſt ſequemur, ſentiemus oẽm Ægyptum q̃ à Catadupis & Elephantina vrbe incipit, bifariam diuidi, & vtrunq; cognomen obtinere. Aliam eñ eius partem eſse Africæ, aliam Aſię. Quippe Nilus à Catadupis incipiens, mediam interfluens Aegyptum, irrumpit mari vno quidem vſq; ad Cercaſorum vrbem alueo: Deinceps tripartito: quorum alueorum vnus ad auroram, quod Peluſiũ oſtium: alter ad veſperam tendit, quod Canobicum oſtium nominatur. Tertius, quo rectà Nilus meat, talis eſt: Delatus per ſuperiora in acutum Deltæ proficiſcitur, dehinc medium Delta ſcindens, in mare euadit, non minimam huic alueo portionẽ aquæ ꝓbens, nec minimè celebrem, quod Sebennyticum oſtium appellatur. A Sebennytico item duo alia diuiduntur oſtia in mare ferentia, quibus hæc ſunt impoſita nomina, vni Saiticum, alteri Mendeſium. Nam q̃ Bolbitinum & Bucolicum nominanꝫ, non ſunt natiua oſtia, ſed defoſſa. Huic meæ opinioni, tantam eſſe Aegyptum, quanta ratione demonſtraui, teſtimonium etiam dat oraculum, quod ab Hãmone eſt redditum, quod ego poſterius, quàm ita in animum induxeram, circa Aegyptum audiui. Nam qui ſunt ex vrbe Marea & Apia, incolentes Aegypti fines Africam verſus, q̃ ſibi Pœni non Aegyptij viderentur, quodq́ peroſi ſacrorum ceremonias, nollent bobus fœminis prohiberi, miſerunt ad Hammonem, negantes quicquam cũ Aegyptijs ſibi eſſe commune. Habitare eñ ſe extra Delta, nullumq; ſibi cum illis linguæ eſſe commercium, ac velle ſibi fas eſſe omnia guſtare. Hæc eos deus facere non permiſit, inquiens, Aegyptum eam eſſe, quam Nilus ſupergreſſus irrigaret: quiq́ue intra vrbem Elephantinam incolentes, ex hoc flumine potarent, eos eſſe Aegyptios. Hæc illis ita reſpõſa ſunt. Porrò Nilus vbi inflatus eſt, non modò Delta inundat, verumetiã plagam q̃ dicitur Africana eſse, aliquoties & Arabicam: idq; vtroque verſus duorum dierum itinere, & amplius eo vel minus. De cuius fluminis natura neque à ſacerdotibus quippiam, neque ab alio vllo ꝓcipere potui: cùm promptiſſimo forem animo ad hæc ab illis audienda, cur Nilus aquis inflatus deueniret inchoans intumeſcere ab æſtiuo ſolſtitio, ad centum vſque dies, & propè totidem diebus retrocederet, relinquens fluenta: ita per omnem hyemem tenuis eſse perſeueret ad ſolſtitium rurſus æſtiuum. De his nihil omninò potui percipere ab Aegyptijs ſciſcitando, num aliquam vim Nilus haberet natura diuerſam cæteris fluuijs. Hæc ego noſcendi cupidus

Aegypti diuiſio ſecũdũ Iones.

Aegypti diuiſio ex ſẽtentia Herodoti.

Aliter paulò ab alijs deſcribuntur oſtia Nili.

Aegyptij q̃ ſint ex Hamonis oraculo.

Nilus ſolus aura caret.

pidus, eos interrogabã, & cur ſolus oĩm amniũ nullas ex ſe auras remitteret. De qua tñ aqua q̃dam Græcorum, inſignes cùm vellent effici ſapientia, trifariã diſſeruerunt. Quarum opinionum duas ne mentiõe q̃dẽ dignas exiſtimo, niſi eatenus vt illas tantùm ſignificem. Earum vna ait, ventos Eteſias eſſẽ in cauſa, vt Nilus infleẽ, ꝓhibentes eum effluere in mare. Atq; nõnunq̃ Eteſiæ nondũ ſpirauerunt, cùm Nilus id agit. Ad hæc, ſi Eteſię cauſa forent, oporteret alia quoq; flumina q̃cunq; Eteſijs obnoxia ſunt, idem quod Nilus, pati: & eò magis, quò tenuiora ſunt, minores gurgites exhibentia. Sunt aũt multa in Syria, multa in Africa flumina, q̃ nihil tale patiunt, quale patit Nilus. Altera opinio eſt incredibilior quidem quàm hæc q̃ dicta eſt, dictu tñ admirabilior, q̃ ait illum, ꝙ ab oceano fluat, iſtud efficere: ipſum verò oceanum, orbi terrarum circunfluentem. Tertia opinio, vt multò modeſtiſſima, ita lõgè falſiſſima eſt: qppe q̃ nec ipſa aliquid dicit, inquiens è niuib⁹ liqueſcentib⁹ manare Nilum: q̃ cùm ex Africa ꝓ medios Æthiopes fluens, in Ægyptum euadat, ex locis calidiſſimis ad frigidiſſima, quî poſſet ex niuibus fluere? De qua re multa ſanè ſunt, q̃ quis coniectare poſſit, nõ eſſe credibile, eum qui talis ſit, manare de niuibus: primum ac maximum teſtimonium ꝓhibentibus ventis, qui ab ijs regionibus calidi ſpirant. Secundum ea plaga, q̃ ſine imbribus & ſine glacie ꝓpetuò eſt: ſuper niuem aũt q̃ cecidit, neceſſe oĩnò eſt intra quinq; dies pluere: vt ſi in his regionibus ningeret, etiam plueret. Tertium homi nibus, qui ab æſtu ſolis nigri ſunt, & miluis, atq; hirundinibus q̃ illic perennant: grui bus quoq;, q̃ Scythicæ plagæ hyemem fugientes, ad hæc loca ſe conferunt hybernatum. Si igiẽ vel quantulumcunq; ningeret in ea plaga, ꝓ quam fluit, & ex qua incipit Nilus, ꝓfectò nihil tale eſſet quemadmodum neceſſitas arguit. At is q̃ de oceano loquiẽ, ad occultam fabulam referens, caret argumento. Neq; emĩ ego vllum noui fluui um, qui eſſet oceanus, ſed hoc nomẽ opinor Homerum, aut aliquem priſcorum poëtarum cùm inueniſſet, in poëticam intuliſſe. Quòd ſi opiniones quas ꝓpoſui impro bantem me, oportet de occultis ferre ſententiam, dicam quare mihi videatur impleri Nilus æſtate. Hyberno tpe ſol abſcedens à priſtino curſu ſubter hyemale ſidus, meat in ſuperiora Africæ: hoc quidem, vt breuiſſimè demonſtreẽ, totum dictum eſt. Etemĩ deum hunc, vt cuiq; terræ ꝓximè accedit, ita eam maxima ſiti afficere credibile eſt, & ſcaturigines indigenarum amnium arefacere. Vt autem pluribus verbis demonſtreẽ, ita habet: ſol Africæ ſuperiora ꝓmeans, iſtud efficit, Nam cùm omne veris tempus ſit ſerenum in his regionibus, & ipſæ regiones ſint torridæ, quas ſol tranſiens ventos frigidos facit, quemadmodum medio cælo means æſtate facere cõſueuit: ad ſe trahit aquam, attractamq; in ſuperna abijcit loca, quam excipientes venti ac diſſipantes liq̃faciunt, hi videlicet, qui (vt credibile eſt) ab hac regione flant, auſter & africus, multò oĩn pluuioſiſſimi. Quanquam mihi videtur nõ oẽm ſol humorem eius anni Nilo remittere, ſed penes ſeipſum reſeruare. Idem mitigata hyeme, rurſus in medium cæli regreditur, atq; illinc iam itidem ex cunctis fluminib⁹ trahit humorem: q̃ flumina mox multarum aquarum imbre cõmixto, terram madefaciente vtique lacunoſam, magna decurrunt. At æſtate cùm deſtituantur ab imbrib. & à ſole attrahantur, exiliora ſunt. Nilus autem qui imbribus caret, cùm attrahitur à ſole, meritò ſolus fluuiorum eo tẽpore fluit multò exilior, quàm ſolet ꝓ ęſtatem. Tunc enim peręquè attrahitur atque cæterę aquæ, per hyemem verò ſolus attrahitur. Ita ſolem cenſeo huius rei eſſe cauſam. Idem mea ſententia, auctor eſt aëreæ ſiccitatis in ea regione, dum exæquat tranſitum ſuum. Ita ſemper Africæ ſuperiora æſtas obtinet. Quòd ſi finium ac cæli ſitus immutaretur, vt vbi nunc aquilo ſitus & hyems, ibi auſtri ſitus eſſet & meridiei: & vbi auſter, illic aquilo collocatus eſſet: ſi hæc ita haberent, profectò ſol amotus è medio cælo, ſub hyemem & aquilonem mearet ſupra Europam, quemadmodũm nunc ſupra Africam: pertranſiliensq̃ nobis omnem Europam, faceret (opinor) eadem in Iſtro quæ nunc facit in Nilo. De aura autem, quæ nulla è Nilo efflat, hoc mea fert opinio: Conſentaneum eſſe, è locis valde feruidis nihil reſpirare

Opinion. tres de Nili natu. & increment.

Thaletis Mileſij opinio, vt ait Diodorus.

Anaxag. & Eurip. opinio.

Grues quò prouolẽt.

Herod. ſententia, ſed quam improbat Diodo. in primo.

Nili aura cur nulla

auræ,

auræ,q̃ ab aliquo frigido loco flare gaudet. Verùm hæc ita ſint, quemadmodum & ſunt,& ab initio fuêre.Nili tñ fontes nemo neque Ægyptiorum,neque Græcorum, neq; Afrorum,cum q̣bus in colloquium veni,ſe noſſe ꝓfeſſus eſt,p̃ter ſcribam ſacrarum Mineruæ pecuniarum apud Ægyptum,in vrbe Sai,q̣ mihi iocari videbatur, affirmans ſe id ꝓculdubio noſſe.Sic aũt dicebat:geminos eſſe mõtes, cacuminibus in acutum tendentibus,inter Syenem poſitos vrbem Thebaidis & Elephantinã. Quorum vni nomen eſſet Crophi,alteri Mophi,& ex eo medio Nili fontes abyſſos, hoc eſt,immenſæ altitudinis,emanare. Cuius aquæ dimidium Ægyptum verſus & ventũ aquilonem flueret,reliquum dimidium Æthiopiam verſus atq; auſtrum. Quod autẽ abyſſi forent fontes,aiebat Pſammetichum Ægypti regem ꝓiculum huius rei feciſſe: q̣ funibus multorum millium paſſuum connexis,& in fontes demiſſis,tñ ad fundum nõ deueniſſet.Scriba hic,ſi modò geſta fuerant q̃ dicebat,affirmando faciebat,vt ego opinarer vortices quoſdam illic eſſe rapidos, ac refluxus, quemadmodum p̃cipitãtis è montibus aquæ nequit funis ad explorandum demiſſus ꝓuenire in fundum.Aliud ab vllo audire nõ potui,niſi(cùm ipſe inſpiciundi gr̃a ad Elephantinam vſque vrbem ꝓfectus ſum) q̣ddam longiſſimæ narrationis,quod ex fama illic iam inquirendo accepi: eum ab vrbe Elephantina ad ſuperiora eſſe locum accliuem,vbi neceſſe ſit nauigio vtrinque alligato tanq̃ boue ꝓgere:& ſi funis abrumpat̃,abire nauigium, rapiente fluminis impetu.Abeſſe autem hunc locum vltra quatuor dierum nauigationem: eſſeq̣ue ibi Nilum tortuoſum, veluti Mæandrum,& duodecim ſchœnorum, quibus hunc in modum nauigare oporteret,& poſteà peruenire planum in locum,vbi ſit inſula Nilo circumflua,noĩe Tachõpſo.Ab Elephantina deſuper iam Æthiopes incolere & dimidium inſulæ,nam alterum dimidium incolere Ægyptios.Inſulam cõtineri ingenti ſtagno,accolentibus circùm Æthiopib.paſtoribus: in q̣d̃ è Nilo ſubuectus, peruenias in alueum q̣ in ſtagnum diffunditur.Deinde egreſſus, itinere pedeſtri 40. dierum pergas,propter * flumen.Nam in Nilo acutos ſcopulos exiſtere & ſaxa frequentia,per q̃ nauigare nõ licet.Peragrato 40.diebus eo loco, alterum rurſus ingreſſus nauigium,12.diebus ſubueheris,dum venias in vrbem magnam noĩe Meroën, q̃ fertur aliarum vrbium eſſe metropolis.Cuius incolæ ſolos deorum colunt Iouem & Liberum,eosq̣ue magnopere venerantur.Ioui etiam conſtituerunt oraculum,cuius reſponſis qñ iubentur,& quocunque iubentur,eò ſumant expeditionem.Ab hac vrbe intra tantundem temporis, intra quantum ad ipſam ex Elephantina peruenitur nauigando,peruenies ad Transfugas,quibus nomen eſt Aſmach: qd̃ verbum idem pollet,quod ſiniſtræ regiæ aſſiſtentes.Iſti cùm eſſent Ægyptij bellatores,208.millia, ad hos Æthiopes tranſiêre,hac de cauſa:Sub rege Pſammeticho fuerant in p̃ſidijs collocati,alij ad vrbem Elephantinam & ad Daphnas Peluſias aduerſus Æthiopes, alij aduerſus Arabes & Syros,alij ad Meroën aduerſus Pœnos. Quibus in locis,quemadmodum ſub rege Pſammeticho erant,ita in ea ætate Perſarum præſidia excubabant. Nam & in Elephantina & in Daphnis Perſæ excubias agunt. Cùm igitur triennium in p̃ſidio fuiſſent Ægyptij,neque illinc ab aliquo dimitterentur,cõmuni vſi conſilio, à Pſammeticho ad Aethiopiam ſibi tranſeundum putauerunt. Quos,re audita,Pſammetichus inſecutus, vbi eſt aſſecutus, multis verbis obſecrabat, vetabatq̣ue patrios deos ac liberos vxoresq̣ue deſerere. Ibi quidam illorum fertur oſtenſo veretro dixiſſe,vbicunque id eſſet,id ſibi & vxores & liberos fore.Hi poſteaq̃ in Aethiopiam profecti ſunt,ſeſe Aethiopum regi tradiderunt:quos ille ita remuneratus eſt.Erant ei nõ nulli Aethiopum aduerſarij,quorum terram eripientes iſtos iuſſit incolere. Aethiopes his colonis inter ſe collocatis,facti ſunt manſuetiores, moribus Aegyptiacis imbuti. Ad quatuor igitur menſium partim nauigationem,partim iter, cognoſcitur Nilus:p̃ter id quo fluit per Aegyptum.Tot em̃ menſes in ſumma reperiẽtur impendi ab his,qui ex Elephantina ad hos per fugas pergant. Fluit autem ab heſpero & occaſu,dehinc quid ſit,nemo poteſt pro comperto narrare. Eſt enim deſerta p̃ feruore ea

regio.

Crophis. Mophis. Nili fõtes. Strabo in 17.hîc Herodotum garrire putat.

Tachõpſo inſula.

ἤπερ γὰρ ποταμός.

Trãsfugæ gens Aegy. Aſmach pop.

Daphnæ Peluſiæ.

Feſtiuum quidẽ dictum, ſed parum verecundũ.

regio. Accepi tñ hoc ex quibuſdam Cyrenæis, qui ſe ad Ammonis oraculum iſſe cõmemorarent, collocutosque cum Etearcho Ammoniorum rege, & ex alijs ſermonibus deueniſſe in garrulationem de Nilo, cuius nemo noſceret fontes: Etearchumq; narraſſe aliquando Naſamonas quoſdam ad ſe veniſſe, quæ gens ſit Punica, Syrtim incolens, & oram quæ vergit ad auroram, non multum ſupra Syrtim, eos cùm veniſſent, interrogarenturq; nunquid amplius haberent quod referrent de Africæ deſertis, retuliſſe apud ſe fuiſſe virorum præpotentium filios procaces: eos cùm in virilem ætatem adoleuiſſent, cùm alia ſuperuacua fuiſſe machinatos, tum verò ex ſeſe quinq; ſortitos ad inſpiciundas Africæ ſolitudines, ſi quid amplius cernerent quàm hi q̃ lon giſſima inſpexiſſent. Oram enim maritimam Africæ aquiloni obnoxiam Pœnos, & Pœnorum permultas gentes ab Ægypto incipientes omnem obtinere vſq; ad promontorium Soloëntem, quod Africã terminat, p̃ter id demùm quod aut Græci obtineant, aut Phœnices ſupra maritimam orã, & eos q̃ ad mare incolunt, feris vlteriora habitari. Vlteriora feris arenoſa eſſe, vehementerque arida, ac prorſus vaſta. Igit eos iuuenes ab æqualibus dimiſſos, aqua atque cibarijs probè inſtructos, primùm per loca hominibus habitata perrexiſſe, hanc permenſos in illam feris frequentem p̃ueniſſe. Ex ea per ſolitudines iter feciſſe in ventum zephyrum, peragratoque multo ſpacio ſabuloſi loci pluribus ſanè diebus, alpexiſſe demùm arbores in planicie quadam enatas, ad easq; acceſſiſſe, ac fructum qui inerat decerpſiſſe, eisq; inter decerpendum ſuperueniſſe quoſdã infra mediocrem virorum ſtaturã puſillos, voce q̃ nec à Naſamonibus cognoſceretur, nec Naſamonum vocem ipſa cognoſceret. Et ab his deprehenſos, ductosq; p̃ maximas paludes: atq; illas tranſgreſſos p̃ueniſſe in vrbẽ, in qua vniuerſi forent æquali ſtatura illis q̃ adduxiſſent, colore nigro. Eam vrbem p̃terlabi grãde flumen, ab heſpero ad orientẽ ſolem fluens, in quo apparerent crocodili. Hactenus à me de ſermone Ammonij Etearchi cõmemoratum ſit: niſi q̃ is aiebat Naſamones, vt Cyrenæi referebãt, reuertiſſe, & eos hoſtes ad quos illi p̃ueniſſent, oẽs eſſe fallaces. Flumen aũt quod p̃terfluebat, & Etearchus coniectabat Nilum eſſe, & ratio ſic dictat: Ex Africa em̃ Nilus fluit, eamq; mediam ſecat: & (vt ego ex apertis ignota cõiecto) pari tractu atq; Iſter meat. Iſter nanq; fluens ex Celtis atque vrbe Pyrene profluens (Celtæ autem ſunt extra cippos Herculis, Cyneſijs finitimi, oĩm in Europa ad occaſum habitantium vltimi) mediam Europam ſcindit, totamq; p̃mẽſus quà Iſtriani Mileſiorum coloni incolunt, mari Euxino finitur: & Iſter (fluit enim per terrã habitatã) inter primos cognoſcitur. De Nili verò fontibus nemo habet quòd referat: & meritò, vtpote Africa per quã fluit, deſerta. De eius fluxu, q̃ potuit longiſſime repetendo narrari, dictum eſt. Euadit autem in Ægyptum. Porrò Aegyptus mõtanæ Ciliciæ ferè oppoſita eſt. Hinc rectà ad Sinopem in ponto Euxino ſitam, quinq; dierũ iter eſt viro expedito: Sinope autem Iſtro mare irrumpenti, ex aduerſo eſt ſita. Ita Nilus totam permeans Africam, videtur mihi æquiparandus Iſtro. Hactenus de Nilo dictum ſit. Venio ad plura de Aegypto referenda, quia plura q̃ alia omnis regio mirabilia habet, & præter omnem regionem exhibet opera relatu maiora. Horum gratia plura de ea commemorabuntur. Aegyptij quemadmodum & cælo quod apud eos, & flumine diuerſa ab aliorum natura, ita ipſi pleraque omnia à cæteris hominibus diuerſa conſtituerunt & inſtituta, & iura: apud quos fœminæ quidem negociant̃ cauponanturq;, & inſtitoris operis vacant: viri autẽ intra domos texunt. Alij villũ ſubtegminis deſuper tramant, Aegyptij ſubter. Onera viri capitibus, fœminæ humeris baiulant. Fœminæ ſtantes mingunt, viri ſedentes. Domi ventrem exonerant, exterius in vijs comedunt: reddentes rationem, q̃ ſunt turpia, ſed neceſſaria, ea in occulto fieri debere: palam verò, q̃ non ſunt turpia. Mulier neq; dei neque deę vlla ſacerdos eſt, ſed viri deorum oĩm & dearum. Alendi parentes filijs nulla nolentibus, filiab⁹ & * vt nolint ſumma neceſſitas eſt. Deorum ſacerdotes alibi comati ſunt, in Aegypto deraſi. Apud alios ritus eſt, ſtatim in funere proximi capita deglabrare, Aegyptij in funeribus

Etearchi regis ſermo de Nili ortu.

Solois promõtoriũ.

Iſtri ortus & fluxus.

Cippi Herculis.

Aegypti miracula.

Aegyptiorũ mores ꝓpoſteri.

καὶ μὴ ἐκ λαμεῖται.

Aegyptij ſacerdotes.

neribus ſinunt capitis crines augeſcere, barbã tñ tõdent. Apud cæteros mortales victus à ferarũ ſecretus eſt cõſortio, Ægyptij cum feris veſcunt. Alij frumento atq; hordeo victitant, Ægyptijs victitare his q̃ ex his facta ſunt, maximo ꝓbro eſt: ſed cibis è farre cõfectis, quod q̃dã ſiliginem appellant. Cõſperſionẽ pedib⁹, lutum manib⁹ ſubigunt. Virilia, ꝓut contigerunt, alij eſſe permittunt, ꝑter eos q̃ ab iſtis didicerunt: Ægyptij circuncidunt. Viri binas veſtes habẽt, fœminæ ſingulas. Alij velorum anſulas, & funes extrinſecus aſſuunt, Ægyptij intrinſecus. Græci literas ſcribunt, & calculis cõputant, à ſiniſtro in dextrã manũ ferentes, Ægyptij à dextro in ſiniſtrum: & hoc facientes, aiunt ſe in dextrum, Græcos facere in ſiniſtrum. Literis bifarijs vtunt̃, quarũ vnas ſacras vocant, populares alteras. In deos religione ſupra modum, ſupraq̃; omẽs hoĩes vtunt̃. Talib⁹ etiã morib⁹ vtunt̃: Aheneis in poculis potant, ſingulis ea diebus extergentes, nõ eorum aliquot, aliquot nõ item, ſed vniuerſi. Linea ferunt veſtimẽta ſemper recens abluta, huic rei p̃cipuè vacantes. Virilia circuncidunt munditiæ gr̃a, pluris facientes ſe mundos eſſe q̃ decoros. Sacerdotes quóque die totum corpus eradunt, ne quid eis inter deorũ cultum, aut pediculi aut alterius ſordis creetur. Iidẽ veſtem tantummodo lineã, calceos papyraceos geſtant. Aliam veſtem, aut alios calceos inducere eis fas non eſt. Lauant̃ quotidie frigida interdiu ter, noctu bis. Alias p̃tereà ceremonias, ꝓpè dixerim infinitas exercent. Quinetiã non exiguis afficiunt̃ commodis. Nam neq; è re domeſtica aliquid cõferunt, neq; erogant, ſed eorum ſingulis quotidie cibi ſacri cocti p̃ſtò ſunt, & carnis bubulæ, & anſerinę ſatis abundeq̃;. Vinũ quoque viteum datur. De piſcib⁹ guſtare nefas eſt illis. Fabas Ægyptij in ſua terra nec admodum ſerunt, neq; natas, aut crudas, aut in aqua coctas edunt. Sacerdotes verò ne aſpicere quidem ſuſtinent, arbitrantes haud mundum illud legumen eſſe. Initiantur non ſigillatim cuiq; deorum, ſed gregatim: quorum vnus eſt pontifex. Vbi quis defunctus eſt, filius eius ſubrogatur. Boues mares Epaphi eſſe cenſent, eaq̃; de re hũc in modum explorant: Si pilum in eo nigrum vel vnum viderint, nequaq̃ mundum cenſent. Explorat aũt hæc ſacerdotum aliquis, ad id conſtitutus, linguã pecudis vel ſtantis reſupinatæ exerendo, an munda ſit his ſignis, q̃ ego alio referam in libro. Inſpicit & caudæ pilos, num habeat ſecundum naturam ꝓcreatos. Eam ſi fuerit his omnibus munda, notat alligato cornib⁹ cannabo: deinde applicita terra ſigillari anulo impreſſa, atque ita abducunt. Nam immolare non notatam, pœna morte ſancita eſt. Et hũc quidem in modum pecus probatur. Sacrificandi autem is eis eſt ritus: Pecude q̃ obſignata eſt, ad aram vbi immolatur abducta, pyram incendunt: deinde ſupra pecudẽ libato contra templum vino, ac deo inuocato, eam mactant: mactatæ caput aſportãt in forum, ſi nundinæ ſunt, & Græci negotiatores adſunt, atque illis vendunt: qui ſi non adſunt, in flumen abijciunt. Execrantur autem capita in hæc verba: Si quid mali aut ipſis immolantibus, aut vniuerſę Ægypto futurum ſit, id in caput hoc conuertat̃. Eodem ritu circa capita pecudum immolandorum, & vini libamina, omnes pariter Ægyptij ad omnia templa vtuntur. Atq; ex hoc ritu nemo Ægyptiorum de capite illius animantis deguſtat. Eſt tamen ſacrorum delectus, & alius apud alia templa adolendi modus ab eis inſtitutus. Quem verò aut deum exiſtiment, eiq̃ue maximum feſtum agant, iam dicam. Poſteaquam ieiunauerunt pridie feſti, atque obdormierunt, vaccam immolant, eamq̃ue corio exuunt, & toto aluo vacuant. Inteſtina intra ventrem adipemq̃; linquunt, crura truncant, & externos lumbos armosq̃ue ac ceruicẽ. His actis, reliquum vaccę corpus ſtipant panibus puris, & melle, & vua paſſa, & ficis, & thure, & myrrha, atque alijs odorib⁹. Vbi hęc infarſerunt, adolent, multum vini oleiq̃ue infundentes, ieiuni tñ priuſquam ſacrificent. Dum ſacrificium ardet, omnes verberantur. Poſteaq̃ vapulauerunt, dapes ex ſacrificij reliquijs proponuntur. Boues mares eoſdemq̃ue mundos, ac vitulos vniuerſi Ægyptij immolant. Fœminas eis immolare non licet, vtpote Iſidi conſecratas. Nam Iſidis ſimulacrum muliebre eſt, bubulis p̃ditum cornib⁹, quemadmodũ Io Græci deſcribunt. Bouesq̃; fœminas omnes

Circunciſio Aegyptiorum.

Aegyptiorũ veſtes.

Aegyptiorum ſcriptura.

Circunciſionis cauſa.

Aegyptiorum ſacerdotũ cibi.

Fabis Aegyptij abſtinent.

Epaphi boues.

Sacrificandi ritus.

Execrationis verba.

Deus maximus Aegypt.

Boues Aegypt.

Vaccæ Iſidi ſacræ.

itidem

itidem Ægyptij veneranᵗ ex oĩbus pecudibus longè plurimũ: eoq; nemo Ægyptius, Ægyptiáue, Greci viri aut os ſuauiatur, aut cultro, verúue, vel olla, vel pura bouis carne Græco cultro inciſa vtitur. Boues qui demortui ſunt, hunc in modum ſepeliunt: Fœminas quidem in flumen abijciunt, mares autem in ſuburbanis ſinguli defodiũt, vno aut altero cornu extante, ſigni gratia. Vbi cõputruerunt, & ſtatum tempus aduenit, ꝑſtò eſt ad ſingulas vrbes nauis, ex inſula nomine Proſopitide, q̃ eſt in Delta, nouemq; ſchœnorum ambitus. In qua cùm aliæ ſunt frequentes vrbes, tum ea vnde ꝓficiſcuntur naues ad oſſa tollẽda, noĩe Atarbechis, vbi templum Veneris extructũ eſt. Ex hac vrbe alij ꝓmulti vagantᵗ in alias vrbes. Vbi effoderũt oſſa, aſportant, eaq; vno in loco cuncti ſepeliunt. Quem in modum boues, in eundẽ defuncta alia pecora ſepeliunt. Ita em̃ apud eos circa hæc legibus cõparatum eſt. Nam neq; interimunt ea. Cæterùm q̃ Iouis Thebani templum incolunt, aut Thebani ritus ſunt, ij oẽs ab ouibus ſe abſtinentes, capras immolant. Nõ em̃ eoſdẽ deos ꝑquè colunt vniuerſi Aegyptij, ꝓter Iſidem & Oſirim, quẽ Bacchum eſſe aiunt. Hos ꝑquè vniuerſi colunt. Qui Mendetis templum obtinent, ſiue Mendeſij ritus ſunt, hi capris abſtinentes, immolant oues. Itaque Thebani, & quicunq; ꝓpter illos ouibus parcunt, aiunt ideo ſibi conditam hanc legem, q̃ Iupiter cùm ab Hercule cernere eum volente, cerni nollet, tandẽ exoratus id commẽtus ſit, vt amputato arietis capite, pelleq; villoſa, quã illi detraxerat, induta ſibi, ita ſeſe Herculi oſtenderet: & ob id Aegyptios inſtituiſſe Iouis ſimulacrum facere arietina facie: & ab Aegyptijs Ammonios accepiſſe, q̃ ſunt Aegyptiorum atq; Aethiopum coloni, & linguam inter vtroſq; vſurpantes. Qui etiã mihi videntᵗ eadem re ſe Ammonios cognominaſſe, q̃ Aegyptij Iouem Ammonẽ appellant. Ob hanc rem arietes non mactantur à Thebanis: ſed eius ſacro ſancti ſunt. Certo tantùm die, quotannis in feſto Iouis, vnum demum arietem amputant, cuius pellem detractam, hunc in modum Iouis ſimulacro induunt: ad illudq; deinde aliud ducunt Herculis ſimulacrum. Hoc acto, cuncti qui circa templum arietẽ verberant, deinde ſacra eundẽ vna ſepeliunt. De Hercule hunc ego audiui ſermonẽ, q̃ ſit vnus ex dijs duodecim. Nam de altero Hercule, quem Græci norunt, nulla in parte Aegypti quippiam potui audire, cuius nomen non Aegyptij à Gręcis acceperunt, ſed Gręci potiùs ab Aegyptijs: & hoc nomẽ filio impoſuẽre Amphitryonis. Quod ita ſe habere cùm multa mihi indicia ſunt, tum verò aliud, q̃ huius Herculis vterque parens, Amphitryon & Alcmena, fuerunt ab Aegypto oriundi. Ideoq; Aegyptij negant ſe aut Neptuni, aut Tyndaridarum nomen noſſe: neq; hos deos inter cæteros admiſerunt. Quòd ſi nomen dei vllius à Græcis mutuati eſſent, non minus, imò vel magis iſtorum mentionem habuiſſent, ſi etiam tunc nauicularíam exercebant, & vlli Græcorum nauicularij erant, vt credo, & mea fert opinio, quapropter iſtorũ potius deorum, q̃ Herculis nomen Aegyptij percepiſſent. Atqui vetuſtus quidã deus eſt apud Aegyptios Hercules, & (vt ipſi aiunt) decem & ſeptem annorũ millibus ad Amaſim regem, ex quo Herculem ex octo dijs, qui duodecim erant, vnum eſſe arbitrantᵗ. Quibus ego de rebus certior fieri cupiens, à quibus poſſem, in Tyrum & Phœnicem nauigaui, q̃ ibi templum Herculis eſſe audirem, quod & vidi opulẽter exornatum cùm alijs multis donarijs, tum verò duobus cippis, altero ex auro excocto, altero ex lapide ſmaragdo maiorem in modum ſplendente per noctem. Cumq; veniſſem in colloquium cum dei ſacerdotibus, percontabar quantum temporis foret, ex quo id tẽplũ fuiſſet extructum. Cõperi ne hos q̃dem cõgruere cum Græcis, q̃ppe dicentes ab vrbe cõdita fuiſſe dei templum pariter extructum: eſſe aũt à Tyro cõdita annorũ duo millia ac trecentos. Vidi ꝓterea Tyri etiam aliud Herculis templum cognomine Thaſi. Quinetiam in Thaſum ꝓfectus ſum, vbi inueni templum à Phœnicibus cõditum, qui ad inueſtigandum Europam nauigantes, Thaſum condiderunt. quod quinq; virorum ætatibus prius fuit, q̃ Hercules Amphitryonis in Græcia exiſteret. Hæc quæ commemorantur, planè declarant Herculem vetuſtum deum eſſe. Eoq; videntur hi

Boum ſepulturæ.

Iupiter Thebæus.

Iſis.

Oſiris.

Arietes quare non immolentur.

Ammonij vnde dicti

Hercules è duodecim dijs.

Hercules deus vetuſtus.

Cippi duo Herculis.

Tyrus quãdo extructa.

Hercules geminus.

rectiſſimè facere è Græcis, qui bifariam Herculi templa ædificanda colendaq; cẽſuerunt: vni quidem vt immortali, cognoïe Olympio, immolantes: alteri verò vt heroï, parentãtes. Alia quoq; multa incõſideratè Græci loquunt̃, quorum & hæc inepta fabula eſt, quam de Hercule ferunt: eum cùm in Ægyptum ꝓueniſſet, ab Ægyptijs redimitum tanq̃ Ioui immolandum, ſub pompa fuiſſe eductum, ac tantiſper quietẽ tenuiſſe, dum illi ante aram eum ſtitiſſent: ibi ad vim conuerſum, oẽs interemiſſe. Quę cùm dicunt Græci, videntur mihi ſe & naturæ Ægyptiorum, & morum ignaros prorſus oſtendere. Quibus em̃ nullam pecudem fas eſt immolare, p̃ter ſues, p̃terq; boues mares & vitulos, dummodò mundos, & anſeres: ij qua ratione immolarẽt hoïes? Aut quomodo Hercules, cùm & vnus eſſet, & adhuc (vt aiunt) homo, tot millia virorũ interemiſſet? Et hęc q̃dẽ, q̃ de his rebus diximus, ſint & à dijs & ab heroïbus in bonam partem accepta. Capras & hircos ea de cauſa hi quos diximus Ægyptiorum non mactant, quod Pana inter octo deos Mendeſij numerent, quos octo aiunt priores duodecim dijs extitiſſe. Panos ſimulacrum & pictores pingunt, & ſtatuarij ſcalpunt, quẽadmodum Græci, caprina facie, hircinisq; cruribus: haudquaq̃ exiſtimantes eum eſſe talem, ſed ſimilem cæteris dijs. Qua tñ eum cauſa talem deſcribant, non eſt mihi relatu iucundum. Verùm hi cùm capras, tum verò capros hircóſue oẽs veneranṫ. Et inter Mẽdeſios caprarij p̃cipuo honore afficiunṫ, & ex his vnus maximè: qui cùm deceſſit, ingens toti Mẽdeſiæ plagæ luctus exiſtit. Vocaṫ aũt & hircus & Pan, Ægyptiacè Mẽdes. In hac regione cõtigit hoc mea memoria ꝓdigium: Hircus cum muliere coïjt ꝓpalam, quod in oſtentationẽ hoïm ꝓuenit. Suem Ægyptij ſpurcã belluam arbitrantur quam ſi qs vel tranſeundo cõtigerit, abit lotum ſeſe cum ipſis veſtimentis ad flumen. Eoq; ſoli oïm ſubulci in Ægypto, etſi indigenæ, tñ nullum ingrediunṫ in templũ: nemoq; aut filiã cuipiam eorum nuptum dare vult, aut cuiuſpiã eorum filiam in matrimonium ducere. Ipſi inter ſe ſubulci dant, accipiuntq; filias. Alijs dijs immolare ſues, ius Ægyptijs nõ eſt, p̃terq̃ Lunæ tantum & Libero: niſi ꝓ tẽpus plenilunij, quo ſues immolant, ac ſuilla carne veſcunṫ. Ideoq; alijs diebus feſtis ſues abhorrẽt, cùm in hoc mactent. Cuius rei ab Ægyptijs ratio redditur, ſed eandem intellectã mihi magis decorum eſt non referre. Sacrificium aũt de ſuibus Lunæ hunc in modum fit: Immolata ſue, extremam eius caudam, & lienem, & omenta ſimul cõponunt, & adipe qui circa aluum pecudis exiſtat, ea operiunt, ac deinde igni admouent: reliqua carne plenilunij die veſcunṫ, quo die ſacra faciunt: alio die non amplius guſtant. Qui ſunt ex eis inopes ꝓpter tenuitatem facultatum, aſſimilatos quoſdã ſues coquunt, quos immolent Baccho quoque in eius feſto. Singuli in cœnam porcum ꝓ foribus mactant, reddunṫque ſubulco q̃ illum tradidit. Quin & alium diem feſtum Baccho Ægyptij agũt ſine porcis, ferè ꝓ oïa Græco feſto ſimilem. Sed loco phallorum, id eſt, ficulneorũ verorum à collo pendentium, ſunt ab eis excogitatæ ſtatuæ cubitales è neruis cõpactæ, quas fœminæ circunferunt ꝓ pagos, mentula, q̃ ꝓpemodũ inſtar eſt reliqui corporis in ventre, & tibia p̃eunte, quam fœminæ Bacchum canẽtes ſequuntur. Cur autem mentulam habeat iuſto maiorem ſtatura, & vnum corporis mẽbrum agitet, redditur ab eis ratio: vt iam Melampus Amytheonis filius nõ imperitus huius ſacri, ſed peritus fuiſſe videatur. Siquidem Melampus fuit, qui Græcis Dionyſij, id eſt, Liberi patris vel Bacchi nomen & ſacrificium, & pompam phalli enarrauit, non tñ oẽm plane rationem complexus. Verùm hi qui poſt hunc extiterunt ſophiſtæ, rem in maius explicauerunt. Itaq; phallum Dionyſio miſſum, narrandi Melampus auctor extitit: à quo edocti Græci, faciunt ea q̃ faciunt. Equidem Melampodem dico virum fuiſſe ſapientem, diuinationemq; ſibijpſi comparaſſe: eundemq; cùm alia multa ab Ægypto accepta Græcis enarraſſe, tum verò nonnulla de Dionyſio tñ commutata. Neque em̃ dixerim q̃ in Ægypto fiunt huic deo, congruere cum his q̃ in Græcia. Nam conſentanea ſunt Græcis, non nuper introducta. Neque tñ credam Ægyptios à Græcis fuiſſe mutuatos aut hoc, aut aliud quippiam, ſed Melampodem, qu æad Dionyſium pertinent,

Pan inter octo deos.

Mẽdes lingua Aegyptiaca qd.

Hircus cũ muliere.

Subulci profani.

Lunæ feſt.

Suis ſacrificandi modus.

Phalli.

Mentulæ portentũ.

Melampus Bacchici ſacrificij inuentor.

Aegyptiorum victimæ.

nent,

nent, audisse ex Cadmo, alijsq; Tyrijs, qui cum eo è Phœnice venerunt in terram q̄ nunc Bœotia appellatur. Adeò deorum omnium nomina fermè ex Ægypto in Græciam ꝓuenerunt. Idque ego ex barbaris sciscitatus, ita rem habere comperio, ac reor ex Ægypto ꝓcipuè venisse: & iccirco illic non esse vsq; nomina neque Neptuni, neq; Castoris, quemadmodum à me superius dictum est, neq; Iunonis, neque Vestæ, neq; Themios, neque Gratiarum, neque Nereidum, neque aliorum deorum. Dico autem q̄ ipsi Aegyptij, q̄ se negant deorum agnoscere nomina. Qui dij videntur mihi à Pelasgis fuisse nominati, ꝓter Neptunum, quem ab Africanis audierunt. Nam Neptuni nomen ab initio non vsurpauerunt, nisi Afri q̄ semper hunc deum in honore habent. Eum Aegyptij igitur putant esse, sed nullo honore ꝓsequuntur. Hæc itaq; & alia ꝓtereà q̄ ego referam, Græci sunt ab Aegyptijs mutuati, sed non id, vt Mercurij statuā facerent, porrecto cum veretro, verùm a Pelasgis: & primi ex omnibus Græcis Athenienses, & ab his deinceps alij. Nam ꝓstabant inter Græcos ea tempestate Athenienses, in quorum regione ꝓmixti Pelasgi habitant, ex quo cœperunt ꝓ Græcis haberi. Hæc q̄ dico, quisquis Cabirorum sacra imitatur, quibus Thraces initiantur, nouit à Pelasgis esse sumpta. Nam Samothraciam quondam incoluerunt hi Pelasgi, q̄ cum Athenienſibus vnà habitauerunt, à quibus Samothraces ceremonias mutuant. Itaq; primi è Græcis Athenienses à Pelasgis edocti, statuas Mercurij erecta tenere virilia idem factitauerunt. De qua re Pelasgi sacrum quendam sermonem retulerunt, q̄ in Samothracibus mysterijs patefactus est. Ijdem anteà in deorum inuocatione tum omnia immolabant, quemadmodum ego apud Dodonam audiendo cognoui, tū nulli deorum aut cognomen, aut nomen imponebant, quippe qđ alicunde nunq̄ audissent. Quos aūt cognominauerunt, eos ob id cognominauerunt, ꝙ oēs res atque oēs regiones illi tenerent redacta in ordinem. Multo deinde ꝓgressu temporis, aliorum deorum nomina audierunt ex Aegypto allata: post quos diu nomen Liberi acceperunt. Itemq; aliquanto pòst de illorum nominibus in Dodona oraculum petiuerūt. Nanque hoc oraculum omnium q̄ apud Græcos sunt oraculorum vetustissimū esse existimatur, atque adeò solum erat ea tempestate. Consulentibus igit̄ Pelasgis apud Dodonam, num omnia quæ barbaris aduenissent ascisceré deberent, oraculum redditum est, vt illis vterentur. Atque ita ex eo tempore sacrificauerunt, deorum nomina occupantes, & ea deinceps è Pelasgis Græci acceperunt. Vnde autem singuli deorum extiterint, an cuncti semper fuerint, aut qua specie, haud ita multo ante hoc tempus ignorabatur, vt ingenuè loquar. Nam Hesiodus atque Homerus, quos 400. non amplius annis ante me opinor extitisse, ij fuêre: qui Græcis deorum ꝓlem introduxerunt, eisque & cognomina, & honores, & diuersa artificia, & figuras attribuerunt. Quibus & posteriores videntur extitisse hi poëtæ, q̄ fuisse priores feruntur. Et prima quidem illa Dodonææ sacerdotes meminerunt. Posteriora autem ad Hesiodum vsq; & Homerum, ego referam. At de oraculis q̄ in Græcia, & de illo quod in Africa est, talia Aegyptij cōmemorant. Nam enarrabant sacerdotes Iouis Thebani duas fœminas, q̄ essent sacerdotes è Thebis, à Phœnicibus fuisse exactas: & harum vnā in Africa fuisse venundatam se audisse, alteram in Græcia: atque has fœminas esse q̄ primæ apud dictas gentes oracula cōdidissent. Percontantiq̄; mihi vnde id qđ cōmemorant, planè compertum haberent: rñderunt, maiorem in modum se institisse vestigare de his mulieribus, nec tñ vnq̄ inuestigare potuisse: sed postea hęc q̄ dicebantur de eis audisse. Hæc igitur Thebis è sacerdotibus audiebam. Antistites autem Dodonæorum illas aiunt geminas ex Aegypto columbas aduolauisse, vtranque nigram, vnam quidem in Africam, alterā ad ipsos: q̄ fago insidens, humana voce elocuta sit, eo loci Iouis oraculum condi debere, & se interpretes esse, quod ipsis annunciaretur diuinitus fieri: & ob id se ita feciſse. Eam verò q̄ ad Afros abijsset columbā, iussisse Afris vt Ammonis oraculum conderent, quod oraculum & ipsum Iouis est. Ita referebāt Dodonæorum sacerdotes cum assensu cæterorum Dodonæorum templo vicinorum: quarum antiquissimæ nomen erat Promeneæ, proximæ Timaretæ, minimæ natu Nican

Græci ab Aegyptijs pleraque sumpsére.

Deorum nomina.

Cabirorū orgia.

Liberi nomen.

Dodonęū oraculum vetustissimum omnium.

Hesiodus & Homerus deorū opifices.

Oracula apud Græcos prima, eorumque origo.

Columba Dodonęa.

Ammonis oraculi origo.

dræ,de quib⁹ ita mea fert opinio:Si re vera Phœnices ablegauerunt fœminas ſacer-
Herodoti de oraculorum origine ſententia. dotes,& earum alteram in Africa,alteram in Græcia vendiderunt: hanc,q̃ in Græcia illa q̃ Pelaſgia vocabat̃,venijt,eam eſſe q̃ apud Theſprotos venijt:atq; deinde ancillã-tem ibidem condidiſſe ſub fago enata fanum Iouis, quẽadmodum mos erat Thebis miniſtrare in Iouis templo.Hinc ꝓceſſit vt hîc memoria eius haberet̃,atq; hinc oraculum inſtitutum.Et poſteaq̃ illa linguam Græcam ꝓcepit,dixiſſe aiunt, ſororẽ ſuã in Africa ab eiſdem Phœnicibus(vt ipſa fuiſſet)venundatam. Quòd aũt mulieres à
Columbæ quare mulieres vocatæ. Dodonæis columbæ vocatæ ſunt,ob id mihi videt̃ factum,quia barbaræ eſſent,q̃ videlicet ſimile quiddam auibus ſonarent.Interiecto deinde tempore, columbã humana voce locutam aiunt,poſtq̃ more ipſorum mulier locuta eſt, tamdiu volucris modo ſonare viſa,q̃diu barbarè loquebat̃.Nam columba quodammodo humanam vocem ſonat.Nigram aũt columbam eſſe dicẽtes, Ægyptiã fœminam ſignificant. Sunt itaq; ſimilima inter ſe oracula,& illud apud Thebas Ægyptias,& hoc apud Dodonã. Eſtq; diuinandi in templis ratio ab Aegypto aſcita,cùm ipſi Aegyptij extiterũt principes,conuentus & põpas & cõciliabula factitandi,& ab eis Græci didicerunt. Cui⁹ rei hoc apud me argumentum eſt,q̃ illa cõſtet priſcis temporib⁹, Græcanica vero re-
Aegyptiorum præcipui conuentus. cens fuiſſe inſtituta:nec ſemel quotannis conuentum agere Aegyptios: ſed frequenter cùm alibi,tum p̃cipuè ac ſtudioſiſſimè in vrbe Bubaſti in honorem Dianæ.Secundo loco in vrbe Buſiri in honorem Iſidis.In qua vrbe maximum eſt templum Iſidis, ipſa in medio Delta Aegypti ſita.Eſt autẽ Iſis,q̃ Græca lingua dicitur Δημήτηρ, id eſt, Ceres.Tertio gradu in vrbe Sai,in honorem Mineruæ. Quarto Heliopoli,in honorem Solis.Quinto in vrbe Buti,in honorem Latonæ.Sexto in vrbe Papremi, in honorem Martis.Cæterùm cùm ſe conferunt in vrbem Bubaſti, hæc faciunt:Nauigant viri pariter & mulieres,magna in ſingulis nauib⁹ vtrorumq; multitudo. Inter nauigãdum aſſiduè mulieres aliquot crepitacula tenentes plaudunt,viri tibijs canunt. Cæteri cæteraq́; modulantur,manusq́; complodunt.Ita nauigãdo vt ad quanq; vrbem ꝓueniunt, talia agunt:appulſa ad terram naui, mulierum aliæ ea q̃ dixi faciunt, aliæ cõpellantes eius vrbis fœminas,ingerunt ꝓbra,aliæ ſaltant,aliæ ſurgentes retrahunt illas.Talia ad ſingulas vrbes flumen accolentes agunt. Cùm ad vrbem Bubaſtum ꝓuentum eſt,diem feſtum celebrant,magnis hoſtijs offerendis. Quo in feſto plus vini vinealis abſumitur,q̃ in reliquo anni tempore.Cõmeant illuc(vt indigenæ aiunt)virorum ac mulierum p̃ter pueros ad 700.millia.Atque hæc quidem in ea vrbe fiunt. At in vrbe Buſiri,vt diem feſtum Iſidi agant,ſuperius à me dictum eſt.Verberanť eiñ poſt ſacrificium cuncti,multa ſanè hominum millia:quot autem verberentur, nõ eſt
Cares Aegyptij. mihi fas dicere.Sed ex omnibus p̃cipuè hoc faciunt Cares,qui Aegyptum incolunt: adeò quidem,vt gladijs quoq; frontes cõcidant,ex quo facto datur intelligi eos hoſpites eſſe,non Aegyptios. Vt verò in Saim vrbem ſacrificatum conuenerunt, noctu ſub dio vniuerſi circum mœnia frequentes lucernas accendunt, imbutas ſale & oleo plenas cum multo lychno,quod tota ardeat nocte.Cui feſto nomen impoſitum eſt,
Lucernarum accenſionis feſtum. Accenſio lucernarum.Ad hunc conuentum quicunque Aegyptiorum ierint,obſeruantes ſacrificij noctem,& ipſi lucernas accendunt: neque id in Sai modò, ſed etiam ꝓ vniuerſam Aegyptum.Qua verò gratia nox hæc lumen & honorem ſortita ſit, ſacra q̃dam ratio cõmemoratur.Ad Heliopolim & ad Butim qui veniunt,tantùm ſacrificaſſe contenti ſunt.In Papremi verò quemadmodum in alia, & hoſtias & ſacra operantur,ſed quoad ſol circunfertur,pauculi ſacerdotes circa ſimulacra exercentur: cõ plures eorum tenentes ligneas clauas,ſtant pro forib⁹ templi: alij è regione plus mille virorum,q̃ vota exequuntur,cum ſingulis fuſtibus frequentes conſiſtunt:q̃ pridie ſimulacrum ligneum ex ligneo ſacello deaurato in alias ſacras ædes exportant, paucis illis qui miniſterio ſimulacri delecti ſunt,trahentibus plauſtrum quatuor rotarũ, quo vehitur ſacellum cum ſimulacro,quod intus eſt. Hos ingredi prohibent hi q̃ in veſtibulo ſtant.At hi qui vota exequuntur,opitulantes deo, percutiunt hos ſeſe defenſantes.Hic vehemens exiſtit fuſtuaria pugna mutuò capita ferientium,multiq́; ex

vulne-

vulneribus (vt ego opinor) pereunt, etsi Aegyptij quenq; mori negant. Aiunt autem indigenæ conuentum hunc ideo institutum, q; id templum incolat mater Martis, & ad eam Martem iam adultum ac virilis ætatis veniſſe gratia coëundi cum matre, quẽ materni miniſtri, vt q; eum à principio non agnoſcerent, ingredi ad matrem nõ ſinerent. Hunc ex alia ciuitate adductis hominib⁹, illos malè multaſſe, & ad matrẽ fuiſſe introgreſſum. Et ob hanc rem ait ſolennem eſſe matri die feſto hanc rixam, & inſtitutum, ne in templo cum fœminis coïret, néue à Venere niſi ablutis templa adirent. Hi ſunt q; primi ceremonijs vacauerunt, nã cæteri ferè mortales, p̃ter Aegyptios ac Grę cos, coëunt in templis: & à Venere ſurgentes, non abluti introëunt templum, putãtes hoſem eſſe vt cæteras animantes. Etem̃ videre licet & pecudes oẽs, & volucrum greges coïre in deorum templis atq; in fanis: quod ſi non eſſet deo gratum, nõ facturas illas fuiſſe allegant. Mihi aũt iſta facientes non ꝓbantur. Aegyptij cùm in alijs ad ſacra pertinentibus, tum verò in his ſperſtitiosè agunt. Cæterũ Aegyptus cùm ſit Africæ finitima, non tñ admodum feris eſt frequens: q̃ verò illic ſunt, eæ oẽs pro ſacris habentur, partim manſuetæ, partim immanſuetæ. Qua autem cauſa ꝓ ſacris habent̃, ſi dixero, ad res diuinas oratio mea deſcenderet, quas ego in primis enarrare deuito: quarumq; q̃quid dixi, id neceſſitate coactus tñ delibando dixi. Lex verò q̃ de feris eſt, ita habet: Earum educandarum curam ſeorſum à cæteris Aegyptij atq; Aegyptię ſuſcipiunt. In quo honore filius patri ſuccedit. His feris oẽs qui in vrbibus ſunt, vota perſoluunt q̃ ſuſceperunt illi deo, cuius illa fera eſt, hunc in modum: deraſis filiorum capitibus aut in totum, aut ex media, aut tertia parte, appendunt crines vna in lance, & altera tantundem argenti: q̃ pecunia cùm lancem traxerit, eam tradunt curatori ferarum. Ille pro hoc amputatum piſcem p̃bet feris eſcam. Talis cibus illis præbetur. Quarum ſi quam quis necauerit, ſi volens, morte multatur: ſin inuitus, plectitur ea multa quam ſacerdotes ſtatuerint. Quiſquis tamen ibim aut accipitrem necauerit, ſiue volens, ſiue nolens, neceſſariò morte afficitur. Sed cùm multæ ſint feræ quæ vnà cum hominibus victitent, multò tñ plures eſſent, niſi res hæc officeret felibus. Feles poſtq̃ ſunt enixæ, non amplius adeunt maſculos. Eas iſti coëundi gratia indagantes, tñ potiri nequeunt. Ergo contra illas talia cõminiſcuntur: Ereptos aut ſubreptos earum fœtus occidunt, non tñ occiſos edunt. Illæ filijs orbatæ, cupiditate aliorũ (amantiſſima eñ filiorum fera eſt) ita demùm ad mares ſe conferunt. Felem incenſa ſtrue diuina res occupat. Nam quoties ignem extinguere neglexerunt Aegyptij, cuſtodias felium diſpoſiti agunt. At illæ aut intrudendo ſeſe hominibus, aut tranſiliendo in ignem inſiliunt. Hoc dum contingit, ingenti luctu afficiuntur Aegyptij. Quibuſcunq; autem in domibus vltrò felis oppetit mortem, earum domorum habitatores cuncti ſola ſupercilia eradunt: totum autem corpus & caput, in quorum domibus ſic moritur canis. Efferuntur feles mortuæ ad ſacra tecta, vbi ſalſæ ſepeliuntur in vrbe Bubaſti. Canes in ſua quiſque vrbe tumulant, ſacratis in loculis. Eodem quo canes modo, indagatores ſepeliuntur. Nam mygalas, id eſt, mures araneos, & accipitres in vrbem Butum aſportant. Vrſos autem qui ſacri ſunt, & lupos, non multò vulpibus grandiores, eo loci ſepeliunt, vbi iacentes inueniunt. At crocodilo talis ineſt natura, vt quatuor menſibus maximè hybernis nihil omninò edat: & cùm ſit quadrupes, tamen terreſtre & aquatile eſt. Nam oua parit humi, excluditque: & plerunque diei in ſicco agit, ſed totam noctem in flumine, quippe calidiore aqua quàm nocturno ſereno & roſido. Ex omnibus quæ mortalia agnoſcimus, hoc maximum exiſtit ex minimo, ſiquidem oua gignit haud multò maiora anſerinis, & pro portione oui fœtus excluditur. Excretus, ad decem & ſeptem & amplius cubitos peruenit. Oculos habet ſuillos, dentes magnos proportione corporis, & prominentes atque ſerratos, cui ex omnibus feris ſoli lingua innata non eſt. Idem inferiorem maxillam ſolùm non mouet, ſed ſuperiorem inferiori admouet. Vngues quoque robuſtos habet, pellemque circa tergum impenetrabilem. Inter aquas cæcus, ſub dio perſpicaciſſimus. Itaque cùm in aqua vitam degat, oſſert introrſum hirundinibus refertum. Cumq; eum cæ-

Fuſtuaria pugna.

Coitus in templis.

Feræ Aegyptiæ ſacræ.

Ferarũ cura apud Aegypt.

Crocodili natura.

teræ feræ ac volucres fugiant, ſolus ipſi trochilus pacatus eſt, quòd videlicet ei eſt vtilis. Etenim poſteaquam crocodilus ex aqua in terram egreſſus eſt, ac deinde hiauit (ſemper enim ferè hoc ad zephyrum facere ſolet) tunc in eius os trochilus penetrãs, deuorat ſanguiſugas. Qua vtilitate delectatus crocodilus, nihil omninò trochilum lędit. Quibuſdam Aegyptiorum crocodili ſacroſancti ſunt, quibuſdam non ſunt, ſed veluti hoſtes exagitantur. Sacros admodum eſſe eos exiſtimant, qui circa Thebas & Mœrios ſtagnum incolunt: quorum vtrique vnum ex omnibus crocodilis alunt cicurem & edoctum manu tractari, appendentes eius auribus vel gẽmas, vel ex auro fuſiles inaures, & primoribus pedibus catenã innectentes: cibaria quoq; accommodata, ac ſacra p̃bentes, conſectantur tanq̃ pulcherrimè viuentẽ. Vbi mortem obijt, ſale cõditum ſacris in vrnis ſepeliunt. At qui circa Elephantinam vrbem incolunt, q; ſacros eſſe nõ cenſeant, etiã comedunt. Neq; verò crocodili vocant̃, ſed chãpſę. Ionesappellauêre crocodilos, illi generi crocodilorum, quod apud eos in ſepibus gignitur, cõparantes. Hos capiendi cùm ſint cõplura & multiplicia gña, vnum tantũ hoc, mihi qd̃ maximè dignum relatu videtur, puto ſcribendum. Vbi tergum ſuillum hamo circundatum, ad alliciendum crocodilum, ptulit in mediũ fluminis venator, ipſe ad ora fluminis porcellum, quẽ viuum tenet, verberat. Cuius vocẽ crocodilus audiens, ſecundum illã tendit, nactusq; tergũ deuorat. Et poſteaq̃ attractus eſt, ante omnia eius oculos venator cœno opplet. Hoc acto, cætera facilè ſanè obtinet, alioqui cũ labore adepturus. Equi verò fluuiales in plaga Papremitana ſacri ſunt, in cætera Aegypto nõ ſacri, talẽ ſpeciẽ naturãq; habẽtes: Quadrupedes bifidis pedibus, vngulis bouinis, ſimo naſo, equina iuba, eminentibus & cancellatis dentibus, fulgida cauda, eq̃na voce, magnitudine maximi tauri, tã craſſo corio, vt ex eo arefacto fiant pila miſſilia. Gignunt̃ p̃terea in fluuio aquatilia q̃dam, q̃ Aegyptij ſacrata eſſe arbitrantur. Arbitrantur itẽ ſacrũ genus piſciũ, qd̃ vocatur ſquamoſum, atq; etiã anguillã. Hos piſces aiunt ſacros eſſe. Ex volucribus verò vulpãſares. Eſt & alia volucris ſacra, nomine Phœnix, quam equidẽ nunq̃ vidi, niſi in pictura. Etem̃ perrara ad eos cõmeat, 500. quoque (vt aiunt Heliopolitani) anno, & tunc demum, & cùm pater eius deceſſit. Is ſi picturę aſſimilis eſt, talis tantusq; eſt: Pennæ coloris partim rubidi, maxima ex parte cùm habitu tum magnitudine ſimilimus aquilæ. Eum aiunt (quod mihi non fit veriſimile) hoc excogitare: Ex Arabia ꝓficiſcentem in templum Solis, geſtare patrem myrrha obuolutũ, & in eo templo humare. Sic autem geſtare: primũ ex myrrha ouum cõponere, quantum ipſe ferre poſſit: deinde ferẽdo illud experiri. Hoc expertum, ita demum ouum exenterare, atque in illud parentem inferre: & qua parte ouum exinaniuit, patremq; intulit, eã partem alia myrrha inducere. Et cùm tantundem põderis impoſito parente effectum ſit, obſtructo rurſus foramine, baiulare illud in templum Solis. Hæc facere hãc auẽ cõmemorãt. At circa Thebas ſunt ſacri ſerpẽtes, nihil omninò hominib. noxij, puſillo corpore, binis p̃diti cornibus, è ſummo vertice enatis: quos defunctos in Iouis æde ſepeliunt. Huic enim deo ſacros illos eſſe prædicant. Eſt Arabiæ locus, ad Butum vrbem ferè poſitus, ad quem locum ego me contuli, quòd audirem volucres eſſe ſerpentes. Eò cùm perueni, oſſa ſerpentum aſpexi, & ſpinas multitudine ſupra fidem ad enarrandum, quarum acerui erant magni, & his alij atque alij minores, ingenti numero. Eſt autem hic locus, vbi ſpinæ proiectæ iacebant, huiuſcemodi: Ex arctis montibus exporrigitur in vaſtam planiciem Aegyptiæ contiguam. Fertur ex Arabia ſerpentes alatos ineunte ſtatim vere in Aegyptum volare, ſed eis ad ingreſſum planiciei occurrentes aues ibides, non prætermittere, atque ipſos interimere: & ob id opus, ibidem magno in honore ab Aegyptijs haberi. Arabes aiunt, confitentibus & ipſis Aegyptijs, iccirco ſe his auibus honorem exhibere. Eius auis ſpecies talis eſt: Nigra tota vehementer eſt, cruribus gruinis, roſtro maxima ex parte adunco, eadem qua crex magnitudine. Et hæc quidem ſpecies eſt nigrarum, quæ cum ſerpentibus pugnant. At earum quæ pedes humanis ſimiles habent (nam bifariæ ibides ſunt) gracile caput, ac totum collum, pennæ candidæ, præter caput ceruicemq; &

extrema

Crocodili ſacri.

Capiendi crocodili modus.

Equi fluuiales.

κεχὴ τὴν ὀρνίθων τὸν χλωρολώτητας.

Phœnicis auis deſcriptio.

Serpentes ſacri.

Serpentes alati.

Ibidis forma.

Crex.

extrema alarum & natium: q̃ oĩa q̃ dixi ſunt vehementer nigra, crura & facies alteri cõſentanea. Serpentis porrò figura qualis hydrarũ, alas nõ pennatas, ſed glabras gerit, & alis veſpertilionis valde ſimiles. Hactenus de ſacris feris dictum ſit. Ipſorũ autẽ Ægyptiorum, q̃ circa partẽ Aegypti frumentariã colunt, memoriã oĩm hoĩm cõmẽtantes, ſunt ferè eorum (in quorum ego veni experimẽtum) lõgè excellẽtiſſimi, ante oĩa tali vitæ gñe degentes. Singulis menſib⁹ triduo purgant ſe, vomendo atq; inteſtina diluendo, gr̃a ſanitatis cõſeruandæ, exiſtimãtes oẽs lãguores hoĩb⁹ creari ex cibis. Nã ſunt alioq̃ Aegyptij oĩm virorum ſecũdum Afros maximè ſano corpore, aëris (vt mihi videt̃) beneficio, q̃ nunq̃ immutat̃, cuius mutationib⁹ p̃cipuè exiſtunt in hoĩb⁹ morbi. Pane veſcunt̃, quẽ ex farre cõficiunt, quẽ colleſtem nominant. Vino vtunt̃ facto ex hordeo: deſunt em̃ in ea regione vites. Victitãt quoq; tum piſcib⁹ partim crudis ad ſolẽ arefactis, partim ſalſugine cõditis, tum auib⁹, ſed earum crudis, prius tñ ſale cõditis, cothurnicib⁹, anatibusq̃; atque auiculis. Cæteris aũt vel volucrib⁹ vel piſcibus, q̃ ipſis in ꝓximo ſunt, (p̃ter illa q̃ ab eis ſunt recepta ꝓ ſacris) partim aſſis, partim elixis. Apud locupletes eorum cùm multi cõuenerunt, & à cœna diſceſſum eſt, circũfert aliquis in loculo mortuum è ligno factum, ſed pictura & opere verum maximè imitantem, longitudine cubitali omninò, aut bicubitali, oſtendensq̃ue ſingulis cõuiuarum, ait: In hunc intuens pota & oblectare, talis poſt mortem futurus. Hæc illi apud cõuiuia faciunt, cõtentiq̃ue morib⁹ patrijs, nullum alium aſciſcunt. Quibus cùm alia ſint egregia inſtituta, tum verò illud, adhibendum modulatorem, q̃ & in Phœnice & in Cypro, & alibi, nomen ꝓ differentia gentium habet. Idem tñ cõgruit cũ eo, quem Græci decantant appellantes Linum, vt ego admirer cùm alia multa, q̃ ſunt apud Aegyptum, tum verò vnde nomen Lini acceperint, quem ſemper quodãmodo decantare cognoſcunt̃. Vocat̃ aũt Linus Aegyptiacè Maneros: quẽ Aegyptij tradiderunt, cùm filius vnicus extitiſſet primi ipſorũ regis, p̃maturaq̃; morte deceſſiſſet, his lamentis ab Aegyptijs fuiſſe decoratum, & cantilenã hanc, eamq̃; ſolam ipſis inſtitutã. Cõgruunt p̃tereà in hoc cum ſolis Græcorũ Lacedæmonib⁹ Aegyptij, q̃ minores maiorib⁹ natu obuij cedunt via, ac deflectunt, aduenientibusq̃; è ſedili aſſurgunt: qua in re cum nullis alijs Græcorum cõueniunt. Inuicẽ cõpellandi ſe mutuò in vijs adorãt, genu tenus demiſſa manu. Veſtib⁹ amiciunt̃ lineis, circa crura fimbriatis, quas caſiliris appellãt, ſuper quas cãdida ferunt amicula tanq̃ ſuperiecta. Laneæ veſtes neq; in ædes ſacras geſtant̃, neq; vnà cum cadauere ſepeliunt̃: ꝓfanũ em̃ eſt, q̃ cõſentanea ſunt his q̃ Orphica & Bacchica appellãtur, ab Aegypto & à Pythagora ortum ducentib⁹. Nã his ceremonijs participantẽ, laneis indutũ veſtib⁹ humari religioſum eſt. De q̃b⁹ ſacra redditur ratio. Alia inſuper ſunt ab Aegyptijs excogitata, q̃s menſis diẽſue cuius deorum ſit, & quo q̃s die genitus, qualia ſortietur, & quam mortem obibit, & qualis exiſtet. Quib⁹ reb⁹ q̃ in poëſi verſati ſunt, vſi fuerunt. Plura quinetiam ab eis ꝓdigia cõperta ſunt, q̃ à cæteris oĩb⁹ hoĩb⁹. Nam cùm ꝓdigium extitit, ſcribũt id, obſeruantes quomodo euenerit. Et ſi q̃n poſtmodum huius ſimile extiterit, exẽplo prioris putant euenturum. Diuinatio apud eos ita eſt conſtituta, vt eius artificiũ nulli mortalium vendicet̃, ſed certis dijs. Siquidem Herculis illic oraculum eſt, & Apollinis, & Mineruæ, Dianæq̃ue ac Martis, & Iouis. Sed qđ p̃cipuo honore colunt ex omnibus oraculis, Latonæ eſt, in vrbe Buti. Verùm hæc vaticinia nõ eodem modò ſunt oĩa inſtituta, ſed differenter. Iã verò medicina apud eos hunc in modũ eſt diſtributa, vt ſingulorũ morborũ ſint medici, nõ plurium. Itaq; oĩa referta ſunt medicis. Alij em̃ ſunt ocularij, curãdis oculis cõſtituti, alij capiti, alij dentib⁹, alij alui partib⁹, alij morbis occultis. Luctus eorundẽ ac ſepulturæ tales ſunt: Quibuſcunque domeſticis aliq̃s deceſſit hõ alicuius momenti, ibi oĩs muliebris ſexus familia caput ſibi & vultum oblinit luto. Deinde relicto domi cadauere, ipſq̃ ꝓ vrbem vagantes ſe plangunt, ſuccinctæ, nudatis mãmillis, & cum eis ꝓximæ q̃que. Altera ex parte viri, & ipſi exp̃ectorati ſe verberant. His actis, ita demum ad cõdiendum portãt. Sunt autem certi ad

Hydræ.

Aegyptiorum purgamina.

Colleſtis panis.

Vinum ex hordeo.

Mortis ſtatua exemplaris.

Linus modulationis genus.

Maneros Aegyptijs quid.

Senectę veneratio.

Veſtes laneæ profanæ.

Diei natalis obſeruatio.

Prodigiorum obſeruatio.

Diuinationis inſtitutio.

Medici ſinguli ſingulorũ morborum.

Lugendi ritus.

hoc

hoc ipſum conſtituti, q̃ hoc artificium factitant: q̃ cùm ad ipſos cadauer portatũ eſt, oſtendunt his qui portauerunt, exemplaria mortuorum lignea pingendo aſſimilata. Et eorum vnum accuratiſſimè fabrefactum eſſe aiunt, cuius ego nomen ſi nuncupauero, haud faciam ſanctè. Alterum illo inferius ac vilioris p̃cij. Tertiũ viliſſimi. Ea dicentes ſciſcitant̃ ab his, ad quod exemplum velint effingi mortuum ſuum. Iſti cõuento de p̃cio illinc abeunt. At hi q̃ reliquunt̃ in ædib», hunc in modum diligẽtiſſimè cõdiunt corpus. Ante oĩa incuruo ferro cerebrum per nares educunt, vt quanq; partẽ eduxerunt, ita locum eius medicamentis explẽtes. Dehinc acutiſſimo lapide Aethiopico circa ilia cõſcindunt, atq; illac oẽm aluum protrahunt: quam vbi repurgarunt, ac vino Phœniceo expleuerunt, rurſus odorib» cõtuſis refarciunt: tum omenta complent cõtuſa myrrha pura, & caſia, & cæteris (excepto thure) odorib», iterumq; cõſuunt. Vbi hæc fecêre, ſaliunt intrò abditum 70. dies. Nã diutius ſalire nõ licet. Exactis 70. dieb» cadauer, vbi abluerunt ſindone byſſina, inciſis loris totum inuoluunt, gummi illinentes: quo Aegyptij glutinis loco plerunq; vtunt̃. Eo deinde recepto, ꝓpinqui ligneã hoĩs effigiem faciunt, in qua mox inſerunt mortuum, incluſumq; ita repo nunt. Hîc autẽ q̃ mediocria volunt, nimium fugientes ſumptum, ita comparant: Clyſterem vnguine, quod è cedro gignitur, complent. Deinde ex hac aluum mortui, ipſam neque ſcindentes, neque extrahentes, ſed per ſeceſſum, prehenſo viæ poſterioris hiatu, infarciunt: & tot, quot dixi, diebus ſale condiunt: quorum dierum vltimo cedrinum vnguen, quod prius ingeſſerant, ex aluo egerunt, qđ tantã habet vim, vt vnà ſecum aluum atque inteſtina tabefacta educat. Nitrum autẽ carnes tabefacit, mortuiq; tantum cutis & oſſa relinquunt̃. Vbi iſta fecêre, ex quo ſic tradidêre mortuum, nihil amplius negocij ſuſcipiunt. Tertia cõditura hæc eſt adornãdi eorum mortuum. Qui tenuiori ſunt fortuna, dilutionibus ventrem abſtergunt, arefaciuntq; ſale ſeptuaginta ꝓ dies, deinde tradunt reportandum. Vxores tñ inſignium virorum, nõ ſtatim vita defunctas tradunt condiendas, ac ne eas quidem fœminas, q̃ cõſpicuæ valde & maioris momenti fuerint, ſed triduo atque quatriduo defunctas: ea de cauſa facientes, ne cum fœminis ſalinarij cõcumbant. Deprehenſum em̃ quendam aiunt coëuntẽ cum recenti cadauere muliebri, delatumq; ab eiuſdẽ artificij ſocio. Quiſquis autẽ vel ipſorum Aegyptiorum, vel hoſpitum cõpertus ſit mortuus, ſiue à crocodilo raptus, ſiue ab ipſo flumine, neceſſarium prorſus eſt ei ciuitati, ad quã eiectus eſt, cõdire: & q̃ honeſtiſſimo funere ſepelire, in ſacris monumentis, quẽ ne cõtingere q̃dẽ fas eſt alteri, aut ꝓximorum aut amicorum, niſi ipſis Nili ſacerdotibus, ceu maius quiddã q̃ hoĩem mortuum tractantib» ad ſepeliendum. Græcanicis iuſtitutis vti recuſant, & (vt ſemel dicã) nullorum hoĩm aliorum inſtitutis vti volunt. Et hoc q̃dẽ cęteri Aegyptij obſeruant. Eſt tñ Chẽmis oppidum grande Thebaicæ plagæ, ꝓpe nouã vrbẽ, quo in oppido eſt tẽplum Perſei, Danaæ filij, quadratum ac palmeto circundatum, ingẽti ſanè è ſaxis veſtibulo, ſtãtib» deſuper duab» grandib» è lapide ſtatuis. In hoc veſtibulari ambitu eſt ſacellum, & in eo ſimulacrum Perſei. Quẽ Chemmitani memorãt ſibi apparere frequenter è terra exeuntem, frequẽter intra templum. Eiusq; ſandalium q̃d geſtabat, inuentum bicubitali magnitudine: q̃d poſtq̃ apparuerit, exhuberare oẽm Aegyptum. Hęc q̃dem illi aiunt. Faciunt autem Perſeo Gręcanicè gymnicos ludos, ꝓ omne certandi genus, ꝓpoſitis p̃mijs, tum pecorum, tum palliorum, tum pellium. Percontantiq; mihi cur eis ſolis ſoleret apparere Perſeus, & cur in edendo gymnico certamine ab Aegyptijs diſcreparent, aiebãt Perſeum ex ipſorum ciuitate eſſe oriundum. Danaum em̃ & Lynceum, q̃ eſſent Chemmitani, nauigaſſe in Græciã: à q̃b» originem gradatim ducendo, deueniebãt ad Perſeum. Hunc in Aegyptum ꝓfectum, quem & Græci dicunt gr̃a afferendi ex Africa caput Gorgonis, veniſſe ad ipſos quoque, ac cognatos oẽs agnouiſſe, quos poſtq̃ didiciſſet, & nomen Chemmis ex matre audiſſet, in Aegyptum veniſſe, & gymnicum certamen celebrari iuſſiſſe. Hæc oĩa opinant̃ Aegyptij, q̃ ſupra paludes incolunt: q̃ verò in paludib», vtunt̃ eiſdem q̃b» cęteri

Aegyptij

Mortuorũ exẽplaria.

Mortuorũ apud Aegyptios cõdituræ.

Nitri vis.

Vxorum conditura. Salinarij cum mortuis concumbẽtes deprehẽſi.

Perſei templum. Perſei ſandalium.

Perſei profectio in Aegyptũ.

Gymnici certaminis inſtitutio.

Ægyptij moribꝰ,cùm in alijs,tũ in habendis ſingulis vxoribꝰ, quemadmodũ Græci. Cæterũ ad victus facilitatem alia ſunt eis excogitata. Siquidẽ cùm fluuius plenus cãpos inundauit,in ipſa aqua exorit̃ ingens vis liliorũ,q̃ loton Ægyptij vocant. Ea vbi demeſſuerunt,ad ſolem exiccant. Deinde qđ mediũ loti eſt,papaueri aſſimile,poſtq̃ coxerunt,ex eo faciunt panes aſſos. Eſt aũt huius loti radix quoq; eſculenta, etiã ſuauitate p̃ſtãti,orbiculata,mali magnitudine. Sunt & alia lilia roſis ſimilia,& ipſa in flumine naſcẽtia: quorũ fructus in alio calyce germinante è terra, ſimillimus ſpecie eſt fauo veſparum. In eo eſculenta q̃dã inſtar nuclei oliuæ coagmentata innaſcunt̃, q̃ & tenera comedunt̃ & arefacta. Iã verò iuncũ annuũ vbi è paludibꝰ excerpſerunt, ſupe riorẽ eius partẽ amputant, quã in aliud q̃ddã cõuertunt: quod relictũ eſt inferius lõgitudine cubitali,id edunt pariter,ac venũ dant. Eo ſi qui admodũ ſuaui vti cupiunt, in luculento furno torrefactũ ita comedunt. Sunt p̃tereà ex eis qui ſolùm piſcibus victitant,quos,vbi ceperunt,exenteratos ad ſolẽ deſiccant,exiccatisq; deinde veſcunt̃. In fluminib. nõ ferè gignunt̃ piſces gregales. Qui nutriuntur in ſtagnis,hęc faciunt: Simul ac inceſſit eis libido gignendi,gregatim in mare enatant,ducibus maſculis genituraſ ſpargentibus,quã fœminæ cõſectantes,recuruãdo ſe ex ea cõcipiunt. Eædem vbi p̃gnantes in mari ſunt effectæ,remeãt oẽs rurſus ad ſibi cõſueta, nõ amplius eorundem ductu,ſed fœminarũ. Ducunt em̃ illæ quemadmodũ fecerant mares,gregatim oua fundentes inſtar milij parua,q̃ mares adeuntes deuorant. Sunt autem ea tanq̃ milij grana piſces,ex quorũ reliquijs nõ deuoratis,ſed nutritis,piſces fiunt. Ex his piſcibus qui capiuntur,dum in mare meãt,hi detritis capitum dexteris partibus: qui verò retrò meant ſiniſtris, apparent: q̃ ea de cauſa patiuntur,q̃ in mare dum tẽdunt, à ſiniſtra terrã legunt: rurſus eadem via reuertentes,incurſant atq; offenſant contingendo terrã plerunq;,ne itinere aberrent ꝓpter aquæ decurſum. Nilo incipiente augeſcere,in primis depreſſa terrarum & lacunæ fluuio ꝓximè impleri incipiunt. Confeſtimq; redundante à flumine aqua,hæc plena fiunt,& cõtinuò cuncta piſciculis minutis opplentur. Vnde autem ſecundo loco veriſimile ſit eos gigni, hoc mihi videor cauſę intelligere,qđ ſuperiore anno,poſtq̃ Nilus abſceſſit,piſces qui oua in cœno pepererant,vnà cum poſtremis ábeãt aquis: circumacto rurſus anno, vbi aqua reſtagnauit,protinus ex his ouis gignuntur piſces. Quod ad piſces attinet,ita habet. Vtuntur Ægyptij,qui paluſtria accolunt,vnguento ex fructu ſillicypriorum,qđ appellãt Aegyptij Kiki,hunc in modum cõficiẽtes. Sillicypria hæc, q̃ apud Græcos vltrò naſcũtur,ad oras fluminum ſtagnorumq; ferunt,multum quidem fructum ferentia,ſed graueolentem. Hunc vbi collegerunt,alij cõtuſum ad ignem,alij in ſartagine coquũt, & qđ ex eo ꝓfluit,excipiunt pingue quiddã,& nihilominus ad lucernas tã idoneum q̃ oleum,ſed graueolentiã exhibens. Sunt autem aduerſus magnã vim culicum hæc ab eis excogitata. Cum em̃ his qui ſupra paludes incolunt,munimento ſint turres,quas dormituri aſcendunt(nã culices ventus ꝓhibet in altum volare) alia ſunt machinati qui intra paludes habitant: Singuli ſua obtinent retia, quibus ꝓ diem piſces capiãt, eiſdem noctu vtuntur cubili,in quo requieſcunt. Circundatis illis,deinde operti ſomnum capiunt: qui ſi in veſtimento inuoluti,aut in ſindone dormirent,eos ꝓ ipſa in dumenta culices morderent,ꝓ retia verò ne tantulum quidem mordere conantur. Naues eorum onerariæ ſunt factæ è ſpino,cuius figura ſimilima eſt loto Cyrenæo,& cuiꝰ lacryma gummi eſt. Ex hac ſpino ligna cõcidunt,q̃ magnitudine bicubitali, tãq̃ lateritio opere componunt,hunc in modum compingentes: Ligno cubitali circundenſos ac longos ſtipites appendunt: vbi hunc in modum compegerunt, deſuper frequentia tranſtra extendunt. Commiſſuris nequaquam vtuntur, ſed introrſum compages iunco innectunt. Gubernaculũ ſcitè faciunt,& hoc ꝓ nauẽ trãſit. Malo quoq; ſpinaceo,& velis iunceis vtuntur. Hæc nauigia contra flumen meare non poſſunt,niſi luculentus ingruat ventus,uerùm à terra ꝓtrahunt̃. Secundum decurſum hoc pacto ferunt̃: Eſt ianua ex myrica facta,putaminib. arundinaceis ſtrata, & lapis politus duorũ ferè talẽtorũ põdo. Huiuſmodi ianuã fune alligatã,in anteriore parte nauis ſi-

Lotos.

Iuncus eſui aptus.

Piſcium in ſtagnis Aegypt. genitura.

Sillicypria Kiki.

Culicum vis apud Aegyp.

Naues Aegyptiorũ.

Vela iuncea.

nunt deferri: lapidem verò retrorsum alio fune. Ita ianua impetu aquę insidente, ptinus meat & trahit barim: hoc enim his nauigijs est nomẽ. Lapis autem dum retrorsum trahitur, fundo admotus dirigit nauim. Horũ nauigiorũ ingens apud illos est copia, quorum quædam ferunt multa millia talentorũ pondo. Cùm regionem supergressus est Nilus, solę vrbes apparent, eatenus extantes, vt insulis Ægei maris ferè assimiles esse videantur. Nã cætera Ægypti, pelagus efficiuntur: ipsæq; vrbes, quę solæ extant, statiões nauium faciunt. Nec iam cùm hoc contingit, per alueũ fluminis, sed per medium campi nauigatur. Ex Naucrate quidem Memphim versus, nõ iam iuxta pyramides ipsas, sed iuxta acumẽ Deltæ & vrbem Cercasorum: à mari autem & Canobo Naucratem versus per campum, ad Anthyllã, vrbem venies, & ad vrbem quæ vocatur Achãdri. Harum vrbium Anthylla, quæ est insignis, datur peculiaris in calceamenta vxori semper eius qui in Ægypto regnat. Quod factũ est ex quo Ægyptus fuit ditionis Persarũ. Altera videtur mihi nomen habere ab Archandro Danai genero Phthij Achæi filio. Archandri enim vrbs nominatur. Quòd si alius quisquam Archander esset, nequaquam Ægyptiũ nomen foret. Hactenus quæ vidi, quę noui, quę interrogaui, dicta sunt. Hìc pergam disserere de Ægypto quæ audiebam, addens aliquid quod ipse viderim. Menẽ, qui primus apud Ægyptum regnauit, aiebant sacerdotes iunxisse pontibus Nilum ad Memphim. Nam eum, Africam versus, totum prętерlabi montẽ Psammium: & supra Memphim centum circiter stadia meridiem versus aggesta humo ad anfractum fluminis arefeciſſe pristinũ alueum. Ita flumen facto sibi alueo, per medium montiũ fluere. Adeò nunc quoq; sub Persis iste anfractus Nili, tanq̃ coërcitus fluat, magnis præsidijs custoditur quotannis, obseptus aggeribus. Quos si refringens flumen velit ea parte redundare, oĩs Memphis adibit periculum, ne aquis operiatur. Ab hoc Mene, qui primus extitit rex, id vnde fluit amnis effectũ terrestre, ibiq; ab eodẽ vrbẽ hanc conditã, quæ nunc Memphis appellatur (est enim Memphis in anguſtijs Ægypti sita) & exterius aquilonem versus & vesperum, ex flumine effossum esse stagnum, (nam ab aurora ipse Nilus arcet) & ab eodem in ea vrbe extructum hoc templum Vulcani tum magnum, tum memoratu digniſsimum. Post hunc recensebant è libro sacerdotes nominatim alios trecentos ac triginta reges. In quibus tot ætatibus hominum, decem & octo fuissent Æthiopes, & vna mulier alienigena: cæteri indigenæ. Mulieri quæ regnauit, fuisse nomen idem quod reginæ Babylonicę Nitocrim: quam dicebant vltam fuisse fratrem, ab Ægyptijs, apud quos regnabat, interemptum: & sic vbi hunc interemerant, regnum ad hanc detulissent. Vltam autem fratrem, dolo multis Aegyptiorũ absumptis. Nam extruxisse eam permagnum ædificium subterraneum, per causam quidem noui operis, animo autem aliud agitantem: & conuocatis ad conuiuium multis, quos præcipuè nouerat fraternæ cędis auctores fuisse, per occultum quendam specum immisisse flumen discũbentibus. Hæc demum de illa referebant, præterquam quòd vbi hoc fecisset, conspersisse eam multo cinere ædificium, quo impunita esset. Aliorum autem regum nullum referebant clarum opus editũ, nisi vnius: qui postremus horũ extitit, Mœris. Hunc em̃ ædificasse memoratu digna Vulcani vestibula, ad ventũ aquilonem vergentia: & stagnũ effodisse, cuius quot sint in ambitu stadia, posterius aperiam: & pyramides in ea extruxisse, de quarũ magnitudine simul cum ipsius lacu, mentionẽ faciam. Hunc itaq; tantum operum edidisse, alios autem nihil prorsus. Quos ego prętergressus, eius qui his succesſit, nomine Sesostris, mẽtionem habebo. Istum dicebant sacerdotes, primũ longis nauibus ex Arabico sinu profectũ, rubri maris accolas in suam potestatẽ redegisse: progressumq; longius, venisse in mare iã vadosum, & proinde non nauigabile. Illinc vbi retrò se ad Aegyptũ recepisset, secundum sacerdotũ commemorationem, coacto ingenti exercitu per cõtinentem perrexisse: omnesq; gentes, vt in quanq; incidebat, subegisse. Et quascunq; earum nanciscebatur feroces & vehemẽter studiosas libertatis, in earũ regiõibus cippos statuebat, inscriptos literis sui nominis & patriæ, & quæ

Baris nauigij genus.

Menis regnum Mena Diodorus in secũdo li. nõ omniũ primũ apud Aegypt. regnasse dicit, sed post deos.

Nitocris regina Aegypti.

Mœris rex.

Sesostris rex. Diod. Sesosim appellat.

Cippi Sesostris nomine inscripti.

& q̃ referrent ipſum illos vi ſubegiſſe. Quarũ verò vrbes nullo p̃lio nulloq; negocio cepiſſet, his cippos inſcribebat: tũ eiſdẽ literas, quas ſcripſerat eis gentibus q̃ viriles extiterant: & p̃tereà muliebria genitalia, planũm facere volens, illos haudquaq̃ viriles extitiſſe. Hæc faciendo ꝓgit cõtinentem, donec ex Aſia in Europam trãſgreſſus, Scythas ſubegit & Thraces, ad quos vſq; & non vlterius, mihi videtur Aegyptius exercitus peruẽniſſe: qm̃ in iſtorum terra tituli non vltrà poſiti monſtrantur. Hinc digreſſus retrò abijt, & poſteaq̃ ad Phaſim ſubſedit, quid deinceps, non habeo quod dicã: an ipſe rex Seſoſtris, diuiſo ſuo exercitu, aliquantulum copiarum reliquerit ad eã regionem incolendam, an aliqui militum ꝓtæſi peregrinationis, circa fluuium Phaſim ſubſtiterint. Nã Colchi videntur Aegyptij eſſe, qđ ipſe prius notum, quàm ex alijs auditum refero. Cuius rei cùm mihi cupido inceſſiſſet vt vtroſq; ꝓcontarer, magis Colchi reminiſcebantur Ægyptiorũ, q̃ Ægyptij Colchorum. Dicebant tñ Ægyptij, ſe opinari Colchos è Seſoſtris eſſe exercitu. Ipſe ex hoc cõiecturã capiebã, q̃ atro colore ſunt & criſpo capillo: tametſi hoc ꝓ nihilo putari poſſet, cùm & alij ſint huiuſcemodi: ſed quod iſti p̃cipuè. Prætereà q̃ ſoli oĩm hoĩm Colchi & Ægyptij & Æthiopes, ab initio ſtatim pudenda circuncidunt. Nã & Phœnices & Syrij, q̃ ſunt in Palæſtina, didiciſſe id ab Ægyptijs & ipſi cõfitent. Syrij verò q̃ fluuium Thermodontẽ & Parthenium accolunt, & horum cõtermini Macrones, à Colchis didiciſſe ſe aiũt. Hi em̃ ex hoĩbus ſoli ſunt, qui circuncidunt: & in hoc faciendo, agnoſcunt Ægyptij eſſe. Tñ Ægyptij atq; Æthiopes, non queo dicere, vtri ab vtris didicerint. Nam videtur eſſe ꝓantiquum. Sed q̃ ex Ægypto, qui illic cõmercium habuerunt, didicerint, magnũ mihi fit hoc teſtimonium: q̃ hi Phœnices, q̃ cùm Græcia cõſuetudinem habent, non amplius circa virilia imitant Ægyptios: ſed eorum qui poſteà ꝓcreant, virilia nõ circuncidunt. Agedum & aliud de Colchis dicam, eos eſſe ſimiles Ægyptiorum. Hi ſoli atq; Ægyptij linum eadẽ ratione operant: oĩs vtrorumq; vita pariter & lingua cõſentanea eſt. Linum autem Colchicum à Græcis Sardonicum appellat, cùm illud qđ ab Ægypto venit, appelletur Aegyptiacum. Titulorum, quos Seſoſtris rex Aegypti regionatim erexit, pleriq; iam incolumes non extant. Quoſdam in Syria Paleſtina ipſe vidi inſcriptos, tum quos dixi literis, tum muliebribus genitalibus. Circa Ioniã quoque duæ huius viri figuræ viſuntur in petris inciſæ: vna quidẽ quà ex Epheſo in Phocæam itur, altera verò quà è Sardibus Smyrnam verſus. In quarum vtraq; inſculptus eſt vir magnitudine quinũm palmorum, dextra ſpiculum tenens: ſiniſtrà arcus, cæteramq; item armaturam, etenim Aegyptiacam & Aethiopicam geſtat: & ex altero ad alterum humerum euntes ſacræ literæ, Aegyptiacè ſunt inciſæ in hæc verba: HANC EGO REGIONEM MEIS OBTINVI HVMERIS. Quis tñ aut cuias fuerit, ab hac parte non indicant, ſed ab altera. Eam quidam conſpicati, Memnonis imaginem eſſe cõiectant, multum à veritate aberrantes. Seſoſtrim Aegyptium ſacerdotes hunc eſſe dicebant, redeuntem, multoſq; mortales earum gẽtium ac regionum, quas ſubegerat, reportantẽ. Eundem poſteaq̃ ad Daphnas Peluſias ſe receperat, fuiſſe à fratre, quẽ Aegypto p̃fecerat, vnà cum liberis inuitatum: & cùm ille domum exterius materia circunſtipaſſet, ſtruemq̃ incendiſſet, re hunc intellecta extẽplò cum vxore deliberaſſe (nam & vxorem ſecum duxerat) & ea ſuadẽte, vt duos è ſex liberis ſuper ardentem pyram extendens pontem faceret, ſuper quos ipſi tranſeuntes euaderent, ita feciſſe: & duobus filijs ita incenſis, cęteros vnà cum patre fuiſſe ſeruatos. Seſoſtrem in Aegyptum reuerſum, vltionem de fratre ſumpſiſſe: quã verò multitudinem è terris in poteſtatem redactis abduxerat, ea vſum in hac fuiſſe. Siquidem iſti fuerunt, qui ſub hoc rege immenſæ magnitudinis lapides in templum Vulcani portatos ꝓtraxerunt, quiq̃ ad diuortia aquarum, q̃ nunc in Aegypto ſunt, cuncta effodienda ſunt adacti, q̃a inuiti faciebant, vt Aegyptum prius equis & plauſtris agendis vbique idoneam, rederent non idoneam. Nã ab eodẽ tempore Aegyptus, q̃ omnis plana eſt, tñ inequitabilis & plauſtris inhabilis extitit, propter multiplices foſſas vniuerſa loca occupãtes,

Mulierũm pudenda cippis inſcripta.

Circũciſio quibus cõmunis.

Seſoſtris inſcriptio.

Pons funeſtus.

quas ideo rex fodiendas putauit,vt ciuitates q̃ non accolerent flumen, ſed in medio Aegypti eſsent,refluo flumine nõ laborarẽt penuria aquæ ad potandum, ſed ea ſuppeditaretur è puteis.Hac de cauſa Aegyptus interciſa eſt,& ab hoc rege,vt dicebant, in oẽs Aegyptios diſpartita ſoli quadrati æqua portione viritim ꝑ ſortem data, atq; hinc ꝓuentus inſtituti,impoſita certa penſione,quã illi quotannis ſoluerent. Quòd ſi cuius portionem alluuione flumen decurſaſſet,is adiens regem,rei q̃ cõtigerat certiorem faciebat.Rexq́; ad ꝑdium inſpiciendũ mittebat, q̃ metirentur quãto deterius factũ eſſet,vt ex reſiduo ꝓportione taxatũ vectigal penderet: atq; hinc Geometria orta,videtur in Græciã tranſcẽdiſse.Nã polũ & gnomonẽ,id eſt,normam,& duodecim diei partes à Babylonijs Græci didicerunt.Solus hic Aegyptius rex imperio potitus eſt:Aethiopiæ monumentum quoq; ſui reliquit ante ædẽ Vulcani lapideas ſtatuas,duas q̃dem tricenũm,vnam ſuã,alterã vxoris: quatuor aũt vicenũm cubitorũ, totidem filiorum.Huic ſtatuæ longo pòſt tempore,cùm Darij Perſæ ſtatua anteponeret,nõ tulit id ſacerdos Vulcani,negans Darium tales res geſſiſſe, quales geſſiſſet Seſoſtris Aegyptio:q̃ppe q̃ cùm alias nationes nõ pauciores q̃ Darius,tum verò Scythas ſubegiſſet:eoq́; iniquum eſſe huius ante illius ſiſti donaria,q̃ reb⁹ geſtis nõ eſſet illum ſupergreſſus.Hæc locuto ſacerdoti tñ ignouiſſe Darium ferunt.Defuncto Seſoſtre,regnum ſuſcepiſse Pheronem eius filium,& hunc nullam ſumpſiſse expeditionem,ſed ei cõtigiſſe vt luminib⁹ caperetur.Idq́ue hac de cauſa:Cùm flumen eo tempore copioſiſſimum manaret,ita vt ſupra decem & octo cubitos rura tranſcenderet, vento ingruente,q̃ fluctus cieret,ferunt huc regem facinus admiſiſſe,q̃ ſumptũ ſpiculum in medios fluminis vortices cõtorſerit,ſtatimq́; laboraſse ex oculis,ac viſum amiſiſſe,decennioq́; cæcum fuiſse.Vndecimo aũt anno ex vrbe Buti ei oraculũ aduenisſe,iam exactum eſſe tẽpus calamitatis:viſumq́; ei rediturum,ſi oculos abluiſset lotio mulieris,q̃ ad ſuum ſolum virum acceſſiſſet,aliorum virorum expers.Et ante oĩa vrinã vxoris expertus,cùm nihil amplius cerneret,cęterarũ deinceps vrinam expertum, tandem vidiſſe.Ibiq́; oẽs mulieres,quas fuiſſet expertus, ꝑter eam cuius lotio lotus viſum recepiſſet,vnam in vrbẽ coẽgiſſe,q̃ ἐρυθρὴ βῶλος,id eſt, rubra gleba dicit,& eas illic coactas cum ipſa vrbe oẽs concremaſſe:& eam cuius lotio lotus viſum recepiſſet,vxorem duxiſſe.Atque ea clade liberatum cùm alia in alijs templis donaria poſuiſſe,oĩa memoratu digna,tum maximè memorabilia, ac ſpectaculo digna in templo ſolis,gemina ſaxa,quos obelos vocant,à figura veru,centenũm cubitorum longitudinis,octonũm latitudinis.Huic in regno ſucceſſiſſe aiebant virum Memphitem,cui nomen eſſet lingua Græca Proteus.Cuius nunc Memphi viſitur fanum,decorum ſanè,ac valde adornatum,ad auſtralem partem templi Vulcani poſitum, circunquaq; Phœnicibus Tyrijs habitantibus:qui locus oĩs caſtra Tyriorum appellatur. In hoc fano Protei eſt ædes,q̃ vocatur Veneris hoſpitę:quã cõijcio eſſe Helenes Tyndari filiæ: q̃a & apud Proteum fuiſſe diuerſatam audiui,& cognomine Veneris hoſpitæ appellatam.Nã q̃cunq; ſunt alterius Veneris templa,neutiq̃ hoſpitæ appellantur.Et ſanè ꝓcontanti mihi ſacerdotes de Helena,referebant ita rem eſſe geſtam:Alexandrũ, rapta è Sparta Helena,cùm renauigaret domum,in mari Aegæo ventis curſu excuſſum in Aegyptiacum pelagus:atque illinc nõ remittentib⁹ flatibus appulſum in Aegyptum,ad oſtium Nili,quod vocatur Canobicum atq; ad Taricheas. Erat in eo littore quod nunc quoq, eſt,Herculis templum:ad quod ſi quis cuiuſcunque hoĩs ſeruus confugiens,capiat ſacras notas,ſeſe deo tradens,eum nefas eſt tangere. Quæ ſanctio ad meam vſq; ætatem ꝓrſus immutata ꝑſeuerauit.Eam templi legem famuli Alexandri cùm audiſſent,ab eo profugerunt:aſſidentesq́ue deo ſupplices, Alexandrum inſimulabant,eum deſtructum volentes:remq́ue oẽm exponebãt,vt circa Helenam geſta erat,& illata Menelao iniuria.Inſimulabant autem de his apud ſacerdotes,& apud huius oſtij Nili ꝑfectum,nomine Thonim.His auditis,Thonis quàm raptiſſimè Memphim ad Proteum mittit hæc nunciatum,his verbis : Peregrinus quidã genere

Teucer

Dio. Sic. in 2. Herodotum,cæterosq́ue Aegyptios multa hîc prẽter veri opinionẽ voluptatis gratia fingere tradit.

Geometriæ ort⁹. Poli&Gnomonis inuentio.

Diei horę.

Pherõ rex cæcus.

Paulò aliter hæc referuntur à Diodo.

Lotij mulieris vſus.

Obeli,quorum memi nit Plin. in 36. li. ca. 11.

Proteus.

Multos reges huic ſucceſsiſſe ante Proteũ refert Diodo. in 2. libro.

Venus hoſpita.

Helenæ raptus.

Aſylum Herculis.

Teucer, qui rem nefariam in Græcia perpetrauit: quippe ſeducta hoſpitis vxore, quã ſecum ducit cum multis admodum opibus, in tuam terrã ventis appulſus eſt: Vtrũm ne ſinemus eum abire impunè, an ea q̃ ãttulit ſecum eripiemus? Ad hæc remiſit Proteus qui diceret: Virum iſtum, vndecunque is ſit, qui rem nefariam in hoſpitẽ ſuum perpetrauit, cõprehenſum ad me deducite, vt quídnam dicturus ſit, ſciam. Hoc ubi accepit Thonis, Alexandrum comprehendit, nauesq́; eius diſtinet: dehinc illum Helenamq́; cum opibus, atq; etiam ſeruos Memphim ducit. Quibus omnibus repręſentatis, Proteus percontatus eſt Alexandrum quiſnam eſſet, & vnde cum nauib» ꝓfectus. Alexander illi & genus ſuum cõmemorauit, & patriæ nomen, & vnde nauigaſſet, & quò. Sed interrogante Proteo vnde Helenam accepiſſet, titubantẽ in loquendo ac tergiuerſantem coarguebant hi qui fuerant ſupplices, exponentes oĩa q̃ in ſcelere admittendo geſta eſſent. Tandem Proteus apud eos hanc ſententiã tulit, inquiens: Ego niſi nefas eſſe arbitrarer de peregrino aliquo ſupplicium capitis ſumere, ad terram meam ventis appulſo, ſupplicium pro Græco illo de te ſumerem oĩm hoſpitum deterrimè, ſceleſtiſſimũ facinus admiſiſti, à tuo ipſius hoſpite erepta vxore: neq; his contentus, cum ea abiſti. Ac ne his quidem ſatis habẽs, compilata hoſpitis domo veniſti. Itaque quoniam magni momenti eſſe duco non necare hoſpitem, mulierem hanc atque opes tibi vt abdùcas, non ſinam, ſed ego hæc Græco hoſpiti reſeruabo, dum ille ipſe conſtituerit venire ad iſta reportanda: tibi verò ipſi, tuisq́; conuectoribus, vt è mea terra in aliam triduo transfretetis p̃cipio, alioqui vos pro hoſtibus perſecuturus. Hunc Helenæ ad Protea aduentum fuiſſe, ſacerdotes referebant. Quã famam videtur mihi & Homerus accepiſſe, ſed quia non perinde decora res erat in carmine, alio loquendi modo eſt vſus, in quem tranſtulit, declarans ſe hunc famæ ſermonem notum habuiſſe. Id manifeſtum eſt, quòd in Iliade facit mentionem eiuſdem erroris Alexandri: nec vſquam alibi retráctat Alexandrum ferentem Helenã fuiſſe abductum, & alibi errabundum Sidonem Phœniciæ applicuiſſe. Meminit enim huius rei in laudanda virtute Diomedis, ita verſibus inquiens:

Paris Alexander ad Proteũ ductus.

Proteus Paridem arguit

Philoſtratus in vita Apollonij his quoq; ſuffragat.

Homer. de Helena rapta.

Picturata inerant ibi pallia, opus mulierum
Sidonidûm, quas ipſe Paris formoſus ab vrbe
Sidonia duxit, ſulcans freta lata carinis,
Cùm retulit magnis Helenam natalibus ortam.

Ilia. ſexto.

Meminit quoquè in Odyſſea his verſibus:

Hoc habuit Ioue nata probum, præſensque venenum,
Quod Polydamna ſibi Thonis donauerat vxor:
Ægypto quæ terra ferax fert plurima mixtim,
Multa quidem proba, multa autem damnoſa venena.

Odyſſ. 4.

Hæc quoque alia ad Telemachum Menelaus inquit:

Hunc etiam Ægypto dij me tenuêre reuerti
Conantem, quibus haud tuleram ſolennia ſacra.

Eodẽ lib.

In his carminib» fatetur Homerus ſe noſſe errorẽ Alexandri in Ægyptũ. Eſt em̃ Syria Aegypto contermina, & Phœnices (quorũ Sidon eſt) in Syria incolunt. Itaque cùm hi verſus, tum verò locus nõ minimum, imò maximè ꝓbant Cyprios verſus nõ Homeri, ſed cuiuſpiam alterius eſſe: in quibus dicitur Alexander ex Sparta Helenam ducens, triduo Ilium peruenisſe, ſecundo vento vſus, ac trãquillo mari, cùm id in Iliade dicat, illum cùm Helenã duceret, erraſſe. Sed Homerus & Cyprium carmen valeto. Cęterùm, nunquid Græci vana q̃ circa Ilium geſta memorarent, nec ne, percontanti mihi, ſacerdotes ita reſpondebant, ſe nouiſſe ab ipſo Menelao, rapta Helena magnas Græcorum copias auxilio veniſſe Menelao in regionẽ Teucriam: q̃ in terram egreſſæ, locoq́; cõmunito, miſerunt Ilium legatos, cumq́; eis & ipſum Menelaum iſſe. Hos poſtq̃ ingreſſi ſunt mœnia, tum Helenã opesq́;, quas Alexander furto aſportaſſet, repoposciſſe, tum iniuriæ ſatisfactionẽ. Teucros autã tunc eadẽ narraſse, deinde & iu-

Cyprij verſus Homeri.

Helenæ raptus hiſtoria.

ratos negasse habere se Helenã, atq; opes de quibus arguerent, sed ea in Ægypto esse oĩa: neq; se iure reatum sustinere earum rerum, quas Proteus Ægyptius rex teneret: Græcos, cùm se ab illis derideri arbitrarent, ita obsedisse Iliũ, donec expugnauerũt. Vrbe capta, cùm Helena non existeret, & eandem orationem quam prius, audirent Græci: ita demum habita prioribus verbis fide, ipsum Menelaum ad Proteũ mittũt. Hic vbi ad Ægyptum puenit, & ad Memphim nauigauit, exposita rei gestæ veritate, honorificentissimo hospitio exceptus, Helenamq; malorum immunẽ recepit, & insu per oẽs pecunias suas. Et cùm hæc assecutus esset Menelaus, tñ iniurius in Ægyptios extitit. Nam cùm proficisci conaretur, nec per ventos posset, idq; iam diu, rem indignam excogitauit. Sumptis em̃ duobus pueris quorundam indigenarum filijs, exectisq;, haruspicinam fecit. Quod vbi eum feciſse resciſum est, inuisus & exagitatus fuga deuenit in insulas Africæ obiacentes. Eò posteaq̃ se contulit, nihil amplius quod referrent Ægyptij habebant. Atq; horum alia, q̃ ex historijs nosse dicebant, alia apud ipsos gesta, vel magis habere cõperta. Hæc aiebant Ægyptiorum sacerdotes. Ego verò ad ea q̃ de Helena cõmemorata sunt, & ipse adijcio hoc coniecturæ: Si intra Ilium fuisset Helena, vtiq; fuisset Græcis tradita, siue volente Alexandro, siue inuito. Neq; enim ita desipiebat Priamus, aut alij eius propinqui, vt suis ac liberorum corporib», atque etiam vrbe periclitari vellent, quò Alexander Helenę contubernio potiretur. Quòd si inter initia ita sensissent, non tamen id feciſsent, posteaquã cùm multi aliorum Troianorum, tum verò Priami filiorum duo, trésue aut plures perierant cũ Græcis præliantes, si quid referentibus credi verisicatoribus debet. Quæ cùm contingerent, ego crediderim Priamum, vel si ipse in contubernio habuisset, Achæis redditurum fuisse, cupiditate præsentia mala deuitandi. Neque verò regnum ad Alexandrũ erat peruenturum, vt iam sub eo res essent seniore Priamo, cùm Hector & natu maior, & virtute prę̃stantior q̃ ille, regnũ esset defuncto Priamo susceptur us: quẽ haudquaquã cõueniebat fratri iniustè agenti indulgere, cùm præsertim tanta mala propter eũ, tum priuatim ipsi, tum cęteris Troianis oĩbus euenirẽt. Sed nec poterãt reddere Helenam, nec verum dicentibus eis Græci fidem habebant, deo (vt quod sentio dicam) disponente, vt funditùs euersi planum facerent hominibus, magnarum iniuriarum magnas à dijs esse vltiones. Et hæc quidem, vt mihi videntur, dicta sunt. Protei autem regnum dicebant suscepisse Rhampsinitum, qui memoriam sui reliquit vestibula ab occasu spectantia templum Vulcani, & è regione vestibulorum statuit duo simulacra quinũm & vicenũm cubitorum longitudinis: quorum q̃ aquilonem spectat, id æstatem: quod austrum, id hyemem Aegyptij vocant, præposterè facientes. Huic regi ingentem etiam pecuniarum vim fuisse, quam nemo regum, qui deinceps scripti sunt, superare potuerit, ac ne proximè quidem accedere. Et cùm in tuto eam pecuniam collocare vellet, ædificium extruxisse lapideum, cuius parietum vnus in exteriorem ædium partem pertingebat: sed structorem insidiantem hoc fuisse machinatum. Is vnum è lapidibus ita struxit, vt è pariete facilè tolli à duobus viris, atque adeò ab vno posset. Aedificio absoluto, regem in eo pecuniam reposuisse. Interiecto tempore, structorem illum, cùm esset vita excessurus, vocasse ad se filios (nam duos huic fuisse) eisque narrasse, se illis prospicientem, vt affluenter vitam degerent, astutè ædificasse regis ærarium: denique omnia illis exposuisse plane, mensurasque ad lapidem amouendum docuisse ac tradidisse, quæ filij obseruantes, regij ærarij quæstores forent. Patre vita functo, haud in longum filios rem distulisse. Noctu enim ad regiam accedentes, lapidem ædificij inuentum nullo negocio amouisse, multumq; pecuniæ expilasse. Cùm autem rex fortè fuisset ædificium ingressus, videretq; vasa nummorum imminuta, obstupuisse: nec habuisse quem insimularet, cùm & signa salua, & ædificium obseratum esset. Vbi iterum ac tertio aperienti minor assiduè pecunia apparebat, hoc feciſse, ne fures cum furto abirent. Laqueos faciẽdos curasse: & eos circa vasa, in quibus pecuniæ inerant, collocasse. Fures quẽadmodũ superiori tempo-

Menelaus apud Proteum Helenam bonaque recuperat.

Menelai ex Aegypto fuga.

Herodoti cõiecturis videtur refragari Isocra. Philostratus tamen alibi cum Herodoto videtur sentire.

Magnarũ iniuriarũ magnæ vindictæ. Rhampsinitus.

Aestatis & hyemis simulacra.

Structoris regij ærarij callidi tas.

tempore cùm veniſſent,& alter eorum penetrans ad vas rectà ꝓxiſſet, eũ fuiſſe laqueo retentum: & vbi agnouit quo in malo eſſet, ꝓtinus fratrem vocaſſe, & ꝑſentis conditionis ſuæ certiorem feciſſe: iuſſiſſeq; vt q̃ celerrimè introgreſſus ſibi caput abſcinderet: ne ipſe cõſpectus agnitusq; q̃s eſſet, etiam illum ꝓderet. Qui cùm viſus eſſet ꝓbè dicere, fratrẽ ei obſequentẽ ita feciſſe: & adaptato lapide domum abiſſe, fratris caput aſportantem. Vbi dies illuxit, ingreſſum in ædificium regem expauiſſe, cernentẽ corpus furis in laqueo ſine capite, & ędificium incorruptum: nullumq; neque ingreſſum, neque egreſſum habens. Ita abiſſe, atq; ita faciendum ſtatuiſſe, vt furis cadauer è muro ſuſpenderet: cuſtodesq; illic appoſuiſſe, iuſſos, vt ſi quem plorantẽ aut miſerantem animaduertiſsent, eum ad ſe ꝓducerent. Suſpenſo cadauere matrẽ indignè tuliſſe: allocutamq; filium q̃ ſupererat, impetraſſe vt quacunq; ratiõe machinari poſſet, corpus fratris reſolueret, aſportaretq;. Id ſi negligeret, minatam ſe regem eſſe adiuturã ad eum indicandum, q̃ pecunias regias haberet. Aduerſus hanc cùm filius multa verba faceret, nec ꝓſuaderet, q̃ illa rem grauiter accipiebat, eum talem rẽ fuiſſe cõmentum: Inſtratis aſinis vtres vino completos impoſuiſſe: & poſtq̃ agendo aſinos iuxta cuſtodes fuit ante ſuſpenſum cadauer, reuulſis ligaculis, duos trẽſue pedes reſoluiſſe: & cùm vinum ꝓfluꝛet, tum caput cædentem vehementer vociferatũ, tãq̃ neſcientem ad vtrum prius aſinorum ſe cõuerteret. Cuſtodes cùm multum vini profluere viderent, cõcurriſſe cum vaſis in viam: & id qđ ꝓfluꝛet lucrifacientes cõportare. Iſto ſimulata iracundia oĩb⁹ maledicente, aliquantoq; pòſt illis cõſolantib⁹, hũc finxiſſe ſe mitigatum, & ab iraſcendo deſiiſſe: Tandem ſeduxiſſe è via aſinos, atque in ſtruxiſſe: & cùm plura verba inter eos fierent, & q̃dã faceto dicto hoĩem laceſſeret, vt riſum eliceret, donaſſe illis vinum ex vtrib⁹. Atque eos illic vt erant diſcumbentes potare cõſtituiſſe, ꝑhenſantes hoĩem ac iubentes vt ſecũ ad cõpotandũ maneret. Atque iſtum obſecutum remanſiſſe. Et cùm ínter potãdum comiter acciperet, donaſſe inſuper alterum vtrem: ita ſe vino ingurgitantes cuſtodes, admodum temulentos eſſe factos, ſomnoq; oppreſſos, ibidẽ vbi potauerant obdormiſſe. Iſtum vbi multum noctis erat, tunc corpus fratris diſſoluiſſe, & cuſtodum malas dextras in cõtumeliam deraſiſſe, & aſinos impoſito cadauere domum verſus agitaſſe, executumq; imperia matris. Regẽ, vbi ei renunciatum eſt, furẽ cadauer ſurripuiſſe, acerbè tuliſſe. Et cùm vellet quoquo modo inuenire quiſnã eſset iſta machinatus, hoc feciſſe, qđ apud me caret fide. Filiam ſuã domi ꝓſtituiſſe, iuſſam oẽs indifferenter excipere: ſed priuſquã coĩrent, adigere ad ſibi dicendum, quídnam in vita eſſet actum à ſe ſolertiſſimũ ac ſceleſtiſſimum: & q̃ narraret q̃ circa furem acta eſsent, eum cõprehenderet, neque exire ꝓmitteret. Cùm itaque filia patris imperia faceret, furẽ quod audiſset, quamobrẽ iſta fierent, cupientẽ euadere verſutiam regis, hoc egiſse: Recentis mortui amputatã ex humero manum ſub pallio ferentem iſſe: atque ingreſſum ad filiã regis, cùm interrogatus eſset eadem q̃ cæteri, enarraſſe, ſceleſtiſſimum facinus ꝓpetraſſe, q̃ fratris in ærario regis laqueo capti caput amputaſset. Solertiſſimum autem, q̃ cadauer fratris ſuſpẽſum reſoluiſſet, cuſtodib⁹ prius ebrijs factis. Illã, cùm hæc audiſset, manum in hũc ieciſſe, eiq; furẽ in tenebris manũ mortui porrexiſſe. Quã mulier cùm apprehendiſſet, manum ſe hui⁹ iſtius tenere rata, iſtum ꝑ fores ſe ꝓripuiſſe, muliere deluſa. Poſtq̃ & hæc renunciata ſunt regi, ſtuporem incuſſiſſe, tum aſtutiam, tum audáciã hoĩs. Ad extremum dimiſſis ꝑ oẽs vrbes nuncijs, regẽ edixiſſe, nõ modò veniam, ſed etiam magna munera manere furem, ſi in cõſpectum ipſius veniret: ita furem fide habita, ad eũ veniſſe: eiq; Rhampſinitum magna viri admiratione ductum, filiam ſuam collocaſſe, tanq̃ ex oĩb⁹ mortalibus plurima ſcienti. Nam Ægyptios quidem cæteris, hunc autẽ Ægyptijs antecellere. Poſt hæc aiebant regem hunc deſcendiſſe viuum ſub terrã, eò vbi Græci opinantur ſedes infernas eſse: & ibi cum Cerere alea luſiſſe: & aliquando victorem, aliqñ victum fuiſſe: & ſurſum iterum fuiſſe reuerſum, mun⁹ ab ea obtinentem mantile aureum. Quod tempus à Rhampſiniti deſcenſu ad reditum, dicebant ſe

Fures ærarij callidè deprehẽſi.

Furis callidum commentum.

Malæ dextrę in cõtumeliam deraſæ.

Regis filia proſtituit.

Furis mira & audacia & aſtutia.

Ægyptij cæteris antecellunt.

riatum esse apud Ægyptios. Idque ego ad meam memoriã scio obseruatum. Verùm an ob id sic feriati sint Aegyptij, asserere non possum, sed sacerdotes pallium quoddam, quod intra vnum diem detexuerunt, vni ex suis induere, & oculos mitra obducere: quem gestantem pallium vbi in viam deduxerunt, quæ fert ad Cereris templũ, ipsos redire illo relicto. Hunc autem sacerdotem oculos velatos habentem aiunt, à geminis lupis agi ad Cereris templum, quod ab vrbe viginti stadia abest: & rursus à templo in eundem locum à lupis reduci. Quæ ab Ægyptijs referuntur, cuicunq; credibilia videntur, is eis vtatur. Mihi autem in omni sermone constitutum est, ea scribere, quæ auditu cognoui. Inferorum principatum tenere Cererem & Liberum, Ægyptij aiunt. Hi denique primi extiterunt qui dicerent animam hominis esse immortalem, quæ de mortuo corpore subinde in aliud atque aliud corpus, vt quodque gigneretur, immigraret. Atque vbi per omnia se circuntulisset, terrestria, marina, volucria, rursus in aliquod genitum hominis corpus introire. Atque hunc ab ea circuitũ fieri intra annorum tria millia. Hanc rationem sunt è Græcis qui vsurpauerint tanquam suam ipsorum, alij prius, alij posterius. Quorum ego nomina sciens, non duco scribenda. Ad Rhampsinitum vsque regem aiebant in Aegypto viguisse sanè ius omne. Post hunc autem qui in regno successit, Cheopem in omne flagitium fuisse prolapsum. Omnibus nanque eum templis obseratis, ante omnia Aegyptijs ne sacrificarent interdixisse. Deinde iussisse, vt in suis ipsius operibus exercerẽtur. Alijs vt ex lapidicinis Arabici montis saxa exciperent, & illinc ad Nilum vsque protraherent. Alijs, vt transmisso flumine, illa acciperent, & ad montem, qui dicitur Africus, traherent. Faciebant autem opus circiter decem myriades, id est, cẽtum millia hominum, ternis semper mensibus singulæ. In ea via populus dum trahendis saxis atteritur, decenne tempus triuit, quod non multo minoris operis mihi videtur, quàm pyramidẽ extruxisse: cuius longitudo est quinque stadiorum, latitudo decem passuũ: altitudo vbi maxima èst, octo passuum, lapide polito & animalibus insculpto. In hac decem annos fuisse consumptos, & in subterraneis ædibus in tumulo, supra quem pyramides stant, quas fecit sibi pro sepulcro, in insula intromisso per fossam Nilo. Verùm in pyramide hac annos viginti absumptos: cuius singulæ frontes (nam est formæ quadratæ) sunt octogenûm iugerum, pari altitudine, saxis dolatis, decentissimeq; coagmentatis, quorum nullum est minus triginta pedum. Est autem extructa hæc pyramis in speciem graduum, quas quidam schalas, quidam arulas vocant. Posteaquam eam principio talem fecerunt, attollebant reliquos lapides breuibus machinis è ligno factis, ex humo in primum ordinem gradatim leuantes. Vbi super hunc gradum lapis erat, super alteram machinam imponebatur, quæ in ipso primo gradu stabat. Ab hoc deinde in alterum ordinem trahebatur, super alteram machinam. Nam quot ordines graduum, totidem machinæ erant, siue eandem machinam, quæ vna & facilis ad ferendum esset, transferebant ad singulos ordines, quoties saxum amolieban tur. Dictum sit à nobis de vtroque, quemadmodum refertur. Effecta sunt igitur ita prima quæque ex pyramide, vt erat altissima: deinde gradatim sequentia, nouissimè verò quæ solo sunt iuncta & infima. In ipsa pyramide literæ Aegyptiacæ scriptæ, indicant quantum sit erogatum in operarios pro apio, cepis, & allijs, quod interpres earum literarum (vt probè reminiscor) aiebat in summa mille & sexcenta talenta pecuniæ esse. Quod si ita se habet, quantum in alia credibile est fuisse consumptum, vel in ferramenta, vel in cibos, vel in vestiarium operariorum? Atque per id quod dixi tempus opera extruebant. Alio item tempore (vt ego opinor) lapides excidebant, atque portabant, & alio non exiguo subterraneam fossam effecerunt. Propter quod eò flagitij deueniisse Cheopem, vt pecunia defectus, filiam suam in quodam ædificio prostituerit, imperans quantumcunque faceret quæstum (non enim quantum dicebatur) eamque cùm patris iussa feciisse, tum verò priuatim de relinquenda sui memoria cogitasse. Itaque singulos ad se intrantes orasse, vt sibi ad opera singulos lapi-

des

Lupórum ductus.

Auctoris fides.

Animarũ immortalitas, atque transanimatio. Notat Pythagoras & Plato.

Cheopes.

Pyramidis forma.

Vide Plin. lib. 36 cap. 12. vbi multa de pyramidibus & eorũ structoribus.

des donarent. Ex his lapidibus aiebant extructam fuisse pyramidem, quæ stat in medio trium in conspectu pyramidis magnę, cuius vnumquodque latus sesquijugerum est. Quinquaginta annos regnasse hunc Cheopem Aegyptij dicebant, eoque defuncto, accepisse regnum fratrem Chephrenem: & hunc eodem instituto vsum cùm in alijs, tum verò in facienda pyramide, non tamen quæ ad magnitudinem fraternæ accederet. Eas nanque & nos fuimus dimensi. Nam subterranea non subsunt ædificia, neque per fossam deriuatus in eam Nilus, quemadmodum in alteram influit, sed extructo anfractu introrsum insulam circunluit, in qua situm esse ipsum Cheopem aiunt. Fulsisse tum ex Æthiopico lapide versicolore* primum domum, quadraginta pedibus depressiorem altera, sed habentem idem quod grande ædificium, magnitudinis. Stant autem super eundem tumulum ambæ, centum ferè pedum celsitudinis. Sex & quinquaginta annos regnasse Chephrenem aiebant. Ita centum & sex anni supputantur, quibus & Aegyptij in omni calamitate versati sunt, nec templa aperta, sed semper fuerint occlusa. Hos reges Aegyptij præ odio ne nominare quidem volunt, sed eorum pyramides vocant pastoris Philitionis, qui ea tempestate pecudes per hæc loca pascebat. Post hunc regnasse in Aegypto dicebant Mycerinũ Cheopis filium, eumque paterna perosum facta, & templa reserasse, & populo ad vltimum calamitatis afflicto fecisse potestatem res agendi & sacrificandi: quinetiam super omnes reges iustitiam exercuisse. Quo nomine ex vniuersis regibus hunc Aegyptij maximè prædicabant: tum ob alia quæ bene iudicabat, tum verò quòd conquerenti de ipsius sententia, de suo donabat, vt indignationi hominis satisfaceret. Cùm esset in ciues ita clemens Mycerinus, atque ita studiosus, principium ei malorum cõtigisse obitum filiæ, quæ domi vnica soboles erat. Qua clade supra modum dum doleret, velletque filiam excellentiori aliquo genere sepelire, quàm cæteri, fecisse lignea bouem vacuam, quam cùm inauraset, in ea filiam sepelisse defunctam. Neq; humo bos hæc condita est, sed ad meam vsque memoriam in propatulo fuit in vrbe Saï apud regiam, in conclaui quodam exornato posita. Cui singulis diebus omnifarij odores inferuntur: noctibus autem perpetuò incensa lucerna astat. In altero cõtiguo conclaui imagines stant concubinarum Mycerini: vt in vrbe Saï sacerdotes aiebant. Stant enim colossi, id est, grandia simulacra, circiter viginti, è ligno fabricati, nudi pleríque: qui quarum sint mulierum, non possum dicere, præterquam quæ narrantur. Sunt qui de hac boue & colossis hæc referant: Mycerinum amore filiæ suæ captum, vim ei intulisse: deinde illam cùm præ mœrore se suspendisset, patrem in hac boue sepelisse: matrem autem manus ministrarum, quæ filiam patri prodidissent, præcidisse: & nunc earum hæc esse simulacra eius mali, quòd viuæ pasæ fuissent. Hęc (vt ego opinor) dicunt nugatores, vt alia, ita & de manibus colossorum: quippe quas ipsi vidimus temporis diuturnitate delapsas, quæ ad meam vsq; ætatem ad pedes eorũ stratæ visebantur. Bos quoq; cùm cæterum corpus operta est Phœniceo pallio, tũ vero ceruicẽ & caput crasso admodum auro: Cuius inter media cornua circulus annexus inest, soli assimilatus. Neq; stans est bos, sed in genua cubans, magnitudine quãta est grandis vacca. Effertur aũt è conclaui quotannis. Et postq; Ægyptij verberarunt deũ quendam, quem in tali negocio non puto mihi nominandum, tunc & bouem in lucem proferunt. Aiunt eam orasse patrem Mycerinum, vt defuncta quotannis semel solem intueretur. Huic regi, post calamitatem filiæ, secundo loco hęc accidisse: Ex vrbe Buti venisse oraculum, fore vt sex omninò annos viueret, septimo defuncturus. Id hunc ægrè ferentem, vicissim misisse ad oraculum cõtumelioſas querimonias: quòd, cùm pater suus, & patruus, qui deorum immemores templa clausserant, hominesq; p̃ diderant, tamdiu vixisent, ipse piè faciens tam citò foret vita defuncturus. Rursus ei venisse dicunt ex oraculo responsa, ea ꝓpter ipsum ꝓperè vitã finiturum, ꝙ nõ id faceret quod deberet. Oportere eũ Aegyptum centũ quinquaginta annis affligi: idq;

Chephrenes.

Diodorus non Chephrenem, sed Cephũ hunc vocat, qui (vt ipse ait) ab aliquibus regno nõ successisse putat, sed Chabreus superioris reg. filius: quapropter scitè dicit Plin. in 36. lib. cap. 12. nõ constare inter scriptores, à quib' factæ sint pyramides, cùm & ipsi Aegyptij regum esse monumẽta negent.

Mycerinus rex.

Bos lignea sepulcri loco.

Colossi cõcubinarũ.

Mycerini oraculũ.

Mycerini cõmentũ quo oraculum vlciſceretur.

duos, qui ante eum fuiſsent, reges didiciſse, ipſum verò nequaq̃. Hæc vbi accepit Mycerinus, ſe iam numinibus damnatum, lucernas feciſse permultas: q̃bus cùm nocteſceret accenſis, potaret ac ſe oblectaret: neque diu neque noctu intermittens, quin p paludes perq̃ nemora vagaret, vtq̃ audiret iuuenilibus in rebus ſtudioſiſſimè verſari. Hæc idcirco excogitauit, q̃ vellet oraculum conuincere mendacij, vt duodecim p ſex fierent anni, diebus factis ex noctibus. Pyramidem & hic reliquit longè minorem paterna, vicenis pedibus ex omni parte (nã eſt quadrangularis) breuioremq̃; trium iugerum ad medium vſque, Æthiopico ex lapide. Hanc quidã Græcorum volũt eſse Rhodopis mulieris p̃ſtantis, nõ rectè ſentientes: q̃ ne noſſe quidem videnť q̃nã fuerit Rhodopis, de qua loquuntur. Neque em̃ talem pyramidem illã ſibi facere deſtinaſset, in qua talentorum infinita (vt ſic dicam) millia conſumpta ſunt. Ad hæc nõ iſtius, ſed Amaſis regis temporibus Rhodopis floruit. Multis em̃ poſt hos reges annis, q̃ iſtas pyramides reliquerunt, Rhodopis extitit, genere Thracia, ancilla Iadmonis Samij, ex vrbe Vulcani, cõſerua Æſopi fabularum ſcriptoris (nam & hic Iadmonis fuit) poſtq̃ is huic mulieri nõ minimũ cordi fuit. Siquidẽ cùm ſæpenumero Delphi ex oracuło pronunciarent, ſi quis ſumere pœnas vellet aĩæ Æſopi, alius nullus extitit qui ſumere vellet, niſi Iadmonis ex filio nepos alius Iadmon. Ita Æſopus Iadmonis fuit. Rhodopis autem in Ægyptum abijt, portata à Xantho Samio, profecta illuc ad quæſtum faciendum. Magna pecunia fuit redempta à Charaxo viro Mitylenæo, Scamandronymi filio, Sapphûs poëmatum conditricis fratre. Hunc in modum Rhodopis libertatem nacta eſt, & in Ægypto remanſit: gratioſaq̃ue vehementer effecta, ingentes opes comparauit, quæ Rhodopen tranſcenderent, non quæ ad talem pyramidem faciendam aſcenderent. Ex quarum opum decima parte, cuicunque etiamnũ volenti cognoſcere licet, nõ magnam ab illa pecuniam fuiſſe repoſitam. Nã cùm optaret memoriam ſui in Græcia relinquere, fecit opus, quod ab alio excogitatum nõ eſſet neque donatum: idq̃ue donauit in templo Delphico monumentum ſui. E decima em̃ ſuarum opum, tot è ferro verua ad boues torrendos fecit, ad quot faciẽda ſufficeret decima ipſa, quam Delphos miſit: quæ nunc quoque poſita ſunt, è regione tẽpli poſt aram, quam Chij donauerunt. Solent autem quodãmodo in Naucrate meretrices fieri nobiles. Nam hæc de qua mentio habetur, adeò nobilitata eſt fama, vt nemo Græcorum non edidicerit Rhodopis nomen. Alterius quoque quæ poſterior fuit, nomine Archidice, fama per Græciam celebris extitit, ſed minus quàm prioris: cuius amore Charaxus inſaniens Mithylenen redijt, vt meminit Sappho, conuicijs eum inſectata. Et de Rhodope quidem hactenus.

Iadmon Sami.

Æſopus fabularũ ſcrip.

Rhodopis pyramis Plinius in 36. li. c. 12. Stra. in 17. Diod. in 2. multiq̃; alij ſcriptores putant hanc eſſe Rhodopis pyramidẽ.

Charaxus.

Sappho poëtria.

Verua Rhodopis.

Archidice meretrix.

Sappho in fratrem.

Poſt Mycerinum aũt Ægypti regem dicebant ſacerdotes Aſychin, eumq̃ feciſſe Vulcano porticum ad ſolem orientem, longè pulcherrimam, longeq̃; maximam. Habere em̃ vbiq; cùm figuras inſculptas, tum aliam infinitam ædificiorum ſpeciem. Illud verò maximum ab hoc rege fuiſſe factum, vt cùm vehementer laboraret ex ære alieno, legem hanc Ægyptijs p̃mulgauerit, vt ita demum quis pecuniam mutuo acciperet, ſi cadauer patris pignori traderet. Itaq; ad hanc legem adieciſſe, vt penes creditorem eſſet poteſtas omnis ſepulcri debitoris: vtq; hæc irrogaret mulcta pignus deponenti, cui ſi diſſoluere æs alienum recuſaret, fas non eſset ſepeliri, aut in paterno, aut vllo in alio ſepulcro: ac ne alium quidem ex ſeipſo p̃genitorum ſepulturę mãdare. Hunc p̃tereà regẽ ſuperiores antecellendi cupidum, reliquiſse memoriã ſui pyramidẽ lateritiã, inciſis lapide literis in hęc verba: NE ME CÆTERIS PYRAMIDIBVS COMPARES, QVI TANTVM ILLIS PRÆCELLO, QVANTVM IVPITER CÆTERIS DIIS. NAM FVNDVM LACVS CONTO VERBERANTES, QVOD LVTI CONTO ADHÆRESCEBAT, ID COLLIGENTES, ME COMPOSVERVNT, ET IN TALEM MENSVRAM REDEGERVNT. Atque id demum operis hunc regem edidiſse. Poſt hunc regnaſse cæcum quendam ex vrbe Anyſi, nomine Aniſim. Atque eo regnante, excurriſse in Aegyptum magna cum manu Æthiopum Sabacum regem: Et cùm cęcus hic fuga ſe in pa-

Lex de cadauere paterno oppignerando.

Pyramis lateritia Aſychidis.

Sabacus.

in paluſtria proripuiſset,illum regnaſse in Ægypto 50.annos:idq; intra tempus hæc edidiſſe: Quoties Ægyptiorum quiſq; aliquid deliquiſſet,neminẽ voluiſſe morte affi cere: ſed ꝓ ſui quenq; delicti magnitudine,damnare ad agendam certam menſuram aggerum ad vrbem,vnde quiſque incolentium erat. Atque ita vrbes ſunt etiam ſubli miores effectæ. Nam primùm humus aggeſta fuerat ab his qui ſub rege Seſoſtre riuos effoderant: iterum ſub rege Æthiope valde ſunt vrbes factæ excelſæ, cùm cæteræ quæ in Ægypto ſunt,tum verò (vt mihi videtur) Bubaſtis vrbs, vbi præcipuè terra eſt exaggerata. In qua vrbe templum eſt Bubaſtis,quæ noſtra lingua dicitur Diana, omnium maximè memorabile. Quo etſi alia ſunt tum grandiora, tum ſumptuoſiora,nullum tamen eſt aſpectu iucundius: Id ita ſe habet. Cætera præter acceſſum inſula eſt: cuius ad ingreſſum vſque duo è Nilo fluenta vicina currunt,nec cõfluunt, hinc atque illinc præterfluentia, centũm vtrunque pedum latitudinis,arboribus inumbrata. Eius veſtibulum decem paſſibus ſublime eſt,figura ſenũm cubitorum adornatum. Id templum in media vrbe ſitum,vndique circumeuntium oculis ſubijcitur. Nã cùm vrbs ſit aggeſtu terræ ſublimis,templum quemadmodum à principio conditũ, nec loco motum,pro ſpeculo eſt. Illud maceria figuris exculpta ambit. Interius delubrum,ingenti proceriſſimis arboribus manu conſitis luco ambiente,in quo delubro ſtatua eſt. Longitudo templi quoquo verſus vhius eſt ſtadij. Ab eius ingreſſu via per forum orientem verſus,quæ fert ad Mercurij templum,tria circiter ſtadia longitudinis, & quatuor iugerum latitudinis, ſtrata lapide eſt, vtrinque arboribus manu conſitis in cælum cuntibus. Atque hunc quidem in modum templum habet. Verùm ſe ita ad extremum liberatos Aethiope referebant,quòd ille per quietem oblata ſibi viſione,fugæ ſe mandauerit. Viſus eſt ſibi videre quendam aſtantem,qui ſuaderet ipſi,vt congregatos cunctos Ægypti ſacerdotes incideret mẽdios. Hac eum viſione cõſpecta dixiſſe,videri ſibi deos demonſtrare cauſam,vt piaculo in ſacro commiſſo, aliquid cladis aut à dijs,aut ab hominibus acciperet: ſe verò nequaquam iſta facturum, ſed abiturum: quoniam exceſſiſſet iam tempus, quod ipſi à dijs vaticinatum eſset, quouſque foret in Aegypto regnaturus. Etenim cùm in Aethiopia ageret, oraculis quibus vtuntur Aethiopes; reſpõderat deus,fore,vt is in Aegypto quinquaginta regnaret annos. Id tempus cùm exceſſiſſet,& viſo inſomnij perturbatus eſſet Sabacus, vltrò ex Aegypto conceſſit. Eo profecto ex Aegypto, rurſus cæcum è paluſtribus egreſſum accepiſſe imperium: vbi quinquaginta annos habitans, inſulam cinere atq; humo exaggerauit. Nam vt quiſque Aegyptiorum iuſſus illuc ibat portans frumentum,ei mandabat,vt clam Aethiope ad ſe dono etiam cinerem ferret. Hanc inſulam nemo ante Amyrtæum inueſtigare potuit,ſed ſeptingentis & amplius annis ſuperiores Amyrtæo reges nequierunt eam inuenire,cui inſulæ nomen eſt Elbo,decem omninò ſtadiorum magnitudinis. Poſt hunc regnaſſe ſacerdotem Vulcani, nomine Sethon: eumq; bellatoribus Aegyptijs abuſum fuiſse,contemptui habentem tanquã ſibi non opportunos,& cùm alijs ignominijs affeciſse,tum verò agris exuiſſe,quibus fuerant à ſuperioribus regibus ſinguli donati duodenis. Ex quo factum eſt, vt cùm poſtea Sanacharibus Arabum Aſſyriorumq; rex,cum magnis copijs inuaſiſſet Aegyptum,noluerint ei opitulari. Tunc ſacerdotem conſilij inopem, in cœnaculum ſe contuliſse: ibiq; apud ſimulacrum comploraſſe,quanta pati periclitaretur: eiq; inter lamentationem obrepſiſſe ſomnum: & inter quietem viſum aſtare deum exhortantem,nihil eum moleſti paſſurum,ſi copijs Arabum obuiam iret: ſe emꝫ auxiliarios ei miſſurum. His in ſomnis fretum ſacerdotem,ſumptis Aegyptiorum his qui ſecũ vellent,caſtra in Peluſio poſuiſse. Hàc enim Aegyptus inuaditur. Nec eum fuiſse quem piam bellatorũ ſecutum,ſed inſtitores,& operarios,& forenſes homines. Eò cùm ꝓueniſſent noctu,effuſam ipſis hoſtibus vim agreſtium murium: qui illorum tũ phare tras,tum arcus,tum ſcutorũ habenas abederunt,ita,vt poſtera die hoſtes armis exuti fugam fecerint,multis amiſſis. Eoq; nũc iſte rex in tẽplo Vulcani lapideus ſtat, manu murem

Sabaci iuſtitia.

Bubaſtis quid Aegyptijs.

Sabaci viſum.

Sabaci abitio. Diod. ait Aegyptios poſt Sabaci abitionem duos annos rege caruiſſe, ſed pro eo duces duodecim.

Amyrtæus. Elbo inſula. Sethõ rex. Sanacharib. Arabum rex.

Murium auxilia.

murem tenens, atq; hæc ꝑ literas dicens: IN ME QVIS INTVENS, PIVS ESTO. Ad hũc vſq; narrationis locũ & Ægyptij & ſacerdotes referebãt, demõſtrãtes à primo rege ad Vulcani ſacerdotẽ hunc, q̃ poſtremus regnauit, ꝓgenies hoĩm fuiſſe 341. & totidem intereà põtifices, totidẽq; reges. Tercentæ ꝓgenies idẽ q̃d decẽ millia annorũ pollent. Nã tres virorum ꝓgenies, cẽtum anni ſunt. Ex q̃b⁹ vna & 40. q̃ reliquæ ſunt vltra trecentas, ſunt anni 1340. Ita intra decem millia trecentosq; & 40. annos, negabant vllum deum forma humana extitiſſe: ac ne in regib⁹ q̃dem Aegypti, q̃ aut prius aut poſterius extiterint, aliquid tale dicebant fuiſſe: ſed intra hoc tẽpus quater ſolẽ ꝑter cõſuetudinẽ fuiſſe ortum. Bis q̃dem illinc exortũ, vbi nunc occidit: bis autem vnde nunc oriẽ, illic occidiſſe: nec tñ ſub hæc aliquid in Aegypto eſſe immutatũ, non ea q̃ è flumine ipſis ꝓueniunt, nõ ea q̃ circa morbos, aut q̃ circa mortes eueniũt. Atque ante Hecatæum ſermonum * ſcriptorem, apud Thebas originem generis ſui recenſentem, ac ꝓgenitores familiæ ſuæ repetentẽ, ad ſextumdecimum deum, ſacerdotes Iouis tale q̃ddã fecerant, & mihi nõ recenſenti originem familię meę, introducto in quoddã grande cœnaculũ, enumerando demõſtrabant tot è ligno coloſſos quot dixi. Ibi nanq; ſtabant pontifices ſub imagine vitæ, qua quiſq; vixerat. Enumerantes itaq; ſacerdotes, oſtendebant mihi vnumquenq; eorũ eſſe filium ꝓximè defuncti ſacerdotis, imagines eorum ſingulas gradatim percenſendo, ꝺonec oẽs expoſuerunt. Atq; Hecatæo originem ſuam recenſenti, & ad ſextumdecimum deum referenti, occurrebant è diuerſo ꝓgeniem recenſentes, & in enumeratione non admittentes, id quod ab illo diceret, hominem progenerari è deo. Occurrebant autem in repetenda ꝓgenie hunc in modum, quòd dicerent vnicuique coloſſorum fuiſſe Piromin ex Piromi genitum, donec trecentos quadraginta quinque cõmemorarent: Piromin aſſiduè ex Piromi ꝓcreatum, non referentes ad deum illos aut ad heroa. Eſt autem Piromis Græca lingua expoſitum καλὸς κ'ἀγαθὸς, id eſt, honeſtus & bonus. Eos itaq; quorum imagines erant, demonſtrabant tales omnes extitiſſe, ſed multum à dijs diſtantes. Priores tamen his viris fuiſſe deos in Ægypto principes, vnà cum hominibus habitantes, & eorum ſemper vnum extitiſſe dominatorem: poſtremum illic regnaſſe Orum Oſiris filium, quem Græci Apollinem nominant. Hunc poſtquam extinxit, Typhonem regnaſſe in Ægypto poſtremum. Oſiris Græca lingua eſt Dionyſius, id eſt, Liber. Atq; apud Græcos nouiſſimi deorum cenſentur Hercules, Dionyſius, & Pan. At apud Aegyptios Pan vetuſtiſſimus eſt etiam ex octo dijs, qui primi dicũtur, Hercules ex his qui duodecim: Dionyſius ex his qui tertij vocantur, ab illis duodecim procreati. ab Hercule autem quantum annorũ ad Amaſim regẽ eſſe ipſi Aegyptij dicant, ſuperius à me patefactum eſt. A Pane verò plus annorũ eſſe dicitur, minimũ inter hos à Dionyſio: quanq̃ ab hoc ad Amaſim regem quindecim millia annorum ſupputantur. Et hæc Ægyptij pro cõpertis aſſeuerant, ſeq; ſcire aſſiduè ſupputãdo, ſemperq; annos deſcribendo. Igitur à Dionyſio quidem, q̃ ex Semele Cadmi genitus fertur, ad meã ætatem ſunt anni fermè mille ſexcẽti. Ab Hercule verò Alcmenæ filio, fermè nongenti. à Pane autem Penelopes (ex hac enim & Mercurio Pan genitus dicitur à Græcis) minus annorum eſt, q̃ à bello Troiano, octingenti ferè ad me anni. Vtrum horũ probabilius ſibi uidetur, eo quiſq; vtatur licet: mihi aũt de his recepta opinio probat. Nã ſi & iſti & Græcia cùm celebres fuiſſent, tũ ſenuiſſent, quẽadmodum Hercules ex Amphitrione genitus, Dionyſio ex Semele, & Pan ex Penelope natus, dixiſſet aliquis & hos & alios habere illorũ deorũ noĩa, qui prius geniti fuerãt. Nunc Græci aiũt Dionyſiũ ſtatim editum ab Ioue inſitum in femore, portatũq; in Nyſſam, quę eſt ſuper Ægyptũ in Æthiopia. De Pane ne habẽt quidẽ q̃ dicãt, vbinã à partu ſit educatus: ex quo fit mihi manifeſtũ, Græcos audiuiſſe poſteriorũ, q̃ aliorum deorũ noĩa: & ex eo tẽpore illorũ progenies recenſuiſſe, quo primũ eos audierant. Atq; hæc quidẽ Ægyptij aiunt. Quæ verò cæteri hoĩes cum Ægyptijs cõſentientes memorãt in hac regione fuiſſe geſta, hæc iam explicabo, aliquid etiã his

quæ

Agyptiorũ progenies.

Progenies tres quot conficiãt annos. Sol præter cõſuetudinẽ oriens occidensq;.

λογοποιῶ, i. hiſtoriographum. Fuit enim Hecatæus Mileſi. hiſtoricus, q̃ Darij floruit tẽporib⁹, vt teſtatur Suidas. Memi nit huius Strabo cũ alijs, tũ li. decimo quarto in primis.

Orus quis. Oſiris qui deus. Hercules. Pan.

Amaſis rex. Interuallũ à Dionyſio ad Amaſim.

Diodorus putat hũc nõ eſſe Semeles filium. Hercu lis putat. Herodoti ætas.

quæ ego vidi conferentibus. Poſt Vulcani ſacerdotem regē ſuum, Ægyptij libertatē adepti, duodecim ſibi reges (nullo eñ temporis momento poterāt ſine rege viuere) deligunt, in totidem partes oēm Ægyptū diſtinguentes. Iſti iunctis inter ſe affinitatibus regnabāt, pactionib⁹ initis ne mutuò auferre imperiū conarentur, néue qs plus alio q̄ppiā obtinere q̄reret, ſed vt eſſent inter ſe q̄ amiciſſimi. Atq; ea de cauſa has pactiones arctas accuratasq; inierunt, q̄ eis inter initia ſimulatq; tyrānides inuaſerunt, reſponſum fuerat, q̄ in tēplo Vulcani ærea phiala libaſſet, eum totiꝰ Ægypti regno potiturum. Vbi oīa ſacra executi ſunt, placitū eſt eis aliquod relinquere ſui cōmune monumentū: ex eoq; placito fecerunt labyrinthum, paulò ſupra ſtagnū Mœrios, maximè vrbē verſus, q̄ dicit crocodilorum, quē ego aſpexi fama maiorē. Si qs eñ ex Græcorū narratione muros & operis ſpeciem ratiocinet, minus cōcipiet q̄ pro labore & ſumptu huius labyrinthi. Tametſi & Epheſi templum eſt memoratu dignū, & in Samo, tñ pyramides erāt ad narrandū maiores, quarū ſingulæ multis ac magnis operibus Græcis æquiparandæ ſunt. Sed eas quoque labyrinthus antecellit. Etenī duodecim eius aulæ ſunt tecto opertæ, portis oppoſitis altrinſecus: ſex ad aquilonē contiguæ, totidem ad auſtrum vergentes, eodē extrinſecus muro p̄cluſæ. Bifaria in eo ſunt domicilia, vna ſubterranea, altera ſuperiora illis impoſita, vtraq; numero 3500. Quorum ea quidem q̄ ſuperiora ſunt, ipſi vidimus, & q̄ aſpeximus enarramus. Subterranea verò auditu didicimus. Nam p̄poſiti Ægyptiorum nolebant vllo pacto illa monſtrari, q̄ dicerent illic ſepulcra eſſe tum eorum regum, qui ædificandi labyrinthi fuēre auctores, tum ſacrorum crocodilorum. Ita de inferioribus ædificijs fando, cognita referimus. Superiora ipſi aſpeximus humanis operibus maiora. Nam egreſſus per tecta, & regreſſus per aulas diuerſiſſimi, infinita me admiratione afficiebant. Ex aula in conclauia tranſitur, ex cōclauibus in cubicula, è cubiculis in ſolaria alia, è conclauib⁹ in alias aulas. Horum oīm lacunar, quemadmodum parietes, lapideum eſt, ſculptilibus paſſim figuris ornatum. Singulæ aulæ maxima ex parte digeſto lapide albo, columnarum ambitu redimitæ. Angulo quo finitur labyrinthus, adhæret pyramis 40. paſſuum, in qua grandia ſunt inſculpta animalia, ad quam iter ſub terra fit. Et cùm talis ſit labyrinthus, tñ ſtagnum Mœrios, ad quam labyrinthus ædificatus eſt, plus p̄bet admirationis. Cuius in circuitu menſura 3600. ſtadiorum eſt, ſchœnorum ſexaginta, quanta videlicet ipſius Ægypti ad mare menſura eſt. Iacet autem ſtagnū longo ſitu aquilonem verſus, auſtrumque: altitudine vbi eius profundiſſimum eſt, quinquaginta paſſuum. Quod autem manu factus ſit ac depreſſus, indicat, quod in eiꝰ fermè medio ſtant duæ pyramides, quinquaginta paſſus ab aqua extantes, altero tanto ędificij aquis tecto. Super quarum vtraque lapideus eſt coloſſus in ſolio ſedens: ita pyramides ſunt centum paſſuum. Centum autem iuſti paſſus ſunt: ſtadiū vnum ſex iugerum. Paſſus inq̄ menſuræ ſex pedum, ſiue quatuor cubitorum: pedes aūt quatuor palmorum, cubiti verò ſex palmorum. Aqua ſtagni natiua nō eſt, vtpote ſolo illo admodū arido, ſed è Nilo deriuata, ſex menſib⁹ in ſtagnum fluens, totidem retrò in Nilum refluens. Illisque ſex menſibus quibus effluit, augens regium fiſcum talentis argenti ſingulis, in ſingulos dies, prouentu piſcium: cùm influit viginti mnis. Hoc ſtagnum dicebāt indigenæ euadere in Syrtim Africæ, p̄forato ſub terram meatu in mediterranea Heſperiam verſus, ſecundum montem Memphi imminentē. Verùm cùm humum è lacu egeſtam nuſq̄ viderem (hoc eñ mihi indagare curæ erat) p̄contabar proximos accolarum, vbinam eſſet humus illinc defoſſa. Illi dicere fuiſſe deportatā, facilè id mihi perſuadentes: quippe qui ſimile quiddam factum eſſe apud Ninum vrbem Aſſyriorum auditu cognoueram. Siquidem fures quidam magnam vim pecuniæ Sardanapali, qui Nini rex erat, in theſauris ſubterraneis abſtruſam, compilare cùm conſtituiſſent, à ſuis domibus fodere exorſi ſunt, dimenſi viam ſub terra ad regias ædes, eamque humum è cuniculis effoſſam, vbi nox aderat, in flumen Tigrim (qui Ninum præterfluit) exportabant, donec id quod optabant, perfecēre.

Aegyptus in duodecim regulos diſtributa.

Labyrinthi deſcriptio.

His refragant Plin. Strabo & Mel.

Crocodili ſacri.

Mœrios ſtagni deſcriptio.

Stadium.

Cubitus.

Pes.

Sardanapali theſaurus.

Eodem

Eodem modo audiui in Aegypto hanc alteram fuiſse factam lacunam, ꝓterq; q̃ non noctu hæc, ſed interdiu eſt facta. Aegyptios em̃ humum quam effodiebant, in Nilum extuliſse, quam ille acceptã diſſiparet. Et hic qdẽ lacus ita ferũ fuiſse depreſſus. Duodecim aũt reges cùm iuſtè degerent, ac ſtato tẽpore in tẽplo Vulcani ſacrificaſſent, & vltimo die feſto libaturi eſſent, porrexit eis pontifex aureas phialas, quibus libare cõ ſueuerant, aberrans numero, duodecim videlicet viris vndecim phialas. Ibi Pſammitichus, q̃ poſtremus eorum ſtabat, cùm nõ haberet phialã, detractã ſibi æreã galeã tenuit, libauitq;. Ferebãt aũt & cæteri oẽs reges, & tunc quoq; geſtabãt galeas. Nec dolo malo Pſammitichus galeam tenuit. Cæteri tñ id conſulto factum eſſe à Pſammitiche exiſtimantes, & in memoriam redeũntes, oraculum ipſis eſſe redditum, q̃ ęrea in phiala libaſſet, eum ſolùm regem Aegypti futurũ, nõ cẽſuerunt æquum eſſe Pſammitichum morte mulctari, poſtq̃ rimando cõpererunt nõ id illum feciſſe induſtria, ſed maxima potentiæ ſuæ parte exutum in paluſtria relegandum, ne illinc egreſſus, cæteræ Aegypto ſe immiſceret. Hunc Pſammitichum, cùm Sabacum Aethiopem, qui patrem eius * Necum interemerat, fugaſſet in Syriam, poſt abitum Aethiopis, ex inſomnij viſione reduxerunt hi Aegyptij, q̃ ſunt è tribu Saitana. Deinde cùm regnaret vnà cum vndecim regib», cõtigit ei vt fugeret iterum ꝓpter galeam in paludes. Igiť intelligens q̃ ignominiosè tractatus ab illis eſſet, ſtatuit vltum ire, qui ipſum ꝓſecuti ſunt. Sed ex oraculo Latonæ, qd̃ in vrbe Buti apud Aegyptios veraciſſimum eſt, ad quod ipſe miſerat, redditum eſt reſponſum, affuturam vltionem ei è mari viris ęreis exiſtentibus. Quod reſpõſum ei magnam incredulitatẽ effudit, viros æreos fore auxiliarios. Nõ longo tẽpore interiecto, Iones quoſdam & Cares p̃dandi gr̃a nauigantes, neceſſitas cõpulit applicare ad Aegyptum. Hi cùm in terram exiſſent ferro armati, Aegyptiorum q̃dam nuncium fert Pſammiticho ad paludes: & quia nunq̃ viderat aliquos ære armatos, ait egreſſos è mari æreos viros, campeſtria populari. Ille agnoſcens oraculum eſſe ꝓfectum, amicitiam cum Ionib» & Carib» facit: eosq; magnis pollicitationib» hortatur ad ſecum manendum. Vbi perſuaſit, ita demum vnà cũ his Aegyptijs q̃ ſecum ſentiebãt, cumq; auxiliarijs, reges ſuſtulit. Omni potitus Aegypto, fecit in Mẽphi tum Vulcano veſtibula ad ventum auſtrum vergentia, tum è regione veſtibulorũ aulam Api, in qua, cùm apparuit, Apis educať, vndique columnis cinctã, ac figuris refertam: in qua aula loca ſtant columnarum coloſſi duodenũm cubitorum. Apis autẽ Graeca lingua Epaphus eſt. His Ionibus Caribusq;, quibus fuerat vſus adiutoribus, Pſammitichus dedit ad habitandum poſita altrinſecus p̃dia Nilo medio dirempta, quibus nomẽ impoſitum eſt Caſtra. Et cùm hæc eis loca dedit, tum verò cætera quæ fuerat pollicitus, repræſentauit. Pueros quinetiam Aegyptios cõmiſit lingua Graeca imbuendos, à quibus linguam Graecam edoctis oriundi, qui nunc in Aegypto interpretes ſunt. Incoluerunt aũt Iones & Cares diu hæc loca cõtra mare, aliquantulum ſupra vrbem Bubaſti, ad oſtium Nili (quod dicitur Peluſiacum) ſita. Vnde poſteà Amaſis rex Mẽphim eos tranſtulit, in ſui tutelã aduerſus Aegyptios. Poſt ſedes ab iſtis in Aegypto collocatas, Greci cũ illis ita commercium habuerunt, & nos res in Aegypto geſtas à Pſammiticho rege exorſi, & q̃ deinceps extiterunt, oĩa ſine ambiguitate nota habemus. Hi em̃ primi Aegyptum, q̃ diuerſę linguę eſſent, incoluerunt. Atque vnde demigrarunt illic, & veſtigia naualium, & domorũ rudera, ad meã vſq; ætatem oſtendebantur. Atq; hunc quidem in modum Pſammitichus Aegypto potit» eſt. De oraculo aũt quod eſt in Aegypto, cùm feci multa verba, tum faciam de re memoratu digna. Eſt em̃ oraculum hoc in Aegypto templum Latonæ poſitũ in magna vrbe, cui nomen eſt (vt ſuperius à me dictum eſt) Buto, contra oſtium Nili, quod Sebennyticum appellatur, à ſuperiori parte maris flumen ſubeuntibus. In hac vrbe templa ſunt Apollinis, Dianæque. Et in quo redduntur oracula Latonæ, grande illud, & porticũ habens decem paſſibus ſublimem. Vbi q̃d mihi ex his q̃ in aperto erant, maximo miraculo fuerit, referam: Eſt in hoc fano Latonæ delubrum, ex vno factum lapide, cuius

parietes

Pſammitichus.
Oraculum de ærea phiala.
Sabacus. Necus. Græcè ἔκως.
Latonæ oraculum.
Viri ærei.
Pſammitichus Aegypto potit.
Apis.
Epaphus.
Caſtra Aegyptiorũ. Interpretes Aegyptiorum.
Ionum Caramq; habitationes in Aegypto.
Latonæ templum. But' vrbs.

parietes æquali celsitudine ad longitudinem quadragenûm cubitorũ: cuius lacunari ꝑ tecto impositus est alius lapis, quatuor cubitorũ ꝑ oras crassitudinis. Itaq; eorũ q̃ circa templum hoc sunt in ꝓpatulo positorum, admirabilissimũ apud me fuit id delubrum. Secundo loco insula, q̃ vocat̃ Echẽmis, in lacu ꝓfundo ac spacioso sita ꝑter templum quod in Buti est: q̃ insula ab Ægyptijs fert̃ innare. Ego tñ eam neq; innantem vidi, neq; se mouentẽ: & hoc audire admiratus sum, si verũ est insulã natare posse. In hac igit̃ templum Apollinis magnum est, & aræ trifariè extructæ, & palmæ frequentes enatæ: aliæq; partim fructiferæ, partim steriles arbores. Cur aũt ea innatans sit, hanc Aegyptij rationẽ reddunt, q̃ Latona, q̃ ex octo numinib⁹, q̃ prima extiterũt, vnum est, cùm in vrbe Buti, vbi hoc eius oraculum est, habitaret: Apollinem ab Iside sibi cõmendatum, occultauit in hac insula nõdum innatanti, ac sospitẽ reddidit: quo tempore Typhon oĩa indagans, vt Osiris filium inueniret, aduenisset. Nã Apollinem & Dianam aiunt Dionysij & Isidis filios esse: Latonẽ verò nutricẽ horum, ac libera tricẽ. Et Apollo q̃dẽ Ægyptiacè Horus dicit̃: Ceres autẽ Isis, Diana verò Bubastis. Atq; hinc solùm, non aliundè Aeschylus Euphorionis filius rapuit, qđ dico, vt solus oĩm q̃ poëtæ dicunt̃, fecerit Dianã Cereris filiã. Ob hoc igit̃ insulam redditã esse natantem. Hæc illi sic aiunt. Psammitichus in Aegypto 54. regnauit annos: ꝑ quorũ vn detriginta magnã Syriæ vrbem obsidens oppugnauit, donec expugnauit. Hæc est Azotos, q̃ diutissimam inter oẽs vrbes duntaxat (quas nouimus) sustinuit obsidionẽ. Psammitichi filius, q̃ regnum Aegypti susceptit, extitit Necus. Idem fossam ad rubrũ mare ferentem primus aggressus est, quam Darius Perses secundo loco depressit, longitudinis q̃dem quatuor dierum nauigationis: latitudinis, vt ꝑ eã duæ possent simul agi triremes. Aqua q̃ in hanc è Nilo deduci̇t̃, paulò supra Bubastis vrbem, iuxta oppidum Arabiæ Patumõ deduci̇t̃, euadens in mare rubrum. Initium fodiendi sumptum est à planicie Aegypti, Arabiam versus. Nam q̃ supra planiciem sunt, cõtinens prope Memphim occupat mons, in quo lapidicinæ sunt. Itaq; ad huius montis ima, ducta est fossa versus hesperum & aurorã, longo tractu: & deinde pertingens diuortio mõtis tenus, quod diuortium ad meridiem & ventum austrum fert in sinum Arabicum: quà breuissimus tractus, & maximè cõpendiarius est è mari septentrionali ascensus ad australe, quod idem rubrum vocat̃, à monte Cassio, q̃ Aegyptum Syriamq; disterminat. Hinc stadia mille sunt in Arabicum sinum. Ex hoc q̃dem breuissimum est, verùm fossa multò longior, scilicet quanto est confragosior. In qua fodienda sub rege Neco 120. millia Aegyptiorum perierunt. Inq; eius medio opere Necus destitit, hoc interpellatus oraculo, eum id opus barbaro ꝑmunire. Aegyptij barbaros oẽs vocant, q̃ non ipsorum lingua loquuntur. Supersedens itaq; à facienda fossa Necus, ad militum copias se conuertit: atq; ad classes q̃ partim in mari septentrionali, partim in sinu Arabico ad rubrum mare sunt ædificatæ: quarum adhuc vestigia naualium ostendunt. Et classibus q̃dem Necus, dum opus fuit, est vsus. Terrestri autem acie congressus cum Syris in Magdolo, victoria potitus est, & post ꝑlium, Cadyti magnã Syriæ vrbe. In vestitu autem curiosus cùm fuisset, illum Apollini dicatum ad Branchidas Milesiorum misit. Hic ꝓfectis decem & septem imperij sui annis decessit, tradito imperio Psammi filio suo. Eo apud Aegyptum regnante, nuncij Heliorum dimittebant̃, iactantes à se in olympia iustissimum ac maximum inter mortales ꝓpositum esse certamen, rati ne Aegyptios q̃dem hoĩm sapientissimos aliquid vltra hæc esse inuẽturos. Isti vbi in Aegyptum ꝑuenerunt, eaq; expostulauerunt quorum gr̃a venerant, rex cõuocat ex Aegyptijs eos qui sapientissimi haberent̃. Qui cùm conuenissent, & Helios audisset oĩa cõmemorantes, q̃ par erat ab eis fieri in edendo certamine, & se venisse dicentes scisciatum, nunquid possent Aegyptij reperire iustius. Habito inter se consilio, interrogant Helios, nunquid apud eos certarent ciues? & illis respondentibus, sine discrimine & suorum & cæterorum Græcorum, cuicunq; volenti certare fas esse, illi inquiunt, illos cùm tale certamen proponant, ab omni iure excedere. Nullo etenim pacto posse fieri, q̃n conciui pugnanti ciues fauerent, facientes iniuriã hospiti.

Chemmis insula, Χέμμις legitur, vbi χ articulus est, nõ dictionis caput. Siquidem Chẽmis legit Stephanus quoq; περὶ πόλεων hûc citans locum.

Insula natans.

Typhon. Aeschyl⁹.

Necus rex.

Patumus oppidum.

Barbari q̃ Aegyptijs.

Magdolus oppidum.

Psammis rex.

Heliorum certamen.

Sed ſi vellent iuſtum proponere certamen,& ſi eius gratia veniſſent in Ægyptum, in berent hoſpitibus ponere certamen,nullo Heliorum certare ꝑmiſſo. Hæc Aegyptij Helijs ſubiecerũt. Pſammis cùm ſex oĩno regnaſset annos in Ægypto,facta in Aethio

Apries rex. piã expeditione,mox vita defunctus eſt. Cuius regnum Apries filius accepit, qui ſecundum Pſammitichum proauum ſuum fortunatiſſimus extitit omnium ad eam ętatem regum,25 dominatus annos. Quod intra tempus & bellũ Sidoni intulit, & cum Tyro pugna nauali dimicauit. Sed cùm calamitas eum maneret,contigit ob eam cauſam,quam ego pluribus,dum res Punicas exequar,exponam,paucis contentus in ꝑſentia. Cùm aduerſus Cyrenęos Apries exercitu miſſo magnam cladem accepiſſet,id ei imputantes Aegyptij rebellauerunt,opinati ſe ab illo in apertam ꝓnicię fuiſse dimiſſos: vt his internecione deletis,ipſe cæteris Aegyptijs imperitaret ſecurius. Hæc perq̃ grauiter ferentes tum ij qui redierunt,tum eorum qui interierant amici,apertè

Amaſis rex declaratur. deſciuerunt. Id vbi reſciuit Apries,mittit ad eos verbis ſedandos Amaſim. Qui cùm ꝓueniſset,reprehendensq́; diſſuaderet ne talia facerent, quidam Aegyptiorum ei à tergo ſtans galeam circundat: eaq́; circundata,inquit,ſe illam ob regnum impoſuiſſe. Neque hoc qđ fiebat,eo inuito fiebat,vt oſtendebat. Nam ſimulatq; ab his q̃ deſciuerãt Aegyptijs declaratus eſt rex,ſeſe apparabat tanq̃ aduerſus Aprię moturus. His cognitis,Apries mittit ad Amaſim ex his qui ſecum erant Aegyptijs,ſpectatũ quendã hoĩem noĩe Patarbemen,iuſſum ad ſe viuum Amaſim ꝓduceret. Hic vbi ꝓuenit, Amaſim ad ſe vocat. Amaſis (ſedebat aũt in equo ad ſuos cohortãdos inſolenter) ſtolidè iubet viciſſim hunc ad ſe adducere Apriem. Et cùm Patarbemis eum rogaret vt regem adiret,accitus rñdit,ſe iam dudum dare operã vt id ageret,nec de ſeipſo Aprię eſſe q̃ſturum,ſe em̃ illi ꝑſtò futurum,& alios adducturum. Patarbemis nõ ignarus ꝓpoſiti illius,tum ex oratione,tum ex apparatione quam videbat,ſtatuit ſuæ diligẽtiæ

Patarbemi aures naſusq́; præciduntur. eſſe,q̃ celerrimè regem rerum (q̃ agerentur) facere certiorem. Huic redeunti,q̃ Amaſim non adduceret,nullo verbo edito Apries ira percitus, p̃cidi aures iuſſit naſumq́;. Id intuentes cæteri Aegyptij,qui cum eo hactenus ſenſerant,virum inter eos ꝓbatiſſimum,ita fœdè indigneq́; affectum,ne tantiſper quidem differentes, ad cęteros tranſeunt,ſeſeq́ue Amaſi tradunt. His quoque auditis Apries armatis auxiliarijs (habebat aũt auxiliariorum circa ſe ex Ionibus & Caribus triginta millia) in Aegyptios tẽdit.

Memphi aliâs. Erat ei regia in vrbe Saï ingens ac ſpectatu digna. Itaque vtrique aduerſus alteros Apriani & Amaſiani in * Memphi vrbe conſtiterunt, tentaturi pugnæ diſcrimen. Sunt autẽ in Aegypto ſeptem hoĩm gña,quorum alij ſunt ſacerdotes, alij qui pugnatores appellanť,alij boum paſtores,alij ſubulci,alij inſtitores,alij interpretes; alij gubernatores nauales. Tot ſunt Aegyptiorum gña, à ſuo quoq́; artificio appellata: ſed pugnatores vocantur Calaſiries,& Hermotybies,qui harum regionum ſunt. Nam in regiones diſtincta eſt oĩs Aegyptus. Hermotybiorum quidem hæ ſunt plagæ: Buſiritana, Saïtana, Chemmitana, Papremitana, inſula Proſopitis, q̃ vocatur Natho, ex dimidia parte. Ex his tractibus Hermotybies cùm plurimi cẽtum ac ſexaginta millia ſunt,

Militię mãcipati. quorum nemo quippiam opificij quæſtuarij didicit, ſed omnes rei militari vacant. Calaſiriũm hæ aliæ plagæ ſunt: Thebana, Bubaſtiana, Aphthitana, Tanitana, Mendeſia, Sebennytana, Athribitana, Pharbæthitana, Thmuitana, Tnuphitana, Anyſia, Myecphoritana. Hæc tribus inſulam incolit ex aduerſo Bubaſtis vrbis. Hæ tribus Calaſiriũm, dum quoad poſſunt plurimi cogunť, 250. millia virorum ſunt, qbus

Opificum ignobilitas. nec ipſis licet vlli artificio operã dare, ſed ſolùm rei militari, filio diſcẽte à patre. Hoc ab Aegyptiiſne mutuati ſint Græci, non poſſum ꝓ certo dijudicare, cùm videam & apud Scythas Perſaſq́;, & Lydos, denique apud oẽs ferè barbaros haberi pro ignobi-

Militum nobilitas. lioribus ciuibus eos, qui artificia diſcunt, eorumq́ue liberos: generoſiores autem eos qui à manuarijs operibus abſtineant, præſertim qui ceſſent ob bellum. Hoc ita-

Sacerdotum immunitas. que cùm cæteri Græci didicerunt, tum præcipuè Lacedæmonij. Corinthij quoque minimi faciunt opifices. His ſolis Aegyptiorum, præter ſacerdotes, hoc eximij honoris habetur, vt ſingulorum duodecim agri ſint egregij atque immunes, ſinguli

guli agri 100.cubitorũ Aegyptiorum quoquò verſus. Ægyptius aũt cubitus Samio par eſt. Hæc tñ vniuerſorum peculiaria ſunt, qb⁹ ꝑ vices in orbem fruebanꝰ, & nunq̃ ijdem. Calaſiriũm milleni & Hermothybiũm, circa regem fungebantur annuo ſatelli tum munere. Iſtis ꝑter ꝑdia dabantur viritim hæc alia, panis toſti pondo quinę mnę: carnis bubulæ binæ, vini ſextarij quaterni. Hæc aſſiduè ſatellitib⁹ ꝑbebantur. Vbi igitur è diuerſo venientes, Apries cum auxiliarijs, Amaſis cum vniuerſis Ægyptijs in vrbem * Memphim ꝓuenêre, cõgreſſi ſunt. Et peregrini quidem egregiè pugnauerunt, tñ q⁹ erant multò inferiores numero, fugati ſunt. Fertur Apries ea fuiſſe perſuaſione, vt nullus neq; deorum neq; hoĩm poſſet ſibi adimere regnum, adeò videbatur ſibi il lud ſtabiliſſe. Et tñ tunc egreſſus, ꝑlio fugatus eſt, viuusq; captus, & ad vrbẽ Saĩm ductus ad ædes q̃ ipſius antea fuiſſent, tunc autem Amaſis regia. Ibiq; q̃ diu in regia paſcebatur, eum Amaſis honeſtè aſſeruauit. Tandem incuſantibus Ægyptijs non iuſtè agere, q̃ ſuum & ipſorum inimiciſſimum aleret, ita illis Apriem tradidit. Eum iſti vbi ſtrangulauêre, paternis in monumentis ſepelierunt, q̃ ſunt in templo Mineruæ ꝓxime cœnaculum, ad læuam manum intrantis. Nam Saĩtani cunctos q⁹ tribules eorum fuêre reges, intra templum ſepelierunt. Etem Amaſis monumentum ex altera parte cœnaculi eſt, q̃ illud Aprijs, eiusq; ꝓgenitorum. In eiuſdem tẽpli aula hoc quoq; eſt ingens cubiculum lapideum, tum columnis excultum, palmarum arbores imitantibus, tum alio ſumptu. Intra id cubiculum gemini poſtes ſtant, in quibus vrna eſt. Sũt etiã ſepulcra, cuius nomen ſi nuncupauero hac in re, haud ſanctè fecero. Apud Saĩm in templo Mineruæ poſt totũm delubrũ, prope Mineruæ parietem, atq; in fano, ſtãt ingentes obeli, id eſt, verua lapidea, lacusq; cõtiguus lapidea crepidine adornatus, & circunquaq; probè elaboratus, mãgnitudiſe (vt mihi videtur) quanta in Delo, qui dicitur trochoïdes. In hoc lacu imagines ſuorum quiſque affectuũ noctu faciunt, q̃ vocant Ægyptij myſteria: de quibus cùm permulta ego norim quo pacto ſe habeãt, ſin gula tñ abſit vt ꝓloquar. De Cereris quoque initiatione, quã Græci θεσμοφόρια vocãt, hoc eſt, legum lationes, abſit vt eloquar, niſi quatenus ſanctum eſt de illa dicere: Danaï filias extitiſſe, q̃ ritum hunc ex Ægypto attulerũt, eoq̃ue Pelaſgicas fœminas imbuerunt. Sed deinde omni Peloponneſo à Doribus eiecta ſedibus ſuis, ritus initiandi abolitus eſt, à ſolis Arcadibus, qui à Peloponnenſibus nõ eiecti ſunt, ſed relicti, conſeruatus. Aprie extincto, regnauit Amaſis è tribu Saĩtana, & vrbe cui nomen eſt Siuph. Eum inter initia Ægyptij contemnere, nec vllius ſanè momenti ducere, vt q⁹ plebeius fuiſſet, nec inſigni familia ortus. Sed hos Amaſis ad ſe ſolertia, non aſperitate perduxit. Erant ei cùm alia bona infinita, tum verò peluis aurea, in qua tam ipſe q̃ oẽs conuiuę ſemper pedes abluebant: hanc ille confregit, ex eaq̃ue dei ſtatuam fecit, & in appoſitiſſimo vrbis loco ſtatuit. Ægyptij ſimulacrum adeuntes, magnopere venerari. Id Amaſis fieri è popularibus edoctus, conuocatis Aegyptijs aperit, ex illa pelui, in qua primò Aegyptij euomere immingereq̃ue, & in qua pedes abluere conſueſſent, factum eſſe ſimulacrum, quod tunc tantopere venerarentur. Itaque ſe aiebat ꝓinde atque peluim eſſe factum: qui ſi antehac fuiſſet plebeius, in ꝑſentia tñ eſſet rex, eoq̃ue iubere, vt ſibi honor haberetur atque reuerentia. Hunc in modum ad ſe tradu xit Aegyptios, ita vt æquum cenſerent ei ſeruire. Idem hoc vſus eſt in rebus agendis inſtituto: Ab aurora vſque dum refertum eſt forum, accuratè negocia q̃ offerebanꝰ, agebat. Deinde potabat, & inter potatores iocabatur, morionem agens ac ſcurram. Quibus rebus offenſi amici, talibus eum verbis caſtigabant: Rex, dicentes, non è dignitate tua degis, qui ad tantam te dimittis nequitiam. Nam deberes auguſto in ſolio ſedens, auguſtè interdiu res adminiſtrare. Ita & Aegyptij cognoſcerent à magno ſibi viro præſideri, & tu melius audires. Nunc haudquaq̃ facis è regia dignitate. His ille rñdit: Arcus ab his quorum ſunt, cùm eſt opus intendi, eos ſi ſemper intenti ſint, ruptum iri, nec poſſe eis illos cùm indigeant vti, ita & hominis inſtitutum, ſi aſſiduo laborare ſtudio, nec vllam partẽ ad luſum ſibi indulgere velit, fore vt pedetentim aut mente captus ſit aut membris. Quod ego intelligens, vtrique rei tempus impertio.

Cubitus Aegyptius.
Cubitus Samius.
Memphi legunt aliqui, quanquam in Græco codice ſemper ſit Mẽphis.
Memphis reperitur apud Strabon.
Apries ſtrãgulatur.
Saitanorũ regum ſepulcra.
Myſteria.
Theſmophoria.
Amaſis rex.
Peluis aurea.
Appoſitiſſima ſimilitudo.

Hæc Amasis amicis respondit. Etem fert Amasis, cùm priuatus foret, fuisse potãdi io candiq; cum dicacitate studiosus: & vir neutiq; rerum agendarum anxius. Et quoties eum potantem ac se oblectantẽ necessãria defeciſsent, solitus circumeundo furari. Et cùm reposceretur ab his qui dicerent eum ipsorum habere pecuniam, ac negaret, adduci ad oraculum quodcunque eo in loco erat: & frequenter ab oraculis conuictus, frequenter absolutus. Et postq; assecutus est regnum, hæc egit: Quicunq; dij eum furti absoluerant, horum templa neq; curæ habuit, neque vlla re ad stabilimentũ donauit, neque adiens sacrificauit, tanq; nil mererent q; redderent falsa responsa. Qui autẽ eum ꝓnunciauerant furem, hos tanq; verè deos, nec mendacia reddẽtes oracula, maxime coluit. Præterea in Saï vestibulum Mineruæ fecit, opus admirandum, & longè superans cętera tum sublimitate, tum magnitudine. Tanta est vastitas lapidum atque substructionũ. Quinetiã ingentes colossos, & immanes androsphingas ibidẽ posuit. Alia quoq; saxa ꝑgrandia in apparatũ cõportauit, ducta partim è lapicidinis q̃ iuxta Memphim sunt, partim vtique q̃ maioris molis erant, ex vrbe Elephantina, q̃ à Saï dies tat viginti dierum nauigatione. Ad hæc, q; non minimè, sed maximè omnium admiror, attulit ædificium ex solido saxo ab vrbe Elephantina: in quo afferendo, triennij consumpserunt duo millia delectorum virorũ, q; oẽs erant gubernatores. Eius tecti extrinsecus est vnius & viginti cubitorũ lõgitudo, quatuordecim latitudo, octo sublimitas. Hæc est dimensio exterior tecti ex vno lapide. Introrsum tñ duodeuiginti & amplius cubitorũ est lõgitudo, quinq; sublimitas. Domus hæc ad ingressum templi collocata est. Nã ob id aiunt in templum nõ fuisse ꝓtractam, q; tecto aduecto cùm suspirasset eius vehendi architectus, vtpote ꝓtæsus diutino tempore operæ, ea de re sto machatus Amasis, nõ ꝓmiserit hominem vlterius trahere. Nõnulli aiunt quẽdam ex his, q; vectib⁹ lapidẽ agebãt, ab illo fuisse oppressum, ideoq; lapidẽ nõ introductum. Donauit ꝑtereà operib⁹ ob magnitudinem spectaculo dignis cùm alia templa insignia, tũ in Memphi tẽplum Vulcani, colosso supino ante illud posito, longitudinis 75. pedum. Superq; idem pauimentũ gemini colossi stant ex Æthiopico lapide, vicenũm pedum magnitudinis, hinc & hinc magno illi assistentes. Cuius instar est alter in Saï lapis, eodem habitu iacens. Illud etiã quod in Mẽphi est templum ingens & spectatu dignissimum, aiunt Amasim, ædificasse. Sub Amasi rege dicitur Ægyptus fuisse maxime beata, in his q̃ vel regioni ex flumine, vel hominibus ex regione ꝓueniunt: & vrbes q̃ incolerent tunc, fuisse numero illic viginti millia. Amasis quoq; is extitit, q; legẽ hanc apud Ægyptios cõdidit, vt singulis eorum quotannis apud ꝓuinciarum ꝑsides demonstrarent vnde viuerent. Et qui aut hoc non faceret, aut non demonstraret se legitimè viuere, is morte afficeret. Quã legem Solon ab Ægyptijs mutuatus, Athenienſibus tulit, quam illi q; sit castissima, assiduè vsurpant. Amasis, qm̃ Græcorũ erat studiosus, cùm alia in quosdam Græcos officia cõtulit, tum his qui in Ægyptum concederent, dedit facultatem Naucratem vrbem incolendi. Qui verò eorum nollent illic habitare, sed nauigando negociari, fecit potestatem certis in locis aras & fana extruendi. Adeò maximum eorum fanum atque celeberrimum vocatur Græcum. Ciuitates autem q̃ cõmuniter extruxerunt, sunt: Ionum quidem Chius, Teus, Phocæa, Clazomenæ: Dorum autem Rhodus, Cnidus, Halicarnassus, Phaselis. Æolorum verò vna Mytilene. Harum ciuitatum hoc fanum est, & ab his ꝑfecti emporij ꝑbentur. Cętera ciuitates q̃ consortes huius rei sunt, non rei ad ipsos ꝓtinentis cõsortes sunt. Separatim tñ ædificauerunt Æginetæ quidem Iouis, Samij autẽ Iunonis, Milesij verò Apollinis fanum. Nam vetus emporium erat sola Naucratis. Præter hoc in Ægypto aliud nullum. quòd si quis in aliud aliquid Nili ostium applicuisset, is necesse habebat deierare se veniſse inuitum, dato iureiurando se eadem naui ad Canobicũ nauigaturum: & si id minus per contrarios ventos posset, onera fluuialibus nauigijs circumacturum lustrando Delta, donec perueniret Naucratem. Ita Naucratis in honore erat. Iã verò cùm Amphictyones templum, quod nunc Delphis est (qa illud prius sua spõte deflagrauerat) trecentis talentis cõstruẽdũ locasſent, Delphi, quos quarta

Mineruæ vestibulũ in Saï. Colossi androsphinges.

Aedificiũ è laxo solido.

Aegypti vrbes quot. Lex de victus ratione danda. Solonis lex.

pars

pars ſumptus cõtingebat, circa ciuitates vagi cùm aliundè, tum verò non minimũ ex Ægypto retulerunt. Nã Amaſis q̃dem eis mille talenta aluminis, Græci aũt q̃ Ægyptum incolebant, vicenas mnas donauerunt. Cum Cyreneis quoq; Amaſis amicitiam ſocietatẽq; iniit, ita vt illinc vxorem etiã putarit ſibi eſſe ducendã, ſiue fœminę Greccę amore captus, ſiue aliàs ob beneuolentiam Cyrenæorũ. Vxorẽ quã duxit, alij volunt filiã fuiſſe Batti filij Arceſilai, alij Critobuli, inter ſuos populares viri ſpectati, noĩe Ladice. Cum qua dum in toro cubaret, cõcumbere nõ poterat, cùm tñ alijs mulieribus vteretur. Id cùm diu fieret, ad eam Amaſis: Tu verò, inquit, vxor veneficio me læſiſti: ideoq; nullo machinamento vales effugere, q̃ minus inter oẽs mulieres teterrima pereas morte. Ladice cùm p̃negando nihilò placatiorem redderet Amaſim, vouit intra ſe Veneri, ſi ea nocte ſecum coïret Amaſis (hoc em̃ ſibi eſſe machinamentũ) ſtatuã Cyrenas ſe illi miſſurã. Cõcepto ſtatim voto coïjt cũ ea Amaſis, ac deinceps quoties adiret, cum ea coïbat: ac poſtmodum eã perq̃ valde dilexit. Et Ladicæ votum deæ p̃ſoluit, facta ſtatua, Cyrenasq; miſſa, q̃ ad meã vſq; memoriã incolumis erat extra vrbẽ Cyrenenſem poſita. Hanc Ladicẽ Cãbyſes, poſteaq̃ Ægypto potitus eſt, cognito q̃nã eſſet, Cyrænas illæſam remiſit. Donauit item Amaſis dona q̃ miſit in Græciam, Cyrenas quidem ſtatuam Mineruæ inauratam, & ſui imaginem pictura adumbratã. Lindum autem duo lapidea Mineruæ ſimulacra, & thoracem lineum ſpectaculo dignum. Samum verò Iunoni bifarias ſui imagines, quę magno in templo erectæ erant poſt ianuas, ad meam vſque ætatem. Samum quidem propter hoſpitium, quod inter ipſum erat, & Polycratem Æacis filium. Lindum autem nullius hoſpitij gratia, ſed quia templum quod Lindi eſt, Mineruæ feruntur extruxiſſe Danaï filiæ, poſtq̃ agnitæ ſunt, cùm filios Aegypti effugerant. Hæc donaria dedicauit Amaſis, primusque mortalium Cyprum cepit, tributariamque fecit prouinciam.

Ladicè vxor Amaſis.

Votum Ladice.

Veneris auxilium.

Donaria Amaſis varia.

Cyprus primùm ab Amaſi capta.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER TERTIVS, QVI INSCRIBITVR THALIA.

ADVERSVS hunc Amaſim Cambyſes Cyri filius, cõparato cùm ex alijs quibus imperabat, tum ex Græcis Ionibus Aeolibusq; exercitu, bellum mouit ob hanc cauſam: Miſſo in Aegyptum legato, Cambyſes petijt ab Amaſi filiã, & petijt cõſilio cuiuſdã Aegyptij, qui Amaſi erat infenſus, q̃ ſe potiſſimũ ex omnibus Aegypti medicis Amaſis ab vxore & liberis abſtraxiſſet, amandãdo in Perſas, quo tempore Cyrus ad Amaſim miſerat petitum ocularium medicum, oĩm q̃ in Aegypto eſſent, p̃ſtantiſſimum. Ob id infenſus Amaſi Aegyptius, inſtituit ſuadere Cambyſi, vt ab Amaſi filiã peteret: vt ille aut mœrore afficeret̃ data filia, aut non data Cãbyſi redderet̃ inuiſus. Amaſis eam nec dare audebat, nec abnuere. Nã & Cambyſem intelligebat non habiturum illam vxoris loco, ſed pellicis: & Perſarum potentia grauabatur horrebatque. Hęc reputans, ita ſibi faciendum ſtatuit: Erat Aprijs ſuperioris regis filia, noĩe Nitetis vnica, domi relicta, grandis atque ſpecioſa. Hanc puellã Amaſis veſtitu pariter & auro exornatam, pro ſua in Perſas dimittit. Quam cùm poſt aliquantum tempus Cambyſes ſalutaſſet, filiam Amaſis appellans, ipſa ad eum: Rẽ, inquit, rex ignoras, ab Amaſi eluſus, qui me ornatu comptam tranſmittit, tradens tibi pro ſua, cùm re vera ſim Aprijs filia, quem ille dñm ſuum cum Ægyptijs rebellãs interemit. Hic ſermo extitit cauſa, q̃ Cambyſem Cyri vehementer indignatum induceret aduerſus Aegyptum. Atque ita quidem memorant Perſæ. Ægyptij autem Cambyſem ſuum vendicant, aſſerentes ex hac Aprijs filia illum eſſe genitum. Cyrum em̃ fuiſſe q̃ ad Amaſim miſerit ſuper filia, non Cambyſem. Quod cùm dicunt, non rectè dicunt, etſi eos hoc non latet. Nam ſi qui alij p̃fectò, & Ægyptij rectè norunt mores Perſarum, apud quos illud in primis nefas eſt, illegitimum obtinere regnum, ſi adſit legitimus. Præterea Caſſandanes filius erat Cambyſes, Pharnaſpe viro Achemænide genitæ, nõ mulieris Ægyptiæ. Sed Ægyptij rem geſtam transferunt, fingentes ſibi

Cãbyſes Belli inter Cãbyſem et Amaſim occaſio.

Ocularius medicus.

Nitetis puella.

Aegyptiorũ de Cambyſe opinio.

Lex Perſarum.

cum Cyri familia intercederc cognationem. Et hæc qdem ita ſe habent. Cæterùm il le ſermo mihi nõ probat, quo dicit, mulierem quandã Perſidẽ ad vxores Cyri introgreſſam, cùm liberos Caſſandanes aſſiſtentes forma ac ſtatura egregia cõſpicaret, ſupra modum admirabundã magnis tuliſſe illã laudib⁹: eiq́ue Caſſandanẽ (q̃ Cyri eſſet vxor) ita dixiſſe: Me, q̃ talium filiorum ſum mater, Cyrus cõtemptui habet, p̃ponens quandã ex Ægypto ancillã, videlicet infenſam Niteti, iſtã dixiſſe, & ei maximũ natu filiorum Cambyſem ſubieciſſe: ego verò tibi mater, cùm in virilem ætatẽ adoleuero, ſumma Ægypti reddam ima, & ima ſumma. Idq́; dixiſſe circiter decem natũ annos, admirantib⁹ mulierib⁹. Et cùm in virilẽ adoleuiſſet ætatẽ, & regnum obtinuiſſet, hu ius rei memorẽ, Aegypto bellum intuliſſe. Acceſſit huc & aliud qddam, ad hanc ſumẽdam expeditionẽ. Erat qnidam auxiliariorum Amaſis, noĩe Phanes, gñe Halicarnaſſeus, vir cõſilio p̃ſtans, & in re bellica ſtrenuus. Hic Phanes neſcio quid Amaſi ſuc cenſens, nauigio ꝓfugit ex Aegypto, volẽs in collocutionem venire Cambyſis. Eum Amaſis (qđ inter auxiliares nõ parui momẽti eſſet, q̃q; res Aegypti cõpertiſſimas haberet) inſequi ſtatuit, adhibita diligentia aſſequendi. Itaq; ad hoĩem inſequendũ mit tit cũ triremi eunuchorũ fidiſſimum, qui Phanem aſſecutus in Lycia cepit, ſed nõ retulit in Aegyptum, ab illo prudentia ſuperatus. Nam Phanes mactatis cuſtodib⁹ abijt in Perſas, Cambyſemq́; molientem aduerſus Aegyptum expeditionẽ, & quo pacto carentia aquis loca tranſmitteret ambigentem, adijt. Eiq́; cùm alias Amaſis res expo ſuit, tum verò q̃ ad tranſmittendum ꝓtinebant, ſuadens, ad regem Arabum mitteret, oratum vt ſibi tutũ p̃beret tranſitum. Hàc em̃ duntaxat patet ingreſsus in Aegyptũ. Nam à Phœnice vſque ad montes Cadytis, q̃ eſt vrbs eorum Aſſyriorum, qui nunc Palæſtini vocant. A Cadyti (vt mea fert opinio) non minore vrbe, q̃ Sardis emporia, ſecundum mare vſque ad vrbem Ienyſum, Arabicæ ditionis eſt. Ab vrbe Ienyſo rurſus Syriacæ vſque ad lacum Serbonitidis, iuxta quẽ Caſius mons ꝓtingit ad mare: à Serbonitidis lacu, in quo ſe Typhon fert occultaſſe, deinceps iam Aegyptus eſt. Hoc tñ intercapedinis inter vrbem Ienyſum, & montem Caſium, & lacum Serbonitidis, non exiguus tractus eſt, ſed itineris inſtar trium dierum, vehementer aridus. Verùm qđ pauci eorum qui in Aegyptum nauigant, notum habent, hoc dicere: Ex oĩ Græcia, & p̃tereà ex Phœnice, portat̃ in Aegyptum bis quotannis vas fictile vini plenum: & tñ ibi ne vnum quidem numero (vt ſic dicam) vas vinarium fictile aſpici vacuũ poteſt. Vbínam (dicat aliquis) hæc vaſa conſumuntur? hoc quoque ego depromã. Præfecti ꝓuinciarum neceſſe habent ex ſua quiſque vrbe colligere vaſa teſtacea, q̃ Memphim portentur. Eadem è Memphi alij aqua impleta portare in hęc arida Syrię loca. Ita hydriæ ſuperuenientes in Aegypto ſumptæ, ad veteres in Syriam portantur. Atque hunc in modum, quem dixi, aqua contracta, Perſæ vſi fuerunt, qui hoc ingreſsu apparatu q̃ celerrimè Aegypto potiti ſunt. Sed tunc cùm ĩ expedito aqua non eſset, Cambyſes audito hoſpitis Halicarnaſsei conſilio, miſſis ad regem Arabum nuncijs, tutum iter p̃catus, obtinuit, data acceptaq́; inuicem fide. Arabes ſeruant fidem inter hoĩes vt qui maximè, quam in hunc modum dant: Quoties fœdus inire volunt, alius quidam medius inter vtrunque ſtans, acuto lapide vulnerat volam, iuxta maiores digitos eorum, qui fœdus ineunt: Deinde ſumpto flocco ex vtriuſque veſtimento, inungit eo ſanguine ſeptem lapides in medio poſitos, inter inungendum inuocans Bacchum & Vraniam. Hoc acto, idem qui fuit ſequeſter fœderis inter amicos cõtrahendi, vadatur hoſpitem, aut fortè ciuem, ſi cum ciue res agitur. Quod fœdus & ipſi qui amicitiam contraxerunt, ſeruare iuſtum cenſent. Bacchum quem Vrotalt, & Vraniã quam Alilat appellant, ſolos deorum eſse arbitrantur. Ac ſe exemplo Bacchi cæſariem tondere ꝓfitentur. Tondentur autem, in rotundum tempora ſubradentes. Igit̃ poſtq̃ fœdus cum nuncijs inijt Arabs, talem rem cõment⁹ eſt: Camelos oẽs, poſteaq̃ vtrib⁹ camelinis aqua completis onerauit, egit ad loca humore carentia, ibiq́ue Cambyſis exercitum p̃ſtolabatur. Ex his p̃ narrantur, hoc qđ dixi ꝓpius fidem eſt: tñ qđ minus credibile eſt, q̃quidem commemoratur, commemorare debeo. Eſt magnum

Phanes.

Phanes ad Cãbyſem.

Fictilia vinaria vaſa

Fides Arabũ conſtãtiſſima.

Vrotalt. Alilat.

in Ara-

in Arabia flumen noīe Corys, exiens in mare qđ diciť rubrum. Ab hoc flumine fertur Arabum rex canalem ex bouinis, alijsq; crudis corijs cōſutum, tanta longitudine ꝑduxiſſe, vt ad loca arida ꝑ illum aquam ꝑduxerit: Inq; ipſo arido ſolo ingentes ciſternas fodiſſe, q̄ recepta aqua potū ſuppeditarent. Et cùm ſit à flumine ad terrā aridam 12. dierum via, ꝑ tres aquæ ductus in totidē partes aquam deduxiſſe. Apud Nili autē oſtiū, qđ diciť Peluſium, habebat caſtra Pſammenitus Amaſis filius, Cambyſem opperiens. Nā Amaſim Cambyſes in Ægyptum ꝑgreſſus, nō viuum nactus eſt, ſed defunctum, cum quatuor & quadraginta annis regnaſſet. Per eos nihil admodum calamitatis expertus, defunctusq; & ſale conditus eſt, & in ſepulcris q̄ ipſe ædificauerat, ſitus intra templum. Sub eius filio Pſammenito maximū extitit Aegyptijs portentū. Apud Thebas Aegyptias, quod neque prius vnq̄, neque poſtea ad meam vſque ætatem contigit, vt ipſi Thebani aiunt, pluit. Thebis tñ tunc pluťt guttis. Perſæ vbi ſiccanea peragrauerunt, ſubſedêre vicini Aegyptijs, tanq̄ iam cōgreſſuri. Ibi Ægyptiorū auxiliarij Græci & Cares, Phani, qui externum exercitum in Aegyptum abduxiſſet, infenſi, hoc rei in illum ſunt machinati: Filios q̄ erant à Phane relicti in Aegypto, in caſtra perducunt, atq; in cōſpectū patris, poſito in medio duorum exercituum cratere: dehinc ꝑductos ſingulos puerorū ſuper craterem obtruncāt. Oīb⁹ interfectis, vinum & aquam cratere intulerunt. Quo ſanguine epoto, auxiliares ita conflixerunt. Acri prælio commiſſo, perquàm multis vtrinque cadentibus, in fugā vertuntur Aegyptij. Ibi ego rem mirandam vidi, ab indigenis edoctus: Oſſa eorum qui in acie ceciderunt, cùm iacerent fuſa, vt ab initio diſtincta fuerant, ſeorſum erant Perſarum, ſeorſum Aegyptiorum. Sed Perſarum capita adeò fragilia ſunt, vt ſi velis ferire, vel ſolo calculo perforare poſſis. Aegyptiorum autem ita firma, vt ea vix ictu lapidis elidas. Cuius rei cauſam hanc illi reddebant, facile mihi perſuadentes, q̄ Aegyptij ſtatim à pueris radere capita incipiunt, & os capitis ad ſolem redditur compactum. Quæ eadem cauſa eſt non calueſcendi. Nam ex omnibus hominibus pauciſſimos quis Aegyptios caluos videat. Cuius rei hoc cauſæ eſt, quòd robuſta capita geſtant. Ac Perſis cur fragilia ſint capita, id in cauſa eſt, quòd à principijs imbuuntur operire capita, geſtantes pilea tiarasque. Hæc ego huiuſcemodi oſſa vidi. Vidi item alia iſtis ſimilia in Papremi, eorum qui vnà cum Achæmene Darij ab Inaro Afro ſunt cæſi. Aegyptij quoque poſtquam ex acie terga dederunt, nullo ordine fugam capeſſunt. Ad quos, cùm ſe recepiſſent Memphim, miſit Cambyſes aduerſo flumine nauim Mitilenæam cum caduceatore viro Perſa, qui illos ad deditionem hortaretur. Iſti vbi nauim aduentare Memphim vident, frequentes ex vrbe effuſi, nauim corrūpunt, virosque fruſtratim dilaniatos in oppidum afferunt. Et Aegyptij quidem poſt hæc obſeſſi aliquādiu, reſtiterunt. Afri verò id animaduertentes, eadem ſibi quæ Aegypto contigiſſent veriti, ſeſe citra pugnam dediderunt, tributumque inter ſe partiti dona miſerunt. Cyrenæi quoque ac Barcæi itidem vt Afri timentes, ſimilia & ipſi fecêre. Cambyſes munera quæ ab Afris venêre, perbenignè accepit: quæ autem à Cyrenæis, ſuccēſens (vt opinor) q̄ exigua erant (quingentas enim mnas argenti miſerant) has ſua manu prehenſas, diſperſit in milites. Decimo die quàm muros Memphis cepit Cābyſes, Pſammenitū Aegyptiorū regem, q̄ ſex oīno regnarat menſes, depoſuit in ſuburbanis, ignominiæ gr̄a, cum Aegyptijs alijs, vt eius animum experiretur. Hoc facto, filiam illius veſtitu ſeruili circundatam, cum hydria ad aquam emiſit: & cum ea ſimiliter indutas alias, quas delegerat, primorum virorum filias virgines. Quæ vbi ad patres peruenerunt cum eiulatu, ploratuque, cæteri quidem patres conſpectis filiabus tam malè acceptis, viciſſim vociferati ſunt atque fleuerunt. Pſammenitus autem cùm id ꝑuidiſſet ac cognouiſset, humi vultum demiſit. Prætergreſſis puellis aquam ferentibus, ſecūdo loco Cambyſes ante oculos Pſammeniti miſit filium eius, cum duob⁹ millib⁹ Aegyptiorū, æqualis ætatis, vinctas fune ceruices, & frenata ora habētib⁹. Ducebantur aūt luituri pœnas his Mitylenæis, q̄ cum naui fuerant ad Mēphim obtruncati. Ita em̄ cē ſuerant regij iudices, pro ſingulis ſuorum interfectis, denos primorum Ægyptiorum

Corys fluuius.
Canalis mira lōgitudinis
Pſammenitus rex.
Amaſis mors.
Pluuia apud Aegyptios portētoſa.
Thebarū Aegytiarū mirum.
Phanē vltiſcuntur Aegiptij.
Capita cur Aegyptijs dura, Perſis fragilia
Caluitiei cauſa.
Pſammenitus deponitur.

interficiendos. Pſammenitus prætereuntes intuens, & filium animaduertens duci ad mortem, alijs Aegyptijs qui circunſedebant complorantibus, atq; indignè ferentib⁹, ipſe idem quod erga filiam, fecit. His quoque prætergreſſis accidit, vt quidam cõpotorum eius iam natu grandior, priſtinis bonis delapſus, ac nihil habens, niſi q̃ inops mendicabat, obiret exercitum, necnon Pſammenitum, aliosq; Aegyptios inſuburbanis conſidentes. Quem vt conſpexit Pſammenitus, erumpente ingenti fletu, compellans nomine amicum, caput ſuum cædebat. Aderant autem ei obſeruatores tres, qui vt quicque ab illo fiebat, ex omni viarũ exitu Cambyſi renunciarent. Ea q̃ fiebãt admiratus Cambyſes, miſſo nuncio Pſammenitum ſic percontatus eſt: Pſammenite, herus te Cãbyſes interrogat, quãobrẽ tu q̃ viſa filia indignè affecta, viſo filio ad mortẽ eunte, neq; eiulaſti, neq; fleuiſti, pauperem tanti feceris, tibi vt ab alijs audiui, non ꝓpinquum. Et Cãbyſes q̃dẽ ita interrogauit. Pſammenitus autem his verbis rñdit: Fili Cyri, domeſtica mala erant maiora, q̃ vt poſſem ea deflere. At amici lamentatio digna lacrymis fuit: q̃ è multis ac fortunatis opibus ad inopiã recidit, in extremo limine ſenectutis. Hæc vbi reſponſa ab hoc renunciata ſunt, viſus eſt illis Pſammenit⁹, vt ab Aegyptijs ferũ, rectè rñdiſſe. Croeſusq; diciẽ illacrymaſſe, itẽ q̃ aderãt Perſæ: ipſiq; Cambyſi miſerationẽ ſubiiſſe, vt ꝓtinus iuſſerit & filium, ex his q̃ morti addicti eſſent, liberari, & patrem è ſuburbanis excitatum ad ſe ꝓduci. Sed filium q̃dẽ qui adierunt, nõ iam ſuperſtitẽ inuenerunt, ſed primo loco truncatum: ipſum verò Pſammenitum excitatum, ad Cambyſem ꝓduxerunt: vbi reliquũ vitæ degit, nihil violentum paſſus. Qui ſi nõ cõpertus fuiſſet affectaſſe res nouas, acceꝑiſſet Aegyptum, vt eam ꝓcuraret. Nam cõſueuerunt Perſæ in honore habere filios regũ, etiamſi qui ab eis defeciſſent, tñ illorum filijs reſtituere principatum. Quod eos ita facere conſueſſe, cùm alijs ꝓmultis poteſt ꝓbari documentis, tum verò hoc, q̃ Thannyra Inari Afri filio recepit, quem pater obtinuerat, principatum, quodq; Pauſiris Amyrthæi filius & ipſe paternum recuperauit imperium. Nec ipſis Inaro & Amyrthæo quicq̃ ampli⁹ à Perſis irrogatum eſt. Nunc Pſammenitus malè cogitans, mercedẽ accepit. Nam cùm ad defectionem Aegyptios induxiſſet, captus eſt: ac deinde à Cambyſe conuictus, epoto cruore taurino expirauit. Atque hunc in modum iſte deceſſit. Cambyſes autem è Memphi vrbem Saïm abijt, animo faciendi quæ fecit. Etenim ſimulatque in ædes Amaſis ingreſſus eſt, imperauit cadauer Amaſis è conditorio efferri: deinde prolatum verberibus cædi, ac vellicari, & ſtimulis pungi, omni denique contumelia infeſtari. Quod facientes poſtquam defatigati erant (nam cadauer, vtpote ſalitum reſiſtebat, nec quicquam omninò elidebatur) iuſſit cremari: haudquaquam pia iubens: quia Perſæ deum eſſe ignem arbitrantur, & apud neutros moris eſt cremare cadauera: apud Perſas quidem, propter id quod dictum eſt, quia nefas eſſe aiunt deos depaſci cadauer hominis: apud Aegyptios autem, quia ꝓſuaſum habent ignem animatam belluam eſſe, & omnia quæ naſcuntur deuorare: & poſtq̃ deuorando fuerit expleta, vnà cum ipſa re deuorata emori. Ideoque non eſſe apud eos conſuetudinem, mortuum belluis tradendi, ſed ſaliendi, tum ob id, tum ne humatus deuoretur à vermibus. Ita neutris probatam rem iuſſit agi Cambyſes. Quanquam (vt ipſi aiunt Aegyptij) non Amaſis fuit qui ita paſſus eſt, ſed alius quidam Ægyptius, eadem quæ Amaſis ætate: quem Perſę Amaſim arbitrantes vexauerunt. Memorant enim Amaſim, cùm ex oraculo audiſſet, quæ circa ſe defunctum futura eſſent, hoc modo rei venturæ medendum putaſſe: vt eum hominem qui flagellatus eſt, ad poſtes ſepeliuerit extra conditorium ſuum, ſe autem in conditorij quàm intimo receſſu collocari filio mandauerit. Mihi tamen non videntur hæc ab initio Amaſis fuiſſe mandata, de ſua & alterius hominis ſepultura, ſed aliâs ab Aegyptijs adornata. Secundum hæc Cambyſes conſtituit trifariam mouere bellum, aduerſus Carthaginienſes, aduerſus Ammonios, aduerſus Aethiopes longæuos, qui Africam ad auſtrale mare incolunt. Aduerſus Carthaginienſes nauticis copijs, aduerſus Ammonios peditatu, aduerſus Aethiopes prius exploratores mittendos, per ſpeciem dona ferendi illorum regi, ſpectatum

illic

Amici deploratio.

Perſarum erga deuictos regis clemẽtia.

Pauſiris Amyrtheus.

Pſammenitus taurino ſanguine epoto obijt.

Ignis deus. Cadauera vbi & cur nõ cremãtur.

Ignis aia.

Cambyſis expeditiones.

Longæui populi Aethiopes.

illic menſam Solis, nunquid re vera eſſet: ſimulq; res Æthiopicas exploratum. Solis menſa talis eſſe memoratur: Eſt in ſuburbanis pratum, oim quadrupedum aſſa refertum carne, quam p noctem ſinguli ciuiũ magiſtratus ꝓperant ponere: ad eamq;, vbi illuxit, cuilibet epulatum licet accedere. Hæc ipſa à terra reddi aſſiduè indigenæ aiũt. Et mẽſa quidem (q̃ Solis vocãt) talis eſſe fertur. Cambyſes aũt vbi ſtatuit ſpeculatores dimittere, continuò ab vrbe Elephãtina accerſit ex Ichthyophagis, id eſt, piſce vescentibus, maximè gnaros Aethiopicæ linguæ. Dum iſti veniunt, intereà nauales copias Carthaginem verſus nauigare iubet. Verùm hæc executuros ſe Phœnices negauerunt. Eſſe em̃ magno cum illis iureiurando ſe deuinctos. Prætereà nõ facturos fanctè, ſi aduerſus liberos ſuos militarent. Nã cæteri, Phœnicibus ire recuſantibꝰ, ad pugnandum haud idonei erant. Ita Carthaginienſes, quo minus in ſeruitutem Perſarũ redigerent, euaſerunt: qm̃ Cambyſes haud æquum ducebat vim afferre Phœnicibꝰ, qui ſeipſos Perſis dediderant, ex quibus nauticus oĩs cõſtabat exercitus. Cyprij quoque, qui aduerſus Aegyptum in militia erant, ſeſe & ipſi dediderãt. Cãbyſes, poſteaq̃ ex vrbe Elephantina aduenerũt Ichthyophagi, eos ad Aethiopes miſit, iuſſus cùm ea dicere quæ oporteret, tum dona ferre amiculũ purpureum, aureumq; torquẽ torquem, & armillas ac vnguenti alabaſtrum, cadumq; vini Phœnicei. Aethiopes hi, ad quos miſit Cambyſes, feruntur eſſe maximi oĩm hominum atque pulcherrimi: diuerſisque vti à cæterorum hominum ritibus, cùm alijs, tum verò hoc circa regnũ, ꝙ quẽ è popularibus maximum pro magnitudine validum iudicant, hunc regem deligendũ cenſent. Ad hos itaque viros Ichthyophagi venerunt, offerentesque regi munera, ita locuti ſunt: Cambyſes Perſarum rex cupiens amicus tibi fieri atque hoſpes, nos miſit, iubens vt in colloquium tuum veniremus, tibique hæc dona daremus, quorũ ipſe vſu maximè delectatur. Ad hos Aethiops gnarus ad ſpeculandum veniſſe, talia reſpõdit: Neque rex Perſarũ vos ideo cum donis miſit, ꝙ magni faciat hoſpitium meũ, neque vos vera loquimini, quippe q̃ ad explorandũ noſtrum imperium veniſtis: neque iuſtus ille vir eſt. Si em̃ iuſtus foret, alienam regionem non affectaret, ſed eſſet ſua cõtentus, nec homines (à quibus nihil laceſſitus eſt) in ſeruitutem redigeret. Ei nũc vos hunc arcum date, ita dicentes: Rex Aethiopum regi Perſarum cõſilium dat, qm̃ Perſæ tam facilè trahent tanta magnitudine arcus, tunc aduerſus longæuos Aethiopes cum maioribus copijs moueat bellum. Interim dijs gratias habeat, qui non inducunt in mentem filijs Aethiopum, vt præter ſuam velint aliam comparare regionem. Hæc locutus, arcum laxauit, eisque qui venerant dedit. Tum ſumpto purpureo amiculo rogauit, quídnã eſſet, & quomodo confectum. Et cùm Ichthyophagi veritatem de purpura, deque tinctura dixiſſent: Doloſi, inquit, hoĩes, doloſa ſunt veſtimenta. Secũdo loco de auro ſciſcitatus, de tortili monili atq; armillis, ornatum eius rei exponentibꝰ Ichthyophagis, riſit, atq; exiſtimans vincula eſſe, inquit robuſtiora apud ſe vincula eſſe. Tertiò ſciſcitatus vnguentũ, cùm illi de cõfectura, vnguẽtiq; ratione dixiſſent, idẽ dixit qd̃ de veſtimento. Vbi ad vinũ peruenit, eiusq; cõficiendi rõnẽ audiuit, maiorẽ in modum delectatus potu, ꝓcontatus eſt, qbúſnã rebꝰ veſceret rex, & quod longiſſimum tempus à viro Perſa viueret. Iſti dixerunt, veſci regẽ pane, exponentes tritici naturã: pfectiſſimũq; diu viuendi ſpacium homini Perſæ ꝓponi 80. annos. Ad hæc Æthiops nihil ſe mirari, inquit, ſi ſtercore veſcẽtes paucis viuerẽt annis. Nã ne tot qdẽ annis victuros, niſi hoc potui acceptũ referrent. Affirmantibus Ichthyophagis ita eſſe de vino (hoc enim ipſos Perſis ſubdidiſſe) interrogatus viciſſim rex ab Ichthyophagis de vita & victu, pleroſque è ſuis ait ad centum viginti annos peruenire, nonnullos etiam hoc ætatis tranſcendere: cibum eis eſſe carnẽ coctam, & potum lac. Et cùm ſpeculatores de numero annorum mirarentur, ad fontem quendam eos deduxit, in quo loti efficiuntur perinde atque inuncti, violam olentes. Eam aquã aiebant exploratores adeò inualidã, vt in ea nihil innatare poſſet, ne lignum quidem, & q̃ leuiora ſunt ligno: ſed omnia peſſum ire in ꝓfundũ. Hęc aqua ſi verè apud illos eſt, qualis cõmemoratã, ideo lõgæui exiſtunt, ꝙ ea ſẽper vtunt. Deinde à fonte rex iſtos ad carcerẽ dedu-

Solis mẽſa.

Explorato-res Cãby.

Cambyſis dona ad regem Aethiopum Macrobiorum.

Alabaſtrus vnguenti.

Rex vbi ſtatura maximus deligitur.

Aethiopis reſpõſum ad regem.

Iuſti primi cipis offi-cium.

Doloſi ho-mines, do-loſa & eõ-rum veſti-menta.

Perſarum victus vi-tiẽdiq; ſpa-cium.

Aethiopũ victus, vi-taque lon-giſſima.

Fõtis mirũ

deduxit, vbi viri oēs aureis vinculis erant alligati. Eſt aūt apud hos Æthiopes oīm rariſſimum ac p̄cioſiſſimum æs. Inſpecto carcere, exploratores inſpexerunt & menſam q̄ dicit̄ Solis. Poſt hanc ad extremum inſpexêre eorum ſepulcra, q̄ dicūtur è vitro eſſe conſtructa hunc in modum: Poſteaq̄ mortuum ſiue Ægyptiorum, ſiue aliorū more arefecerunt, totum gypſo inducunt: picturaq; exornantes repræſentant quoad poteſt effigiē eius. Deinde cippum ei è vitro, quod apud illos multum eſt, & facilè effoditur, circundant: in cuius medio mortuus interlucet, nihil neq; odoris ingrati, neq; fœditatis vllius exhibens: ſed oīa ipſi illi mortuo ſimilia habens. Hunc cippum maximè p̄pinqui intra ædes annum tenent, offerentes ei oīm rerum primitias hoſtiasq;. Anno exacto efferunt, circaq; vrbem ſtatuunt. Omnib⁹ exploratores inſpectis reuerſi ſunt. Qui cùm hęc renunciaſſent Cambyſi, cōtinuò ira percitus aduerſus Æthiopes exijt in expeditionem: neq; rei frumentariæ apparatu indicto, neque ſecum ipſo ratione inita, q̄ in extrema terrarum faceret expeditionem: veluti veſanus, nec mentis cōpos, ſimul atque Ichthyophagos audijt, profectus eſt cum omni peditatu, Græcisq; aderant illic manere imperatis. Vbi ad Thebas eſt ventum, delegit de exercitu 50. citer millia, quibus p̄cepit vt Ammonios diriperent, deinde oraculum Iouis incenderent: ipſe cum reliquis copijs aduerſus Æthiopes contendit. Sed anteq̄ quintam itineris partē confeciſſent, exercitum protinus eius cōmeatus oīs (quē ſecum habebat) defecit: mox & iumenta ad veſcendum defecerunt. Quibus rebus cognitis Cambyſes ſi reſipuiſſet, ac retroduxiſſet exercitum, in eo quod prius admiſerat peccato, vir ſapiens extitiſſet. Nunc nihil penſi habens, aſſiduè proceſſit vlterius. Milites quādiu quod de terra ſumerent habuerunt, herbis victitauerunt. At vbi ad ſabulum peruenêre, ibi nonnulli diram rem perpetrauerunt. Nam ſortiti ex ſeipſis decimum quenque comederunt. Id audiēs Cambyſes, veritus ſuorum mutuam depaſtionem, intermiſſa aduerſus Æthiopes expeditione, retrò redijt, Thebasq́ peruenit, multis de exercitu amiſſis. Et cùm è Thebis deſcendiſſet Memphim, Græcos miſſos fecit, vt illine enauigarent. Et exercitus quidem aduerſus Aethiopes ita geſſit. Copiæ autem q̄ aduerſus Ammonios miſſæ erant, à Thebis profectæ, itineris duces ſequebantur: ac viſi ſunt vſque dum ad vrbem Oaſim peruenerunt, quam incolunt Samij hi, qui feruntur è tribu Aeſchrionia eſſe, ſeptem dierum per arenas itinere diſtantem à Thebis, quæ regio vocatur beatorum inſula. In hunc locum dicitur peruenisſe exercitus. Deinceps quid de eo actum ſit, præter Ammonios, & qui ab his audierunt, nulli alij quicquam habent dicere. Nam neque ad Ammonios peruenerunt, neque retrò reuerterunt. Ab ipſis autem Ammonijs fertur: Cùm illi ex vrbe Daſi per arenam iter facerent, iamq́ue medio ferè ſpacio inter Daſim & Ammonios pranderent, ingruiſſe magnum ac validum auſtrum, & ingeſtis arenæ cumulis eos obruiſſe: atque hunc in modum illos è conſpectu ſublatos. Ita actum eſſe de hoc exercitu Ammonij memorant. Cambyſe Memphim regreſſo, Apis quem Græci vocant Epaphon, apparuit. Aegyptij, ſimul atque Apis extitit, veſtimenta quàm pulcherrima ferre, & celebrādo feſto operam dare. Id tunc facientes Aegyptios Cambyſes intuens, ratusq́ue ob res à ſe malè geſtas prorſus illos eſſe in his gaudijs, præpoſitos accerſit Memphis: quos, vbi præſtò fuerunt, interrogat, quid ita, cùm antea ſe apud Memphim agente, nunquam aliquid tale feciſſent, nunc id facerent, poſteaq̄ ipſe redijſſet, parte copiarum amiſſa. Illi dicere: dum illis deus appareret (longo autem temporis interuallo apparere ſolitum) tunc omnes Aegyptios ſolennem celebrare lætitiam. Hæc vbi audijt Cambyſes, mentiri eos reſpondit, ac tanquam mentientes morte mulctauit. His interemptis, iuſſit ſacerdotes in conſpectum venire. Quibus eadem referentibus dixit: Si quis deus manſuetus ad Aegyptios veniret, fore vt ſe non lateret. Hactenus locutus, iuſſit ſacerdotes adducere Apim. Illi ad eum adducendum perrexerunt. Eſt autem hic Apis idēque Epaphus è vacca genitus, quæ nullum iā alium poteſt concipere fœtum, quam Aegyptij aiunt fulgure ictam, concipere ex eo Apim. Habet hic vitulus qui appellatur Apis, hæc ſigna: Toto corpore eſt niger, in fronte habens candorem

Expeditio temeraria Cambyſis.

Iouis Ammonij templum accēdi iuſſum.

Mutua militum depaſtio.

Aeſchrionia tribus.

Arenę vis.

Epaphi figura.

dorem figuræ quadratæ,in tergo effigiem aquilæ,cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Posteaq; Apim sacerdotes adduxére,Cambyses veluti vecordior,educto mucrone cùm vellet ferire ventrem,femur percussit,cachinnansq; ad sacerdotes inquit: O capita nequam,huiuscemodi dij existũt, sanguine atque carne p̃diti,& ferrũ sentientes: dignus nimirum Aegyptijs hic deus. Nos certè ludibrio habuisse nõ uos iuuabit. Hæc locutus,imperauit his,quorum munus erat, vt sacerdotes quidem flagris cæderent,Aegyptios autẽ (vt quenq; feriantem adipiscerentur) occiderent. Ita festum solutum est: sacerdotes mulctati. Apis sauciatus femur,in templo iacens extabuit: quem è vulnere extinctum tumulauére sacerdotes,clam Cambyse. Ob hoc scelus (vt Ægyptij aiunt) continuò Cambyses insanijt, cùm ne prius quidẽ cõpos mentis quidẽ fuisset,exorsus primùm p̃petrare facinus in Smerdim, ex eisdem sibi parentibus fratrem,quẽ ex Aegypto remiserat in Persas, liuore commotus,q; solus ille Persarum arcũ (quem Ichthyophagi ab Aethiope attulerãt) ad duos digitos traheret: qd̃ nemo alius è Persis poterat. Smerdi in Persidem profecto,hanc vidit in somnis Cambyses visionẽ: Nuncius quidã è Persis veniens, ei nunciare est visus, Smerdim in regio sedentem solio cælum contingere vertice. Ob id Cambyses sibi metuẽs,ne se necato à fratre occuparetur imperium,mittit in Persas ad illum interimendum Prexaspen,sibi ex oĩbus Persis virum fidelissimum. Hic vbi Susa cõscendit, Smerdim necandum curauit (vt quidam aiunt) cùm eum eduxisset venatum: qdã inquiunt, cùm ad mare rubrum p̃duxisset,ibi eum demersisse. Et hoc quidem initium scelerum Cãbysis extitisse. Secundum autem scelus,fororis necationem,in Aegyptum eum secutæ: q̃ ex eisdem parentibus erat soror,atque eadem vxor: quam hunc in modum accepe rat vxorem: Cùm antehac Persæ sorores in matrimonium accipere nequaquam consueuissent,Cambyses vnius sororum amore captus,cupidusq; deinde ducendi illam vxorem,qm̃ rem insolitam facere cogitabat, accersit eos qui regij iudices nominantur. Fiunt autem delecti è Persis viri,suntque perpetui,nisi delicti alicuius comperti fuerint. Hi apud Persas ius dicunt,& legum patriarum sunt interpretes,& ad eos omnia referuntur. Hos Cambyses percontatur, num qua lex sit,quæ sinat volentem cũ sorore contrahere matrimonium. Iudices & iustè & ingenuè respondentes, negant vllam se inuenire legem,quæ sinat fratri nubere sororem, quandam tamen inuenire legem,quo liceat regi Persarum facere quicquid libeat. Ita neque legem abrogarunt metu Cambysis: & ne legem tuentes ipsi perirent,aliam inuenerunt, adiutricẽ eius, qui sororem in matrimonium ducere velit. Itaque Cambyses eam quam dixi duxit vxorem. Aliquantoque pòst & alteram. Harum iuniorem,quæ ipsum contra Aegyptum comitata est,interemit. Cuius mors, quemadmodum illa Smerdis, anceps refertur. Nam Græci quidem aiunt,dum Cambyses duos catulos,alterum leonis,alterum canis committit, hanc interfuisse spectaculo: & cùm à leunculo catulus superaretur,alterum catulum huius canis fratrem, abrupto loro,superuenisse. Et cùm duo essent,ita superiores leunculo extitisse. Et Cambyse dum id cernit capiente voluptatem,hanc ei assidentem,illachrymasse. Ea re animaduersa, Cambysem interrogasse quídnam lachrymaretur? & mulierem dixisse, se viso catulo suppetias fratri ferente,ideo flere,quòd subierit memoria Smerdis,cuius sciret neminem fore vltorẽ. Ob hoc dictum Græci illam à Cambyse fuisse interemptam memorant. Aegyptij verò ob id,quod cùm ad mensam discumberetur,mulier lactucam sumpsit,eiusque decerptis foliis virum interrogauit,vtrum discerpta lactuca an densa pulchrior foret: cùm hic respondisset,Densa: hanc,inquit,lactucam aliquando imitatus es, qui Cyri domum denudasti. Ibi Cambysem indignatione percitum, insilijsse calcibus in prægnantem,eamque abortu edito decessisse. His rebus Cambyses in p̃cipuos domestic orum insaniebat,siue id p̃pter Apim,siue aliundè: qualia multa in rebus humanis mala cõtingere cõsueuerunt. Etenim fertur Cambyses ab ipsis natalibus grandi laborasse morbo,quem quidam sacrum nominant: vt haud ab re fuerit, cuius corpus magna ægritudine inualidũ esset,eius ne mentem quidẽ sanã fuisse. Atq; in alios quoq;

Cambyses in Apim impetum facit.

Cambysis somniũ. Prexaspes ab Iustino non appellatur, sed Comaris. Smerdis quem alij Mergidem appellant.

Cambyses parricida. Persarũ iudicum caliditas.

Cambysis soror occisa.

Iudices regij apud Persas.

Regi Persarum licere q̃ libeat.

Lactucæ thyrso fratrum concordia cõparatur.

Persas

Perſas inſaniſſe,veluti in Prexaſpem,quem p̃cipuo honore ,pſequebatur, & q̃ ad eũ nuncios pferebat:& cuius filius Cambyſis vina miſcebat, qui honos & ipſe non par uus eſt. Ad hunc fertur dixiſſe Cambyſes: Quẽnam virum Perſæ me eſſe cenſent,aut qualem de me ſermonem habent?Et iſte ei reſpondiſſe: Here, cætera quidem oĩa in t: magnis laudibus ferunt,ſed nimis te vino deditũ aiunt eſſe.Hęc Prexaſpes de Perſis reſpondit. Quib⁹ illc indignatus: Siccine,inquit,Perſæ me aiunt vino deditũ deſipere,nec mentis eſſe cõpotem?Ergo in eo quod prius dixerunt, nõ veri fuêre. Nam ſenatum Perſarum(cui intererat Crœſus) aliquando interrogarat Cambyſes, qualis ipſe videretur eſſe vir ad patrem Cyrum adæquandum.Et illi reſponderunt, eum patre eſſe præſtantiorem: qui & oĩa illius haberet,& Ægypti ac maris acceſſionem adiciſet.Hæc quidem Perſæ dixerunt.Sed Crœſus,qui aderat, diſplicente ei q̃ dicebat̃ ſententia,ad Cambyſem inquit:Mihi tu quidem Cyro genite, non videris adæquandus eſſe patri:quippe cui nondum eſt filius qualem ille te reliquit. Hoc audito Cambyſes delectatus, Crœſi ſententiam approbauit. Quorum nunc reminiſcens, ad Prexaſpen iratus inquit: Intellige nunc ipſe per te,nunquid Perſæ vera dicãt,an hæc dicentes ipſi deſipiant.Nam ſi filij tui,qui in veſtibulo ſtat,medium cor non fruſtrato ictu percuſsero,conſtabit nihil eſſe quod Perſæ dicunt:ſin aberrauero, conſtabit Perſas vera loqui,& me eſſe intemperantem.Hoc locutus, intendit arcum, puerũq; pcuſſit.Atq; cum collapſum iuſſit diſcindi,& inſpici ictum. Cumq; in corde ſagitta eſſet inuenta,ob id lætabundus atq; cachinnans,ad patrem pueri inquit: Prexaſpes, facta tibi eſt fides, non me inſanire,ſed Perſas. Verùm nunc mihi dicito, quẽmnã ex omnibus hominibus iam noſti ita ad deſtinatum emittere ſagittas? Prexaſpes hoĩem aduertens eſſe veſanum,& in ipſum quoq; inſanientem : Here, inquit, ego ne deum quidem arbitror tam probè percutere.Et tunc quidem hoc perpetrauit. Altero die, duodecim Perſas primoribus pares, ob nullius momenti cauſam necauit,viuos in caput defodiens.Hæc eum facientem Crœſus Lydus ſtatuit his verbis admonendum: Rex, cuncta noli ætati atque iræ indulgere:ſed cohibe & compeſce teipſum. Conducit tibi te prouidum eſſe:& ſapientis eſt proſpicere. Tu verò viros interficis tuos populares ob nullius momenti cauſam,interficis pueros,qualia ſi multa facies, conſidera ne abs te deficiant Perſæ.Enimuero pater tuus Cyrus,etiam atque etiã mandans, mihi præcepit te commonefacerem,ſubijciendo quicquid boni comperirem. Hoc illi Crœſus beneuolentiam præ ſe ferens conſulebat. Ad quem Cambyſes reſpondẽs: Etiam mihi tu,inquit,dare conſilium audes,tanquam benè aut tuam ipſius patriam adminiſtraris,aut patri meo conſulueris,iubens eum traiecto flumine Araxe tendere aduerſus Maſſagetas,cùm illi vellent tranſire in terram noſtram. Imò & teipſum malè præſidentem patriæ tuæ,& Cyrum tibi credentem perdidiſti: ſed ob id nequaquã gauiſurus,quia olim iam debebam captare in te occiſionem : arcumq; corripiebat tanquam hominem confixurus. At Crœſus curſu ſe foras proripuit. Hic vbi non habet in quem telum dirigat,mandat miniſtris vt illum comprehenſum interimant. Miniſtri qui mores eius noſſent, Crœſum abdiderunt hoc conſilio,vt ſi Cambyſes facti pœnitens requireret Crœſum,eo producto donis afficerentur q illum ſeruaſſent : ſi non pœniteret,nec deſideraret, tunc hominem interficerent. Nec ita multò pòſt, cùm Cambyſes deſideraret Crœſum, miniſtri hoc animaduertentes, enunciant ei hominem ſupereſſe. Cambyſes ſe quidem,inquit, Crœſo ſuperſtite gaudere : ſed ijs qui illum ſeruaſſent, veniam non daturum, ſed mortem allaturum,prout & fecit. Multa huiuſmodi tam in Perſas,quàm in ſocios,cùm Memphi moratus eſt, Cambyſes faciebat inſania. Adeoque vetuſta recludens ſepulcra,mortuos inſpiciebat. Etiam templum Vulcani adijt,& multo deriſu ſimulacrum illius cauillatus eſt. Siquidẽ ſtatua Vulcani ſimilima eſt his dijs, quos Pataicos vocãt Phœnices,quos in triremium proris Phœnices circumferunt: quos qui non vidit,ego ſic ei indicabo, eſſe illos Pigmei viri imagine. In templum quoque Cabyrorum, inacceſſum alteri quàm ſacerdoti ,ingreſſus eſt:& quæ illic erant ſimulacra , multis in ea iocatus verbis , concremauit.

Cambyſes vinolẽtus.

Cræſi ſalſum ad Cãbyſem dictum.

Crudeliſs. Cambyſis facinora.

Cræſi libera admonitio.

Cræſus qua via à Cambyſis furore ſeruatus.

Vulcani tẽplum & ſtatua. Pataici.

mauit. Sunt em̃ & hæc illis Vulcani ſimilia, à quo ſe hi hoĩes aiũt eſſe oriundos. Cùm multa igitur apud me documenta ſunt, Cambyſem vehementer inſaniſſe, tum verò illud, quod alioqui non tentaſſet templa legesq; habere ludibrio. Nam ſi qs vniuerſis hoĩb⁹ p̃beat facultatẽ optimas ex oĩbus leges eligendi, ꝓfectò cunctas vnuſquiſq; rimatus, ſuas eliget. Non igit̃ credibile eſt alium q̃ dementem, talia ludibrio habere. At ita de ſuis quenque legibus ſentire, licet cùm alijs cõiecturis colligere, tum maximè hac. Darius cùm imperaret, Græcos ꝓcontatus eſt, quanta pecunia vellent defunctis parentib⁹ veſci. Illis negãtib⁹ vlla ſe pecunia hoc eſſe facturos, Darius dehinc Græcis p̃ſentibus, & q̃ dicebant̃ per interpretem diſcẽtibus, interrogauit eos Indos qui Calatiæ nominantur, qui veſcuntur parentibus, quantum accipere pecuniarum vellẽt, vt patres defunctos igne comburerent. Indi vehementer reclamantes, meliora illum ominari iubebant. Atq; ita moribus cõparatum eſt. Recteque mihi videt̃ Pindarus feciſſe, vt diceret morẽ omniũ eſſe regem. Dum Cambyſes in Ægyptum cõtendit, Lacedæmonij quoq; intulêre bellum Samo & Polycrati Aeacis filio, qui Samum vi occupauerat, eamq; inter initia trifariam partiturus erat cum fratribus Pantagnoto & Syloſonte. Quorum deinde altero necato, altero qui erat iunior eiecto, totam ſolus obtinebat, inito fœdere cum Amaſi rege Aegypti, cum quo hoſpitium habebat, mittens munera, viciſſimq; accipiens. Breuiq; ſtatim tempore res eius adeò ꝓfecerũt, vt per Ioniam cæteramque Græciam celebrarentur. Quocunq; em̃ bellũ intulerat, cuncta ei ꝓſperè cedebant, cùm haberet centum biremes, mille ſagittarios, inuadens oẽs ſine vllo cuiuſq̃ diſcrimine: quod diceret, ſe magis gratificari amico, ſi ei q̃ abſtuliſſet redderet, q̃ ſi prius nihil abſtuliſſet. Multas itaq; hic inſulas, multa etiam in continente oppida cepit. Lesbios em̃ cum multis copijs opem Mileſijs ferentes, nauali p̃lio vicit, cepitq;, qui oẽm foſſam mœnia Sami ambientẽ victi foderunt. Atq; res Polycratis tantopere ſecundas eſſe non latuit Amaſim, cui hoc curæ erat. Sed cùm aſſiduè forent multò ſecundiores, Amaſis libellum Samum miſit, in hæc verba ſcriptũ: Amaſis Polycrati ita inquit: Mihi quidem, feliciter agi cum viro amico meo & hoſpite, audire voluptati eſt: tñ tuæ magnæ ꝓſperitates mihi nõ placent, qui intelligo quàm inuidum nomen ſit. Quod ad me attinet, malim tum meas ipſius, tum eorum qui mihi curæ ſunt, res nunc ꝓſperè ire, nunc offendere, & per varias fortunæ vices æuũ tradu cere, quàm in oĩbus mihi ꝓſperè cedere. Tu itaque mihi obtemperando, hoc aduerſus proſperitates agito: Diſpice quid tibi ſit, quod plurimi facias, quodq; amiſſum tibi maximè doleret. Id vbi inueneris, ita abijcito, vt nunquã ad homines veniat. Qd̃ ſi proſpera tua deinceps nõ variabuntur, aduerſis medeare tu tibi ſubinde eo modo quem tibi ſubieci. Hæc cùm legiſſet Polycrates, & in animum, tanquam bene ſibi ab Amaſi p̃cepta demiſiſſet, diſquirebat quódnã ſuorũ ornamentorũ eſſet, quo amiſſo maxima ipſe moleſtia afficeret? Atque hoc tandẽ q̃ritando inuenit. Erat ei gẽma ſignatoria ſmaragdus, quã geſtabat auro incluſam, opus Theodori Samij Telecle geniti. Hanc vbi abijciendã ſtatuit, ita abijcere libuit. Biremẽ conſcendit: eam dehinc viros, quibus illam inſtruxerat, in pelagus educere iubet. Et poſtquã ab inſula procul aberat, detractum ſibi ſigillum, cunctis q vnà nauigabant inſpectantib⁹, abiecit in pelagus. Hoc acto renauigauit. Reuerſo domũ, cùm ex iactura afficeretur, quinto ſextóue quàm hæc acta ſunt die, hoc ei caſu euenit: Piſcator quidã captũ à ſe piſcem, grãdem ſanè ac pulchrum, putauit dignum quo Polycratem donaret. Eũ ad fores cùm attuliſſet, dixit ſe in cõſpectu Polycratis ire velle: à ianitore ꝓmiſſus, donans Polycrati piſcem: Rex, inquit, hunc ego quem cepi piſcem, etſi operis mantuarijs vitam tolero, tñ nõ iudicaui ferendum à me eſſe in forum, ſed te tuaque potentia dignum. Eum itaq; affero tibi, donoque. His verbis ille delectat⁹, ita reſpondit: Tu verò probè nec facto ſolo, ſed etiã oratione apud me iniſti gratiam. Ad cœnamque te vocatum volo. Hæc magnificiẽs piſcator, domũ abijt. piſcẽ miniſtri reſcindentes, offendunt in eius aluo ſigillum Polycratis. Quod vbi viderunt, ſumpſeruntque, ad Polycratem lætabundi

Sua cuiq; placet lex.

Darius.

Lex oĩm rex.

Polycrates

Amaſis epiſtola ad Polycratẽ.

Polycratis ſmaragdus.

Polycratis prodigioſa fortuna

quàm celerrimè pertulerũt. Eoque illi reddito, referebãt quo pacto fuiſſet inuentũ. Polycrates, quẽadmodũ res diuinitùs cõtigit, ſingula quæque à ſe geſta retulit in libellum: & qua ratione quod amiſerat, recepiſſet. Hęc vbi ſcripſit, in Ægyptum miſit. Quibus tabellis Amaſis plectis, q̃ à Polycrate venerant, intellexit nõ poſſe p̃ſtare hominẽ, vt alterũ hoĩem fato impendenti eripiat, vtq; Polycrates benè iam morereť, bonã fortunã ſemper expertus, qui ea quoq; reperiret q̃ abieciſſet. Miſſo itaq; Samũ caduceatore, dixit ſe ius cũ illo hoſpitij ſoluere. Quod ideo fecit, ne ſi in triſtẽ aliquem grauẽque caſum incidiſſet Polycrates, animi dolorẽ veluti de hoſpite ipſe contraheret. Aduerſus hunc igitur Polycratẽ, in oĩbus bene agentẽ, Lacedæmonij ſumpsêre expeditionẽ, accitis ab his Samijs, qui poſt hæc Sydoniã in Creta cõdiderunt. Polycrates, miſſo clanculũ caduceatore ad Cãbyſem Cyri filiũ, aduerſus Ægyptũ copias cõparantẽ, orauit vt nũcijs ad ſe in Samũ miſſis, rogaret aliquid copiarũ. Quod audiens Cãbyſes, libẽter in Samũ miſit ad rogandas à Polycrate nauticas copias, quas ſecum ille mitteret in Ægyptũ. Polycrates delectis quos maximè ſuſpicabatur è populariſ ſuis ad rebellionẽ ſpectare, quadraginta triremes miſit Cambyſi, mandans ne retrò eos dimitteret. Negant quidã Samios à Polycrate miſſos, in Ægyptũ peruenif ſe: ſed cùm in Carpathio mari curſum tenerent, inter ſe collocutos, decreuiſſe ne porrò tenderent. Quidam aiunt peruenisſe in Ægyptum, ac retentos, inde fugã feciſſe: & in Samum redeuntes, Polycratẽ cũ claſſe occurrentẽ ſuperaſſe, atque in inſulã exiſſe: ſed pugna pedeſtri commiſſa, repulſos, ita Lacedæmonẽ nauigaſſe. Sunt q̃ dicãt penes eoſdem, ab Ægypto redeuntes aduerſus Polycratem, extitiſſe victoriã, nõ rectè dicẽtes, mea opinione. Neq; eñ oportuiſſet illos aſciſcere Lacedæmonios, ſi per ſe ad reſiſtendum Polycrati validi erant. Præterea nec ratio dictat, vt cui permulti aderant, cùm auxiliarij mercede cõducti, tum domeſtici ſagittarij, is à Samijs redeuntibus numero paucis fuerit ſuperatus, cùm præſertim liberi ciuium atque vxores ſub Polycrate eſſent, quos iſte inter naualia coactos tenebat, ideo paratos vt ſi hi qui ſecum erant, eum redeuntibus alijs prodidiſſent, eos vnà cũ ipſis naualibus cremaret. Poſteaq̃ Samij, q̃ à Polycrate exacti erant, Spartã venerũt, aggreſſi principes multa ſanè (qualia ſupplices) cõmemorabãt. Quibus illi primo cœtu reſpõderunt, eorum q̃ iſti dixiſſent priorũ quidẽ oblitos eſſe ſe, poſteriora verò nõ intelligere. Secundo deinde cõgreſſu nihil aliud iſti dixerunt, niſi allato panario, illud pane indigere. Quibus ijdem reſponderunt panario ſuperfuturum. Itaque opẽ ferendã eis cenſuerunt. Atq; vbi rem apparauêre, cũ exercitu in Samum ſe cõtulêre, referendæ gratiæ cauſa, vt Samij aiunt, qui illis aliquando Samij aduerſus Meſſenios auxilio fuiſſent. Vt Lacedæmonij aiunt, non tã quia tutari deberent Samios, quàm vt eoſdẽ vlciſcerentur ob interuerſum craterẽ, quem Crœſo portabant, & ob thoracem ab Amaſi rege Aegypti ipſis miſſum. Interceperãt enim Samij priore quàm craterem anno, thoracem lineũ quidem, ſed frequentibus animalium figuris ex auro lanaq; verſicolore, à ligno intertextum, ob id admiratione dignum, quòd cùm inſcriptæ eius venationes eſſent exiles, tamen ſingulæ in ſe habebãt tricenas ac ſexagenas beſtiolas, ſingulasq; euidẽtes. Hoc mirum reddebat thoracẽ: qualis alter eſt, quem in Lindo Mineruæ idẽ Amaſis dedicauit. Cõparauerunt itaq; Lacedæmonij exercitum aduerſus Samum, vt Corinthios quoq; ſolicitarent. In quos etiam Samiorum extabat iniuria ætate quæ præceſſit hanc expeditionẽ, circa idẽ tẽpus facta, quo crater interuerſus eſt. Nã cùm Periander Cypſeli filius, Sardis ad Haliattem caſtrandos mitteret trecẽtos primorũ Corcyræorum liberos: Corinthijq; qui illos ferebant, Samũ appulſi eſsent, audita Samij cauſa, cur Sardis pueri ducerent, primũ edocuêre pueros, vt puluinar Dianæ cõtingerẽt, deinde nõ ſinẽtes abſtrahi eoſdẽ è puluinari cũ prouideret Corinthij, p̃bere illis alimẽta, ipſi diẽ ſolennẽ egerũt, quẽ nunc quoq; per id tẽpũs celebrant. Cùm enim nox aduenit, q̃diu pueri precati fuerunt, tãdiu exercẽt choros virginũ atq; adoleſcẽtiũ. Tũc aũt choros exercẽtes, eſculẽta fecerãt ex ſeſamo ac melle, q̃ diſtribuẽda ferrent:

Lacedęmoniorum in Samũ expeditio.

Crœſi crater. Thoraces picturati Amaſis.

Corcyræi caſtrandi. Diogenes Laërtius pueros Iunoni vota faciẽtes à Samijs ſeruatos lib. 1. ſcribit.

Dianę puluinar.

ferrent: vt ea Corcyræorũ filij rapiẽtes, alimẽta haberent. Idq; eouſq; factũ eſt, dum Corinthij pueris (quos aſſeruabant) omiſſis abierũt. Ita Samij pueros Corcyrã reduxerũt. Quòd ſi defuncto Periandro, Corinthijs cũ Corcyræis amicitia extitiſſet, non ob hanc cauſam Corinthij aduerſus Samios expeditionem ſumpſiſſent. Nunc ab ipſa vrbe Corcyrenſi à ſe cõdita, Corinthij ſemper cum Corcyræis diſcordes mutuò fuêre. Huius igit̃ rei memores Corinthij, exhulcerato in Samios aĩo erant. Mittebat aũt Periander ad caſtrandũ Sardis primorũ Corcyræorũ delectos pueros, vlciſcendi faci noris gratia, quod Corcyrei priores in eũ admiſerant. Nam poſteaq̃ vxorem ſuã Meliſſam necauit Periander, accidit vt ad ſuperiorẽ calamitatẽ hæc quoque accederent: Erant ei ex Meliſſa liberi duo, vnus decẽ & ſeptẽ, & alter duodeuiginti natus ãnos. Hos auus maternus Procles Epidauri tyrãnus, ad ſe accitos ea ꝓſequebaꝫ charitate, qua debebat nepotes ex filia. Quos vbi remittẽdos ſtatuit, priusq̃ dimitteret: Scitis, inquit, pueri quiſnã matrẽ veſtrã interemit? Hoc dictũ ei qui maior natu erat, nullius momẽti habitũ eſt: at minori, cui nomen erat Lycophroni, ita doluit, vt reuerſus Corinthũ, patrẽ neq; prior affatus ſit, neque affantẽ reaffari, ac ne interrogãti quidẽ reſpõſum reddere voluerit. Eũ Periander tandẽ ſanè indignatus, è laribus eiecit. Quo eiecto, maiorẽ natu percontaꝫ, quænã cũ eis auus eſſet collocutus. Ille narrare, vt ſe auus amãtiſſimè accepiſſet: nõ tñ facere mentionẽ dicti illius, quod Procles in eis dimittẽdis dixiſſet, quippe quod in mentẽ nõ admiſerat. Periander dicere, nulla ratione fieri poſſe, quin aliquid illis ab auo ſit ſuggeſtũ: itaque ꝓcontando inſtare. Tunc adoleſcens in memoriã rediẽs, id quoque dictum fuiſſe narrauit. Quod Periander in ãm accipiens, tñ nolens aliquid filio cõcedere indulgẽtius, mittit ad eos, apud quos filius ab ipſo expulſus degebat, prohibitũ, ne adoleſcentẽ in domum excipiant. Ille il linc eiectus, in alterã ſe domum cõferebat, ſed ab hac quoque abijciebaꝫ, Periandro his qui acceperant edicente, atque vt arcerẽt imperãte. Expulſus hic ad quendã ſodalium ſe cõtulit. Illi etſi formidãtes, tñ q; eſſet Periandri filius, hoẽm excipiebant. Ad poſtremum Periander edictum propoſuit, quiſquis hunc in domum reciperet, aut alloqueret, eum ſacrã pœnã Apollini debiturũ, quantam ipſe nũcupabat. Ad hoc edictum cùm nemo illum in domum reciperet, nemo affari vellet, ne ipſe quidem putauit rem deſperatã eſſe tentandã: ſed intra porticus ſe tenens, aſſiduè verſabaꝫ. Quem die quarta Periander illuuie & inedia enectum cernẽs, miſertus eſt, depoſitaque ira ꝓpius accedens: Fili, inquit, vtrũ eſt optabilius, iſtũdne quod faciendo pateris, an patri obtẽperando tyrannidẽ atque opes accipere, quas ego habeo? q cùm ſis & meus filius, & beatæ Corinthi rex, põptaſti mẽdicã vitã, obſiſtendo atque iraſcendo illi cui minimè debebas. Nã ſi q̃d calamitatis illinc accidit, vnde ſuſpicionẽ in me habes, id mihi accidit, eiusque ego particeps eò magis ſum, q ipſe id ꝓpetraui. Tu verò edocto quanto ſatius ſit inuidioſum q̃ miſerabilẽ eſſe, & ſimul q̃d ſit in parentes, & in meliores ſe iraſci, abi domum. Periander quidẽ his verbis filiũ caſtigabat. Ille aũt nihil patri reſpõdit, niſi hunc ſacrã pœnã deo debere, q in ipſius colloquium veniſſet. Ibi Periander animaduertẽs malum filij vehemẽtius eſſe, q̃ vt corrigi poſſet, ab oculis eum ſibi amandandum putauit, nauigio in Corcyrã miſſo. Nã Corcyræ quoque imperitabat. Hoc amandato, bellum ſocero Procli intulit, tanq̃ ꝑcipuo harum rerum auctori. Expugnataque Epidauro, Proclem cepit, quẽ tñ viuum ſeruauit. Interiecto deinde tempore cùm ſenuiſſet Periander, ſibiq; eſſet cõſcius, nõ eſſe amplius parem miniſtrãdis, obeundisque rebus, mittit Corcyrã accerſitum Lycophronem ad tyrannidem adminiſtrandã. Nã in maiore filio nõ erat indoles, hebetiorque eſſe ei videbaꝫ. Lycophrõne reſponſione quidẽ dignatus eſt eũ, qui ſibi nuncium afferebat. Periander in amorem adoleſcẽtis ꝓpenſus, rurſus ad eum miſit ſororem filiã ſuã, ſperans fore vt ei per hanc ꝑcipuè ꝓſuaderet. Hęc vbi venit: Fili, inquit, mauis tyrannidẽ recidere in alios, & domũ patris tui ad alienos diſpergi, quàm tu ipſe habere illuc recurſus? Redi quæſo ad penates, deſine tibimet officere. Læua poſſeſſio eſt peruicacia, noli malum me-

Meliſſa Periandri vxor.

De Periandri filijs.

Periandri de non recipiendo filio edictum.

Inuidioſum qnã miſerabilẽ eſſe præſtat.

Edictũ in ipſum Periandrum. feſtiuè retorquet. Corcyra. Procles captus.

Mirum in Lycophronem parẽtis ſtudiũ.

dicari malo. Multi manſuetiora iuſtioribꝰ ꝓponunt. Multi materna ſectantes, paterna perdiderunt. Lubrica res eſt tyrannis, cuius multi ſunt amatores. Pater ſenex eſt, ꝓuectæq; ætatis. Tua ipſius bona ne alijs tradas. His illa verbis ad inducendũ appoſitis, fratrem alloquebatur, à patre edocta. Cui iſte reſpondens, negat ſe iturum Corinthũ, quoad patrẽ ſupereſſe audiret. Hoc cùm mulier renunciaſſet, tertiò Periãder caduceatorẽ mittit, qui dicat, ſe quidem in Corcyrã velle concedere, ſed vt hic Corinthum ꝓficiſcatur ad tyrãnidis ſucceſſionẽ. Id approbante filio, Periander Corcyram ipſe veniebat, iuuenis Corinthũ mittebat. Hæc oĩa edocti Corcyræi, ne ad ipſorũ regionẽ Periander accederet, adoleſcentẽ interimunt. Ob hæc igitur Periãder de Corcyræis vltionẽ ſumebat. Lacedæmonij ingenti cũ claſſe vbi peruenêre, Samũ obſederunt, ſuccedentesq; muro, turrim mari imminentẽ iuxta ſuburbana trãſcenderũt. Sed mox cũ magna manu ſuppetias ipſo ferente Polycrate, reiecti ſunt. Quinetiam à ſuperiore turri (q̃ tergo montis ꝓminebat) eruperunt tum auxiliarij, tum ipſorũ Samiorũ permulti. Et cùm aliquantiſper Lacedæmonios ſuſtinuiſſent, retro fugam fecerunt, inſequentiq; ab hoſte cædebant. Quod ſi Lacedæmonij qui aderant, Archiæ & Lycopi ſimiles extitiſſent, eo die capta Samus fuiſſet. Siquidem Archias & Lycopes ſoli cũ Samijs ad murum refugientibus irrumpentes, intercluſa ad redeundũ via, intra vrbem Samiorum occubuerunt. Equidẽ ipſe cum alio Archia Archiæ filio, eodemq; tertio ab hoc Archia, cõgreſſus ſum apud Pitanem (huius enim tribus erat, q̃ ex oĩbus hoſpitibus maximè Samios honorabat) qui diceret ſibi Samio nomen à patre fuiſſe inditũ, q̃ eius pater Archias ſtrenuè pugnans, Sami mortẽ oppetiſſet: ſeque ideo Samijs honorẽ habere, q̃ auus fuiſſet à Samijs publicè affectus egregia ſepultura. Lacedæmonij quadraginta diebus in obſidendo abſumptis, cùm in ſuſcepta re nihil admodum ꝓficerent, in Peloponneſum redierunt. Fertur Polycratem (vt rumor quidam temerarius emanauit) magnum numerum monetæ patriæ è plumbo percuſſiſſe, eamq; auro induxiſſe, ac Lacedæmonijs dediſſe: atque ea accepta illos receſſiſſe. Hanc primam expeditionem Dores aduerſus Aſiam per Lacedæmonios ſuſceperũt. Samij qui Polycrati bellum intulerant, poſteaq̃ à Lacedæmonijs ſe relictum iri vident, & ipſi tranſmiſerunt in Siphnum, deficiebant enim pecuniæ. Vigebant ea tempeſtate Siphniorum res, eratq; hæc inſularum locupletiſſima: vt in qua auraria & argentaria metalla eſſent, vnde tantum pecuniæ fiebat, vt ex decima eius parte reponeretur apud Delphos theſaurus locupletiſſimo cuiq; par, Siphnijs pecuniã (q̃ quotannis cõficiebat) diſtribuentibus. Qui vbi theſaurum cõfecerunt, num diu permanere poſſent ipſis præſentia bona, conſuluêre oraculum. Eis ita Pythia reſpondit:

Cùm tamen in Siphno fuerint Pritaneia cana,
Cana fori facies, tunc vir vafer adſit oportet,
Qui notet è ligno agmen, legatumque rubentem.

Erant eo tempore Siphnijs Pritaneum, forumq; Pario lapide exculta. Hoc oraculũ Siphnij neq; tunc ſtatim, neq; poſt aduentũ Samiorũ intelligere potuerũt. Nã Samij cùm velociſſimè ad Siphnũ applicuiſſent, miſerũt ad vrbẽ cũ legatis vnã è nauibus. Veteri inſtituto naues oẽs erant rubrica delibutæ: atque hoc erat, quod Siphnijs Pythia ꝓdixerat, vt obſeruarent ligneũ agmen, ac rubrũ legatũ. Nuncij igit vbi puenêre decẽ ſibi talenta mutuari precabantur. Negãtibus Siphnijs ſe mutuaturos, Samij eorũ agros populabant. Id audientes Siphnij, cõtinuò occurrentes, cõmiſſa pugna fugati ſunt: eorumq; multi ab vrbe intercluſi, quos poſteà centum talentis recuperauêre. Ab Hermioneis quoque Samij pecuniarum loco inſulam Thyream acceperunt, Peloponneſo adiacentem: quã Troezenijs commendauerunt, ipſi Cydoniam in Creta cõdiderũt: cùm illuc non ea de cauſa nauigaſſent, ſed vt Zacynthios ex inſula ſummouerent. In hac vrbe quinquennium degentes, ita rem benè geſſerunt, vt templa q̃ nunc in Cydonia viſuntur, ipſi fecerint, & Dictynnes ꝓtereà delubrum. Sexto eos anno Æginetæ nauali ꝓlio victos cum Cretenſibus diripuerunt, ac roſtratas naues mutilaue-

Lycophronis interitus.

Archias. Lycopes.

Polycratis cõmentũ. Plumbei nummi inaurati.

Siphniorũ theſaurus.

Oraculum Siphnijs redditum obſcurius.

Naues rubrica delibutæ.

Dictynes delubrum.

tilauerunt, eaq; roſtra apud Mineruæ templum in Ægina affixerunt. Hæc Æginetæ Samijs fecere infenſi, q̃ illi antea ſub Amphicrate rege, bello Æginetis illato, magnis cladibus illos affeciſſent, & inuicem affecti fuiſſent. Et hæc quidem fuit cauſa. Protraxi aũt ſermonem de Samijs ob hoc magis, q̃ tria ſunt apud eos opera Græcanicorum oĩm maxima. Vnum montis in centum quinquaginta paſſus editi, à cuius imo foſſa incipiens ad contrarium os deducta eſt, longitudinis ſeptem ſtadiorum, celſitudinis autem ac latitudinis octonũm pedum. Item per eam totã altera foſſa depreſſa eſt viginti cubitorum, triplo maioris latitudinis, per quã deriuata à magno fonte aqua fiſtulis in vrbem deducitur. Huius foſſæ architectus extitit Megarenſis Eupalinus Nauſtrophi filius. Alterum è tribus operibus eſt agger circa portũ in mari, ad viginti paſſus altitudinis, duobus amplius ſtadijs longitudinis. Tertiũ opus eſt templũ oĩm, quę nos vidimus, ampliſſimum, cuius architectus primus extitit Rhœcus, Philei filius, illinc indigena. Horum operum gratia ſermonem aliquanto magis extendimus.

Amphicrãtes rex.

Tria apud Samios græcanicã ſũ opera.

Cambyſe Cyri circa Ægyptũ immorante, ac deſipiente, duo Magi, ijdemq; fratres coniurauerunt. Quorum alterum Cambyſes reliquerat rei domeſticæ curatorẽ. Hic cognita Smerdis nece, quæ occultabatur, paucisq; Perſarum erat nota, pleriſq; eũ viuere arbitrantibus, rebellandum ſibi putauit, atque ita rem eſſe aggrediendam. Erat ei in regia germanus, quem dixi vnà cõiuraſſe, corporis habitu q̃ ſimilimus Smerdi Cyri filio, quẽ Cãbyſes fratrẽ ſuũ interemerat, nec ſpecie tantum corporis Smerdi aſſimilis, ſed etiam cognominis. Hunc virũ Magus Patizithes inſtructũ, quemadmodũ ipſe illi omnia peracturus eſſet, in regium ſoliũ pducit. Hoc acto, caduceatores cùm alia in loca, tum in Ægyptum dimittit ad exercitum, qui edicerent Smerdi Cyri deinceps obedirent, non Cambyſi. Hæc caduceatores alij alibi edixẽre. Is quoq; qui ad Ægyptum delegatus erat (inuenit aũt Cãbyſem atq; exercitum in Ecbatanis Syriæ agentem) ſtans in medio, pcepta Magi expoſuit. Hæc audiens Cãbyſes, vera loqui caduceatorem ratus, ſeq; à Prexaſpe eſſe proditum, q̃ miſſus ad occidẽdum Smerdem, rem non peregiſſet, intuens in eum: Prexaſpes, inquit, Itáne mihi rem executus es, quam tibi iniunxeram? Ad quem ille: Iſta herc, ait, haudquam vera ſunt, vt aut frater tuus aliquãdo rebellet in te, aut quippiã ex illo viro certaminis exiſtat magni exiguũe. Quippe cùm ego ſim executus q̃ tu mihi imperaſti, hoĩemq; meis ipſius humauerim manibus. Quòd ſi defuncti rebellant, expecta vt etiam Aſtyages Medus in te rebellet. Sin autem ita habet, vt antea habebat, nihil tibi ex illo nouum amplius germinabit. Igitur mitte mecum qui aſſectentur caduceatorẽ, qui percontando indagent, nunquid à quo Smerde rege nobis denunciatum venit, eũ audierit. Hæc loquentem Prexaſpẽ Cãbyſes audiens, cùm ei placuiſſent, cõfeſtim ad retrahendum caduceatorem miſit. Eum vbi redijt, Prexaſpes his verbis interrogauit: O homo, quãdoquidem te ais à Smerde Cyri filio venire nuncium, dicito veritatem, qua dicta, abito ſoſpes. Vtrum Smerdis ipſe in conſpectum datus tibi iſta mãdauit, an quiſpiã eius miniſtrorum? Tũ ille: Equidẽ, inquit, ego Smerdẽ Cyri filiũ, ex quo Cãbyſes aduerſus Ægyptum fecit expeditionẽ, nunquã conſpexi, ſed Magus quẽ Cãbyſes rerum ſuarum familiarium pcuratorem cõſtituit, is mihi iſta mãdauit, dicens Smerdem Cyri optare hæc apud vos dici. Hæc ille loquens, nihil admodum ementitus eſt. Tum Cambyſes: Prexaſpes, inquit, tu quidẽ quia vt vir bonus imperata feciſti, culpam effugiſti. Verũ quiſnã fuerit è Perſis, qui cõtra me rebellauit, occupato Smerdis nomine? Ad quem Prexaſpes: Ego, inquit, hoc quod actum eſt, mihi videor intelligere. Magi ſunt qui aduerſus te inſurrexerunt. Patizithes, quẽ tu rerũ familiariũ curatorẽ reliquiſti, & frater eius Smerdis. Ibi Cãbyſem, cùm Smerdis audiſſet nomen, percuſſit veritas ſermonis ac ſomnij: per quod ei quidã viſus fuerat nunciare Smerdem regio ſedentẽ ſolio, ad cælũ vſq; pertingere vertice. Agnoſcens itaq; ſine cauſa fratris interemptorem ſe fuiſſe, deflebat Smerdem. Quem vbi defleuit (vt erat omni clade afflictus) in equum inſilijt, habens in animo quàm raptiſſimè Suſa verſus exercitum ducere in Magum.

Magorũ ad imperiũ Perſarum occupandũ cõmentum.

Patizithes.

Pſeudo Smerdis.

Insilienti in equũ vagina gladij excidit, vnde nudatus gladius perstrinxit eius femur, in ea scilicet parte, in qua prius ipse tanq̃ opportuna ad feriendũ (vt sibi videbat) percusserat Apim Ægyptiorum deum. Vulneratus Cãbyses, quódnã illi oppido nomen esset, interrogauit. Illi aiunt Ecbatana. Sed cùm fuisset iam antea Cãbysi redditum ex vrbe Buti oraculum, eum in Ecbatanis decessurũ, ipse interpretabatur se in Ecbatanis Mediæ, vbi res eius oĩs erat, senem vita functurum: at oraculũ in Ecbatanis Syriæ loquebatur. Tunc postq̃ sciscitatur, respuit, oppidi nomen audiens, tum Magi iniuria perculsus, tum vulnere verbaq; oraculi expendens. Hoc in loco, inquit, fatale est Cãbysem Cyri decedere. Hactenus tunc locutus. Vicesimo dehinc die accitis Persarũ, qui aderant, pstantissimis quibusq;, ita inquit: Quod maximè occultum volebã Persæ, id cogor apud vos efferre. Ego em̃ cùm apud Ægyptum agerem, inter quietem visum vidi, quod quidẽ minimè visum oportuit. Videbatur mihi nuncius quidã domo aduenies, nunciare Smerdem in regio sedentem solio, cælum capite contingere. Ex quo veritus, ne à fratre exuerer principatu, properantius q̃ prudentius feci. Neq; em̃ in hominis natura situm est auertere quod euenturũ est. Itaque demens ego Prexaspẽ Susa ad Smerdem interimendum misi. Quo tanto scelere perpetrato securius degebã, nequaq̃ futurũ suspicans, vt Smerde sublato, alius quispiã mortaliũ in me exur geret. Vnde prorsus euentu rerum frustratus, & parricida fratris incassum extiti, & nihilominus regno exutus sum. Nã Smerdis Magus erat is, quem dæmõ mihi per quietem demonstrauit in me arma sumpturũ. Hoc opus cùm ego perpetrarim, iam vobis Smerdem Cyri nõ supereſſe existimetis, sed Magos vobis regnum occupasse: quorũ alterum rerũ domesticarũ procuratorẽ reliqueram, alter eius frater est Smerdis. Sed quem decebat p̃cipuè vicem meam vlcisci, indigna à Magis passi, is immerita morte à proximis suis affectus est. Secũdo loco (quod reliquum est Persæ) necessarium mihi demandare vobis, quod è vita exiens effici mihi cupio, atque opto, p regios deos obtestãs cùm oẽs vos, tum maximè Achæmenides qui adestis, ne per secordiam admittatis, vt imperium rursus redeat ad Medos. Sed si dolo occupatum est, illud dolo surripiatis: sin vi p̃reptum, vi recuperetis. Hæc vobis facientibus, & tellus fructum proferat, vxoresq; & pecora pariant in omne tempus libertate fruentibus. Secus facientibus, contraria his q̃ dixi, imprecor: & p̃terea vnicuique Persarum eum finem, qualis mihi contigit. Simul hæc locutus Cambyses, defleuit oẽm suã cõditionẽ. Persę vt regem se lamentantẽ cõspexêre, vniuersi tum vestimenta rescindere, tum effuso ploratu vti. Post hæc vbi femoris os vitiatum est, femurque celerrimè contabuit, Cambysi vita erepta est Cyri filio, cùm regnasset septem oĩnò annos, & menses quinque, nulla vnq̃ prole suscepta virili fœmineáue. Persis qui aderant, magna effusa est incredulitas, rerum potiri Magos, interpretantibus potius, Cambysem q̃ de nece Smerdis dixisset, ea dixisse, vt illi omne nomen Persicum redderent hostile. Itaque pro certo habebant Smerdem Cyri per rebellionẽ regnare, vtpote Prexaspe vsque pernegante à se fuisse Smerdem interfectum. Neque enim tutum ei erat post Cambysis obitum fateri, ipsius manu filium Cyri interemptum. Magus defuncto Cambyse per simulationem Smerdis Cyri, qui ipsi fuerat cognominis, securus regnauit menses septẽ, q̃ reliqui erant ad implendũ octauũ annũ regni Cambysis, p quos mẽses omne genus liberalitatis in subditos munificentiæq; exhibuit, adeò vt eius defuncti magnũ ceperit desiderium oẽs Asiã incolentes, ipsis Persis exceptis. Nã missis ad singulas, quibus imperabat, nationes edictis, Magus immunitatẽ tributorũ ac vacationẽ militię in triẽniũ tribuit, atq; hoc quidẽ statim adeptus imperiũ, edixit. Octauo aũt mense, quisnam esset, cõpertus est hunc in modum: Erat Otanes quidã Pharnaspis filius, sed genere atque opibus primo cuique Persarum par. Hic Otanes Magum non esse Smerdẽ Cyri primus suspicatus est, sed eum qui erat, hac cõiectura, q̃ neque ex arce progrediebat: neque Persarum procerum quempiã ad cõspectum suum vocabat. Itaque eum suspicatus esse, hoc sibi statuit faciendum. Cùm haberet filiam nomine Phædymã, quam

Cambysis fatum.
Cambysis somnium.
Iustinus vbiq; hũc Mergidẽ vocat.
Fatis frustrà obsistitur.
Cãbysis imprecatio.
Cambysis mors.
Smerdis p simulationem regno potitus.
Non Smerdem hunc Trogus Põpeius vocat, sed Oropastem.
Otanes.
Phædima.

Cam-

Cābyſes tenuerat,cuiusque tunc Magus cōtubernio vtebat, vt allarum oīm Cābyſis vxorum: miſit ad eam quendā pater ſciſcitatū,quo cum hoīe cubaret, cū Smerde Cyri,an cū altero. Illa remiſſo nūcio,negauit ſe id ſcire, quippe q̄ nec Smerdē Cyri vidiſſet vnq̄,nec eū cū quo cubaret,noſſet quiſnā eſſet. Ad hanc rurſus mittit Otanes, inquiens: Si ipſa Smerdē Cyri nō habes cognitū,ſaltē ſciſcitare ab Atoſſa, quo cū viro tu atq; illa cubitetis. Nō em̄ illa ſuū ipſius ignorat fratrē. Filia ad hoc reſpōdit: Ne in Atoſſæ quidem colloquium venire poſſem,aut vllā aliā cernere mulierē cum illo cubantiū. Nanque hic vir,quiſquis eſt,cùm primū adeptus eſt regnum,nos diſperſit, aliam alibi collocans. Audienti hæc Otani res eſt viſa manifeſtior. Itaque tertiò nuncium ad eandē mittit in hæc verba: Filia,decet te bonis ornatā natalibus ſuſcipere periculum,quod te ſubire pater hortatur. Si enim iſte Smerdis Cyri non eſt, ſed is quē ego ſuſpicor,nō debet neque tuo frui cōtubernio,neque q̄ potentiā Perſarum obtinet, impunè lætari,ſed pœnas luere. Nunc igitur agito: Cùm tecum cubabit,animad uertesque ſoporatum,palpa eius auriculas,quas ſi habentem cōperies, cum Smerde Cyri te cubare exiſtima: ſin minus,cum Smerde Mago. Ad hæc Phędima reſpondet, ſe ſi id faciat,magnum adire diſcrimen,q̄m ꝓbè ſciret,ſi ille careat auribus, & ipſa in palpando deprehendatur,fore vt ipſa ab illo trucidetur,tñ ſe id facturā. Et Phædima quidem recipit ſe patri hoc eſſe ꝓfecturā. Huic aūt Smerdi Mago Cyrus, cùm regnaret,aures p̄ciderat,non exigua de cauſa. Ergo Phædima hæc Otanis filia,quæcunque receperat patri,executa eſt. Nam vbi vices eius fuerunt adeundi Magum (etem̄ vxores Perſarum per vices in orbem ad illos pergunt) adiens Magum vnà cubuit, eiusq; dum vehementer ſoporatus eſt,aures palpauit: quibus carere hoīem non difficulter, ſed facilè ſanè deprehendit. Vbi illuxit, celerrimè patrē certiorē rei geſtæ facit. Iſte ſumptis Aſpathine & Gobrya Perſarum primoribus,& ad fidē ſibi ſeruandā accōmodatiſſimis,rem oēm exponit,qui & ipſi ſua ſponte rem ita ſe habere ſuſpicabant. Eoque verba q̄ Otanes attulerat,admiſerunt: cōſtitueruntque vt ſinguli ſibi ſingulos in ſocietatem deligerent è Perſis,quibus maximè cōfiderent. Aſciuit itaq; ſibi Otanes Intapherne, Gobryas Megabyzum, Aſpathines Hydarnē. Hi cùm ſex forent, Darius à Perſis (nā hiꝭ pater eius Hyſtaſpes præerat) Suſa aduenit. Qui cùm aduenisſet, placuit ſex Perſis hunc in ſocietatē adſciſcere. Qui cùm ſeptem eſſent, cōgreſſi colloquiique fidē mutuò dederunt. Cumque ad Darium ordo dicendæ ſententiæ veniſſet, ita apud cęteros verba facit: Equidē mihi videbar ego ſolus noſſe Magum regnare,& Smerdē Cyri mortē oppetiſſe: atque ob id ipſum dedita opera huc me cōtuli, ad necē Mago cōparandam. Verùm quandoquidē cōtigit vt vos quoque rem ſciatis,& nō ſolùm ego, videtur mihi cōfeſtim eſſe tranſigendum, neque differendum. Differre enim ſatius non eſt. Ad hæc Otanes: Fili,inquit, Hyſtaſpis,& patre egregio ortus es,& teipſo nihilo inferiorem eſſe patre tuo indolem præfers, noli tamen ita properare ad rem aggrediendam inconſultò, ſed cōſiderantius illā capeſſe: quam ita demum aggredi debemus, cùm plures fuerimus. Tum Darius: Viri,inquit, qui adeſtis, ſi eo quem Otanes dixit, vtemini modo, ſciatis vos teterrimè perituros. Aliquis em̄ priuati lucri ratione habita, rem ad Magum deferet. Et vos quidē debebatis potiùs per voſmet q̄ cœperatis iſta exequi: ſed q̄m ſtatuiſtis ad plures referendum, & me adhibendum, aut hodie tranſigamus, aut ſcitote (ſi nobis hodiernus elabatur dies) non alium occupaturum vt me apud Magū accuſet, ſed me vt vos accuſem. Ad hæc Otanes, cùm cerneret Darium eſſe properum: Q̄m, inquit, nos maturare cōpellis, nec ſinis differre, age expone nobis ipſe, quónā pacto regiam introïre poſſimus,& illos aggredi. Excubias nanque depoſitas eſſe, ipſe quoque etſi non viſu, certè auditu noſti, quas qua ratione penetrabimus? Cui reſpondens Darius: Multa ſunt, inquit, Otanes q̄ nequeūt oratione declarari, ſed facto. Alia, q̄ oratione declarari poſſunt, ſed inde nihil clari operis exiſtit. Vos verò noſtis excubias, q̄ diſpoſitæ ſunt, haudquaq̄ difficiles eſſe ad penetrandū. Nā cùm nos tales ſumus, nemo non, q̄ſquis ille ſit, cedet nobis: partim ob

Atoſſa.

Auribus mutilatus Smerdis.

Perſarum vxores per vices concumbunt.

Coniuratores in Magorum cædem.

Cōiuratio nis exequē dę modus, atque cōſilium.

reuerentiam,partim ob timorem:ad quod habeo ptextum accõmodatiſſimum, cui innitamur:ſiquidẽ me dicã è Perſis veniſſe,ac velle quædam à patre mãdata regi nũciare. Vbi ẽm expedit mendaciũ dicere,dicatur. Nã idem optamus, quiq; mẽdacium dicimus,quiq́ue veritatem. Quippe cùm hi qui mentiuntur, tunc mentiantur, cùm perſuadendo ſunt quippiã lucri facturi. Et qui verum dicunt, ideo dicunt, vt verum dicendo aliquod lucrum conſequantur. Et alius huc,alius illuc magis propenſus eſt. Ita non idem factitando,idem tamen obtinemus. Quòd ſi nihil lucri faciendũ eſſet, peræquè & verax foret mendax,& mendax verax. Quod ad ianitores attinet, ſi quis eorũ libenter cedet nobis,vtilius ei ſuo tẽpore erit. Si quis obuiã ire conabitur,vt eſt hoſtis,ita tunc pro hoſte habeat. Deinde vbi intrò irruperimus,rem trãſigamus. Poſt hæc Gobryas: Viri amici,inquit,nobis pulchrius erit recuperare imperiũ:aut ſi recuperare nõ poterimus,mortẽ oppetere,quàm cùm ſimus Perſæ,viro Medo parêre, & quidem aures non habenti. Cùm pſertim quicunque veſtrum Cambyſi ægrotanti aſſuiſtis,memoria teneatis,q̃ ille dum vita excederet,Perſis imprecatus eſt, niſi imperium recuperare tentauerint:q̃ nos tunc nõ admittebamus, inuidiosè dici à Cãbyſe exiſtimantes. Nunc igitur calculum pono in Darij ſententiam. Neq; hunc cœtũ diſſoluendum cenſeo,ſed ſtatim aduerſus Magum adeundum. Hæc dicta à Gobrya cæteri cõprobrarũt. Interea dum ab iſtis cõſultatur, fortè hoc cõtigit, vt Magi inito inter ſe conſilio,ſtatuerent concillandum ſibi amicum Prexaſpem, q̃ indigna paſſus à Cambyſe eſſet,occiſo eius filio ictu ſagittæ,& ſolus mortẽ Smerdis Cyro geniti noſſet,quem ipſe ſuapte mãnu interemiſſet,q̃ præterea ob id apud Perſas maxima flagrabat inuidia. His de cauſis accitum hoĩem,ſibi amicum cõparãt: accipientes fidem ac iuſiurandum,fallaciã q̃ ab ipſis in Perſas facta eſſet,intra ſe habiturum,neque cuiquã mortalium patefacturum,pollicitantes innumerabilia ſe ei daturos. Recipiẽte Prexaſpe facturum ſe,q̃ Magi ſuaſerant,iterum illi dicere,in aĩo habere,oẽs Perſas ſub murum arcis cõuocandi:ideoq́ue iubere hunc conſcenſa turri prædicare,à Smerde Cyri Perſis imperari,& ab alio nemine. Hæc illi præcipiebant,veluti homini ſummæ apud Perſas auctoritatis,& qui ſæpenumerò aſſeueraſſet eum eſſe Smerdem Cyri, ac cædem à ſe factam pernegaſſet. Hæc quoq; Prexaſpe ſe paratum exequi dicente,Magi conuocatis Perſis,hominem in turri perductum iubent habere orationem. Prexaſpes,ea q̃ ab iſtis oratus fuerat,ſponte obliuiſcitur:exorſuſq́; ab Achæmene, ſeriem familiæ Cyri recenſet:& vbi tandem deuenit ad Cyrum,commemorauit illius in Perſas beneficia. His expoſitis,prõpſit veritatẽ,cauſatus ideo ſe hactenus occultaſſe, qd̃ ſibi tutum nõ fuiſſet proferre rem geſtam,ſed in præſentia neceſſitate coactum proferre:dixitq́ue ſe à Cambyſe adactum Smerdem Cyri occidiſſe,& Magos eſſe qui regnent. Multis quoque verbis Perſas deuouit,niſi rurſus imperium recuperarent, ac Magos vlciſcerentur. Hæc locutus,ſeſe in caput à turri præcipitẽ dedit. Hunc in modum Prexaſpes,vir per omne tempus vitæ ſpectatus,occubuit. At ſeptem Perſæ vbi conſtituerunt aggredi protinus Magos,neque rem differre,deos cõprecatum ierũt, ignari omninò eorum quæ circa Prexaſpem acta eſſent, ſed inter eundum in medio itineris audierunt:eoq́ue à via ſecedentes,iterum collocuti ſunt. Omnes differendũ negocium,neque turgeſcentibus rebus aggrediendum cenſebat: at Darius cõfeſtim eundum,& quod decretum eſſet peragendum. Eis concertantibus apparuerunt ſeptem accipitrum paria,inſectantium duo paria vulturum, eosq́ue vellicantium atq; inſeſtantium. Quod intuentes ſeptem Perſæ,ſententiam Darij cõprobarunt:& mox freti auibus, ad regiam cum fiducia perrexerunt. Vbi ad portas adfuerunt, prout Darius ſenſerat,ita euenit. Nam cuſtodes reueriti Perſarum primarios, nec aliquid huiuſmodi ſuſpicantes ex his fore,qui venirent diuina cum pompa, ne interrogauerunt quidem. Vbi in aulam introgreſſi ſunt,offendunt eunuchos,qui ſunt à nuncijs: & ab his qua gratia venirent,interrogantur. Illi inter percontandum ianitoribus minitabantur,quod homines ingredi permiſiſſent:atq; vlterius pergere volentes eoſdẽ prohi-

Darij conſilium.

Mendaciũ dicere vbi expediat.

Gobryæ cõſilium.

Prexaſpes à Magis cõciliatur.

Prexaſpes ſeſe è turri præcipitẽ dedit.

Auguriũ.

prohibebant. Isti se mutuò cohortati, eductis gladijs, eos à quibus arcebantur, ibidē trucidant: ijdemque cursu in conclaue contendunt: intra quod tunc fortè ambo Magi agebant, & de his quæ à Prexaspe erant acta, consultabant. Qui cùm nouissent tumultuantes eunuchos atque vociferantes, procurrerunt vterque: & quod fiebat animaduertentes, ad vires conuersi sunt: quorum vnus occupat arcum, alter lanceam sumit. Atque inde miscentur inuicem. Verùm arcus ei qui illum sumpserat, cùm hostes iuxtà essent, nulli vsui fuit. Alter se lācea tuebatur, eoque tum Aspathinis femur percussit, tum oculum Intaphernæ: oculoq; ex vulnere Intaphernes, non tamen & vita priuatus est. Et hos quidem alter Magorum vulnerauit, alter verò quando arcus ei nulli vsui erat, in thalamum qui erat conclaui contiguus, se proripuit, fores occlusurus: sed illic duo de septem cum eo irrumpunt, Darius & Gobryas: cùm esset implicitus cum Mago Darius, adhuc stans atque hærens, considerabat ne Gobryam feriret in tenebris. Eum cernens Gobryas ociosè stantem, interrogat, cur non vteretur manu. Respondenti Dario, dispicio ne te feriam, Tu verò (inquit) vel per vtrunq; exige gladium. Cui Darius obtemperans, pugionis ictu vibrato Magum casu percussit. Interfectis Magis capita demunt, eaq; gestantes quinque eorum, duobus reliquis, q̄ saucij erant illic relictis, tum q̄ inualidi essent, tum arcis tuendæ causa, foras procurrunt cū vociferatione ac tumultu, cæterosque Persas cōpellando rem gestā exponebant, capita ostentantes: & simul quicunque Magorum ipsis occurrebat, mactabāt. Persæ cognito ab his quod actum erat, ac dolo Magorum, & ipsi facienda sibi eadem censuerunt, eductis gladijs, vt quenque reperiebant Magū, interficiebant: & nisi noctis interuentu cohibiti fuissent, neminem Magorum reliquissent. Hunc diem Persæ maximè solennē publicè obseruāt, & in eo ingens celebrant festū, vocantes id μαγοφονίαν, id est, Magorum cædem. Quo die nulli Magorū fas est prodire in lucē: sed cuncti se intra domum cōtinent. Vbi resedit tumultus, diesq; quinq; excessēre, hi q̄ Magos inuaserant, de omni rerum statu cōsultabant. Quorū orationes etsi apud nōnullos Græcorum fide carent, tū huiusmodi fuerunt. Otanes hortabatur rem Persicā in medium cōstitui, ita inquiens: Vnum è nōbis principē fieri amplius mihi nō videt: neque id aut iucundum esse, aut bonum. Nā & quò licentiæ Cambyses processerit, notis, & quò Magus. Quid igitur nobis opus est monarchia, quam sustulimus? in qua licet pro libidine agere oīa impunè: q̄ virum etiamsi optimus oīm fuerit, tn̄ cùm in ea positus est, extra cōsuetos abijcit sensus: quippe cū pter inuidiā ab initio ingenitā homini, ingeneretur ex præsentibus bonis insolentia. Itaque hæc duo mala habens, nimirum oēm malitiam habet, tum per insolentiam, q̄ expletus omnibus rebus est, tū per inuidiam multa facinora admittens. At em̄ vir tyrannus (vt q̄ oīa bona obtinet) debebat sine liuore esse. Verùm ita natura cōparatum est, vt is sit aduersarius populā ribus suis. Siquidē eorū optimis quibusque, qui superstites sunt atque viuunt, inuidet, deterrimis delectatur: & quod indecentissimum est, criminationes admittere optimum putat. Nā siue admireris eum modestè, offenditur, q̄ nō effusè hoc facias: siue effusè facies, offenditur, quasi sibi assenteris. Et vt exequar dicēdo quæ maxima sunt, iura patriæ labefactat, fœminis vim affert, indemnatos interimit. At cùm dominatur multitudo, in primis nomen obtinet oīm pulcherrimum, isonomiam, id est, iuris æquabilitatem. Deinde nihil eorum agit quę monarchus, hoc est, vnicus princeps: Nā magistratus tum fortè deliguntur, tum administratorum rationem reddunt: omnia denique consilia in commune referuntur. Itaque (vt meam dicam sententiam) cēseo nobis monarchiæ deiectoribūs statū multitudinis esse optandū. In multitudine quidē oīa insunt. Otanes quidē hanc sententiā dixit. Megabyzus aūt ad oligarchiam, id est, ad statū paucorū rem traducens, ad eam socios hortabatur his verbis: Quæ Otanes dixit de abolenda tyrānide, ea sint pro dictis à me quoq;: sed quatenus hortabat summam deferri ad multitudinem, in hoc ab optima errauit sententia. Etenim popu-

Iustinus ex Trogi historia duos fuisse interemptos scribit.

Magorum cædes.

Magophonia.

Otanis pro statu populari oratio.

Tyrannis abolenda.

Tyrannorū mores.

Megabyzi ad oligarchiam adhortatio.

pulari multitudine nihil eſt neque inſipientius neque inſolentius. Itaque eos qui tyranni ſæuitiã fugiunt, ad intemperantis plebis recidere ſæuitiã, nequaquã tolerandũ eſt. Nã tyrannus ſi quid facit, intelligens facit: at plebi ineſt nihil intelligere. Quo cm̃ pacto intelligat, qui neque edoctus eſt, neque honeſtum nouit, ne domeſticũ quidẽ, qui ad res agendas ſine cõſilio p̃ceps ruit torrenti flumini ſimilis? Itaque ſi qui malè cõſultum Perſis cupiunt, ij ſtatũ populari vtantur. Nos verò qui cœtum virorum optimorum delegimus, ad hos deferamus. Nam inter eos & ipſi erimus, & ex optimis viris credibile eſt optima exiſtere cõſilia. Hanc Megabyzus ſententiã dixit. Tertio loco ſuam Darius, inquiens: Quæ Megabyzus dixit, quatenus ad ſtatum popularem ptinent, rectè mihi videtur dicere: quatenus ad ſtatum paucorum, non rectè. Propoſitis em̃ tribus ſtatib⁹, & his oĩbus optimis, vt optimè imperet populus, optimè pauci, optimè vnus, inter hæc multò antecellere vnius imperium ſentio. Nã vnius viri qui optimus ſit imperio, nihil melius eſſe cõſtat. Quod qui ſentit, nõ immeritò ſtatum populare miſſum faciat, vt taceã ſic p̃cipuè cõſilia in aduerſarios trahi ſolere. Porrò in ſtatu paucorum, cùm plures virtuti incumbant in publicum, vehementiora priuatim odia excitari cõſueuerunt. Cùm em̃ quiſque princeps eſſe optet, & in dicẽda ſententia vincere, ad ingentia inter ſe odia euadunt. Ex quibus ſeditiones exiſtunt, è ſeditionibus cædes, è cædibus ad vnius imperiũ deuenitur. Vnde intelligi datur, quantò ſit hoc illo p̃ſtantius. Iam verò plebe imperante, abeſſe nõ poteſt quin malitia exoriat: exorta malitia in republica inter malos, nõ odia fiunt, ſed amicitiæ validę. qui em̃ aduerſus rempublicã facinoroſi ſunt, mutuò ſe occultant: idque tam diu fit, dũ aliquis populo p̃poſitus, tales hoĩes cõpeſcat, is videlicet, quem populus inter cæteros admiretur. Hic cùm admirationi eſt, tunc verè monarchus oſtendit, declarans in hoc monarchiã eſſe oĩm præſtantiſſimum. Atq; vt in ſumma oĩa colligã, vnde nobis libertas extitit, & à quo data, à populóne, an ab oligarchia, an à monarcho? Ego ſentio, cùm ſitis per vnum virum liberati, vos debere talem rem complecti: ne alioq; leges patrias diſſoluatis benè cõditas, quod nequaquã expedit. Hæ tres fuerunt dictæ ſententiæ, quarum vltimæ quatuor reliqui aſſenſerunt. Otanes, qui iuris æquabilitatem facere Perſis ſtudebat, vbi ipſius ſententia reiecta eſt apud alios, ita in medium locutus eſt: Coniuratores, qm̃ cõſtat neceſſe eſſe vnum aliquem è nobis regem fieri, ſiue per ſortem, ſiue permiſſu Perſarum per multitudinis electionẽ, ſiue qua alia ratione: equidẽ ego vobis nõ refragor: quippe neque p̃eſſe volo, neque ſubeſſe. Et hac lege cedo vobis ius meum imperij, vt nulli veſtrũ, aut ipſe ego, aut nullus vnquã meorũ ſubſit. Otane hæc locuto, cæteri ſex eius poſtulatis aſſenſerunt. Ita hic alijs nõ refragatis, è medio abijt aliò ſeſſum. Cæteris ſex de iuſtiſſimo rege deligendo conſultantibus, viſum eſt, ſi ad aliquem ex ipſorum numero regnum pueniret, Otanẽ donari debere peculiariter, eiusque deinceps poſteros cũ omni alio magnificẽtiæ gñe apud Perſas honorificentiſſimo, tũ Medica quotãnis veſte. Quæ ideo decreuerũt eis donãda, q̃ primus rẽ agitauerat, & ipſos in cœtũ coëgerat: Et hæc quidẽ peculiariter in Otanẽ decreuerunt. Illa verò in cõmune, vt regiã introire vnicuique è ſeptẽ ſine internũcio liceret, niſi fortè cũ vxore cubaret rex, néue regi fas eſſet aliunde quàm è familia cõiuratorũ vxorẽ ducere. De regno aũt hunc in modũ: Vt ſub ortum ſolis cõſcenſis equis, dũ in ſuburbanis vectarent: cuius equus vocẽ primus edidiſſet, is regnum Cãbyſis obtineret. Erat Dario quidã equiſo, vir ſolers, noĩe Oebares: ad quẽ Darius poſtquã è cœtu digreſſi ſunt, ita inquit: Oebare, de regni negocio ſic inter nos cõuenit: ſub ipſum ſtatim ſolis ortum equis conſcenſis, cuius equus vocem primus ediderit, is regno potiat. Quare ſi quid ſolertiæ habes, nunc cõminiſcere, vt nos obtineamus hoc decus, & nemo alius. Ad eũ reſpondens Oebares: Here, inquit, ſi in hoc verſatur, rex ſis nec ne, huius rei cauſa confidere te iubeo, & bonum habere aĩm, ante te fore regẽ neminẽ. Eiuſmodi habeo medicamenta. Si igit, inquit Darius, habes iſtiuſmodi cõmentũ, adeſt tẽpus cõminiſcendi, nec differendi rẽ, vtpote craſtino die nobis futuro certamine.

Optimorũ optima cõſilia.

Darij ad monarchiam exhortatio.

Monarchia vincit.

Otanes ius ſuũ eà conditiõe ceſſit alijs, vt nec ipſe nec ſui imperio ſubderentur.

Perſarum inſtituta peculiaria.

Oebares Darij equiſo.

nẽ. Hæc vt audiuit Oebares, ita ſibi faciendum putauit: Vbi nox aduenit, vnam equarũ quã equus Darij maximè adamabat, in ſuburbana adducit, ibiq; alligat. Tũ equũ Darij eódem ducit: eumque circũagens, identidẽ equæ admouet, ac tandẽ admittit. Poſtero die ſimul atq; illuxit, ſex Perſæ ex conuento affuerunt equis aſſidentes. Et cũ in ſuburbanis vltro citroque vectarentur, vbi ad locum puenerunt, vbi ſuperiore nocte equa fuerat alligata, ibi Darij equus accurrens hinnitum edidit: & hinnitu edito, protinus fulgur ſereno cælo tonitruque extitit. Hæc cũ Dario tanq; ex cõpoſito acciderunt, eũ cõpotẽ voti fecerunt. Nã cæteri ex equis deſilientes, Dariũ adorauerunt. Sunt qui hoc dicant Oebarem fuiſſe machinatum, ſunt qui aliud. Vtroque eñ modo refertur à Perſis. Volunt nanque Oebarem attrectatis manu huius equæ genitalibꝰ, ipſam manum intra ſubligaculum tenuiſſe abditã: & ſub ipſum ſtatim ſolis ortũ, cùm equi degreſſuri eſſent, eã naribus equi Dariani admouiſſe, equumque ad odoris ſenſum infremuiſſe, atque hinniſſe. Darius itaque Hiſtaſpis filius declaratus eſt rex: eique oẽs Aſiani audientes dicto fuerũt, ꝓter Arabes, q; à Cyro, & rurſus à Cãbyſe populos ſubigente, nunq; tñ in ſeruitutẽ redacti ſunt, ſed hoſpites extiterũt, qui Cãbyſi in Ægyptum tranſitum ꝓbuiſſent. Inuitis enim Arabibus Perſæ Aegyptũ inuadere nõ poſſunt. Darius matrimonia ex Perſis auſpicatus eſt, ductis duabus Cyri filiabus, Atoſſa, q̃ Cãbyſi fratri & rurſus Mago nupſerat, & Artyſtona virgine. Prætereà altera Smerdis Cyri filia, noïe Parmis. Necnon filiam Otanis duxit, q̃ Magum prodidit. Idem viribus omni ex parte ſtabilitis, ante oĩa ſimulacrum è lapide factum ſtatuit hominis equo inſidẽtis, inſcriptis in hæc verba literis: DARIVS HYSTASPIS TVM EQVI VIRTVTE, cuius nomen legebatur, TVM OEBARIS EQVISONIS, PERSARVM REGNVM ADEPTVS. His apud Perſas actis, viginti prouincias (quas ipſi ſatrapeias vocãt) conſtituit: earumque ſingulis ꝓſides ꝓfecit: taxato quod penderetur tributo per nationes, alijs finitimis tranſcribens, alijs transferens, alijs remotiores gentes attribuens, diſtributo prouincijs hunc in modum tributo, quod exigebat cum hoc edicto, vt qui argentum, hi Babylonici talenti pondere: qui aurum, hi Euboïco pondere afferrent. Valet aũt Babylonicũ talentum ſeptuaginta mnas Euboïcas. Etem ſub Cyro atque deinde ſub Cãbyſe, nihildum fuerat circa tributa inſtitutum, ſed munera afferebantur. Ob hanc tributi ordinationem & alia huiuſmodi, Perſæ aiunt Darium fuiſſe inſtitorem, Cãbyſem aũt dñm, Cyrum verò patrem: qm̃ Darius res oẽs quæſtui habebat, Cambyſes aſper erat ac moroſus, Cyrus mitem agens, & omni ratione de illis bene mereri ſtudens. Ab Ionibus igitur & Magnetis, qui in Aſia incolũt, & Aeolibus & Caribus & Lycijs & Melyenſibus & Pamphylijs (vnum eñ erat idemque impoſitum his tributum) pendebantur quadringenta argenti talẽta: Hæc erat ab eo prima portio inſtituta. A Myſis & Lydis & Alyſonijs & Cabalijs & Hygennenſibus quingenta talenta: Secunda portio hæc erat. Ab Helleſpontijs, qui ad dexteram illuc nauigantium ſiti ſunt, & Phrygibus, & Thracibus qui Aſiã incolunt, & à Paphlagonibus, & Mariãdenis, & Syris, trecẽta & ſexagena talenta: Hæc erat tertia portio. A Cilicibus equi albi triceni ſexageni, in dies ſingulos ſinguli, necnõ talenta argenti quingẽta: quorũ centũ & quadraginta erogabantur in eã Ciliciæ regionẽ, q̃ equos producebat: trecẽta aũt & ſexaginta ad Darium ibant: Hæc quarta portio. Ab vrbe Poſideo, quã coloniã Amphilochus Amphiaraï filius deduxit in finibus Cilicum ac Syriorũ, ab hac ad Aegyptum vſque, præter Arabum partem (hæc enim erat immunis) trecenta & quinquaginta erat tributum: Quinta portio hæc. Cui annumeratur omnis Phœnicia, & Syria, quæ dicitur Palæſtina, & Cyprus. Ab Aegypto & Aphris Aegypto conterminis, & Cyrena, & Barca (in portione nanque Aegypti hæ ordinantur) ſeptingenta proueniebant talenta, præter pecuniam è piſcario prouentu lacus Mœrios. Excepta hac pecunia, & certo frumenti numero, ſeptingenta talenta obueniebant. Nam centum viginti millibus Perſarum, qui in albo muro Memphitico ſtationẽ habent, & eorum auxiliarijs admetiuntur illi frumentum: Sexta portio

Darius quo machinamẽto impetrio potiꝰ.

Darius rex declaratus.

Satrapeæ Perſarum.

Talentum Babyloniacum.

Euboicũ pondus.

Prima ſatrapeia.

Secunda.

Tertia.

Quarta.

Quinta.

Sexta.

hæc.

hæc. Sattagidæ, & Gandarij, & Dadicæ, & Apparytæ, in idem cõstituti, centum & septuaginta talenta pendebãt: Septima portio hæc. A Susis & cætera Cissiorũ regione, trecenta: Octaua hæc portio. A Babylone verò cęteraq; Assyria, mille talenta argenti pueniebant, & ptereà pueri castrati quingenti: Nona portio hæc. Ab Ecbatanis, & ab reliqua regione Medica, & Parycanis, & Orthocorybantib», quadringenta & quinquaginta talenta: Decima portio hæc. Caspij, & Pausicæ, & Panthimati, & Daritæ, simul conferentes ducẽta talenta afferebant: Vndecima hæc portio. A Bactrianis ad Aeglos vsq;, trecentorũ & sexaginta erat tributũ: Portio duodecima hęc. A Pactyca, & Armenijs, eorũq; cõterminis, Euxino tenus põto, talẽta quadringẽta: Tertiadecima portio hæc. A Sagarijs, & Sarangib», & Thamanæis, & Vtijs, & Mecis, & his q rubri maris insulas incolũt, vbi rex eos, q relegati vocant, collocat: ab his omnib» sexcentorum talentorum pueniebat tributum: Quartadecima portio hæc. Sacæ & Caspij, ducenta & quinquaginta talenta afferebant: Quintadecima portio hęc. Parthi Chorasmijq;, & Sogdi, & Arij, trecenta talẽta: Sextadecima portio hęc. Paricanij, & q ex Asia sunt, Aethiopes, quadringenta talẽta: Decimaseptima portio hęc. Mantienis & Saspiribus, & Alarodijs ducẽta talẽta sunt: Duodeuicesima portio hæc. Moschis, & Tybarenis & Macronibus, & Mosynœcis, & Mardis, trecenta talenta imperata sunt. Vndeuicesima hæc portio. Indi, vt sunt multitudine multò numerosissimi, inter oẽs quos nouimus mortales, ita tributum super cæteros omnes afferebãt trecenta sexaginta talenta aureorum ramentorum: Vicesima portio hæc. Quòd si Babylonica pecunia ad pondus Euboïcũ redigatur, fiunt nouies mille quingenta & quadraginta talenta argenti. Aurum verò si terdecies * tanto ramentorum taxetur, in summa reperietur ad rationem Euboïcam esse sex millia talentorum, sexcentaq; & octoginta. Quibus in vnum contractis ad Euboïcum computũ, exigebant in summã annui tributi à Dario, talentorum quatuordecim millia quingẽta & sexaginta. Minorem his summam omittendam mihi, non referendam puto. Hoc tributũ Dario ex Asia obueniebat, & aliquantulum ex Africa, procedente tempore: & ab insulis obuenit aliud tributum: & ab his qui Europam Thessalia tenus incolunt. Id tributum rex thesaurizat, hoc est, reponit: Liquefactam aurum argentumq; in fictiles fidelias infundit. Expletas mox fidelias subinde frãgit: ex coq; auro argẽtoue quoties pecunia indiget, tantum concidit, quantum vsus postulat. Atq; hæc quidem prouinciæ erant, ac tributorũ taxationes. Sola autem Persis ideo inter tributarias à me prętermissa est, q eam minimè Persę colunt. Isti tamen ad ferendum vllum tributum nõ adigebantur, sed munera portabant. Æthiopes Ægypto contermini, quos Cambyses in expeditione contra macrobios Æthiopes sumpta subegit, qui sacram Nisam incolunt, & Baccho dies festos agunt: ibi Aethiopes eorumq; finitimi, eodem quo Indi Calandię semine vtuntur, subterraneasque obtinent domos: horũ vtriq; tertio quoque anno munera portabant: portantque ad meã vsq; memoriã binos semodios auri rudis, & ducenos fasces ebeni, & quinos Aethiopes pueros, & vicinos grandes elephantorũ dentes. Colchi quoque inter dona ferentes repositi erãt, eorũque finitimi ad mõtem vsque Caucasum. Ad hunc enim montẽ imperitatur à Persis. Nam qui ad aquilonem Caucasi habitant, eorum iam nulli Persas curant. Hi igitur dona sibi imperata, etiam ad meam vsque ætatẽ, quinto quoque anno afferebant, centenos pueros totidemque virgines. Afferebant & Arabes mille quotannis talenta thuris. Hæc illi dona, præter tributum, regi portabant. Sed id aurũ tam multũ, Indi, vnde ramẽta (quæ dixi) regi afferunt, hac ratione comparant. Indicæ regionis id, quod ad solem vergit, fabulosum est. Nam Indi, duntaxat eorũ quos scimus, de quibus aliquid pro certo narratur, primi sunt hoim, qui in Asia ad auroram & solis ortum habitant. Indorum enim tractus, qui auroram spectat, propter arenam vastus est. Eorum autem cõplures sunt gentes, atque eæ lingua inter se dissonę: quarũ alię sunt deditę rei pecuariæ, aliæ nõ. Item aliæ in paluſtribus fluminis habitãt, crudis victitantes piscibus, quos

Septima. Octaua. Nona. Decima. Vndecima Duodecima.

Tertiadecima.

Quartadecima. Quintadecima. Sextadecima. Decima septima. Duodeuicesima. Vndeuicesima. Indor. multitudo.

Græcè hũc in modũ legitur: τὸ δὲ χρυσίου τρισκαιδεκαδεκαδιον λογιζόμενον τὸ ψῆγμα εὑρίσκεται τὸν ἐυβοϊκῶν τάλαντων τῶν ὀγδώκοντα καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων: Id est, Autũ vero ramẽtitiũ si terdecies expẽdatur ad argẽtũ, in summa reperietur ad rationẽ Euboicam esse quatuor millia talentorũ sexcentaq; & octoginta.

Calandiæ Indi.

quos aggreſſi arundineis nauigijs exceptant. Singula autẽ nauigia è ſingulis arundinis internodijs fiunt. Iſti ex Indis ferunt veſtẽ è tegete: quã vbi è flumine meſſuerũt inciderunt́q;, plectentes in modũ ſtoreæ, tanq̃ thoracẽ ſibi induunt. His finitimi aurorã verſus ſunt. Indi pecuarij, carnibus crudis veſcentes, nomine Padæi, qui talibus vti moribus narrant: Quoties ciuiũ aliquis aliquãue ægrotat, virum quidẽ ſui maximè familiares interimunt: q; dicãt illum morbo tabeſcentẽ, carnes ipſis corrupturũ: Et licèt ſe neget ille ægrotare, nihilominus iſti nõ ignoſcẽtes necant eũ, epulãtuŕq;. Mulieri verò ſuæ maximè neceſſariæ, idẽ quod viri viro faciunt. Qui aũt ad ſeniũ peruenit, eo itidem mactato paſcuntur. Ideoque cùm hac de cauſa, tum quia oẽs qui in morbum incidunt, necantur, non multi ſanè eorum ad ſenectutem perueniunt. Eſt aliorum Indorum hæc diuerſa conſuetudo, vt nullam animantem interimant, vtque nihil ſerant, nec domos parãdas exiſtimẽt, atque herba victitent. Eſt eis ſemen quoddam milij inſtar, ſua ſponte naſcens è terra, ſuo in calice: quod cũ ipſo calice lectum coquunt, eduntq;. Quorũ quiſquis in morbũ incidit, is in locum deſertũ pergit, ibique decumbit, eius vel decũbentis vel defuncti curam gerente nemine. Horum oĩm quos recenſui, Indorum coĩtus in propatulo eſt, ſicut pecorum. Color ſimilis ac proximus Æthiopico. Genitura quam in mulieres emittunt, nõ alba quemadmodũ cæterorum hominum, ſed atra, ut color corporis: qualẽ Æthiopes quoq; emittunt. Hi Indi lõgius à Perſis abſunt, & vento auſtro ſubiecti: eoque Dario neutiquã obtẽperabant. Cæteri Indi Casbatyro vrbi & Pactyicæ regioni cõtermini ſunt, ad ventum aquilonem habitantes. Ex oĩbus Indis ij qui proximã Bactrianis vitam degunt, pugnaciſſimi ſunt, & qui ad auſtrum p̃cipuè mittunt. Circa hanc eñ plagã vaſta ſunt propter arenam loca. In qua ſolitudine arenoſa formicæ gignuntur, canum quidem magnitudine minores, vulpium verò maiores. Earum nonnullæ & apud eos & apud regem Perſarum viſuntur, hinc venatu captæ. Hæ formicæ in faciendis ſub terra domicilijs egerunt arenam, vt apud Græcos formicæ, atque eodem modo, ipſa ſpecie corporis ſimilima. Ea autẽ q̃ egeritur arena, auracea eſt: pro qua in deſertum mittentes Indi, ternos ſinguli camelos iungunt: mares à lateribus, quos frenatos trahunt, fœminam in media, in quam ipſi aſcendunt: data opera, vt à recentiſſimis fœtib⁹ abſtractas iungant. Etem apud eos cameli cùm nihilo ſunt minori pernicitate q̃ equi, tum verò ad ferenda onera multò valẽtiores. Qualẽ habet camelus ſpeciem, Græcis vtpote ſcientibus, non puto ſcribendum: ſed quod eius animalis neſcitur eloquar. Camelus in poſterioribus cruribus gerit quatuor femora, & totidẽ genua, & veretrũ inter poſteriora crura caudam verſus ſpectans. Hunc in modum iunctis camelis, Indi ad aurũ legendum tendunt: vt cùm feruentiſſimus erit æſtus, ſint in rapina. Siquidem p̃ æſtu formicæ ſub terra ſe occultas tenent. Eſt aũt illis hominibus ſol ardentiſſimus matutino, non quẽadmodum alijs meridie, eouſq; efferueſcens, dum tempus eſt à foro diſcedendi, per quod ſpaciũ multò magis vrit quàm meridianus in Græcia: adeò vt dicantur illi tum in aqua ſe abluere. Meridies ferè Indos vrit pæquè atque alios hoĩes: declinante meridie, talis eſt illic ſol, qualis alibi matutinus. Ac deinceps magis ac magis frigeſcens, dum ad occaſum peruenit: quo tẽpore p̃cipuè friget. Vbi ad locum Indi puenẽre, culleis (quos attulẽre) arena cõpletis, raptiſſimè retrò ſe recipiunt. Quos ptinus formicæ (vt à Perſis fertur) olfactu perceptos inſequuntur tanta pernicitate, quanta in alio eſt nullo: ita vt niſi viam, ad quã formicæ cõgregantur, anticipent Indi, nemo ſit ipſorum inde euaſurus. Ideoque camelos mares, q; impares fœminis ſunt in currẽdo, ne trahantur, diſſoluunt: ſed nõ vtrunq; pariter. Fœmina verò pulli (quẽ reliquit) memor, nihil ſibi remittit. Hac ratione Indi maiorem auri partẽ nanciſcuntur, vt Perſæ memorant. Nã quod effoditur in eadem regione aurum, rarius eſt. Et ſanè pulcherrimas quodãmodò res extrema orbis habitati pars ſortita eſt, quemadmodum Græcia (quod p̃ſtantiſſimum iudicatur) pulcherrimas regiones. Nam, vt paulò antè dixi, vltima plagarum, quæ ad orientem vergentes habitantur, Indica eſt: in qua

Indorum mores.

Aegrotos epulantur Indi.

Senes mactantur.

Coitus in propatulo

Genitura Indorum atra.

Formicæ Indicæ.

Cameli forma.

Arena auracea qui bus modis diripiatur.

& animantes tã quadrupedes, q̃ volucres, multò ſunt grandiores, q̃ cæteris in locis, p̃terquã equi (nam ab equis Medicis vincunt̃ qui Niſęi vocantur) & infinita vis auri, partim effoſſi, partim per flumina deuecti, partim (vt indicaui) ſurrepti. Prætereà agreſtes arbores pro fructu lanam ferentes, ouillę tum pulchritudine tum bonitate p̃cellentem, qua in veſtiarium Indi vtunt̃. Ad meridiẽ vltima è regionibus q̃ habitant̃, Arabia eſt: in qua ſola oĩm naſcuntur thus, myrrha, caſia, cinnamomũ, & ledanum. Cuncta hæc facilia ad nanciſcẽdum, præter myrrham. Nam thus Arabes ſtorace ſuffientes, legunt ea, quam Phœnices ad Græcos exportant. Hac ſuffitum thus capiunt. Etenim thuriferas arbores obſeruant colubri ſubalati, exiguo corpore, diſcolori ſpecie, permagno numero circa ſingulas arbores, ijdem videlicet qui aduerſus Aegyptũ facto exercitu tendũt. Nec vllo alio ab arboribus, quàm ſtoracis fumo ſubmouẽtur, vniuerſam terrã oppleturi (vt Arabes aiunt) niſi vt ijdem narrabant, ſimile quiddam iſtis cõtingeret ei, quod nouimus contingere viperis, idq́; (vt credere debemus) ſolerti diuinitatis prudentia. Nam quæ & timido animo ſunt & eſculenta, ea omnia fœtuoſa fecit, ne aſſiduo eſu deperirent: contrà, quæ ſæua & maligna ſunt, ea voluit parum eſſe fœtuoſa. Vnde fit, vt lepus, quẽ omnia venantur, fera, ales, homo, tam ferax ſit: ſola quæ ex omnibus beſtijs cùm grauida eſt, etiã impleatur, & aliũ fœtum in vtero geſtans pilis veſtitũ, alium nudũ, alium tantũ nõ formatũ, aliũ concipiat. Et lepus qdem talis eſt. At leæna validiſſimũ fœrociſſimumq́; animal, ſemel in vita vnũ parit. Nam vnà cũ fœtu vterũ emittit. Cuius rei cauſa eſt hæc, quod catulus leoninus, vbi moueri in vtero incipit, cũ habeat vngues longè acutiſſimos ex omnibus feris, vterũ lacerat, augeſcẽsq́; magis ac magis, vngues inprimẽdo exhulcerat: ita vt ad poſtremũ, dum partus adeſt, nihil vteri relinquatur incolume. Quare ſi viperæ & alati Arabiæ ſerpentes ita gignerentur, vt ipſorũ natura fert, non eſſet hominibus viuẽdi facultas. Nunc aũt cum libidine agitantur, & per paria coëunt, fœmina collum maris in emit tenda genitura comprehendit, ſorbensq́; non prius dimittit, quàm deuorauerit. Et mas quidẽ hoc modo perit. Fœmina vero talem luit maſculo pœnã: quod filij dum adhuc intra vterum ſunt: patrem vlciſcentes, matricem ambedunt: eiusq́; aluo ambeſa, ita partum faciunt. Cæteri ſerpentes qui non ſunt hominibus pernicioſi, oua pariunt, & magnam vim fœtuũ excludũt. Atque viperæ per vniuerſum orbẽ terrarum viſuntur: alati verò ſerpẽtes nuſquã alibi, niſi in Arabia, aut certè nõ adeò frequẽtes. Hũc in modũ Arabes thus cõparant. Caſiam aũt ſic: Poſtquã ſibi cũ cæterũ corpus, tum faciem præter oculos obligauerunt corijs alijsq́; pellibus, ad caſiam pergunt. Ea naſcitur in palude non alta, circa quã & in qua degunt feræ alatæ, veſpertilionibus ſimilimæ, ſtridore diro, & viribus præualentibus, quas ab oculis arcẽtes Arabes, ſic caſiam metunt. Cinnamomũ etiã quàm ſuperiora mirabilius legunt. Nam aut quo modo, aut qua in terra gignatur, illud nequeũt dicere: niſi quod probabili ratione vtuntur, quod quidã volunt id gigni in his regionibus, vbi Bacchus educatus eſt: & ipſas cinnamomi feſtucas afferri à grandibus quibuſdã alitibus ad nidos, è luto cõſtructos in præruptis montiũ, & homini inacceſſis. Contra quas hoc Arabes excogitauerũt: Boum aſinorúmque defectorũ, & aliorum iumentorũ membra minutatim conciſa, in ea loca portant: & vbi iuxta nidos poſuêre, procul abſcedunt. Ad hæc fruſta delapſæ volucres, ad nidos ſuos carnem cõportant: cui ſuſtinẽdæ impares nidi, ad terram diſciſſi labũtur. Tunc Arabes ad eos cõlligendos accedunt. Hac ratione cinnamomũ ab illis legitur, & illinc in alias regiones dimittitur. At ledanũ, quod Arabes ladanũ vocant, etiam cinnamomo mirabilius comparatur. Quippe quod in graueolentiſſimo loco naſcens, tamen fragrantiſſimè olet. In barbis hircorum inuenitur innatum, veluti mucor ligni, cùm ad conficienda multifaria vnguenta vtile, tum præcipuè ad ſuffitionem qua Arabes vtuntur. Hactenus de thymiamatis dictum ſit. Redolet Arabica regio mirificè iucundo quodam odore. Suntq́ue in ea ouium duo genera admiratione digna, quæ nuſquam alibi viſuntur, quorum vnum caudas habet tam longas

Lana arborea. Ledanum.

Storax.

Naturæ ſolertia. Leporis fœcunditas. Lege Plini. li. 8. ca. 55.

Vide Gel. lib. 13. ca. 7 & Ariſto. 6. ani.

Viperę coitus partuſq́;.

Serpentes alati. Caſiæ collectio.

Cinnamomi collectio.

Hæc tanquam fabuloſa cõfutat Plin.

Ledani collectio.

Ouium genera mira. Caudarũ mirum.

gas,vt nõ ſint tribus breuiores cubitis,ſi qs trahi ſinat,hulcera cõtracturas, dum per terrã atteruntur.Nunc vnuſquiſq; paſtorũ hactenus eſt doctus arte fabrili,vt ploſtella faciant,q̃ ſingularum ouiũ caudis ſubligent,ſuperq; ploſtella caudas ipſas alligent. Alterum genus ad cubitalẽ latitudinẽ caudas gerit.Huic,qua parte meridies ad ſolẽ occidentẽ vergit,cõtermina eſt Æthiopia terrarũ habitatarũ vltima. Hęc & auri multum fert,& valtos elephãtes,ꝓminentibus vtrinque dentibus:& cùm agreſtes oẽs arbores,tum verò ebenum,necnõ viros maximos pulcherrimosq; & æui lõgiſſimi.Atque hæc quidẽ extrema ſunt Aſiæ Africæq;. De extremis autem Europæ,quod ꝓ cõperto referã,nõ habeo.Neq; eñ aſſentior fluuiũ quendã eſſe,Eridanũ à barbaris vocitatum,qui ſubeat mare ad Septentrionẽ ſpectans,vnde electrũ venire narratur.Ne Caſſiteridas quidẽ noui inſulas,hoc eſt,ſtannarias,vnde ad nos venit ſtannum. Quã rem vel ipſum coarguit nomen Eridanus,quod Græcum eſt,nõ barbarum,ab aliquo poëtarum fictũ.Sed etſi hoc ſtudioſè q̃ſiuerim,à nemine qui ipſe viderit,accipere potui,quomodo ſe habeat mare ad illam Europæ partem.Ab extremis itaq; ad nos venit ſtannum electrumq;.Cæterùm ad Septentrionẽ Europæ q̃ plurimã auri vim eſſe cõſtat.Sed quomodo fiat,ne hoc quidẽ pro cõperto dicere queo. Dicuntur tñ id à gryphibus auferre Arimaſpi,viri vnoculi,quod nec ipſum crediderim,vt viri naſcanꝰ vnoculi,cæterã naturã habentes alijs hominibus parem.Porrò extrema terrarum cõcludunt aliam regionẽ,intusque cohibent ea,q̃ nobis pulcherrima putantur, illisq; rariſſima.Eſt in Aſia planicies q̃dam vndiq; cincta monte,quinq; in locis interciſo,q̃ aliquando fuit Choraſmiorũ cum ipſorũ finibus,& Hyrcanorum,& Parthorum, & Sarangæorum,& Thomaniorũ.Sed poſteaquã Perſæ rerum potiti ſunt, facta eſt regis.ex hoc circumiecto mõte ingens amnis ꝓfluit,nomine Aces, qui quondã per ſingulas vndiq; interciſiones ductus ac diſtributus,totidẽ quas dixi partiũ regiones irrigabat.Vbi verò in poteſtatem regis Perſæ venerunt,hoc ab illo ſunt paſſæ, quod anfractibus montium ab rege abſciſſis,& ad eorum ſingulos portis inditis, aqua ab exitu intercluſa eſt,interfluenteque introrſum amne planicies,quæ intra montes erat, pelagus facta,cùm fluat in interiora,amnis nulla ex parte exitum habẽs:atque ita ipſæ gentes priſtino aquæ vſu fraudatæ, afficiuntur permagno detrimento. Nã hyberno tempore deus illis quẽadmodũ alijs hominibꝰ pluit.Sed æſtate cùm ſerant piſum & ſeſamum,aquam deſiderant.Igitur cùm nihil eis aquæ tribueretur,ad Perſas venerunt viri atque mulieres,ſtantesque pro foribus regis, cum eiulatu vociferabantur. Tunc rex his qui maximè indigebant,portas reſerari iuſſit,vtique eas, q̃ ad illos ferrent,eaſdem cum illorũ terra humore hauſto ſatiata eſt,rurſus obſerari: ita deinceps alias,vt quiq; cæterorũ populorũ maximè aqua indigerent.Id faciens, quantum ego auditu cognoui,pecuniæ exigendæ gratia præter tributum.Atque hęc quidem ita ſe habent.Cæterùm rex vnum è ſeptem viris,qui aduerſus Magum conſpirauerunt,Intaphernem cepit,ac capite dãnauit ob hanc noxam: Intaphernes ſtatim poſt oppreſſos Magos regiã ingreſſus,volebat admitti ad colloquiũ regis. Etenim hac lege conuentum erat inter Magi oppreſſores,vt eis ad regẽ foret aditus ſine internuncio, niſi cubantẽ cum vxore. Itaque nõ oportere ſibi interuenire nunciũ cenſens Intaphernes, qa foret vnus è ſeptẽ,introïre vtiq; volebat.Sed cùm ianitor & qui à reſponſis erat, introïre non ſinerent,quod regem dicerent rei vxoriæ dare operam, eos mentiri ratus,educto acynace,aures vtriq; naresque pcidit,ac loro freni equini ad ceruices ipſorum alligauit,homines q; dimiſit. Qui cùm ſeſe regi exhibuiſſent, & facti cauſã expoſuiſſent,Darius ſigillatim quinque Perſas accerſiuit,veritus ne id cõmuni ſex Perſarum conſilio factum eſſet,exploratque nunquid id quod actum foret comprobarent.Vbi comperit ſine horum cõſenſu Intaphernem hæc feciſſe,hominẽ cõprehendit,eiusque liberos atq; oẽm familiam,multis de cauſis credens illos cum ſuis cognatis rebellionem fuiſſe molituros:hos comprehenſos ad necẽ vinciri iuſſit.Tunc vxor Intaphernis ad regias fores accedens,plorabat atque lamentabatur.Id aſſiduè facien

Europæ extrema.

Electrum.

Eridanus.

Arimaſpi.

Intaphernis facinus.

do,ad ſui miſericordiã Darium cùm adduxiſſet,miſſo ad eum nuncio,rex inquit: Mulier,offert tibi Darius vnius electionem,ex vinctis domeſticis tuis quẽ velis liberari. Illa poſtquam ſecum deliberauit,ita reſpondit: Si vnius omnino animã rex mihi gratificatur,eligo ex omnibus fratrem. Hęc audiens rex,miratus huius orationem,miſſo nuncio,inquit: Percõtatur te rex,qua de cauſa viro filijsq; prętermiſſis, fratrem delegeris vt ſupereſſet,qui & remotiori abs te eſt gradu q̃ filij, & minus iucundus quàm maritus. Cui illa reſpondens: Rex,inquit, maritus mihi alius, ſi deus voluerit,atque alij liberi,ſi hos amiſero,eſſe poſſunt: alius frater parentib. meis iã vita defunctis,nulla ratione poteſt eſſe. Hanc ſecuta cauſam, ita locuta eſt,viſaq; eſt Dario probè dixiſſe. Itaq; ea re delectatus rex,& eum quem mulier optauerat miſſum fecit,& filiorum natu maximum,cęteris omnib. interfici iuſſis. Ita vnus è ſeptem Perſis intra initia occubuit. Id autem ferè circa Cambyſis ægrotationem contigit. Erat Sardibus præſes quidã à Cyro præfectus,nomine Orœtes, vir Perſes, cui nefariæ rei cupido inceſsit: ſiquidẽ Polycratem Samiũ,à quo nullo nec facto nec dicto quantulocunq; læſus eſſet,quemq; ne vidiſſet quidem vnquam,tm̃ concupiuit capere ad interimendum,ob hanc (vt pleriq; aiunt) cauſam. Cũ aliquando pro foríb. regis conſidérent Orœtes & alter quidam Perſes,nomine Mitrobates,præfectus gentis q̃ eſt in Daſcylio,è verbis ad iurgia peruenerũt. Et cũ de virtute diſceptaretur,Mitrobates obijciens Orœti inquit: Tune in precio virorum es,qui inſulã Samum tuæ prouinciæ adiacentem,regi nõ acquiris,ita facilem captu,vt quidam è popularibus quindecim armatis fretus occuparit, eiusq; tyrannide potiatur? Hoc iurgium audiẽti Orœti adeò doluiſſe quidã aiunt,vt affectauerit nõ de obiurgante vindictã,ſed Polycratem ꝑrſus occidere,propter quẽ malè audiſſet. Alij,ſed pauciores,inquiunt caduceatorẽ in Samum ab Orœte miſſum cuiuſdam rei rogandæ cauſa (cuius aũt,non dicitur) Polycratem tunc fortè in conclaui cubantẽ fuiſſe,aſſiſtente ei Anacreonte Teio. Idq; ſiue conſultò,quod res Orœtis contemptui haberet,ſiue ſorte aliqua factum. Ad quem accedens Orœtis caduceator, cùm mandata exponeret, Polycratem neq; ſe ad hominem cõuertiſſe (erat enim ad parietẽ verſus) neq; quicq̃ reſpondiſſe. Hæ geminæ cauſæ mortis Polycratis fuiſſe memorantur, quarũ vtrilibet accõmodare fidẽ quis poteſt. Itaq; Orœtes in vrbe Magneſia degens,quæ eſt ad Mæandrũ flumen ſita,miſit Myrſum quendã Lydum, Gygis filium,cum nuncio in Samum ad Polycratem, cuius animum nouerat. Etenim Polycrates primus extitit Græcorum,duntaxat eorũ quos nouimus, ſecundũ Minoem,& ſi quis alius iſto prior maris imperio potitus eſt, qui in animũ induxerit vt mari potiretur. Primus inquam, extitit ex eo gñe,quod humanũ vocatur, qui multam cõciperet ſpem Ioniæ atq; inſulis dominandi. Hoc igitur eum in animo habere certior Orœtes factus,miſit nunciũ in hæc verba: Orœtes Polycrati ita inqt: Audio te res excellẽtes agitare aïo,ſed ꝓpoſito rẽ pecuniariã non ſuppetere. Quod ſi ita feceris,vt ſuadeo, ꝓſpexeris & tibi & ſaluti meæ. Nam rex Cambyſes,vt mihi ꝓcomperto renunciat̃,de me interficiẽdo cogitat. Nunc igitur meipſum recipito,atq; pecunias,earum partem tibi habiturum,partem mihi permiſſurus: & ipſarũ pecuniarum beneficio omnì Græcię imperaturus. De quib. ſi mihi fidem non habes,mittito quempiam tibi fidiſſimum, cui ego fidem faciã. Quo audito,Polycrates gauiſus eſt, atque obſequi volebat. Maiorem em̃ in modũ pecuniã auebat. Mittit itaq; prius ad rem inſpiciendam quendã è popularibus ſuis Mæandrium Mæandrij filium,ſcribam ſuum, qui non longo pòſt hoc tempore ornatum conclauis Polycratis, ſpectatu dignum,tẽplo Iunonis oẽm dicauit. Hunc Orœtes intelligens ſpeculatorẽ eſſe circunſpectum,ita ſibi agendũ putauit. Octo ſcrinia lapidibus implet,pręter admodum paruam partẽ circa ipſas oras, ac ſuꝑficiem lapidum auro inducit,eaq; ſcrinia alligata in expedito habet. Quæ aduenìens Mæandrius cum inſpexiſſet,Polycrati renunciauit. Enimuero ne illuc ſeſe cõferret,magnoperè dehortabant̃ tum oracula & amici, tum præcipuè ſomniũ hoc,quod eius filia viderat. Videbatur ſibi cernere patrem in aëre ſub-

Frater marito præfertur.

Polycratis cædis occaſio.

Orœtis dolus.

Scrinia lapidibus referta.

Somniũ filię Polycra

ſublimem eſſe, qui à Ioue quidem lauaretur, à ſole aũtẽ inũgeretur. Hanc viſionem cõſpicata, inſtabat omnino diſſuadere patri, ne à patria proficiſceretẽ ad Oroẽtẽ: quia etiam ad biremem eunti malè ominabatur. Cui cùm illẽ minitaretur, ſi ſoſpes rediret, fore vt hæc perdiu maneret virgo: ipſa vt ita cnotingeret, ſibi imprecata eſt. Malle eñ ſe diutius virginem eſſe, quàm patre orbari. Polycrates omne conſiliũ pro nihilo habens, ad Oroẽtem nauigauit, cùm alios ſecum ducens, tũ vero Democedẽ Calliphontis Crotonienſem medicũm, qui eam artem apud ſuos præclariſſimè omniũ exercebat. Vbi Magneſiã peruenit Polycrates, tetra morte eſt affectus, indignaq; aut ſua ꝑſona aut ſuis cogitationibus. Nã neque eorũ qui Syracuſis tyranni extiterũt, neque aliorũ Græciæ tyrannorum vllus eſt magnificẽtia cum Polycrate comparandus. Eum Oroẽtes, quod indignũ relatu eſt, cruci fuffixit. Eorũ vero qui illum comitati fuerãt, Samios quidẽ dimiſit, iubens eos gratiam ſibi habere, quod liberi eſſent: hoſpites aũt atque ſeruos iure captiuitatis ſibi vẽdicans, retinuit. Polycrates ergo ſuſpẽnſus oẽm filiæ viſionem exoluit. Nam ab Ioue quidem cùm plueret lauabatur: à ſole aũt, exudante è mẽbris abdomine, vngebatur. Hunc exitũ habuerunt tot proſpera Polycratis, quem vaticinatus ei fuerat Amaſis rex Ægypti. Verùm non multo pòſt tempore, Polycratis vltio Oroẽtẽ excepit. Quippe poſt Cambyſis obitũ occupato à Magis regno, Oroẽtes cùm eſſet Sardibus, nihil admodũ de Perſis, qui à Medis imperio fraudati erant, meritus eſt: ſed in ea perturbatione Mitrobatem à Daſcylio prẽfectũ (qui illi de Polycrate exprobrauerat) interemit: & eius filium Cranapẽ, ſpectatos in Perſis viros: & cùm alia quoque omnifaria flagitia cõmiſit, tum quendam à nuncijs, q̃ ad ipſum à Dario venerat, quod parùm iucũda nunciaſſet, trucidãdũ curauit, ſummiſſis quibuſdam, qui redeuntem aggrederentur, quiq̃ trucidatũ cum ipſo equo occulta rent. Darius vbi principatu potitus eſt, Oroẽtem vlciſci cùm ob alia ſcelera, tum præcipuè ob Mitrobatẽ, filiumq̃ cupiebat. Sed aduerſus eũ è ꝓſſo mittere copias cõ ſilij non erat, vtiq̃ reb. nondum ſatis fundatis, & imperio recens parto: cùm ꝑſertim audiret Oroẽtem multa vi nixum, mille Perſarum ſatellitibus ſtipatum. Nam ſuæ prouinciæ habebat Phrygiam, Lydiam, Ioniam. Itaque Darius aduerſus hęc, hanc rationem iniuit. Accitis Perſarum ſummis quibuſq; proceribus, his locutus eſt verbis: Perſę, q̃s hoc veſtrũm mihi re ꝓmittat exeçuturus prudẽtia duntaxat, nulla vi, nullis q̃ copijs? Vbi eñ opus prudẽtia eſt, ibi vi agere nihil attinet. Ergo q̃ veſtrũm mihi Oroẽtem vel adducat viũ, vel interficiat, qui de Perſis nihil omninò meruit, ſed multa ſcelera admiſit, vel hæc duo: vnum, quod duos è nobis, Mitrobatem eiusq̃ filiũ interemit: alterũ, quod à me miſſos ad ſe accerſendum necandos curat, facinus ꝓfecto non tolerandum. Ideoq̃ priuſquam maiora in Perſas ſcelera admittat, comprehendẽdus eſt ad necem: Hęc Darius interrogabat Perſas. Eorum triginta extiterunt, qui repromitterent, ſinguli volentes ipſi id exequi. Quos inuicẽ contendentes Darius reprehendens, ſortiri iuſſit. Id cùm feciſſent, ſors Bagæum Artontis filiũ ex omnibus contigit. Hic ſorte delectus, hac ratione vſus eſt: Cõplures literas varijs de rebus vbi ſcripſit, ſigilloq̃ Darij impreſſit, cum his ꝓfectus eſt Sardis. Eas poſteaq̃ in conſpectum Oroẽtis venit, dedit ſeparatim recitandas regio ſcribæ. Regios autem ſcribas cuncti pſides habent. Reddebat ſeparatim Bagæus literas, explorandi grãtia animos ſatellitum, nunquid annuerent ad rebellandum ab Oroẽte. Quos animaduertẽs magnopere venari literas, & ea quæ in illis dicerent, etiam vehementius reddidit aliã epiſtolam in hæc verba: Perſæ, Darius rex interdicit vobis, ne apud Oroẽtem fungamini ſatellitum officio. Hoc illi audito, lanceas depoſuerunt. Tunc Bagæus cernẽs illos obtemperantes epiſtolæ, ſumpta fiducia reddidit ſcribæ vltimum libellum, in hęc verba ſcriptum: Rex Darius mandat Perſis, qui in Sardibus ſunt, vt Oroẽtem interimant. Id vbi audiẽre haſtati ſatellites, eductis acynacib. ſine mora Oroẽtẽ interemerunt. Ita vindicta Polycratis Samij Oroẽtem perſecuta eſt. Tradũctis, atq; compor tatis Suſa bonis Oroẽtis, contigit non diu pòſt, vt in venatu ferarũ Darius rex, dum

Polycrates cruci ſuffixus.

Fortunæ Polycratis cataſtrophe.

Oroẽtes indignã Polycratis mortem luit.

Oroẽtis ſatellitium.

Bagæus.

Scribæ regij Perſarũ

Oroẽtis cædes.

ab equo desilit,pedem intorserit, uehementerq; luxauerit. Nã talus è iuncturis amotus est.Existimans itaq; apud se,vt prius,habere ex Aegyptijs eos qui primi putarentur arte medicinæ,eorum opera vtebatur. At isti retorquendo pedem,ac violenter tractãdo plus mali faciebant,adeo quidem, vt septem dies totidemq; noctes Darius præ molestia,qua afficiebatur,transegerit insomnes.Octauo die eidem malè habenti, quidam Democedis Crotoniẽsis mentionem facit,cuius de artificio prius iã inde in Sardib.audisset. Darius hominem q̃ celerrimè accersi ad se iubet. Ille vt inter captiuos Oretis inuentus, vbi pro neglecto habebatur,in medium adductus est,sicut erat pannosus,ac compedes trahens.In medio positum Darius interrogauit,nunquid eã nosset artẽ,Democedes veritus,ne si se proderet,vsq; quaq; Græcia priuaretur,dissimulare.Sed cum videretur notitiã artis præ se ferre, Darius iussit eos qui hominem adduxerãt,verbera & tormẽta afferre in mediũ. Tunc ille dissimulatione missa,se plane scire artem illam negauit, sed aliquãtulum ob eius consuetudinẽ,quam cum medico habuisset. Factaq; ei potestate curãdi,Græcis medicamentis vtens,& leuia,pòst acria admouens,Darium cõpotem somni fecit, & breui tempore incolumem reddidit,cum iam se posthac validum fore ad incedendum desperasset. Ob quam curationem,postea cùm eum Darius duobus aurearũ compedum paribus donasset, interrogauit Democedes,nũquid ideo se duplici malo remunerandũ putaret,quod ab eo sospes ipse foret effectus? Hoc dicto Darius delectatus, ad suas vxores hoïem misit. Eunuchi qui eũ deduxerunt ad fœminas, dicebant hunc esse qui restituisset animam regi. Tunc earum singulæ aureã phialæ thecã suffringentes, Democedẽ donauerunt tam amplo munere, vt excidentes ex percussione phialarum stateres,famulus qui sequebatur noïe Scitona aduertẽs, collegerit non paruã auri summã.Hic Democedes hunc in modum è Crotone profectus, cum Polycrate consuetudinẽ habuit. Cum à patre sanè iracundo Crotone cohiberetur,nec eũ tolerare posset, illo relicto abijt in Aeginam. Vbi cõmoratus vnum annum,primos medicos transcendit,etsi imparatus erat,& nihil instrumentorum habens quæ ad artẽ medicinæ pertinerent. Ex quo factum est, vt in sequenti anno Aeginetæ cõduxerint eum talento, Athenienses tertio anno centũ mnis, Polycrates quarto anno talentis duobus.Ita in Samum profectus est. A quo viro non minimum medici Crotonienses primi numerabant̃,secundi Cyrenæi. Qua etiam tẽpestate Argiui cæteris Græcis præstare musica ferebantur. Tunc itaque Democedes Dario sanato,Susis maximas ædes obtinebat,& cũ rege ad mensam sedebat,omnibus rebus affluens,præter hanc vnã, quod in Græciam redire non poterat. Quinetiam Aegyptios medicos regẽ curare solitos,cũ essent patibulis suffigendi,quòd à Græco medico superati forent,impetrata ab rege venia, liberauit. Itẽ vaticinũ quendam Heleum,qui Policratem secutus fuerat,& inter captiuos ꝑ neglecto relictus. Deniq; maximi apud regem momenti Democedes erat. Interiecto deinde breui tempore,inter alia cõtigit,vt Atossæ Cyri filiæ(q̃ erat Darij vxor)in mamilla hulcus exoriretur,deinde resciſſum porrò grassaretur: quod ista quoad fuit exiguum,ꝑ pudore occultans,nemini iudicauit. Sed vbi male iam habebat,accersito Democedi rem ostendit. Ille se redditurũ sanã affirmans,adiurat eam, vt sibi viciſſim ipsa inseruiat in eo quod orauerit. Oraturũ nihil,vnde dedecus redundaret. A quo posteaquam curata est edocta, Darium,dum cum eo cubat,his verbis allocuta est: Rex, cum tm̃ tu habeas copiarum,desides,nullam neq; gentem neq; potentiam Persis acquirens.Atqui par est virum & iuuenẽ,& magnarum opum dominũ, aliquid operis edendo se ostẽdere,quò etiã Persę cognoscant sibi virum præesse. Quod vt facias, duabus de causis interest,vt Persæ & eũ qui ipsis ꝑest virũ esse intelligant, & bello atterantur: ne ociũ agentes,tibi insidias tẽdant.Nunc ergo aliquod opus edas,quoad in ętate iuuenili es.Nã augescente corpore,ingeniũ pariter augescit: & cõsenescente cõ senescit,& ad res oẽs elanguescit.Hęc Atossa ex admonitu Democedis.Ad quã Darius respondens: Quę,inq;t,vxor ipse facere destinaueram,ea oĩa dixisti.Ego em̃ constituera

Democedes à Dario accersitur.

Democedes splẽdidis muneribus donatus.

Democedis in medicina profectus.

Medici clari.

Musici Argiui.

Atossæ cõsiliũ apud Darium è suggestione Democedis.

Darij propositum.

tueram Scythis bellum inferre, iuncto mari è noſtra continente in alterã põte, quod breui tempore perficeretur. Ad eum Atoſſa: Animadũerte, inquit, nunc, omitte primũ bellũ Scythis inferre, qui quandocunq; voles tui erunt, aduerſus Græciã mihi tu eas in expeditionẽ. Cõcupiſco em̃ Lacænas, & Argiuas, & Atticas, & Corinthias fando cognitas, mihi fieri ancillas. Et ad hoc habes virũ ex oĩbus maximè idoneũ ad demonſtrandas Græciæ res, atq; exponendas, hunc q̃ pedem tuum ſanauit. Cui Darius: Quandoquidem, inq̃t, vxor tibi videtur, nos primũ Greciam tentare debere, mihi videt̃ ſatius, ante oĩa mittendos illuc exploratores Perſas, vnà cum iſto quem dicis, qui percepta oĩa illic & viſa renuncient: & mox ego ab illis edoctus, aduerſus Grecos tendam. Hæc locutus Darius, id quod locutus re quoque aggreſſus eſt. Nanq; vbi primùm illuxit, accitis quindecim viris Perſarum ſpectatis, præcepit vt ſequentes Democedem, oĩa Græcię maritima colluſtrarent, neúe cõmitterent, vt Democedes ab illis aufugeret, ſed rurſus eum omninò reducerent. Hęc illis vbi p̃cepit, ſecundo loco Democedem ipſum ad ſe accerſitum orat, vt expoſita atq; demonſtrata Perſis omni Græcia, rurſus redeat: iubeq́; eum dono ferre patri ac fratrib. omnia ſua vtenſilia, affirmans ſe alia multò plura mi in vicem donaturum. At præter dona, miſſurum ait, q̃ vnà iter faciat, onerariam nauim, omnifarijs bonis refertam. Hęc Darius nullo doloſo conſilio (vt mea fert ópinio) mandauit. Ille tamen veritus ne ſe Darius tentaret, tanq̃ fugitiuum, ſi cuncta ſibi oblata caperet: reſpõdet ſe quidem ſua illic velle relinquere, vt ea reuerſus ſibi haberet: verùm nauim onerariam, quam Darius promitteret, dono fratrib. accipere. Darius poſtquam hæc Democedi p̃cepit, homines ad mare dimiſit. Iſti cùm in Phœnicem deſcendiſſent, & ex Phœnice in vrbem Sidonem, cõfeſtim duas triremes inſtruxerunt, & ſimul ingentem onerariam omnifarijs bonis impleuerunt. Cõparatisque omnibus, in Græciam traijciunt. Et adeuntes maritima eius loca intuebanť, atque deſcribebant. Tum pleraq; ac celeberrima Greciæ loca cõtemplati, in Italiam Tarentũ tranſmiſerunt. Ibi Ariſtophilides Tarentinorum rex, & ipſe Crotonienſis, gubernacula Medicarum nauium reſoluit, ſimul & ipſos Perſas detinuit, tanquam certos exploratores. Interea dum iſti patiunť hęc, Democedes Crotonẽ abijt ad domum ſuam. Quo abeunte, Ariſtophilides Perſas miſſos fecit, reſtitutis his quæ de manib. abſtuliſſet. Illinc Perſæ nauigantes, ac Democedem perſequentes, Crotonem perueniunt, nactique in foro Democedem prehendunt. Eum Crotonienſum q̃dam, rẽ Perſicam reformidantes, tradere parati erant: quidam iniectis è diuerſo manibus, Perſas fuſtib. cædebant, his verbis cõmonefacientes: Viri Crotonienſes, cõſiderate quid faciatis, qui hoĩem regis fugitiuum eripiatis. An ex vſu erit vobis hãc iniuriam regi Dario intuliſſe, ac vobis bene cedet iſta feciſſe, ſi nobis hoẽm hunc eripueritis? Cui em̃ primùm q̃ huic vrbi bellum inferemus, aut quam priorẽ deripere conabimur? Hęc dicẽdo nihil magis Crotonienſib. perſuaſerunt. Quinimò nõ modò Democede, ſed etiam oneraria naui, quam vnà duxerant, priuati ſunt: atq; in Aſiam reuerſi, omiſſo iã ſtudio diſcendi vlteriora Græciæ, duce fraudati. Quib. tamen in digreſſu ille mandauit, vt Dario dicerent, Democedem ducere vxorẽ Milonis filiam. Erat em̃ apud regem celebre nomen Milonis luctatoris. Quas nuptias videtur mihi eo tẽpore properaſſe magna erogata pecunia, vt ipſum etiam in patria ſua ſpectatum eſſe Dario appareret. Profecti Crotone Perſæ ad Iapygiã, in quaſdam naues inciderunt: à quib. in ſeruitutẽ redactos, Gillus quidam Tarentinus exul redemit, & ad regem Dariũ reportauit. Ob quod meritum cũ rex paratus eſſet donare ei q̃cquid vellet, optauit ſe in patriam reduci, expoſita prius ſua calamitate, dicens, ne omnẽ Græciam cõturbaret, ſi claſſis ingens ipſius cauſa in Italiam mitteretur: contentum ſe eſſe, vt per ſolos Cnidos reduceretur, exiſtimans pro amicitia, quę Cnidis erat cum Tarentinis, ſe præcipuè reductum iri. Id Darius pollicitus, effecit. Nam miſſo Cnidum nuncio iuſſit, vt Gillum Tarentum reducerent. Cnidi Dario obſequentes: id tamen à Tarentinis non impetrauerunt. Nam ad vim inferendam inualidi erant. Atq; hæc

Democedes in Græciam cum exploratoribus ablegatur.

Ariſtophilides rex Tarentinorum.

Milo Crotoniates luctator.

hunc in modũ adminiſtrata ſunt. Hiq́ue Perſæ primi extitêre, qui in Græciã traiecti ſunt ſpeculandi gratia,& ob hanc rem. Samum verò poſt hæc rex Darius,omnium vrbium tam Græcarum,quàm Barbararum primam,euertit:ob hanc cauſam: Dum Cambyſes in expeditione aduerſus Ægyptum ageret, permulti ſe illuc Græcorum cõferebant,partim(vt credibile eſt)negotiandi,partim militandi,partim ipſius regionis oculis ſubijciendæ gratia.E quibus fuit Syloſon Æacis filius,Polycratis germanus,extorris patria.Huic Syloſonti felicitas huiuſmodi contigit:Sumpto hic amiculo rutilo,ac ſibi circundato,apud forum Mempheos ſpaciabatur. Quem cùm vidiſſet Darius Cambyſis ſatelles, nullius admodum conditionis vir,captus amore amiculi, adit hominem,vt mercetur amiculum. Syloſon animaduertens Darium magnope re cupere amiculum,diuina quadam fortuna vſus: Ego,inquit,amiculum hoc nulla pecunia vendo,ſed tibi largior,ſi modo tuum omninò debet eſſe.Hęc approbãs Darius,accepit indumẽtum.Syloſon, qui putaret ſibi illud ſtultè periſſe,interiecto tempore cùm Cambyſes deceſſiſſet,& ſeptem illi Magum oppreſſiſſent,& ex ſeptem Darius regnum adeptus eſſet,vbi certior factus eſt, ad eum virum pueniſſe regnum,cui ipſe precãti dediſſet in Ægypto veſtimentum, Suſa aſcendit:ſedensq́; in veſtibulo regiæ,ait ſe eum eſſe qui de rege ſit benemeritus. Hæc audiens ianitor,regi nunciauit, ad quẽ admirabundus rex:Et quis eſt(inquit) Gręcorum,qui in me beneficus extiterit,cui ego reuerentiam debeam recens regno potitus:ecquis verò, an potius nullus eorum ad nos aſcendit:nec vlli Gręcorum,vt ingenuè loquar, quicquam debeo:tm̃ hominẽ introducite,vt ſciam quid hæc dicendo velit ſibi.Vbi à ianitore introductus eſt Syloſon,ac ſtatus in medio, interrogatur ab interpretibus quiſnam eſset,aut quo facto beneficus in regem extitiſſet.Ipſe rem oẽm geſtam circa amiculum refert,ſeſeq́; illum eſſe qui id donaſset.Ad hęc reſpondens Darius:O,inquit,virorum generoſiſſime,tũne ille es,qui mihi nullã potentiam habenti donaſti ea,quamuis parua, tamen perinde grata,acſi nunc aliquid magnum acciperem. Qua de re immenſo te auro argentoq́ue remunerabor, vt nunquam pœniteat te liberalem in Darium Hyſtaſpis extitiſſe. Cui Syloſon:Mihi,inquit,rex neque aurum neque argentum dederis,ſed patriam meã Samũ, vbi eam liberaueris:quam nunc poſt necem fratris mei Polycratis ab Oroete interfecti, occupat ſeruus noſter:hanc mihi donato citra cædem atque direptionẽ. His Darius auditis, miſit exercitum duce Otane vno è ſeptẽ viris,iuſſo, vt quæ Syloſon rogaſſet,ea effecta redderet. Otanes ad mare degreſſus,contrahebat exercitũ: At Sami imperium obtinebat Mæandrius Mæandrij,acceptum à Polycrate,vt illud procuraret:cui iuſtiſſimo virorum volenti eſſe,non liçuit.Nã vbi de Polycratis interitu allatus eſt nuncius, ante omnia Ioui liberatori ſtatuit aram, eiq́ue fanũ in circuitu deſignauit, & quod nuuc quoq; in ſuburbanis extat. Deinde vbi hoc perfecit,aduocata omnium ciuiũ concione, ita verba fecit:Mihi ſceptrum atque omnis potentia Polycratis (vt vos etiã noſtis) demandata fuit:in meo quoque arbitrio ſitũ eſt vobis dominari: ſed quod in vicino reprehendo,id ipſe quoad potero nõ faciam. Nã neque Polycrates placebat mihi,in viros ſibijpſi pares dominatum habens, neque alius quiſpiã talia faciens.Et Polycrates quidẽ fatum ſuũ expleuit:ego aũt depoſito in mediũ dominatu,iuris æquabilitatẽ ſuadeo:poſtulans iure optimo mihi ipſi hoc honoris tantummodo,vt è pecunia Polycratis ſex demum talenta peculiariter mihi cedant. Et præterea Iouis liberatoris (cui ego tẽplum extruxi) ſacerdotium tam meis in perpetuum liberis,quàm mihi,qui libertatem vobis reſtitui: Hæc Mæandrius à Samijs poſtulabat. Tunc eorum quidam ſurgens : Tu vero (inquit) indignus es,qui nobis imperes,tu qui malus extitiſti, ac funeſtus: ſed dignus potius,qui pecuniarũ,quas interuertiſti,rationẽ reddas: Hęc Teleſarcho,ita em̃ vocabat̃,dixit, q̃ inter ciues erat exptę virtutis. Quę Męandrius in aĩm accipiens,reputãsq́; fore, vt ſi dñatũ ipe deponeret,alius qſpiã in eiꝰ locũ tyrãnus cõſtitueret̃,nõ deponendũ ſibi

Sami euerſiõis cauſa.

Darius Cãbyſis ſatelles.

Syloſontis amiculum puerbiũ.

Darius ad Syloſontẽ

Meandriꝰ Sami procurator.

Teleſearchus.

do-

dominatum ſtatuit: ſed in arcem regreſſus, accitum vnumquenq; eorũ, tanq̃ rationẽ pecuniarũ redditurus, cõprehendit, alligauitq;. Poſt hæc, dũ hi in vinculis ſunt, Mæandrius morbo corripitur: quẽ deceſſurum credens frater eius, noïe Lycaretus, quò facilius Sami rerum potiretur, oẽs vinctos interemit. Neque em̃ videbant velle liberi eſſe. Igitur vbi in Samum peruenêre Perſæ Syloſontem reducentes, nemo aduerſus eos manũ leuauit. Atq; hi qui cõtrariæ Mæandrio factionis erãt, deditionem ſe facere velle dixerunt: quin ipſe Mæandrius ex inſula diſcedere. Approbante hæc Otane, atque inito fœdere, eminẽtiſſimi quique Perſarum poſitis ſellis è regione arcis ſedebant. Erat Mæandrio germanus vecordiuſculus, nomine Charileus, qui quod delinquere ſolebat, in ſuperterraneo loco erat alligatus. Hic cùm audiſſet q̃ agebantur, & per ſpecum ſuſpiciens vidiſſet Perſas quietè ſedentes, vociferando dicebat, velle ſe in colloquiũ venire Mæandrij. Eũ audiens Mæandrius, iuſſit ſolutũ ad ſe adduci. Vbi ad ductus eſt, cõfeſtim cõuiciando maledicendoq; illi ſuadebat, vt imperiũ daret in Perſas. Hæc inquiens: Me tu ó deterrime virorum, qui ſum tuus frater, quiq; nihil vinculis dignũ peccaui, in ſuperterraneo carcere alligandum putaſti: Perſas autẽ quos cernis te adorientes, atque extorrẽ facientes, vltũ ire nõ audes, tã faciles tibi ad capiẽdũ? Quos ſi tu reformidas, præbe mihi auxiliares tuos, vt iſtos ob ſuum huc aduentũ vlciſcar, paratus teipſum ex inſula amittere: Hæc Charileus. Quem ſermonẽ Mæandrius admiſit, quantũ ego ſentio, nõ quia eò inſipientię veniſſet, vt putaret ſuas vires regijs ſuperiores eſſe: ſed quia inuidens Syloſonti, ſi ciuitatẽ & integrã & ſine labore eſſet accepturus, maluerit res Samias debilitari Perſis irritatis, atque ita tradi: probè intelligens, Perſas prius iniuria laceſſitos, fœuituros eſſe in Samios, & ſibi tutum ex inſula exceſſum eſſe quandocunque vellet. Foderat em̃ ſibi occultum cuniculum, ex arce ferentem ad mare. Itaque ipſe quidẽ Mæandrius è Samo profectus eſt. Charileus autẽ armatis cunctis auxiliarijs, patefactisque portis, egreditur in Perſas nihil tale expectantes, ſed oĩa pacata exiſtimantes. In hos Perſas qui ſellas attulerãt, & plurimi mometi erant, dato impetu auxiliarij graſſantur. Dum hæc iſti agunt, cæteræ Perſarum copiæ auxilio veniunt: à quibus repulſi auxiliarij, rurſus in arcem ſe recipiunt. Otanes imperator cerniens tantã cladẽ accepiſſe Perſas, etſi memor erat p̃ceptorum Darij, dum ipſum mittebat, ne quem Samiorum aut occideret, aut caperet, ſed inſulã immunẽ malorum Syloſonti traderet: tñ horũ p̃ceptorum oblitus eſt, iuſſitque milites, vt quenque Samiũ adipiſcerentur, occidere, viros pariter & pueros. Tunc pars copiarum arcẽ obſidet, pars obuiũ quenque ſine diſcrimine trucidat, tam in delubris, q̃ extra delubra. Mæandrius è Samo profugiens, Lacedæmonẽ nauigauit. Eò vbi peruenit, habens quæ in diſceſſu exportauerat, dat negocium famulis, vt pocula argentea & aurea proponant. Dum illi ea promunt, interea ipſe Cleomenem Anaxandridę filium, Spartæ regem, colloquendo deducit ad ædes ſuas. Cleomenes vbi pocula inſpexit, p̃ admiratione attonitus fuit: Mæandrius eum iubere, quæcunque liberet, illinc aſportare. Idque cùm etiã atque etiã Mæandrius diceret, tñ Cleomenes virorũ iuſtiſſimus extitit: qui ea q̃ ſibi donabantur, recipiẽda nõ putauit. Sed cùm ſenſit eadem nõnullis ciuiũ Mæandrium elargiri, quomodo puniri deberet excogitauit. Aditis em̃ ephoris, hoc eſt, tribunis plebis, ait, ſatius eſſe Spartæ hoſpitem Samium è Peloponneſo ablegari, ne cui Spartanorum aut ipſi aut alij cuipiam perſuadeat fieri malum. Illi Cleomeni obſequentes, Mæandrium ablegarunt. Perſæ vbi diripuêre Samum, Syloſonti tradiderunt, viris deſolatam. Interiecto tamen tẽpore Otanes imperator frequentem incolis effecit, è viſione per quietem morbo correptus, quo laborauit circa pudenda. Dum Samum nauticus proficiſcitur exercitus, interea Babylonij rebellauerunt, rebus probè admodum comparatis. Nam quandiu Magus imperauit, & ſeptem coniurati rem aggrediuntur, per hoc omne tempus, & per occaſionem rerum turbatarum, ſe ad ferendam obſidionem inſtruxerunt, & in his apparandis vſq; latuerunt. Verùm vbi è profeſſo deſciuerunt, hæc ſibi facienda ſtatuerunt. Matres expel-

Otanes Darij præceptorũ oblitus.

Samus Syloſonti traditur.

Cleomenes rex Spartæ.

Strabo in 14. tradit Samũ hominib. viduatam, Syloſontis opera acerbius imperantis.

lunt

Babylonij rebellãtes mulieres ſtrãgulãt.

lunt: mulierum vnã, quã ſibi quiſq; voluit, è domeſticis delegit, & hanc ad panẽ ſibi faciendum: cæteras in vnum cõtractas ſtrangulant: hoc idcirco faciẽtes, ne rẽ frumẽtariã ipſorũ illæ abſũmerent. His rebus cognitis, Darius aduerſus eos contractis oĩb⁹ copijs cõtẽdit. Eò poſtquã peruenit, vrbẽ obſidione cingit. Sed illi nihili pẽdere obſidionẽ. Nã cõſcenſis ꝓpugnaculis, tripudiare, probraq; ingerere Dario atque exercitui: quorũ quidã ita inquit: Quid iſtic deſidetis Perſæ, quin potius abſceditis, tũc expugnaturi nos, cùm peperierint mulæ. Hoc quidã Babyloniorũ dicebat, credens nunquã parere mulam. Anno ac ſeptẽ menſibus in obſidione cõſumptis, iam Dariũ atq; vniuerſum exercitũ tædere, q̃ Babylonios expugnare non poſſet, licèt aduerſus illos oĩa machinamenta atque oẽs inſidias expertus, cùm alias, tum illas, quibus eoſdem Cyrus expugnauerat. Oĩa hæc fruſtrà fuerunt, quia Babylonij vehementer excubijs incumbebant. Sed cùm ne ſic quidem capi poſſent, viceſimo quàm circũuallati ſunt menſe, Zopyro Megabyzi filio, vnius è ſeptem qui Magum ſuſtulerunt, hoc contigit portentũ, vt q̃dam mularum eius, q̃ frumentum ſubuectabãt, pepererit. Quod ei renunciatum cum non crederet, ipſe fœtum inſpicere voluit. Eo viſo, vetuit ſeruos cuiquam rem aperire, reputans illius Babylonij verba, qui inter initia dixiſſet, poſtquam mulæ peperiſſent, fore, vt muri expugnarentur. Ex hac fama Zopyro viſa eſt expugnabilis Babylon. Diuino em̃ numine & illum locutum, & ſuam mulam eſſe enixã. Igit̃ vbi viſum eſt fatale eſſe iam Babylonem capi, aggreſſus Darium ſciſcitatus eſt, nunquid perquã magni faceret, expugnare Babylonem? Audiens perquam magni ab illo fieri, aliud cõſultat, quo modo ipſe foret vrbis expugnator, & ſuum hoc opus (beneficia enim apud Perſas permultum ad incrementa honorum cõſequenda valent.) Eoq; nemini expromens, ſe ſuffecturum rei faciendæ, ſi ſeipſum cùm mutilaſſet, ad hoſtes transfugeret: ſeſe deformiſſima mutilatione affecit, prorſus cùm id minimi faceret. Quippe nares ſibi ꝑcidit auriculasq;: comam deformiter circumtondit, plagas imꝑpoſuit: atque ita ad Darium perrexit. Quem ille intuens, virum ſcilicet ſpectatiſſimũ ſic truncatum, adeò grauiter tulit, vt exiliens è ſolio exclamaret, interrogando, quis eum ob quod facinus mutilaſſet. Ad eum reſpõdẽs Zopyrus: Nemo, inquit, rex præter te, cuius tanta potentia eſt, ita me potuiſſet afficere. Neque alienus quiſpiam hoc mihi fecit, ſed ipſe ego: q̃ indigno aĩo fero, Aſſyrios Perſis illudere. Cui rex: O virorũ miſerrime, inquit, turpiſſimo facto pulcherrimum nomen impoſuiſti, inquiens, propter eos q̃ obſidẽt, temetipſum indignè laceraſſe. Nunquid ô demens te mutilato ꝑtinus hoſtes deditionem facient? Quid in teipſum laniando ſenſus amiſiſti? Ad eũ Zopyrus: Si, inquit, tecum cõmunicaſſem q̃ erã facturus, tu me nõ permiſiſſes. Nunc memet ego adhibens in conſiliũ, id feci. Itaq; iam Babylonem capiemus, niſi tu tuis parces. Ego enim ita vti ſum, ad muros vt transfuga fugiã: dicamq; ad illos me hæc abs te eſſe paſſum: & vt, opinor, ex hoc corporis habitu fidem eis faciens, conſequar exercitus præfecturã. At tu decimo die, quam muros fuero ingreſſus, mille milites ex eo genere, cuius amiſſione nihil admodũ damni fiat, colloca aduerſus portam, q̃ vocatur Semiramidis. Rurſus interiectis ſeptem diebus, colloca duo millia ad portas q̃ dicuntur Niniorum. Atque tertio, viginti diebus interiectis, è regione portarum q̃ dicuntur * Chaldęorũ, alios ſtatue, numero quatuor millia: dum neque priores, neque poſteriores habeant, quo ſe defendant, præter gladios: hæc tantùm ſinas eos habere. Poſt diẽ viceſimũ reliquas copias iube rectà muros vndiq; ſubire. Verùm ad portas, q̃ Belides ac Ciſſiæ vocant̃, Perſas mihi ſtatuito. Etem̃ vt ego ſentio, Babylonij mihi, qui magna opera ediderim, cõmittent, cùm alia, tum verò portarũ claues. Illinc mihi atque Perſis curæ erit operã nauare. Hæc vbi mandauit, ad muros perrexit, ſubinde reſpectans tanquã verè ꝑfuga. Eo cõſpecto, q̃ in turrib⁹ ad id diſpoſiti erãt, deorſum decurrerunt, & alterã portã aliquantulũ reclinantes, ſciſcitabantur quiſnam eſſet, & cuius rei indigens veniret. Cumq; hic dixiſſet ſe Zopyrũ eſſe, & ſe ad illos transfugere, eũ ad Babyloniorũ magiſtrat⁹ deduxerũt. Ante quos vbi ſtetit Zopyr⁹, cõditionem

Mulæ partus. Theophraſtus tamen mulas vulgò parere in Cappadocia dicit, Vide Plini. in 8. lib. ca. 44.

Zopyrus ipſe ſe mutilat.

Græcè tamẽ legitur χαλκιδέων.

Zopyri vafrũ ad Babyl. profugium.

nem ſuã miſerebaꝫ, referens à Dario ſe paſſum, q̃ à ſemetipſo paſſus eſſet: idq; ob eam cauſam quod ſuaſiſſet illi diſcedere cũ exercitu, qm̃ nulla via oſtenditur vrbis expugnandæ. At nunc, inquit, ad vos venio Babylonij, futurus vobis in maximo bono, Dario autẽ & copijs eius maximo malo. Neque enim q̃ ita me mutilauit, feret impunè, cùm habeã exploratos oẽs cõſiliorum eius exitus. Hęc Zopyrus cõmemorabat. Quẽ Babylonij vtique virum apud Perſas ſpectatiſſimũ cernentes, naribus atque auribus priuatum, vibicibus ac ſanguine cõſperſum, ſperãtes omninò verè loqui, & ad ipſos venire ſocium, inducti ſunt ad permittenda ei quæcũque poſtulaſſet. Ille poſtulauit copias militum, quas vt accepit, perfecit ea q̃ cum Dario cõpoſuerat. Siquidem decimo die eductis Babyloniorũ copijs, mille Darianos quos collocari primos mãdarat, circumuentos trucidauit. Eum Babylonij aduertentes cõſentanea verbis facta p̃ſtare, maiorẽ in modum lætabantur, parati omni iure homini parẽre. Iſte rurſus interiectis diebus, de quibus erat conuentum, cum delectis Babyloniorũ egreſſus, duo millia Darianorũ militum interfecit. Babylonij cernentes hoc alterũ opus, nihil aliud q̃ Zopyrum in ore habere, eum laudibus tollere. Hic rurſus cõſtitutis diebus intermiſſis, ad p̃dictum locũ copias educit, circumuentaq́ue quatuor millia occidit. Quo tertio opere edito, Zopyrus apud Babylonios erat oĩa, ita vt & dux exercitus, & murorũ cuſtos declaratus fuerit. Vbi verò è cõpoſito Darius copias vndique muris admouit, ibi Zopyrus oẽm dolum patefecit. Nam cùm Babylonij conſcenſis muris copias Darij adoriẽtes arcerent, ipſe apertis Ciſſijs ac Belidibus portis, Perſas in vrbem introduxit. Quod factũ qui Babyloniorũ videbant, hi in puluinar Iouis Beli confugerunt. Qui nõ videbãt, hi in ſuo quiſque loco permãſerunt, donec & ipſi ſe proditos intellexerunt. Ita Babylon iterum capta eſt. Qua potitus Darius muros eius circuncidit, & portas oẽs amolitus eſt: quorum neutrũ Cyrus fecerat prius eidẽ à ſe captæ. Babyloniorum quoq; procerum tria millia patibulis affixit, data cęteris venia vrbem incolendi. Atq; vt ijdẽ vxores haberent, vnde ſuccreſceret ſoboles, puidit. Nã fœminas Babylonij (vt ſuperius demonſtratum eſt) rei frumentariæ cõſulentes ſtrangulauerãt. Itaque Darius vicinis vndiq; populis negociũ dedit, vt fœminas Babylone repræſentarent pro iniuncto quiſque numero. In ſumma igit̃ quinquaginta millia fœminarum cõuenerunt. Ex quibus qui ſunt Babylonij, originem duxerunt. Darij iudicio nemo Perſarum Zopyri p̃ſtantia facta ſupergreſſus eſt: neq; eorum qui prius, neque eorũ qui poſterius extiterunt, p̃ter vnum Cyrum, cui nullus vnq̃ Perſarum ſe dignum qui cõpararetur exiſtimauit. Ferturq́; Darius hoc dictum ſæpenumerò vſurpaſſe, p̃optaturum ſe Zopyrum nihil eſſe cladis paſſum, q̃ viginti ſibi Babylones p̃ter illã quã haberet acquiri. Eum tñ egregiè remuneratus eſt, cùm dando quotannis quę apud Perſas ſunt honorificentiſſima, atque alia permulta: tum tradita Babylone immuni, quoad viueret, in peculiarem portionẽ. Huius Zopyri filius fuit Megabyzus: qui dux exercitus extitit in Ægypto aduerſus Atheniẽſes & ſocios. Atque huius Megabyzi filius fuit Zopyrus ille, qui ad Athenienſes transfugit à Perſis.

Babylon ſecundo capitur.

Iouis Belì puluinar.

Darij celebrede Zopyro elogium.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER QVARTVS, QVI INSCRIBITVR MELPOMENE.

POST Babylonis expugnationem, Darius aduerſus Scythas fecit expeditionem. Nam cùm floreret viris Aſia, & magno pecuniæ prouentu, cupido inceſſit ei Scythas vlciſcendi: quippe qui priores iniuriam intuliſſent ingreſſi Mediam, & his qui occurrerant prælio victis. Etenim Scythæ (quemadmodum ſuperius à me dictum eſt) duodetriginta annos ſuperiori Aſiæ imperitauerunt. Siquidem perſequentes gentem Cimmeriam, ingreſſi Aſiam, abrogarunt imperio Medos, qui ante ipſorum aduentum Aſiam obtinuerant.

Darij in Scythas expeditio.

De his libro prim.

Scythas,

Scythas, cùm octo & viginti annos peregrè abfuiſſent, in patriam reuertentes, excepit non minor, quàm Medicus fuerat, labor. Offenderunt em̃ nõ exiguũ exercitum cõtra ipſos venientẽ. Vxores nanque eorũ diuturna virorũ abſentia ad ſeruos acceſſerant viſu orbatos. Orbant autem Scythæ ſeruos oẽs lactis gratiã, quod potant, ita id facientes: Sufflatoria oſſea fiſtulis ſimilima ſumuntur, eaq; genitalibus equarũ impoſita ore inflantur. Hoc alijs facientibus, alij equas emulgent. Hoc ideo ſe facere aiunt, q; venæ equarum ſufflatæ implentur, & mammæ deſcendunt. Poſteaquã emulxêre lac, in cõcaua vaſa lignea diffundunt. His circumpoſiti cæci, lac agitant. Cuius quod ſummũ eſt delibatur, p̃cioſiusq; habetur: vilius aũt quod ſubſidit. Huius rei gratia Scythæ quemcunque capiunt, viſu orbant. Non enim agricolatores ſunt, ſed paſtores. Ex his igitur ſeruis ac mulieribus Scytharum p̃genita eſt iuuentus: q̃ ſuorũ natalium cõditione cognita, obuiam perrexit his qui reuertebantur è Medis: & primùm regionem interſepſit ducta lata foſſa, quæ à Tauricis montibus pertingebat ad Mæotim paludem oĩm maximam. Deinde in his cõſiſtens, Scythis introïre conantibus repugnabat. Sæpè cõmiſſa pugna, cùm nihil tñ Scythæ proficerent, quidã ex eis inquit: Quídnam rei facimus viri Scythæ, cum noſtris ipſorum ſeruis dimicãtes: qui & cùm interficimur, ipſi pauciores efficimur: & illos interficiendo, paucioribus dein ceps imperabimus? mihi videtur haſtis arcubusq; omiſſis ſumenda flagella, quibus equos verberamus, & ad illos propius eundum. Nam quoad vident nos arma habentes, arbitrantur ſe ſimiles nobis, atque è ſimilibus eſſe: vbi nos pro armis verbera tenentes viderint, tunc ſe noſtros ſeruos eſſe intelligentes, atque id agnoſcentes nõ p̃ſtabunt. Hoc Scythæ cùm audiſſent, ita ſibi faciendum putauerunt. Qua ex re perculſi illi, pugnæ immemores, fugam capeſſerunt. Ita Scythæ imperio ſũt Aſiæ potiti: & rurſus à Medis eiecti, ad terram ſuam hunc in modum reuerſi. Hac de cauſã Darius vlciſcendi cupidus, comparauit exercitum. Scythæ gentem ſuam oĩm nouiſſimã eſſe aiunt, idq; hoc modo extitiſſe: Virum quendã in hac terra cùm deſerta eſſet, primum fuiſſe, nomine Targitaum, & eius parentes (quod tamen mihi non probatur) Iouem, Boryſthenisq; fluuij filiam. Tali genere ortum aiunt Targitaum, eiusq; treis liberos fuiſſe, Lipoxaïn, Arpoxaïn, & nouiſſimum Colaxaïn. His regnantibus, demiſſa cælitus in Scythicam regionem ex auro facta aratrum cum iugo, ſecurim, phialam. Quæ cùm primus oĩm inſpexiſſet natu maximus, acceſſiſſe, & itidẽ animo illa ſumen di: ſed eo accedente, aurum arſiſſe. Hoc digreſſo, ſecundum acceſſiſſe, & itidem aurũ arſiſſe. Ambobus ab ardenti auro ſummotis, tertio loco cùm minimus natu accederet, aurũ fuiſſe extinctũ, & ab illo deportatũ. Eaq; re maiores fratres animaduerſa, totum regnum ad minimũ detuliſſe. Et à Lipoxaï quidem progenitos eſſe Scythas, qui genus Auchatæ appellantur. Ab Arpoxaï verò qui medius fuit, eos qui Catiari & Traſpies nominantur. A minimo autẽ natu reges qui Paralatæ vocantur, & oĩbus nomen eſſe Scolotis regis cognomen. Sed Scythas Græci appellauêre. Hunc in modum ſe extitiſſe Scythæ memorant, & ex quo extiterunt à primo rege Targitao, vſq; ad Darij aduerſus ipſos tranſitum, annos oĩnò mille nõ amplius fuiſſe. Aurum verò illud ſacrum in primis cuſtodiri à regibus, placariq; maioribus hoſtijs, & adiri quotannis ſolenniter: & qui aurum ſacrum habet, die feſto dormire ſub dio, & eum nunquam peramare: & ob id dari ipſi tantum ſoli, quantũ vno die vectus equo peragrare poteſt. Et cùm regio ſit ingens, Colaxaïn cõſtituiſſe trifarium filijs ſuis regnũ. Vnũ quidẽ (q̃ maxima portio eſt) vbi aurum aſſeruatur. Superiora autem ad ventum aquilonem vergẽtia, vltra quam regionem nulli incolere poſſint, neque proſpicere, neq; tranſire, propter interfuſas pennas. Pennis enim tum terram, tum aërẽ oppletum eſſe: & has p̃ſepire viſum. Hæc Scythæ de ſeipſis, pariter ac de regione ſuperiore narrãt. Sed Græci qui Pontum incolunt, ad hunc modum: Herculẽ Geryonis vaccas agentem, in hanc perueniſſe terram, quæ deſerta eſſet, quam nunc Scythæ incolunt. Geryonem autem habitaſſe extra Pontum in terra q̃ Græci vocãt inſulam Erythriam,

contra

Serui Scytharũ qua re oculis orbentur.

Lactis emulgendi modus apud Scythas.

Scythæ feſtiuum cõſilium.

Scytharũ origo.

Auchatæ. Catiari. Paralatæ. Scolotis.

Aurum ſacrum.

Herculeis. Geryonis vaccæ.

contra Gades,quæ ſunt extra columnas Herculis in oceano. Oceanum verò ab ortu ſolis incipientem,circunfluere terram,verbis quidem affirmãt,ſed re tamen non demonſtrant. Illinc Herculem,cùm ad regionẽ quæ nunc Scythica vocat̃,veniſſet,ſubtracta ſibi pelle leonis obdormiſſe(deprehenderat enim eum vehemens pluuia & gelu)& dum dormit,interea equas eius à curru paſcentes, diuina quadã ſorte amotas, non comparuiſſe. Eas experrectus cùm indagaret,omnem regionem colluſtrans,tandem in terrã quæ dicitur Hylæa deueniſſe:ibiq; in antro quandam inueniſſe virginem ancipitis naturæ,humanæ ac ſerpentinæ:ſupernè quidẽ femorum tenus fœminam,inferius autem viperã. Eam conſpicatum Herculem atq; admiratũ interrogaſſe, nuncubi ſuas equas errabundas vidiſſet? Illãque reſpondiſſe,ſe quidem illas habere: ſed non prius redditurã ei,quàm cum ipſa coijſſet: Herculem ſub ea mercede cum fœmina cõcubuiſſe. Sed cùm illa differret reddere equas,cupida diutiſſimè cum Hercule concũbendi,& hic cuperet receptis equis abire, ad poſtremũ illis redditis mulierẽ dixiſſe: Has ego tibi equas,q̃ huc venerãt,ſeruaui,tu earum ſeruatarum precium mihi perſoluiſti. Concepi enim ex te filios tres: qui vbi adoleuerint,expone quid facere debeam,nunquid hîc habere domicilium(nam ipſa huius regionis imperium teneo) an ad te mitti: Hæc percontatæ reſpondiſſe: Poſteaquam eos in virilem ætatem adoleuiſſe videris,ſi ita facies,nõ delinques: Quẽ animaduerteris eorum hunc arcum ita tendentẽ,& hoc balteo ita percinctum,eum tu huius regionis incolã effice. Qui autem his operib. quæ mando nõ erit par, eum hinc ablegabis. Hæc exequendo & ipſa lætaberis,& præceptis meis obtemperaueris. Atque ita locutum Herculẽ,tetendiſſe alterum arcum (duos em̃ geſtabat)& balteum præmonſtraſſe,atq; vtrunque mulieri tradidiſſe arcum & balteum, qui balteus in commiſſura haberet aureã phialã: & his donatis abijſſe. Illam pueris natis noĩa impoſuiſſe,vni Agathyrſo, ſequenti Gelono, nouiſſimo Scythæ. Et cum in virilem ætatem adoleuerunt,eandẽ mandatorum memorem illa peregiſſe: & duos quidẽ filiorum,Agathyrſum ac Gelonem, qui propoſito certamini nõ ſuffeciſſent, à matre ablegatos è regione exceſſiſſe: Scytham vero, qui rẽ compleſſet, ibidẽ remanſiſſe: & ab hoc rege progeneratos deinceps reges Scytharum: eoq; ab illa phiala Scythas ad hanc vſque ætatẽ phialas in balteis ferre: & id ſolum Scythę matrẽ excogitaſſe. Hęc Græci q̃ habitant in Ponto,referũt. Ferũt & alius ſermo,ita habẽs,cui ipſe p̃cipuè aſſentior: Scythas pecuarios,qui Aſiã incolunt,cùm à Maſſagetis bello vexarentur,Araxe tranſmiſſo,in Cimmeriã abiſſe. Nam regio quã nunc Scythę incolunt,ea fert olim fuiſſe Cimmeriorũ. Sed inuadentib. Scythis Cimmerios,cùm deliberarẽt,vt qui magno inuaderent exercitu, in ſententia diſcrepaſſe, hinc reges,inde plebẽ, vtraq; quidem valida,ſed regum meliore. Nã populus ſentiebat abſtinendum bello,nec oportere cum multis adire periculum: reges autẽ pro regione cùm inuaſorib. dimicandum. Ita cum neutris alteri obtemperare vellent,& populares cenſerent ſine prælio demigrandum, tradita inuaſorib. regione, reges in ſua potius patria occumbendum,nec vnà cum plebe fugiendum, reputantes quot bona habuiſſent, & quot mala euidentia habituri eſſent patria profugi: hæc illis è diuerſo ſentientib. inter ſe decertaſſe,vtroſque numero pares: & oẽs qui mutuis ictibus concidiſſent,fuiſſe à plebe Cimmeriorum ſepultos ad flumen Tyran,quorum adhuc ſepulcrum extat. His humatis,cæteri è regione migrarunt: quam deſertã ſuperuenientes Scythæ occupauẽre. Extantq; adhuc in Scythia tum muri Cimmerij,tum portoria Cimmeria,tum loco cuidã nomen Cimmerio,tũ Boſphorus qui Cimmerius appellat̃. Conſtat aũt Cimmerios in Aſiã fugiſſe Scythas,q; Cherſonneſum cõdiderũt, vbi nunc Sinope Græca vrbs ſita eſt. Apparet etiã Scythas in illis p̃ſequendis Mediam intraſſe,via aberrantes. Nãm Cimmerij quidẽ fugientes iter ſem̃ p ſecundũ mare tenebant: Scythę aũt eos ad dexteram Caucaſum habẽtes inſequebãtur,ingreſſi Mediam,itinere in mediterranea conuerſo. Alia quoq; fertur communis Græcorũ barbarorumq; narratio. Ariſteus quidã Proconneſius,verſificator, Caſtrobij filius,me-

Fœmina ſe miuipetã.

Herculis filij.

Herculis arcus.

Agathyrſ. Gelonus. Scytha.

Phiala in balteis Scytharum.

Cimmerij.

Cimmeriorum ſepulchrum.

Cimmerij muri.

Boſphor⁹ Cimmeri⁹.

Ariſte⁹ verſificator.

morat ſe Phœbo inſtinctum veniſſe ad Iſſedonas: & ſupra hos incolere Arimaſpos, hoīes vnoculos: & itē ſupra hos eſſe gryphas, qui aurum aſſeruent: ac ſuper hos eſſe Hyperboreos. i. ſuperaquilonares ad mare pertingentes. Hos autem oēs, præter Hyperboreos, Arimaſpis auctorib. aſſiduè finitimis bellū inferre, & ab Arimaſpis, exterminari Iſſedones, ab Iſſedonib. Scythas, à Scythis vexatos Cimmerios, qui ad auſtra le mare incolebant, regionē relinquere. Itaque ne Ariſteus quidem cum Scythis de ea regione conſentit: qui vnde fuerit, qui hæc retulit, dictū eſt à me. Dicetur item q̄nam de eodē viro in Proconneſo & Cyzico audierim. Ariſteum aiunt, qui nullo ſuę ciuitatis eſſet inferior genere, ingreſſum in Proconneſo fullonicam officinā deceſſiſſe: fullonemq́; occluſa officina, abiſſe denunciatū rem propinquis defuncti. Diſſipatoq́; iā per vrbem rumore, Ariſteum eſſe vita functū, ſuperueniſſe ſermoni de hac re diſputantium quendam Cyzicenum, ex vrbe Artacia ꝓfectum, qui diceret ſeſe fuiſſe cōgreſſum cum Ariſteo apud Cyzicum, atque collocutū. Et cùm id iſte cōtendendo aſſeueraret, propinquos mortui ad fulloniam p̄ſto fuiſſe, habētes q̄ ad efferendos homines pertinent. Aperta domo, Ariſteum nec viuum apparuiſſe, nec mortuum: ſeptimoq́; deinde anno, cum in Proconneſo apparuiſſet, eos verſus feciſſe, qui nunc à Gręcis Arimaſpei vocantur: quibus conditis, rurſus euanuiſſe. Hoc illæ ciuitates cōmemorant: quod ſcio congruiſſe cum Metapontinis, qui ſunt in Italia, trecentis & quadraginta annis poſtquam iterum euanuit Ariſteus, quemadmodum conijciens & in Proconneſo & apud Metapontinos inueni. Metapontini aiunt, Ariſteum cùm apud ipſos apparuiſſet, iuſſiſſe aram Apollinis extrui, q̄ cognomen haberet Ariſtei Proconneſij: & iuxta eam erigi ſtatuam, quod diceret Apollinē ad eos ſolos ex Italicis in ipſorum terrā veniſſe, illū ſe aſſectante. Et qui nunc Ariſteus eſſet, cùm deū aſſectatur, tum fuiſſe coruū: & hæc locutum, è conſpectu abiſſe. Eoq́; aiunt Metapontini ſe Delphos ad deum miſiſſe ſciſcitatum, quodnā illud hominis eſſet proloquiū, ſibiq́; iuſſiſſe Pythiam, vt dicto audientes eſſent. Melius em̄ cum ipſis actū iri, ſi parērent: & hæc ſe admittentes perfeciſſe. Et nunc ſtatua extat cognomine Ariſtei, iuxta arā ipſam Apollinis, in foro extructā, circunſtantib. vtrinq; lauris: Hæc hactenus de Ariſteo. Regionis aūt, de qua nos dicere inſtitueramus, quænam ſint vlteriora, nemo exploratū habet. Neq; em̄ id ego ab aliquo audire potui, qui ſe diceret noſſe, q̄ ipſe vidiſſet. Ac ne Ariſteus quidem ipſe (cuius paulo antè feci mētionem) in his quos fecit verſibus, ait ſe vltra Iſſedonas proceſſiſſe: ſed vlteriora fando ſibi eſſe cognita, quod Iſſedones diceret iſta cōmemorare. Verùm nos, quoad longiſſimè rē inueſtigare potuimus, omnē referemus: Ab emporio Boryſthenitarum (hoc em̄ ex maritimis totius Scythiæ eſt maximè mediū) primi incolunt Callipidæ, qui ſunt Græcoſcythæ, id eſt, è Græcis facti Scythæ, ſuper hos aliud genus eorum, qui vocantur Halizones. Horum vtrique cùm in cæteris ſeruant ritum Scytharum, tū in ſerēdo atque veſcendo cepe, allio, lente, milio. Supra Halizones incolunt Scythæ aratores, qui non ad panē conficiendū ſerunt triticum, ſed ad illud torrēdum. Supra hos incolunt Neuri: quorū tractus qui ad aquilonē vergit, quantū nos ſcimus, vaſtus eſt. Atque hæ quidē nationes iuxta flumen Hypanim colūt, ad occidentalē partē Boryſthenis. Verū tranſmiſſo Boryſthene à mari in primis eſt Hylæa. Dehinc habitāt Scythæ agricolæ, quos Græci qui ſub Hypane incolūt, Boryſthenitas appellāt: Ipſi vero ſe Olpiopolitas. Hi igitur agricolatores Scythæ colunt eū quidē tractū, qui vergit ad aurorā, trium dierū itinere pertingentes ad flumen noīe Panticapem. eū verò qui ad ventū aquilonem, vndecim dierū nauigatione Boryſthenē verſus. Nā tractus qui vlterior eſt, in multū ſanè ſpacij deſertus eſt. Vltra quā ſolitudinem Androphagi habitant. i. virorum carne veſcentes, ſeparata natio, ac nequaquā Scythica. Et ſupra hos vaſta iam proculdubio omnia: nec vlla gens quantum nos ſcimus. At horum Scytharū qui agricolæ ſunt, plagam quæ ad aurorā vergit, tranſmiſſo flumine Panticape, Nomades, id eſt, pecuarij Scythæ incolunt, neque ſerētes quicquā, neque arantes. Nuda arborib. eſt omnis hæc plaga præter

Arimaſpi. Hyperborei.

De Ariſteo mirum.

Arimaſpei verſus.

Ariſtei Proconneſij ara

Boryſthenitarum emporiū. Callipidę.

Neuri.

Androphagi.

Nomades.

ter Hyleam. Nomades isti incolunt tractū quatuordecim dierum longitudinis, auro ram versus, ad Gerrhum vsq; flumen. Trans Gerrhum aūt sunt ea q̄ vocantur regia, & Scythæ optimi pariter & plurimi, & qui suos seruos esse cęteros Scythas arbitant: à meridie quidem ad Tauricam regionē pertingentes, aurora verò ad fossam, quam duxerunt illi qui ex cæcis geniti fuerant, & ad emporium paludis Męotidis, quod vocatur Cremni, id est, prærupta. Quorum pars ad flumen Tanaim porrigitur. Quæ superiora sunt ad ventū aquilonem Scytharum regionum, eò incolunt Melanchlæni, alia non Scythica gens. Et supra Melanchlænos paludes sunt, & deserta hominib. regio, quantum nos scimus. Trans flumen autē Tanaim non regio Scythica, sed prima Laxiorum, Sauromatarum, qui à secessu Mæotidos paludis incipientes, incolunt tractum qui spectat aquilonē, itinere dierū quindecim, vacuum prorsus arborib. tam agrestibus q̄ fructiferis. Supra hos habitant (quæ secunda portio est) Budini, terrā colentes, totā omni arborum genere frequentē. Supra Budinos ad aquilonem statim excipit solitudo octo dierū itineris. Post hanc solitudinem declinando potius ad ventum subsolanū, incolunt Thyssagetæ, natio copiosa & ꝓpria, & è venatu victitās. His contigui, & in eisdem habitantes locis his, quib. nomen inditum est Iryce, & ipsi è venatione victantes, hunc in modum: Conscensis arboribus, quæ per omnem regionē frequentes sunt, insidiantur. Singulis adest canis: item equus, in ventrē cubare edoctus humilius, subsidendi gratia. Vbi quis ab arbore feram viderit, sagittaq; percusserit, cōscenso equo illam persequitur, comitāte cane. Super hos quà vergit ad auroram, incolunt alij Scythę, qui à regijs Scythis deficiētes, ita in hunc locū peruenerunt. Ad hos vsque Scythas oīs regio Scythica est campestris, & spissi soli. Reliqua hinc lapidosa atq; salebrosa. Cuius regionis magno transmisso spacio, incolunt sub excelsorū mōtium radicib. hi hoīes, qui ab ipso natali dicuntur esse calui, mares pariter & fœminę, similis quoque naribus, & ingenti mēto, ꝓprio quodam oris sono, Scythicam gestantes vestē, ex arborib. victitantes, cui generi arboris nomē est Ponticū, magnitudo ferè eadem quæ fico, fructus fabæ similis, instarq; nuclei habens. Id vbi mite est, vestib. exprimunt, & quod ab eo crassum & nigrum defluit, nomine aschy, id aut lingunt, aut lacte cōmixtum potant. Ex ipsius quoq; crassitudinis fece massas ad esum componunt. Neque em̄ multum est eis pecorū, vtpote non studiosis rei pecuariæ. Sub arbore quisque cubat, per hyemem quidem, arbore pileo albo firmoq; contecta, per æstatem vero, sine hoc pileo. His nemo mortalium iniuriam infert. Sacri enim dicuntur esse, nihilq; Martiorum armorum possident. Ijdē finitimorum cōtrouersias dirimūt. Ad quos quisquis cōfugit, is à nemine lædit. Nomen eis est Argippæi. Ad hos vsque caluos ingens quoquò versus ꝓspectus est regionis, & gentium, quę in cōspectu sunt ex Borysthenis atq; ex alijs Ponticis emporijs. Scythæ qui ad hos cōmeant, per septē interpretes totidemque linguas perueniunt. Horū tenus notitia rerū habet. Quod supra caluos est, nemo pro cōperto referre potest. Nam montes editi atque prærupti transitū interdicunt, quos nemo transcendit. Hi tamen calui referunt, quæ apud me fidem nō habent, incoli montes ab hominibus Capripedibus, quos vbi transieris, esse alios qui senos menses dormiant, quod ego in primis non admitto. Sed tractū illum qui ad auroram caluis est, ab Issedonib. habitari sine ambiguitate cōpertum est. Ille vero superior, qui vergit ad aquilonem, tā Issedonibus quàm caluis ignotus est, nisi quatenus isti ipsi dicūt. Issedones talib. moribus vti feruntur. Quoties pater alicui decessit, oēs eius propinqui pecora adducunt: q̄ vbi mactauerunt cōciderunt q̄, cōcidunt & mortuum patrem illis, à quo in cōuiuium accipiuntur, cōmixtisque omnibus carnib. cōuiuium exhibēt. Caput tum defuncti denudatum purgatumque inaurant, eoque ꝓ simulacro vtuntur, agentes illi quotānis maiores hostias ceremoniasque. Hæc filius patri facit, quemadmodum Græci natalitia. Dicunt præterea & hi iusti esse, & ipsorum vxores perequè fortes ac viri. Hi & ipsi cognoscunt. Quod supra hoc est, ibi aiunt Issedones esse hoīes vnoculos, & gryphes auri custodes. Hoc ab eis

Cremni. Melāchlæni.

Laxij. Sauromatæ.

Venandi modus.

Calui à natali.

Ponticum arboris genus.

Aschy liquoris genus.

Argippæi.

Capripedes.

Issedonū mores.

Arimaſpi vnde appellati.

acceperunt Scythæ, à Scythis nos cæteri acceptũ verum putamus, ac Scythicè eos appellamus Arimaſpos. Nam arima Scythæ vnum vocant, ſpu vero oculum. Oĩs autem quam dixi regio, adeò infeſtat hyberna ſæuitia, vt octo menſib. tolerari nõ poſſit: tantum illic gelu eſt. Sicubi aquã effundas, nõ facies ibi lutum: facies autem, ſi ignẽ accenderis. Ibidem quoq; mare glaciatur, & oĩs Cimmerius Boſphorus, ſuper quã glaciem, oẽs qui intra foſſam incolunt Scythę, exercitus ducunt, & plauſtra agunt trans mare vſq; ad Indos. Ita vis hyberna octo menſib. perſtat, quatuor tñ menſib. reliqs frigora illic ſunt. Vbi etiam aliam, q̃ in cęteris regionibus, cõditionem habet hyems. Nã cùm tẽpus pluendi eſt, nihil ibi quod ſit vllius momenti, pluit. Aeſtate pluere nõ ceſſat. Quinetiã tonitrua cùm alibi, tum ibi nulla exiſtunt, æſtas nubila eſt. hyeme ſi fiãt tonitrua, pro oſtẽto habetur. Terræmotus in Scythia ſi exiſtat, ſeu æſtate ſeu hyeme, tanquam prodigium admirantur. Eã vim hyemis equi perferunt, muli aſiniq; ne inciẽtem quidẽ ferunt, cum tñ alibi ſtantes in gelido equi labefiãt, aſini verò ac muli durent. Et hæc mihi videtur eſſe cauſa, cur omninò cornua bouino generi ibi non ſuccreſcant, aſtipulante ſententiæ meæ Homeri carmine in Odyſſ. quod ita habet:

Frigoris mira vis.

Bobus vbi cornua ſuccreſcãt

Et Libyen, vbi ſunt cornuti protinus agni.

Odyſſ. 4.

Quod rectè dicunt, in locis calidis maturè cornua exiſtere. Nam in vehementib. frigorib. aut nõ oriunt ſtatim pecorib. cornua, aut ſi oriuntur, vix oriuntur. In Scythia itaque hoc ꝓpter frigorã cõtingit. Quò magis miror (ab initio enim oratio mea indagare inſtituit) cur in omni Helæo agro muli nequeant gigni, cum neq; locus ſit frigidus, neque vlla alia cauſa appareat. Aiunt Helienſes ipſi ex imprecatione quadã id ſibi cõtigiſſe. Cumque tẽpus aduentat cõceptus equarũ, ſe in loca finitima illas educere. Ibi poſtquã admiſerint aſinos, donec conceperint, tunc rurſus eas reducere. De plumis autem, quib. aiunt Scythæ oppletum eſſe aërem, & idcirco nõ poſſe proſpici lõgius continentem, nec vlterius tranſiri, hæc eſt mea ſententia: Quod vltra eam regionem aſſiduè ningit, & (vt credibile eſt) minus æſtate q̃ hyeme. Nam vt cuilibet eminus intuenti cadentem niuẽ copioſam liquet, quod dico, nix plumis aſſimilis eſt: & propter hãc talem hyemem inhabitabilia ſunt eius cõtinentis loca, ad aquilonem ſpectantia. Eoque opinor, plumas niuem eſſe interpretantes, Scythas ac circunie ctas gentes ita loqui. Verùm hæc quæ reperiuntur, lõgiſſimè dicta ſunt. De Hyperboreis aũt hoĩbus neque Scythæ quippiã, neque alij vlli illic incolentium memorant, præter Iſſedones, nec ipſi quidẽ (vt mihi videtur) dicentes aliquid. Dicerẽt enim & Scythæ de hoc, quemadmodum de vnoculis dicunt. Quanq̃ & ab Heſiodo de Hyperboreis mentio fit, quinetiã ab Homero in Epigonis, ſi tamen Homerus re vera fecit hos verſus. Sed multo plurima de his Delij memorant, ſacra alligata in triticea ſtipula ex Hyperboreis delata veniſſe ad Scythas: à Scythis deinceps finitimos accepiſſe, gradatimque ꝓ ſingulos ad occaſum vſque, atq; illinc meridiẽ verſus dimiſſa, à primis Græcorum Dodonęis eſſe accepta, & ab his deſcendiſſe ad Melienſem ſinũ, peruaſiſſeque in Euboiã, & oppidatim vſque ad Caryſtũ, & illinc reliquiſſe Andrum. Caryſtios emñ eſſe, qui in Tenum portarint: Tenios verò in Delum, atque ita hæc ſacra in Delum aiunt peruenisſe. Sed primum Hyperboreos miſiſſe duas puellas, q̃ ferrẽt hæc ſacra, quas Delij aiunt Hyperocham & Laodicẽ, & cum his tutelæ gratia quinque è ſuis popularib», qui eas deducerent, nunc Peripherees vocatos in Delo, vbi in magno honore habentur. Et cũ iſti ab Hyperboreis miſſi rurſus nõ redirent, indignè ipſos Hyperboreos tuliſſe, ſi eos quos aſſiduè mitterent, nõ reciperent. Ita miſiſſe qui ferrent ad confines ſuos ſacra in ſtipula tritici ligata, iuberẽtque illos cõſideratè mittere ad aliã nationem. Atque ita hæc gradatim miſſa, aiunt deueniſſe in Delum. His quidẽ ſacris ſimile quiddam fieri animaduerti à fœminis Tracijs, atque Pæonijs, q̃ in ſacrificando regiæ Dianæ, nõ ſine ſtipula triticea id faciũt, atque ipſe vidi eas facientes. Cæterùm his virginib. Hyperboreis vita functis in Delo, parentant puellæ Deliæ ac pueri, tonſis vtriq; crinib», quos puellæ quidẽ fuſo inuolutos, ſupra monumẽtum aliarũ deponunt:

Hyperborei.

Heſiodus. Homeri Epigoni.

Sacra Hyperboreorum,

Deliæ puellæ ſacræ.

Traciæ fœminæ. Pæoniæ mulieres. Dianæ regiæ ſacra.

nunt: pueri autē ad quandam herbam applicantes, & ipsi sepulcro imponunt. Est aūt monumentum intra Artemisium ad sinistram intrantibus, olea illic supernata. Hoc honore ab incolis Deli afficiuntur hæ virgines. Aiunt ijdē Argin & Opin virgines ex Hyperboreis, eorundē hoīm ætatē in Delum veniſſe, etiā priores Hyperocha & Lao dice: & has quidē veniſſe ad reddendum Lucinæ tributum, ꝓ partu maturādo, quod inſtituerant. Argin verò & Opin vnà cum ipsis deis aduenisse, & honorib. alijs ante illas fuisse donatas. Ad eas em̄ congregari cœtū mulierum, q̄ hymnum canant ab Olene Lycio conditum, in quo hymno nomina Argis & Opis nuncupant̄. Deinde à Delijs edoctos insulanos & Iones, cœtus agere instituisse, & noīatim Argin & Opin decantare. Hic Olen è Lycia ꝓfectus, alios quoq; vetustos fecit hymnos, qui cātantur in Delo, dum cinis qui supra sepulcrum est Argis & Opis, dispergitur ſuꝑ infinitā ægrotorum turbā, qui ad arā sunt. Est aūt sepulcrum earum post Artemisium, ad auroram spectans, proxime Ceiorum cœnaculū. Hactenꝰ de Hyperboreis dictū sit. Nā de fabula Abaris, qui fertur esse Hyperboreus, nihil dico: q̄ sagittam dicitur per vniuersam terrā circuntulisse, nihil comedens. Quod si qui sunt Hyperborei .i. superaquilonares, erunt alij & Hypernotij. i. superaustrales. Nēpe rideo, cum multos video iā descripsisse ambitū terrę, nullum habētes in exponendo sensum, q̄ Oceanū scribunt circunfluere terrā, tanq̄ tornum factā esse orbiculatam, & Asiam facientes Europę parē. Nam ego singularum magnitudinē breui patefaciam, & quanta sint singula ad describendum. Vbi Persæ incolunt, id ad australe ꝓtenditur mare, quod dicitur rubrū. Super hos ad ventū aquilonem habitant Medi, super Medos Sapires, super Sapires Colchi ad septētrionale ꝓtingētes mare, in quod influit flumen Phasis. Hæ quatuor nationes à mari ad mare incolunt. Dehinc vesperā versus, ab ea duę orę terrarū ad mare protenduntur, quas ego exponā. Hinc quà ad aq̄lonem vergit, ora vna à Phasi incipiens porrigitur ad mare ꝑ Pontum & Hellespontū, vsq; ad Sigeum Troicum. Quà verò ad austrum vergit, eadē ora à sinu Mariandico, q̄ Phœnici adiacet, tenditur secundum mare ad promontorium vsq; Trioplum. Incolunt aūt in ora hac hoīm nationes triginta. Talis est in vna ora. Altera verò à Persis incipiēs, porrigitur ad rubrū mare, quod & Persicum vocatur: deinde gradatim Asyria, atq; inde Arabia, definitq; in sinu Arabico: & si nō desineret, nisi q̄ Darius è Nilo riuos in illū sinum induxit. A Persis ad Phœnicē tractꝰ amplus est ac multꝰ. A Phœnice hæc ora tēdit secundū hoc mare ꝑ Syriā Palestinam & Aegyptum, in qua terminatur: intra quam tres sunt omninò nationes. Atq; hæ sunt q̄ à Persis occasum versꝰ in Asia cōtinent̄. Quæ supra Persas sunt, & Medos, & Sapires, & Colchos, aurorā versus & solem orientē hinc mari rubro abluuntur: aquilonē versus, à mari Caspio & flumine Araxe, qui cōtra solem orientem fluit. India tenus habitatur Asia. Illinc iā aurorā versus deserta sunt: nec qualia sint, dicere quisq̄ potest. Et Asia quidē talis & tāta est. Africa aūt ab altera ora est, ab Ægypto em̄ iam excipitur. Hęc ora circa Ægyptū iam angusta est. Nā ab hoc mari ad rubrū, intercapedinis est centū milliū vlnarū, q̄ sunt mille stadia. Ab his deinceps angustijs spacioſa sanè ora excipit, quæ Africana dicitur. Itaque admiror eos, q̄ distinxerunt Africā, Asiam, Europā: inter quas nō parum est differentiæ. Siquidē Europa lōgitudine q̄dem cęteras assequitur, latitudine vero nō videtur mihi cōparari digna. Nā Africa seipsam mōstrat circunfluā mari esse, excepto duntaxat vbi Asiæ cōtermina est, Neco Ægyptiorū rege, eorū quos nouimꝰ primo in hoc demōstrādo. Is postq̄ destitit à deprimēda fossa, à Nilo ad Arabicū sinū misit nauib. quosdam Phœnices, p̄cipiēs vt transuecti columnas Herculeas penetrarēt ad septentrionale vsque mare: atq; ita ad Ægyptū remearēt. Phœnices igitur è rubro mari solutes, abierunt in mare australe: q̄ postq̄ autumnus aduenerat, applicitis ad terrā nauib. sementē faciebāt: vt assiduè Africani legerēt, ac messem expectarēt. Deinde messo frumēto nauigabāt. Ita biennio cōsumpto ad Herculeas columnas, anno tertio declinantes in Aegyptum remearunt, referētes q̄ apud me fidem nō habent, forte apud aliquem alium: ꝓtereuntes Africam, ſe habuisse solem ad dextrā. Atque hunc in mo-

Argis, Opis.

Lucinæ tributum.

Olen Lycius.

Ceiorum cœnaculū

Abaris fabula.

Orbis partitio.

Asia.

Europa.

Phœnices ad Africā cognoscēdam missi.

dum Africa primum eſt cognita. Secundo loco fuêre Carthaginiẽſes, q̃ dixerunt quẽ dã Sataſpẽ, Teaſpis filium, virum Achæmenidẽ, qui Africã nõ pernauigauit cum eſſet ad hoc ipſum miſſus: ſed tum nauigatiõis lõgitudine, tum terrę ſolitudine deterritus retrò redijt, nõ impleto labore, quẽ ei mater iniunxerat. Etenim vitiauerat filiã virginem Zopyri, filij Megabyzi, quem ob hãc cauſam à Xerxe rege ſuffigendum cruci mater ſua q̃ fuerat Darij ſoror, liberauit: q̃ diceret ſe maiõ illi ſupplicium irrogaturam, q̃ rex pararet. Quippe neceſſe ei fore, pernauigare oẽm Africã, dum peruenire ad Arabicum ſinum. His annuente Xerxe, Sataſpes in Ægyptum abijt, ſumptaq́; illinc naue ac ſocijs, nauigauit ad columnas Herculis: quib. tranſmiſſis, circumuectus Africę ꝓmõtorium, noĩe Syloes, in meridiẽ curſum tenebat. Emenſusq́; permultũ maris intra cõplures menſes, cũ aſſiduè pluri tẽpore opus eſſet, cõuerſo curſu in Ægyptũ redijt. Et illinc ad regẽ Xerxẽ regreſſõ, aiebat ſe in ꝑternauigãda remotiſſima ad q̃ierint ora, vidiſſe hoĩes puſillos, Phœnicea vtentes veſte, q̃ quoties ipſi terræ nauim applicarẽt, ad mõtes ſe fuga proriperent relictis vrbibus. Ipſos aũt illos ingreſſos nihil iniurię in tuliſſe, pecora tm̃ illinc excepiſſe. Quod aũt totã Africã nõ pernauigaſſent, hãc cauſã afferebat, q̃ nauigium vlterius procedere nõ poſſet, ſed retinereẽ. Hunc Xerxes negãs locutum vera, q̃ certamen ſibi propoſitum nõ exoluiſſet, in crucem ſuſtulit, irrogata quã deſtinauerat pœna. Huius Sataſpis eunuchus audita dñi nece, Samum cum magna pecunia profugit, quã Samius quidã interuertit. Eius nomen cum ſciã, tñ volens obliuiſcor. Aſię bona pars à Dario inueſtigata eſt. Is cupidus cognoſcẽdi vbinã Indus (qui ſecundus oĩm fluminũ crocodilos ꝑſtat) mare influat, miſit nauib. cũ alios quoſdã, quos uera renũciaturos cõfidebat, tũ Scylacẽ quendã Caryandem. Illi à Caſpatyro urbe, & à terra Pactyia ꝓfecti, ſecundo flumine aurorã verſus atque ſolẽ oriẽtem nauigãtes in mare: dehinc per ipſum mare, triceſimo demum menſe tenuerunt eum locũ, vnde rex Ægyptiorũ eos Phœnices, quos anteà dixi, miſerat ad Africã ꝓnauigãdam. Poſt horum pernauigationẽ Dariõ Indos ſubegit, & eo mari potitõ eſt. Ita Aſiã (ꝓter eam q̃ orientem ſolẽ ſpectat) cõpertum eſt parem Africę eſſe. Europa à nemine inueſtigata eſt, neque quà ad orientẽ, neq; quà ad aquilonem vergit, an mari claudat. Lõgitudine tm̃ cognoſciꝫ ad vtrãque accedere. Neq; poſſum cõiectura colligere, vnde ſit: & cũ vna ſit terra, trifaria ſint ei noĩa indita è mulierũ cognominib. eiusq́; fines ponant Nilõ fluuius Aegyptiacus, & Phaſis Colchidicõ. Alij aiũt eſſe fines Tanaim & Męotidẽ, fretũque Cimmeriũ: ſed negãt ſe audiſſe noĩa eorũ, q̃ hæc diſtinxerũt, & vnde noĩa impoſuerint. Iã em̃ Libya quidem. i. Africa, à pleriſque Græcorum fertur ſortita nomẽ à Libya quadã muliere indigena. Aſia verò ab vxore Promethei: quanq̃ Lydi hoc ſibi nomẽ vendicãt, aſſerentes ab Aſio Manei filio Aſiã appellatam, nõ ab vxore Promethei. Vnde & Sardib. familiam quandam eſſe vocatam Aſiadem. Europa aũt neque an ſit mari circunflua, neque vnde hoc nomẽ acceperit, neque q̃s noĩs auctor extiterit, ab aliquo mortaliũ cõpertũ eſt, niſi quod dicimus ab Europa *Tyria nomẽ accepiſſe regionẽ: nec antè, ſicut cæteras nomẽ habuiſſe. Tm̃ illã ex Aſia fuiſſe cõſtat, neq; in hãc cõmeaſſe terrã q̃ nũc à Gręcis vocaẽ Europa, ſed è Phœnice tm̃ in Cretã, & è Creta in Africã. Hæc hactenõ de his dicta ſunt. Nã q̃ ſentimõ de his, hæc dicimus. Põtus Euxinus, in quem Darius fecit expeditionẽ, nationes exhibet oĩm imperitiſſimas, Scythica duntaxat excepta. Nullius em̃ natiõis corũ q̃ ſunt intra Põtum, aut aliquid ad ſapiẽtiã ꝓtinẽs, proferre poſſumõ, aut aliquẽ virum pro erudito habitũ nouimus, ꝓter Scythicã gentẽ & Anacharſim. In gente Scythica ex omnib. humanis negocijs vnũ maximum, quantũ nos ſcimus, excogitatũ eſt. Nã cætera nõ admiror. Quod maximũ ab eis excogitatũ. i. vt neq; quiſpiã qui ad eos ſe cõtulerit, aufugere: neq; ipſi capi poſſint, aut ne inueniri q̃dẽ, ſi nolint, atq; deꝑhẽdi. Siquidẽ nullæ ſunt eis vrbes, nulla mœnia extructa. Domos ſecũ ferũt ſinguli: equeſtresq́; ſunt ſagittarij, nõ panevictitãtes, ſed ex pecoribus: pro domib. plauſtra habẽtes: quidni, imbelles alioqui futuri, & ad dimicandũ inhabiles? Hæc ſunt ab eis inuẽta, cũ opportunitate terrę, tũ fluminũ beneficio. Nam hæc terra cum ſit campeſtris, ſua ſpõte vliginoſa eſt & humida,

Zopyri filia.

Sataſpes cruci ſuffixus.

Indi à Dario ſubacti.

Aſia.

Europa.

Libya vnde.

Aſia vnde.

Europa vnde appellata.

*Aliter. Syria.

Pontus Euxinus.

Anacharſis.

Scytharũ mores.

eam-

eāque interfluūt flumina nō multò pauciora numero, q̄ in Aegypto foſſę. Quorum quæ ſunt celeberrima, & à mari nauigabilia, ea recēſebo. Iſter quinque oſtia habens, poſt hūc Tyres, & Hypanis, & Boryſthenes, & Pāticapes, & Hypacyris, & Gerrhus, & Tanais. Hi horſū fluunt. At Iſter, oīm quos nouimus fluuiorū maximus, ſemp ſibi ipſi par, tā ęſtate q̄ hyeme, fluit ab Heſperio, primus oīm q̄ ſunt in Scythia. Ob id oīm maximus, q̄ alij in eū influūt q̄ ipſū ingentē reddūt, p Scythiā delapſi numero quinque. Vnus quē Porata Scythę appellant, Greci Pyretō, alter Tiarātus, tertius Ararꝰ, quartus Napares, quintus Ordiſſus. Horū primo loco dictus, fluuius magnus eſt, ad auroră fluens, cū Iſtri aqua cōmunicat. Minor eſt Tiarantus, ad heſperū magis vergens. Inter quos cęteri fluentes, Ararus, Naparis, & Ordiſſus, in Iſtrū infunduntur. Hi ſunt vernaculi Scythiæ amnes, q̄ illum augent, in quem etiā euoluuntur. Ex Agathyrſis q̄dem fluens vnus, Maris: ex Hæmi verò iugis tres alij ingentes ad aquilonē ventū, Atlas & Auras, & Tibeſis. Per Thraciā verò & Crobyzos Thraces, Athres, & Noas, & Atarnes. Et ex Pæonijs ac mōte Rhodope, mediū interſcindēs Hęmū, Cius. Quin ex Illyris in aquilonē tendēs Angrus, planitie Triballiā interfluēs, Brongū intrat, Brongus Iſtrum. Ita vtrūque p ſe magnū Iſter excipit. Præterea ex Vmbricorum regione Carpis, & alius ad ventum aquilonē Alpis in Iſtrum exeūt. Oēm em̄ Europam Iſter emetitur (ſumpto ex Celtis initio, qui oīm in Europa ad ſolis occaſū extremi ſūt poſt Cynetas) totāque pmenſus Europā, ex trāſuerſo ingreditur Scythiā. His quę dixi fluminibus, & alijs aquas ferentibus, Iſter fit oīm maximus. Quod ſi alterius cū alterius aqua cōparetur, pfectò Nilus copia aquę añcellit, q̄ in eum nullus neque fluuius neque fons ingrediens, ad incremētum aquę confert. Quod autē Iſter ſibi ſemp par fluit, tā ęſtate quàm hyeme, ob id fit (vt mihi videtur) q̄ hyeme eſt, quantus eſt, aliquantulo maior quàm ſua natura fert. Nā p hyemē paululū in ea regiōe pluit, ſed vbique ningit: æſtate verò nix, q̄ ſub hyemē decidit pmulta, vndique in Iſtrum liquefacta dilabitur, eumque implet, nec ipſa ſolū, ſed cū ea imbres multi atque vehemētes. Quippe p æſtatē pluit, quo tpe quāto plus aquæ ſol ad ſe attrahit quàm hyeme, tāto plus aquæ cū Iſtro miſcetur æſtate quàm hyeme. Ita cùm paria faciat Iſter datis aquis & acceptis, fit vt ſemper videatur ſibi eſſe ſimilis. Ex fluminibus ergo quę apud Scythas ſunt, vnū eſt Iſter. Poſt hunc Cyres, q̄ ab aq̄lone meās, ortū trahit ex ingēti palude, q̄ Scythicā terrā à Nebride ſeparat. Ad oſtiū huius incolūt Gręci, q̄ Tyritę vocāt. Tertium flumē eſt Hypanis, ex Scythia veniēs, & ex magna palude pfluēs, circū quā paſcūtur equi ſylueſtres cādidi, rectęq; vocāt hæc palus mater Hypanis. Ex hac igitur ortus Hypanis, fluit ferè quinq; dierum nauigatiōe, anguſtus, & adhuc dulcis, ſed mox quatuor à mari dierū nauigatiōe ſanè q̄ amarꝰ, ppter amarū qui in eū fluit, fōtē: adeò inq̄ amarū, vt cum ſit exiguꝰ magnitudine, tñ ficiat Hypanī flumē, in paucis magnum. Eſt autē hic fons in finib. regiōis Scytharū Aratorū & Alizonū, eodē noīe quo locus vnde emanat, Scythica lingua Amarāpeus. i. ſacrę vię. Apud Alizonas cōtrahūt terminos ſuos Tyres & Hypanis, mox deinde in diuerſum abeūtes, mediā intercapedinē laxāt. Quartus fluuius eſt Boryſthenes, ſecundū Iſtrū oīm maximus, & nra ſentētia, nō modò Scythicorū fluuiorū lōgè huberrimus, ſed etiā cæteris huberior, ꝑter Ægyptium Nilum, cum quo nō licet alium cōparare. Cęterorum huberrimus eſt Boryſthenes, paſcua pbēs amœniſſima, & accōmodatiſſima pecoribus, necnō optimorū ac ſingularium affatim piſcium, idē ad potādum ſuauiſſimus, liquidus inter turbidos fluēs, iuxta quē ſemētis optima fit, & herba nō ſatiua, etiā altiſſima. In cuius quoque oſtio ingens vis ſalis ſua ſpōte cōcreſcit. Præbet idem ingentia cete ad ſalſurā, ſpinis carentia, quæ antacæos appellant. Alia ꝑterea pſtat admiratione digna. Quadraginta dierum nauigatiōe vſq; ad locum noīe Gerrhum, cognoſcitur ab aquilone fluere. Superiora per q̄ fluit, nemo hoīm eloqui poteſt. Apparet tñ fluere per ſolitudinem ad Scytharum agricolantium plagam. Nam hi Scythæ decem dierum nauigatione accolunt hoc flumen. Cuius tantum ac Nili fontes, nec ipſe poſſum, nec vllum Græcorum reor poſſe dicere. Idem cùm ad mare aduentat, Hypanis cum eo miſcetur: eodē

Fluminia Scythiæ.

Noas.

Triballia planities.

Celtæ.

Iſter ſemper par.

Equi ſylueſtres cādidi.

Aratores Scythæ. Alizones.

Boryſthenes.

Sal ſua ſponte cōcreſcens.

Nili fontes.

Cereris delubrum.

in loco mare irrumpens. Quod inter hos amnes in confluentem tendentes Intercapedinis eſt, Hyppoleo ꝓmontorium vocitaꝫ, vbi delubrũ Cereris extructũ eſt. Vltra quod delubrũ ſub Hypani incolũt Boryſthenitæ. Hactenus q̃ ab his fluuijs. Poſt hos alius, q̃ quinto eſt, noĩe Pãticapes, & ipſe ab aquilone fluẽs, atq; è palude. Inter quẽ & Boryſthenẽ incolũt Scythæ agricolatores. Idẽ in Hylæã ingredit, qua trãſmiſſa, Boryſtheni immiſcet. Sexto eſt Hypacaris, q̃ è palude manãs, mediosq; Scythas pecuarios influẽs, in mare voluit, iuxta Carcinitim oppidũ, ad dexterã coërcẽs Hylæã, & curſũ, q̃ dicit Achillis. Septimus eſt Gerrhus, nomẽ à loco obtinẽs, q̃ è Boryſthene dirimit circa ea loca, apud q̃ Boryſthenes cognoſcit: cui loco nomẽ eſt Gerrho, diſterminatq; regionẽ Scytharũ pecuariorũ ac regiorũ. Et dũ in mare fluit, in Hypacarim dilabit. Octauus eſt Tanaïs, q̃ ſuperiꝰ è vaſta palude ꝓfluẽs, in aliã vaſtiorẽ diffundit, noĩe Mæotĩ, q̃ diſcludit regios Scythas à Sarmatis. In hunc Tanaïm alius influit, noĩe Hyrgis. Ita Scythæ celeberrimis amnibꝰ muniti ſunt. Gramen qđ in Scythia germinat, oĩm q̃ nos nouimus germinũ aridiſſimũ eſt, quod ita ſe habere diſſectis pecoribꝰ licet diſcernere. Et ea quidẽ q̃ maxima ſunt, ita apud eos abundãt. Cæteri eorũ mores hũc in modũ ſunt inſtituti. Deorũ hos ſolos ꝓpiciantur: Veſtã ante oẽs, deinde Iouẽ ac Tellurẽ, exiſtimãtes Tellurẽ Iouis cõiugẽ eſſe. Poſt hos Apollinẽ, & cæleſtẽ Venerẽ & Martẽ, & Herculẽ. Hos cuncti Scythæ deos arbitrant. Sed q̃ regij Scythę vocãtur, etiã Neptuno ſacrificãt, appellãtes Veſtã lingua ſua Tabiti, Iouẽ Papæũ, mea ſentẽtia rectiſſimè: Tellurẽ Apiã, Apollinẽ Oetoſyrũ, cæleſtẽ Venerẽ Artimpaſam, Neptunũ Thamimaſadẽ. Simulacra & aras & delubra faciẽda nõ putãt, ꝓterq̃ Marti. Idẽ ſacrificiũ prorſus apud oĩa tẽpla fieri, eodẽ modo eſt inſtitutũ, qui talis eſt: Victima ipſa primoribꝰ implicita pedibꝰ ſiſtitur, cuius à tergo ſtãs immolator, amota in primis infula, pecudẽ ferit, eaq̃; cõcidente deũ inuocat, cui illã mactat: deinde circundat laqueum collo, tũ iniecto baculo circũducit, hoſtiãq̃; ſtrãgulat nõ incenſo igni, nõ votis nuncupatis, nõ ſumptis libamentis: ſed vbi pecudẽ ſtrãgulauit, eiq̃; pellẽ detraxit, ad coctũrã ſe cõuertit. Verùm cùm Scythica regiò lignorum ſit admodũ inops, hoc ab illis ad carnẽ coquendã excogitatũ eſt: Vbi victimã pelle denudarunt, denudãt oſſa quoque carnibꝰ, dehinc illas in lebetes eius gentis, Lesbijs crateribꝰ aſſimiles, niſi q̃ ſunt multò capaciores, inijciunt. Subiectis atq; ſuccẽſis oſſib. hoſtiarum, coquunt. Si autẽ nõ adfuerit lebes, oẽs carnes hoſtiarum in aluos illarum, & cũ aqua cõmiſcẽt, atq; oſſa ſuccẽdunt. Quibꝰ pulcherrimè ardẽtibꝰ, & aluis facilè capiẽtibus carnes oſſibꝰ ſeparatas, ita fit, vt bos ſe ipſe coquat, & itẽ cętera pecora immolata, ꝓ ſemetipſum quodque elixum fit. Coctis carnibꝰ, is q̃ immolauit, earum atque inteſtinorum libamenta ante ſe porricit. Immolãt autẽ cùm alia pecora, tum ꝑcipuè equos. Et alijs q̃dem dijs hunc in modum & alias pecudes immolãt. Marti verò ſic priſco ritu apud quoſq; tale extruit tẽplum: Sarmẽtorum faſces aggerunt triũ in lõgum latumq̃; ſtadiorũ, minoris tñ ſublimitatis, deſuper quadrata planicies efficitur, tria latera ꝓrupta ſunt, quartũ accliue, ꝓ quod aſcendatur. Eo quotãnis cõparãt 150. plauſtra ſarmẽtorũ. Nã ſemper ꝓpter cæli tẽpeſtatẽ illa marceſcunt. Sub hoc aggeſtu ferreus Acinacis, q̃ ſingulis vetuſtus eſt, ſtatuitur. Idq̃; eſt Martis ſimulacrum, cui annuas hoſtias offerunt cùm aliorũm pecorum, tum equorum, & plus huic Acinaci q̃ cæteris dijs. Ex captiuis centeſimum quenque immolãt, nõ eodẽ quo pecora modo, ſed diuerſo. Nã vbi eorum capitibꝰ vinum libauerunt, ipſos ad quoddã vas mactãt: dehinc eiſdẽ in cõgerie ſarmẽtorum ſublatis, Acinacẽ cruore ꝓfundunt. Hæc q̃dẽ ſupra cõferunt, inferius autẽ ad tẽplũ illa faciunt. Virorum interemptorũ oĩes humeros dextros ꝑcidunt, quos vnà cũ manibus in aërem iaciunt, quocunq; deciderit manus, ibi iacet, & ſeorſum mortuus. Cæteris deinde ſolennibꝰ cõfectis, abeunt. Et ſacrificia q̃dem hæc ab eis ſunt inſtituta. Sues ꝓ nihilo putãt, quos nec alere oĩnò in ſua regione volunt. q̃ verò ad bellum attinent, hunc in modum ſunt ab eis cõparata. Quem primùm virum ceperit vir Scytha, eius ſanguinem potat: quoſcunque in prælio interemerit, eorum capita regi offert. Nam capite allato, fit prædæ quamcunque ceperit particeps, alioqui expers. Ca-

Scythæ agricolatores.

Achilleius curſus.

Tellus dea. Venus cæleſtis. Veſta.

Victimæ cædendæ ritus.

Scythia lignorum inops.

Coquendi modus citra lebetẽ.

Martis ſimulacrum Acinacis.

Sues apud Scythas. Scytharũ mos in hoſtes.

put

put hoc modo p̃cidit. In orbẽ illud amputat circa aures, verticeq́ue ſumpto excutit, deinde pellem detrahit: & vbi ſicut bouis coriũ manib. molliuit, tanq̃ mantile poſſidet, eaq́ue & habenis equi ſui appẽſa gloriatur: qualia mãtilia quiſque vt plurima habeat, ita vir iudicat̃ p̃ſtantiſſimus. Sunt multi quoq;, qui coria hæc humana tanq̃ brutorum cõſuant, quib. ꝑ amiculis induãtur. Multi etiã cęſorum hoſtiũ manus dextras cũ vnguib. excoriant, eisq́; opercula pharetrarũ integũt. Eſt aũt inter oĩa coria humanũ ferè & craſsũ maximè & cãdore ſplendidũ. Multi totos hoĩes excoriatos, & ſuꝑ ligna extẽtos, ſupra equos circũferũt. Hęc ab illis in mores ſunt recepta. Nõ tñ de oĩm, ſed de inimiciſſimorũ capitib. hoc faciũt, vt illud q̃ſq; infra ſuꝑcilia reciſum ꝑſus exẽ terẽt: & crudo tñ bouis corio, ſi pauꝑ ſit: ſin diues, nõ modò exterio inducat bouino corio, verũ etiã interio inauret, & ſic vterq; ꝑ poculo vtatur. Idẽ agunt de domeſticis, ſi inter eos extiterint diſcordiæ, dũ apud regẽ victoria ſunt potiti. Hæc capita hoſpitibus, q̃ ad eos veniũt viri alicuius exiſtimationis, exhibẽt: referuntq́; illos, cũ eſſent domeſtici, & ad pugnam laceſſiſſent, ab ipſis eſſe ſuperatos, id ſtrenuitatis loco ponẽtes. Semel quotannis ſinguli regionũ principes miſcẽt vinũ crateri: de quo Scythę oẽsho ſtiũ homicidę bibũt, nemo guſtat̃ q̃ nihil p̃clari operis ediderit, ſed ſine honore ſeorſũ ſedet: q̃ res apud eos maximæ eſt ignominiæ. Qui verò cõplures cædes fecerũt, hi duob. pariter quos hñt calicib. potant. Apud eoſdẽ permulti ſunt vaticinatores, qui cũ plurib. virgis ſalignis diuinant, ad hunc modũ: Grandes virgarũ faſces cùm attulerũt, humi poſitos diſſoluũt, ac ſeparatim ponẽtes illarũ ſingulas vaticinanr̃: Atq; hęc dicẽdo, viceuerſa virgas prehendunt, ac rurſus ſigillatim cõponunt. Hæc eſt illis tradita à maiorib. diuinatio. Sed Enaries, qui ſunt androgyni, aiũt ſibi à Venere traditã diuinationẽ, tiliæ frõde vaticinantes. Tiliã vbi quis trifariam ſciderit, digitis ſuis eam implicando ac reſoluẽdo tractat, atq; hunc in modũ vaticinantur. Horũ tres maximè ꝑbatos accerſit rex quoties ægrotat: cui iſti ſemper ferè dicũt hunc aut illũ ciuem (nominant aũt hoĩem de quo loquunt̃) peieraſſe, iurantẽ, per regiũ ſolium. Eſt autẽ Scythis mos plerũq; iurãdi per regiũ ſoliũ, cùm maximũ volunt interponere iuſiurandũ: protinusq́; is quẽ dixerint peieraſſe, adduct⁹, cõſequitur ſciẽtia diuinandi, tanq̃ cõperto falsò deieraſſe per regiũ ſolium, & ob id regẽ ægrotare. Si ille inficiatus ſe negat peieraſſe, atq; rẽ grauiter fert, rex duplũ vaticinorũ accerſit. Qui inſpecta diuinãdi ratiõe, ſi & ipſi hoĩem periurij cõuicerint, ſine mora caput excidũt: eiusq́; facultates inter ſe partiunt̃ primi vaticini. Sin verò illi, qui ſuperuenerũt, vaticini hoĩes abſoluerint, alij atq; alij p̃ſto ſunt: quorũ ſi plures abſoluerint, decernit̃ primis illis vaticinis eſſe perundũ, eosq́; hũc in modũ necãt: Plauſtrũ cõcameratum vbi ſarmentis referſerũt, bobusq́; iunxerũt, vaticinos pedib. implicatis, & manib. poſt tergũ reuinctis, atq; ore obſtructo, extẽdunt in medium ſarmẽtorũ: incẽſisq́ue ſarmẽtis territãdo agitãt boues. Quorũ boum multi cũ vaticinis cõcremãtur, multi ambuſti vtique cremato plauſtri temone aufugiunt. Hoc, quẽ dixi, modo vaticinos cõburunt, etiã ob alias cauſas, appellãtq́ue falſos vaticinos. Sed quos morte rex afficit, eorum ne liberos quidẽ relinquit, ſed vniuerſos mares interficit, fœminis nihil leſis. Fœdera cũ quibuſcunq; ineũt Scythę, hoc modo ineunt: Infuſo in grãdẽ calicẽ fictilẽ vino, cõmiſcẽt eorum ſanguinẽ, qui feriunt fœd⁹, percuſſorum cultello aut inciſorũ gladio aliquãtulum corporis. Deinde in calice tingunt acinacẽ, ſagittas, ſecurim, gladiũ. Hęc vbi fecerunt, ſeſe multis verbis deuouẽt: poſtea vinum epotãt, nõ modò ij, qui fœdus fecerunt, ſed etiã comites hi, qui ſunt maximæ dignitatis. Regum ſepulcra apud Gerrhos ſunt, vbi Boryſthenes iã nauigabilis eſt. Ibi cum rex eorũ deceſſit, ingentẽ ſcrobẽ effodiunt formaquadrata. Hoc vbi ꝑpararunt, accipiunt mortuũ corpore incerato, aluo euulſa atque expurgata, q̃ ſilere cõtuſo & thymiamate, apijq́; ſemine & aniſi cũ expleuerũt, reſuũt rurſ⁹, impoſitũq́; plauſtro cadauer, ad aliã gentẽ ferunt. Quod q̃ excipiũt, eadẽ agunt q̃ regij Scythę: aurẽ decidunt, crinẽ circuntõdẽt, brachia circũcidunt, frõtẽ naſumq́; cõſuciãt, ſiniſtrã manum ſagittis traijciunt. Poſtmodũ regis cadauer carpẽto ferunt

Mantilia Scytharũ.

Coria humana.

Homicidę familiariũ ſeditioſorum habẽtur ſtrenui

Vaticinatores, cum ſalignis virgis diuinantes.

Scytharũ iuſiurandum.

Vaticinorum falſorum pœna.

Scytharũ fœdera.

Regum ſepulchra.

Luſtratio, regij cadaueris.

ad

ad aliã gentem, cui imperitant. Sequunt aũt eos ij ad quos prius venerũt. Postquam mortuũ circunferentes, perlustrarũt oẽs, ventũ est ad Gerrhas, q̃ gens extrema est eorũ imperij, & in qua est sepultura. Deinde postquã mortuũ super torũ in loculo posuerunt, hastis hinc atq; hinc defixis, desup ligna disponunt: deinde pallio cõtegunt.

Sepulcra regũ Scytharum.

In reliqua loculi spatiositate aliquã eius pellacum strãgulatam sepeliunt, & eum qui vina miscebat, & cocum, & equi agasonem, & ministrũ, & qui erat à nuncijs, necnon equos, & aliarum rerum oĩm primitias, quinetiam phialas aureas. Nam argenteũ aut æreum nihil in vsu habent. His actis, humum certatim atq; auidè inijciunt, cupientes tumulum quãmaximum efficere. Circũacto anno, rursus hoc agunt: E famulis regis intimos sumunt. Sunt autem famuli regum ingenui Scythæ, & quos ipse rex iusserit. Nam nullus venalitius ei ministrat. Horum ministrorum quinquaginta cùm strãgulauerunt, ac totidem præstantissimos equos, eductis intestinis, expurgatis paleis implent ac consuunt. Et vbi dimidiũ orbis rotę super duo ligna resupinatum statuerint, alterumq; dimidiũ super altera duo ligna, & item alia multa huiuscemodi defixerint, tum super equos imponunt, crassis tignis in longum ad ceruicem vsque traiectos, ita vt priores orbes sustineant armos equorum, posteriores verò iuxta femora suscipiãt vteros, vtrisque cruribus supernè pendentibus. Equos infrenant, eorúmque habenas ad palos extentas alligant. Dehinc super eorum singulos statuũt, singulos quinquaginta iuuenum strãgulatorum, hunc in modum: Vnicuique eorum rectum stipitem per spinam ad ceruicem vsque transfigunt: quod inferius stipitis extat vltimum, infigũt tigno illi, quo equus transiectus est. His equitibus sepulchro circũpositis abeunt. Hunc in modũ reges sepeliunt. Alios aũt Scythas cũ decesserũt, proximi quiq; in plaustris collocatos ad amicos circunferũt. Eos singuli amicorũ excipientes, epulum cadauer comitantibus præbent tam propinquis q̃ cæteris. Ad hũc modum quadraginta diebus priuati homines circumaguntur: dehinc humantur, tali tamen ratione priusquam purgati: Vbi caput exinaniuerunt, abluerunt q̃, circa corpus ita agunt: Tria ligna statuunt mutuò inclinata, circa hæc prętendunt lanea pilea, quãmaxime possũt constipantes, & in scapham, in medio lignorum pileorumq; positam, lapides conijciunt ex igne candentes. Nascitur autem apud eos cannabis lino similima, præterquam crassitudine ac magnitudine. Sed quàm nostra est multò prętantior, vel sua spõte nascẽs, vel sata: ex qua Thraces vestimenta conficiunt, lineis similima: quę nisi quis admodũ terat, linea sint an cannabacea, nõ queat dignoscere: & qui nõ viderit cannabem, existimet lineum esse vestimentum. Huius cannabis sumptum semen Scythæ sub pileis occulunt, supra lapides igne candentes: vnde fit thymiama, tantum reddens vaporẽ quantum apud Græcos nullum thuribulũ reddit. Hoc odore stupentes Scythæ, eiulant, quod apud ipsos loco lauacri est. Neq; eĩm lauãt oĩnò corpus, sed vxores eorum infundentes aquã, corpora ad lapidẽ aliquem scabrũ conterunt cypresso & cedro & thuris ligno. Deinde perfrictum corpus cũ intumuerit, illud faciemq; medicamentis oblinunt. Id eas simul bene olentes facit, simul postero die, medicamentis amotis, mundas ac splendidas. Externis hi ritibus vti magnoperè cauent, ne mutuò quidem inter se: sed Græcorum præcipuè, vtique posteaquam deprehenderunt Anacharsim, & deinde iterum Scylem. Siquidem Anacharsis cùm multum orbis terrarum cõtemplatus esset, & multum in sapientia profecisset, eam ad mores Scytharum pertulit. Is dum in Hellespontum nauigãs peruenisset Cyzicum, vouit matri deorum (offendit enim Cyzicenos eius diem festum magnifico sanè apparatu celebrantes) si saluus sospesque domum reuertisset, sacrificaturum se eodem ritu, quo Cyzicenos sacrificantes vidisset, & peruigilium noctis instituturum. Cùm abijsset in Scythiã, venit ad locum qui dicitur Hylæa, iuxta Achillis cursum sita, vbique omnifarijs arboribus referta. In hanc abstrudens se Anacharsis, omnem festi ceremoniam deæ persoluit, tympanum tenens, exutisque simulacris. Hæc eum agentem quidam Scytha animaduertens, indicium detulit Saulio regi. Rex cùm & ipse cõtulisset se eò, & Anacharsim ea faci-

Argẽtum atque æs Scythæ in vsu non habent.

Famuli regum Scytharum.

Funerum lustratio apud Scythas.

Thracũ vestimenta cannabacea.

Thymiamatis genus.

Scylea.

Achillis cursus.

facientẽ inſpexiſſet, excuſſa ſagitta, necauit. Et nunc ſi quis de Anacharſi interrogat, Scythæ negant ſe nouiſſe hoïem, ob id, q; in Gręciam peregrinatus eſt, externosq; ſit mores ſectatus. Vt verò ego audiui ex Timne Spargapithis tutore, fuit patruus Indathyrſi Scytharum regis, filius Gnuri, nepos Lyci, proneposSpargapithis. Itaque ſi ex hac familia extitit Anacharſis, conſtat eum à patruele fuiſſe interemptum. Indathirſus enim fuit filius Saulij, Saulius autem fuit, qui Anacharſim interemit. Quãquam & aliud quiddã Peloponnenſes audiui referẽtes, Anacharſim ab rege Scytharũ miſſum, Græciæ factũ eſſe diſcipulum, & cùm rurſus rediſſet, dixiſſe ad eum qui ſe miſerat, cũctos Gręcos eſſe in oĩa ſapiẽtia occupatos, Lacedæmonijs exceptis, q ſoli rationẽ haberent dandi & accipiẽdi prudenter. Verũ hęc narratio aliter ab ipſis Gręcis fi-cta eſt. Hic igit̃ vir (quẽadmodũ antea dictum eſt) mortem oppetijt, & ipſe quidẽ ita egit propter externos ritus, & Græcorum conſuetudinẽ. Multis aũt ſanè annis poſtea interiectis, ita paſſus eſt Scyles, Aripithis filius. Etenim Aripithes Scytharum rex, cùm alios filios multos, tũ Scylẽ ſuſtulit ex vxore Iſtrina, haudquaq̃ indigena, q̃ filiũ Græcam linguã literasq́ue edocuit. Interiecto deinde tẽpore, Aripithe per dolũ occiſo à Spargapithe Agathyrſorum rege, Scyles regnum ſuſcepit, & vxorẽ patris, nomine Opœã. Erat autẽ Opœa hæc ciuis, ex qua erat Aripithi filius Oricus. Scyli regnũ Scytharum obtinenti, Scythicus tamen viuendi mos nihil ꝓrſus cordi erat, ſed Græcus, in quo fuerat imbutus à puero. Ideoq́ue multò magis ad hunc exercendũ ſe conuertebat. Vtique tũ ad vrbẽ Boryſthenitarum Scythicum ducebat exercitum. Boryſthenitæ autem ſe à Mileſijs aiunt eſſe oriundos. Ad hos quoties Scyles veniebat, relicto in ſuburbanis exercitu, ipſe muros ingreſſus portas obſerabat, depoſitaq; Scythica ſtola, Græcum ſumebat veſtimentum, & eo indutus per forum ſpatiabatur, nullo neque ſatellitum, neque populi comitatu, appoſitis q portas cuſtodirent, ne quis Scytharum cerneret eũ geſtantẽ huiuſmodi ſtolã, & cùm cæteris Græcorum inſtitutis vtebatur, tum in faciendis deorũ ſacris. Et cùm ibi tempus menſtruũ, aut amplius triuerat, abſcedebat, induta ſibi Scythica ſtola. Idq́ue ſæpenumerò faciebat, extructis ſibi ædibus illic, & vxore illinc accepta. Sed cùm foret ei malè euenturum, ex hac occaſione malè euenit. Affectanti ei Dionyſium Bacchanalem initiari, ac hoſtiã initiationis iamiã ſumpturo in manibus, oblatũ eſt ingens oſtentum. Erant ei in vrbe Boryſthenitarum circum ædes ſuas, quarum paulò antè habui mentionẽ, magnas atque magnificas, è lapide candido ſphynges & gryphes ſtãtes. In has ędes deus fulmẽ iaculatus eſt, totæq́ue deflagrauerũt. Scyles nihilominus initiationẽ peragit. Enimuero Scythæ Græcis probro dant bacchanandi cõſuetudinẽ, negãtes eſſe credibile deum inueniſſe, quo hoïes ad dementiã adiganẽ. Poſteaquã Bacchanalibus ſacris initiatus eſt Scyles, quidã Boryſthenitarũ Scythis indiciũ detulit, inquiẽs: Vos quidẽ Scythæ nos irridetis, quod Bacchanalia agamus, quodq́ue nos deus occupet. At nunc deus hic veſtrum quoque regẽ occupauit. Nã Bacchanalia exercet à deo in demẽtiã actus. Quòd ſi mihi non habetis fidẽ, ſequimini me rẽ vobis oſtenſurũ. Primores Scytharũ hominẽ ſecuti ſunt, quos Boryſthenita ille deductos clanculum in turri collocauit. Vbi affuit Scyles cum thyaſo, id eſt, cum choro illo, bacchabundus, Scythæ eo conſpecto, rem ingentis calamitatis eſſe duxerunt, digreſſiq́ue, ea quæ viderãt, omni exercitui indicarũt. Poſt hæc vbi ad lares ſuos redijt Scyles, defecerunt ab eo Scythæ, delecto fratre eius Octamaſade, ex filia Teris genito. Scyles cognito quid de ſe fieret, & quam ob cauſam, profugit in Thraciã. Id cùm audiſſet Octamaſades, cum exercitu aduerſus Thraciam cõtendit, cui ad Iſtrum progreſſo, Thraces occurrerunt. Et dum conflicturi erant, Sitalces ad Octamaſadem miſit caduceatorem, cum his mandatis: Quid opus eſt inter nos tentare fortunã? Tu quidẽ ſororis meæ es filius, ſed habes germanum meum, quem ſi mihi reddideris, ego viciſſim Scylem tradam tibi. Ita neque tu, neque ego periclitabor exercitu. Frat autem apud Octamaſadem frater Sitalcis ab eo profugus. Hanc à Sitalce oblatam conditionem Octamaſades accepit, reddi-

Anacharſis cædes.

Scyles inſtitutus Græcis.

Græcis ritibus delectatur Scyles.

Dionyſij Bacchanalis ſacra.

Portentũ.

Bacchanãdi conſuetudo.

Thyaſus.

Octamaſades.

Sitalces.

redditoq; Sitalci fratre, eodemq; auunculo ſuo, Scylen recepit fratrẽ. Et Sitalces quidem recepto fratre reduxit exercitum: Octamaſades aũt eodem die caput Scyli dempſit. Adeò ſua inſtituta Scythæ obſeruant: & his qui externos ritus aſciſcunt, tales irrogant pœnas. Multitudinem Scytharũ non potui exactè indagare, cùm de eius numero varia referẽtes audiam, & permultos illos, & rurſus paucos eſſe vtiq; Scythas. Quãtum autem ſub aſpectũ meum venit, eſt inter Boryſthenẽ & Hypanim flumina locus, nomine Exampæus, cuius etiã aliquanto antea habuimus mentionem, cùm dicebam fontem in eo eſſe aquę amaræ, Hypanim in quẽ fluit, impotabilem reddentis. Hoc in loco iacet ahenũ ſexies tantũ, q̃ crater, qui eſt in oſtio Ponti, à Pauſania Cleombroti filio dedicatus, quod ſi quis non inſpexit, hunc ei in modũ declarabo: Sexcentarum eſt amphorarũ facilè capax, craſſitudine digitorũ ſex. Id aiunt indigenæ ex aculeis ſagittarũ eſſe factum. Regem enim ſuum, nomine Ariantem, cùm numerum Scytharum ſcire vellet, iuſſiſſe ſingulos Scythas conferre ſingulos ſagittarũ aculeos, propoſita morte ei qui non ferret. Ita magnã vim collatam eſſe aculeorum: & ex his aliquod confectum opus, placuiſſe ei pro monumẽto relinquere, atq; inde feciſſe id ahenũ, & in hoc Exampæo dedicaſſe. Hoc de multitudine Scytharum audiebã. Hæc regio miracula nulla habet, præter flumina cùm multo maxima, tũ numero plurima. Si quid tamen præter flumina, & magnitudinẽ campi exhibetur admiratione dignũ, id dicetur: Veſtigium Herculis oſtendunt, petræ impreſſum, virili veſtigio ſimile, bicubitali magnitudine, iuxta fluuium Tyrem. Et hoc ita ſe habet. Redeo ad eã quam ab initio inſtitueram orationem: Dario aduerſus Scythas exercitum comparanti diſſis nuncijs ad imperandum, alijs vt peditatum, alijs vt claſſem præſtarent, alijs vt Boſphorum Thracium iungerent: Artabanis Hyſtaſpis filius, Darij frater, nolebat illum vllo pacto Scythis inferre bellum, commemorans Scytharum inopiã, vtilia ſuadens. Cũ tamen non perſuaderet illi, deſtitit à diſſuadendo. Darius vbi oĩa ei in expedito fuêre, copias eduxit ex vrbe Suſis. Ibi eum Oeobazus quidã Perſa, cui tres filij erant, oẽs in militiam euntes, obſecrabat, vt vnum ſibi ex illis reliqueret: Cui Darius tanq̃ amico & modeſta obſecranti, reſpondit, ſe oẽs eius liberos relicturũ. Eo reſponſo Oeobazus magnopere lętabat, ſperãs liberos ſuos miſſionẽ habere militiæ. At ille ꝓpoſitos filijs Oeobazi iuſſit, vt oẽs eos interimerẽt. Ita filij Oeobazi, obtrũcati, illic ſunt relicti. Darius Suſis ꝓfectus, peruenit ad Boſphorũ Calchedonis, vbi pons iungebatur. Illic conſcẽſa naui tranſmiſit in inſulas nomine Cyaneas, quas Græci prius errabũdas fuiſſe aiũt. Ibi ſedẽs in templo, ſubijciebat oculis Pontum, rem ſpectaculo dignã. Nam inter oĩa maria eſt maximè admirabile. Cuius lõgitudo eſt vndecim millium ac centũ ſtadiorũ: latitudo quà latiſſimũ eſt, trium milliũ ducentorũ. Huius pelagi os latitudinis eſt quatuor ſtadiorũ, lõgitudo oris, quod eſt collũ, q̃ Boſphorus dicitur, vbi pons cõnectebatur, circiter centũ viginti ſtadia, ad Propontidẽ vſq; pertingens. Propontis aũt quingentorum ſtadiorũ eſt, mille & quadringentorũ longitudinis, influens in Helleſpontũ. ipſe Helleſpontus vbi anguſtiſſimus, ſtadijs ſeptem latus eſt, quadringentis longus, intrans pelagi vaſtitatẽ, quod Aegæum vocatur. Hæc autẽ ita dimenſa ſunt. Nauis ferè meat omninò ſeptuaginta millia paſſuum longo die, nocte vero ſexaginta. Itaq; è faucib. Põti ad Phaſim, hoc eſt enim Ponti longiſſimũ, nouem dierũ eſt nauigatio, & octo noctium, quę fiunt mille centũ ac decem millia paſſuũ, hoc eſt, ſtadiorum vndecim millia ac centũ. E Scythia aũt ad Themiſcyram, quæ eſt ſuper flumen Thermodontẽ (hic nanq; Ponti latiſſimũ eſt) trium dierũ, duarumque noctiũ eſt nauigatio, quę fiunt paſſuum trecenta ac tria millia, ſtadiorũ vero tria millia & trecenta. Hunc igitur in modũ Pontus ac Boſphorus & Helleſpontus à me dimenſa ſunt, & ſecundum ea quæ dixi, ſitum habent. Quin etiam Pontus hic paludem habet, influentem in ſe, non multò, quàm ipſe eſt, minorẽ, q̃ Mæotis appellatur, & mater Ponti. Darius ubi pontem cõtemplatus eſt, renauigauit ad pontẽ, cuius architectus extitit Mandrocles Samius. Contẽplatus itẽ Boſphorum, duos ſuper eum

cippos

Scylis mors.
Scythæ ſuorũ inſtitutorum obſeruantiſs.
Exampæus locus.
Ahenum Exampęi.
Crater in oſtio Ponti.
Herculis veſtigium.
Tyre fluuius.
Oeobazi liberi.
Darij crudele factum.
Cyaneæ.
Ponti amplitudo.
Boſphor.
Propontis.
Helleſpontus.
Themiſcyra.
Męotis.
Mandrocles.

cippos erexit è candido lapide, literis inciſis, vnum quidem Aſſyrijs, alterũ verò Græcis, omnes gentes quas ſecum ducebat. Ducebat autem omnes gentes quibus imperabat, continentibus numero ſeptingenta millia hominũ cum equitatu, præter claſſem quæ conſtabat è nauibus ſexcentis. His poſtea cippis Byzãtij in vrbem ſuã tranſlatis, vſi ſunt ad aram Dianæ erectæ, præter vnum lapidem, qui iuxta Bacchi delubrum eadem vrbe relictus eſt literis Aſſyrijs oppletus. Boſphori locus, quem rex Darius põte commiſit, cõiectanti mihi videtur medius inter Byzantium & templum quod ſupra fauces eſt. Poſt hæc Darius ponte ſublicio delectatus, auctoré eius Mandroclem Samiũ donauit decuplo. Ex cuius primitijs Mandrocles pictis animalibus cõmiſſionem Boſphori & regem Dariũ Medico ſolio ſedentem, ac ſuas copias traducentem, effinxit, eamq; picturam templo Iunonis dedicauit, cum hac inſcriptione:

Cippi Darij in Boſphoro erecti.

Diane ara.

Byzantiũ.

Mandroclis monumentum.

Qui rate piſcoſum coniunxit Boſphoron, implens
Darij regis vota iubentis opus:
Iunoni Mandrocles hæc monumenta dicauit,
Eſſet honor Samijs vnde, corona ſibi.

Hæc igitur monumenta extiterunt eius, qui pontem cõpegit, quẽ vbi remuneratus eſt Darius, trãſmiſit in Europã, iuſſis Ionibus nauigare in Pontum vſque ad Iſtrum, atque vbi eò peruenissent, ſe illic præſtolari, fluuium ponte iungentes. Ducebant eñ claſſem Iones & Aeoles & Helleſpontij. Hi præteruecti Cyaneas, rectà ad Iſtrũ nauigarunt, ſubuectiq; duorum dierũ itinere à mari ad fauces fluminis, vbi in diuerſa ſcinditur, illud ponte iungunt, Darius tranſmiſſo per ratem Boſphoro, faciebat per Thraciam iter, & cùm ad fontes Teari amnis peruentum eſt, triduo hîc habuit ſtatiua. Tearus fertur ab accolis oĩm amnium eſſe optimus, cùm ad alios morbos, tum ad ſcabiem curandã vel hoĩm vel equorum. Eius fontes duodequadraginta ſunt, ex eadem petra manantes, partim frigidi, partim calidi. Ad hos tantũdem viæ eſt à Iunonis templo eius vrbis, quę iuxta Perinthum eſt, & Apolloniæ, quæ eſt in Ponto Euxino, duorum dierũ vtraq;. Fluit aũt Tearus hic in flumẽ Cõtadeſdũ, Contadeſdus in Agrianẽ, Agrianes in Hebrũ, Hebrus in mare iuxta vrbem Aenum. Ad hunc igitur amnem cùm pueniſſet Darius, caſtraq; poſuiſſet, oblectatꝰ amne, cippum erexit, his literis inſcriptum: TEARI AMNIS CAPITA OPTIMAM AQVAM ATQVE PVLCHERRIMAM CVNCTORVM AMNIVM CONTINENT, ET AD EA PERVENIT, EXERCITVM DVCENS ADVERSVS SCYTHAS, VIR OPTIMVS ATQVE PVLCHERRIMVS CVNCTORVM HOMINVM DARIVS, HYSTASPIS FILIVS, PERSARVM CVNCTÆQAE CONTINENTIS REX. Hæc ſunt illic inſcripta. Darius hinc profectus, venit ad alium amnẽ, noĩe Artiſcum, qui per Odryſes fluit: quò vbi puenit, ita agendũ ſibi putauit: Oſtẽſo certo loco copijs ſuis, iuſſit illic ſingulos quoſq; prætereuntes ponere ſingulos lãpides. Id cùm oĩs exercitus feciſſet, grandes acerui lapidum effecti ſunt, quibus relictis, Darius illinc mouit. Sed priusq; ad Iſtrum perueniret, primos ſubegit Getas, q immortales faciunt. Nã Thraces qui Salmydeſum, quiq; ſupra Apolloniã & Meſambriã vrbẽ incolunt, & qui * Cyrmyanæ & * Nipſæi vocant, ſine pugna ſeſe Dario dediderunt. Getæ verò per imperitiã reſiſtentes, in ſeruitutẽ redacti ſunt, cùm ſint fortiſſimi Thracum atque iuſtiſſimi. Immortales aũt faciunt hoc modo, q ſe mori non putant: ſed eum qui defunctus eſt, meare ad Zamolxin deum, quẽ nõnulli eorũ opinantur eundem eſſe Gebeleizem. Ad hunc mittunt aſſiduè cum naui quinque remigum nuncium quempiã, ex ſeipſis ſorte delectum, præcipientes ea quibus ſemper indigent, eumque ita mittunt. Quibuſdã eorum datur negocium, vt tria iacula teneãt: alijs vt comprehenſis eius qui ad Zamolxin mittitur, manibus pedibusq;, hominem agitantes in ſublime iactent ad iacula. Qui ſi in præſentia extinguitur, propicium ſibi deum arbitrantur: ſin minus, ipſum nuncium inſimulant, aſſeuerantes malum illum eſſe virum. Hoc inſimulato, alium mittunt, dantes adhuc viuenti mandata. Iidẽ Thraces, dum tonat fulguratque, in cælum ſagittas excutiunt, deo minitantes, quod nullum alium præter ſuum eſſe arbitrantẽ. Verùm (vt ego à Græcis accepi, Helleſpõtum

Tearus fluuius. Teari fontes.

Contadeſdus. Agrianes. Hebrus.

Cippi inſcriptio ad Tearum.

Artiſcus fluuius. Odryſes.

Lapidum aceruus à Dario congeſtus.

Getæ ἀθανατίζοντες. Σκυμνίδας. Stepha.

* Alias My pſæi.

Zamolxis. Gebeleizes.

Getarũ ad Zamolxin nuncij.

Thraces aduerſus tonitrua ſagittas excutiũt.

& Pontum incolentibus) Zamolxis hic homo fuit, Samiq; ſeruitutem ſeruiuit Pythagoræ Mneſarchi filio. Illinc nactus libertatem, cùm multum pecuniæ comparaſſet, in patriam redijt. Qui cum animaduerteret Thraces malè viuentes & inſcitè, ipſe edoctus Ionicũ viuendi genus & mores, quàm Thracum liberaliores, vt qui verſatus eſſet cum Græcis, cumq; Pythagora nõ infimo inter Græcos ſophiſta: domiciliũ extruxit, in quod primos quoſq; popularium in conuiuiũ accipiebat, & inter conuiandũ docebat neque ſuos conuiuas, neq; illos qui illic aſſiduè gignerentur, interire: ſed in eum locum ire, vbi ſuperſtites oĩm bonorum compotes eſſent. Dum ea quæ cõmemorata ſunt, agit atque dicit, interim ſubterraneum ædificium ſtruit. Quo prorſus abſoluto, è Thracum conſpectu ſe ſubducit, deſcendens in illud ſubterraneum ædificium. Vbi circiter trienniũ degit, deſiderantibus eum Thracibus, ac deflentibus tanq; mortuum, quarto anno ſe eiſdem in conſpectum dedit. Atque ita credibilia ſunt effecta, quæ illis expoſuerat: Hæc Zamolxin aiunt feciſſe. Ego verò de hoc, & de ſubterraneo ædificio neq; nõ credo, neq; valde credo. Arbitror aũt multis eũ ante Pythagorã annis extitiſſe, q ſiue q ſpiam fuerit homo, ſiue de Getarũ indigena, valeat. Getę hoc ritu vtẽtes, vbi ſunt à Perſis ſubacti, cæterum ſunt exercitum ſecuti. Darius vbi ad Iſtrum peruenit, & vnà pedeſtres copiæ, cunctiq; flumen tranſmiſerunt: tunc verò iuſſit Iones, poſtq; ratem ſoluiſſent, ſequi ſe pedeſtri itinere cũ nauticis copijs. Qui cum ratem ſoluturi eſſent, & imperata facturi, Coes Erxandri filius, Mitylenæorũ pfectus, ita apud Darium verba facit, ſciſcitatus antea, nunquid ei gratum foret audire ſentẽtiã dicere volentis: Cum aduerſus eam terram rex facias expeditionẽ, in qua fertur nihil arari, nullas vrbes coli, ſinito tunc pontem hoc loci ſtare, relictis ad eius tutelam cuſtodibus ijs, qui eum contexuerunt: per quem ſiue ex ſententia rem geremus Scythis inuẽtis, ſiue illos inuenire nequibimus tutus nobis ſit reditus. Neq; eĩm vereor, ne pĺio commiſſo, à Scythis vertamur in fugam: ſed potius eis non inuẽtis, aliquid patiamur erratici. At eĩm credat me q ſpiam mea ipſius cauſa hęc dicere, vt hîc ſubſiſtam: ego verò q in tuam rem eſſe ſentio, rex, id in medium profero. Ipſe te ſequi volo, neque hîc relinqui. Delectatus admodum eo conſilio Darius, ita reſpondit: Hoſpes Lesbie, fac omninò cum ſoſpes domum rediero, præſto mihi ſis, vt te ob egregium conſilium egregijs factis remunerer. Hæc locutus, vbi ſexaginta nodis lorum innodauit, accitis ad colloquium tyrannis Ionibus, ita locutus eſt: Viri Iones, quam prius habuerã de ponte ſententiam, eam miſſam facio. Vos ſumpto loro, hæc ita velim agatis. Quo ex tempore videritis me raptiſſimè iter intendentem in Scythas, ex eo tempore incipientes, ſoluite ſingulis diebus ſingulos nodos. Intra quod tempus niſi affuero, ſed dies nodorũ exierit, vela facite in patriam veſtrã: interea qm̃ conſiliũ mutaui, agite cuſtodiã ratis, omne ſtudiũ illi & cõſeruandæ & tuendæ adhibentes: quod facientes, maiorem in modũ mihi gratificabimini. Hæc locutus Darius, promouet exercitum. Thracia tellus in mare intendens, Scythicę prætenditur, qua ſinum faciẽte Scythica excipit: & illic Iſter mare ſubit oſtio in ventum eurum conuerſo. Quod autem ab Iſtro ſoli Scythici ſecundum mare eſt, id metiendo indicare aggrediar: Ab Iſtro hæc iam vetus Scythia eſt ad meridiem, verſus auſtrũ propoſita vſq; ad vrbem Carcinitidẽ. eiuſdem deinceps quod ad mare fert montoſæ regiõis, & in pontum porrectum, incolit gens Taurica Cherſoneſo tenus, nomine Trachea, id eſt aſpera. Hęc ad mare ptingit, quod ad ventum ſubſolanum vergit. Sunt autem finium Scythicę partes duæ, ferẽtes ad maria vna ad meridianum, altera ad orientale, quemadmodũ Atticę regionis atq; ſimilium, quod ſic partem Scythiæ Tauri incolunt, ut ſi Atticę iugum Suniacum alia gens non Athenienſis incoleret, quod à tribu Thorica vſq; ad Anaphlyſtam magis in Pontum porrigit promontoriũ. Talis eſt, vt parua cum magnis cõparem, Taurica regio. Qui autem non eſt hanc Atticæ partem præteruectus, huic alio modo planũ faciam. Vt ſi Iapygiæ non Iapyges, ſed alia gens imperans, eã diuiſa terra à Brunduſio vſq; Tarentum promontorium incoleret. Cùm hæc duo dico, multa millia dico, quibus Taurica gens eſt comparãda. A gente Taurica deinceps Scythæ ſupra Tauros, & orien-

Coes.

Nodi à Darianis iuncti.

Thracia tellus.
Scythia vetus.
Trachea gens.
Thorica tribus.
Anaphlyſtia tribus.
Iapygia. i. Apulia.
Iapyges. Apulia.
Brunduſium.
Tarẽtum.

orientale versus mare incolunt, quæ Bosphori Cimmerij sunt ad vesperam vergentia, & quæ paludis Mæotidos Tanai tenus, qui influit in huius paludis secessum. Itaque ab Istro iam quæ superiora sunt ferentia in mediterranea, discludunt Scythiam ab Agathyrsis, deinde à Neuris, deinde ab Androphagis, postremò à Melanchlænis. Itaque Scythiæ veluti formæ quadratæ duæ partes, quæ ad mare pertingunt: altera ad mediterranea ferens, altera maritima, vsquequaque sunt pares. Nã ab Istro ad Boryſthenem decem dierum est iter, tantũdẽ à Boryſthene ad Mæotidẽ paludem. A mari mediterranea versus, vsq; Melanchlænos, viginti dierum iter. Supputãtur aũt à me in singulos dies itineris ducena stadia. Ita transuersa Scythię erunt quatuor millium stadiorum, rectà quæ ad mediterranea ferunt. totidem stadiorum. Tantæ est hæc terra magnitudinis. Scythæ inter se collocuti, cum soli impares essent copijs Darij prælio repellendis, nuncios ad finitimos misêre. Eorũ reges vbi conuenêre, cõsultabant (vt fit) ingenti exercitu inuadente. Erant autem qui conuenerant reges Taurorum, & Agathyrsorum, & Neurorum, & Androphagorum, & Melanchlænorum, & Gelonorum, & Budinorum, & Sauromatarum. E quibus Tauri huiusmodi moribus vtuntur: Virgini naufragos immolant, & quoscunque Græcos illuc delatos. Hoc modo postquam preces peregerint, hominis caput claua feriunt, truncum eius quidã aiunt deturbari è rupe. Nam in rupe prærupta templum est eorum situm. Cruci affigunt caput. Quidam de capite suffigendo consentiunt, sed truncum è præcipitio deijci negant, sed humo contegi dicunt. Deum, cui immolant ipsi Tauri, aiunt esse Iphigeniam, Agamemnonis filiam. In hostes quos ceperint, hoc agunt: Amputatum quisque caput hostis domum reportat, fusti suffixum admodum sublime supra tecta statuit, & plerunque supra fumarium: ideo in sublimi locantes, quòd dicant eos totius domus esse custodes. Viuunt autem è rapto & ex bello. At Agathyrsi exculti ssimi viri sunt, & aurum plerunque gestantes, in commune cum mulierib. coëunt, vt inter se germani sint ac domestici omnes, nihil neq; liuoribus, neque odij mutuò exercentes, cætera ad Thracum consuetudinem accedentes. Neuri Scythicis vtuntur moribus, qui vna ante Darij expeditionem ętate coacti fuerant solum vertere, propter serpentes. Nam serpentum cùm magna vis ex ipsorum solo est edita, tum maior supernè è locis desertis ingruerat, quibus vsque adeò fuerunt infestati, vt relicto suo solo cum Budinis habitauerint. Iidem videntur homines esse malefici: dicuntur enim à Scythis, & ab ijs qui in Scythia incolunt Græcis, semel quotannis singuli ad aliquot dies effici lupi, & rursus in pristinum habitum redire, quod tamen dicentes mihi non persuadent. Ipsi tamen aiunt ita esse, ac deierant. Androphagi agrestissimos omnium hominum mores habent, non iudicijs, non legibus vtentes, pecuariam exercentes, vestem Scythicæ similem gestantes, propriam linguam habentes. Melanchlæni omnes indumenta nigra gerunt, vnde & cognomen habent, qui soli ex his humana carne vescuntur, institutis Scythicis vtentes. Budini ingens natio atque numerosa, ve hementer cæsijs oculis omnis ac rufa, quorum vrbs nomine Gelonus, è materia cõstructa est, muro alto è materia toto, cuius singula latera tricenorum stadiorum sunt magnitudinis. Ædes quoque cùm priuatæ tum sacræ, sunt è materia. Nam visuntur ibi deorum Græcorũ templa, græcanicè extructa, simulacris, aris, delubris ligneis. Libero trieterica, id est, triennalia agunt, & bacchanalia exercẽt. Quippe Geloni quondam Græci fuêre, sed summoti inter Budinos habitauerunt, ligua partim Scythica, partim Græca vtentes. Budini à Gelonis & lingua & victu sunt dispares. Nã cum indigenæ sint, pecuarię operã dant, soliq; eius regionis pedunculos edunt. Geloni agri culturæ operã dantes, frumento victitant, & hortos possident, nihil illis neque aspectu neque colore simili. Budini à Græcis Geloni vocãtur, non rectè vocantibus. Horum regio est omnis arboribus frequens, & vbique plurimum consita, vbi est lacus ingens, & multus, & palus, ac multum circà arundinis. Ex quo lacu lutræ capiuntur, & castores, & aliæ feræ, forma oris quadrata, quorum pelles ad renones faciendos consuuntur, & testiculi ad curanda posteriora sunt. De Sauromatis ita memoratur.

Taurica gens. Bosphori Cimmerij. Agathyrsi. Neuri. Androphagi.

Taurorũ mores.

Iphigenia apud Tauros colitur.

Agathyrsorum mores.

Amicitia inter Agathyrsos cõmunis.

Neurorũ mores.

Lupi ex hominibus.

Androphagorum mores.

Melanchlęnorum nomenclatura & mores.

Budinorũ mores.

Gelonorũ mos.

Dum Græci præliati ſunt cum Amazonibus, quas Scythæ æorpata vocãt, quod nomen poteſt tranſferri viricidæ (æor enim virum vocant, pata autem occidere) feruntur poſt victoriã prælij ad Thermodontem facti, abijſſe, portantes tribus in nauibus quaſcũq; potuêre ex Amazonibus capere: quibꝰ illæ in pelago inſidiatæ, cunctos trucidauêre. Sed cùm naues haberẽt incognitas, nec gubernaculo aut velis aut remis vti ſcirent, interfectis viris, ferebantur ſecundũ tempeſtatem & ventũ. Delataq; ſunt ad paludis Mæotidis prærupta, quæ Scytharũ liberorũ telluris ſunt. Ibi è nauibus egreſſæ Amazones ad loca habitata, iter habentes, quod primum nactæ ſunt equorum armentũ, diripiunt conſcenduntq;: & obequitantes, è Scythis prædas agũt. Scythæ qd hoc rei eſſet, conijcere nequibant, cùm neque vocẽ, neq; veſtem, neq; gentẽ agnoſcerent: admirabundi vnde venirent, rati cunctos eſſe viros eiuſdem ætatis. Sed cõmiſſa cum eis pugna potiti cadaueribus illarum, ita demũ nouerunt fœminas eſſe. Itaq; conſilio habito viſum eſt eis, nullo pacto poſthac quampiã illarũ eſſe occidẽdam: ſed ex ſe qui maximè iuuenes eſſent, ad eas mittẽdos, eodem numero quo illas eſſe coniectabant, q ſua prope earum caſtra haberent, & eadem quæ illę facerent. Si inuaderẽtur, pugnarẽt, neu ſubterfugerent: vbi ſubſiſterẽt illæ, & ipſi proximè accedẽtes caſtra ponerent. Hoc Scythę iccirco decreuerũt, quod prolem ex illis ſuſcipere cupiebant. Adoleſcentes qui miſſi ſunt, mandata peregerunt. Quos vbi Amazones intellexerũt neutiq; ad ſe lędendas veniſſe, valere ſinebant. Quotidie tamen caſtra caſtris propius admouebantur. Ne ipſi quidem adoleſcentes aliquid habebant, quemadmodũ Amazones, præter arma & equos, & eandem vitam quam illę viuebant venando atq; prædando. Circa meridiem Amazones ſolebant aut ſingulę aut binę ſeparatim à reliquis ad ventrem leuandũ longius vagari. Ea re Scythæ cognita, & ipſi idem faciũt. Quorũ cuidam vna illarũ quæ ſoliuaga erat, propinqua cum fuiſſet, non ſe auertit, ſed de col loquendo deliberabat, nec appellare poterat eum quo cum non eſſet prius cõgreſſa, tamen manu ſignificauit, vt ad eundem locum poſtridie rediret, adducto ſecũ altero, vt duo eſſent, ſe quoque alterã adducturã. Digreſſus ab ea adoleſcens, hæc enarrat cęteris: poſteroq; die ſocium ſecum ducens, ad locum pręſto fuit, ac reperit Amazonẽ expectantem ſociam. Eius rei certiores facti reliqui adoleſcentes, & ipſi ſeducũt cæteras. Poſt hęc cõmixtis caſtris pariter habitant: eam q ſque vxorem, cum qua primùm coierat, habentes. Earum vocem cũ ipſi diſcere non poſſent, ipſorũ illæ diſcebant. Et cùm vtriq; inter ſe cõueniſſent, viri ad Amazones ita dixerunt: Nobis parentes ſunt, pariter & facultates. Proinde nõ agamus diutius hanc vitã, ſed hinc digreſſi in hoĩm frequẽtia degamus, vbi vos habebimus vxores, nequaq̃ alias. Ad hæc illæ reſponderũt: Nos verò nõ poſſumus veſtris cũ fœminis habitare, quibꝰ nõ ijdẽ qui nobis ſunt mores. Nos em̃ arcu tela excutimus, & iaculamur, & equitamus, muliebria opera indoctæ. Vllæ fœminæ nihil eorũ q̃ recenſuimus, ſed opera muliebria factitant: deſidentes in plauſtris, non ad venationẽ atque alia huiuſmodi ꝓdeuntes. Proinde nõ poſſumus illis eſſe ſimiles. Quòd ſi vobis cordi eſt habere nos cõiuges, & viros videri eſſe iuſtiſſimos, ite ad parentes veſtros, & facultatũ ſortiti partem rurſus redite, ita ſemoti ab illis habitabimus. Id approbãtes ita facere adoleſcẽtes, acceptaq; facultatũ, q̃ ipſis cõtingebat, portione, rurſus ad Amazones redierũt. Ad quos illę: Duplex, inquit, metus nos tenet in his locis habitandi: vnus, q nos parẽtibꝰ veſtris vos priuauimus: alter, q terrã veſtram magnopere vaſtauimus. Sed quoniã dignamini nos habere vxores, hoc vnà nobiſcum agatis. Agedũ proficiſcamur è regione hac, & Tanaï trãſmiſſo illic habitemus. Huic quoque rei obtẽperauêre adoleſcẽtes. Traiectoq; Tanaï, & à Tanaï trium dierum orientẽ verſus, totidemq; à Mæotide palude & aquilonẽ itinere cõfecto, peruenerunt ad eum locum, quem nunc incolunt, vbique ſubſederũt. Ideoque priſca conſuetudine viuẽdi fœminæ Sauromatarun vtuntur. Venatum vnà cum viris ac ſine viris eunt, equis inſidentes, atque adeò in prælium eandem quã viri ſtolam ferunt. Sauromatæ putantur lingua Scythica ſolœcizare, id eſt, corrũptè vti, quòd eã ab initio nõ probè didicêre Amazones. Quod ad coniugia pertinet, ita ab eis eſt

Fabuloſa de Amazonibus memorari credunt aliqui.

Amazões.

Sauromatarum cũ Amazonibus commixtio.

Amazonũ ſedes.

Solœcizantes Sauromatæ.

eis est institutum: Nulla virgo nubit priusquam aliquẽ hostium interemerit. Ideoq; nõnullæ earum decedunt iam vetulæ, antequã nubant, q̃ legi satisfacere nequeant.

Ad harũ igitur quas dixi gentium coactos reges, nuncij Scytharum cùm peruenissent, certiores eos fecerunt, Persam vbi oĩa q̃ sunt in interiore cõtinente, in suã ditionem redegit, faucibus Bosphori põte iunctis, in citeriorẽ traiecisse cõtinentẽ: Subactisque illic Thracibus, fluuium Istrum iunxisse, aĩo hæc oĩa in suã redigendi potestatẽ. Proinde vos (inquiunt) nolite vllo pacto de medio cedere, sinentes ad perniciem nos deuenire, sed idẽ sentientes, obuiam eamus inuadenti: quod nisi facitis, nos in vltimũ discrimẽ adducti, aut regionẽ deseremus, aut manentes deditionem faciemus. Quid enim cladẽ iubeamus, nolentibus vobis auxilio nobis esse? quanq̃ nõ commodius agetur vobiscum, aduersus quos nõ minus venit Persa, quàm aduersus nos: neque nos subegisse contentus, à vobis abstinebit. Cuius rei magnum hic accipite documentũ, quod si nobis solis inferret ille bellum, aĩo superioris seruitutis vlciscẽdæ, debebat à cæteris hoĩb⁹ abstinere, & sic in nostrã tẽdere regionẽ, ostendẽs oĩb⁹ se aduersum alios ire. At nunc vbi primùm traiecit in hanc cõtinentem, vt quisque ei occurrit, pacat: cæteros, veluti Thraces & nobis confines Getas, suo subiectos imperio habet. Hæc cùm Scythę denunciassent, ij qui è nationibus venerant, reges deliberabãt, sed discordes eorũ erant sententiæ. Nã Geloni quidẽ & Budini, & Sauromatæ cõcordi aĩo receperũt, se Scythis auxilio futuros. Agathyrsus autẽ & Neurus & Androphagus, & Taurorũ Melanchlænorumque reges ita Scythis responderunt: Si vos iniuria inferenda ac lacessendo, bello priores nõ fuissetis, rectè videremini p̃cari q̃ p̃camini: & nos vestris præcibus morem gerentes, idem quod vos ageremus. Nunc sine nobis illorum terrã ingressi, vos imperitastis Persis, quoad deus vobis indulsit: & illi, qñquidem eos idem deus in vos excitat, vicem vobis reddunt. At nos neque tunc quicquã intulimus iniuriæ his viris, neque nunc quicquã conabimur priores inferre. Quod si hic nostrã regionẽ inuaserit, & prior iniuriã fecerit, nos haudquaq̃ tolerabim⁹. Id donec cernam⁹, apud nosmetipsos manebim⁹. Neq; em̃ in nos venire Persę videnẽ, sed in eos q̃ fuerã t auctores iniuriæ. Scythæ vbi hęc relata audiêre, statuerũt nullã sibi pugnã rectà atq; ex aperto cõferendam, quando ipsis illi ad societatẽ non accedebant. Itaq; digressi, clãm longiꝰ p̃gressi, puteos quos ipsi offenderãt ac fontes, obstruũt, bifariãq; diuisi herbam è regione atterũt. Et ad vnã è partibus, vbi regnabat Scopasis, iubent Sauromatas pergere, qui se subducerent, si eò Persa declinaret, fugientes rectà ad flumen Tanaim, secũdum Mæotidem, ijdẽ Persam abscedentem inuadẽdo p̃sequerent. Hæc erat vna pars regni ordinata ad hãc viã, quẽadmodum dictũ est. Reliquarũ duarũ vnam, cui imperabat rex Indathyrsus, quæ magna est, & tertiam in qua regnabat Taxacis, in vnũ coeuntes, accedẽtibus Gelonis atq; Budinis, iubẽt hos quoq; vniuersi itinere præcessos exercitũ Persarũ seducere, hostẽ lacessendo, & ea quæ decreuissent exequendo, & ante omnia hostẽ seducere in agros illorũ, qui societatẽ ipsorũ habuissent: vt eos si minus volẽtes bellũ aduersus Persas susciperent, certè inuitos redderẽt istis hostibus. Deinde in suã terrã deflectere & tẽtare, si quid ipsis tẽtandũ esse videat ac libeat. Hæc ita decreuêre Scythæ, cõpijs Darij ex occulto occurrebãt, p̃stãssimis equitũ p̃cursoribus missis. Carros aũt in quibus eorũ nati vxoresque omnes degunt, vnà cum pecorib. præterq̃ ad victum suppetentibus, præmiserant, dato suis mãdato, vt semper aquilonem versus tenderent. Hoc cum præparassent Scythæ, eorũ emissarij, posteaq̃ cõpererunt Persas ab Istro trium ferè dierũ, & ante se vnius diei itinere abesse, positis castris, germina terræ vastant. Persæ vbi Scytharũ equitatꝰ in cõspectũ se dedit, eum insequi maturant à via sese semper subducentem: & cum ad vnã partiũ ventum est, auroram versus & Tanaim, & Scythis tendentibus, & insequentibus Persis, Scythæ Tanaim traijciunt. eò & Persæ traiecto, illos insequuntur, donec p̃grata Sauromatarum plaga, perueniunt in Budinorum. Quam diu Persæ fuerunt in Scythica ac Sauromatide regione, nihil ei detrimenti inferre potuerũt, vtpote vastæ. Vbi vero Budinicam ingressi sunt, ibi nacti lignea mœnia à Budinis deserta, & omnibus

Scytharum regũ cum consilijs deliberatio.

Getæ.

Scopasis.

Indathyrsus. Taxacis.

Mœnia lignea. reb. vacua, incenderunt. His actis, ipso itinere ire porrò tendunt, dum eam regionem peruagati, in vastam solitudinem deueniunt. Hæc solitudo à nemine hominum colitur, posita supra Budinorum regionem, septem dierum itineris magnitudine: vltra quã Thyssagetæ incolunt, à quib. quatuor ingentes amnes per Mæoteos fluũt, & in paludem nomine Mæotim se insinuant, quib. hæc sunt indita nomina: Lycus, Hoarus, Tanais, Syrges. Darius vt ad solitudinem peruenit, cursu omisso copias super fluuium Hoarum locauit. Post hæc octo vrbes, easque ingentes cõdidit, pari inter se spacio distãtes, sexagenorum ferè stadiorum, quarũ ad meam vsque memoriã adhuc ruinæ extabant. Dum in his Darius occupatur, interim Scythæ, quos ille insequebatur, circumitis locis superioribus, reuerterunt in Scythiam. Quib. è conspectu omni nò semotis, nec se amplius exhibentibus, ita Darius vrbib. illic relictis, dimidiatis, cõuertit iter ad occasum, ratus & hos esse cunctos Scythas, & ad occasum fugere. Proinde cum exercitu maturans ire in Scythiam, eò deuenit, vbi in duas Scytharum inci dit partes. Hos nactus insequebatur vnius diei spacio, nunquam intermittẽs subterfugientes. Subterfugiebant aũt de industria in terram eorum, qui societatẽ ipsorum respuerant, & primũ in Melanchlænorum. Quos cùm perturbassent, tã Persæ q̃ Scythæ eorum terrrã ingressi, Scythæ in loca Androphagorũ Persas adducunt. Perturbatis aũt Androphagis, hostẽ in Neuridem ducunt. Neuris quoque cõsternatis, tendunt subterfugiendo ire ad Agathyrsos. Agathyrsi cernentes fugari finitimos à Scythis ac perturbatos, priusquã à Scythis ager ipsorũ inuaderetur, misso caduceatore, Scythas ingressu suorum finiũ prohibent: p̃dicentes, si conarentur inuadere agrũ suum, cum eis primum se prælium cõmissuros. Hoc interminati Agathyrsi, in fines p̃currunt, animo arcendi ingredi volentes. At Melanchlæni & Androphagi & Neuri inuadẽtib. Persis vnà cum Scythis, neque virium neque minarũ memores, sed timore perculsi, fugã capessерunt aquilonem versus ac solitudinẽ. Scythæ partim ad Agathyrsos iã non recusantes societatem se conferebant, partim è Neuride regione in suas, Persas præibant. Id cùm diu factitaretur, neque desisteretur, Darius ad Indathyrsum Scytharum regem misso equite, inquit: Homo tu, quid assiduè fugam facis, cùm liceat tibi horum facere alterutrum? Si tibi videris idoneus ad resistendum rebus meis, siste discursum, ac perstans mecum fac prælium: sin agnoscis te imparem esse, sic quoque siste cursum, & hero tuo munera offerens terram atque aquam, in colloquium veni. Ad hæc Scytharum rex Indathyrsus ita respondit: Sic res meæ habent, ô Persa, vt neque vllum mortalium ego metuens ante fugerim, neque nunc fugiam te, neq; quicquam faciam diuersum nunc, atq; in pace facere consueueram. Quòd autẽ non protinus tecum ineo prælium, huius te certiorem rei faciã: Nobis neque oppida sunt neque agri culti, quorum vel amittendorum vel vastandorum metu, properemus vobiscum conferre pugnam: ad quam si opus est continuò deuenire, sunt paterna sepulchra: quæ age dum inueneritis, tentate labefactare: & tunc intelligetis, pugnaturi vobiscum simus pro sepulchris, nec ne: prius autem (nisi nos ratio traxerit) tecum prælium non conseremus. Hactenus, quod ad pacem pertinet, dictum sit.

Quod autem ad cætera, ego solos mihi heros arbitror Iouem progenitorem meum, & solium Scytharum regium. Tibi autem pro terra & aqua quę dono poscis, mittam quæ decet ad te venire dona, pro eo quod herum te meum esse dixisti, iubeo te flere. Hoc à Scythis responsum est, quod caduceator reuersus Dario renunciauit. Scytharum reges audito nomine seruitutis, indignatione perfusi, partẽ illam quæ cum Sauromatis ordinata erat, cui præerat Scopasis, mittunt ad colloquendum cum Ionibus, qui Istrum ponte iunctum asseruabant. At Persæ non amplius sibi vagandum esse statuerunt, vt hospitibus, qui ipsorum commeatum eripiebant, insidias tenderẽt, distributis qui aduersus ereptores frumentariæ rei iussa exequerentur. Enimuerò equitatus Scytharum semper in fugã vertebat equitatum Persarum, sed fugientes, incidendo in peditatũ, ab eo defensabantur. Ita Scythæ summoto equitatu, hostili tamen metu peditum abscedebant, & nihilo minus noctib. quoque incursiones faciebant. Aduersus

Scythæ hostem in cõfines pelliciunt.

Darius Indathyrso.

Terra & aquã munerã.

Indathyrsus ad Darium.

Heri Scytharum.

quos

quos quid Darianis auxilio fuerit, referam; res in primis admirabilis, aſinorũ vox ac mulorum ſpecies. Nam (vt ſuperiꝰ à me demonſtratum eſt) nullus in terra Scythica, neque aſinus neq; mulꝰ gignitur, ac ne vllus quidem viſitur propter frigora. Itaq; rudentes aſini perturbabant Scytharum equos, & cum Scythæ ſępenumero Perſas adorirentur, eorũ equi exaudita aſinorum voce, cõſternati auertebãtur, arrectis aurib. ſtupefacti, vtpote inſolentia tum vocis, quam prius non audiſſent, tũ formę q̃ nunq̃ inſpexiſſent. Atque hoc qdẽ paululũ qddã momenti ad bellum afferebat. Cęterũ Scythæ vbi aĩaduertunt Perſas tumultuãtes, quòd diutiꝰ in Scythia illi cõmorarentur, & cõmorãtes ad oĩm neceſſariarũ rerum inopiam redigerentur, faciẽdum ita ſibi putarunt, vt pecorib. ſuis vnà cum paſtoribus relictis, in alium ipſi abſcederẽt locũ. Perſæ illuc ſe conferentes, excipiebant pecora. Quo facto cũ ſæpius idem tẽtarent, ad vltimũ Darius inopia rerum laborauit. Id reges Scytharum intelligentes, mittunt ad eũ cũ munerib. caduceatorem, aue, mure, rana, & quinq; ſagittis. Perſę eũ qui munera ferebat, percontabantur quid illa ſignificarẽt. Iſte negare ſibi aliud eſſe mandatũ, niſi cum illa tradidiſſet, celerrimè rediret. Iubere tamen ipſos Perſas, ſi ſolertes forent, interpretari quid ſibi dona vellent. Hoc cùm audiſſent Perſæ, conſultabant. Et Darij quidẽ ſententia erat, Scythas ſeipſos ei donare, & terram atque aquam: hac ratione cõiectans, q̃ mus quidẽ in terra gignatur, & eodem quo hoĩes victitet: rana aũt in aquis naſcat, auis vero ſit equo aſſimilis, ſagittis dandis, quod ſeipſos tradere videãtur. In hanc ſententiam Darius interpretabatur. At Gobryas vnus è ſeptem qui magos ſuſtulerant, hoc dicere dona coniectabat: O Perſæ, niſi effecti vt aues ſubuoletis in cælũ, aut mures ſubeatis terrã, aut ranę inſiliatis in paludes, non remeabitis vnde veniſtis, his ſagittis confecti. Et Perſę quidem munera interp̃tabantur. At vna pars Scytharum, cui datum antè erat negocium Mæotidis paludis cuſtodiendæ, tunc autem cum Ionib. qui ad Iſtrum erant colloquendi, vbi ad pontem venit, ita verba fecit: Viri Iones, libertatẽ vobis afferentes venimus, ſi modò nos exaudire volueritis. Accepimus eñ Dariũ vobis prȩcepiſſe, vt ad ſexaginta duntaxat dies cuſtodiam pontis ageretis, & niſi intra id tempus ipſe nõ afforet, domũ abiretis. Itaque ſi id feceritis, & apud illũ & apud nos culpam deuitaueritis. Proinde cum ad præſtitutam diem permanſeritis, iam licet abſcedatis. Hæc ſe facturos recipientibus Ionibus, Scythæ raptim retrò abiẽre. At cęteri Scythæ poſt miſſa Dario dona, cum peditatu ac equitatu aduerſus Perſas in acie inſtructi ſteterunt, tanquam conflicturi. Cum interim lepus in medium proſilijt, quẽ vt quiſque vidit inſequebatur. Perturbatis Scythis ac vociferantibus, ſciſcitabat Darius, vnde hoſtium tumultus exiſteret: & cum audiſſet illos leporem inſectari, inquit ad eos Perſas, cum quibus cætera colloqui conſuerat: Hi viri videntur mihi magnõ nos habere contemptui, & nunc Gobrias rectè dixiſſe de Scythicis donis, quò magis cum mihi quoque ipſi res ita ſe habere videantur, bono conſilio eſt opus, vt tutus nobis eò vnde venimus, ſit receptus. Ad hæc Gobryas: Equidem, inquit, ô rex, horũ ego virorum inopiam videbar mihi ferè fama habere cognitam, ſed vbi adueni, euidẽtius intellexi, animaduertens eos habere nos ludibrio. Proinde mihi videt, cùm primum nox aduenerit, incenſis è more ignibus, & alijs quę conſueuerunt fieri actis, imbecilliſſimis quibuſq; militum ad hoſtẽ fallendum relictis, aſinisq; oĩbus alligatis abeundum, priuſquam ad Iſtrum rectà pergant Scythæ ad pontẽ ſoluendum, aut Ionib. ſoluere libeat, q̃ nobis factu facile erit. Hoc Gobryas cõſilium dabat. Cui aſſentiens Darius, vbi nox affuit, reliquit in caſtris hoĩes defatigatos, & eos quorum amiſſio minimi facienda eſſet, nec non omnes aſinos alligatos: aſinos quidem, vt vocẽ ederent: infirmos autem homines hoc titulo, vt dum ipſe cum flore copiarum adòriretur hoſtem, iſti interea caſtra tutarẽtur. Hęc vbi perſuaſit his qui relinquebãtur, Darius accenſis ignibus quàm maturrimè ad Iſtrum contendit. Aſini, quod multitudine deſtituti eſſent, eò magis rudere. Quos audientes Scythæ, credere oĩnò Perſas in eiſdem permanere caſtris, Verùm vbi illuxit, ij qui relicti erant, cognito ſe proditos eſſe à Dario, manus extendere ad Scythas, & q̃ contigerant referre. His illi auditis repen

Scytharũ munera ad Dariũ. Auis. Mus. Rana. Sagittæ.

Munerum Scytharũ interpretãtio.

Gobryę conſiliũ.

cè retractis duab. Scytharum partibus, & vna Sauromatarum cum Budinis ac Gelonis, Persas recta ad Istrum via persequuntur, vtpote pleroſq; pedites & itinera neſcientes, ea præſertim quæ diuortia habebant, ipſi equites & cõpendia viarum ſcientes. Sed cum vtrique ab alteris aberrarent, multò priores ad pontẽ Scythæ peruenére q̃ Persæ. Ibi cognito ſe præuertiſſe Persas, ita ad Ionas, qui in nauib. erant, verba fecerunt: Viri Iones, cùm dierum numerus iã pertranſierit, iniurij eſtis qui adhuc permaneatis, ſed quoniam hactenus timore manſiſtis, nunc ſoluite q̃ celerrimè traiectum, atque abite ſoſpites liberiq́ue, dijs pariter ac Scythis gratiã habentes. Nam cum, qui antea dominus veſter erat, ita tractabimꝰ, vt aduerſus nullum mortalium ſit facturus expeditionem. De hac re cõſultantib. Ionibus, Miltiadis quidẽ Athenienſium ducis & Cherſonenſium, qui ſunt in Helleſponto, tyranni ſententia erat, Scythis obtemperandum eſſe, & Ioniam ſeruitute liberandã. At Hiſtiæi Mileſij diuerſa, q̃ diceret nunc quidẽ eos ſuæ quenque vrbis tyrannos eſſe ob Darium. Potẽtia verò Darij ſublata, neque ſe Mileſijs, neq; alium quenquã vſquam præeſſe poſſe. Fore enim, vt ſingulę ciuitates populare ſtatum, q̃ tyrannicum mallent. Hanc ſententiã cùm dixiſſet Hiſtiæus, oẽs confeſtim, qui Miltiadi aſſenſi fuerant, in eam tranſierunt. Fuére aũt qui diſceptauerunt, duntaxat alicuius apud regẽ exiſtimationis, Helleſpontinorum quidã tyranni, Daphnis Abydenus, & Hippoclus Lampſacenus, & Erophantus Parienus, & Metrodorus Proconneſius, & Ariſtagoras Cizicenus, & Ariſton Byzantius, & iſti quidem ex Helleſponto. Ab Ionia autẽ Stratias Chius, & Æacides Samius, & Laodamas Phocenſis, & Hiſtiæus Mileſius, cuius ſententia prælata eſt ſententiæ Miltiadæ. Æolum verò vnus affuit, qui eſſet auctoritate præditus, Ariſtagoras Cymæus. Hi poſtea quam Hiſtiæi probauére ſententiã, hoc ſibi agendũ dicẽdumq́ue cenſuerunt, vt pontem quidem ab vlteriore ripa eatenus ſoluerẽt, vt extra ſagittę iactum eſſent, ne nihil facere viderentur, cùm tamen nihil facerent, néue Scythę vim afferre tentarent, & Istrum ponte tranſire, ſed ſoluentes illinc pontẽ, quaſi oĩa ad votum Scytharum facerent. Hoc ſententiæ Hiſtiæi addẽdum cum decreuiſſent, ita pro vniuerſis ad Scythas Hiſtiæus verba facit: Viri Scythæ, iucundam nobis rem attuliſtis, & opportunè inſtatis. Atque vt vos nobis probè viam oſtendiſtis, ita nos vobis obſequenter obtemperabimus. Vt enim cernitis, traiectum reſcindimus, adhibituri omnẽ diligentiam, cupiditate aſſequendæ libertatis. Cæterùm dum nos hæc diſſoluimus, interea vos illos inquirere tẽpus admonet, & inuentõs tã veſtro q̃ noſtro nomine ita vlciſci, vt meren tur. Scythæ Ionibus iterum fidẽ habentes tanq̃ vera elocutis, ad inquirendos Persas reuerterunt, atq; ab omni illorũ itinere aberrarunt, ipſi ſibi huiꝰ rei cauſa, q̃ pabula equorum illis in locis corruperãt, fontesq; obſtruxerãt: quod niſi feciſſent, facilè ſi voluiſſent Persas inuẽturi: nunc ita faciẽdo, viſi ſibi ſunt optimè cõſuluiſſe, ob q̃ tñ eos res fruſtrata eſt. Quippe in ſua regione eã partẽ conſectantes, in qua cibaria equis atque aquæ forent, hoſtẽ indagabant: rati illum eadẽ parte fugã intẽdiſſe. At ille obſeruato q̃ prius tenuerat itinere, abierat, atque ita quoque ęgrè traiectu reperit locũ. Et cùm noctu peruenisſet, nacto pontẽ ſolutum, aĩo, prſus cõcidit, veritus ne ſe relicto Ione ſ abiſſent. Erat apud Darium Aegyptius quidã, oĩm hoĩm vocaliſſimus. Hunc Darius ſupra ripã Iſtri poſitum iubet inclamare Hiſtiæum Mileſium: Hiſtiæus eum ſæpiꝰ inclamantẽ, ad primã tñ inclamationẽ exaudiens, oẽs naues admouit, & ad traijciendũ exercitum pontẽ iunxit. Atq; hunc in modum Perſæ pfugerunt, quos indagãtes Scythæ, iterum aberrarunt, & ob id Iones tanq̃ non liberos, ſed peſſimos & ignauiſſimos oĩm hoĩm iudicant, deq; eis tanquam de ſeruis loquentes, mancipia dſtos amantia eſſe aiunt, & inſectatione digniſſimos. Hæc in Iones Scythæ pbra iaciunt. Darius per Thraciã iter faciẽs, Seſtum Cherſoneſi peruenit, atque illinc Aſiã nauib. ipſe tranſiuit, relicto in Europa exercitꝰ duce Megabyzo, viro Perſa: cui Dariꝰ aliquãdo hunc honorẽ habuit, vt hoc verbum inter Perſas diceret, cum eſſet eſurus mala punica, ſimul ac primum malum aperuit, interrogatus à fratre Artabano, num tantũm hominum ſibi optaret, quãtum illic eſſet acinorũ: reſpõdit, ſe põptare tot ſibi eſſe Megabyzos

Ionum deliberatio de ponte Darij deſerendo.

Hiſtiæi ſententia.

Hiſtiæus ad Scythas

Vocaliſſimus quidã Aegyp.

Iones à Scythis hominum ignauiſſimi iudicantur.

tos quàm Græciam ſubditam. His verbis apud Perſas hoſtem honorauit: quem tunc ptorem reliquit cũ octoginta millibus militum. Megabyzus aũt hic immortalem ſui memoriam apud Helleſpontios reliquit, hoc dicto, q̃ cùm apud Byzantium agens audiſſet Chalcedonios decem & ſeptẽ annis ante Byzantios vrbem condidiſſe: inquit, Chalcedonios eo tempore cæcos fuiſſe, qui cùm pulchrior adeſſet locus ad vrbẽ condẽdam, nequaquam turpiorem elegiſſẽt, niſi cœci fuiſſent. Hic igitur Megabyzus in Helleſpontia plaga pro p̃tore relictus, eos qui diuerſarũ à Medis partium erant, ſubigebat: & is quidem talia agebat. Per idem autẽ tempus, alia ingens aduerſus Pœnos extitit expeditio, ob eã quã ego cõmemorabo cauſam, his prius expoſitis: Argonautarum poſteri cùm à Pelaſgis qui fœminas Athenienſium, & ex Braurone p̃dati ſunt, eſſent electi à Lemno, Lacedęmonẽ nauigauerunt, cõſidentesq́; apud Taygetũ ignes accenderunt. Quos Lacedęmonij cùm aſpexiſſent, nunciũ miſẽre, ſciſcitatum quinã & vnde eſſẽt. Illi nũcio ſciſcitanti reſpõderũt, ſe Minyas eſſe, ab his heroib. oriundos qui in argo nauigaſſent: quiq́; cũ Lemnum appuliſſent, illic eos ꝓcreaſſent. Hãc orationem ſtirpis Minyarũ cum audiſſẽt Lacedęmonij, miſſo iterũ nuncio ſciſcitanẽ, q̃d ſibi velit ipſorũ aduẽtus, atq; ignis accẽſio? Illi verò ſe reſpõdent, à Pelaſgis eiectos, redire ad parẽtes (æquiſſimum em̃ id factum eſſe) orareq́; vt ſibi liceret vnà cũ eis habitare, tum bonorum, tũ agrorum participibus. Eos recipere in ea q̃ ipſi vellẽt, Lacedæmonijs placuit, cùm ob alia ad hoc faciẽdum inductis, tum p̃cipuè, q̃ Tyndaridę Caſtor & Pollux in Argo nauigauerant. Receptos Minyas & agris impertierunt, & in trib. coaptarunt. Ibi cõfeſtim in alios ablocatis, quas in Lemno duxerãt vxoribus, matrimonia cõtraxerunt. Longo deinde interiecto tẽpore, ſtatim elati ſuperbia, cũ alia flagitioſa perpetrarunt, tum regnũ affectarunt. Quo noĩe eos Lacedæmonij morte mulctandos cùm cẽſuiſſent, cõpræhenſos in carcerem cõiecerunt. Quoſcunque Lacedæmonij morte plectẽdos cẽſent, eos noctu plectunt, interdiu neminẽ. Cùm verò eſſent in illos animaduerſuri, exorati ſunt ab eorum vxoribus, quæ ciues erant, & priorum Spartanorum filiæ, veniã ingrediendi carcerẽ, & cum ſuo cuiuſque viro colloquendi, nullum in illis dolum eſſe ſuſpicantes. Horũ permiſſu Minyarum vxores ingreſſæ carcerẽ, omni veſte quam geſtabant viris tradita illorum veſtẽ illæ ſumpſerunt. Ita Minyæ muliebri veſte amicti, veluti mulieres, è carcere ꝓdierunt, rurſuſque apud Taygetũ cõſederunt. Hac eadẽ tempeſtate Theras Auteſionis filius, Thiſameni nepos, Therſandri ꝓnepos, Polynicis abnepos, miſſus eſt in coloniam Lacedæmonis, genere Cadmeus, auunculus Ariſtodemi filiorũ Euryſthenis & Proclis, qui cùm pupilli eſſent, tutelã gerebat regni Spartani. Adultis mox pupillis, ac recepto imperio, Theras ita grauiter tulit ſibi ab alijs imperari, q̃m imperiũ deguſtaſſet, vt negaret ſe Lacedæmone moraturũ, ſed ad cognatos nauigaturum. Erant aũt in inſula, q̃ nunc Thera, quõdã Calliſta vocabatur, hoĩes Phœnices à Membliare Pœcilis filio oriũdi. Cadmus em̃ Agenoris filius Europam q̃ritans in inſula, quę nũc Thera vocaẽ, appulſus cũ eſſet, ſiue regionis amore captus, ſiue qua alia voluntate, reliquit illic cùm alios quoſdã Phœnices, tum Membliarẽ conſanguineum ſuũ. Illi ante aduentũ Theræ Lacedæmone octo ætatib. hoĩm, inſulã (q̃ Calliſta, id eſt, pulcherrima vocabaẽ) incoluerunt. Ad quos, Theras cum multitudine tribulium miſſus eſt, nequaquã ad illos eijciẽdos, ſed vnà habitãdum, & ad inſulam valdẽ frequẽtandam. Poſtea verò quã Minyas è carcere elapſos, & apud Taygetum cõſidentes, Lacedæmonij tñ necare ſtatuerãt, Theras necẽ eorum deprecabatur, recipiens ſe illos ex ea regione abducturũ. Et huic poſtulato Lacedæmonijs aſſentientibus, cum trib. biremib. ad poſteros Membliaris nauigauit, ducẽs ſecum non vniuerſos Minyas (pleriq́ue em̃ ex ipſis ad Paroreates Cauconasq́; diuerterunt) ſed paucos, quos in ſex partes diſtribuerunt, & totidem illic oppida cõdiderunt, Lepreum, Magiſtum, Trixas, Pyrgum, Epiũ, Nudium. Quorũ plana Helei memoria mea deleuerunt. Inſulæ aũt à cõditore Thera nomẽ eſt inditũ. Hic filio, q̃ negaret ſe nauigaturũ eò, Relinquã ergo, inquit, ouẽ lupis? Ex quo dicto nomẽ adoleſcẽti impoſitum eſt Oilycus, id eſt, ouilupus, & id nomẽ alteri ꝑua

luit

Megabyzi elogium.

Minyæ.

Lacedæmoniorũ mos inſumendis noctu ſupplicijs.

Minyę vxorum commento libertati.

Ouem lupis relinquere prouerbium.

Oilycus vnde appellatus.

luit: Oilyco natus eſt filius Ægeus, à quo vocantur Ægidæ, in Sparta ingẽs tribus. Ex hac tribu viri, cũ eis nõ permanerent filij ex Erinnyum oraculo, delubrũ Laio & Oedipodæ extruxerũt: quod poſtea apud eos Theræos mãſit, qui ex his uiri procreati fuêre. Hactenus Lacedæmonij cũ Theræis cõſentiunt: quod deinceps extitit, ſoli Theræi factum hoc modo eſſe memorant. Grinus Aeſanij filius ab hac Thera oriundus, cum eſſet Theræ inſulæ rex, cõtulit ſe Delphos, ducens ex vrbe ſolennes hoſtias cùm alijs ciuib. eum comitantibus, tum verò Batto, qui erat de genere Polymneſti, apud Mynias gratioſus. Cõſulenti Grino Theræorum regi de alijs rebus, Pythia reſpõdit, vt vrbem in Africa cõderet. Cui viciſſim ille: Equidem, inquit, ego ô princeps ſenior ſum & grauis ad moliendum, tu verò quempiam horum iube iſta facere: ſimul hęc dicens, Battum oſtendebat. Hæc hactenus. Tunc vbi reuerſi ſunt, p nihilo habuêre reſponſum: neq; vbi terrarum Africa eſſet gnari, neq; ex incerto oraculo coloniã mittere audentes. Septem poſt hæc annos in Thera cùm nõ pluiſſet, & oẽs (præter vnam) arbores exaruiſſent, conſulentib. Theręis Pythiam, reſpondit, mittendam in Africam eſſe coloniam. Illi, quoniam nullum mali remedium erat, mittũt in Cretam nuncios inueſtigatum, ſi quis aut indigenarum aut aduenarum illic eſſet, qui in Africam nauigaſſent. Nuncij cum Cretam pererraſſent, & ad vrbem Itanum perueniſſent, in ea cõ traxerunt cum purpurario quodam, cui nomen erat Corobio. Is aiebat, ſe ventis abreptum in Africã applicuiſſe, & ad Platæam inſulã Africæ. Hunc nuncij mercede inductum in Theram duxerunt. Verùm nõ multi ad rem explorandam, ex Thera initio profecti ſunt, duce ipſo Corobio: quo in ea inſula relicto cum aliquot menſium cibarijs, ipſi quã celerrimè reuerterunt ad cęteris de inſula renunciandum. Quib. vltra pſtitutum tẽpus redire differentibus, oĩa Corobio deficiebant. Sed appulſa eò naui Samia, quæ ab Aegypto redibat, cuius gubernator erat Colæus: Samij, omni re geſta à Corobio audita, in annum homini cibaria reliquerunt. Ipſi ex hac inſula cum ſoluiſſent, Aegyptum optantes vento ſubſolano abrepti ferebãtur: nec intermittẽte flatu, Herculeas tranſuecti columnas peruenerunt in Tarteſſum, põpam ferentes ad rem diuinam. Erat ea tẽpeſtate id emporium, id eſt, nundinæ, intemeratum, adeò, vt inde reuertentes iſti ex mercib. quæſtum maximum fecerint, inter oẽs quos nouimus Græcos, duntaxat poſt Soſtratem Laodamantis, cũ quo nemo poſſit contendere. Ex hoc quæſtu Samij decima (id eſt, ſex talentis) ſelecta, fecerunt ahenum ad exẽplum crateris Argolici, gryphinis capitib. in circuitu altrinſecus obuerſis: & in templo Iunonis collocarunt, ſuſtinentib. illud tribus coloſſis, id eſt, humanis ſimulacris, ſeptenũm cubitorum, genu nixis: & hoc primum facto ingẽs amicitia Cyrenæis Theræisq; cũ Samijs cõtracta eſt. Theræi, vbi relicto in inſula Corobio, ad Therã reuerſi renũciarunt eſſe illis inſulã è regione Africæ ſitam: placuit Theręis, vt è ſingulis oppidis q̃ ſeptem erant, viri mitterent, fratrib. inter ſe ſortitis, quis potius mitteretur, duce eorum rege Batto: ita duas biremes in Platæam miſerunt: Hæc Theræi memorant. Cætera iã Theræis cũ Cyrenæis conſtant. Nã quod ad Battum pertinet, Cyrenæi nequaquam cum Theræis cõſentiunt. Sic enim narrant: Eſt in Creta oppidum Oaxus, in quo fuit Etearchus rex. Hic amiſſa vxore, induxit filiæ nomine Phronimæ, nouercam: quę domum ingreſſa, vt erat, ita re ipſa ſe nouercam pſtitit, cùm lædendo, atque omne genus iniuriarũ excogitando, tum ad extremum impudicitiã impingendo: idq; ira rem habere viro perſuaſit. Ille ab vxore deceptus, rem de filia nefariam cõmentus eſt. Erat in Oaxo negociator quidã Theræus, noĩe Themiſon: hunc in familiaritatẽ acceptum Etearchus adiurat, vt quã rem oraret, in ea ſe miniſtrum pberet. Vbi hoĩem iureiurãdo adegit, adductã ei tradidit filiam ſuam: iubens, vt eam abductam in mari demergeret. Themiſon ancipiti aĩo inter nefas operis & hoſpitij perfidiam, ita ſibi faciendum putauit. Accepta puella mare ingreſſus, cùm in alto fuit, vt iurijurãdo Etearchi ſatisfaceret, reinctã funib. puellã demiſit in pelagus: ea deniq; retracta, Theram peruenit. Ibi Polymneſtus vir inter Theræos ſpectatus, in cõcubinatum Phronimam accepit, ex qua interiecto tẽpore natus eſt ei filius, ſono vocis exili, ac balbutienti, cui nomen impo-

Laij delubrum.
Oedipodæ delubrum.
Battus.
Itan' oppi.
Corobius.
Colæus.
Herculeæ columnæ.
Tarteſſus.
Soſtratęs.
Ahenum Samiorum
Theręorum colonia.
Cyrenæi.
Oaxus.
Etearchus.
Phronima
Themiſon

impoſitũ eſt Batto, vt Theræi & Cyrenęi aiunt: vt autem ego ſentio, aliud aliquid: ſed eum cognominatũ, Battum, poſtquàm in Africã abijt, cũ ꝓpter oraculum apud Delphos ei redditum, tũ ꝓpter honorẽ quẽ aſſecutꝰ eſt. Battũ enim Pœni regẽ appellãt, & ob id reor Pythiã lingua Punica, quam nouerat, cũ oraculum reddidit, vocaſſe Battum, quòd futurus rex eſſet in Africa. Hic vbi in virilem adoleuit ætatem, Delphos adijt, ob linguæ vitium. Cui conſulenti Pythia reſpondit:

Batto nomen vndè inſtitutũ.

Batte venis vocis cauſa, dux te iubet ire
Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo.

Apollinis oraculum.

Ad hæc Battus ſic viciſſim inquit: O princeps, ego ad te veni gratia cõſulendi de voce, tu de alijs mihi reſpondes, quæ nequeũt fieri, iubens migrare in Africam, qua copia, quáue manu? Hæc loquens nõ perſuaſit illi vt alia reſponderet, ſed eadem quę prius reſpondente Pythia, illinc digreſſus ábijt in Theram. Mox deinde cùm & huic ipſi, & cæteris Theræis malè eueniret, nec mali cauſa deprẽhenderet, ob hæc mittunt Delphos ſciſcitatum. Quib. cum reſpondiſſet Pythia, melius cum ipſis actũ iri, ſi Cyrenen in Africa conderent cũ Batto, miſerunt Theræi Battum cum duabus biremibus. Illi in Africam profecti (quandoquidẽ non aliud habebant quod agerent) retrò ad Theram ſe receperunt. Sed eos Theręi arcentes acceſſu terrę repellebãt, ac rurſus reuerti iubebant. Ita neceſſitate adacti, remenſo iterum mari, condiderunt oppidũ in inſula Africę adiacenti, noĩe vt prius dictum eſt, Platęa, q̃ fertur par eſſe Cyrenęis magnitudine. Hãc biennio incolentibꝰ, cũ nihilo melius cũ eis ageret, vno è ſuis relicto, cęteri Delphos nauigarunt ad oraculũ conſulendum. Eò poſtq̃ venerunt ſciſcitantibus quid ita ſecum in Africã ꝓfectis, nihilo tñ melius ageretur, Pythia reſpondit his verbis:

Platæa oppidum.

Lanigeræ Libyes ſcis quam nec adiueris vrbem.
Me melius, tuum ego ingenium mirabor euntis.

His auditis, ij qui cum Batto erant, rurſus redierunt. Neq; enim ſinebat eos deus aliò migrare, priuſquã in Africam conceſſiſſent. Reuerſi ad inſulã, recepto quem reliquerant, incoluerunt locum in Africa, è regione inſulæ, nomine Aziriſtum, amœniſſimis collibus vtrinque concluſum, & vtrinqũe flumine præterlabente. Hunc locũ ſex annis cum incoluiſſent, ſeptimo deſerendũ putauerunt, admonitu Pœnorum, vt in melior em tranſirent. Ita illinc eos Pœni veſperum verſus, & ad locorũ ſpecioſiſſimum abduxerunt, & quidẽ noctu, ne Greci interdiu facientes iter, diurnũ ſpacium metiendo animaduerterent. Eſt aũt huic loco nomen Iraſa. Eos vbi ad fontẽ qui Apollinis eſſe fertur, duxerunt, inquiũt: Viri Greci, hîc vobis incolere cõmodum eſt, vbi cælũ vocaliter ſonat. Sub Batto igitur qui condidit Zoam, & annos quadraginta regnauit, & ſub eius filio Arceſilao, qui regnauit annos ſedecim Cyrenæi habitauerunt tot omninò, quot in coloniã initio miſſi fuerant. Sub tertio aũt Batto, qui felix eſt appellatus, cunctos Græcos ad nauigandũ in Africã cum Cyrenęis habitatũ induxit Pythia. Nam accerſebant eos Cyrenæi ad agri partitionẽ. Induxit aũt hęc verba reſpondẽs:

Aziriſtũ locus.

Iraſa locꝰ Apollinis fons.

Pœni Aegyptijs ſubdunt.

Serior in Libyen quiſquis peruenerit almam,
Diſcernendi agri mox hunc affirmo pigebit.

Cũ ergo ingens multitudo Cyrenã ſe cõtuliſſet, finitimorũ Pœnorũ agros vaſtabat, atq; inter ſe partiebant. At illi eorũq; rex noĩe Adicran, agris exuti à Cyrenæis, miſſis in Ægyptũ quibuſdã, ſeſe dediderunt Aprij Ægyptiorũ regi. Ille cõparatum grãdem Ægyptiorum exercitũ, miſit aduerſus Cyrenas. Cyrenæi inſtructa apud Iraſa locũ & ad fontem Theſtin acie, cũ Ægyptijs conflixerunt, eosq; ſuꝑauerunt, vtpote inexꝑtos antea atq; cõtẽptores Grecorũ: adeoq; ꝓfligarũt, vt pauci ex eis in Ægyptũ redierit. Qua de re Ægyptij ſuccẽſentes Aprij, ab eo deſciuerũt. Huiꝰ Batti filius extitit Arceſilaꝰ, q̃ regnũ adeptꝰ, inter initia cũ fratrib. ſuis ſeditiões exercuit, donec illi relicto eo in aliũ Africæ locũ migrauerunt, vbi cõtracti vrbẽ hãc cõdiderunt, quę & tunc & nũc Barca appellatur. Et inter cõdendũ Pœnos ſolicitabãt ad deficiendũ à Cyrenęis. Arceſilaus tã ſuis defectoribus, q̃ eorum receptoribus bellum intulit, quem reformidãtes Pœni, fugam ad orientales Pœnos intenderunt. Sed fugientib. Arceſilaus vſq;

Adicran.

Apries rex Theſtis fons.

Barca oppidum.

Arceſilai regnum.

Leucon.

inſtitit

inſtitit inſequendo, dum ad Leuconem Africæ peruenit, & Pœnis viſus eſt opportunus ad inuadendũ. Itaque cõgreſſi eò Pœni, adeo ſuperauêre Cyrenæos, vt ex illis ſeptem millia ceciderint. Poſt hanc cladẽ, Arceſilaum ægrotantẽ epoto medicamento frater eius Aliarchus ſtrangulauit. Sed eum dolo vxor Arceſilai interfecit, nomine Eryxo. Arceſilao ſucceſſit in regno Battus, pedib. nõ valens, ſed claudus. Cyrenæi ob acceptam calamitatem, Delphos miſerunt, per quoſdam interrogatum, qua ratione inita præclariſſimè habitarent. His Pythia reſpondens, iuſſit ex Mantinea Arcadum adducerent moderatorẽ. Itaque petentib. Cyrenæis, Mantinei dederunt quẽdã nomine Demonacem, virum inter populares probatiſſimum. Hic igitur vir Cyrenen profectus, vbi ſingula quæque edoctus eſt, in tres trib. diſtribuens illos ita digeſſit, vt vnam quidẽ partem faceret Theræorum atque cõfinium, alteram aũt Peloponnenſium atque Cretenſium, tertiã verò cunctorum inſulanorum. Qui etiam huic Batto regi cùm alia oĩa quæ ſuperiores reges obtinuerant cõtulit, tum verò peculiaria fana ac ceremonias in media ciuitate inſtituit: quæ inſtituta ſub hoc quidẽ Batto ſyncera permanſerunt. Verum ſub eius filio Arceſilao vehementer ſunt perturbata, negante Arceſilao Batti illius claudi & Pheretimæ filio ſe laturum quæ Mãtineus Demonax cõſtituiſſet, ac repoſcente honores ſuorum maiorum: hinc ſeditione orta, eiectus profugit in Samum, mater eius in Salaminẽ Cypri. Obtinebat ea tempeſtate Salaminis imperium Euelthon, qui Delphis dedicauit thuribulum ſpectaculo dignum, quod in theſauro Corinthiorum ſitum eſt. Ad hunc profecta Pheretima precabatur, vt ſe filiumq; Cyrenen cum exercitu reducerent. Ille omnia potius q̃ exercitum huic dabat. Pheretima id quod dabatur accipiẽs, dicere bonum id quidem eſſe: ſed melius factu rum eum, ſi quod obſecraretur daret exercitum. Cumque identidem ad oĩa quæ dabantur, hoc diceret, tandẽ miſit ad eam Euelthon dono fuſum aureum, atque colum penſo circundatam: dicentiq̃ conſueuerat verba: Pheretimæ, inquit, talib. rebus donari fœminas, nõ exercitu. Arceſilaus interea Sami agens, vnumquenque ſolicitabat ad ſpem rei agrariæ: coactoque ingenti exercitu, miſſus eſt Delphos ad conſulendum de reditu in patriam. Cui Pythia ita reſpondit: Ad quatuor Battos ac totidẽ Arceſilaos octo hominũ ætates dat vobis Apollo Cyrene regnare, vlteriꝰ vos conari dehortatur. Tibi verò ſuadet, vt ingreſſus in domum tuã, quietem agas. Quod ſi fornacem inueneris plenam amphorarum, ne eas excoquas, ſed ad auram emittas. Sin fornacem incenderis, ne cõmittas vt circunfluum introeas: alioqui peribis tu pariter & taurus optime opus faciens: Hæc Arceſilao Pythia reſpõdit. Ille ſumptis ijs quos cõtraxerat, è Samo, rediit Cyrenen: recuperatoque rerũ ſtatu, immemor oraculi factus, vocatis ad dicẽdam cauſam ijs, qui cõtra ipſum in partib. fuerant, obiecit culpã fugæ ſuæ. At illorum alij exilio ſolum vertebant, alij ab eo cõprehenſi, in Cyprum ad necẽ mittebantur, quos Cnidij ad ſuam terram appulſos liberauerunt, ad Theramque dimiſerunt. Quoſdam, qui in grandẽ quandam & priuatam Aglomachi turrim refugerant, circundata materia Arceſilaus igni cremauit. Hoc perpetrato, agnoſcens id eſſe oraculum, quo Pythia nõ ſinebat eum inuẽtas in fornace amphoras excoquere, exceſſit vltro ex vrbe Cyrene, extimeſcens necẽ oraculo p̃dictam, & quod Cyrenen exiſtimaret eſſe circunfluam. Cõtulitque ſe ad regẽ Barcæorum nomine Alazerim, cuius filius in matrimonio habebat cognatam ſuam. Et quidam tunc Barcæi, tum Cyrenæi exules cũ in foro agentẽ animaduertiſſent, obtruncarunt, & inſuper eius ſocerũ Alazerim. Ita Arceſilaus, ſiue volens, ſiue inuitus, oraculo nõ obſecutus, fatum ſuum impleuit. Mater eius Pheretima, dum filius mali ſui ſibi auctor Barcæ agit, ipſa interea honorib. filij Cyrene fungebatur, ac munera obibat cùm alia, tum in ſenatu p̃ſidendo. Vbi cognouit filium in vrbe Barca oppetiſſe mortẽ, fuga ſe proripuit in Ægyptum. Nam Arceſilaus fuerat de Cambyſe Cyri bene meritus: q; is extitiſſet qui Cyrenen Cambyſi tradiderat, ac tributum inſtituerat. Hæc in Aegyptum cum peruenisſet, ſupplex Aryandi aſſedit: hortans eum ad ſe vlciſcendam, p̃tendens titulum, quod filius, quia cum Medis ſentiret, interemptus eſſet. Erat hic Aryandes Aegyti prætor

à Cam-

Aliarchus. Battus claudus.

Cyrenenſium diſtributio.

Pheretima.

Arceſilaus eijcitur. Salamin. Euelthon.

Coluscum fuſo fœmina tractanda.

Arceſilaus Cyrenen recuperat.

Mater.

Arceſilai mors.

Pheretima principis obit munera.

Aryandes.

à Cambyſe conſtitutus, qui aliquantò pòſt tẽpore cùm æmulari Dariũ vellet, ab eo eſt interfect⁹. Siq̃dem audiẽs atq; animaduertẽs Dario cordi eſſe memoriã ſui relinquere o pere, q̃ à nullo alio regũ factũ eſſet, id ſibi imitãdum putauit, donec mercedẽ accepit. Etenim Darius ex auro q̃ potuit purgatiſſimo monetã p̃cuſſit. Idẽ Aryandes Ægypti prætor ex argento fecit. Et nunc quoque extat puriſſimũ argẽtum Aryandicum. Eã re comperta, Darius inſimulatũ quaſi rebellare vellet, morte affecit. Tunc tamen Aryandes hic miſertus Pheretimæ, omnes ei copias Ægypti tradidit, pedeſtres ſimul & nauticas, p̃poſito quidem pedeſtribus Amaſi hoĩe Maraphio, nauticis aũt Badra generis Paſargadi. Sed priuſquam copias mitteret, caduceatore Barcam miſſo percontabat, quiſnam percuſſor Arceſilai extitiſſet. Barcæi ſe oẽs extitiſſe reſpondent: multa enim ſe ab illo mala eſſe perpeſſos. His auditis Ariandes ita exercitum vnà cũ Pheretima mittit. Atque hic quidem titulus inferendi belli extitit. Verũ (vt mea fert opinio) exercitus mittebatur ad Pœnos ſubigendos. Pœnorũ multæ ſunt & variæ nationes, quarum paucæ regi obtemperabant, pleræq; Dariũ contemnebãt. Colũt aũt Ægyptum verſus, vt hinc incipiamus, Pœnorũ primi Adyrmachidę, qui eiſdem ferè, quibus Ægyptij, moribus vtuntur. Veſtem geſtant qualem & alij Pœni, vxores eorũ in vtroq; crure armillã æream. Eædem capitis comam alunt, quarũ quæq; ſuos (quos capit) pedunculos præmordet, atq; ita abijcit. Hoc iſti ab omnibus Pœnis ſoli facitant, ſoliq; virgines nupturas regi exhibẽt, quę illi placita fuerit, eã deuirginat. Pertinẽt hi Adyrmachidæ ab Ægypto ad portum vſq; noĩe Plynum. His confines ſunt Gygamę, locum qui occaſũ ſpectat incolentes, Aphrodiſiade tenus inſula. In huius loci medio eſt inſula Platæa, vbi vrbem condidêre Cyrenæi, & in continente eſt portus Menelai & Aziris, quam Cyrenæi incoluêre. Et dehinc Silphiũ incipit, ab inſula Platæa pertingens vſq; ad fauces Syrtis. Apud hos ijdem penè ritus, qui apud alios ſunt. Gigamas ab occaſu contingunt Asbyſtæ, qui ſupra Cyrenen incolentes, p̃tingũt ad mare. Nam maritima Cyrenęi colunt. Iidem non poſtremi, ſed p̃cipui Pœnorũ ſũt, q̃ quadrigis vehanẽ, ſtudioſi in Cyrenæorũ moribus maxima ex partę imitandis. Horũ ſunt occaſum verſus confines Auſchiſæ, qui ſupra Barcam incolentes ad mare, pertinent ad Euheſperidas. Circa mediam Auſchiſarum plagam habitant Cabales, exigua natio, ad mare pertingentes ad Tauchiram oppidum agri Barcæi, eiſdem quibus ij q̃ ſupra Cyrenẽ ſunt, moribus vtentes. Auſchiſarum quod ad occaſum vergit, contingunt Naſamones, grandis natio, qui ſub æſtatem relictis ad mare pecoribus, conſcendunt ad locum Ægilen, decerpturi palmulas. Nã palmæ illic & permultæ ſunt & ſpatioſæ, & fructiferæ omnes. Ex quibus vbi palmulas præmaturas decerpſerunt, ad ſolem ſiccantes maturefaciunt, deinde lacte maceratas ſorbillant. Vxores plures ſinguli è conſuetudine habent, & cũ his in propatulo coëũt, eodem penè quo Maſſagetę modo, prius ſcipione prętento. Naſamonibus mos eſt, cum q̃s primum ducit vxorem, prima nocte vt ſponſa ſingulos conuiuas obeat Veneris gratia, & vt q̃ſq; cum ea concubuit, donum det illi quod ſecum habet domo allatũ. Iureiurando ac diuinatione tali vtunt̃ per eos viros, qui iuſtiſſimi atque optimi apud illos fuiſſe dicunt̃, iurant illorũ ſepulchra tangentes. Diuinant ad ſuorũ accedenres monumenta, & illi, vbi preces p̃egerunt indormiunt. Vbi quodcunq; per quietem inſomnium viderunt, eo vtunt. Fidei dandæ conſuetudo hæc eſt: De manu alterius vterque ſumpto inuicẽ poculo bibit. Quod ſi nihil humoris habuerint, ſumptum è terra cinerem lingunt. Naſamonibus confines ſunt Pſylli, qui hunc in modũ interciderunt: Auſter eis oĩa receptacula aquarũ arefecerat. Erat aũt oĩs eorum regio, quę intra Syrtim eſt aquarum inops. Ob id illi publico colloquio atque conſilio expeditionem fecêre aduerſus auſtrũ. Quæ Pœni memorãt refero. Hos, cum ad arenas veniſſent, auſter ſpirans illic obruit. Pſylis extinctis, eorũ terram Naſamones obtinent. Super hos auſtrum verſ⁹ in loco feris frequenti, Garamantes habitant, qui omnium hominum commercium aſpectũq; refugiunt, nihil bellicæ armaturæ habentes, ac ne defendere quidẽ ſeſe audentes. Hi ſu

Darij mõ neta.

Aryandicum argẽtum.

Badra.

Pœnorum variæ nationes.

Adyrmachidæ.

Pedunculorũ præmorſus.

Virgines à rege deuirginantur.

Aphrodiſiadis inſula.

Gigamæ.

Asbyſtæ.

Euheſperides.

Cabales.

Tauchira.

Aegile.

Naſamones.

Coitus in propatulo

Sponſa cõuiuis proſtituitur.

Fidei dãdę cõſuetudo

Pſylli.

Pſyllorum aduerſ⁹ auſtrum expeditio.

pra Naſamonès incolunt. Circa maritima verò occaſum verſus, confines ſunt Macæ, qui ſummũ capitis verticẽ radunt, in medio capillos creſcere ſinentes, hinc atq; hinc in orbẽ tõdentes. In bellum pelles ſubterraneorum ſtruthionum ferunt, p tegumento. Per eos flumen Cinyps è colle, qui vocaĩ Gratiarũ, fluens in mare influit. Hic collis Gratiarum, nemoribꝰ frequens eſt, cùm cætera (cuius memini) Africa ſit arboribꝰ nuda, ducentorum ab ea ad mare ſtadiorum intercapedine. Horum Macarum finitimi ſunt Gindanes, quorum vxores ferunt fimbrias pelliceas ſingulæ multas, ob hoc (vt memoratur) quod vt à quóq; viro Venerẽ paſſa eſt, fimbriã orat, & vt quæq; plurimas habet, ita p̃clariſſima cenſetur, tanq̃ à pluribꝰ viris adamata. Horum Gindanorum orã in mare porrectã incolunt Lotophagi, qui è ſolo loti fructu victitant, qui fructus eſt inſtar fructus lentiſci, ſuauitate aſſimilis fructui palmarum. Ex hoc fructu Lotophagi vinum cõficiunt. Lotophagis ſecundum mare vicini ſunt Machlyes, loto & ipſi veſcentes, ſed minus q̃ ſuperiores. Pertingũt autẽ vſq; ad ingentẽ amnẽ, nomine Tritonẽ, qui in grandẽ paludẽ Tritonidẽ influit, in qua eſt inſula, q̃ dicitur Phla. Hãc inſulã aiunt dici à Lacedæmonijs habitari debere. Aiunt autẽ hunc in modum, Iaſonẽ poſteaq̃ ſub Pelio Argo exædificauit, impoſitis in ea cùm alijs ſolennibus hoſtijs, tum verò tripode æreo, circuiſſe Peloponneſum aĩo Delphos eundi, eumq; cùm teneret curſum circa Maleã, abreptum à vento aquilone, & abductum in Africã, & priuſquã tellurẽ cerneret, in aſpretis paludis Tritonidis aſtitiſſe, eiq̃ hæſitãti de egreſſu apparuiſſe Tritonẽ, ac iuſſiſſe dari ſibi tripodẽ, quod diceret oſtẽſurum ſe illis exitum, atque incolumes remiſſurum. Aſſentiẽte Iaſone, ita demum Tritonẽ oſtẽdiſſe, qua ratione è breuibus enauigarent, & tripodem ab illis in templo poſitum eſſe, in eoq̃ tripode oraculum reddidiſſe, & ijs qui cum Iaſone erant, oẽm rationẽ indicaſſe. Fore enim, vt cùm quis tripodẽ accepiſſet ex oĩbꝰ qui in Argo nauigarent, neceſſariò centum Græcæ ciuitates accolerent paludẽ Tritonidẽ. Hæc cùm audiſſent Pœni qui montẽ Gratiarũ colunt, tripodẽ occultaſſe. Iuxta hos Machlyes habitant Auſes, circum Paludem Tritonidẽ. Ita vtrique habitant, vt medio Tritone dirimanť. Quorum Machlyes quidẽ occiput crinitum geſtant, Auſes verò anteriorẽ capitis partem. Horum virgines anniuerſario Mineruæ feſto in honorẽ ipſius deę, indignè inter ſe bifariã diuiſæ p̃liantur lapidibus fuſtibusq;, dicẽtes ſe morem patrium ſeruare ei, quam Mineruam nominauimus: & q̃ virgines è vulneribus decedunt, eas falſas virgines appellant: ſed priuſquã à pugnando deſiſtant, hoc faciunt: Quæ virgo in pugnam optimam operã nauauit, eam ſemper cõmuni cõſenſu cæteræ virgines exornant cùm cætera armatura Græca, tum criſta Corinthia, & currui impoſitam circa paludẽ circunferunt. Quibus autẽ rebus ornabantur olim virgines antequã accolerent Græci, non habeo dicere. Arbitror ornari ſuetas armis Ægyptijs, nam ab Ægypto affirmo & ſcutum & galeam ad Græcos eſſe tradita. Mineruam aiunt Neptuni eſſe filiam, ac paludis Tritonidis, eamq̃ neſcio quid à patre reprehenſam, donaſſe ſe ipſam Ioui, & Iouem ſibi illam aſciuiſſe filiam. Hæc illi aiunt. Iidem promiſcuè cum mulieribus non vnà habitantes, ſed pecudum more cõcumbunt. Vbi apud mulierem puer robuſtus eſt factus, apud quem virum habitare ſuſtinet (nam tertio quoq̃ menſe viri conueniunt) eius filius cenſetur. & hi quidem maritimi Pœnorum paſtoralium, Nomades dicuntur. Supra hos in mediterraneis Africa feris eſt frequens. Supra hanc partẽ efferatam ſupercilium ſoli ſabuloſum eſt, porrectũ à Thebis Ægyptijs ad columnas Herculis. In hoc ſupercilio ferme decem dierum itinere ſunt grumi grandes ſalis, concreti in collibus, & ſingulorum collium vertices è medio ſale eiaculantur aquam dulcem pariter & gelidam. Circa quam homines habitant vltimi, ſolitudinem verſus, & ſupra plagam feris inacceſſam; à Thebis itinere dierum decem, primi Ammonij, habentes templum ad Thebani Iouis effigiem. Etenim Thebis quemadmodum à me memoratũ eſt, aſpectu ariẽtino, Iouis ſimulacrum eſt. Apud hos eſt alia quoq; aqua fontana, quæ ſub matutinum quidem tepet, ſub horam qua forum frequentiſſimum eſt, fri-

Garamantes. Verticis rasura. Macæ. Africa arboribus nuda. Gindanes. Gindanarũ mulierũ fimbriæ. Phla insul. Iason. Argus ædificatio. Auſes. Virginum anniuerſarius conflictus. Nomades. Ammonij.

eſt,frigeſcit,ſub meridiē multò frigidior eſt.Eaq; hora hortos irrigāt. Declinato iam die remittit frigus,donec ſol occidit: tunc tepeſcit,magis ac magis caleſcēs ad mediā vſque noctē,quo tēpore feruens exæſtuat: ꝑterita nocte media,ad aurorā vſq; refrige ſcit. Cognominat autē fons ipſe ſolis. Poſt Ammonios per ſupercilium ſabuli,decem rurſus dierū itinere eſt collis ſalis,& aqua illi Ammoniæ par,hoīb⁹ circùm habitantibus,cui loco nomen eſt Ægila,ad quē locum Naſamones cōmeant palmulas decerptum. Rurſus decem dierum ſpacio ab Ægilæis alius collis eſt ſalis & aqua,& palmularum fructiferarum magna vis: quēadmodū apud alios,incolentib⁹ illic hoīb⁹,quibus nomen eſt Garamantibus,natione ſanè magna,qui inducta ſuper ſalem humo,ita ſerunt. ab his ad Lotophagos breuiſſimum iter. A quibus triginta dierum ſpacium eſt ad eos,apud quos gignuntur boues præpoſterè paſcentes. Ideo aūt ꝑpoſterè paſcuntur,q; cornua inflexa anterius habent,& ob id retrorſum euntes paſcuntur. Nā offendentib⁹ in terrā cornibus,ꝓgrediendo paſci nequeunt,alioqui nihil differentes à cæteris bobus,ꝑter craſſitudinem pellis atq; duritiā. Garamātes hi Troglodytas Æthiopes quadrigis venantur. Nam Troglodytæ Æthiopes,oīm quos fandō cognouimus, perniciſſimis pedibus ſunt,ſerpentibus,lacertisq; & alijs id genus reptilibus veſcentes,lingua nulli alteri ſimili vtentes,ſed veſpertilionum more ſtridentes. A Garamantibus decem quoque dierum itinere alius collis eſt ſalis,& aqua, accolentibus hoīb⁹, quibus nomen eſt Atlantibus,ſolis oīm hominū,quos ipſi nouim⁹, innominatis. Nā ſales quidē apud eos vocantur atlantes, ſingulis autē eorum nullum nomen imponitur. Hi ſolem tranſcendentē execrantur,eiq; ꝑterea oīa cōuicia ingerunt, quod torridus & ipſos & regionem perdat. Poſt totidē dierū iter,ali⁹ tumulus ſalis eſt, cū aqua, & hominib. accolentibus. Cui cōfinis eſt mons nomine Atlas,exilis,& vndiq; teres: & (vt fertur) adeò celſus,vt eius cacumen nequeat cerni,q; à nubibus nunquam relinquatur,neq; hyeme neq; æſtate. Columnam cæli illum eſſe indigenæ aiunt. Ab hoc monte cognominantur hi homines,nam Atlantes vocantur: dicunturq; nec vlla animante veſci,nec vlla ſomnia cernere. Ad hos vſq; Atlantes poſſum recenſere nomina eorum qui in ſupercilio Africæ habitant,poſt hos nihil amplius: Porrigitur autem id ſupercilium ad columnas vſque Herculeas,atque vlterius. Intra quod eſt metallum, id eſt,effoſſio ſalis,decem dierum itinere,& hoīes incolentes domicilia ſua facientes ex micis ſalis. Iſti enim iam tractus Africæ vacant imbribus. Nam ſi plueret illic, non poſſent manere parietes ſalis. Eſt autē ſal qui ibi effoditur, colore albus & purpureo⁹. Supra hoc ſupercilium,auſtrum verſus ac mediterranea Africæ,deſerta etiā plaga eſt, & ſine aqua feriſq;,ſine pluuia ac lignis,omni prorſus humore vacans. Ita ab Ægypto ad Tritonidem lacum,paſtoritij Afri ſunt,carne victitantes ac lacte, nihil vaccinū guſtantes, quia nec Ægyptij guſtant ſuem, ne alentes quidem vaccā. Nec Cyrenęæ fœminæ ferire ſibi fas putant,ob Iſidem quæ eſt in Ægypto,cui etiam ieiunia & dies feſtos agunt ſtudioſè. At mulieres Barcææ nō modò guſtu vaccinæ carnis, ſed etiam ſuillæ abſtinent. Atque hæc quidem ita habent. Ad occaſum verò Tritonidis lacus iā nō ſunt paſcuales Pœni,neq; eiſdē morib. vtentes,neq; idē circa infantes (quod paſcuales ſolēt) factitātes. Nā Pœnorū qui paſtorales ſunt,an oēs, non queo ꝓ certo dicere,ſed pleriq; hoc faciūt. Vbi filij ipſorū quadrimi effecti ſunt, venas verticis illorū lana ſuccida inurunt,nōnulli venas tēporū,eā videlicet ob cauſam,ne vllo vnq; tēpore phlegma,id eſt,pituita defluēs è capite,officiat,eaque de re ſe aiūt eſſe optima valetudine. Et ſunt re vera Pœni inter oēs quos nos nouimus hoīes ſaluberrimo corpore,incertū mihi an ob hāc cauſam,certè optima valetudine ſunt. Quòd ſi pueris inurendis ſpaſmus exiſtat,inuēta eſt ab eis medicina. Vrina em̄ hirci aſperſa eos liberant. Ea refero q̄ ipſi Afri narrant. Apud paſtoritios Afros talia ſunt ſacrificia: Vbi ꝓ primi tijs aurē pecudis ꝑciderunt,eā ſupra domū abijciunt: hoc acto, ceruicē eius auertūt. Solis omnium deorum immolant Soli & Lunæ,& his quidem vniuerſi Pœni ſacrificant. At qui circa Tritonidem paludem incolunt,etiam Mineruę Tritoniq̄ ac Ne-

Fons ſolis. Salis collis. Garamantes. Troglodytæ. Serpentibus veſcentes. Atlantes. Solem execrantes. Atlas mons. Atlantes vnde appellati. Metallum ſalis. Domus ex ſale. Imbribus vacantes. Cyrenęarum fœminarum ob Iſidem ſuperſtitio. Vaccinum non guſtantes. Sue abſtinentes.

Minerua ægis. ptuno, ſed Mineruæ p̃cipuè. A quibus Afris Græci veſtẽ & ægidas ſimulacrorum Mineruæ mutuati ſunt, præterq̃ quod apud Afros pellicea veſtis eſt, & pendentes ex eis ægidibꝰ fimbriæ nõ ſunt ſerpentes, ſed è loris factæ. Cętera verò oĩa ad idẽ exemplar effecta ſunt, noĩe quoq; ipſo teſtificante, veniſſe ex Africa Palladiorũ ſtolã. Quippe Afræ mulieres ſuper veſtẽ amiciunt̃ nudis pellibꝰ caprinis fimbriatis, ac rubrica delibutis, à quibꝰ ęgeis, id eſt, caprinis pellibus, ęgidas denominauêre Græci. Quinetiam hinc primũ mihi videt̃ eiulatus in tẽplis extitiſſe, quod eo Africanę mulieres vehemẽter vtunt̃, ac bellè. Et ab Afris quadrijugos equos iungere Græci didicêre. Sepeliunt autẽ paſtorales Afri defunctos vt Græci, p̃ter Nazamones, qui illos ſedentes ſepeliunt, obſeruantes vt dum quis cœpit agere aĩam, eum ſedentẽ cõſtituant, ne ſupinus expiret. Domicilia eorum ſunt virgultis cõpacta, ſuſpenſis circa lentiſcos, & ea quoquò verſus verſatilia. Et illi quidem talibus vtunt̃ morib. Cõtingunt autẽ hos ab orientali parte Tritonis fluminis hi Auſes, q̃ ſunt aratores: qui verò Pœni, domos poſſidere conſueuerunt, ijs nomen impoſitũ eſt Maxyes, qui dextram capitis partẽ comatam geſtant, ſiniſtrã radunt, corpus minio tingunt, aſſerentes ſe à Troianis eſſe oriundos. Regio hæc & reliqua ad occidentẽ vergens, multò frequẽtior eſt feris ſyluisque quàm regio paſtoralium. Nam q̃ ad aurorã reſpicit, quam paſtorales incolunt, Tritone flumine tenus, & depreſſior eſt & arenoſa. Hinc deinceps quæ aratorũ eſt, veſperã ſpectans, mõtana valde eſt ac nemoroſa ferisque frequens. Siquidem apud hos & ſerpentes ſunt ſupra modum grandes, ac leones: elephãtes quoque & vrſi, & aſpides, & aſini cornib. præditi. Et cynocephali, id eſt, capita canina habentes, & acephali, id eſt, nõ habentes capita, ſed in pectorib. oculos, vt ab Afris memoratur, necnõ viri fœminæq́; agreſtes, & aliæ permultæ feræ haud ementitę. Quorũ nihil apud paſtorales eſt, ſed alia, veluti pygargi & capræ & bubali & aſini: non illi quidem cornua habentes, ſed alij impoti, nunq̃ enim bibunt: & oryes, quibus vlnales palmæ pro cornibus fiũt. Huius feræ magnitudo eſt ad æquiparationem bouis: & baſſaria, & hyenæ, & hyſtrices, & arietes agreſtes, & dictyes, & thoyes, id eſt, ex hyæna & lupo geniti, & pantherę, & boryes, & crocodili tricubitali ad ſummum magnitudine, terreſtres, lacertis aſſimiles, & ſtruthij ſubterranei, & ſerpentes puſilli cum ſingulis cornibus. Hę ſunt illic feræ, & item quę alibi, p̃ter ceruũ & aprũ. Ceruus enim & aper prorſus in Africa nullus eſt. Sunt ibidem quoq; tria murium genera, quorum alij bipedes vocantur, alij zegeries Punica lingua, quod in noſtra pollet idem quod colles, alij echines. Sunt pręterea muſtelę, quę in Silphio naſcuntur, murẽnis ſimilimę. Tot habet feras Pœnorũ paſtoralium regio, quantum nos maximè ſcrutando lõgiſſima inueſtigare potuimus. Maxyum Pœnorum cõfines ſunt Zabeces, vbi fœminę aurigantur currus in bellum. His finitimi ſunt Zygantes, vbi magnã vim mellis apes conficiunt, ſed multò plus opifices viri facere dicuntur. Omnes minio inficiuntur, ac ſimijs veſcuntur, quarum affatim gignitur ijs, qui in montibꝰ degunt. Iuxta hos aiunt Carthaginiẽſes ſitam eſſe inſulam nomine Cyranem, ducentorum ſtadiorum longitudine, arctam in latum, in quam iri è continente poteſt, oleis refertam ac vitibus. Et in ea eſſe portum, vnde virgines indigenarum pennis volucrum pice illinitis ramenta auri referunt è limo. Hæc an vera ſint, haud equidem ſcio: ſed quæ narrantur, ſcribo. Fuerit autem totum, vt ipſe ego in Zacyntho vidi, picẽ è lacu & aqua referri. Sunt eò loci cõplures lacus, quorum qui maximus, ſeptuaginta quoquò verſus pedum eſt, altitudinis duũm paſſuum. in hunc virgines contum, cuius in ſummitate myrtus alligata eſt, demittunt: deinde referunt myrto picem, odorem quidem aſphalti habentem, ſed cætera præſtãtiorem pice Pieria, eamq́ue in ſcrobem quem iuxta lacum foderunt, effundunt: & vbi multum illius aggeſſerunt, ita è ſcrobe in amphoras transfundunt. Quicquid autem in lacum decidit, id ſub terram means redditur in mari, quod à lacu quatuor ſtadijs abeſt. Ita id quod de inſula adiacenti Africæ dicitur, conſentaneum eſt veritati. Aiunt p̃tereà Carthaginienſes, locum eſſe Africæ extra columnas Herculis habitatũ homini-

Aegis vnde appellatur.

Naſamonum cadauera.

Auſes aratores.

Maxyes.

Cynocephali.

Acephali.

Oculos in pectoribus geſtantes.

Tria murium genera.

Zygantes.

Cyranis.

Pix Pieria.

hoīb»: eò quoties ipſi applicuêre ſe, merces è nauib» exponere, easq; in crepidine terræ deinceps collocare: tū cōſcenſis nauib. fumū excitare: fumo aūt cōſpecto, indigenas ad mare cōtendere: dehinc auro ꝑ mercib» depoſito, rurſus illinc abſcedere; ſed nō extra cōſpectū: tum ſe illinc è nauib. egreſſos ꝑciū cōſiderare, & ſi dignū mercib. videaī, eo ſumpto abire: ſin minus, cōſcenſis iterū nauibus cōſpicere. Illos verò accedentes, plus auri ad id quod depoſuerunt addere, donec ꝑſuadeāt. Neutros aūt alteris iniuriā inferre: neq; em̄ aut ſe cōtingere aurū, priuſq; merciū prēcio ſit adæquatū: neque illos prius merces attingere, q̄ ipſi aurū ſumpſerint. Atque hi ſunt Pœnorum, quos nominare poſſum: quorū pleriq; neque tūc de rege Medorum curabāt quicq̄, neque nunc curant. De qua regione eatenus q̄eo dicere, à quatuor eam nationibus (quantū nos ſcimus) nō amplius incoli: quārū duæ ſunt indigenæ, totidē nō indigenæ. Indigenæ quidē Pœni atq; Æthiopes, quorū alteri ad aquilonē Africæ, alteri ad auſtrum incolunt. Aduenę verò, Phœnices & Greci. Neque verò videtur mihi bonitas Africanæ terræ cum bonitate Aſię atque Europæ cōparanda, ꝑter vnā Cinypen, q̄ tellus fluuio cognominis eſt. Hæc optimæ cuique telluri par eſt ꝑuentu fructus ce realis, nec vlla re ſimilis eſt cæterę Africæ. Eſt em̄ pulla & vda fontib. ac ſecura ſiccitatis aēris, ac ne imbre quidē, qui ſit vehemētior, læditur. Nā in eo tractu Africæ pluit, & ex ꝑuentib. fructuū terræ, totidē mēſuræ illic quot è Babylonica tellure ꝑcipiuntur. Bonum ſolum & illud eſt, quod Euheſperitæ colunt. Nā quoties id eximiè ſeipſum hubertate ſuperat, cētuplum reddit. At ſolum Cynipum, circiter trecenta. Porrò Cyrenaica regio, q̄ huius Africæ editiſſima eſt, quam paſtorales incolunt, treis in ſe plagas cōtinet admiratione dignas. Primā, q̄ maritima eſt, ꝙ in ea iam fructus maturi metuntur, vindemiāturq̄ue. His cōpoſitis, in plaga q̄ ſupra maritimā eſt, medios fructus legunt, quā plagam colles appellant: ac dum hi fructus adornātur, ij qui ſunt in editiſſima plaga, coquunt̄ atque matureſcunt. Itaque dum primi fructus bibūntur atque edunt̄, vltimi aduentant. Atque hunc in modum ad octo menſes perceptio fructuum Cyrenæos occupat: Hæc hactenus de his dicta ſunt. Perſæ ad vlciſcendā Pheretimā ab Aryande miſſi ex Ægypto, Barcam peruenerunt, oppidū obſederunt, miſſis ilicò qui denunciarēt dedi auctores necis Arceſilai. Eos oppidani, vt qui cędis oēs participes eſſent, in colloquium nō admiſerunt. Ita octo menſes Barcam cùm obſediſſent Perſæ, nono menſe cuniculos ſuffoderunt ad murum ferentes, & valida tormenta admouerunt. ſed cuniculos quidem faber quidā ærarius deprehēdit æreo ſcuto hunc in modum: Circunferens illud intra murum, admouebat pauimento vrbis: quod vbicunque admouebatur alibi, illinc è ſolo nihil ſoni reddebatur: ad locū autē qui ſuffodiebatur, æs clypei reſonabat. Ibi è diuerſo fodientes Barcęi, Perſas ſuffoſſores interemerunt. Tormenta autem Barcæi ipſi repulſabant. Verùm cùm multū temporis cōtriuiſſent, & multi vtrinque caderēt, nec pauciores ex Perſis, Amaſis dux peditatus talem rem cōmentus eſt: Animaduertens Barcæos vi non poſſe ſuperari, ſed dolo, latam foſſam per noctem depreſſit, eiq̄ue fragilia ſuperſtrauit ligna: & ſuper ea humū induxit, reddens ſolum cætero æquabile. Simulatque illuxit, Barcęos in colloquium euocat. Illi libenter obtēperauêre, quod eis cordi erat ad pactionē deuenire. Pactionē autē in hanc formulā ineunt, ferientes fœdus ſuper occultā foſſam. Quoad humus ea ita haberet, tandiu fœdus in ea regione ratum foret. Barcæis quod æquum foret ſe penſuros regi promittentibus, & Perſis ſe nihil rerum nouarū aduerſus Barcæos eſſe molituros. Barcæi dehinc fœderibus freti, & ipſi ex vrbe prodibāt, & ex hoſtibus cuicunque libebat intrandi vrbem faciebant poteſtatem, patefactis omnibus portis. At Perſæ reſciſſo ponte occulto, in vrbem proruperunt. Ideo autem pontem quem fecerant reſciderunt, vt fœdus ſoluerent, quod cum Barcæis percuſſerant, tandiu ratum fore fœdus, quandiu maneret terra, vt tunc manebat. Refracto enim ponte, nō manere fœdus in ea regione ampli». Pheretima traditos ſibi à Perſis Barcęos, qui faciendæ cædis principes fuerant, ſudibus ſuffixit per ambitum murorum. Fœminarum

Pœni atq; Aethiopes indigenæ; Phœnices & Græci aduenæ.

Cynipii fœcūditas. Euheſperitæ.

Cyrenaicę regionis fœcūditas.

Cuniculi deprehenſio.

Foſſa occulta.

Barcęorū fœdus.

narum quoque deciſas mamillas circa muros appẽdit. Cæteros Barcæos Perſis vt diriperent imperauit, præter Battiadas, & qui cædis affines non extiterant. His vrbem permiſit, reliquis in ſeruitutem abreptis, Perſæ redierunt: qui cum ad vrbem Cyrenẽ rediſſent, Cyrenæi eos, oraculi cuiuſdam ſeruandi gratia, per vrbem deduxerunt. Sed inter tranſeundum præfectus naualis exercitus Bares illis præcepit, vt vrbem diriperent, recuſante Amaſi peditum duce, ſe enim aduerſus vnam Barcem Græcam vrbem eſſe miſſos. Verùm poſtq̃ tranſierunt & ad rupem Lycæi Iouis ſubſederunt, pœnitẽtia eos ſubijt, quod Cyrenen non occupaſſent, eamq́; iterum adoriri conati ſunt, Cyrenæis eos contemptui habentibus. Et licet nemo contrà ferret arma, tamen inceſſit eis metus: illincq́; curſu ſe rapientes, ſexaginta circiter ſtadia conſederũt. Vbi ſtatiua habẽtibus, ab Aryande nuncius aduenit ad eos reuocãdos. Cum à Cyrenæis cõmeatum ſibi præberi precarentur, eo accepto, in Ægyptum reuertebantur. Quos deinde Pœni excipientes, veſtitus atq; vtenſilium gratia, vt quiſq; relinquebaẽ trahebaturq́;, interficiebant: donec in Ægyptum peruentum eſt. Hic Perſarum exercitus in Africã longiſſimè ad Euheſperidas proceſſit. Quos aũt Barcæorum cepêre, quosq́; ex Ægypto eiecêre ad regem, ijs Darius rex ad incolendum dedit vicum Bactrianæ regionis, cui vico nomen impoſuêre Barcæ, ad meam vſque memoriam etiam incolis frequentem. Verùm ne ipſa quidẽ Pheretima probè vita exceſſit. Nam ſimul ac ex Africa vltra Barcæos in Ægyptum redijt, malè perijt. Vt enim exiſtunt acres admodum & inuidioſæ vltiones deorum in homines, viuens vermibus cõputruit. Talis ac tanta Pheretimæ Battifilię in Barcęos vindicta extitit.

Barces expugnatio.
Pheretimę in Barcæas crudelitas
Barce vicus.
Deorum acres vindictæ

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER QVINTVS, QVI INSCRIBITVR TERPSICHORE.

AT Perſę, qui in Europa ſub Megabyzo relicti à Dario erant, primos ex Helleſpontijs Perinthios, Dario ſubeſſe recuſantes, ſubegerunt, anteà quoque à Pęonibus malè affectos. Siquidem Pęones qui ſunt à Strymone, admoniti diuino reſponſo, vt bellum Perinthijs inferrent: & ſi quidem à Perinthijs ex aduerſo conſidentibus prouocarentur, nominatim compellantibus, eos inuaderent: ſin minus, ab inuadẽdo abſtinerent, ita fecerunt. Conſidẽtibus Perinthijs è regione Pœonum in ſuburbanis, ibi ſingulare certamen ex prouocatione commiſſum eſt viri cum viro, equi cum equo, canis cùm cane. Et cum victores duobus certaminibus Perinthij prę gaudio carmen Pęana cantarent: tunc Pęones hoc ipſum eſſe reſponſum dei coniectantes, inter ſe dixêre: Nunc oraculum dei perfectum eſt. nũc noſtrum eſt opus. Atque ita in Perinthios canentes impetum fecêre, egregieq́ue vicerunt, & ex illis paucos reliquêre. Ac quę quondam à Pęonibus geſta fuerunt, hunc in modum geſta ſunt. Tunc Perinthij pro libertate ſtrenuè pugnantes, tamen multitudine à Megabyzo ſuperati ſunt. Perintho capta, Megabyzus per Thraciã arma circunferens, omnes eius vrbes atque omnes nationes pacatas regi reddebat. Hoc enim illi à Dario fuerat imperatum, vt omnem Thraciam ſubigeret.

Megabyzus.
Perinthij.
Pæones.
Pęan carmen.
Perinthi expugnatio.

Gens Thracum ſecundum Indos omnium maxima eſt, ſi aut vnius imperio regeretur, aut idem ſentiret, vt mea fert opinio, inexpugnabilis foret, & omnium gentium multò validiſſima. Sed quia id arduum illis eſt, & nulla ratione cõtingere poteſt, ideo imbecilles ſunt. Habent autem multa nomina ſingularum regionum ſingula. Moribus tamen ac opinionib. conſimilibus imbuti ſunt, præter Getas & Trauſos, & qui

qui ſupra Creſtonęos incolunt. Ex quibus,quod Getæ ſe pro immortalibus gerant, à me commemoratum eſt. Trauſi verò in cæteris quidem omnibus idem quod Thraces: verùm circa natalia ſuorum atque obitus hoc factitant: Edito puero,propinqui eum circunſidentes cum ploratione proſequuntur, recenſentes quaſcunq;. neceſſe eſt illi,quod uitam ingreſſus ſit,perpeti humanas calamitates,Hominem fato functum, p luſum atque lætitiam,terræ demandāt,referentes quot malis liberato in omni ſit felicitate. At qui ſupra Creſtonæos incolunt,hęc agunt: Singuli plures uxores habent,quorum ubi quis deceſſit,diſceptatio magna fit inter uxores,acri amicorum circa hanc rem ſtudio, quænam dilecta fuerit à marito ptæcipuè. Quæ talis iudicata eſt, & hunc honorem adepta, ea à viris ac mulierib.exornata,ad tumulum à ſuo propinquiſſimo mactatur, vnaq; cum viro humatur,cæteris vxorib.id ſibi pro ingente calamitate ducentibus. Nam id eis ſummo dedecori datur.Reliquis Thracibus hic mos eſt: Liberos in mercatu venundant. Virgines non aſſeruant,ſed quib.iibuit,cum viris concumbere ſinunt. Vxores aſſeruant vehementer,easque magno ære à parentib.coëmunt. Punctas notis eſſe frontes,nobile iudicat: non eſſe notatas punctis,ignobile. Ocioſum eſſe,pro honeſtiſſimo habetur. Agriculatorem verò,pro cōtemptiſſimo. E bello atque rapto viuere,pulcherrimum. Atque hi quidem ſunt eorum inſigniſſimi mores. Deos autem hos ſolos colunt: Martem, Liberum, Dianam: ſed reges pter populares etiam Mercurium: eumque è dijs præcipuè,per quem ſolum iurant,à quo p genitos quoq; ſe aiunt. Optimatib.eorum tales ſunt ſepulturæ: Prolato triduum cadauere, mactatisque omnifarijs hoſtijs, conuiuantur. Illudq; defletum prius,deinde combuſtum ſepeliunt,aut alioquin humo contegunt. Aggeſtoque deſuper tumulo, cum alia oīs generis certamina proponunt,tum præcipuè certa cū ratione monomachiam,id eſt, ſingulare certamen : Et ſepulturæ quidem Thracum huiuſmodi ſunt. Quod autem huius regionis ad aquilonem vergit,nemo poteſt pro comperto referre, quinam hoīes eam incolant,ſed illam quę transIſtrum plaga eſt,conſtat vaſtam eſſe atque ignotam,vbi ſolos audio habitare hoīes,nomine Sigynas,veſte Medica vtentes,eorumq; equos toto corpore hirſutos eſſe,ad quinque digitos altitudine pilorū, eoſdemq; puſillos ac ſimos,inualidosq;ad viros geſtādos,ſed currui iunctos,eſſe perniciſſimos: atque his currib.indigenas inuehi. Horum fines proximè accedere ad Henetos,qui ſunt in Adria. Eos quoque ſe colonos Medorum dicere, qui quo pacto coloni Medorum fuerint,equidē nō queo dicere: ſed fieri quidlibet poteſt intra longū tēpus. Sigynas Pœni qui ſupra Maſſiliā incolunt,inſtitores appellant: Cyprij iacula. Verùm vt Thraces aiunt,apes loca Tranſiſtrana obtinēt, & ob illas vlterius pergi nō poteſt: quæ cū dicunt,haud credibilia apud me dicunt,quoniam hoc animal conſtat frigoris intolerans eſſe. Mihi tamen loca quæ ſeptentrionib.ſubſunt,videntur ob gelu inhabitabilia eſſe. Hactenus de hac regione: cuius oram maritimā Megabyzus Perſis obedientem reddidit. Darius tranſmiſſo rapidiſſimè Helleſponto,poſtquam Sardis venit,recordatus eſt beneficij in ſe ab Hiſtiæo collati, & conſilij Cois Mitylenæi. Quib.accerſitis Sardis,obtulit electionem. Hiſtiæus vt qui eſſet Mileti tyrannus,nullam ſibi tyrannidē popoſcit, ſed Myrcinū Hedonidem animo vrbis in ea condendę. Et is quidem hanc elegit. Coes autem vt qui nō tyrannus,ſed priuatus eſſet,optauit Mitylenes tyrānidē. Impetrato vterque quod optauerat,eò ſe cōtulit. At Dario res huiuſmodi oblata eſt, vt illam videnti inceſſerit cupido iubendi Megabyzo, vt Pæonas ex Europa è ſedib.in Aſiam tranſportaret. Erant Pigres & Maſtyes viri Prones, qui poſtquam Darius tranſmiſit in Aſiam , & ipſi Sardis venēre,cupidi tyrannidis apud Pæonas potiundæ,ducentes vnà ſororē procera ſtatura atque ſpecioſam. Hi obſeruato tempore dum in ſuburbanis Lydorum Dario preſideret,talem rē ſibi agendā putarunt: Sororē q̄ optimè poterant cū exornaſſent, ad aquā mittunt,vas capite cōtinentē equumq; è brachio trahentē,linumq; nentem. Eam ptereuntē Dario attentè conſiderabat,p neq; Perſica erant illa quæ ageret mulier,neq; Lydica,neq; vllarū ex

Vxorū mactatio ad mariti funus.

Agriculatorem eſſe contēptui.

Monomachia ad ſepulcr.

Thracū ſepulturæ.

Sigynę populi.

Henetī Adria.

Hiſtiæus.

Myrcinus Coes.

Pigres.

Maſtyes.

Asia fœminarum. Hęc considerãs, misit quosdam suorum satellitum, iussos obseruare in quam rem vteretur mulier equo. Istis obsequentibus, fœmina vbi peruenit ad flumen, equo satisfecit, vas aqua impleuit. His actis, eadem via regreditur, aquã capite sustinens, equum è brachio trahens, ac fusum versans. Admiratus Darius tum, quæ ab exploratoribus audisset, tum quæ ipse vidisset, adduci coràm fœminam iubet. Ea adducta, adolescentes fratres qui aderant, non procul rem ipsam speculantes, interroganti Dario cuias illa esset, aiunt se Pæones esse, & illã suam sororem. Ad quos Darius, quinã hoïes essent Pæones, & vbi locorum habitarent, & cuius rei gratia illi venissent Sardis, percontari. Adolescentes se verò venisse dicere, vt sese ei donarent. Pæoniam aũt esse ad flumen Strymonẽ sitam, qui Strymon non procul abesset ab Hellesponto, Pæones esse coloniam Teucrorum qui è Troia fuerunt. Hæc singulatim illi referebant. Interrogantique Dario, num oẽs illic fœminę tam laboriosæ essent, affirmare promptè id ita habere. Huius enim rei gratia illud fiebat. Ibi Darius literas ad Megabyzum dat, quem in Thracia pfectum reliquerat, iubens è sedibus suis Pæones ad ipsum tranferri, cum liberis pariter & vxoribus. Eques cum hoc nuncio confestim ad Hellespontũ cucurrit. Hellespontóque trãsmisso, literas Magabyzo reddidit. Quibus ille lectis, sumpto è Thracia duce, aduersus Pæoniã exercitum ducit. Pæones cognito Persarum in se aduentu, cõtractis copijs processêre ad mare, rati illac Persas ingressuros ad dimicãdum. Et Pæones quidem ad arcendũ exercitus Megabyzi ingressum parati erant: Persæ aũt certiores facti, Pæonas cõueniisse ad intercludendum ab ora maritima ingressum, sumptis ducib. iter ad superiora conuertunt, hostẽque latentes in eius oppida irrumpunt, & illa, vtpote vacua, facilè occupãt. Quod vbi resciuêre Pæones, protinus dispersi ad sua quisque dilabunt, seque Persis dedunt. Ita è Pæonibus Syropæones & Pæoplæ, & qui ad Prasiadẽ vsque paludem incolunt è suis sedibus emoti, in Asiam sunt abducti. Qui verò circa Pangæum montem incolunt, Doberasque & Agrianas & Odomantos, & ipsam Prasiadem paludem, à principio non cepit Megabyzus, tentauit tamen expugnare eos qui paludem incolunt. Incolunt autem hunc in modum: In media palude compactæ erant sublicæ, tenuem à continente ingressum in vno ponte habentes. Has sublicas tabulata sustinentes, olim communiter oẽs ciues statuebant. Mox è lege hunc in modum statuendum censuerunt, vt p singulis vxoribus quas quisque duceret (ducunt aũt singuli multas vxores) ternas de figeret sublicas è monte sumptas, cui nomen est Orbelus. Hoc habitantes modo, obtinent singuli super ea tabulata tugurium in quo degunt, & fores inter tabulata compactas, deorsum ad paludem ferentes. Paruulos liberos per pedem reste illigant, metuentes ne illi in aquam deuoluantur. Equis autẽ & subiugalibus, pisces pro pabulo præbent. Porrò piscium est tanta copia, vt quoties quis ianuam compactam reclinauerit, demissam fune sportam vacuam, aliquãto pòst retrahat piscium plenam. Quorum duo sunt genera, vnũ quod vocant Papraces, alterũ Tilones. E Pæonibus ij qui capti fuêre, in Asiam sunt abducti. Pæonibus captis, Megabyzus nuncios in Macedoniam septem Persas, qui post eum erant in exercitu spectatissimi, misit ad Amyntã petituros regi Dario terram & aquam. Est autẽ è palude Prasiade breuis admodum in Macedoniam via. Nam in primis paludi confine est metallum, id est, fossa æris. Vnde post ea tẽpora Alexandro in singulos dies singula talenta proueniebant. Post metallum, superato monte quẽ vocant Dysorum, Macedonia intratur. Eò Persæ vbi peruenêre, & in conspectum Amyntæ, ad quem mittebantur, regi Dario terram & aquam petiêre. Amyntas & ea dedit, & hoïes in hospitium vocauit. Instructaq; spendidè cœna, percomiter accepit. Persæ postq̃ à cœna ad potũ peruenêre: Hospes, inquunt, Macedo, nobis Persis cõsuetudo est, quoties magnã exhibuimus cœnã, tunc etiã concubinas & adolescẽtulas vxores ad assidendũ introducere. Proinde tu nunc, quoniã libenter excepisti nos, & liberali hospitio pfecutus es, regióque Dario & terrã das & aquam, sectare consuetudinem nostrã. Ad hæc Amyntas: Nobis, inquit, Persę ista con

Paonia. Strymon.

Megabyz⁹ in Pęones exercitum ducit.

Syropæones. Pæoplæ. Prasias. Pangæus mons. Doberę. Agrianę. Odomati. Paludis Prasiadis inhabit.

Piscium copia mira. Papraces pisces. Tilones pisces.

Amyntas.

Persarum consuetudo.

fuetudo non eſt,ſed viros à fœminis ſemouendi. Verùm quandoquidem vos exigitis qui domini eſtis,hoc quoque vobis pſtabitur: Hactenus locutus Amyntas,fœminas accerſit. Illæ vt iuſſæ pręſtò fuerunt,& è regione Perſarum deinde cõſederunt. Quas Perſæ conſpicati formoſas,Amyntam alloquuntur, negantes omninò id factũ eſſe ſapienter. Satius enim futurum fuiſſe,ab initio nõ venire fœminas, q̃ poſtquam venerant non aſſidere,ſed ex aduerſo ſedere in oculorum dolorem. Ita coactus Amyntas, illas aſſidere iuſſit. Quæ cùm obtemperaſſent,ilico Perſæ mamillas illarũ tractare,vtpote pluſculo vino temulenti: nonnulli etiã tentare ſuauiari. Hæc Amyntas intuens etſi iniquo ferebat animo,tamen præ metu Perſici nominis quieſcere. Verùm eiꝰ filius Alexander cùm adeſſet,atque hæc cerneret,vtpote adoleſcens, & malorum inexpertus,nequaquam amplius tolerare poſſe. Itaque grauiter ferẽs,ad Amyntã inquit: Tu verò pater cede ætati, abiq́ue hinc ad requieſcendum,neq; indulgeas nimiũ potationi. Ego hîc remanẽs,oĩa hoſpitib. quæ oportet exhibebo. Amyntas eum rei nouæ aliquid facturum animaduertens,ad hæc reſpondit: Fili,inquiens,verba tua hinc me ſummouentis penè intelligo. Ideo enim dimittis,quod aliquid noui agere in animo habes. Quare nolo te quicquam noui in hos viros perpetrare,futurum in perniciem noſtram,ſed tolera ſpectans quæ geruntur. Nam quod ad diſceſſum meũ pertinet,parebo. His reſponſis,Amyntas abijt. Et Alexãder ad Perſas: Vobis,inquit,hoſpites,cũ his fœminis vel omnibus,ſi libet,facilimè licet concumbere : ſed cũ qua earum concumbere libeat,indicate. Nunc enim ferè tempus cubandi aduentat,& vos bene potos eſſe temulẽtosq́; video. Proinde has fœminas,ſi vobis cordi eſt,ſinite ire ad ſe lauandũ,quas cũ lotæ fuerint,accipiatis. Hæc locutus Alexander,approbantib. Perſis, egreſſas fœminas in muliebre remittit cõclaue : ac totidẽ viros leues malas habẽtes, muliebrib. veſtib. exornat: traditisq́ue pugionib. introducit,admonetq́ue Perſas,inqens: Vos verò Perſæ,à nobis in cõuiuiũ eſtis omni munificẽtia accepti: quippe q̃b. & quæ habeamus, & q̃ inuenire potuimus,ea oĩa repræſentauerimus: & quod omnium maximũ eſt,etiam noſtras ipſorũ matres & ſorores libraliter exhibuerimus: vt omni honore affecti à nobis,intelligatis quib. reb. digni eſtis: vtiq; regi qui vos miſit renũcietis, à Græco quodã Macedonũ principe vos & menſa & lecto bene acceptos eſſe. Hæc locutꝰ Alexãder ſingulos Macedonas quos fœminas eſſe aiebat,aſſidere iuſſit ſingulis Perſis. Qui poſteaq̃ à Perſis attrectari cœpêre,illos obtrũcauêre: Et hac q̃ dẽ morte affecti ſunt Perſæ ipſi,pariter & eorũ comitatus. Comitabanť eñ eos & vehicula & familia,& oĩs generis apparatꝰ,q̃ cuncta cum illis omnib. pariter intercepta ſunt. Nõ multo deinde interiecto tẽpore,cùm magna horũ virorum inter Perſas inquiſitio fieret,Alexander illos prudenter occupauit,tum multa alijs pecunia,tũ ſoro re ſua noĩe Gygæa Bubari data,viro Perſæ,vni ex inquiſitorib. interfectorũ. Ita horũ Perſarũ cædes deꝑhenſa,ſed ſilẽtio ſuppreſſa eſt. Eſſe aũt Gręcos,q̃ hæc fecêre,à Perdica progenitos, quẽadmodum ipſi aiunt,& ego aſſentior in ijs,q̃ poſtea dicã. Id ita eſſe probatur: & ij qui in Olympia certaminib. Gręcorum p̃ſunt,cõſentiunt. Nã cùm Alexander certãdi gratia,ad hoc ipſum deſcendiſſet,à cõcurſorib. prohibebatur,q̃ ne garent barbarorũ id eſſe certamen,ſed Græcorum. At vbi palã fecit ſeſe Argiuũ,Græcus eſſe iudicatꝰ eſt: & ſtadiũ currẽs, ꝓximus primo extitit. Et hæc q̃dẽ ita geſta ſunt.

Fœminæ à viris ſemouentur.

Megabyzus aũt Pœonas ducẽs,abijt in Helleſpontũ: & illo trãſmiſſo, puenit Sardis. Cũ interim Hiſtiæus Mileſius iã muris cingeret locũ,quo à ſe petito donatus à Dario fuerat in p̃cium ſeruatę ratis,q̃ locus eſt ad flumẽ Strymonẽ noĩe Myrcinus. Megabyzus cognito quod fiebat ab Hiſtiæo,cũ primũ venit Sardis,primũ ducẽs Pœones,ita eſt Darium allocutus: Rex,quidnã tu rei feciſti,dato loco ad vrbẽ condendã in Thracia viro Grẽco,eidẽq́; ſolerti atq; induſtrio: vbi affatim materia eſt ad naues ædificandas,multũq́; remigũ atq; pecunię,multis etiã cùm barbaris,tũ Græcis incolentibus: qui nacti ducẽ,faciẽt quicquid ille vel die vel nocte p̃ceperit? Nunc tu virũ hũc ita fauentẽ inhibe,ne domeſtico bello afflicteris: inhibe autẽ miti modo accerſitũ,quẽ cũ

Megabyzus.

Hiſtiæus.

Myrcinus.

accepe-

acceperis,da operã nequando in Græciã reuertatur.Hæc locutus * Megabyzus perfa
cile Dario ꝑſuaſit,tanꝙ probè proſpiciẽs qd eſſet euenturũ. Dariꝰ miſſo in Myrcinũ
nuncio,ad Hiſtiæũ hæc inquit: Hiſtiæe,rex Dariꝰ hæc dicit:Mihi rebusq; meis meliꝰ
conſulẽtem q̃ te,inuenio neminẽ,qꝫ non verbis,ſed factis cõpertũ habeo:proinde cũ
res magnas agere deſtinem,ꝑſto mihi ſis,vt eas tibi aperiã. His verbis fide habita,Hi-
ſtiæus,& ſimul magnificiens cõſiliarium regis fieri,Sardis ꝓfectus eſt.Cui Dariꝰ:Hi-
ſtiẽe, ego(poſtq̃ aduenit,dixit)ea de cauſa te accerſiui,qꝫ poſtcaq̃ à Scythis redire na
turaui,& tu ab oculis meis abfuiſti,nullius rei deſideriũ tam me tenuit breui,q̃,vt tu
in aſpectum &colloquiũ meum venires:cùm ſcias oĩm poſſeſſionum ꝓcioſiſſimã eſſe
virum amicũ,ſolertem,bene ſentientẽ:q̃ tibi ambo adeſſe, ego teſtimonio eſſe poſsũ
è reb.meis. Quare tibi ego qui feciſti ꝓbè quodveniſti,hoc gratificandũ putaui,vt o-
miſſa Mileto,& recens cõdita in Thracia vrbe,me ſequaris Suſa,eadem quẽ ego habi
taturus,meusq́ cõuictor ac cõſiliarius futurus.Hęc locutus Dariꝰ,vna ſecũ Hiſtiæ
um ducens,Suſa verſus iter intẽdit,ꝓfecto Sardib. Artapharne,fratre ſuo ex eodẽ pa-
tre.item ꝓfecto Otane oræ maritimæ:cuius patrẽ Siſamnem, vnum è regijs iudicib⁹,
qꝫ iniuſtè ob pecuniã iudicaſſet,rex Cãbyſes interemerat,interemptoq́; detractũ co-
riũ in lora cõcidit,quib. tribunal in quo ille ſedẽs iudicarat intendit:ibidẽq́; ei⁹ filiũ
Otanẽ ſedere iudicẽ ꝓcepit,atque in memoria habere in quo tribunali iudicaret.Hic
igitur Otanes in eo tribunali ſedẽs,tunc Megabyzi ſucceſſor exercitus, Byzantios ac
Chalcedonios cepit.Cepit itẽ Antandrũ,qui eſt in terra Troade,cepit quoque Lam
poniũ.Sumpta etiã à Lesbijs claſſe,cepit Lemnũ &Imbrũ,à Pelaſgis tũc quoq; vtrã-
que habitã.Sed Lemnij quoniã ꝑlio contenderãt,& aliquandiu repugnauerãt, mala
perpeſſi ſunt:quorũ qui ſuperfuêre,ijs ꝓfectũ Perſę impoſuêre Lycaretũ,Mæãdri ei-
us,qui Sami regnauit,germanũ.Hic Lycaretus cum Lemno ꝑeſſet,hac de cauſa mor
tem oppetijt,qꝫ oẽs in captiuitatem redigebat,atque euertebat,alios inſimulãs deſer
tores Scythicæ expeditiõis,alios vexatores copiarũ Darij à Scythis reuertentiũ.Hęc
ille in ſua præfectura perpetrabat. Sed nõ diu in malis faciendis delituit:& cœperũt
iterum è Naxo atque Mileto calamitates Ionibus fieri.E Naxo quidẽ,quòd inter in-
ſulas felicitate præſtabat:è Mileto aũt, quòd ea tẽpeſtate prope ſeipſam ſuperans ma
ximè florebat:eratq́ue Ioniæ propugnaculo,cùm laboraſſet duab. ſuperiorib.ætati-
bus morbo ſeditionis,donec eam ſeditionem Parij ſedauerint,ex omnib.Græcis cor
rectores à Mileſijs delecti.Hũc aũt in modum eos Parij correxêre: Cùm Miletum ve-
niſſent viri inter Parios prẽſtantiſſimi,cernerentq́ue domos vehemẽter labefactatas,
dixerunt velle ſe regionem ipſorum peragrare.Id facientes & omnem agrum Mileſiũ
luſtrãtes,vt quenq; fundum animaduertebãt bene cultum,fructũq́; emittentẽ,con-
ſcribebãt domini nomen. Peragrata omni regione, cũ paucos huiuſmodi fundos cõ
periſſent,quàm maturrimè ad vrbẽ deſcenderunt,coactoq́ue cœtu,decreuerunt vr-
bem ab ijs eſſe incolendã,quorum fundos bene cultos inueniſſent. Videri enim illos
ita curaturos publica,vt ſua ipſorum curauiſſent. Cæteros Mileſios,qui priꝰ ſeditioſi
fuiſſent,iuſſerunt his dicto audientes eſſe. Ita Mileſios Parij correxerunt.Ex his tunc
vrbibus hoc modo cœperunt Ioniæ mala contingere:Ex Naxo quidam lucupletes è
plebe in exilium miſſi,Miletum ſe contulerunt.Miletum aũt procurabat Ariſtagoras
Molpagoræ filius,idemq́ue gener ac conſobrinus Hiſtiæi Lyſagoræ filij,quẽ Darius
Suſis diſtinebat.Nã Hiſtiæus Mileti erat tyrannus, & per id tẽpus Suſis degebat,dũ
Naxij Miletum venêre. Iã pridẽ Hiſtiæi hoſpites, cum Miletum Naxij aduenêre,ob-
ſecrarunt Ariſtagorã,vt aliquantulum copiarum ipſis præſtaret ad redeundum in pa
triam.Ille futurum ſuſpicãs,ſi per eum iſti in patriã redirent,fore vt Naxo imperaret:
tamen prætendens Hiſtiæi hoſpitium,ita eos eſt allocutus:Meæ quidem vires ad tan
tum copiarum prębendum nõ ſuppetunt, vt inuitis his qui Naxum tenent, vos poſ-
ſim reducere:cùm audiã octo millia ſcutatorũ Naxijs,ac multum longarũ nauiũ eſſe,
tñ omne ſtudiũ ad iſtud efficiẽdum adhibebo,hoc ſcilicet in animo verſans: Eſt mihi
ami-

* In Aldi hoc loco &deinceps Megaba-ſus legitur

Amicus ſo lers precio ſiſsimum: omnium poſſeſsio-num.

Artapher-nes.

Otanes.

Siſamnes.

Iudicis cor rupti iuſtæ vindictę exẽplum.

Parij Mile-ſios correcturi veni-unt.

Ioniç re-bellionis occaſio.

amicus Artaphernes Hyſtaſpis filius, Darij regis frater, qui præſes eſt omniũ in Aſia maritimorũ, multo exercitu præditus ac multa claſſe. Hunc ergo virum opinor factu rum oĩa ex animi noſtri ſententia. His auditis, Naxij inſtare Ariſtagoræ, vt rem q̃ opti mè poſſet conficeret: vtque munera homini pollicerentur, dicere, & ſe exercitui ſum ptũ ſuppeditaturos, vt ipſi paciſcerent̃, magnã videlicet ſpẽ habentes, cùm ipſi in Naxo apparuiſſent, Naxios oĩa quæ iuberentur eſſe facturos, atque adeò cæteros inſulanos. Nulla dum enim Cycladum inſularum ſub Dario erat. Profectus Sardis Ariſtagoras, demonſtrat Artapherni, eſſe inſulam Naxum, non ſpacioſam illã quidem, ſed pulchram alioqui & bonã, Ioniæq; vicinã, multis præterea & pecunijs & ſeruitijs p̃ditam. Proinde tu aduerſus hanc regionẽ ducito exercitum, per cauſam illuc exules reducendi. Quod facienti tibi magnæ ſunt penes me in expedito pecuniæ, p̃ter illas q̃ in exercitũ erogabuntur. Has enim æquũ eſt nos præbere, qui aduẽtus veſtri auctores ſumus, & te inſulas regi acquirere ipſam Naxum, & q̃ ex hac pendent, Parum & Andrum, cæterasque quæ Cyclades nominantur. Vnde profectus, haud difficilè inuades Eubœam, inſulam magnam ac beatam, nec inferiorem Cypro, ac facilẽ ſanè ad capiendum, centum omninò nauib. ad has occupandas ſuffecturis. Huic reſpondens Artaphernes: Tu verò, inquit, quæ ſunt ex vtilitate regiæ domus exponis, & probè iſta ſuades oĩa, præterquam de numero nauium. Nam pro centum nauibus, ducentæ tibi ineunte ſtatim vere in promptu erũt. Oportet tamen de his reb. auctoritatẽ quo que regis accedere. His auditis, Ariſtagoras lætus Miletum redijt. Artaphernes autẽ miſſo Suſa ad Darium nuncio, per quẽ de reb. ad Ariſtagora dictis, eum certiorem fa ceret, vbi ille rem approbauit, ducentas naues inſtruxit, tum Perſarum, tum aliorum ſociorũ magna ſanè multitudine, præfecto eis duce Megabate, viro Perſa, ex familia Achæmenidarũ, ſuo ac Darij conſaguineo: cui (ſi vera ſunt quæ narrantur) poſt hoc tempus filiã deſpõderat Pauſanias Lacedæmonius, Cleombroti filius, Græciæ tyran nidem affectans. Delecto itaque duce Megabate, exercitũ Artaphernes ad Ariſtagoram miſit è Mileto. Megabates Ariſtagora ſumpto atq; Iadũ exercitu cum Naxijs, p̃fectus eſt, per ſimulationem eundi in Helleſpontum. Atque vbi Chiũ peruenit, claſſem cõtinuit apud Caucaſa, vt illinc vento aquilone traijceret in Naxũ. Sed quoniã non erat fatale Naxios ea claſſe deleri, hoc negocij cõtigit: Megabates in circumeun dis nauiũ excubijs offendit nauẽ Myndiã à nemine cuſtodiri. Quam rẽ indignè ferens, iuſſit ſatellites inuentum eius nauis principem, nomine Scylacem, vincire traiectum per ſcalmum, ita vt caput extaret, corpus intus eſſet. Ariſtagoras à quodam factus certior, hoſpitem ſuum Myndum à Megabate vinctum afflictari, Perſam adit, hominem excuſat, repoſcit, cùm nihil exoraret, ipſe adit, Scylacem ſoluit. Id vbi reſci uit Megabates, grauiter admodum ferẽs, Ariſtagoram inuaſit: cui Ariſtagoras: Quid tibi, inquit, eſt cum iſtis negocij? Nonne te miſit Artaphernes vt me ſequereris, atq; eò nauigares, quocunque ego iuberem? quid multa agis? His verbis indignatus Megabates, vbi nõ adfuit, miſit Naxum quoſdam cum naui, ad rem Naxijs quæ impendẽ ret exponendã. Naxij, vt qui nihil minus q̃ hanc aduerſus ſe claſſem venturam expectabant, vbi id audierunt, oĩa confeſtim ex agris in vrbem comportare: & ſe tanquã obſidendi eſſent, inſtruere cibarijs, potu, murorum refectione. Et hi quidem tanquã inſtante ſibi bello, ſeſe apparabant: illi verò, poſteaquã è Chio in Naxũ traiecerunt, iam p̃munitos aggreſſi ſunt. Conſumptisq; quatuor in obſidione menſibus, abſumptaq; quam ſecum attulerant pecunia ab Ariſtagora maxima, cum plura deſideraret obſidio, vbi mœnia Naxijs exulib. ædificauerunt, in concionẽ reuerterunt malè affecti. Ariſtagoras (quando quod Artapherni receperat, præſtare nõ poterat, nec exerci tui ſtipendiũ exigenti dare, præſertim Megabate inſimulante, apud milites malè affectos, præterea ne regno Mileti fraudaretur) his de cauſis trepidus de defectione cõſul tabat. Contigit enim è Suſis ab Hiſtiæo venire quendam cõpuncto notis capite, qui bus Hiſtiæus Ariſtagoram cõmonefaciebat, vt ab rege deficeret. Id nanq; volẽs Hiſti-

Artapher-nes.

Naxus.

Pauſani-as.

Myndia nauis.

Scylacis ſupplicĩ.

Literæ capiti impressæ.

æus Aristagorę indicare, qā alia ratione facere nō poterat, vtpote itinerib. custoditis, fidelissimo è seruis caput erasit, literasque impressit, & hoīe retento, quoad capilli refruticarent: vbi illi renati sunt, raptissimè dimisit Miletum, nihil aliud mandans, nisi vt cum Miletum peruenisset, iuberet Aristagoram eraso suo capite inspicere. Ea autē stigmata significabāt (vt à me superius dictum est) defectionē. Hoc ideo Histiæus faciebat, ꝙ magnam sibi iacturā ducebat se Susis distineri: etiā atque etiā sperans fore, vt si ab Aristagora rebellaretur, ad mare proficisceretur. Sin Miletus nil noui moliretur, nullam sibi viam amplius esse ad eam reuertendi, intelligebat. Eum Histięus quidem hæc considerans, nuncium misit. Aristagoras aūt, cum ei hæc oīa consentanea ꝙ idem tempus cōtigissent, retulit ad seditiosos, tam de sua sententia, q̄ de Histiæi mandatis. Cui cùm cæteri oēs assensi essent, iubentes vt rebellaret, Hecatæus tamen scriptor initiō dissuadere bellum sumi aduersus regem Persarum, enumerans cunctas nationes quib. Darius imperaret, omnemque illius potentiam. Sed cùm hoc persuadere non posset, secundo loco suadere, vt classe mare occuparent, negans se videre qua alia ratione id esset euenturum. Scire enim se Milesiorum vires esse imbecilles: si tamen pecuniæ è templo, quod est in Branchidis, tollerentur, quas Crœsus Lydus reposuisset, multum spei recipere maris potiundi, atque ita pecuniam & ipsos habituros ad vtendum, nec hostes eam direpturos. Erant aūt hæ ingentes pecunię, quemadmodum à me in 1. libro demonstratum est. Verùm ne hæc quidem sententia obtinuit, sed illa, vt omninò rebellaretur: vtq; vnus eorum Myuntē nauigaret ad exercitū, q̄ è Naxo reuersus illic agebat, vt conaret duces classiariorum cōprehendere. Missus ad hoc ipsum Iatragoras, dolo cepit Oliatum Ibanolis Mylassensem, & Hystięū Tymnis Termenēsem, & Coem Erxandri, quē Darius Mitylenę donauerat, & Aristagorā Heraclidis Cumanum, cōpluresq; alios. Ita ex ꝓfesso Aristagoras defecit, oīa in Darium cōmentus. Et primùm quidem, verbo duntaxat tyrannidem immutans, statim rempublicam Mileti cōstituit, vt secum libenter Milesij rebellarent. Idem dehinc in reliqua Ionia facit, tyrannorum alios eijciens, alios vtique quos ceperat è nauib. ijs, q̄ aduersus Naxum vnà ierant, vt ciuitatib. gratularetur, alium in alia vrbe diuendēs, ex qua quisque illorum erat. Quorum Coēm Mitylenæi vt acceperunt, sine mora ꝓducūm lapidib. interemerunt: Cumani suum dimiserunt. Posteaquā & alij cōplures tyranni fuga solū vertēre, passim per ciuitates tyrannorum abdicatio facta est. Tyrannis summotis, Aristagoras Milesius secundo loco iussit in singulis ciuitatib. cōstitui singulos magistratus: moxq; ipse Lacedæmonē triremi pro legato missus est. Opus em̄ erat magnā aliquam cōparare societatem. Spartę regnum iā non tenebat Anaxandrides, Leontię filio, quia nō superstes erat, sed eio obitu filius Cleomenes regnabat: nō ille quidem propter virtutis speciem, sed ꝓpter genus. Etenim Anaxandrides ducta in matrimoniū sororis filia, cū illa ei cordi esset, ex ea liberos non suscipiebat. Id cùm ita esset. Ephori his eum verbis incusauerunt: Si tu tibi nō prospicis, certè nobis hoc nō est despiciendum, Euristhæi genus labefieri. Tu quandoquidem vxorem habes q̄ nō concipit, aliā ducito, gratissimā rem ex hoc Spartiatis facturus. His ille respondēs, negat se earum rerum alterutrā esse facturum: sed hos nō rectè consulere, qui ipsum hortentur repudiata (quam haberet) vxore innoxia, alteram ducere: eoque se nō essе obsequuturū. Cui Ephori atque optimates, cōsilio inter se habito retulerūt: Quoniam te cernimus amore cōiugis quā habes implicitum, facito quod dicimus, ac noli repugnare, ne quid de te Spartiatæ grauius consulant. Coniugē q̄ habes, vt repudies, non postulamus: quęcunque ei præstas nunc, ea oīa præstato: alteram tamen ducito præter istam vxorem, q̄ sit fœcunda. Hæc dicentib. assensus est Anaxandrides, duas dehinc vxores habens, binis ædibus habitabat, haudquaquam Spartiaticè faciens. Non longo interiecto tempore, vxor quæ posteriō ducta est, parit hūc Cleomenem, quem mater successorem regni Spartiatarum nuncupabat. At vxor prior, quæ hactenus sterilis fuerat, & ipsa cōcepit, hoc fato vsa: quæ cum re vera prægnans esset, domestici

Defectionis significatio.

Hecatæus λογοποιὸς.

Crœsi pecuniæ.

Iatragoras Oliatus Coes.

Coes lapidibus interemptus.

Anaxandrides.

Euristhæi genus.

Ephori.

Anaxandridæ vxores.

Cleomenes natus.

ſtici tamen poſterioris vxoris id audiẽtes,ac moleſtè ferentes,dicere, iactari hoc ab illa,animo ſubijciendi ſibi partum.Itaque his indignè ferentibus,exacto tempore pariendi, Ephori increduli fœminæ parturienti cuſtodes aſſederunt: q̃ Dorieum peperit,moxque Leonidem,& poſt hunc gradatim Cleombrotum.Sunt qui dicãt Cleõbrotum atque Leonidẽ fuiſſe geminos.Quæ Cleomenẽ peperit ſecundo loco in matrimonium ducta, Perinetade Demarmeni filia, alium filium amplius nõ genuit. Et Cleomenes quidem non compos,vt fertur,ſed inops mẽtis: Dorieus aũt inter ęquales omnes primus erat: ac ſatis intelligebat,ſe ob virilitatem regno potiturũ. Hic ita affectus,defuncto Anaxandrida,,cum Lacedæmonij Cleomenem ex lege,quod maximus natu eſſet,creaſſent, indignè tulit id,ſibiq́ue à Cleomene imperari indignans petita à Spartiatis plebe,coloniam duxit,neque Delphico vſus oraculo,in quã terrã ad vrbẽ condendam tenderet,neq; quippiã conſuetorũ executus, adeo rem indignè ferebat.In Africam nauigans ducibus Theræis ad Cynipem delatus,locum cõmunijt totius Africæ pulcherrimum,iuxta flumen. Sed illinc tertio eiectus anno à Macis & Afris & Carthaginienſibus, in Peloponneſum abijt. Vbi Antichares Cleonius ei cõſilium dedit ex Laij oraculis,vt Heracleã in Sicilia conderet, affirmãs Erycis regionem eſſe Heraclidarum,ipſo Heracle,id eſt,Hercule cõditore. Hoc ille audito,Delphos ſe cõtulit ad oraculum conſulendũ,nunquid regione ad quam mittebatur,potiturus eſſet.Pythia eum potiturũ reſpondit.Sumptaq́ue Dorieus claſſe,q̃ & in Africam duxerat,Italiam præteruehebatur.Ea tẽpeſtate,vt ferunt,Sybaritæ cum Tely rege ſuo bellũ Crotoniatis erãt illaturi. Id metuẽtes Crotoniatæ,Dorieũ vt ſibi opem ferret orauẽre.Hic precib.inductus,vnà cũ illis aduerſus Sybarin contendit,eamq́ue cepit.Hæc Sybaritæ Dorieum,& qui cum illo erant,feciſſe aiunt. Crotoniatæ negãt quempiam ſe peregrinum in bello aduerſus Sybaritas aſciuiſſe, præter vnum Calliã Heleum Iamideorum vaticinũ : & hunc à Tely Sybaritarum tyrãno ad ipſos transfugiſſe,hoc modo,q̃ ſacrificãs de eundo aduerſus Crotonem nõ litaret: Hæc illi aiunt, quarũ rerum vtrique teſtimonia hæc adferũt : Sybaritæ quidem fanum ac templum prope Craſtin,lapidum maceriã,quod Dorieũ capta vrbe aiunt extruxiſſe Mineruę, cognomine Craſtiæ.Et hoc ipſius Doriei necis volunt eſſe maximũ teſtimonium,q̃ pter vaticinia agẽs interemptus eſt. Si enim nihil niſi id ad quod mittebatur feciſſet, nec tranſgreſſus eſſet,Erycinam regionem obtinuiſſet,& obtentã poſſediſſet,nõ ipſe cũ exercitu abſumptꝰ eſſet. At Crotoniatæ multa mõſtrãt peculiariter donata Calliæ Heleo in agro Crotonienſi, q̃ etiam ad meã vſque memoriam prognati Calliæ colebant: Dorieo aũt & eius poſteris nihil omninò fuiſſe donatum. Cui,ſi in bello Sybaritano fuiſſet Crotoniatis auxilio , multò plura q̃ Calliæ fuiſſe donanda.Hęc ꝓ ſe vtrique eorũ teſtimonia referunt: quorũ vtris accedere vt quiſq; mauult, his accedat, licet.Nauigarũt aũt cũ Dorieo & alij duces, coloniæ Spartiatarũ deducendæ,Theſſalus,& Paræbates & Celeas,& Euryleon,q̃ cũ omni claſſe Siciliã tenuerunt,ſuperati à Phœnicib» atque Ægeſtanis,in ꝓlio occubuerũt vno tantũ ex hac aduerſa pugna ſuperſtite Euryleonte. Qui collectis eorũ reliquijs occupauit Minoam Selinuſiorũ coloniam,Selinuſiosq́ue liberauit monarchia Pythagoræ.Hunc cũ ſuſtuliſſent,ipſe tyrannidem Selinuntis inuaſit,& princeps ad breue tempus extitit.Nam Selinuſij impetu in eum facto , cùm ad Iouis forenſis aram confugiſſet, obtruncarunt.Dorieum ſecutus , & vnà mortuus eſt Philippus Butacides, Crotoniata: qui deſponſa ſibi filia Telyes Sybaritæ, Crotone profugerat, abnegatoq́ue matrimonio nauigauit Cyrenen.Ex hac profectus,ſectatus eſt familiarem triremem,ac familiarium virorũ ſumptum,q̃ eſſet olympionices,id eſt,victor certaminis ad Olympia , & oĩm illinc Græcorũ ſpecioſiſſimꝰ.Ob quam corporis ſpeciẽ ab Ægeſtanis ea, quę nemo alius,reportauit.Nã ſepulturę eius heroico monumento extructo,Ægeſtani hoſtias immolant. Hunc in modũ Dorieus vita functus eſt. Qui ſi in animum induxiſſet ſibi ferendum eſſe Cleomenis regnũ,& in Sparta permanſiſſet,regno fuiſſet Lacedæmoniorum potitus.

Dorieus.
Leonides.
Cleõbrotꝰ.
Perinetades.
Cinyps.
Antichares.
Sybaritæ.
Telys rex.
Callias.
Heleus.
Craſtia Minerua.
Theſſalus.
Paræbates.
Celeas.
Euryleon
Selinuſij.
Minoa.
Pythagoras monarchus.
Iouis forenſis ara.
Ægeſtani.
Cleomenis regnũ.

titus. Neque enim diu Cleomenes imperauit, ac ſine liberis deceſſit, vna dūtaxat relicta filia, noīe Gorgo. Cleomene igitur imperium tenēte, Spartam venit Ariſtagoras Mileti tyrannus, Cleomenemq; allocuturus cōuenit, habens (vt Lacedæmonij aiūt) æream tabellā, in qua totius terræ ambitus erat inciſus, cunctumque mare, atque oīa flumina. Huius in colloquiū vbi venit, ita ad eum inquit: Studium meū Cleomenes qui huc aduenerim, ne mireris. Nō enim ab re hoc fit. Prolem Ioniam pro libera ſeruam eſſe, cùm nobis ipſis dedecus dolorque maximus eſt, tū verò vobis, & eò maior, quo magis cæteros in Græcia antecellitis. Proinde nunc per deos Græcos eripite Ionas à ſeruitute conſanguineos veſtros, quod facile eſt ad pſtandum. Nam neq; barbari ſunt viri ſtrenui, & vos in ſummum rei bellicæ per virtutē euaſiſtis, & genus pugnā di eorum huiuſcemodi eſt: Breues arcus, ac breuia ſpicula, longasq; in capitib. criſtas, vnde faciles captu ſunt, gerentes in pugnā eunt. Ad hęc tantum bonorum eſt his, qui eam incolunt continentem, quantū nō eſt cæteris vniuerſis, tum auri (vt ab hoc incipiamus) tum argenti, tum ęris, tum variæ veſtis, tum iumentorum, tum mancipiorū: quib. vos, ſi potiri libuerit, potiemini. Sunt quoque inter ſe cōfines, vt ego differam. His Ionibus confines ſunt Lydi, qui terram incolunt tum aliarum rerū, tum verò argenti feraciſſimam. Hæc aūt dicebat, oſtendens ex ambitu terrę in tabella quam attulerat deſcripto. Lydis verò (dicebat Ariſtagoras) confines ſunt hi Phryges aurorā verſus, pecorum copia & terræ hubertate, omniū, quos ego noui, longè beatiſſimi. Phrygibus confines ſunt Cappadoces, quos nos Syros appellamus. His cōfines ſunt Cilices, huius maris accolæ, vbi hæc Cypri inſula eſt ſita, qui tributum annuum regi pendunt quingenta talēta. His Cilicibus cōfines ſunt ij Armenij, & ipſi re pecuaria abundantes. Armeniorū hanc regionem contingunt Matieni, quorū terræ Ciſſia hæc confinis eſt. In qua iuxta fluuiū hunc Choaſpem ſita ſunt hæc Suſa, vbi rex magnus domicilium habet, atq; hīc pecuniarum theſauri ſunt. Hāc vos vrbem ſi animoſè ceperitis, iam cum Ioue de diuitijs licet certetis. Neq; verò operæprecium eſt, vos ſuſcipere pōlia pro terra neque multa neque ita feraci, & pro exigūis finib. aduerſus Meſſenios veſtros conſortes, & Arcades & Argiuos, quib. nihil eſt neque auri neque argenti, quarum rerum cupiditate quis inducitur ad mortem ſubeundam. Ergo cùm offeratur occaſio totius Africæ facile potiundæ, aliud quicquam præoptabitis? Hæc Ariſtagoras dicebat. Cui reſpondens Cleomenes: Mileſie, inquit, hoſpes, in triduum tibi differo reſpondere. Tunc quidem hactenus proceſſum eſt. Vbi verò dies reſponſioni præſtituta affuit, & ad locum de quo conuenerant, ventum eſt, interrogauit Ariſtagoram Cleomenes, quot dierum ab Ionio mari ad regē ſit iter. Ariſtagoras alioqui ſolers, & valde illum antecellens prudentia, in hoc tamen lapſus eſt: qui cum non deberet rem, vt ſe habebat, illi aperire, volens Spartiatas in Aſiam educere, dixit trium menſium neceſſe iter. Cleomenes interpellata reliqua quam ordiri inſtituerat oratione de itineris ſpacio, inquit: Hoſpes Mileſie, abſcede è Sparta ante ſolem occidentem. Nihil enim rationis dicis, cùm iſtud facile non ſit Lacedęmonijs, qui vis eos trimeſtri itinere abducere à mari: Hæc locutus Cleomenes, domū abijt. Ariſtagoras ſumpta oleæ ramo, ad domum Cleomenis ſe cōtulit, eamq; ingreſſus iubebat precabundus, ad ſe audiendū mitti illius filiam. Aſſiſtebat eñ Cleomeni filia, cui nomen erat Gorgo, vnica proles, eaq; octo aut nouē annos nata. Cleomene iubente eum dicere quæ vellet, filiolę enim gratia nolle prohibere, Tūc Ariſtagoras incepit polliceri illi vndecim talenta, ſi precibus ſuis annueret. Abnuente Cleomene, ſubinde adijciendo eò peruenit, vt quinquaginta talēta polliceretur. Ad quod puella: Pater, inquit, hoſpes te corrumpet, niſi hinc abis. Cōſilio puellæ delectatus Cleomenes, in aliud cōclaue abijt: & Ariſtagoras è Sparta, prſus abſceſſit, non facta ei amplius poteſtate indicandi itineris, quod erat vſq; ad regem: ea nanq; itineris ratio ita habet: Vbiq; ſunt regiæ māſiones, ac diuerſoria pulcherrima. Iter omne per loca culta atque tutū, idq; per Lydiam & Phrygiam viginti manſionum, hoc eſt vicenorum caſtrorum eſt, parāſangæ nonaginta

Tabella totiꝰ orbis

Ariſtagoras Ionicæ defectiōis auctor

Pecuniæ auiditate nos morti obijcimur.

Ariſtagoras ſapiens lapſus eſt. Cleomenis ad Ariſtagoram reſponſio.

Puellæ mirū dictum

Manſiones regię

gintaquatuor & dimidius. E Phrygia excipit fluui⁹ Halys, cui imminent portæ, quas tranſire omninò neceſſe eſt, atque ita fluuium tranſmittere, & præſidium quod ſupra illum eſt. Tranſgreſſo in Cappadociã, & eam permetiẽti vſque ad fines Cilices, duodetriginta manſiones ſunt, paraſangæ centum quatuor. In horum montibus poſitas duplices portas ac totidem p̃ſidia pertranſis. Hæc tibi trãſgreſſo, & per Ciliciam iter facienti, tres manſiones ſunt, paraſangę quindecim ac dimidius. Ciliciam autẽ ab Armenia diſterminat flumen, quod nauib. tranſitur, noĩe Euphrates. In Armenia manſiones ſunt diuerſoriorũ quindecim, paraſangæ quinquaginta ſex & dimidius, in quibus & p̃ſidium eſt. Eam fluuij, qui nauib. tranſeuntur, quatuor influunt, quos tranſmittere prorſus neceſſarium eſt. Primus Tigris, ſecundus dehinc ac tertius eiuſdẽ nominis, etſi nõ idem fluuius, nec ex eodem fluens loco. Nam horum quos enumeraui, primus Tigris ex Armenijs fluit, alter ex Mantienis. Quartus fluui⁹ nominatur Gyndes, quẽ Cyrus aliquando in trecentos ac ſexaginta diduxit alueos. Ex hac Armenia in terram Mantienã tendenti manſiones ſunt quatuor, vnde in regionẽ Ciſſiam tranſeunti ſunt vndecim ſtathmi, paraſangæ verò quadraginta duo & dimidius, ad fluuiũ Choaſpem, & eum non niſi nauibus tranſmittendum. Supra quem vrbs Suſa eſt ſita. Omnes autem hæ manſiones, ſunt cẽtum vndecim. Tot diuerſoria manſionum ſunt aſcendenti Sardibus Suſa. Quod ſi iter regium rectè metiamur paraſangis, & paraſanga valet quantum triginta ſtadia, vt valet, ſunt à Sardibus ad regiam, quæ dicitur Memnonia, tredecim millia ſtadiorum & quingenta: cùm ſint paraſangæ quadringenti quinquaginta. Itaque peragrando ſingulis dieb. centena & quinquagena ſtadia, conſumuntur omninò nonaginta dies. Hunc in modũ ab Ariſtagora Mileſio apud Cleomenẽ Lacedæmonium dicente triũ menſium iter eſſe, rectè dicebatur. Quod ſi quis exploratius iſta inquirat, hoc quoque ego indicabo. Nam iter ab Epheſo ad Sardis, hac ratione decet computari. A Græco mari ad Suſa (hæc enim vrbs Memnonis vocatur) dico eſſe tredecim millia ſtadiorũ & quadraginta. Ab Epheſo ad Sardis, quingenta & quadraginta ſtadia, atque ita tribus omninò diebus producitur iter trimeſtre. Digreſſus è Sparta Ariſtagoras, Athenas contendit, tyrannis liberatas hoc modo: Poſtquam Hipparchum Piſiſtrati filium, Hippiæque tyranni fratrem, qui in ſomnis viſionem cladis ſuæ euidentiſſimam vidiſſet, interfecêre Ariſtogiton & Harmodius, priſco genere Gephyræi: poſt hæc nihilominus Athenienſes, imò magis quàm prius, tyrannidem quadriennio pertulerunt. Viſio autem inſomnij Hipparchi hæc erat: Pridie panathenæorum videbatur Hipparchus cernere virum aſſiſtentem ſibi, procerum atque ſpecioſum, hos verſus per ænigma dicentem:

Intoleranda leo patienter ferre memento.
Nullus namque nocens pœna non afficietur.

Vbi dies illuxit, confeſtim præ ſe ferebat, referre hæc velle ad ſomniorum cõiectores: ſed mox ſpreta viſione miſit pompam, vbi mortem oppetijt. Gephyræi, è quib. erant percuſſores Hipparchi, vt ipſi aiunt, fuêre à principio ex Erethria oriundi. Verùm vt ego interrogando comperio, fuêre Phœnices ex his, qui cum Cadmo in terram quæ nunc vocatur Bœotia venêre, atque eam incoluêre, ſortiti Tanagricum tractũ. Vnde Cadmeis primùm per Argiuos exactis, iterum per Bœotios hi Gephyræi expulſi, Athenas diuerterunt. Ab Athenienſib⁹ recepti ſub conditionib. ſunt, vt ciues inter eos eſſent, multis nec memoratu dignis, quas agerent reb. impoſitis. Phœnices iſti qui cum Cadmo aduenerunt, quorum Gephyræi fuêre, dum hanc regionem incolunt, cùm alias multas doctrinas in Græciã introduxêre, tum verò literas, quæ apud Græcos, vt mihi videtur, anteà non fuerãt. Et primùm quidem ijs omnes Phœnices vtuntur. Progreſſu deinde tẽporis, vnà cum ſono mutauerunt modum literarum. Et cùm ea tempeſtate in pleriſque circà locis eorum accolæ Iones eſſent, qui literas à Phœnicibus diſcendo acceperant, eas illi cum ſuis pauculis collocantes, inuſu habuerunt, & in vtendo confeſſi ſunt, vt ratio ferebat, vocari Phœnices, quia eſſent à Phœnicib.

Euphrates

Paraſangę Memonia Regia.

Hipparchi inſomniũ

Gephyræi, id eſt, pontani, qui & Thanagręi dicuntur, inquit Strabo in nono.

Cadmus.

Literæ apud Græcos ex Phœnicibus.

Phœnicea literæ.

Bibli quid Ionibus. in Græciam illatæ. Priſcaque conſuetudine biblos appellant pelles, quod aliquando penuria librorum, hoc eſt, ſirporũ, pellib. caprinis ouillisq; vtebantur. Adhuc quoq; ad meã vſq; memoriã multi barbarorũ talibus in pellib. ſcribunt. Quin ipſe vidi apud Thebas Bœotias in Iſmenij Apollinis tẽplo, literas Cadmæas in tripodib. quibuſdã inciſas, magna ex parte cõſimiles Ionicis. Quorũ tripodum vn» habet hoc epigrãma:

Cadmææ literæ.

Theleboo natus genere Amphitryon poſuit me.

Hęc fuêre circa ętatẽ Laij, qui fuit filius Labdaci, nepos Polydori, pronepos Cadmi. Alter tripus hexametro carmine ait:

Scæus.

Scæus in aſſueto pugilum certamine victor,
Me tibi ſacrauit ſpecioſum munus Apollo.

Scæus hic Hippocoõtis filius fuit, q̃ tripodẽ dedicauit, niſi alius fuit, idẽ quod hic nomen habẽs, circa ætatẽ Oedipodis Laio geniti. Tertius, & is hexametro carmine ait:

Laodamas ipſum tripodem ſua in vrbe monarchus:
Hoc inſigne decus tibi magne dicauit Apollo.

Sub hoc Laodamante Eteoclis filio, qui princeps fuit, eiecti ſunt Cadmæi ab Argijs, & ſe ad Encheleas contulerunt. Gephyræi autem poſtea in ſuſpicionem Bœotiorum cùm veniſſent, Athenas commigrarunt: vbi ſunt ab eis templa extructa ſeorſum à cæteris cùm alia quædam, tum Cereris Acheæ, & templum, & orgia. Quod fuerit viſum Hipparchi in ſomnis, & vnde fuerint oriundi Gephyræi, ex quibus fuêre percuſſores Hipparchi, à me commemoratum eſt. Cæterùm oportet ad eum redire ſermonem, quem à principio inſtitueram, qua ratione ſint Athenienſes liberati tyrannis. Hippia tyrannidem obtinente, & infenſo eis propter cędem Hipparchi, Alcmęonidę, qui genere ſunt Athenienſes, profugi patria propter Piſiſtratidas, quoniã ipſis vnà cum cæteris exulibus res de redeundo tentata, omni ope fruſtrata fuit: conatiq; Athenas reuertendo liberare, grauiter offenderant, Lipſydrium ſuper Pæoniam communierunt. Dehinc omnia aduerſus Piſiſtratidas comminiſcendo, mercede cõduxerunt ab Amphictyonibus templum Delphis ædificandum, id quod eſt, tunc autem nõ erat. Enimuerò cùm bene nũmati eſſent, ac viri ſpectati iã inde à ſuis maioribus, extruxerunt templũ exemplari pulchrius, q̃ cætera oĩa. Nam cum ex lapide Porino conuentum eſſet vt illud facerent, tamen anteriora eius Pario lapide effecerunt. Vt igitur Athenienſes aiunt, hi hoĩes Delphis ſedentes Pythiæ pecunia perſuaſerunt, vt & quoties Spartiatæ venirent, ſiue priuato ſiue publico agmini petentes oraculum, proponeret ipſis liberare Athenas. Lacedæmonij aũt poſtq̃ ſibi idem ſemper diceretur, mittunt Anchimolium Aſteris filiũ, inter populares eximium, cum exercitu ad expellendos Athenis Piſiſtratidas, tametſi hoſpites ſuos, & in primis amicos. Antiquiora eñ duxerunt quæ ad deum, q̃ quæ ad hoĩes pertinent. Hos itaque mari nauib. miſerunt, cum quib. Anchimolius ad Phalerum appulſus, copias eduxit. Id præſciſcentes Piſiſtratidæ, auxilia Theſſalia euocauerũt. Societatem eñ cum Theſſalis fecerãt. Quibus rogantib», cõmuni decreto Theſſali miſerunt mille equites cum ſuo rege Cinea, hoĩe Coniæo. Hos ſocios vbi habuêre Piſiſtratidæ, hoc excogitauêre: Planitiẽ Phalerorum detergunt, eumq; locũ equitabilem reddunt, atque illac equitatũ in caſtra hoſtiũ immittunt. Equitatus in Lacedæmonios irruens, cùm alios multos, tũ verò Anchimolium interemit. Cęteros qui ſuperfuêre, ad naues repulit. Hunc in modum primus Lacedęmoniorũ exercitus abſceſſit. Extat in Alopecis Atticæ buſtũ Anchimolij, iuxta Herculis tẽplum, quod eſt in Cynoſargi. Poſt hæc Lacedæmonij maiores copias contra Athenas miſerunt, nõ mari, ſed terra, p̃fecto illis duce Cleomene, Anaxandridæ filio: cum quib. oram Atticam inuadentib. congreſſus primũ Theſſalorũ equitat», nõ diu poſt in fugã verſus eſt, fuſis ſupra quadraginta è ſuis. Qui ſuperfuêre, quà quiſq; potuit, rectà in Theſſaliã rediêre. Cleomenes ad vrbẽ pergens, vnà cum ijs Athenienſibus, qui liberi eſſe cupiebant, obſedit tyrannos intra murũ Pelaſgicũ redactos. Neq; tamẽ omninò Piſiſtratidas eiecêre Lacedæmonij, quippe qui de facienda

Anchimolius. Scitè dictũ

Cineas rex

Alopecę. Anchimolij cædes.

obſi-

obſidione nõ cogitauerant,&Piſiſtratidę cibo potuq; bene inſtructi erant. Itaque cũ aliquot dies Lacedæmonij tyrãnos obſediſſent,Spartã abiêre. Hic tamẽ caſus q; alijs infauſtꝰ,idẽ alijs fauſtꝰ extitit. Nã filij Piſiſtratidarũ,qui clã extra regionẽ ſeponebantur,intercepti ſunt. Quo ex facto oẽs eorũ res perturbatæ ſunt,& ꝓ redimendis filijs ad voluntatẽ Athenienſium tranſegerunt,vt intra quinque dies ex Attica excederẽt. Moxq; in Sigeũ,quod eſt ſupra Scamandrũ,cõceſſerunt,cùm ſex & triginta annos regnaſſẽt,oriundi à Pylo atque à Nelo,ex eiſdẽ prognati,ex quib.ij qui fuêre cũ Codro ac Melantho,qui priꝰ aduentitij,tamen Athenienſiũ reges euasêre. Eaq; de re Hippocrates Piſiſtrati pater,repetita memoria Piſiſtrati,filij Neſtoris,idẽ nomẽ filio ſuo impoſuit: Hoc Athenienſes modo tyrãnis liberati ſunt. Qui recepta libertate,q̃ cunque aut fecêre,aut paſſi ſunt memoratu digna,antequã Ionia defecerit à Dario,& Ariſtagoras Mileſius Athenas oratũ auxilia venerit,hęc priꝰ ediſſeram: Athenæ cùm magnæ fuiſſent anteà,tunc tamen tyrãnis liberatæ,extitêre maiores. In quib.duo viri pærpollebant, Cliſthenes Alcmæonides,qui (vt fama fert) Pythiæ perſuaſerat,& Iſagoras Tiſandri filius,illuſtri quidẽ familia, ſed q̃ vetuſta non queo affirmare: eiꝰ tamen cognati Ioui Cario immolant. Hi hoſtes per factiones de potentatu contendebant. Cliſthenes cùm vinceretur,populũ amplectando ex quatuor tribub.mox decẽ effecit,cognominib.Iouis filiorum: Peleontis & Ægicoris & Argadei & Hopletis,in alia commutatis,quæ ipſe inuenit,aliorum heroum indigenarum,ꝑterquam Aiacis: quem etſi hoſpitẽ,tamen adiecit,vtpote finitimum ac ſocium. Qua in re videtur mihi Cliſthenes hic auum ſuũ maternum Cliſthenẽ Sicyonis tyrãnum fuiſſe imitatus. Ille enim,quia cum Argijs bellum geſſiſſet,ſummouit è Sicyone certamina canentiũ poëmata,ob Homeri carmina,in quib. Argos atque Argij tantopere celebrant. Neq; hoc modo ſummouit, ſed etiam optauit monumẽtum Adraſti calamitoſi, quod erat in ipſo Sicyoniorum foro,quia fuerat Argius, exterminare. Ideoq; Delphos adijt ad oraculum conſulendum,num Adraſtum eijceret. Cui Pythia reſpondens,inquit: Adraſtum quidẽ Sicyonum regem eſſe,ipſum verò lapidatorẽ. Id non cõcedente ſibi deo, Cliſthenes reuerſus excogitabat quo pacto Adraſtus ipſe demigraret. Quod vbi excogitaſſe ſibi viſus eſt,miſit ad Bœotias Thebas nunciatum,velle ſe afferre Sicyonẽ *Menalippum Aſtaci filiũ. Eumq; tribuentib. Thebanis,in vrbẽ intulit: atque ei fanum in ipſa curia deſignatum exædificauit munitiſſimo iã loco,in quẽ intulit Menalippum. Quod factum deberet exiſtimari inimiciſſimum Adraſto,q; & Meceſtẽ fratrẽ eius,& Tydeum generum Menalippus interfeciſſet. Cliſthenes vbi fanũ extruxit, hoſtias & dies feſtos Menalippo dedit ab Adraſto ereptos; quib.illum Sicyonij magno cum honore ꝓſequi cõſueuerant. Etenim regio Polybi fuerat,q; cùm ſine liberis decederet,imperiũ Adraſto legauit nepoti ſuo ex filia. Eum Sicyonij cùm alijs honoribꝰ ꝓſequebant̃,tũ verò tragicis choris,ita vt nõ Bacchum,ſed Adraſtum venerarentur. Cliſthenes choros quidẽ Libero,cæteras verò ceremonias Menalippo dicauit. Hęc ille in Adraſtum egit. Trib.aũt Dorienſium,ne forent eædẽ Sicyonijs quę Argijs,in alia noĩa cõmutauit: ex quib. Sicyonios plurimum ridiculos reddidit. Quippe ſuis & aſini vltima cognomina pro priſtinis impoſuit,ꝑterquam tribui ſuæ,cui à ſuo ipſiꝰ imperio nomen indidit. i. ab Arche. Itaque hi tribules Archelai vocabant̃. Cæterorum alij Hyatæ.i.ſuales,alij Oneatæ. i. aſinales,alij Chœreatæ,id eſt,porcales. His tribuũ noĩbus Sicyonij & Cliſthene imperante,& eo defuncto,ad ſexaginta annos vſi ſunt, q̃ poſtea inter ſe reputãtes in alia trãſtulerũt,Hylleas,Páphylos,Dyamanates: quartæ tribui quã adiecerunt,impoſito cognomine Ægiales ab Aegialo Adraſti filio. Hęc Sicyoniꝰ Cliſthenes fecit. Athenienſis verò Cliſthenes,huiꝰ Sicyonij ex filia nepos,& ipſe (vt mihi videt) ꝓ contemptu Ionum,ne forẽt eædẽ ipſis & Ionibꝰ tribus, Cliſthenem ſibi cognominẽ imitatus eſt. Cùm em̃ populus Athenienſis fuiſſet anteà exagitatus, poſteaq; omnium auctoritatẽ ad ſuã vnius redegit: tum tribuum noĩa cenſuit immutãda,& plures ex pauciorib.faciẽdas,decẽ pro quatuor,& totidẽ Phylarchos:

Piſiſtratidę Athenis pulſi.

Hippocrates.

Athenæ ty rannis liberatę.

Peleon. Aegicores. Argadeus. Hoples.

Adraſt' cãlamitoſus. Rhapſodi Homerici tum carmiñ explosi.

Menalipp' (Vide nũ legendum ſit Melanippus) Aſtaci filius Meceſtes. Tydeus. Polybus.

id eſt, tribunos à tribuum præfectura. Ita populo in trib. diſtributo atque cõpoſito, erat multò ſuperior his qui erant cõtrariæ factionis. Superatus in partibus Iſagoras, hoc inuicem excogitauit, vt Cleomenẽ Lacedæmonium aduocaret, iã inde obſidione Piſiſtratidarũ ſibi hoſpitem factum, qui tamen culpabat, q; ad vxorem Iſagoræ ventitaret. is miſſo primùm Athenas caduceatore Cliſthenẽ eiecit, & cum eo alios complures Athenienſes, quos piaculi inſimulabat, videlicet admonitu Iſagoræ hęc dicẽs. Nã Iſagoras atque amici eius nõ erãt affines cædis, cuius inſimulabantur Alcmæonidę & qui erant enagees: ita nominabantur qui Athenienſium piaculo obſtricti erãt: Cylon quidã Athenienſis vir Olympionices, affectatæ tyrannidis cõpertus eſt. Simul lato nanque æqualium ſodalitio arcem occupare conatus eſt. Id cùm efficere nõ potuiſſet, aſſedit ſimulacro dei ſupplex ipſe ac ſocij. Hos illinc ſummouerunt quidẽ magiſtratus Naucratiorũ, qui tunc Athenas incolebant, data fide, puniẽdi eos citra mortem: ſed culpa horum mox interfectorũ fuit penes Alcmæonidas. Hæc ante Piſiſtrati ætatem geſta ſunt. Vbi Cleomenes per nunciũ eiecit Cliſthenem atq; piaculares, q̃uis Cliſthenes ipſe profugiſſet, nihilo ſecius Athenas venit, nõ magna cum manu, atque illinc ſeptingentas familias militares Atheniẽſium, tanquã piaculo cõtaminatas, relegauit, quas ei ſuggerebat Iſagoras. Hoc acto conabatur ſecundo loco ſenatũ diſſoluere, & magiſtratus trecentis Iſagoræ militib. mandare. Verùm reluctante ſenatu atque obtemperare nolente, Cleomenes Iſagoras q; cum ſuæ factionis hominib. arcẽ occuparunt. Quos cæteri Athenienſes cũ ſenatu ſentientes, biduo obſederunt. Tertio die quicunq; Lacedęmonij ibi erãt, accepta fide, regione diſceſſerunt, rato effecto q; Cleomeni dictũ eſt. Nã ei ad occupandã arcem aſcẽdenti, & ad dei penetrale conſulendi gratia eunti, exurgens è ſella ſacerdos, anteq̃ ille valuas reſeraret: Lacedæmonie, inquit, hoſpes, retrocede, néue templum introeas. Nõ enim Doribus hîc introire fas eſt. Cui Cleomenes: Ego, inquit, mulier, Dores nõ ſum, ſed Achęus. Itaq; admonitu vti nolens, atque in conatu pergẽs, tunc quoque iterum à ꝓpoſito cum Lacedæmonijs decidit. Cæteros ad necem vinxêre Athenienſes, & in ijs Timeſitheum fratrẽ eius, cuius manualia opera atque ſtrenuitatem in primis referre habeo. Atque hi quidem in vincula cõiecti, mortem opetiêre. Athenienſes aũt poſt hæc reuocatis cũ Cliſthene ſeptingentis militum familijs, quos Cleomenes exagitauerat, Sardis mittunt ad cõtrahendam cum Perſis ſocietatem. Intelligebant enim ſibi cũ Cleomene atque Lacedæmonijs eſſe bellandũ. Vt Sardis venêre nuncij, mãdataq́ expoſuêre, percontatus eſt eos Artaphernes Hyſtaſpis filius, Sardium prætor, quinam hoĩes eſſent Athenienſes, & vbi terrarum incolẽtes, qui ſocij Perſarum fieri orarent? Vbi id ex nuncijs audiuit, ita eis ingenuè reſpõdit: Si regi Dario terram darent & aquam, ſe contractu rum cum eis ſocietatem: ſin minus, illos abſcedere præcepit. Nuncij inter ſe collocuti, quod ſocietatẽ facere cuperent, daturos ſe eſſe dixerunt. Quo noĩe vbi reuerſi ſunt domum, vehemẽter accuſati ſunt. Cleomenes intelligens ab Athenienſibus ſe & verbis & factis lædi, ex omni Peloponneſo copias coëgit, diſſimulans quem ad finem, cũ haberet in animo tũ populum Athenienſem vlciſci, tum Iſagoram conſtituere tyrannum, qui vnà cum eo ex arce deceſſerat. Comparato exercitu ingenti, ipſe Eleuſina inuaſit, & ex compoſito Bœotij Oenoẽm occuparunt: & Hyſies vltimos Atticæ populos, & ab altera parte Chalcidenſes oræ Atticæ loca populabant. Atheniẽſes etſi anciptiti bello diſtricti, Bœotiorum & Chalcidenſiũ vltione dilata, arma cõtra Peloponnenſes in Eleuſine agẽtes, ferunt. Dumq́; ambo exercitus cõſerturi ꝑlium eſſent, Corinthij primi omnium ſecum reputantes iniuſtè à ſe agi auerterunt ſe, atque abſceſſerunt. Secundum hos idem fecit Demaratꝰ Ariſtonis filius, qui & ipſe erat rex Spartiatarum, & è Lacedæmone copias cõtraxerat, nec à Cleomene ſuperiori tẽpore diſſenſerat. Ob quam regum diſſenſionem lex apud Spartam lata eſt, non licere vtrique regi cum exercitu prodire (nam prius prodibant) ſed his ſeiunctis, alterum è Tyndaridis relinqui, qui & iſti antehac ab eis euocati, exercitum ambo comitabantur.

Cliſthenes atque piaculares Athenienſes eiecti.

Arcis Athenienſis occupatio.

Timeſitheus. Athenienſes legati ad Dariũ. Arthaphernes Sardium prætor.

Oenoẽm Bœotij occupant. Hyſies.

Demaratus rex Spartiatarum rex.

Tunc

Tunc cæteri ſocij qui erant in Eleuſine, cernentes nõ cõuenire inter reges, & Corinthios aciẽ deſeruiſſe, & ipſi dilapſi abierũt. Quartò tunc Dores in Atticã ꝓfecti ſunt, bis ad bellandũ ingreſſi, bis ob Athenienſium multitudinis cõmodum. Primò, quia Megarã coloniã deduxerunt, q̃ expeditio rectè vocetur ſub Codro Athenienſium rege. Iterũ ac tertiò, dum ad expellendos Piſiſtratidas ex Sparta vẽtum eſt. Quartò, dũ Cleomenes Peloponnẽſes ducens, Eleuſiũ inuaſit. Ita quartò Dores aduerſus Athenas expeditionẽ ſumpſerunt. Dilapſo igitur indecorè hoc exercitu, ibi Athenienſes volentes vltum ire iniurias, primã expeditionẽ fecerunt aduerſus Chalcidenſes, qb⁹ Bœotij ad Euripum iêre ſuppetias. His conſpectis, Athenienſes putarunt ſibi cũ eis prius q̃ cum Chalcidenſib. pugnam cõſerendã. Itaq; cõgreſſi cum illis, egregiè ſuperãt, ꝑmultisq́ue eorum cæſis, ſeptingentos capiunt. Eodẽ die trãſgreſſi Euboiã, cũ Chalcidenſib. cõflixêre: quibus etiã victis, quatuor millia colonorũ in prædijs equitum reliquerunt. Equites autẽ apud Chalcidenſes vocabanť locupletes. Horũ quoſcunq; ceperunt, vnà cum Bœotiorum captiuis vinctos in carcerem cõiecerunt, quos aliquanto pòſt, binis mulctatos minis ſoluerunt, eorumq́; quib⁹ alligati fuerant, vincula in arce ſuſpenderunt, q̃ ad meã vſque memoriam extabant, ꝑpendentia è muris, à Medo ambuſtis, è regione cœnaculi ad occaſum ſpectantis. Decimã quoque redemptionis cõſecrarunt, facta ærea quadriga, quæ ad ſiniſtram manum intrantium ſtatim in propylæa arcis ſtabat, cum hac inſcriptione:

Attica perdomitis acri ſub Marte iuuentus
Bœotũm populis Chalcidicaq́ue manu,
Damna rependerunt vinclis & carcere cæco,
Quorum hæ de decima ſtant tibi Pallas equæ.

Et Athenienſes quidẽ aucti ſunt. iuris autẽ æquabilitatẽ eſſe rem bonam, nõ ex vno tantùm, ſed vndique perſpicitur. Siquidem Athenienſes quandiu tyrannis ſubiecti fuerunt, nullis finitimorum in bello præſtantiores erant. Liberati verò tyrannis, multò oĩm primi extitêre. Vnde liquet, eos dum tyrannis parebant, de induſtria peccaſſe, tanq̃ domino laborantes: at libertate parta, ſibi ipſi quiſq; rem gerere properabat. Et Athenienſes quidẽ ita agebant. Thebani autem poſt hæc vlciſcendi illos cupidi, ſciſcitatũ ad deum miſerunt. Quib⁹ reſpondens Pythia, negabat per ſeſe eos poſſe illos vlciſci, iubebatq́; vt ad famæ celebritatem referentes rogarent proximos. Reuerſis qui miſſi ad oraculum erant, ac reſponſo expoſito, Thebani illud nihili facientes, quod referebatur vt rogarent proximos, dicebant: Ergo proximè nos incolunt, Tanagræi Coronæiq́ue & Theſpienſes, qui noſtri aſſiduè cõmilitones, alacri atque concordi in partes animo bella nobiſcũ tolerant. Quid hos rogari oportet? nunquid potius hoc non habendum pro oraculo. Hæc illis ratiocinãtibus, quidam re audita, inquit: Ego quid ſibi velit oraculum, videor mihi intelligere. Aſopi duæ filiæ fuiſſe traduntur, Thebe & Ægina: quæ quoniã ſorores ſunt, opinor deum reſpondere nobis, vt Æginetas rogemus, qui vicẽ noſtrã vlciſcantur. Thebani, quoniã nulla quàm hæc viſa eſt dicti potior ſententia, protinus miſêre ad Æginetas orandos auxilia, tanquam proximos ex dei oraculo. Illi petentibus his auxilia, dixêre ſe mittere cum eis Æacidas. Societate Æacidarum freti Thebani, cùm laceſſiſſent Athenienſes, accepta offenſione aduerſæ pugnæ, iterum auxilia virorum remiſſis Æacidis orauerunt. Quorum prece moti Æginetæ, tum magnitudine opum inflati, tum priſtinarum inimicitiarũ, quæ eis cum Athenienſibus erant memores, bellum illis haud indictum intulerunt. Nam cùm Athenienſes Bœotijs imminerent, ipſi longis nauibus in Atticam traiecti, cùm alios multos populos in cætera ora maritima, tum Phalerum diripuerunt, magnam ex hac re calamitatem Athenienſibus afferentes. Inimicitiæ autem, quas Æginetæ aduerſus Athenienſes habebant, ex hoc initio extiterunt: Epidaurij, cũ ſua ipſis terra nihil redderet, de hac calamitate Delphicũ cõſuluêre oraculũ. Quibus Pythia iuſſit, vt Damiæ & Auxeſię ſimulacra erigerent: & poſtquã erexiſſent, melius ſecum

Dorum in Atticã expeditiões.

Athenienſium præſtantia.

Thebanis oraculum redditum.

Aſopus.

Aeginetarum odia in Atheniēses.

actum iri. Sciſcitantibusq; Epidaurijs, vtrum ex ęre facerent illa, an ex lapide: reſpon dit ſe è neutro fieri ſinere, ſed è ligno oleagino, oleæ tamen, nō oleaſtri. Rogabāt igit Epidaurij Athenienſes, ſibi permitterent oleam incidere, qui ſcilicet oleas illas facerrimas eſſe exiſtimarent. Fertur etiam nuſquam gentium niſi Athenis, illa tempeſtate oleas fuiſſe. Athenienſes ſe verò dixerunt conceſſuros, hac duntaxat lege, ſi quotannis illi ſacra Mineruæ vrbanæ & Erechtheo afferrent. Accepta conditione Epidaurij quæ rogabant impetrauerunt, & ſimulacra ex his oleis fabricata ſtatuerunt: terraq; ſua fructū eis ferente, quod conuenerāt, Athenienſibus perſoluebant. Eo tēpore atq; ſuperiori, Æginetæ Epidaurijs parebant tū in alijs, tū verò in litib⁹, quas Æginetę inter ſe vel actores, vel rei illuc ſe cōferentes agebāt. Verùm ex eo tępore fabricatis nauib. nullo cōſilio vſi, ab Epidaurijs deſciuerūt. Factiq; hoſtes, ac mari potiti, cùm alias clades inferebant, tum ſimulacra Damiæ & Auxeſiæ ſurripuerunt: eaq́ue aſportata, in regionis ſuæ mediterraneo loco ſtatuerunt, cui nomē eſt Oeæ, viginti fermè ꝓcul ab vrbe ſtadijs. Hoc in loco illis erectis, ſupplicabāt ſacrificijs atque iocabundis choris mulierum, denis viris vtrique deorum aſſignatis, qui choris pēſſent. Nā chori neminē virūm nuncupabāt, ſed indigenas fœminas: q̄ ceremoniæ apud ipſos quoque Epidaurios fuerant. Surreptis ſtatuis, Epidaurij quod fuerant pacti Atheniēſibus, nō ſoluebant: cuius rei cùm à nuncijs Athenienſium admonerent, reddidére rationem cur iniurij nō eſſent: Se enim quādiu apud ſe ſtatuas habuiſſent, quod cōuentū erat exoluiſſe, eiſdē iam viduatos nō debere exoluere, ſed Æginetas, qui illas haberent, à quibus id exigi iubebant. Ad eas repetēdas Æginā Athenienſes miſēre. Aeginetę negare quicquā negocij eſſe cum Athenienſibus. Poſt repetita ſimulacra, Athenienſes aiunt triremem miſſam publicè cum ciuibus quibuſdā: qui Aeginam cùm veniſſent, ſimulacra, tanquā è ſuis lignis facta, conati fuerint ſuis ſedibus emoliri vt aſportarēt. Cumq́ue eo pacto eis potiri nequirent, circundatis funibus trahere tentaſſe. Sed dū trahunt, tonitruum, & cum tonitruo terræmotū extitiſſe: eaq́ue de re illos remiges, qui trahebāt ſimulacra, ab his in amentiā eſſe cōuerſos: & hoc morbo ſeſe tanquā hoſtes mutuò trucidaſſe, donec vnus ex oībus relictus eſt, qui ad Phalerū ſe recepit. Athenienſes ita rem geſtā eſſe memorant. Æginetæ negant illos vnà cum naui veniſſe. Facilè enim ſe vnā nauim, atque adeò cōpluſculas, etiāſi ſibi nullæ fuiſſent naues, fuiſſe ꝓpulſaturos: ſed cū cōpluribus in ipſorū terrā inuaſiſſe, ſe verò ceſſiſſe, nec pugna nauali cōtendere voluiſſe: qui tñ planū facere nequeunt, an quia impares ſe eſſe ad pugnandū agnoſcerent, ceſſerint: an volentes permiſerint illos facere quod fecerunt: Atheniēſes quoque, quoniā nulli propugnatores obſtarēt, egreſſos è nauib. ad ſimulacra ſe cōuertiſſe: & cū ea è ſuis veſtigijs amoliri nequirent, ita circundatis reſtibus trahere conatos, donec tracta ſimulacra hoc quod iam dicā fecerint, id quod mihi veriſimile non fit. Aiunt enim illa procubuiſſe ſibi in genua, atque ex eo tempore ſemper genu nixa permanſiſſe: Et hæc quidē Athenienſes feciſſe. Se verò, q̄ audirent ſibi bellū ab Athenienſib. illatum iri, ꝓparaſſe Argiuos, vt ſibi aduerſus Atheniēſes in Aeginā digreſſi adeſſent auxilio: eosq́ue cū latuiſſent hoſtē in traijciendo ex Epidauro in inſulā, in Atheniēſes, qui nihil ꝓſciſſent, cū nauib. diſcluſos irruiſſe: & intereà tonitruū ipſis terræmotumq́ue extitiſſe. Hæc ab Argiuis Aeginetisq́ue cōmemorant. Atheniēſes quoque cōfitent, vnū oīnò è ſuis incolumē in Atticā reuertiſſe. Cęterùm Argiui dicunt profligato ab ipſis Attico exercitu, vnum ex eis ſuperſtitem fuiſſe. At Atheniēſes diuinitùs ꝓfligatum fuiſſe exercitū perhibēt, ſed ita vt ne ille quidē vnus ſuperfuerit, q̄n perierit in hūc modū: Cùm Athenas ſe recepiſſet, cladēq́ue renūciaſſet, vxores eorū q̄ aduerſus Aeginā ꝓfecti fuerāt, indignè ferētes vnum ex oībus eſſe reducē, circūfuſas hoīem ꝓhendiſſe, ac fibulis veſtimentorū pupugiſſe, percōtātes ſingulas, vbi ſuus vir eſſet, atque hoc modo hunc fuiſſe cōfectum. Idq́ue factū mulierū, viſum eſſe Atheniēſib. ipſa clade triſtius. In quas cū alia ratiōe aīaduertere nō poſſēt, veſtē illarū in Iadē mutauerūt. nā anteà Doridē veſtē gerebāt Atticæ fœminæ, ſimilimā Corinthiæ. Itaque mutauerūt in lineā, ne fibulis vterēt, quanq̄ reuera ſi rōne vta

Damiæ & Auxeſię ſimulacra.

Oleæ tantum Athenis eſſe dicebantur.

Simulacra ex oleis.

Chori mulierum Aeginetarū.

Atheniēſes Aeginā ad repetenda ſimulacra miſſi.

Mutua Athenienſium cædes.

Vxores maritos repetētes.

Doricum veſtimentum.

Corinthia veſtis.

mur,nõ Ias olim veſtis fuit,ſed Caïra,qm̃ oĩs priſca veſtis fœminarũ Græcarũ eadem erat q̃ nũc,quã Doridẽ appellamus. Præterea Argiui & Ægineta idẽ adhuc factitãt, apud quorũ vtroſq; mos eſt fibulas faciẽdi ſeſcuplas q̃ tunc mẽſura cõſueuerat: quas p̃cipuæ fœminæ eorũ tẽplis deorũ cõſecrare ſolent,neq; aliud quicquã Atticum illuc afferre,neq; fictilia,ſed ex ollis eius loci in poſterum ibi potare. Eoq; cõtentionis ꝓceſſẽre Argiuæ atque Æginetę mulieres cũ Atticis,vt ad meã vſque ætatẽ fibulas geſtauerint,q̃ anteà grãdiores. Odiorum principiũ Æginetarũ in Atheniẽſes hoc,quẽadmodũ cõmemoratum eſt,extitit. Cuius rei circa ſtatuas geſtę,memoriã retinentes Æginetæ,libẽter Thebanorũ rogatu auxiliũ tulẽre Bœotijs: Qui cùm maritima Attica vaſtarent,Athenienſesq; aduerſus Æginã expeditionẽ inirent, aduenit è Delphis oraculum,vt ab Æginetis lædẽdis triginta annos abſtinerent,triceſimo anno cùm fanum Æaco dicaſſent,bellum cum Æginetis inchoarent,ad votũ eis re ſucceſſura. Sin bellum cõtinuò inferrent,fore vt intereà multa detrimenta acciperent & inferrent, ſed ad extremũ illos ſubigerent. Hoc oraculum ad ſe Athenienſes allatũ vbi audiẽre, eatenus ei obtẽperandum cenſuerunt,vt Æaco fanũ dicarent,quod nunc in foro extructũ viſitur: ſed triginta annos nõ tulerint, cùm audiſſent bello ſuperſedendũ eſſe aduerſus Aeginetas,à q̃b⁹ tñ indigna paſſi fuiſſent. Sed eis ad vlciſcendũ ſe parãtib⁹, Lacedæmonium factum extitit impedimento. Siquidem Lacedæmonij,audito commẽto Alcmæonidarum erga Pythiã,& q̃ egiſſet Pythia in ipſos atq; Piſiſtratidas,duplicem ſe iacturã feciſſe animaduertebãt: q̃ & ſuos hoſpites in patriã eieciſſent,& nulla ſibi ex hoc facto gr̃a ab Athenienſib. haberẽt. Prętereà oraculis vrgebanẽ, denunciantibus multa ipſis & indigna ex Athenienſib. futura, quorum antehac ſecuri fuiſſent,p̃ſertim ex eo,quod à Cleomene Spartã reuerſo didicerãt. Etem̃ Cleomenes potitus eſt ex arce Atheniẽſiũ oraculis,q̃ à Piſiſtratidis prius poſſeſſa, cùm expellerenẽ, relicta fuerãt in tẽplo. Ea Lacedæmonij vbi per Cleomenẽ accepẽre,& animaduerterũt Atheniẽſes augeſcẽtes, nec ad ipſis obtẽperãdũ vllo modo eſſe animatos: p̃tereà genus Atticũ quod ſub tyrãnis fuiſſet infirmũ,& ad parendũ prõptum, nunc parta libertate ipſis par exiſteret: hęc oĩa cõſiderantes,accerſierunt Hippiã Piſiſtrati à Sigeo Helleſpõti,quò Piſiſtratidę cõfugerãt. Poſtquã Hippias accerſitus adfuit, accitis etiã aliorũ ſociorũ nuncijs,ita Spartiatę apud eos verba fecẽre: Agnoſcimus viri ſocij nos haud rectè egiſſe,q̃ emẽtitis oraculis inducti,viros qui erãt noſtri in primis hoſpites, quiq; in aĩm inducebãt p̃bere nobis Athenas obnoxias,è patria eiecimus. Et cũ hæc fecerimus,tñ ingrato populo vrbẽ tradidimus: qui poſteaq̃ ꝑ nos liberatus eſt, nos, pariter ac regẽ nr̃m per dedecus detrimentumq; eiecit: & gloriã adeptus creſcit. Itaque didicerunt hoc ab eis maximè eorũ finitimi Bœotij atq; Chalcidẽſes: fortaſſis etiã alius quis idẽ diſcet,ſi peccauerit. Quare,quoniã in illis agendis peccauimus,nũc demus operã,vt illuc vnà vobiſcum euntes,ſupplicium de illis ſumamus. Hac em̃ de cauſa Hippiã & vos è ſua quoſque vrbe accerſimus,vt publico cõſenſu & cõmuni exercitu reducentes hunc Athenas,reddamus ei quæ abſtulimus: Hæc Spartiatæ. Quę cùm alij ſocij nõ probarent,cumq; ſilentium agerent,Corinthius Soſicles ita locutus eſt: Iã cælum ſub terra,ac terra ſuperior cælo erit, hoĩesq; domiciliũ in mari habebunt,& piſces ibi habitabunt,vbi anteà habitarunt hoĩes, poſtq̃ vos Lacedęmonij rebus pub. euerſis,tyrãnides in vrbes introducere conamini: quo nihil eſt in reb. humanis neq; iniuſtius,neq; magis mortiferũ. Quod ſi bonũ vobis videt ciuitates ſubeſſe tyrãnidi,ipſi vobis prĩcipes tyrãnũ cõſtituite: atq; ita,vt alijs cõſtituatis operã date. Nũc ipſi tyrãnorũ expertes,& ne id in Sparta cõtingat vehemẽtiſſimè cauẽtes,hoc in ſocios ſtudetis efficere,q̃ ſi eſſetis vt nos ſumus experti,meliorẽ (quã nunc facitis) de hac re diceretis ſententiam. Nam Corinthiorum reipub. ſtatus hic fuit: Erat apud eos paucorum regimen,& hi qui Bacchiadæ vocantur,vrbem incolebãt, vltrò citroq; inter ſeſe matrimonia contrahentes. Horum vni nomine Amphioni nata eſt filia clauda,cui nomen erat Labda: quam quoniam nemo Bacchiadarum ducere volebat,

Caira veſtis.

Aeginetarum in Athenienſes odiorum principiũ.

Aeaci fanum.

Hippias accerſitur à Lacedęmonijs.

Soſiclis oratio.

Tyrãnidis incommoda.

Amphion. Labda.

bat,duxit Eetion Echecratis filiꝫ,natu Petreus,ſed oriũdus à Lapithe ac Cęnide. Qui cùm neq; ex hac muliere,neq; ex alia tolleret liberos,miſſus eſt Delphos, ad cõſulendum de prole. Eum introëuntem ſtatim Pythia his verſibus compellauit:

Oraculum Corithijs.

Eetion te nemo (licèt ſis tantus) honorat.
Conceptum pariet ſaxum graue Labda,monarchos
Qui cadet in ciues,emendabitque Corinthum.

Hoc oraculũ quod Eetioni redditũ eſt,eôdẽ tẽdebat,quò alterum anteà Bacchiadis redditum,haud prius intellectum,quàm hoc renunciatum eſt,in hæc verba:

Concipit in Petris aquila enixura leonem
Robuſtum,ſæuum,genua & qui multa reſoluet.
Hæc bene nunc animis verſate Corinthia proles,
Qui colitis pulchram Pallenẽ,altam que Corinthum.

Id oraculũ cùm ad eã diẽ fuiſſet indeprehenſum,ſimul atque ex hoc Eetionis patuit, eôdẽ vtrunq; pertinere,ſilentio ſuppreſsêre,aïo futurũ Eetionis filiũ extinguẽdi. Et vt primũ mulier enixa eſt,miſerunt è ſuo numero decẽ viros ad tribũ, in qua habitabat Eetion,q puerũ extingueret. Illi poſtq̃ Petrã peruenêre, & ad Eetionis atriũ acceſſêre,puerũ petunt. Labda cur veniſſent ignara, paternæque beneuolẽtiæ cauſa venire eos rata,affert filiũ,& in vnius eorũ manum porrigit. Erat autẽ inter viã cõſtitutum,vt qui primus eorũ puerum cepiſſet,is humi illũ allideret. Verùm diuina quadã fortuna,puer ei viro cui à Labda traditus erat, arriſit. Quã rẽ illi cõſiderãti miſeratio ſubijt pueri occidendi. Sic miſertus alteri tradidit,& ille tertio, atque ita deinceps p manus traditus infans,per oẽs decẽ tranſijt: ac nemine interimere volẽte,rurſus matri eſt redditus. Illi egreſſi,atque ante ianuã ſtantes, alius alium incuſabant, caſtigabantque,ſed primùm præcipuè,qui ex cõuento nõ feciſſet, donec interiecto tẽporis ſpacio placitũ eſt,vt rurſus introgreſſi,oẽs fierent participes cædis,ſed neceſſe erat ex Eetionis ſtirpe germinari Corintho pernicię. Nam Labda ſtans prõ foribus, hæc oĩa exaudiebat. Eoque metuens,ne illi immutata voluntate acceptum rurſus puerũ interimerent,aſportauit,& in menſura frumentaria occuluit, qui locus viſus eſt minimè inueſtigabilis,cùm ſciret illos,ſi redirent ad inueſtigandum puerum, oĩa ſcrutaturos, vt & cõtigit. Nã introgreſſis & ſcrutantibus,vbi nõ apparuit, viſum eſt eis abeundũ, atque iis à quibus miſſi eſſent dicendum, ſe cuncta quæ illi mandaſſent perpetraſſe, atque ita reuerſi dixerunt. Poſt hæc Eetionis filio creſcenti impoſitũ eſt nomen Cypſelo,ob periculum hoc quod deuitauerat in cypſela,id eſt,menſura frumentaria. Vbi in virilem adoleuit ætatem,conſulenti oraculum Delphis,anceps eſt redditum, quo fretus,Corinthum aggreſſus occupauit. Oraculum autem hoc erat:

Labda filius.

Cypſelus vnde appellatus.

Vir locuplẽs noſtras hic qui deſcendit ad ædes
Cypſelus Eetides,claræ rex eſto Corinthi
Ipſe,& eo gnati,ſed nulli deinde nepotes.

Et oraculum q̃dẽ hoc erat. Cypſelus verò tyrãnide potitus,talis extitit,vt Corinthiorũ multos exegerit: multos pecunia,lõgè plurimos aĩa priuauerit. Cui cùm triginta regnaſſet annos,bene vita defuncto ſucceſſit in tyrãnide filius Periander,q inter initia mitius agebat q̃ pater: ſed vbi per nuncios cõſuetudinẽ habuit cũ Thraſibulo,Mileti tyrãno,multò magis q̃ pater cruẽtus effectus eſt. Miſſo em̃ ꝑcone, Thraſybulum interrogauit,qua ratiõe ipſe reb⁹ tutius cõſtitutis,ciuitatẽ pulcherrimè gubernaret. Thraſybulus,eo q à Periãdro miſſus erat,extra oppidũ educto,ĩgreſſus eſt rus quoddã ſatũ: & vnà cũ nuncio ſegetẽ interambulãs,ſciſcitabat hoĩem de ſuo aduentu è Corintho,detruncãs atque abijciens,vt quanque videbat ſpicã inter alias extantem, donec ſegetem formoſiſſimam atque dẽſiſſimã hunc in modum corrupit, prædiumque illud peruagatus,nullo verbo reddito præconem remiſit. Reuerſus Corinthũ prẽco, auido ꝑceptionis audiendæ Periandro,negauit ſibi quippiam reſpondiſſe Thraſybulum,mirari,quòd ſe ad virum veſanum Periander miſiſſet, & ſua ipſius deſtruentem,

Periander. Thraſybulus.

Spicarum detrũcatio.

Simile eſt apud Liuium de papauerum decuſsiõe.

expo-

exponitq; q̃ ex Thrasybulo vidisset. Periander id Thrasybuli factum intelligens, atq; interpretans sibi ab illo præceptum, vt eminentissimos quosq; popularium interimeret, tunc verò oẽm in ciues sæuitiã exercuit, interficiendo ac persequẽdo, cõsummãs id quod à Cypselo fuerat omissum: adeò quidẽ, vt vno die vniuersas mulieres Corinthias exuerit, propter Melissam vxorem suã. Nã cùm ad Thesprotos, q̃ sunt ad flumẽ Acherontẽ, misissent nuncios, sciscitatũ mortuorum oraculum de hospitis deposito, Melissa apparẽs negauit se indicaturã aut dicturã, vbínã depositum esset collocatum, qm̃ ipsa algeret, quia nuda esset. Nihil em̃ sibi ꝓdesse vestes cum quibus sepulta fuisset, vtpote nõ cõcrematas. Cuius rei, quod vera loquereẽ, testimonio foret quod Periãder in frigidũ furnũ panes ingessisset. Hæc Periãdro renunciata, ob illud argumentũ fidẽ fecẽre, q̃ ipse cum Melissa q̃uis defuncta coïerat. Itaq; statim post eum nuncium p̃ pconẽ edixit, vt oẽs Corinthiæ mulieres ad Iunonis tẽplum ꝓdirẽt. Eò tanq̃ ad diẽ festum, q̃ ornatissimè poterant cùm issent mulieres, ille dispositis clam satellitibus, eas oẽs sine discrimine exuit, ingenuas pariter & ancillas, atq; eas vestes ad foueã cõportatas Melissam precãdo cremauit. Hæc vbi fecit, & nuncios iterũ eosdẽ misit, tunc ei Melissæ idolũ, hoc est, inanis imago, exposuit, vbínã depositũ hospitis collocasset. Talis est tyrannis, Lacedæmonij, & tale opus. Eoq̃ue nos Corinthios cũ magna admiratio cepit, simul atque vidimus vos accersisse Hippiã: tũ verò maior nunc dũ ista dicitis. Propterea deos Græcorum inuocatos testamur apud vos, ne velitis tyrãnides in ciuitatib» cõstituere, quas nõ extinguitis, sed excitatis præter equitatẽ, dũ Hippiã reducitis, in quo scitote Corinthios vobis nõ assensuros: Hęc Sosicles Corinthiorũ legat». Quin excipiẽs Hippias, eosdẽ quos ille deos inuocãdo dixit, cùm cæteros, tũ prẽcipuè Corinthios desideraturos Pisistratidas, dũ venissent dies q̃b» expiare se ab Atheniẽsib» nequirẽt. Hactenus rñdit Hippias, qm̃ oracula illa ipse præ cęteris nota haberet. Cæteri socij, q̃ antea silentiũ tenuerant, audito Sosicle, liberius pro se q̃sq; in vocẽ erũpẽtes, accedere sentẽtiæ Corinthiorũ, obtestariq̃ue Lacedæmonios, ne q̃d agerẽt noui aduersus Græcã ciuitatẽ. Ita ab ea re cessatũ est. Hippias illinc ꝓfectus, offerẽte ei Amynta Macedone Anthemũtẽ, & Thessalis Iolcõ, neutrũ accipere voluit, sed rursus ad Sigeũ cõcessit, quod armis Pisistratus à Mitylenæis eripuerat. Eoq̃ue capto, tyrãnũ ibi cõstituit Hegesistratũ filiũ, nothũ ex muliere Argia, qui tñ, q̃ à Pisistrato acceperat, nõ tenuit sine prælio. Nã dũ inter Mitylenæos ac Atheniẽses pugnatũ est, hos ex oppido Achilleo, illos è Sigeo ꝓdeuntes, hos repetẽtes regionẽ, illos refellẽtes hac ratione, q̃ dicerent nihilo plus iuris esse Æolib» in agrũ Ilienſem, q̃ sibi ac cæteris Græcis, qui Menelao in raptu Helenes operã nauassent. His assiduè bellãtib», cùm alia in p̃lijs gesta sunt, tũ illud, quod Alcæus poëta in prælio, quod collatis signis gerebat, vincẽtib» Atheniẽsib», ipse quidẽ fugæ se mãdans euasit: sed armis eius potiti sunt Athenienses, q̃ apud tẽplum Mineruæ in Sigeo suspenderunt. Hanc rem Alcæus carmini mandãs, in Mitylenẽ reposuit, indicans Menalippo sodali suã calamitatẽ. Mitylenęos tñ atque Atheniẽses reduxit in gratiã Periãder Cypseli, qui delectus arbiter, ita eos recõciliauit, vt vtrique ea colerent q̃ haberẽt. Atque hoc modo Sigeum factum est Atheniẽsium. Hippias, posteaquã Lacedæmone in Asiã abijt, cuncta agitabat insimulãdo Atheniẽses apud Artaphernẽ: atque oẽm operã dãdo, vt Athenæ in illius ac Darij venirẽt potestatẽ. Quæ agitantẽ Hippiã cùm accepissent Athenienses, mittunt Sardis nuncios, ad dissuadendum Persis fidẽ habere exulibus Athenienſibus. Sed Artaphernes iubere, Athenienses (si salui esse vellent) rursus Hippiã reciperent. Atheniẽses eã cõditionem recusare, & malle professi esse Persarum hostes. Dum ita apud Persas insimulantur, atque ita animati sunt Athenienses eam conditionem recusare, hoc interim tempore Milesius Aristagoras à Cleomene Lacedæmonio reiectus è Sparta, Athenas venit. Nam ea vrbs inter cæteras præpollebat. Ad quam ciuitatem vbi venit Aristagoras, eadem quæ in Sparta commemorauit de cõmodis q̃ essent in Asia, deq̃ue Persico bello, quòd neque scutum neque lanceã in vſu habe-

Epistola Thrasibuli ad Periãdrũ extat apud Dio. Laertium in primo.

Melissa.

In frigidũ furnũ panes ingerere.

Periander cũ defuncta concubuit.

Corinthiæ mulieres denudatę.

Hippiæ respõsum & reditus.

Sigeum.

Amyntas.

Hegesistratus.

Ilienſis ager.

Alcæus poëta.

Menalippus Alcæi sodalis.

Athenienses nuncij ad Artaphernem.

Artaphernis ad Athenienses responſio.

Persarum bellica arma.

haberent,facilesq; essent ad capiẽdum: Hęc ille referens,illa quoq; addebat,Milesios esse Athenienſium colonos,quos æquum esset ab eis liberari,qui multum pollerent. Deniq; nihil nõ pollicebatur,omnibus prẽcibus obsecrans,quod tãtopere cupiebat; doneç eos induxit. Multos em̃ permouere facilius videt esse, quam vnũ: quando ille vnum Cleomenem Lacedæmonium permouere non potuit: Athenieſium 30. millia potuit. Itaq; Athenienſes perſuaſi,decreuêre viginti naues Ionib. auxilio mittendas, Melanthio illis p̃fecto,viro inter populares omni in re ſpectato. Hæc claſſis initiũ malorũ extitit Græcis pariter & Barbaris. Ante eius egreſſum Ariſtagoras reuectus Miletũ,excogitauit conſilium,quod in nullam Ionum vtilitatem erat redundaturũ: quã quam ne ille quidem hac ratione faciebat,ſed vt regi Dario moleſtiam adferret. Etenim miſit quendam in Phrygiam ad Pæones,qui à flumine Strymone erant in captiuitatem abducti à Megabyzo,locum atque vicum per ſeſe incolentes: ad quos vt peruenit nuncius, ita verba fecit: Viri Pæones,miſit me Ariſtagoras Mileti tyrannus,ad oſtẽdendã vobis (ſi obtemperare velitis) ſalutem. Nunc em̃ cuncta Ionia ab rege deſecit,eademq; vobis p̃ſtat facultatẽ ſalutis parandę ad patriam noſtrã: p̃ vos quidẽ vſq; ad mare,deinceps nobis iam curę erit. His auditis, Pæones magnã ſanè voluptatẽ ac ceperunt: ſumptiſque liberis atq; vxoribus,ad mare fuga ſe ꝓripuerũt: nõnulli eorũ præ metu illic remanſerunt. Vbi ad mare peruenêre,illinc in Chiũ tranſmiſêre. Quo poſtq̃ applicuêre,eorum veſtigia inſecutus adfuit ingens equitatus Perſarũ: & q̃a eos aſſequi non potuit,miſit in Chium ad illos,vt eodem redirent. Cuius oratione repudiata,à Chijs ſunt in Leſbum tranſportati,mox à Leſbijs in Doriſcum,vnde terreſtri itinere ſe in Pæoniam receperunt. Poſt hæc ad Ariſtagoram Athenienſes viginti cum nauib. venêre,ducentes vnà quinque triremes Erethriorũ: qui non Athenienſiũ gratia commilitiũ præſtabant, ſed debitã ipſis Mileſijs gratiam reddebant. Nam Mileſij aliquando pro Erethrijs in bello Chalcidenſi operam ſuã p̃ſtiterãt, cùm Samij cõtra Erethrios atq; Mileſios Chalcidenſib. opẽ ferrẽt. Ariſtagoras, vbi illi atq; alij ſocij adfuêre,expeditionem fecit aduerſus Sardis,non tamen ipſe proficiſcens,ſed Mileti remanens,præfectis ducib. Mileſiorum fratre ſuo Charopino,cæterorũ ciuiũ Hermophanto. Hac claſſe Iones vbi peruenêre Epheſum, relictis nauibus apud Coreſum,q̃ eſt agri Epheſij,ipſi cum ingenti manu ſumptis viæ ducibus Epheſijs,ad ſuperiora tẽdebant,ſecundum flumen Cayſtrum tenentes iter. Illinc ſuperato Tmolo Sardis adueniunt,easq; occurrẽte nemine capiunt, omniaq; eius vrbis loca, præter arcem, q̃ Artaphernes ipſe tutabatur,habens non exiguas virorum copias: quæ res fuit impedimento,quò minus qui ingreſſi erant vrbem,diriperent. Erant Sardibus domus pleræq; arundinaceæ,ſed quę lateritię,tamen ex arundinib. lacunaria habebant. Harum vnam quidam è militibus cum incendiſſet,repentè ignis è domo in domũ elapſus,totam vrbem abſumpſit. Ardente vrbe, & vaſtante iam extrema incendio, nec habente regreſſum,Lydi & Perſarum quicunq; in vrbe erant, vndique circũuenti, ex vrbe in forum confluunt: & ad amnẽ Pactolũ, q̃ in medium forũ interfluẽs æramenta auri è Tmolo illis defert,deinde flumini Hermo immiſcet, & ille mari. Ad hunc amnem,& ad hoc forũ cõglobati Lydi pariter & Perſæ,ſeſe defendere cogebãt. Iones videtes hoſtium alios ſeſe tutantes,alios magna multitudine ſe obuiam ferentes,metu perculſi, ad montem,qui dicitur Tmolus,ſeſe recipiunt, atq; illinc noctu ad naues. Crematis Sardibus,deflagrauit vnà templũ Cybeles indigenę deę: Cuius p̃textu poſtea Perſę, templa quæ in Græcia erant, cremauerũt. Hoc vbi Perſæ,qui intra Halim domicilia habebant,reſciuerũt,tunc verò ad ferendã Lydis opem conuenerunt: nec adepti Sardib. Iones iam illinc ꝓfectos, eadem via inſecuti comperiunt Epheſi: cõgreſſiq̃ cũ illis ex aduerſo inſtructis,in fugam eos vertunt,multosq̃ occidunt,& in his cũ alios illuſtres viros,tum Eualcidẽ Erethriorum ducem,qui donatus laurea in certaminib. fuerat,& à Simonide Ceio maiorem in modum celebratus. Ex ea pugna qui euaſêre, per vrbes fuêre diſſipati. Et tunc quidem ita dimicatum eſt. Athenienſes autem poſt

Melanthius

Pæones.

Athenienſium naues ad Ariſtagoram. Erethrij.

Charopinus. Hermophantus.

Sardis captæ

Sardis crematę ſunt.

Pactolus. Hermus. Tmolus

Ionum fuga.

Eualcides. Simonides Poëta.

hæc

hęc deſertis ꝓrſus Ionib⁹, etſi per nuncios Ariſtagoræ magnopere rogabant, negauerunt ſe auxilio futuros. Quorum ſocietate fraudati Iones, tñ qm̃ illa aduerſus Dariũ egerant, nihilò ſegnius bellum aduerſus regem parabant: Helleſpõtumq; inuecti, Byzantium ac cæteras circà vrbes in ſuã poteſtatẽ redegerunt. Inde euecti magnã Cariæ partẽ in belli ſocietatẽ aſciuerunt. Nã Caunus, q̃ prius ſocietatẽ facere recuſauerat, vbi Sardis cõflagrarunt, & ipſa Ionib⁹ acceſſit. Præterea Cyprij oẽs vltrò exceptis Amathuſijs. Defecerunt aũt Cyprij à Medis in hunc modũ: Erat Oneſilus qdã Gorgi Salaminiorum regis frater, natu minor, Cherſis filius, Siromi nepos, Euelthontis pronepos. hic vir, cùm ſæpenumerò antea Gorgum ſolicitaſſet ad rebellãdũ ab rege, tunc audiens Ionas rebellaſſe, vehemẽtius vrgere hominẽ inſtitit. In quo qũla nihil proficiebat obſeruato tẽpore, dum Gorgus oppidum egrederet, vnà cum ſuis militibus eum portis excluſit. Gorgus oppido exutus, ad Medos trãsfugit. Eo potitus Oneſilus, oĩb⁹ Cyprijs vt rebellarẽt ſuadebat: perſuaſis cæteris, Amãthuſios rebellare abnuẽtes obſidione circundedit. Dũ hic Amathunte obſidet, Darius, vt ei nunciatũ eſt Sardis captas incẽſasq; ab Atheniẽſib. atq; Ionib. & huius cõparãdæ claſſis atque rei cõtexendæ fuiſſe auctorẽ Ariſtagorã Mileſiũ, fertur cùm primùm hęc audiuit, dixiſſe Iones nihil feciſſe: ꝓbè ſciẽs, nõ fuiſſe illos ꝑ cõtẽptu ſui rebellaturos: deinde interrogaſſe quĩnã eſſent Atheniẽſes. Id cùm audiſſet, tum arcũ popoſciſſe, eo ſumpto ſagittã impoſitã in cælũ excuſſiſſe: & ea in aẽrẽ excuſſa dixiſſe, ô Iupiter, cõtingat mihi vt Athenienſes vlciſcar. Atque hæc locutus, cuidã famulorum ꝑcepiſſe, vt ſibi ſemper appoſita cœna, ter diceret: Here, memẽto Atheniẽſium. Et cùm hoc præcepiſſet, accito ad ſuũ cõſpectũ Hiſtiæo Mileſio, quẽ ipſe diu diſtinuerat, ita eũ fuiſſe allocutum: Audio Hiſtiæe ꝓcuratorẽ tuũ, cui tu Miletum demãdaſti, nouas aduerſum me res eſſe molitum. Viris em̃ ex altera cõtinente perſuaſit, vt Iones ſequerent, qui mihi commiſſorum pœnas dabunt, eosq; induxit ad me Sardib⁹ priuandum. Nũ igit̃ videñ hæc tibi bene habere? Quorum quídnã ſine tuis cõſilijs actum eſt? Proinde vide ne rurſus teipſum in culpã inducas. Ad hæc Hiſtiæus: Quódnã, inquit, rex protuliſti verbum? Méne cõſulere rem, q̃ tibi ſit tantum tantulúmue moleſtię allatura? Quid mihi quærens iſta facerẽ? aut cuius rei indigẽs, cui oĩa adſunt q̃ tibi, quẽ tu oĩm conſiliorũ tuorum cõmunione dignaris? Quod ſi iſtud quod ais, egit ꝓcurator meus, ſic habeto, id eum feciſſe ſuo cõſilio. Principiò rationẽ iſtã nõ admitto, Mileſios ac meum ꝓcuratorẽ quippiã rerum nouarũ feciſſe aduerſus ſtatum tuum. Si quid tamen huiuſmodi faciunt, & tu vera audiſti, rex, intellige quid rei egeris, quod me à mari ablegandum putaſti. Nã Iones id agere aggreſſi ſunt, poſtq̃ ego ex ipſorũ cõſpectu ſum amotus, cuius aggrediendi iampridẽ libidine tenebant. Quòd ſi ego in Ionia fuiſſem, nulla profectò ſe ciuitas cõmouiſſet. Proinde nunc properè dimitte me, vt in Ioniã contendã, illic oĩa negocia tibi in integrum reſtituturus: & hunc Mileti procuratorẽ, harum rerum machinatorẽ, in tuã poteſtatẽ redacturus. Hæc cùm ex animi tui ſentẽtia cõfecero, iuro per deos regios me non prius exuturum hanc veſtem, qua indutus in Ioniam deſcendã, q̃ Sardiniam inſulã maximam tibi tributariã reddidero. Hæc Hiſtiæus fallendi gratia dicebat. Quibus perſuaſus Darius, hoĩem dimiſit, præcipiens, vt poſteaquam ea q̃ ſpoponderat præſtitiſſet, ad ſe Suſa reuerteretur. Dum nuncius de Sardib⁹ ad regem venit, Dariusq́ illam rem arcu fecit, & Hiſtięum eſt allocutus, Hiſtiæusq́ ab eo dimiſſus, ad mare ſe contulit, hoc intereà omni tempore hæc geſta ſunt: Oneſilo Salaminio Amathuſios obſidenti nuncius affertur, Artybium virum inter Perſas eximium cum magna vi Perſarum curſum tenere in Cyprum. Quo accepto, Oneſilus legatos paſſim in Ioniam dimittit ad Iones euocandos: qui non diu in deliberando cunctati, cum magna claſſe ad eum ſe contulerunt. Et cùm Cyprum tenuiſſent, Perſæ eõdem è Cilicia traiecerunt, terreſtriq́ue itinere Salaminem contenderunt, Phœnicibus claſſe circumeuntibus promontorium, quæ claues Cypri vocãtur. His ea facientibus, Cyprij tyranni cõuocatis Ionum ducibus dixẽre: Viri Iones,

Cyprij.

Oneſilus Gorgus.

Oneſili dolus.

Sagitta ad Iouem excuſſa.

Memineris Atheniẽſium.

Darius Hiſtiæo.

Hiſtiæus ad Dariũ.

Callida ad fallẽdum regem oratio.

Hiſtiæi abitio.

Artybius.

Claues Cypri.

Cypriorũ oratio. vobis nos Cyprij optionẽ damus cùm vtris dimicare velitis, cum Perſis, an cũ Phœnicibus. Si terra mauultis cum Perſis acie confligere, iam tempus eſt è nauibus egrediendi, & in acie ſtandi, vt nos veſtras ingreſſi naues, cum Phœnicibus dimicemus. Sin cum Phœnicibus fortunam tentare mauultis, facite: qm̃ alterutrum opus eſt eligatis, vt quantum in nobis ſitum eſt, Ionia atque Cyprus in libertatem vindicentur.

Ioniæ concilium. Ad hæc Iones: Commune, inquiunt, Ioniæ concilium nos miſit ad mare tutandum, non ad naues tradendas, quo ipſi cum Perſis in terra confligeremus. Itaque quidem vbi collocati ſumus, vt operã nauemus enitemur. Vos verò debetis, qualia ab imperãtibus Medis paſſi eſtis reminiſcentes, viros egregios vos oſtendere. Hæc Iones rñderunt. Poſt hæc Perſis in cãpum Salaminium tendẽtibus, Cyprij reges aduerſus alios hoſtes conſtituerunt alios Cyprios: aduerſus Perſas optimum quenque Salaminiorum ac Solienſium, aduerſus Artybium Perſarum ducem Oneſilus vltrò conſtitit.

Artybij equus. Inſidebat Artybius equo, in armatum erigere ſe docto. Quod audiens Oneſilus, ad ſatellitẽ ſuum (erat em̃ ei ſatelles ſanè quam peritus rei bellicæ, & alioq; ſolertiæ plenus:) Audio, inquit, Artybij equum edoctum ſe erigere, & pedibus ſimul atque ore eum in quem agitur* rem gerere: proinde tu propere inita rõne dicito, vtrum malis obſeruare, equum ne tibi feriendum, an ipſum Artybium: Ad quem ſeruus: Ego verò inquit, rex paratus ſum & vtrũque & alterutrum, & oĩnò quicquid imperaueris, facere. Promã tñ quod rebus tuis eſſe conducibilius ſentiam, regem ac ducem oportere cum rege ac duce certare. Siue enim talem occidas, decori tibi fore: ſiue à tali, q̃ abſit, occidaris, quod ſecundum eſt, dimidium mali eſſe: hos verò famulos cum famulis hoſtium debere confligere. Nam quod ad equum attinet, non eſt cauſa cur eius artificium extimeſcas. Recipio enim tibi eum poſthac aduerſus neminem ſe erecturũ. Hęc illo locuto, mox exercitus conflixére, terreſtres naualeſq; que. Et claſſe quidem Iones eo die ſtrenuè pugnãtes ſuperauére Phœnices. Samiorum tñ precipua virtus extitit. In terra vbi cõcurſum eſt dum acies dimicant, circa imperatores hoc actum eſt: Vbi Artybius equo cui inſidebat, in Oneſilum inuectus eſt, Oneſilus, vti conuenerat cum ſatellite, ipſe inuadentem Artybium ferit: eius ſatelles equi ſublatos pedes in Oneſili ſcutum iactantis falce percuſſos abſcidit. Quo ictu Artybius Perſarum imperator illic vnà cum equo corruit. Cæteris pugnando occupatis, Steſenor Curij tyrãnus, nõ parũ circa ſe copiarum habens, prodidit ſocios Curienſes. Hi Argiorũ coloni dicuntur eſſe. Poſt horum proditionem, ſtatim Salaminij, qui curribus vehebant̃, idem fecére. Quo facto Perſæ Cyprijs ſuperiores extitére. Horum acie in fugam verſa, cùm alij multi occubuére, tum verò Oneſilus Cherſis, qui Cyprios ad defectionem induxerat, & Soliorum rex Ariſtocyprus Philocypri filius, eius inquam Philocypri, quem Solon Athenienſis Cyprum profectus inter tyrannos maximè verſibus celebrauit. Oneſili caput Amathuſij, qm̃ ipſos obſederat, exciſum in oppidum retulerunt, ac ſupra portas ſuſpenderunt. Quod ſuſpenſum cùm iam exinanitum eſſet, ingreſſum apum examen fauo referſit. Ea de re oraculum Amathuſijs (nam oraculum conſuluére) redditum eſt, vt depoſitum caput humarent, Oneſiloque quotannis tanquam heroi ſacrificarent. Hoc facientibus melius cum eis actum iri. Quod Amathuſij ad meam vſq; memoriam faciebant. Iones & alij, qui ad Cyprum pugna nauali dimicauerant, vbi didicére res Oneſili perditas, & cæteras Cypri vrbes obſeſſas, præter Salaminem, eam autem Gorgo priſtino regi Salaminios reſtituiſſe, in Ioniam redire maturauerunt. vrbium Cypriarum diutiſſimè obſidionem Soli pertulit, ſed eam Perſæ quinto menſe quàm obſidere cœperunt, circum ſuffoſſo muro expugnauerunt. Ita Cyprij cùm annum liberi fuiſſent, denuò in ſeruitutem ſunt redacti. Ac Dauriſes, qui filiam Darij in matrimonium habebat, Hymeesque & Otanes, atque alij Perſarum duces, & ipſi filias Darij in matrimonio habentes, perſecuti eos Iones, qui aduerſus Sardis expeditionem fecerant, poſtquam in naues repulerunt prælio victos, dehinc inter ſe partiti ſunt vrbes quas expugnarent. Dauriſes quidem conuerſus ad

Artybij cædes. Curienſes. Oneſili mors. Ariſtocyprus. Philocyprus. Oneſili caput. Soli vrbs. Cyprij in ſeruitutẽ redacti. Dardanus vrbs capta.

vrbes

vrbes in Helleſponto ſitas, cepit Dardanum, cepit Abydum & Percotem, Lampſa cum & Pæſon, ſingulas diebus ſingulis. Cui à Pæſo ad vrbem Parion contendenti nũ cius adfertur, Cares cum Ionibus ſentientes, à Perſis defeciſſe. Igitur conuerſo itinere ex Helleſponto, aduerſus Cariam copias duxit. Sed antequam perueniret, de eius aduentu certiores facti Cares, ad columnas (quæ albæ dicuntur) conueniunt, atque ad amnem Marſyam, qui ex Hydriadæ regione defluit in Mæandrum. Ibi coactis Caribꝰ, multæ ſunt à multis dictæ ſententię: ſed optima omnium meo iudicio à Pixodoro Mauſoli filio Cindyenſi, qui Syenneſis Cilicum regis filiam in matrimonio habebat. Ab hoc ſententia dicta eſt, vt tranſmiſſo Męandro Cares flumen à tergo habentes, ita demum cum hoſte congrederẽtur, vt ſublata ſpe retrò fugiẽdi, atq; ibidem manere coacti, redderentur meliores q̃ natura eſſent. Verũ hęc ſentẽtia nõ peruicit, ſed illa, vt Perſis potius à tergo Mæander eſſet, vt ſi Perſæ fugã facientes euaderent, in flumen incidentes abire non poſſent. Poſt hæc cũm adeſſent Perſæ, ac Mæandrum tranſiſſent, ibi ſuper amnem Marſyam Cares prælium conſeruêre cum Perſis acre atque diuturnum. Ab poſtremum multitudine hoſtium terga vertunt. Quo in prælio Perſarum cecidêre duo millia, Carum decem millia. Ex quibus qui effugerunt ad Labrã dem, in Iouis militaris templum ſe receperunt, in magnum atque ſacrum lucum platanorum. Sunt autẽ ex his (quos nouimus) Cares ſoli, qui Ioui militari hoſtias offerant. Huc Cares cùm ſe recepiſſent, de ſalute conſultabant, vtrum ſeſe Perſis dedere, an Aſiam pœnitus relinquere ſatius eſſet. De hac re conſultantibus ſubſideo venêre Mileſij cum ſocijs. Ibi Cares immutata priori voluntate, rurſus ad bellum inſtaurãdum animantur, & cum inuadentibus Perſis concurrunt: & cùm diutius quam prius dimicandum eſſet, fugantur multis cæſis, Mileſiorum præcipuè. Poſt acceptam calamitatem hanc Cares copijs reparatis repugnauerunt. Audientes enim vrbes ſuas inuaſum iri à Perſis, inſidias illis in via quæ in Mylaſſa fert collocauerunt, auctore Heraclide Ibanoleo Mylaſſenſi. In eas inſidias Perſæ noctu illapſi, obtruncati ſunt cum ducibus ſuis Dauriſe & Amorge & Siſamace, necnõ Myrſe Gygis filio. Hunc in modum interiêre hi Perſæ. Hymees autẽ qui & ipſe erat ex inſequentibus Ionas, qui aduerſus Sardis militauerant, ad Propontidẽ cõuerſus cepit Cion ac Myſiã. Hac expugnata, audiẽs Dauriſen relicto Helleſponto tendere aduerſus Cariam, omiſſa Propontide, in Helleſpontum ducit exercitum, cepitq; Aeoles omnes qui oram Iliadem incolunt. Cepit item Gergithas, qui à priſcis Teucris relicti fuerant. Has gentes cùm cepiſſet Hymees, morbo deceſſit Troade, & hic quidem ita mortem obijt. Artapher-nes autem Sardium præfectus, & Otanes tertius dux, aduerſus Ioniam confinemq; Æolidem delecti imperatores, cepêre ex Ionia quidem Clazomenas, ex Æolia verò Cumam. Quibus oppidis captis, Ariſtogaras Mileſius vbi hoc accepit, non erat compos mentis, vt qui perturbaſſet Ioniam, & magna negocia confudiſſet. Itaque cernẽs hæc, vbi conſtitit ei rem effici nõ poſſe, nec Darium regem ſuperari, defugiendo deliberabat, conuocatisq; ſuę factionis hominibus, conſulebat ſatius fore eis, ſi Mileto expellerentur, in ſeptentrionalia loca aliqua profugere, ducentes coloniam vel in Sardiniam vel in Myrcinum Hedonum, q̃ Hiſtiæus à Dario donatus mœnibus ſtruxerat. Hæc Ariſtagoras percontabatur. Verùm Hecatæus Hegeſandri, ſcriptor, negabat coloniam alterutro deducendam, ſed ſi Mileto eijcerent, mœnia in Lero inſula ædificanda, atque illic quieſcendum. Deinde illinc Miletum eſſe remeandum. Hoc conſulebat Hecatæus. Sed Ariſtagoras, cuius ſententia præcipuè erat abeundi in Myrcinum, demandata Mileto Pythagoræ viro inter populares probato, procuratore Mileti, ipſe ſumptis ſecum omnibus voluntarijs in Thraciam nauigauit, regionemq; obtinuit ad quam conceſſerat. Ex ea profectus cùm vrbem obſidet, tam ipſe quàm eius exercitus à Thracibus, tametſi illic accepta fide excedere volẽtibus, interemptus eſt. Et Ariſtagoras quidem, qui Ioniam ad defectionem induxerat, ita oppetijt.

Abydus. Percotes. Pæſus. Parius. Columnæ albæ. Hydrias. Pixodorus Syenneſis. Carum cũ Perſis cõmiſſum prælium. Lucus platanorum. Iouis militaris templum. Mileſij & Cares fugantur. Heraclides Dauriſes. Amorges. Myrſes. Siſamaces. Gergithæ. Hymees obitus. Hecatæus. Leros. Pythagoras Mileti procurator Ariſtagorę mors.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER SEXTVS, QVI INSCRIBITVR ERATO.

ARistagoras quidem Ionicæ rebellionis auctor, ita oppetijt. Hiſtiæus autem Mileti tyrannus, à Dario cõmeatum adeptus, Sardis venit. Eò cùm veniſſet è Suſis, interrogatus ab Artapherne Sardium præfecto, quídnam ei videretur, Iones ad rebellandum induxiſſe: cùm negaret ſe id ſcire, quinimò mirari quod actum eſſet, tanq; eius rei prorſus ignarus, Artaphernes videns eum eſſe artificem, & rebellionis veritatem ſciens, inquit: Hiſtiæe, ſic res hæc ſe habet. Hũc calceum tu quidem cõſuiſti, Ariſtagoras aũt ſibi induit. Hoc Artaphernes ad rebellionẽ pertinens dixit: Quem Hiſtiæus tanq; rei gnarum veritus, prima ſtatim nocte fuga ſe ad mare proripuit, regem Darium fruſtratus, cui Sardiniam inſulam maximã in illius poteſtatem redacturum ſe pollicitus, ſubijt primas partes Ionici belli aduerſus Darium gerendi. Is cùm in Chium tranſmiſiſſet, à Chijs in vincula coniectus eſt, exploratum habentibus eum à Dario illuc iſſe ad res nouas moliendas. Sed vbi omnem cognouêre rationem, quod regi hoſtis eſſet, hominem ſoluerunt. Ibi interrogatus Hiſtiæus ab Ionibus, cur ita promptè vt à rege deficeret Ariſtagoræ delegaſſet, & tanta clade Iones affeciſſet: veram cauſam non admodum aperuit, ſed dixit, ſe regem Darium cõſtituiſſe, Phœnices è ſedibus ſuis amotos in Ioniã trãsferre, & Ionas in Phœnicen, & hac cauſa literas ſe miſiſſe. Cumque hæc non omninò rex conſtituiſſet, ipſe Ionas terrefaciebat. Poſt hæc ad Perſas qui Sardibus erant, literas dat, tanquam ſecũ antea de rebellione collocutos, quas literas fecit per nuncium quendam Hermippũ Artaniteum. Eas Hermippus non ijs ad quos dabantur reddidit, ſed Artapherni. Ille omnibus quæ agebantur cognitis, iubet Hermippum & eas reddere quibus Hiſtiæus mittebat, & quę viciſſim à Perſis ad Hiſtiæum reſponderentur, ſibi dare. Ita rebus palam factis, Artaphernes de multis Perſarum ſupplicium ſumpſit, & Sardibus quidem tumultus extitit. Hiſtiæus autem hac ſpe lapſus, exoratis Chijs Miletum reductus eſt: ſed Mileſij libenter etiam Ariſtagora liberati, nullo pacto animum inducebant ad alium tyrannum illuc recipiendum, vtpote guſtata libertate. Hiſtiæus ſub noctem conatus introïre Miletum, à quodam Mileſio in femore vulneratus eſt. Ita reiectus à patria ſua, rurſus ſe recepit in Chium, atque illinc quoniam Chios ad tradendas ſibi naues inducere non poterat, traiecit Mitylenen: Lesbijsq; vt ſibi traderent naues perſuaſis, octo illorum triremibus armatis Byzantium remigauit. Ibiq; ſubſidens, nauigia quæ è Ponto prodibant interçipiebat, pręter eorum qui ſe paratos Hiſtiæo obſequi dicebant. Hiſtiæo & Mitylenæis hęc agentibus, aduerſus ipſam Miletum ingẽs exercitus hoſtium, claſſiarius pariter & terreſtris in expedito erat. Duces enim Perſarum coactis in vnum copijs cuncti in eam contendebant, minoris cætera oppida facientes. Inter claſſiarios promptiſſimi erant Phœnices, cum quibus militabãt & Cyprij recens ſubacti, & Cilices, & Ægyptij. Hos aduerſus Miletum & cæteram Ioniam venturos cùm accepiſſent Iones, miſerunt ſuos quiq; primores ad commune Græciæ concilium. Quib. in eum locum coactis, atque deliberantib. viſum eſt nullas debere terreſtres copias aduerſus Perſas contrahi, ſed Mileſios mœnia per ſeipſos pro viribꝰ tutari, cæteros claſſem inſtruere nulla naui prætermiſſa. Inſtructaq́ue claſſe, primo quoq; tempore cõtractos apud Ladam ante Miletum pugna nauali decernere. Lada autem parua quædam eſt inſula, vrbi Mileſiorum obiacens. Poſt hæc impletis ijdem nauibus ad locum pręſtò fuerunt, comitantibus Æolibus, qui incolunt Lesbum. Atque ita aciem inſtruxerunt. Cornu quod erat auroram verſus, ipſi Mileſij cum octoginta nauibus tenebant. His contigui Prienẽſes erant duodecim cum nauibꝰ: Miuſij cum tribꝰ nauibꝰ. His contigui Theij decem & ſeptem nauibꝰ, Chij cum centum. Vltra hos locati erant Erythræi & Phocenſes. Erithræi quidem cum octo nauibus,

Pho-

Prouerbiũ.

Hiſtiæus à Chijs in vincula cõiectus.

Hermippus. Literæ Hiſtiæi produntur.

Libertas guſtata. Hiſtiæi vulnus.

Lada inſula.

Phocenſes verò cum tribus. Phocenſibus adhęrebant Lesbij cum nauibus ſeptuagin
ta. Vltimo in loco erant Samij cum ſexaginta nauibus, tenentes cornu occaſum ver-
ſus. In ſumma omnium numerus, trecentæ ſexaginta tres triremes. Tot fuêre Ionicæ Ionicarũ
naues. Barbarę verò numero ſexcentæ. Quæ vbi & ipſæ ad Mileſiam venêre, omnisq; nauium
eis peditatus affuit, tum verò duces Perſarum audita multitudine nauium, iamdum catalogus.
extimuerunt ne illos ſuperare, néue Miletum niſi mari potiti eſſent, capere non poſ-
ſent, & ob id apud Darium adirent periculum pœnæ ſubeundæ. Hæc reputantes, cõ Perſę ad
tractis Ionię tyrannis, qui ab Ariſtagora Mileſio deiecti principatu, ad Medos ꝓfuge Ionum ty-
rant, & tunc aduerſus Miletum militabant, horũ q̃cunq; aderant conuocatis, ita ver- rannos.
ba fecerunt: Viri Iones, qui veſtrûm de domo regia benemeritus eſt, nunc appareat.
Suos em̃ populares quiſq; veſtrûm conet̃ abducere ab reliq̃s ſocijs, eliciendo illos hac
promiſſione, nihil eos quod rebellarint moleſtiæ ſenſuros, nullas eorũ vel ſacras vel
priuatas ædes incenſum iri, nihil violentius quàm antea paſſuros. Sin minus hæc fa-
cere, ſed omninò decernere prælio voluerint, hæc eis damna dicite euentura, quę cer
tè euenient. Ipſos prælio victos in ſeruitutem rapiendos, liberos eorũ à nobis caſtrã-
dos, virgines in Bactra aſportandas, terram alijs tradendam. Hæc locutis Perſarũ du-
cibus, Ionum tyrãni ſub noctem ad ſuos quiſque populares denunciatum miſerunt.
Iones ad quos ij nuncij peruenerunt, contemnere hæc, nec animũ ad ꝓditionem fa- Perſarum
ciendam inducere, ſibi quiſque ſoli illa à Perſis denunciari exiſtimantes. Hoc ſimul minę Ioni
atq; Miletum Perſis applicuêre, geſtum eſt. Mox cùm ad Ladam Iones coacti eſſent, bus inten-
conciliaq́; haberentur, & aliæ ab alijs ſententiæ dicerentur, Dionyſius Phocẽſis dux tatę.
ita locutus eſt: Quoniam in ſummo*ancipiti res noſtræ ſunt viri Iones, vt aut liberi Dionyſius
ſimus, aut ſerui, & quidem tanquam fugitiui: ſi vultis deuitare calamitates, ſubeund» Phocẽſis.
eſt nobis in præſentia labor: ita ſuperatis hoſtibus liberi eſſe poteritis: ſin aũt ignaui ἐπὶ ξυρῷ
fueritis, & ab ordine receſſeritis, nullã veſtri ſpem habeo, quò minus pœnas regi re- τῆς ἀχμῆς
bellionis detis. Sed aſſentiamini mihi, & voſipſos mihi permittite, & ego dijs & equo Labor ſub
iuuantibus, recipio vobis aut nõ cõcurſuros hoſtes, aut ſi cõcurrãt, multò inferiores eundus.
futuros. His auditis, Iones ſeſe Dionyſio permiſêre: Ille claſſem aſſiduè in cornua ꝓ-
ducens, vt remiges exerceret, ſubinde loca inter nauigãdũ variare cogitabat, quinetiã
ꝓpugnatores armatos eſſe, & reliquũ diei naues in ancoris ſtare, quotidie laborẽ Io Iones labo
nib» exhibens ad ſeptimũ vſq; diem obtẽperantib», atq; imperata facientib». Poſt eũ rũ inſueti.
diẽ Iones, vtpote talium laborũm inſueti, tum defatigatione, tum ſole afflictati, inter
ſe dixêre: Quo nos deorũ offenſo hæc patimur, qui deſipientes ac mente capti, viro
Phocenſi ſuperbo treis naues habẽti, oĩnò nos permiſimus, eumq́; toleramus? Quos
ille ſumptos perdit intolerabilib. ęrumnis, quorum multi in morbũ inciderunt, mul
ti idem paſſuri videntur, quib» ſatius eſt quiduis aliud q̃ hæc mala pati, atq; adeò ſer-
uitutem, ſi qua futura eſt, expectare, q̃ præſenti afflictari. Agite deinceps huic ne ob-
tẽperemus. Hæc inter ſe locutis, mox deinde nemo illi parêre velle, ſed tentorijs mo-
re militari in inſula defixis, frui vmbraculis, ac nolle naues ingredi, neq; ad munia ſua
redire. Id animaduertentes Samiorum duces, & magnam Ionum confuſionem, puta
uerunt ſibi admittendam orationẽ Perſarũ, quã per nuncium aperuerat Æaces Sylo
ſontis filius, rogãs vt à ſocijs deficerent, cùm præſertim non fieri poſſe videretur, vt
regis potentiam ſuperarent, ac probè ſcirent, ſi præſentem Darij claſſem ſuperaſſent,
aliam quincuplo maiorem affuturam. Nacti igitur occaſionem, vbi primùm viderunt Æaces Sa-
Ionas negantes ſe in officio futuros, lucrifaciendam putauerunt ſuorum ſacrorũ atq; miius.
priuatorum cõſeruationem. Æaces autem, cuius orationem admiſêre Samij, filius Sy
loſontis Æacis, fuit Sami tyrannus, ab Ariſtagora Mileſio exutus principatu, quem-
admodum alij Ioniæ tyranni. Itaque poſteaquam Phœnices nauigare aduerſus Io-
nas cœperunt, Ionesque & ipſi naues in cornua digeſtas producere. ac propius ven-
tum eſt, præliuḿque conſertum, tunc quínam Iones ignaui, quíue egregij fuerint,
haud queo pro comperto ſcribere, quia alius in alium reijcit culpam. Dicuntur ta-

men Samij,quemadmodũ cũ Æace compoſuerant,ſublatis velis ex acie exceſſiſſe,Samumq́ abiſſe,præter decem naues,quarum trierarchi permanſerunt, dimicaruntq́ue,nolentes dicto audientes eſſe ſuis ducibus. Quo ex facto cõmune Samiorũ concilium eis donauit,vt ipſorum nomina à maiorib. repetita, tanq̃ egregiorũ virorum, in lapide ſcriberentur,extatq́; is lapis adhuc in foro.Lesbij videntes Samios, qui iuxtà erant,fugam capeſsêre,idem fecêre quodSamij.Cùm id plerique Ionum facerẽt, eorum qui pugnando perſtitêre,Chij præcipuè circumuenti ſunt : & quia nolebant perfidè agere,edita egregia opera oppreſſi. Qui(vt ſuperius dictum eſt) cẽtum naues cùm adduxiſſent,ſingulas cum quadragenis propugnatoribus delectorum ciuiũ, etſi cernerent permultos ſociorum eſſe proditores,tamen iniquè ſe facturos cenſuerũt, ſi illorum ſimiles eſſent.Sed relicti cum paucis diſcurſando dimicauerunt,donec cõpluribus captis hoſtium nauibus,pluribus ſuarum amiſſis,cum cæteris in terram ſuã perfugerunt. Quorum verò Chiorũ naues inualidæ,quia laceratæ erant,ij inſequente hoſte ad Mycalem fugerunt,& impactis terræ nauibus ac relictis, per cõtinentem pedeſtre iter fecerunt.Et cùm in agrum Epheſium ingreſſi eſſent,ſub noctem ad vrbẽ contendebant,cùm illic à mulieribus ſacra legiferæ Cereris fierent:quos armatos Epheſij ingreſſos agrum ſuum videntes,cùm de eis nihil audiſſent, ſuſpicati fures eſſe, & ad mulieres tendere,vniuerſi ad vim arcendam procurrerunt, Chiosq́; interemerunt.Et hi quidem hoc caſu occiderunt. Dionyſius autem Phocẽſis poſteaquam res Ionum perditas intellexit,captis tribus hoſtium nauibus,abijt non iam in agrũ Phocenſem,probè ſciens eum in cætera Ionia direptum iri,ſed vt erat, rectà contendit in Phœnicen. Vbi nauibus onerarijs ſpoliatis,raptaq́; ingenti pecunia, in Siciliam nauigauit,atque illinc prodeundo,latrocinia agitauit,in nullum quidem Græcorum, ſed in Carthaginienſes ac Tyrrhenos.At Perſę victis pugna nauali Ionibus,Miletũ à terra atque mari obſederunt,ſuffoſſiſq́ue muris,& omni genere tormẽtorum admoto, eam ab arce acceperunt ſexto quàm rebellauerat Ariſtagoras anno, atq; diripuerũt, vt defuncta ſit ea calamitate quam oraculum prædixerat.Siquidẽ Argiuis apud Delphos de ciuitatis ſuæ ſalute conſulentibus,oraculum promiſcuum redditũ eſt, quod in ipſos quidem Argiuos tendebat,ſed ex adiectione ad Mileſios.Quod quatenus ad Argiuos pertineat,cùm ad eum locum venerimus referemus:quatenus autem ad Mileſios,ita habet:

Tunc quoque commentrix operum Milete malorum,
Permultis cœna & pręſtantia munera fies,
Crinitisq́ue pedes tua pluribus abluet vxor,
Noſtri erit aſt alijs delubri cura gemellis.

Hæc tunc Mileſijs contigerunt,cùm ex ijs pleriq; viri à Perſis, qui criniti erant, ſunt cæſi,vxores ac liberi in pdam ceſſerunt,tẽplumq́; quod erat in geminis, & delubrum atque oraculũ deflagrarunt.Nam pecuniarum q̃ in hoc tẽplo erant, ſæpe alibi mentionẽ fecimus.Mileſij cõſeruati è cæde,dehinc Suſa perducti ſunt. Quos rex Darius nulla alia pœna afficiens,collocauit in vrbe Ampa ad mare (quod rubrum vocatur) ſita,vbi fluuius Tigris eam præterfluens exit in mare. Agrum Mileſium vrbi circumiectum,atque planiciem ipſi Perſæ obtinuêre,montana Caribus Pedaſenſibus, poſſidenda ceſſerunt.Hæc Mileſijs à gente Perſarum paſſis,non reddiderunt vicem Sybaritæ,qui vrbe exuti,Laon & Scidron incolebant. Nã Sybari à Crotoniatis direpta, vniuerſi Mileſij(qui puberes erant)capita deraſerunt,& ingentẽ luctum indixerunt. Ex oĩb⁹ enim ciuitatib.(quas nouimus)hæ præcipuè mutuo hoſpitio iungebantᷣ. At nõ itẽ Athenienſes,ſed Miletiexpugnationẽ ſe permoleſtè tuliſſe cùm alijs multis rebus declararunt,tũ verò hac,quod Phrynicho docente actum,quem de Mileto direpta fecerat,theatrum illacrymauit, & Athenienſes eum, quòd domeſtica mala refricuiſſet,mille drachmis mulctauerunt,adiecto interdicto,ne quis poſtea eo actu vteretur.Et Miletus quidem Mileſijs deſolata eſt, Samijs autem ijs qui aliquid habebant,

adeò

Trierarchorũ nomina lapidibus inſcripta.
Chiorum cõſtantia.
Chiorum cædes.
Miletus capta.
Oraculum promiſcuum.
Perſæ criniti.
Pedaſenſes.
Cares.
Laos.
Scidros.
Sybaris.
Phrynichi comœdia.

adeò nõ probatum eſt id quod eorum duces erga Medos fecerãt, vt inito ſecundum pugnã naualem conſilio, viſum fuerit prius q̃ eò tyrannus Aeaces veniret, in coloniã proficiſci, ne manentes & Medis ſeruirent & Aeaci. Etenim per hoc idẽ tempus Zanclæi (qui ſunt Siculi) miſſis in Ioniam nuncijs, ſolicitabant Iones ad pulchrum littus, cupientes illic vrbem Ionum cõdere. Hoc aũt littus quod pulchrum dicitur, Siculorum quidem eſt, ſed ad Tyrrhenum Siciliæ vergit. His ergo ſolicitantibus, ſoli ex Ionibus Samij cum ijs (qui effugêre) Mileſijs eò cõceſſerunt. Quib. in Siciliã tendentibus iamq; appulſis Locros, qui ſunt in zephyris, hoc rei cõtigit, vt interea Zanclæi vnà cum ſuo rege (cui nomen erat Scythes) obſiderent vrbẽ Siculorum vt eam expugnarent, Idque cùm audiſſet Anaxileus tyrannus Rheginus, quod erat Zanclęorũ hoſtis, aggreſſus Samios, ſuaſit ſatius eſſe vt pulchrum littus, ad quod nauigarẽt, valere ſinerent, & Zanclam occuparent viris deſertã. Samij perſuaſi, Zanclã occuparunt. Id Zanclæi cũ audiſſent, vrbi ſuę ſuppetias ferunt, aduocato Hippocrate Gelę tyranno. Erat em̃ is eorum ſocius. Qui poſteaquã ad illos iuuãdos cum exercitu venit, Scythæ Zanclæorum principi, tanquam vrbis deſertori, & fratri eius Pythogeni, vincula indidit, eosque in oppidum Inycum relegauit, ac cæteros Zanclæos Samijs (cum quib. publicè locutus fuerat) dato & accepto iureiurando, prodidit, pacta mercede vt dimidium oĩs prædæ vrbicę atque captiuorum ipſe haberet: item oĩa quæ in agris eſſent, quanquam pleroſque Zanclæorum titulo captiuorum in vinculis habebat, quorum ſummos quoſq; trecentos Samijs occidẽdos tradidit, quod tamen illi facere noluerunt. Cæterũ Scythes Zanclęorum princeps, ex Inyco profugit in Himerã, atq; illinc tranſmiſit in Aſiã, aſcenditque ad Darium regem: quẽ Darius iuſtiſſimum virorum omnium cenſuit, qui è Græcia ad ſe aſcẽdiſſet. Nam cùm exorato rege in Siciliam abijſſet, rurſus è Sicilia ad regẽ redijt, donec natu grandior ac beatus apud Perſas exceſſit è vita. Samij itaque Medis liberati, Zanclam vrbẽ pulcherrimam nullo negocio adepti ſunt. Poſt nauale prælium pro Mileto geſtum, Phœnices iubentib. Perſis Aeacem Syloſontis tanquam de ipſis bene meritum, & qui egregiam operam nauaſſet, Samum reduxerunt. Quæ ciuitas ſola ex omnib. quæ à Dario rebellauerunt, ea fuit, cui neq; vrbs, neque tẽpla incenderentur, quod in pugna nauali à ſocijs defeciſſet. Statim expugnata Mileto, Perſæ Cariam cepêre, ciuitatibus partim ſe vltrò dedẽtibus, partim vi adactis. Et hæc quidem ita geſta ſunt. Hiſtiæo autem Mileſio, dum circa Byzantium agit, & Ionum onerarias naues, quæ è Ponto curſum tenebãt, intercipit, affertur nuncius de reb. ad Miletum geſtis. Itaque negocijs ad Helleſpontum pertinentibus, Biſaltæ Apollophanis Abydeno delegatis, ipſe habens Lesbios Chium nauigat, & apud locum quendam agri Chij, vbi vocant concaua regionis, quod ab eius præſidio non reciperetur congreſſus, permultos interficit, tam eorum quàm cæterorũ Chiorum: & ex oppidulo quodam progrediens cum Lesbijs, Chios ex pugna nauali malè affectos, ſubegit. Sed videlicet quoties ingẽtes ſunt euenturæ calamitates vel ciuitati vel nationi, ſolent ſignis prænunciari. Etenim Chijs ante hanc cladem ingentia ſigna contigerant. Vnum, quod ex choro centum iuuenum, quos miſerant Delphos, duo omninò rediêre, nonagintaocto peſtilentia abſumptis. Alterum, quod ſub idem tempus, paulo ante naualem pugnam, tectum ſupra pueros literas diſcentes corruit, ita vt ex centumuiginti pueris vnus omninò euaſerit. Hæc eis ſigna deus præmonſtrauit. Poſt hæc excepit pugna naualis, quæ ciuitatem in genua deiecit. Acceſſit ad cladem pugnæ Hiſtiæus cum Lesbijs, qui Chios iam exhauſtos facilè ad excidium deduxit. Hiſtiæus illinc cum multa Ionum & Aeolum copia aduerſus Thaſum contendit. Cui Thaſum obſidenti, cùm eſſet nunciatum Phœnices à Mileto in reliquam Ioniam profectos eſſe, Thaſum inexpugnatam reliquit, atque in Lesbum traiecit cum omnibus copijs: & illinc quod copias ſuas formidabat, traijcit in prouinciam Atarnis tanquam frumentandi gratia, tam illinc quàm ex agro Caico, qui erat Myſorum. Erat in ijs locis fortè Harpagus, vir Perſa, non parui exercitus dux: qui cum Hiſtiæo

Zanclæi.
Littus pulchrum.
Locri epizephyrij.
Saythes rex.
Anaxileus.
Hippocrates.
Pythogenes.
Inycum oppidum.
Caria capta.
Concaua regionis.
Signa venturæ calamitatis.
Chorus iuuenum peſtilentia abſumpt⁹.
Scholæ tectum in pueros corruens.
Thaſus.
Harpagus.

egreſſo in terrram,certamine commiſſo,& ipſum Hiſtiæum viuum cepit,&maiorem exercitus eius partem occidit.Hunc autem in modũ captus eſt Hiſtiçus. Dum Græci cum perſis pugnarent apud Malenam regionis Atarnitidis,ac diu præſtarent,mox equitatus emiſſus,in Græcos impetum dedit. Quo ex facto uerſis in fugã Græcis,Hiſtiæus haud credens ob præſentem noxam ſe interfectum iri ab rege,ob quandã vitę cupiditatem captus eſt: qui vt fugiẽs capiebaẽ à quodã Perſa: vtq; ab eodẽ erat tranſfodiendus,ſeſe Mileſium Hiſtiæum eſſe,lingua Perſica vtens indicauit. Quẽ,opinor, ſi ſeruato ad regem Darium producto fuiſſet,nihil tale fuiſſe paſſurũ,remiſſa ei à Dario culpa.Nunc ne id cõtingeret,néue fuga elapſus rurſus apud regẽ magnũ exiſteret, Artaphernes Sardium prætor,& Harpagũ qui ceperat eũ,Sardis perductũ in crucẽ ſuſtulerunt,ſed truncum.Nam caput ſale conditũ,Suſa ad regem Darium detulerunt. Ea re audita,Darius obiurgatis qui id fecerant,q; hoĩem viuum in cõſpectum ſuum non attuliſſent,iuſſit Hiſtiçi caput eos elotũ atque obuolutum ſepelire,tanq; hoĩs de ipſo ac de Perſis benemeriti: Ita res Hiſtiæi habent.Perſarũ nauticę copię circa Miletũ cũ hybernaſſent,altero à profectione anno haud difficultet inſulas cõtinenti adiacentes ceperunt,Chium,Lesbum,Tenedum: quarũ inſularum vt quãq; capiebãt,euerriculabant. *Euerriculãt aũt hunc in modũ: Viri manum mutuò tangẽtes,à mari aquilonari ad auſtrale pertranſeunt.Poſt hęc omnem inſulam peragant,venando hoĩes.Ceperunt quoq; in cõtinente vrbes Iades eadem ratione, præterq; q non euerricularũt hoĩes: neq; enim poterãt, vt nõ falſo ceſſerint ea quæ duces Perſarum minati ſunt Ionibus,cum ex aduerſo caſtra haberent. Nam poſteaq; potiti ſunt vrbibus,formoſiſſimos quoſq;puerorum ſeligentes caſtrauerunt: exectis teſtib.facientes eunuchos.Virgineſq; ſpecioſas ad regẽ tranſportarunt: & ſuper hæc,vrbes cum ipſis templis cremauerunt.Ita tertiò Iones ſunt in ſeruitutẽ redacti,primùm à Lydis,bis deinceps à Perſis.Profectus ab Ionia naualis exercitũ,oĩa quæ ad læuam ſunt in Helleſpontum nauigantibus,ſubegit. Nam q ſunt ad dexteram, iam ſubacta erãt à Perſis per cõtinentem. Helleſponti aũt hæc in Europa ſunt,Cherſoneſus,in qua frequẽtes ſunt vrbes,& Perinthus,& ſuper Thraciam muri,& Selymbria,& Byzantium. Quorum Byzantij, & qui vlteriori in littore ſunt Chalcedonij, ne expectauerunt quidẽ aduentum Phœniciæ claſſis: ſed relictis ſuis vrbibus,in interiora Euxini ponti receſſerunt,ibiq; vrbẽ Meſambriã condiderunt.His vrbibus,quas cõmemoraui incenſis,Phœnices ad Proconneſum & Artacem cõuertuntur. Quib.& ipſis igni traditis,rurſus in Cherſoneſum reuehunt,euerſuri cæteras vrbes,quas ſuperiore acceſſu nõ euerterant. Nã Cyzicum ab initio ne acceſſerant quidem, q ipſi Cyziceni iam ante aduentũ hũc claſſis Phœnicum ſub rege erant: cùm ſe Oebari filio Megabyzi, qui Daſcylij pſes erat, dediſſent. Cæteras Cherſoneſi vrbes,pręter Cardiã,Phœnices ſubegerunt: quarum ad id tempus tyrannus fuerat Miltiades,filius Cimonis,nepos Steſagoræ: cuius imperij auctor fuerat Miltiades Cypſeli filius,ad hunc modum: Dolonci Thraces,qui Cherſoneſum hanc tenebant,cùm ab Abſinthijs bello vexarent,reges ſuos vt de bello conſulerent,Delphos miſerunt. Quib.Pythia reſpondit,vt coloniã in ſuam terram deducendę eum auctorem aſciſcerent,qui primus eo templo abeuntes hoſpitio inuitaſſet. Dolonci ſacrã viam ingreſſi,per Phocenſes atque Bœotios iter fecerunt.A quorũ nemine inuitati,Athenas diuertunt. Ea tempeſtate Athenis omne quidem imperiũ tenebat Piſiſtratus: dominabatur tñ & Miltiades Cypſeli, è familia Thetrippotrophi, ab Aeaco & Aegina oriũdus, nuper familia facta Athenienſi, cuius auctor extitit Philæus Aeaci filius. Miltiades hic, vt ſedebat in domus ſuæ veſtibulo, cernẽs Doloncos ptereuntes,non illius loci veſtem gerentes neque tela, hoĩes inclamauit: accedentibusq; obtulit domicilium & hoſpitium congiarium. Illi in domũ excepti,& hoſpitaliter accepti,aperuerũt ei oraculum,precesq; addiderunt vt deo obſequeretur.Miltiades ea oratione audita,cõfeſtim perſuaſus eſt, vt qui pertæſus imperium Piſiſtrati,cuperet illinc emigrare: protinusq; Delphos ſe contulit oraculũ conſulturus,nunquid face-

Hiſtiçus capitur.

Hiſtiæus in crucem ſublatus.

ευγγενεῖς ουσι.

Perſarum minæ.

Caſtratio iuuenum.

Iones tertiò in ſeruitutẽ acti.

Miltiades Cimonis filius.

Abſinthij.

Doloncorum oraculum.

Piſiſtratus

Thetrippotrophus.

Miltiades Cypſeli.

Philæus.

faceret q; à Doloncis rogaretur. Iubente Pythia, ita Miltiades Cypſeli, qui quadriga rio curriculo prius Olympiacã palmam reportauerat, vnà cum Doloncis nauigauit, ſumptis Athenienſiũ voluntarijs quibuſque ad expeditionem ineundam: & vbi locũ tenuit, ab ijs qui ſe deduxerant, tyrannus creatus eſt. Is ante oĩa Cherſoneſi Iſthmũ, id eſt, breuem inter duo maria intercapedinem, ab vrbe Cardia ad Pactyam muro p̃ſepſit, ne ab Abſinthijs regionem incurſantib. infeſtari poſſet. Eſt aũt Iſthm. hic ſex ac triginta ſtadiorũ. Ab Iſthmo introrſus, oĩs Cherſoneſus quadringentorũ viginti ſtadiorum eſt longitudinis. Interſeptis igitur faucibus Cherſoneſi Miltiades, atque hoc modo Abſinthijs cohibitis, primis cæterorum Lampſacenis intulit bellum. Illi diſpoſitis inſidijs eum viuum excepêre. Ea re Crœſus Lydus audita (erat aũt Crœſo Miltiades charus) per nuncios Lampſacenis p̃cepit, vt hoĩem miſſum facerent: alioqui ſe illos in morẽ pini extriturum cõminatus eſt. Hac oratione nutantib. Lampſacenis q̃d ſibi vellet, quod Crœſus minabat̃ ſe illos in morem pini extriturum, vix tandem quidam è maioribus natu intelligens, quid illud eſſet, expoſuit, inquiens pinum ex omnibus arborib. ſolam eſſe quæ exciſa nullam ſobolẽ remittat, ſed prorſus emoriatur. Ea propter veriti Crœſum Lampſaceni, ſolutũ Miltiadẽ remiſerunt. Ita Miltiades ob Crœſum euaſit: qui poſtea ſine liberis moriẽs, imperiũ atq; opes tradidit Steſagorę, Cimonis ſui è matre germani filio. Ei defuncto, Cherſonitæ (vt mos eſt) conditori vrbis ſacrificant, certamenq́; equeſtre ac gymnicum ſtatuto tempore celebrant, in quo nulli Lampſacenorum certare permittitur. Durante cum Lampſacenis bello, contigit vt Steſagoras quoque liberis orbus decederet, apud curiam percuſſus ſecuri in capite à quodam, qui ſe transfugam verbis ſimulabat, ſed re ipſa hoſtis erat atrox. Steſagora hunc in modum defuncto, Piſiſtratidę Miltiadem Cimonis filium fratrem defuncti, cum trireme ad ſuſcipiendas in Cherſoneſo res dimiſerunt: in quem etiam Athenis beneficia cõtulerant, tanquam non ſanè conſcij mortis Cimonis patris eius: de qua morte alio in libro qualis fuerit commemorabo. Miltiades vt venit in Cherſonẽſum, domi ſeſe continebat, in honorem videlicet Steſagoræ fratris. Quod audientes Cherſonitæ, vndique ex omnib. ciuitatibus principes contraxerunt ad lugendam cum Miltiade fratris necem. Hi poſtq̃ venerunt illuc, in vincula cõiecti ſunt: & Miltiades Cherſoneſum obtinuit conductis auxiliarijs: filiamq́ue Olori regis Thraciæ Hegeſipylam duxit vxorem. Quem etſi nuper illuc profectum, tamen nõ mediocria, ſed grauia ſane negocia exceperunt. Nam tertio q̃ hæc geſta ſunt anno, è Cherſoneſo ꝑfugit, nõ auſus expectare venientes Scythas Nomades: qui ab rege Dario irritati, coactis copijs ad hanc vſque Cherſoneſum proceſſerunt. Illis digreſſis, eum rurſus Dolonci reduxêre, trib. annis anteq̃ alijs curis implicaretur. Tunc Phœnices apud Tenedum eſſe cùm audiſſet, quinq; cũ triremib⁹ (quas p̃ſentibus facultatib. impleuerat) Athenas nauigauit, profectus ab vrbe Cardia. Qui dum per ſinũ nigrum tranſmiſſa Cherſoneſo curſum tenet, à Phœnicũ claſſe circũuentus, ipſe quidem quatuor triremibus ad Imbrum euaſit: quintam Phœnices inſecuti ceperunt: cui præerat Miltiadis filius, natu maximus Metiochus, non ex filia Olori Thracum regis, ſed ex alia muliere. Eum Phœnices cũ Miltiadis filium eſſe cognouiſſent, ad regem perduxerũt, rati ſe magnã apud eum gratiam inituros: quoniã Miltiades in dicẽda apud Iones ſententia ſuaſiſſet, vt Scythis rogantib. Iones ſoluta rate, domum abire obtemperarent. Oblato tamẽ ſibi Metiocho, Darius tantũ abeſt vt quicquam mali fecerit, vt permultis eum bonis affecerit. Donauit enim domo, facultatibus, vxore etiã Perſide: ex qua liberi geniti ſunt qui inter Perſas cenſent̃. Miltiades aũt ex Imbro Athenas peruenit: neq; hoc anno quicquã eſt à Perſis amplius in Ionas ſæuitum, ſed benignè ſanè cũ eis actum. Hoc anno Artaphernes Sardiũ præſes, accitis hoſtiũ nuncijs, adegit Iones ad pactiones inter ſe faciendas, de tradendis mutuo ijs, qui iniurias intuliſſent: néue alij in alios graſſarentur. Ad hoc adactis Ionibus, per paraſangas (ita enim Perſæ tricena ſtadia appellant) regiones diuiſit: regionatimq́ue vectigal inſtituit, quod regi

Miltiades victor in olympico certamine Iſthmos.

Miltiades capitur.

Crœſus.

Pini in morem extriturus.

Reprehendit hoc loco Herodotum Aul. Gel. ca. 3. lib. 8.

Pini natura.

Steſagoræ cædes.

Olorus rex Hegeſipyla.

Miltiad. Cherſoneſo potitur.

Niger ſinus.

Metiochus.

Paraſangæ

Artapher-nes Ionib. vectigal impoſuit.

gi penderent: quod vectigal ab Artapherne inſtitutum, ad meã vſque ætatẽ qui illic fuêre pependerunt, eadem penè qua prius cõditione inſtitutum. Et hęc quidem illis pacata erant. Cæterùm ineunte ſtatim vere, alijs ducib. ab rege abdicatis, Mardonius Gobrys filius, adhuc adoleſcens, & recens in matrimoniũ accepta Darij filia Artozoſtra, ad mare deſcẽdit, permagnas ducens peditũ claſſiariorũque copias. Quo cum exercitu poſtquam in Siciliã peruenit, ipſe cõſcenſa naui cum claſſe abijt, alijs ducibus pedeſtres copias in Helleſpontum ducentibus: vbi præteruectus Aſiam, in Ioniã peruenit Mardonius. Miram hîc rem ego referã ijs Græcis, qui nõ aſſentiuntur, Otanen inter ſeptem Perſas ſuaſiſſe potiorẽ eſſe Perſis ſtatum popularem, abdicatis tyrannis.

Artozoſtra.

Mardoni⁹. Otanis ſententia.

Mardonius ſtatum popularem in ciuitatib. conſtituit. His actis, in Helleſpontum ire cõtendit: vbi coacta ingenti vi nauium ac peditatus, eas copias traiecit Helleſpontũ, perque Europam iter Eretriã verſus atque Athenas faciebat. Hę igit̃ ciuitates p̃textu Dario erant belli inferendi: ſed in animo habebat q̃ plurimas poſſet Græcarũ ciuitatum ſubigere. Nam & claſſe Thaſios, qui in eũ arma non ſumpſerant, ſubegit: & pedi tatu Macedonas, vltra eos qui iam ſeruiebant, in ſeruitutem redegit. Etenim q̃ intra Macedones ſunt nationes, iam ſubactæ erant. Hæc claſſis à Thaſo profecta, ac terram legens ad Acanthũ vſq; proceſſit: & ex Acantho profecta, dum Athon circũuehitur, ventus aquilo vehemens, atque admodum atrox & intolerandus dicitur in eã ingruiſſe: nauiumq; pleraſque in Athon ꝓpulſas, ad trecentas afflixiſſe, vt ſupra viginti millia hoim interierint: partim à feris rapti, partim ꝙ natare neſcirent, partim petris alliſi (nam ſæuiſſimum circa Athon eſt mare) partim gelu abſumpti. Et cum nautico quidem exercitu ita actũ eſt. Mardonium aũt cum pedeſtrib. copijs in Macedonia ſtatiua habentẽ, Thraces Brygi ſub noctẽ inuaſêre: & cùm alios multos ex eis occidunt, tum ipſum Mardonium vulnerauerunt. Sed nõ iccirco ſeruitutẽ Perſarũ deuitare potuerunt. Nã Mardonius non prius ex ijs locis deceſſit, q̃ illos in ſuam redegit poteſtatẽ. His ſubactis rurſus reduxit exercitũ, tum ob acceptã apud Brygos calamitatẽ in exercitu terreſtri, tũ ob mortem in claſſe ad Athon. Ita hic exercitus pugna turpiter geſta redijt in Aſiam. In ſequenti anno Darius ante oĩa Thaſios à vicinis inſimulatos tanq̃ defectionẽ molientes, miſſo nuncio iuſſit diruere muros, & naues in Abdera recipere. Nã Thaſij, vt qui ab Hiſtiæo Mileſio fuerant obſeſſi, & ꝓuentus magnos habebãt, pecunia multa vtebantur cùm in cõpingendis nauib. longis, tum validioribus muris vrbi circundandis. Erat aũt eis prouentus ex cõtinenti atq; ex metallis. Ex foſſitia quidem metallorum aureorum materia, ſeptuaginta talentorum: ex Thaſijs aũt metallis minus: ſed tamen frequẽter ita, vt ſi Thaſij fuiſſent immunes tributorũ, fuerint eis in ſummã ꝓuentura quotannis ex cõtinenti atq; ex metallis ducẽta talenta, & quando plurimũ trecenta. Quę metalla ipſe quoq; inſpexi, & tm̃ longè admirabiliora fuêre, q̃ Phœnices ij, qui cum Thaſo eam inſulã cõdiderunt, inuenêre, q̃ inſula ab hoc Thaſo Phœnice nomẽ obtinuit. Hęc aũt Thaſi Phœnicea metalla ſunt, inter locũ qui vocat̃ Aenyrorum & Cœnyrorum ſita: atq; è regione Samothraciæ ingens mõs indagãdo euerſ⁹ eſt: Et hoc quidẽ huiuſcemodi eſt. Thaſij aũt iubente Dario, & muros ſuos diruerunt, & naues oẽs in Abdera receperũt. Poſt hæc Darius, quid in animo Græci haberent, pugnarẽne ſecum, an ſeſe dedere, tentandum rat⁹, legatos per Græciam dimittit, alios alibi iuſſos petere terrã & aquam: Hos in Græciam, alios item ad tributarias ſibi maritimas ciuitates mittit, imperans longas naues fieri, & *hippophoras, id eſt, naues quib. equi feruntur. Dum hæc iſti cõparant, legatis per Græciam euntib⁹, & quæ Perſes præceperat petentib⁹, terram multi in continente populi dederunt. Inſulani quoq;, cùm alij omnes, ad quos eadam petituri legati acceſſere, tum verò Aeginetæ. Qua de re continuò Athenienſes irritati ſunt, quòd putarent hoſtili in ipſos aĩo dediſſe terram & aquã Aeginetas, vt vnà cum Perſa aduerſ⁹ Athenas militarent. Itaq; libẽter occaſionẽ cõtra Aeginetas amplexi, Spartam ꝓfecti illos inſimulauerunt, ꝙ facto eo, Græciam prodidiſſent. Ad hanc delationem Cleomenes Anaxandridę filius,

Thaſiorũ prouẽtus.

Thaſus inſula à Thaſo eius cõditore

Mõs ingẽs euerſus in dagandis metallis.

Abdera. græcè ἐπανάγω.

Hippophoræ naues.

Legati Darij in Græciam.

Cleomenes rex.

Spartia-

Spartiatarum rex, Æginam transmisit, aio præcipuos eius rei actores cõprehendẽdi. Conãti illos cõprehendere, cùm alij Æginetæ restitêre, tum præcipuè Crius Policriti filius, negãs eum gauisurum nõ quem abduceret Aeginetarum. Nam id eum facere sine cõmuni consilio Spartiatarum, sed ab Athenienſibus pecunia corruptum. Alioqui cum altero rege venturum fuisse ad se cõprehendendos. Hoc aũt dicebat ex epistola Demarati. Eum Cleomenes ab Aegina discedens interrogauit, q̃ ei nomẽ esset. Illẽ respõdit quod erat, Crios, id est, aries. Cui Cleomenes: Crie, inquit, iã nunc prę-ferrato cornua, tanquam occursurus magno malo Spartæ. per id tempus Demaratus Cleomenẽ insimulabat, & ipse rex Spartiatarũ, nulla re alia nisi familia inferior Cleomene (ab eodem enim ỏriundi) sed familia Eurysthenis, qui primigenius fuerat, nõ nihil honoratior erat. Etenim Lacedæmonij nulli poëtarum assentientes, negãt se in eam q̃ nunc possidẽt regionem deductos à filijs Aristodemi: sed ab ipso Aristodemo regnante, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hilli filius. Nec multo post Aristodemi vxorem nomine * Aeginam, quam dicunt fuisse filiã Autesionis, qui fuit Tisameni, qui fuit Tersandri, qui fuit Polynicis filius, peperisse geminos: eisq; natis Aristodemum morbo decessisse. Lacedæmones aũt qui tum erant, inito cõsilio creasse regem è pueris eum, qui esset primigenius, vt lex iubebat. Sed nescientes vtrũ pũerorum eligerent, cùm essent similes ac pares: id cùm nequirent ipsi decernere, prius fuisse percontatos genitricem, eaque negante se dignoscere: sed dissimulante, quòd videlicet cuperet ambos effici reges, ita hæsitabũdos Lacedæmonios Delphos scisciatũ misisse, quid in ea re agere deberẽt, & ijs Pythiam respondisse, vt vtrunque puerorum ducerent ad regem, sed primigenium magis honorarent. Hoc responso à Pythia edito, Lacedæmonios nihilominus incertos quo pacto primigenium reperirẽt, admonitos fuisse à quodam Messenio nomine Panite, vt obseruarent, vtrũ puerorum mater priorem lauaret, cibaretque: quam si deprehenderent eodem semper modo facitare, habituros id omne quod q̃rerent, & inuenturos quod vellent: sin illa alternãdo erraret, palàm fore ne ipsam quidẽ quippiam magis nosse, & isti aliam rationem inirent. Ibique Spartiatas ex admonitu Messenij obseruantes matrem puerorũ, ignaram cur obseruaretur, animaduertentesque illam præferentem alteri primigenium, tum cibando, tũ lauando, accepisse puerum qui magis honorabatur à matre, tanquã primigenium, publiceque alẽdum curasse, impositoei noïe Eurysthene, iuniori Procle. Hos aũt fratres, vbi adoleuerunt, per omne vitæ tempus inter se dissensisse, & itidem eorum posteros perseueraſſe: Hæc soli Græcorum Lacedæmonij aiunt. Nam q̃ commemorãtur à Græcis, ego scribo: hos Dorienſium reges vsque ad Perseũ Danaę filiũ à deo genitũ, recenseri rectè à Græcis, & ostendi Græcos esse. Iã tum emi illi inter Græcos censẽbãtur. Ideò aũt dixi, vsque ad Perseum, nec altius repetij, q̃ nullum Perseo cognomentũ fuit mortalis patris, quẽadmodum Herculi Amphitryon. Itaq; à me rectã rationem sequente, dictũ rectè est, vsque ad Perseum. A Danaë verò Acrisij filia, retrorsum patres eorũ recensendo, cõstabit principes Dorienſium ex Aegypto oriundos. Hæc generis recensio ex cõmemoratione Græcorum facta est. Vt aũt à Persis fertur, Perseus ipse cùm esset Assyrius, factus est Græcus, at nõ progenitores eius. Nã progenitores Acrisij recensere, ad progeniem Persei nihil attinet: qui quidẽ (quemadmodum Græci aiunt) Aegyptij fuêre: Hæc de his hactenus. Quod autẽ regnum Dorum, cũ Aegyptij essent, sibi traditum acceperint, hoc (quoniam ab alijs dictum est) omittemus. Quæ verò alij non attigerunt, eorũ faciemus mentionem. Has dignationes regib. Spartiatę tribuerunt: duo sacerdotia, Iouis Lacedęmonij, & Iouis cælestis, & ius belli in q̃cunque libuerit regionem inferendi, vt id nulli Spartiatarum prohibere fas sit, alioqui piaculari crimine teneat: vt in expeditionib. adeundis primi eant reges, in abeundo postremi sint. Centum delecti viri eis in militia custodes adsint. In egressib. vtantur quotcunq; pecorib. libuerit: quorum immolatorum pelles oẽs ac terga accipiant: Bellica hæc. Alia sunt quæ pacis tẽpore eis tribuuntur: Quotles

Crie præferrato cornua.

Demaratꝰ Lacedęmoniorum de se opinio.

* Argiã al.

Primigenius ex lege succedit regno.

Panitis cõsilium in geminis discernendis

Eurysthenes vnde appellatus

Dorienſiũ principũ origo.

Perseus Assyrius.

Acrisius.

Spartanorum regũ dignatio atq; iura.

ties aliqua publica viſceratio fit, primi in cœna reges diſcumbant: & ijs primis diſtribui incipiat vtrique eorũ duplum oĩm, q̃ cæteris cõuiuis: libaminaq́ue immolatorũ & coria, eorũ ſint. Singulis quoq; calẽdis inſtantis menſis, ſingula pecora vtriq; è publico dentur Apollini immolanda: & farinæ medimnum, id eſt, ſex modia: & vini Laconicus quartarius: & in ſpectaculis ſingulorum certaminũ certis locis pſideãt. Liceatq́ue quibuſcunque libeat ciuib. inniti, & vtriq; binos eligere Pythios. Sunt aũt Pythij, qui Delphos ad cõſulenda oracula mittuntur, quiq; publicè cùm regib. paſcunt. Regib. ad cœnã non euntibus, mittantur binæ chœnices, id eſt, ſemodia farinæ, & vini ſingulæ cotylæ, i. ſextarij: præſentibus dupla dentur oĩa. Eadem ratione à priuatis quoque inuitati ad cœnã, honorentur. Vaticinia, q̃ edentur, ipſi cuſtodiãt, ſed cõſcijs Pythijs. Iudicẽt aũt ſoli reges ea q̃ iam dicã, videlicet de virgine pupillã vtri dãda ſit, ei ne cui mater, an cui pater deſpõderat: nec nõ de vijs publicis: & ſi qs adoptiuũ filium facere velit inuitis regibus. Liceat quoq; eis p̃ ſuo arbitrio aſſidere in ſenatu, qui cõſtat ex duodetriginta ſenib⁹: Si eò nõ acceſſerint, eorũ maximè propinqui duo ſenatores, ius regum obtineãt duos calculos ponẽdi, tertium pro ſeipſis. Viuentib. hęc regib. à republica Spartiatarum tribuuntur, illa defunctis. Equites per vniuerſam Laconicã obitum regis enunciãt: fœminæ per vrbẽ circumeuntes, ollas pulſitãt. Cumq; hoc fit, neceſſe eſt ex ſingulis domib. duos ingenuos, marẽ ac fœminã, luctu fœdari, magnis pœnis (niſi hoc faxint) impoſitis. Eadẽ circa funus regum cõſuetudo Lacedæmonijs eſt, q̃ barbaris Aſianis. Nã plerique barbarorum eodẽ ritu in mortib. regũ vtuntur. Siquidem poſteaq̃ mortem obijt Lacedæmoniorum rex, oportet ei exequijs adeſſe ex omni Lacedæmonis regione neceſſarios quoſque Spartiatarũ, qui ſunt numero vicinorum. Quorum & item ſeruorum atque ipſorum poſteaq̃ multa millia in vnum coacta ſunt, promiſcuè cũ mulieribus frontes ſuas intrepidè pungunt, & vlulatu immenſo vtuntur, vltimum quenque regum dicentes fuiſſe optimum. Qui verò regum in bello perijt, eius ſimulacrum cum expreſſerunt, in toro bene ſtrato eſferunt. Cuius tumulatione decem dies iuſtitium eſt: nullusq; magiſtratuũ cõſeſſus, ſed luctus cõtinens. In hoc quoque cum Perſis illi cõueniunt, quod defuncto rege alter qui ſuccedit, liberat ære alieno, quicunque Spartiata aliquid aut regi aut reipub. debebat. Apud Perſas qui rex creatus eſt, oĩb⁹ ciuitatib. tributum quod debeant, remittit. Cum Aegyptijs etiã Lacedæmonij in hoc cõgruunt, quòd eorum p̃cones & tibicines & coqui, in paterna artificia ſuccedũt: & coquus è coquo, & tibicẽ ex tibicine, & præco ex præcone gignitur. Neque vlli propter vocalitatẽ alijs inſidiãtes ſeipſos ingerunt, ſed in paterno opere perſeuerant: atque hæc quidem ita fiunt. Cleomenem tunc, cùm apud Aeginam eſſet, cõmuni Græciæ bono operã dantem inſimulabat Demaratus, nõ tam Aeginetis ſtudens, q̃ inuidia & odio ductus. Quem Cleomenes ab Aegina reuerſus cõſultabat, vt regno ſummoueret, ob hanc rem intẽdens in eum actionem: Ariſton Spartæ regnum obtinens, cùm è duab. vxorib. liberos nõ ſuſciperet, neque in ſe culpã eius rei eſſe agnoſceret, tertiam duxit vxorem, & duxit hunc in modum: Erat ei amicus quidam Spartiata, cuius opera ex omnib. ciuib. maximè vtebatur. Cui viro erat vxor ſpecioſiſſima, ex turpiſſima talis facta. Siquidẽ hãc mala forma præditam eſſe cernens nutrix ſua, idq́ue parentes eius, vtpote locupletes ægrè ferre, hoc excogitauit, vt puellam ſingulis diebus baiularet ad Helenæ templũ, quod eſt in loco, qui dicitur Therapne, ſuper fanum Phœbi. Eò quoties nutrix intulerat puellam, ſtans ante ſimulacrum, deam precabatur, vt alumnam deformitate liberaret. Cui aliquando exeunti de templo, mulier quædam apparuiſſe fertur, atque interrogaſſe illam quidnam in vlnis geſtaret? & cùm nutrix ſe infantem geſtare reſpondiſſet, iuſſiſſe ſibi oſtendi. Cumq́ue negaret nutrix ſe id facturam, quod infantem parentes ſui vetuiſſent oſtẽdi cuipiam, inſtitiſſe iubere prorſus vt ſibi oſtenderetur. Igitur nutricem, cũ illã videret id vſq; adeo expetere, oſtẽdiſſe infantẽ. Illã verò demulcẽtem caput infantis dixiſſe, futurã eam oĩm Spartanorum formoſiſſimã. Atq; ab eo

die

Medimn⁹.

Pythij qui ſint.

Chœnices. Cotylæ.

Senatus Spartanorum.

Ollas pulſandi mos

Lacedęmoniorũ regũ funera.

Vltimus quiq; regum ſemper optimus.

Paternorũ opificiorũ ſucceſsio.

Ariſtõ rex. Demarati genitura.

Mulier ex turpiſſima ſpecioſiſſima.

die priſtinam ſpeciem decidiſſe: quam cũ ad nubilem peruenit ętatem, duxit vxorem Agetus Alcidis filius, ille amico Ariſtonis. Eius mulieris amore titillatus cùm eſſet Ariſto, hanc rem cõmentus eſt: Ageto ſodali ſuo, cuio illa erat vxor, recepit ſe dono daturum vnam è ſuis reb. quamcunque ille optaret: atque inuicem iuſſit illũ ſimile munus ſibi dare. Agetus nihil de re vxoria ſuſpicatus, cùm videret Ariſtoni quoq; vxorẽ eſſe, accepit conditionem: & in eam rem iuſiurandum interpoſuit: Cui mox Ariſto è ſuis reb. precioſis donauit quam ille elegit. Ipſe viciſſim, cùm eius partes petendi muneris ab illo fuerunt, ibi optauit vxorem eius adduci. Agetus dicere, ſe pter vnum cætera annuiſſe: iureiurando tamen adactus ac dolò ſeductus, ad eam ducendã abijt. Ita tertiã hanc Ariſto, repudiata ſecunda, duxit vxorem: q̃ circa legitimum pariendi tempus, nõdum exactis decem menſibus, hunc ei genuit Demaratum. Ariſto, cùm ei ſedenti in Baſilica cum Ephoris quidam famulo nuncium nati filij attuliſſet, ſciens quo tempore duxiſſet vxorem, deductis in digitos menſibus, dixit iureiurandò: Hic non eſt filius meus. Quod audiẽtes Ephori, haud magni fecẽre in præſentia. Sed poſteaquam puer adoleuit, pœnituit Ariſtonẽ dicti, opinantem vtique filiũ ſuum eſſe Demaratum: cui ideo nomẽ impoſitum eſt Demaratus. i. à populo votis petitus: q̃ ante eum natum oĩs populo vota fecit, vt Ariſtoni oĩm ante id tempus regum ꝓbatiſſimo filius gigneretur: ea de re id nomen impoſitum eſt. Interiecto deinde tẽpore Ariſtone vita functo, Demaratus obtinuit regnũ: ſed videlicet neceſſe erat, vt id quod auditum fuerat, hoĩem regno priuaret. Ea propter à Cleomene vehementer inſimulabatur: cùm antea quòd ab Eleuſine abduxiſſet exercitum, tum eo tẽpore, cùm aduerſus Aeginetas cum Medo ſentiens traiecit Cleomenes. Ergo ingreſſus eum vrgere Cleomenes, cõponit cum Leutychide Menaris filio, Argis nepote, ex eadem qua erat Demaratus familia, ea pactione, vt ſi eum regem in locum Demarati conſtituiſſet, ſe aduerſus Aeginetas comitãretur. Erat aũt Leutychides Demarato inimicus, ob hanc ꝑcipuè cauſam, quòd cùm Percala filia Chilonis filij Demarmieni ei deſponſata eſſet, Demaratus inſidioſè hoĩem coniugio priuauit, præoccupata & prærepta vxore, ac retenta: Ob hanc cauſam Leutychidi inimicitiæ cum Demarato extitẽre. Is tunc Clemene ſolicitantẽ contra Demaratũ iurauit, negans eum ritè Spartanorum eſſe regẽ, quòd Ariſtonis filius non eſſet: deinde quod iurauerat inſtitit confirmare, quod Ariſto aliquando dixiſſet, cùm ei nunciaſſet famulus ſuus filium ei natũ, & menſes conferens, iurando negaſſet illum eſſe filium ſuum. Huic verbo inſiſtens Leutychides, ꝓnunciabat Demaratum neq; Ariſtonis filium eſſe, neq; ritè Spartæ regnare: eiſdem Ephoris adhibitis teſtibus, qui Ariſtoni aſſidentes tunc hæc ab illo audierant. Tandẽ re in cõtentionem deducta, viſum eſt Spartiatis oraculum (quod Delphis eſt) cõſulendum, an foret Demarato Ariſtonis filius nec ne. Ibi Cleomenes, cùm ex ipſius ad Pythiã prouidentia nihil ſuſpiciõis eſſet, ſubornat Colonem quendam Ariſtophanti filium, maxima apud Delphos auctoritate, vt perſuadeat Periallæ mulieri vaticinantiũ antiſtiti, dicere ea q̃ Cleomenes volebat dici. Ita Pythia ſciſcitantib. ijs, q̃ ad oraculũ erant miſſi, negauit Ariſtonis filium eſſe Demaratum. Quæ tamen res ſequenti tẽpore palam facta eſt, & Colo è Delphis profugit, & Perialla honore abdicata. Hactenus q̃ ad deponendũ regno Demaratum acta ſunt. Is è Sparta ad Medos profugit, ob hãc contumeliam, quòd cùm electus regno gereret magiſtratũ, adeſſetq; ſpectaculo gymnopædiarum, id eſt, nudorum puerorum palæſtræ, miſit ad eum Leutychides, in locum Demarati rex factus, deridẽdi inſultandiq; cauſa, miniſtrũ, qui interrogaret qualis eſſet ꝓfectura poſt regnum. Eam interrogationem ægrè ferens Demaratus, reſpondit, ſe vtrunq; expertum, illum verò non: & eam interrogationem Lacedæmonijs futuram initiũ plurimæ aut calamitatis aut felicitatis. Hæc locutus, velato capite è theatro domum abijt, cõfeſtimq; ꝓparatum Ioui bouem immolauit, quo immolato, matrem accerſijt: quæ cùm adueniſſet, poſitis in eio manus extis, mulierem his verbis obſecrauit: Per ego te mater cùm alios deos, tum Iouem hunc domeſticum quem tãgo precor,

Ageti vxor.

Demarati nomen.

Leutychides.

Percala.

Colo.

Perialla.

Demarati regno priuatus.

Scitum Demarati reſponsum.

Leutychides rex.

Demarat. ad matrẽ.

precor,promas mihi veritatem,quiſnam reuera me⁹ eſt pater. Nã Leutychides inter conuicia obijcit,te è priore viro grauidam,ita ad Ariſtonem veniſſe. Alij etiã dementius referẽtes,aiunt,te ad domeſticum aſinariũ ventitaſſe,illiusq; me filium eſſe. Qua de re ego te adiens obſecro,vt verum dicas. Si quid enim eorum quę dicuntur feciſti, non ſola feciſti,ſed quod multæ. Et multus de hac re Spartæ ſermo eſt,negantium Ariſtoni fuiſſe genituram ad filios procreãdos. Nam ſi fuiſſet,priores vxores fuiſſe concepturas: Hæc Demaratus. Cui mater ita reſpondens: Fili,inquit,quoniam precibus mecum agis vt dicam veritatem,omne tibi verum exponetur: Vt me domum Ariſtõ duxit, tertia quàm me duxerat nocte, ſimulacrũ tanquã Ariſtonis ad me venit,quod poſteaq; mecũ cõcubuit,corona quã geſtabat,me circundedit atq; abijt. Dehinc Ariſto aduenit,qui cernens me coronas habentem,ſciſcitabatur quiſnam me illis donaſſet. Ego ipſum reſpondi,eoque id abnuente,iuraui aſſerens,nõ bene illum facere qui negaret. Quippe qui paulò antè ingreſſus,vbi mecũ coiſſet,coronis me donaſſet. Ariſto cernens me iurantẽ,intellexit eam rem diuinam fuiſſe. Cõpertumque eſt,illas coronas fuiſſe ſumptas ex heroico cõditorio, quod eſt iuxta ianuam aulæ extructum,q̃ vocant Aſtrobaci: & vates id eſſe hunc eundem heroëm reſponderunt. Habes igitur fili,ita vt volebas audire. Aut enim ex hoc heroe genitus es,paterque tibi eſt Aſtrobacus heros,aut ex Ariſtone. Nam ea te nocte concepi. Verùm hoc tibi p̃cipuè exprobrant inimici,quod Ariſto,cùm ei te ortum nunciatum eſt,multis audientibus negauit te ſuũ eſſe,quia tempus decem menſium non exiſſes,per inſcitiam talium rerũ illi hoc verbum excidit. Nam mulieres etiam nouem ac ſeptem menſium partũ edunt, non oẽs decimum menſem explentes. Ego te fili ſeptimeſtrem genui. Ipſe quoq; Ariſto,nõ diu pòſt agnouit ſe per imprudentiã id verbum extuliſſe. Itaque alias orationes de tua genitura nòli admittere. Omnia enim veriſſimè audiſti. Nã quod ad aſinarios attinet,ipſi Leutychidi,& ijs qui talia loquuntur,ſuæ vxores de aſinarijs pariant filios. Hæc illa dixit. Demarat⁹ auditis quæ volebat,ſumpto vaticinio per ſpeciẽ eundi Delphos ad oraculum conſulendũ,Helim contendit. Eum ſuſpicati Lacedęmonij fugam capeſſiturũ,inſecuti ſunt. Sed Demaratus iam ex Heli Zacynthum traiecerat, quem illuc tranſgreſſi Lacedæmonij prehẽderunt,'eiusq; famulos: ſed Zacynthijs eũ dedêre abnuentibus, Demaratus illinc in Aſiam ad regẽ Darium traiecit: à quo magnificè exceptus eſt,territorioque ac vrbib. donatus. Ita in Aſiã Demaratus abijt, ac tali fortuna vſus eſt,vir cùm alijs in multis factis dictisque apud Lacedæmonios illuſtris,tum quod illis olympiadem palmã quadrijugio certamine reportauerat,rẽ eius ſolius ad ea tẽpora regnum Spartiatarũ. Leutychidi Menaris filio,qui in regnũ amoti Demarati ſucceſſerat,nat⁹ eſt filius Zeuxidem⁹, quẽ nõnulli Spartiatarũ Cyniſcõ, id eſt,catulum vocabant. Is Spartæ non regnauit,ante Leutychidẽ defunctus,relicto filio Archidemo. Leutychides orbatus filio,alterã duxit vxorem Eurydanem, Menij ſororem,Diactoris filiam,ex qua nullam prolem virilem ſuſcepit, ſed filiam nomine Lampitò: quam Archidemus Zeuxidemi filius in matrimoniũ accepit,ab ipſo Leutychide datam. At ne Leutychides quidẽ ipſe Spartæ conſenuit,ſed has pœnas Demarato pendit: In expeditione Pharſalica dux cùm oĩa faciendi ius haberet,multum pecuniæ per corruptelã dono accepit: ipſeque in re deprehenſus cùm ſederet in caſtris, vtraque manu pecuniam tenẽs,in iudicium delatus è Sparta profugit, domusq; eius exciſa. Et Tegeæ in quã profugerat,mortem⁹ obijt. Sed hæc in ſequenti tempore acta ſunt. Tunc aũt Cleomenes, cùm ſibi res in Demaratum benè ceſſiſſet,deſumpto ,,ptinus Leutychide,cõtendit aduerſus Aeginetas,maiorẽ in modum illis propter ignominiam infenſus. Ita Aeginetæ in vtriuſque regis cõtra ſe aduentu,non repugnandũ iam ſibi eſſe putauerunt. Et quibus reges abduxêre decem, quos delegêre, diuitijs ac genere eminentiſſimos, cùm alios, tum Crium Polycriti, & Caſambum Ariſtocratis,qui plurimum habebant potentię. Eos in Atticam adductos,penes inimiciſſimos Aeginetis Athenienſes depoſuerunt. Poſt hæc Cleomenes,cùm eum ſubijſſet metus

Simulacrũ cum mare Demarati.

Heroicum cõditoriũ.

Partus tẽpora.

Demarati elogium.

Eurydame. Lampito. Zeuxidemus. Archidemus.

Leutychidis fuga.

Crior. Caſamb⁹.

Spar-

Spartiatarum,iam manifeſtus maleficij in Demaratum excogitati,in Theſſaliam ſubterfugit: atque illinc in Arcadiã profectus, res nouas moliebatur,ſolicitans Arcadas aduerſus Spartam:adigensq; eos iureiurando ad ſe ſequendũ, quocunq; ipſos educeret. Quin etiam in animo habebat,primores illorum ad vrbẽ Nonacrim ductos adigere ad iuſiurandum,per aquam Stygis. In hac autem vrbe ab Arcadibus fertur eſſe Stygis aqua:& eſt videlicet talis aqua:E petra emanat aquula,diſtillans in vas quoddam,in gyrum maceria præſeptum.Nonacris aũt vbi fons hic viſit, vrbs Arcadiæ eſt, ante Pheneon vrbem. Talia molientem Cleomenem Lacedæmonij cùm animaduertiſſent,timentes ſibijpſis,Spartam reuocarunt ad priſtinã dignitatem.Sed eum reuerſum ſtatum morbꝰ inſaniæ cepit, & iam anteà ſubinſanum. Nam vt cuique Spartiatarum obuius erat,in eius faciem infligebat ſceptrum. Hæc illum facientem,ac deſipiſcentem,propinqui ſoleis ligneis illigauerunt.Ille cuſtodem,digreſſis alijs,ſolùm remanſiſſe cernens,petijt ab eo gladium.Cuſtode abnuente dare,ab initio cõminabat, quæ ei facturus eſſet,donec minis conterritus cuſtos(erat enim ſeruus quidã)gladiũ tradidit.Eo accepto, Cleomenes à ſuris incipiens ſeſe detruncabat.In longũ nanque diſcindẽs carnes, è tibijs ad femora proceſſit,è femorib.ad coxarũ vertebras atq; ilia, quouſq; peruenit ad vterum, in quo reſcindendo ſic expirauit:vt pleriq; Græcorum memorant,quia Pythiam corruperat ad ea dicenda,quæ circa Demaratum acta ſunt. Vt ſoli Athenienſes,quod adortus Eleuſinam,fanum deorum fuerat depopulatꝰ. Vt Argiui,quia eos q̃ è pugna fugerant,Argiuos ex Argij tẽplo ipſorũ abductos obtruncarat:& ipſum lucum quem in Argia occupaſſet,incenderat.Etenim Cleomeni Delphis oraculum poſcenti,reſponſum fuerat,eũ Argos eſſe capturum. Qui poſteaquam ad flumen Eraſinum copias Spartiatarum duxit,quod flumen è lacu Stymphalio manare fertur(hunc enim lacum in voraginem condi, & Argis poſteà exorientem apparere,illincq; iam eam aquam vocari Eraſinum)ad hoc igitur flumen poſteaquam peruenit,ei hoſtias immolauit:& cùm læta non eſſent exta de flumine tranſmittẽdo, ait delectari ſe quidem Eraſino,nolle prodere ciues ſuos,non tamen ideo Argiuos gauiſuros.Moxque illinc motis caſtris ad Thyream venit,& mari taurum cùm mactaſſet, nauib. copias ad regionem Tirynthiam ac Naupliam duxit. Id audientes Argiui,ad eos arcendos obuiam tendunt ad mare.Et cùm aduentarent Tirynthum,in loco cui nomen inditum eſt Sepia,relicta non magna inter duas acies intercapedine,conſederunt è regione Lacedæmoniorum.Neque verò illic pugnã ex aperto reformidabant, ſed ne dolo exciperentur.Nam ad hanc rem attinebat oraculum, quod Pythia edidẽrat communiter eis atque Mileſijs, in hæc verba:

Verùm quando marem præuertet fœmina victrix,
Inter & Argiuos referet præluſtris honorem,
Tunc Argiuarum reddet pleraſque gementes:
Vt venturorum aiat quis quandoque virorum,
Telo ſæuus obit ſinuoſo corpore ſerpens.

Hæc oĩa Argiuis cùm contigiſſent,metum incutiebant.Ideoque eis viſum eſt, p̃conẽ hoſtium eſſe vtendum.Atq; ita eſſe faciendũ,quoties p̃co Spartiata quippiam Lacedæmonijs denunciaret,idem facerent ipſi.Cleomenes animaduertẽs Argiuos facientes quicquid apud Lacedæmones præco denunciaſſet,p̃cepit ſuis,vt cùm p̃co denunciaret prandendũ,tunc raptis armis tenderẽt in Argiuos.Hoc executi Lacedæmonij,in Argiuos è voce p̃conis prãdentes impetũ faciunt,eorumq; cùm multos occiderunt,tum plures in lucum Argi fuga elapſos circunſederunt. Qui dum aſſeruantẽ, Cleomenes hoc ſibi faciẽdum putauit.Sciſcitatus quoſdã, quos ſecum habebat,perfugas,miſit p̃conem ad euocandũ nominatim eos Argiuos,qui in loco p̃cluſi erant ad ſe redimẽdos.Eſt aũt apud Lacedæmonios redẽptio in ſingulos viros,binę minæ. Itã Argiuorum quinquaginta, vt quiſq; euocatꝰ fuerat,Cleomenes interemit:quod faciens,latebat cęteros qui in fano erant, vtpote dẽſo luco interiecto,non cernentes

Nonacris op. Per aquã Stygis iurare. Cleomenis inſania. De Cleomenis morte aliter tradit. Plutarchꝰ. Cleomenes ſeipſũ laniat. Eraſinꝰ flu. Stymphalius lacus. Sepia locus. Redẽptio apud Laced.

quid illi extrinſecus agerent: niſi poſtq̃ quidam conſcenſa arbore, quod fiebat inſpexit. Itaqué nõ amplius qui euocabant prodiêre. Ibi Cleomenes iuſſit vnumquenque ſeruorum lucũ materia circundare: atque illis obtemperantibus, lucũ incendit. Eoq; iam ardẽte, percontatus eſt quendam perfugarũ, cuiuſnã deorum eſſet ille lucus. Perfuga Argi eſſe reſpondit. Quo audito, Cleomenes vehementer ingemiſcens: O Apollo, inquit, vates quantopere me fruſtratus es, dicens me Argos eſſe capturum, cõijcio iam exitum habuiſſe oraculum. Poſt hæc maiore copiarum parte Spartã redire permiſſa, ipſe cum mille delectis perrexit ad templum Iunonis, illic ſacrificaturus. Sed ſacrificare ſuper arã volens, cùm à Sacerdote vetaretur, negante fas eſſe externo illic ſacra facere, iuſſit ſeruos abductũ verberare. Ac poſteaquam immolauit, Spartã abijt. Reuerſum inimici ad Ephoros citauerunt, crimini dantes, quod pecunia corruptus, Argos cùm facilè poſſet nõ cepiſſet. Quib. reſpondit Cleomenes (incertum mihi verè an falsò) ſe poſteaquã templum Argi cepiſſet, putaſſe dei expletum eſſe oraculum, & proinde nõ prius tentandam vrbem, quàm ſacris operatus ſciret an ſibi deus illam traditurus eſſet, an impedimento futurus. Sibi autem apud Iunonis templum litanti effluxiſſe flammam è pectorib. ſimulacri: atq; ita ipſos intelligere, proculdubio eum nõ eſſe Argos expugnaturum. Si enim è capite ſimulacri flamma extitiſſet, fore vt vrbem ab arce caperet. Cùm verò è pectoribus fulgur extiterit, id omne fuiſſe confectũ quod deus cõfici voluiſſet. Hæc dicẽs, credibilia ac probabilia Spartiatis dicere viſus eſt, multoque maiore parte ſentẽtiarũ abſolutus. Cęterùm Argos ita viris deſolatum eſt, vt ſerui eorum res oẽs ſuſceperint, atque magiſtratus adminiſtrarint, dum filij cęſorum ad puberẽ adoleuêre ętatem: qui ſeſe in ſuum ius aſſerentes, ac reuerſi Argos, mancipia eiecêre. Serui eiecti, prælio Tirynthem obtinuêre, eatenus quidẽ, dum fuit in eis mutua beneuolentia, & donec ad eos venit vates quidam Cleãder genere Phygaſeus ab Arcadia. Is perſuaſit ſeruis, vt dominos adorirẽtur. Vnde bellũ inter eos diuturnũ extitit, donec Argij ægrè euasêre victores. Ob hoc igitur aiunt Argi Cleomenem ad inſaniã redactũ, malè periſſe. Ipſi aũt Spartiatę negant ab vllo dęmonio Cleomenẽ ad inſaniam redactum: ſed conuerſatione Scytharum, intemperantem meri eſſe factum, & iccirco furioſum. Scythas enim Nomades, poſt illatũ ſibi à Dario bellum, ad illum vlciſcendũ perſtitiſſe: miſſisque Spartã nuncijs ad ſocietatẽ faciendam, ita pepigiſſe, tanq̃ ex vtrorunq; vtilitate foret, vt ipſi quidẽ Scythæ iuxta flumen Phaſim cõnarentur Medicam regionem inuadere: Spartiatæ verò ab Epheſo aſcẽdere, & ad certum locũ vtrique occurrerent. Cùm ijs Scythis qui ad hoc miſſi ſunt, cõſuetudinẽ habuiſſe Cleomenem aiunt, atque ex eo nimiam didiciſſe potandi intemperantiã: atque ob id inſaniſſe ſe arbitrari. Vnde quoties intẽperantius bibere volunt, aiũt: Scythiſſato, id eſt, age Scythã. Ita de Cleomene referũt Spartiatæ. Mihi verò videtur ille has pœnas Demarato pependiſſe. Eum defunctũ vbi audiêre Aeginetæ, Spartam nuncios miſêre, vociferatum cõtra Leutychidem de obſidibus, qui Athenis tenerentur. His Lacedæmonij, cõſilio inito, multum iniuriæ ab Leutychide illatum eſſe cenſuerunt, hominemq́ue dedendũ, quem illi Aeginã deportarẽt pro ijs qui Athenis tenerentur. Hunc cùm eſſent ducturi Aeginetæ, tunc ad eos Theaſides Leoprepis, vir Spartæ probatus: Quid, inquit, viri Aeginetæ facere vultis, regémne Spartiatarum deditum à ſuis ciuib. abducere? Si nunc præ iracundia Spartiatæ ita decreuerunt, cauete ne quod exitiale malũ in veſtrã regionem (ſi hoc feceritis) inferant. His auditis, Aeginetæ ab illo abducendo ſuperſederunt, hac tamen cõditione, vt ſecum profectũ Athenas Leutychides, redderet ſibi viros, qui illic depoſiti eſſent. Vbi Athenas venit Leutychides, ac depoſitum repopoſcit, Athenienſes (vt qui reddere nollẽt) tergiuerſari: quod dicerent duos in deponendo reges fuiſſe, ideoq́ue iniquũ eſſe id alteri ſine altero reddi. Quib. negantibus ſe reddituros Leutychides: Facite, inquit, Atheniẽſes vtrum ipſi vultis, ſi reddetis ſanctè facturi: è contrario, ſi nõ redditis. Qualis autẽ res circa depoſitum contigerit Spartæ, volo referre. Dicimus nos Spartiatæ fuiſſe ter-

Cleomenes lucum Argium incendit.

Argi fuga

Flamma è Iunonis ſimulacro.

Argos à ſeruis occupatur.

Tiryns.

Cleander vates.

Cleomenis inſania vnde.

Intemperantia meri.

Scytharũ intemperantia.

Scythiſſato.

Theaſides.

Leutychidis oratio de depoſito reddendo.

tia

tia ab hinc ætate quendam Glaucum Epicydidis filiũ, qui cùm alijs ſummis laudibus excellebat, tũ iuſtitia inter oẽs optimè audiebat, qui per id tẽpus Lacedæmonem incolebant: & huic procedẽte tempore cõtigiſſe, vt vir quidam Mileſius Spartam venerit, hoſpis conueniendi gratia, atque ita ſit allocutus: Ego ſum vir Mileſius, qui ad tuam Glauce fruendam iuſtitiam venio. Nam cùm eſſet tua fama celebris cùm per omnem aliam Græciam, tum verò per Ioniam, apud memetipſum ratiocinatus ſum: Ionia quidem ſemper obnoxia periculis eſt, Peloponneſus aũt tutò fundata, & ob id videre licet eoſdem homines non habere pecuniã. Hæc reputanti mihi atque cõſultanti, viſum eſt dimidiũ mei cenſus in pecuniam redactum deponere penes te, quòd probè intelligo hęc penes te depoſita mihi incolumia fore. Tu verò has pecunias accipe, & hanc notam, quam vnà cuſtodi: quam notam quiſquis habens repoſcet pecuniam ei reddito. Hęc hoſpes qui Mileto venerat, dixit: atq; ea conditione depoſitum Glaucus accepit. Multo deinde tempore interiecto, filij eius qui pecuniam depoſuerat, Spartam veniunt, Glaucum conueniunt: exhibitaq; nota pecuniam repoſcunt. Ille enimuero repellere homines, atqui his verbis è contrario reſpondere: Neq; iſtius rei quicquam reminiſcor, neq; ad me pertinet ſcire quæ dicitis. Volo tamen reminiſcẽs quicquid iuſtum fuerit facere, & ſi accepi, iure optimo reddere: ſin à principio nõ accepi, Græcorum legibus in vos vti. Ad quod confirmandum, præſtituo vobis tempus hinc ad quatuor menſes. Ita Mileſij facta iactura, tanquam fraudati pecunia, diſceſſêre: & Glaucus Delphos ſe contulit ad oraculum conſultandum. Cui conſultandi an ὅρκῳ, id eſt, iureiurando, pecuniam prædari deberet, Pythia reſpondit his verſibus:

Glauce Epicydides equidem expedit ad breue tempus
Vincere iurando, & ſic interuertere nummos.
Iura, quandoquidem caſtum quoque dura manet mors.
Sed iuſiurandi proles (quæ nominis expers
Et manumque pedumque) venit feſtina deinde,
Quæ genus atque domum ſubuertat funditus omnem.
At caſti ſoboles hominis præſtantior exit.

Orci filius

His auditis, Glaucus veniam ſibi eorum q̃ dixiſſet vt daret, deum obſecrabat. Cui Pythia inquit, idẽ pollere, tentare deum & facere. Tunc Glaucus accitis Mileſijs hoſpitibus pecuniã reddidit. Cur aũt hæc oratio apud vos inſtituta ſit, dicetur. Glauci nunc nulla ſupereſt neque ſoboles neq; domus, q̃ illius cenſeatur: ſed ex Sparta radicitus extrita eſt. Ita bonum eſt, nihil aliud de depoſito cogitare, q̃ vt repetentib. reddatur. Leutychides hæc locutus, cùm nihilo magis ab Athenienſibus audiretur, diſceſſit. At Æginetæ priuſquam ſuperiorum iniuriarũ, quas Athẽienſibus intulerant, gratificantes Thebanis darent pœnas, hæc fecêre: Cum Athenienſibus ſuccenſerent, quod ſibi ab illis iniuriam fieri arbitrarentur, ſe ad vlciſcendum apparabant. Erat em̃ Athenienſium in Sunio biremis quædam, quam Delum inde à Theſeo quotannis mittebant. Hanc Æginetę locatis inſidijs intercepêre, plenam primoribus Athenienſium, viroſq; alligauere. Ea clade ab Æginetis accepta, Athenienſes nõ amplius differendũ putauerunt, quin omnia in illos excogitarent. Etenim erat quidam Nicodromus Cnœthi filius appellatus, vir in Ægina ſpectatus. Hic Æginetas culpans, antea ſeipſum ex inſula exegerat. Tunc verò cognito Athenienſes eſſe animatos ad nocendum Æginetis, quibus ipſe infenſus eſſet, compoſuit cum illis deprodenda Ægina ad certam diem, quo eſſet rẽ aggreſſurus ipſe, & illos oporteret venire ſubſidio. Atque ita ex compoſito vrbem (quę vetus vocatur) occupat. Sed Athenienſes ad diem non affuerunt, quia claſſis eorum par Æginetæ nondum erat comparata. Qui dum è Corinthijs cõmodari ſibi naues rogant, interea res corrupta eſt. Corinthij per id tempum Athenienſibus amiciſſimi, dedere rogantibus naues viginti, ſed dantes vendiderunt ſingulas quiuis drachmis: quoniam eas dono dare vetabantur lege. His acceptis Athenienſes, & ſuis inſtructis in ſummam ſeptuaginta numero, in Æginam nauigauerunt, per-

Tentare deum & facere, idem pollere. Glauci ſtirps extrita.

Delũ miſſa biremis quotannis ab Athenis.

Nicodromus.

Naues 70 ab Athenienſibus adductæ.

uenerunt q; postridie eius diei qui erat destinatus. Qui cùm ad diem nõ adessent, con scenso nauigio Nicodromus ex Ægina profugit, alijs nõnullis Æginetarum eum comitantibus, quib. Athenienses Sunium incolendũ dederunt. Vnde illi procedentes, eos qui in insula erant Aeginetas, depopulabantur. Sed hæc posterius acta sunt. Proceres Aeginetarum superata plebe, q̃ vnà cum Nicodromo tumultũ fecerat, mox eos quos ceperant, ad necẽ exegerunt. Vnde piaculum admisêre, quod nullo studio expiare potuerunt, præoccupatiq;, prius ex insula sunt deiecti, q̃ deum sibi propiciauerint. Nã cùm septingentos è plebe quos viuos ceperant, ad necẽ educerent, vnus corum è vinculis clapsus, fugit ad Cereris legiferę vestibulum, eiusque cardinib. prehensis adhęrebat: quem illi cùm auellere nõ possent, abscissis viri manib. ita deduxerunt, quæ manus cardinib» cõsertæ manserunt. Hęc cùm apud se fecissent Aeginetæ, classe septuaginta nauium cum Athenienſib. qui superuenêre cõgressi, superantur. Victi naŭali prælio, eosdem quos prius Argiuos in auxilium vocauerunt, sed illi noluêre eis amplius auxilio esse, causati, quod & naues Aegineto necessario sumptę à Cleomene oram Argolidẽ tenuissent, & ipsi cum Lacedæmonijs in terrã descendissent, vt nonnulli quoq; è Sicyonibus nauib. descenderent in eadem cõtra ipsos expeditiõe. Quo noĩe vtrisque mulcta ab Argiuis iniuncta est mille talentorum, quorũ quingena vterque populus solueret. Et cùm Sicyonij suam culpam agnoscẽtes, centũ talentis cum Argiuis decidissent, Aeginetæ ne agnoscere quidem culpã voluêre: Erãt enim superbiores. Eapropter rogantibus eis, nemo amplius Argiuorum publicè auxilium tulit: sed voluntariorum circiter mille, duce quodã, cui nomẽ erat Eurybates, quinque certaminum victori. Quorũ pleriq; nõ remeauêre, sed in Aegina ab Athenienſib» occubuêre. Et ipse dux Eurybates singulari certamine ter victor, quarto à Sophane Decelis filio oppetijt. Verùm Aeginetæ sua classe adorti in compositos, Athenienses superauêre, eorumque naues quatuor cum ipsis pugnatoribus cepêre. Et Atheniẽses quidem bellum cum Aeginetis contraxerunt. Persa aũt quæ ipsius partes erant exequebatur, cum famulo assiduè in memoriam redigente, vt reminiscereturAthenienſium: tum Pisistratidis assidẽtibus, Athenienses q; criminantibus, tum cupiditate per hunc prætextum subigendi Græcos, qui ei terram & aquam denegassent. Itaque Mardonium, qui male rem naualem gessisset, præfectura amouit, aliosque designatos duces aduersus Eretriam & Athenas mittit, Datim genere Medum, Arthapernẽ Artapher nis fratris sui filium, datis mandatis, vt Athenas atque Eretriam diriperent, captiuosque in conspectũ afferrẽt. Postquam hi duces declarati ab rege digressi, ad planitiem Ciliciæ maritimam deuenêre cum ingenti ac bene instructo exercitu, & ibi castra posuêre, aduenerũt nauticæ copiæ oẽs, vt singulis erant imperatæ. Ad hæc equestres naues, quas superiore Darius anno mandauerat tributarijs suis præparandas. In has introductis equis, atque terrestri peditatu, sexcentis cum triremib» in Ioniam contenderunt. Hic non recto cursu secundum continentem in Hellespontum, etiam Thracicam versus nauigabãt, sed è Samo vnde soluerant, p̃ter Icarium, interque insulas, præcipuè (vt ego sentio) metu circumeundi Athon, quem superiori anno circũnauigantes, magnã iacturam fecerant. Præterea, coacti sunt propter Naxon, quam antea non cepissent: ad quam posteaquam ex Icario pelago appulsi sunt (in hanc enim vt primũ copiæ ducerentur, Persæ vrgebant) Naxij memores priorum, fuga se in montes concitauerunt, non ausi resistere. Persæ ijs quos adepti sunt in seruitutem raptis, delubra atque vrbẽ incẽderunt. His actis, ad cęteras insulas redeunt. Hęc dum illi agunt, Delij relicta & ipsi Delo, fuga in Tenum abeunt. Eò tendentes naues præcedens Datis, non sinebat ad Delum habere stationem, sed trans Delum apud Rheneam. Et simul cognitio vbi Delij essent, misso caduceatore his eos verbis affatus est: Viri sacri, quid fuga abistis, non pro merito de me male opinantes? Ego enim & ipse mea sponte animatus sum, & ab rege iussus, quo in loco duo dij geniti sunt, nequid aut eum locum, aut eius incolas lædam. Redite igit ad vestra ipsorum, & incolite insulam: Hęc Delijs

Cereris tẽplo adhærens manibus truncatur.

Aeginetæ ab Athen. superãtur.

Eurybates. Vide sup. ad finem lib. quinti.

Mardonius à præfectura semotus.

Datis.

Datis ad Delios oratio.

per

per caduceatorẽ dixit. Mox trecenta thuris talenta ſuper arã cõminuta adoleuit. His actis aduerſꝰ Eretriã primũ nauigauit, ſimul oẽm claſſem, ſimul Iones, pariter atque Æoles agẽs. Statimq; ab illius digreſſu Delos trẽmuit (vt Delij aiunt) ad meã vſque ætatẽ tũc & primũ & poſtremũ commota, deo mala vẽtura hominib. portẽdente. Nã ſub Dario Hyſtaſpis, & Xerxe Darij, & Artaxerxe Xerxis filio, tribꝰ his deinceps ętatibus plus malorum paſſa eſt Grẽcia, quàm viginti alijs ante Darium ętatibus: partim à Perſis, partim ab ipſis primoribus de principatu bellantibus: vt nõ ab re Delos commota ſit, prius immobilis: de qua in oraculis ita ſcriptum erat: Delus tremuit.

Et Delon, quamuis ſit adhuc immota, mouebo.

Et ſanè in noſtra lingua pollẽt hæc nomina: Darius, quod coẽrcitor: Xerxes, quod bellator: Artaxerxes, quod magnus bellator. Barbari poſtquã à Delo ad alias inſulas profecti ſunt, ſumebant illinc tum copias, tum liberos inſulanorum obſides. Vt verò inſulas prẽternauigantes Caryſtum appulerunt, Caryſtijq́ue negarunt ſe vel obſides daturos vel militaturos aduerſus vicinas ciuitates, videlicet Athenas & Eretriam ſignificantes, Caryſtij tam diu obſeſſi ſunt, eorumq́; ager vaſtatus, donec in deditionem Perſarum venerunt. Eretriẽſes audito Perſarum exercitu aduerſum ſe venire, auxilia ab Athenienſib. implorauẽre. Quibus non deneganda auxilia rati Athenienſes, miſerunt ſubſidio illis ea quatuor milia hoĩm, qui Chalcidenſium equitatum obtinuerunt prędia. Sed Eretrienſium haudquaq̃ ſyncerum erat conſilium, qui tametſi accerſebant Athenienſes, tamen ancipiti ſententia vacillabant: quibuſdam eorum cenſentibus vrbem deſerẽdam, & in cacumina Euboeæ eundum: quibuſdam qui propria lucra à Perſis expectarent, proditionem molientibus. Horum vtrorunque animos animaduertens Æſchines Nothonis filius, Eretrienſium primarius, patefecit Athenienſibus omnem præſentium rerum ſtatum, orauitq́ue vt domum abirent, ne vnà cum illis occumberent. Hæc conſulenti Æſchini obtemperantes Atheniẽſes, illinc in Oropum trãſgreſſi, ſalutẽ ſibi pepererũt. At Perſæ eò aduecti, naues oræ Eretricæ ad ſanũ & Chœreas & Aegilia applicuerunt: potitiq́; his locis, continuò equos expoſuêre, & tanquam cum hoſtibus conflicturi ſe inſtruxêre, aduerſus quos non decreuerant Eretrienſes ſibi eſſe prodeundum. Sed quandoquidem ſententia de vrbe non deſerenda euicerat, meritò dabant operam vt mœnia cuſtodirent. Adorientibus ea Perſis, acri pugna per ſex dies certatũ eſt: multisq́; vtrinque cadentibus, ſeptimo die Euphorbus Alcimachi, & Philagrus Cynei, inter populares ſuos viri ſpectati, vrbem hoſtibus prodidêre: Quam ingreſſi Perſæ, poſtquam templa ſpoliauêre, incenderunt, in vltionẽ eorũ templorũ quæ Sardibus deflagrauerant, hoĩbus iuſſu Darij in ſeruitutẽ captis. Potiti Eretria, aliquot illic dies morati, in Atticam nauigauerunt, tuncq́ue magnam partẽ vaſtauerũt, rati idẽ facturos Atheniẽſes quod Eretrienſes feciſſent. Etẽ erat locus Atticæ Marathon, proximè Eretriã, ad equitandũ opportuniſſimus, quò illos Hippias Piſiſtrati filius deducebat. Eôdem Athenienſes & ipſi re audita ad vim arcendã proceſſerunt, decẽ p̃fectis ſibi ducibus, quorũ decimus erat Miltiades, cuius patrẽ Cimonẽ Steſagoræ filiũ fugere ex Athenis Piſiſtratum Hippocratis tũ filiũ cõtigerat: & dũ fugit, obtinere Olympiadẽ quadrijugo certamine: quã victoriã muneris gratia tranſtulit in Miltiadẽ ex matre germanum: proximaq́ue Olympiade eiſdẽ equabus aliã Olympiadẽ cùm viciſſet, à filijs Piſiſtrati interfectus eſt, nõ iã viuo Piſiſtrato. Interfectus eſt autẽ ad Prytanæum, noctu ſummiſſis percuſſoribus: ſepultusq́; ante vrbẽ trans viã, q̃ vocatur Diacœle: & è regione ſepultæ ſunt equæ illæ, quę treis Olympicas victorias reportarant. Idem quod iſtæ, iam aliæ equæ fecerunt, quæ fuerunt Euagoræ Lagonis. Aliæ præterea nullæ. Per idem tempus maior natu filiorum Cimonis Steſagoras, apud Miltiadem patruum in Cherſoneſo educabatur. Minor autem apud ipſum Cimonem Athenis erat, nomen habẽs à Miltiade Cherſoneſi cõditore. Hic igit̃ Miltiades è Cherſoneſo tunc profectus, dux Athenienſium erat, è duplici cæde elapſus: ſemel, cùm eum Phœnices vſque ad Imbrũ perſecuti ſunt, magni

Oropus. Chœreæ. Aegilia. Euphorbus Philagrus proditores. Eretria capta. Marathõ. Cimonis ſepulchrũ. Diacœle. Equæ Olympici victrices. Euagoras.

facientes capere hominem vt ad regē perducerent: iterum, cū ab ijs elapſum, domū ſuam reuerſum, ac ſe reducem eſſe exiſtimātem, inimici ſui exciperunt, & ad iudiciū deduxerunt, accuſantes occupatæ in Cherſoneſo tyrānidis. Hoc reatu liberatus, ſuffragijs populi dux declaratus eſt. Duces cū adhuc in vrbe eſſent, ante oīa legatū Spartam mittunt Phidippidē, illum quidem Atheniēſem, ſed tabellariam operā factitantem. Huic Phidippidi, vt ipſe retulit, & Athenienſib⁹ renunciauit, circa Parthenium montem, qui ſupra Tegeam eſt, obuius fuit Pan: compellatoq; nominatim Phidippide, iuſſit nunciari Athenienſibus, quid ita Athenienſes nullā gererēt curam ſui qui bene ipſis vellet, quiq; iam ſæpenumerò de eis benemeritus fuiſſet, atq; etiā futurus eſſet. His verbis fide habita Atheniēſes, quod eorum iam ſtatus erat bene cōſtitutus, extruxerunt ſub arce templum Panos: illiq; annuis hoſtijs, ex quo nunciū accepēre, ſacrificant, & ardenti candelabro ſupplicant. Phidippides aūt hic, qui ſibi Pana dixit apparuiſſe, tunc cum à ducib. miſſus eſt, iterum Athenis egreſſus, Spartam peruenit, aggreſſusq; magiſtratus: Lacedæmonij, inquit, orāt vos Atheniēſes, vt ſibi opem ferātis, nec ciuitatem inter Græcos vetuſtiſſimā contemnatis in diſcrimen adductam, ne Barbaris viris ſeruiat. Etenim Eretria direpta eſt, inſignitq; ciuitate Græcia imbecillior reddita. His mandatis à Phidippide expoſitis, placebat q̄dem Lacedęmonijs opē ferre Athenienſibus, ſed id ſibi impoſſibile confeſtim facere videbaī, nolentib. legem rūpere. Nam erat nonus dies inſtantis menſis, quo die negabāt ſe progreſſuros, orbe lunari non impleto. Et illi quidem plenilunium expectabant. Hippię aūt Piſiſtrati filio qui Barbaros in Marathonem perducebat, viſum hoc in ſomnis ſuperiore nocte oblatū eſt: Videbaī ſibi Hippias cum matre cōcumbere. Quo ex ſomnio cōiectabat fore, vt reuerſus Athenas, ac recepto dominatu ſenex domi ſuæ obiret. Hūc in modū interpręabatur viſum ſuū. Ei tum (dum prædam Eretrienſem, quā depoſuerat in inſula Styreorum nomine Ægilea reportat: dumq; naues ad Marathonē appulſas in ſtationib. locat, ac Barbaros in terrā egreſſos diſponit) talia adminiſtranti contigit ſternutatio, tuſſiſq; ſolito vehemētior. Vnde cōcuſſis eius, vtpote ſenis, pleriſque dētib⁹, vnus illorū ex violentia tuſſiendi excuſſus eſt, & in arenam delapſus: qui magna adhibita ad inueniendum diligentia, cū tamē non appareret, ſuſpirās Hippias, ad eos qui aderant, ait: Hęc terra non eſt noſtra, nec eam poterimus nobis ſubiectā efficere: ſed tantūmodo partem, quātum ſpatij dēs, q̄ mihi aderat, obtinet: Huc Hippias ſuā viſionem interpręabaī euaſiſſe. Atheniēſib. apud Herculis fanū inſtructis ſuperuenēre auxilio Platæenſes, oīi cū populo, qui ſeſe Athenienſib. dediderant, & pro q̄bus frequentes iam labores ſuſceperant Athenienſes. Dediderant aūt ſeſe hoc modo: Cū à Thebanis p̄merentī Platęenſes, primū Cliomeni Anaxandridę, qui interuenerat, atq; Lacedæmonijs ſeſe dediderūt: à quib⁹ tī recepti non ſunt, hac oratione vtentib⁹: A nobis, qui procul habitamus, frigidū quoddā fuerit vobis auxiliū. Nā priusq̄ noſtrū quiſquā audiat, poſſitis occupati ab hoſtibus ſæpè expugnari. Suademus aūt vt vos Athenienſibus dedatis, vicinis parirer & ad tutandū non inualidis. Hoc Lacedæmonij non tam conſulebant Platæenſibus, quòd eis bene vellent, quàm quòd optarent Athenienſes defatigari Bœotio bello. Id ſuadentib. Lacedæmonijs nō aduerſati Platæenſes, aditis Athenienſibus, dum rē diuinam duodecim dijs faciūt, eis ad arā ſuppliciter ſedētes ſeſe dediderūt. Aduerſus quos Thebani re audita exercitū duxerunt, in eorūq; auxiliū Atheniēſes venerūt. Sed dū cōſerturi p̄lium eſſent, Corinthij haud contēnendā ſibi rē putantes, ad eos recōſiliandos interuenēre: atq; vtrorūq; pmiſſu regionē hūc in modū terminarūt, vt Thebani eos Bœotios q̄ nollēt inter Bœotios cēſere, ſinerēt facere q̄ vellēt. Hoc vbi decreuēre Corinthij, abſceſſēre. Abſcedentes quoq; Atheniēſes aggreſſi Thebani ſunt, cōmiſſaq; pugna, repulſi. Vnde Atheniēſes trāſgreſſi quos Corinthij ſtatuerūt terminos, Aſopū fecerāt limitē Thebanis. Ergo Platęenſes Atheniēſib. ſeſe cū dedidiſſent, ad Marathonem tūc auxilio venerūt. Erāt aūt in Athenienſiū ducibus ancipites ſententiæ, alijs vetantib. fieri præliū, pauciores em ſe eſſe,

Phidippidēs.
Parthenius mons.
Pannos tēplum.
Lacedęmoniorū lex.
Hippię ſomnium.
Deus Hippiæ tuſſiendo ex. tuſſus.
Platæēſes.
Duodecim dij Atheniēſium.

ſe eſſe,q̃ vt cum Medis confligerent: alijs quorum erat Miltiades, ad pugnandũ hortantibus. Itaq; cùm eſſent bifariæ ſententiæ,& deterior vinceret, ibi Miltiades Callimachũ Aphidnæum adijt,tũc fortè belli principem: qui magiſtratus per ſuffragia electus in danda faba,hoc eſt in declaranda ſentẽtia,vndecimus eſt. Nam quondã Athenienſes in dicenda ſententia parem ducibus faciebant Polemarchum. Ad hunc Miltiades,in te,inquit,nunc Callimache ſitum eſt,vtrum in ſeruitutem Athenæ redigantur, an tu eas liberando memoriam tui in omne æuum relinquas,qualem ne Harmodius quidem atque Ariſtogiton reliquerunt. Nam Athenienſes nunc in maximũ omnium (ex quo nati ſunt) venêre diſcrimen: qui ſi Medis ſuccumbant, palã eſt quæ paſſuri ſint traditi Hippiæ: ſin aũt ſuperent, poterit hæc ciuitas vrbium Græciæ effici prima. Quo autem pacto hæc fieri, & quomodo ad te harum rerum arbitrium redeat, nunc exponam: Noſtræ,qui duces ſumus, bifariæ ſunt ſententiæ de prælio committendo: alijs id ſuadentibus, alijs diſſuadentibꝰ. Qui niſi prelium committimus,vereor ne magna exiſtat ſeditio,q̃ mentes eorũ ſolicitet ad ſentiendũ cum Medis. Si pugnamus anteq̃ aliud vitij in nonnullis ſubeat,poſſumus dijs æquis cum victoria diſcedere. Hęc omnia ad te tendunt,& abs te dependent: qui ſi meæ ſententiæ acceſſeris, erit & tibi patria libera,& ciuitas omnium Græcarum princeps: Sin acceſſeris ſentẽtię diſſuadentium pugnam,eorum quæ recenſui bonorum tibi contraria exiſtẽt. Hęc dicens Miltiades, Callimachum induxit. Ita accedẽte ſentẽtia principis belli,obtentum eſt vt confligeret. Poſt hæc ij duces quorum ſententia de confligendo fuerat vt cuiuſque dies imperitanti venerat,vicem ſuam Miltiadę dabant: quam ille accipiens, non tamen prius decertandum putauit,q̃ dies imperij ſua aduenit. Itaq; ubi vices eiꝰ fuêre,tunc Athenienſes hunc in modum inſtructi ſunt ad confligendũ: Dextro cornu pręerat Callimachus princeps belli. Ita em̃ lex apud Athenienſes tunc poſtulabat, vt is dextrum cornu teneret. Hoc duce ſequebantur deinceps cæteræ tribus,vt quæque ordine erat. Nouiſſimi ſunt collocati Platæenſes, ijdem ſiniſtrum cornu tenentes. Quo factum eſt,vt ab huius pugnæ tempore,quoties Athenienſes ferunt hoſtias apud Panegyrias,id eſt,publicos conuentus,quæ quinto quoq; anno fiunt,Athenienſis præco conceptis verbis precetur bona Athenienſibus pariter & Platæenſibus. Igitur Athenienſium acies tunc apud Marathonem inſtructa idcirco ſic erat, q̃ aciẽ Medicam imitabat: ſed in medio paucis cõferta ordinibꝰ, ideoq̃; illic debilior: vtroq; aũt in cornu confertior,quę poſteaq̃ ita inſtructa eſt,ac ſacrificiũ litatum eſſe Athenienſes audierunt, tunc curſum in Barbaros tendunt. Erat aũt inter vtrãq; aciẽ nõ minus octo ſtadiorum intercapedinis. Quos curſu ferri in ſe videntes Perſæ, aptabant ſe tanq̃ illos excepturi: inſaniæ dantes id, quòd cernerent curſu tendere,cùm pauci eſſent,non equitatu,non ſagittis fretos. Hoc ita Barbari interpretabantur. Athenienſes,poſteaq̃ conferti cõflixêre cum Barbaris, pugnam memoratu dignam ediderunt. Quippe primi omnium Græcorum (quos ipſi nouimus) curſu in hoſtem vſi ſunt: primi ſuſtinuerunt cernere Medica veſte indutos: cùm ante hac vel audire nomen Medorum Græcis terror fuiſſet. In Marathone cùm diu pugnatum eſſet, Barbari circa mediam aciem vicerunt, vbi Perſę ſtabant & Sacæ: eaque perrupta hoſtem in mediterranea perſequebantur. At in vtroque cornu vicere Athenienſes Platęenſesque: ac Barbaris,qui terga dederant,fugere permiſſis,contrahunt cornua, & cum ijs qui mediam ipſorum aciem perfregerant,dimicantes ſuperant, fugientes Perſas vrgent,cæduntque,donec ad mare progreſſi,petito igne naues corripuêre. Quo in certamine Callimachus belli princeps interficitur, egregia nauata opera. Occubuit quoque è ducib. Steſileus Thraſyli,& Cynęgyrus Euphorionis filiꝰ,dũ ſummã puppim apphẽdit,abſciſſa bipẽni manu cecidit: necnõ alij Athenienſes multi & clari. Septẽ qdẽ naues obtinuerũt Athenienſes hoc modo: Cęteris Barbaris retractis,receptisq̃; captiuis Eretrienſibus ex inſula,vbi reliquerant,circũuecti Suniũ,animo præuertẽdi Athenienſes in vrbem abeuntes. Cæterum Alcmæonidæ ab Athenienſibus inſimulati ſunt, quòd

Callimachus. Aphidnęꝰ. Polemarchus magiſtratus Athenienſ.

Miltiades.

Atheni. exercitus ordo.

Curſus in aciem hoſtilem

Medicum nomen, Græcis terrorem incutere ſolebat.

Athenſ. ad Marathon. victoria.

Callimachi cędes. Steſileus. Cynægyrꝰ Sunium.

Scutum Athenienſe.

quòd videlicet ex compoſito Perſis adhuc apud inſulam agentibus ſcutum oſtendẽrint. Dum illi Suniũ circũuehunt, Athenienſes eueſtigio abeũtes celerrimè ad ferẽdá vrbi opem ꝓperarunt. Barbaroſq; eôdẽ tendentes ꝑuerterũt, ꝓgreſſiq; ex Herculis tẽplo, quod eſt in Marathone, in aliud Herculis templũ, q̃ eſt in Cynoſargi, caſtra poſuerũt. Barbari ſuperata claſſe in Phalero (hic em̃ Atheniẽſiũ naualia tunc erãt) ſuper eum locum aliquandiu propter tempeſtatem morati, rurſus in Aſiam abierũt. Quorum in hac pugna apud Marathonẽ geſta, occubuere circiter ſex millia trecẽti. Atheniẽſiũ verò centũ nonagintaduo: Tot ex vtrisq; cecidêre. In qua pugna hæc res mira cõtigit, vt Athenienſis q̃dam Epizelus Cuphagorę, dũ ſtante acie pugnat ſtrenuè, luminib⁹ caperet, neque ſaucius vlla parte corporis neque ictus, atq; ita cæcus in reliquũ vitę tempus permanſit. Quem audiui dicere ſolitũ de ſua clade, viſum ſibi eſſe reſiſtere virũ quendam armatũ ꝓcero corpore, cui⁹ mentũ oẽm clypeum inumbraret: & hanc laruam ipſum prætergreſſam fuiſſe, ſed ſe illum q̃ ſibi aſſiſteret occidiſſe. Hæc Epizelũ ſolitum cõmemorare audiui. Datis in Aſiam cum claſſe rediens, vbi Myconẽ tenuit, vidit in ſomnis viſum. Id tamen q̃ fuerit, non tradit. Vbi primum dies illuxit, naues rimat⁹ eſt: cõpertoq; in naui Phœnicea ſimulacro Apollinis inaurato, ſciſcitatus eſt quo è tẽplo ſublatũ eſſet. Et vbi audiuit ex quo tẽplo, nauigãs ſua naui in Delũ (iam em̃ Delij in inſulam redierant) ibi ſimulacrum in templo depoſuit, ꝑcepitq; Delijs, vt illud in Deliũ Thebanorũ referrent, q̃ eſt ſupra mare è regione Chalcidis: Hoc vbi ꝑcepit Datis, vela illinc fecit. Delij tamen hanc ſtatuã nõ reportauerũt, ſed viceſimo pòſt anno, eã Thebani ex oraculo in Deliũ contulerũt. Datis & Artapher-nes, poſteaq̃ in Aſiam nauigauêre, captiuos Eretrienſes Suſa perduxêre. Quos Dari⁹ rex, etſi in eos ante captiuitatẽ multũ cõtraxerat acerbitatis, q̃ ſe priores iniuria laceſſiſſet, tamẽ vt in cõſpectũ ſuũ adductos vidit ac ſibi ſubiectos, nullo alio malo affecit, ſed in ſua Ciſſię regionis mãſione collocauit, cui nomẽ eſt Anderica, ducentis ac decẽ ſtadijs ꝓcul à Suſis, quadraginta à puteo, q̃ exhibet trifarias rerũ ſpecies. Nã ex eo aſphaltũ (.i. bitumen) & ſalem & oleũ hauriũt, ad hũc modũ: Hauriũt q̃dem celoneo (.i. inſtrumento ciconia) ꝓ ſitula aũt dimidiato vtre ad ciconiã alligato, quo in puteum decuſſo, q̃q̃d hauriũt, mox in ciſternã diffunditur, atque hinc aliô effuſum, triplici varietate cõcreſcit. In aſphaltũ q̃dem & ſalẽ, ꝓtinus. Hoc aũt oleũ Perſæ Rhadinacem appellant, atrũ ac grauiter olens. Hoc loci rex Darius locauit Eretriẽſes: quẽ ad meam vſque memoriam tenuêre, ſeruãtes priſtinã linguã. Quod ad Eretrienſes: attinet, ita habet. Poſt pleniluniũ duo millia Lacedæmoniorũ Athenas venerunt, tanta feſtinatione adipiſcendi hoſtem, vt triduo quàm ex Sparta diſceſſêre, in Atticã peruenerint: & licèt ſerius ad pugnã veniſſent, tamen intuendi Medos cupidi, ad illos intuendos in Marathonem perrexerunt. Quibus viſis, laudatiſque Athenienſib⁹ ob ꝑclarum facin⁹, rurſus redierunt. Tenet admiratio me, nec ratione inire poſſum, Alcmæonidas vnquam Perſis ex cõpoſito oſtẽdiſſe clypeũ, quòd vellent Athenienſes Barbaris atq; Hippię ſubeſſe: quippe quos conſtat in habentis odio tyrannis, vehementiores eſſe quàm Calliam Phænippi filium, qui fuit pater Hipponici. Nam Callias cùm alia omnia in Piſiſtratum inimiciſſimè cõmentus eſt, tum verò ſolus Athenienſium omnium illius Athenis eiecti, cùm publicè ſub prẽcone venderentur bona, emere auſus eſt. Huius Galliæ mentionem crebrò plerique omnes habere debent, cùm ob ea quæ dicta ſunt, vt viri ſumm⁹ perè patriã liberãtis, tũ ob hęc quæ in Olympia fecit. Nam & in equorũ palmã obtinuit, & in quadrigario fuit ſecũdus: & in ludis Pythijs cùm primas obtinuiſſet, & in vniuerſos Grẽcos ſumptuoſiſſim⁹ extitit: tũ ob id qualem ſe in filias ſuas, quæ tres fuerunt, exhibuit. Nam poſteaquã nubiles extitere, hoc eis magnificentiſſimum mun⁹ eſt gratificatus: vt quem ſibi vnaquęque vellet ex omnibus Athenienſibus, eum deligeret: atque ita eam illi nuptum dedit. At Alcmæonidę aut perinde, aut nihil minus quã Callias peroſi tyrannos fuêre: Quo maior me admiratio ſubit, minusq; admitto criminationẽ, eos clypeum Perſis oſtendiſſe: q̃ per

Puteus trifarias rerũ ſpecies exhibẽs.

Rhadinacę

Lacedęmoniorum poſt bellũ auxiliũ.

Alcmæonidæ an ſcutũ Perſis ꝓ diderint.

Callias.

Filiæ Callię.

omnẽ

omne tempus tyrannos effugerunt,& quorum aſtutia Peſiſtratidę tyrannidem reliquerũt. Atque ita multo magis Athenarum liberatores extiterunt meo iudicio quã Harmodius & Ariſtogiton. Illi em̃ Hipparcho interempto,nõ tam cæteros Piſiſtratidas ab affectanda tyrãnide repreſſerũt,q̃ ad illã irritauerũt. Alcmęonidæ aũt ꝓculdubio Athenas liberauerũt:ſiquidem ij verè fuêre,q Pythiã ꝓſuaſêre ad Lacedæmonios cõmonefaciẽdos vt Athenas liberarent,quẽadmodũ ſuperiꝰ à me cõmemoratũ eſt. At em̃ forſitã ſuccẽſentes Athenienſi populo,patriã ꝓdiderũt. Imò nulli erãt eis inter Athenienſes viri illuſtriores,neq; q magis eſſent honorati. Neq; verò ſermo obtinuit,clypeũ ab his eſſe oſtenſum. Fuit em̃ oſtenſus clypeus, id ꝙ negari nõ poteſt, quippe ꝙ factũ fuerit. Sed qs oſtenderit,nõ habeo iã dicere. Erant aũt Alcmæonidæ iã pridẽ Athenis clari ſanè vſq; ab Alcmæone, atq; etiã Megacle. Et enim Alcmæon Megaclis filius,ijs Lydis,q Sardibus à Crœſo Delphos ad oraculum ierant,adminiſtrũ ſe prębuit,eosque comiter accepit. Cuius benificẽtiam Crœſus à Lydis quos ad oraculum miſerat cũ audiſſet,hominem accerſijt,& vbi aduenit, eum donauit tanto auro, quãto ſemel corpore ſuo ferre poſſet. Ad iſtam doni conditionẽ Alcmęon hãc aſtutiã attulit: Pergrandem tunicã amictus, ingenti in ea ſinu relicto, cothurniſque (quos laxiſſimos reperit) calceatꝰ,ad theſaurum perrexit, ad quẽ ducebaẽ. Ibi in acer uum ramentorũ,ꝓcumbens,primũ cothurnos q̃bus erat indutus,auro quantũ ferebant referſit. Deinde oẽm ſinum ſuũ,atque etiã crines ramẽtis ſubigẽs,& parte in os deſũpta,è theſauro ꝓceſſit,ægrè trahẽs cothurnos,cuiuis alteri rei q̃ homini ſimilis: cuius os cum turgidũ eſſet,& oĩa onuſta,id cernẽs Crœſus,in cachinumq; erumpẽs, ea oĩa illi donauit: nec minora his alia dona dedit. Ita domus hęc vehemẽter locuplꝫtata eſt. Et Alcmæon quadrijugos equos alens, vicit Olympia. Sed eã deinde ſecũda ętate,Cliſthenes Sicyonis tyrannus ſuſtulit: vt multò magis q̃ prius inter Græcos celebris extiterit. Erat enim Cliſtheni Ariſtonymi filio,Myronis nepoti,Andrei pronepoti,filia noĩe Agariſta: q̃ pater deſtinabat nuptũ dare ei,quẽ pręſtantiſſimũ Greorum oĩm comperiſſet. Cum igit̃ Lydi Olimpici celebrarent̃,& ex eis Cliſthenes curriculo quadrigali victor extitiſſet,nunciari iuſſit voce p̃conis,vt qſqs ſeſe dignum putaret qui Cliſthenis gener eſſet, is ad ſexageſimũ diem aut prius Sycyone p̃ſto foret: qm̃ Cliſthenes intra annũ à ſexageſimo die inceptur⁹ exequi nuptias deſtinaſſet. Ita que oẽs Grci,aut ſua ipſorum,aut familiæ claritate ſibi confidentes, eò proci contẽderunt: quib. Cliſthenes & curriculũ,& palæſtrã ad certandũ p̃parauerat. Ex Italia illuc ſe contulit Smindyrides Hippocratis filius Sybarita (florebat aut maximè Sybaris ea tẽpeſtate) qui vnus vir in plurimũ deliciarũ ꝓceſſerat: & Siritan⁹ Damas,Samyris filius,eius qui ſapiens appellabaẽ. Et hi quidẽ ab Italia venerũt. Ab Ionio aũt ſinu Amphimneſtus,Epiſtrophi filius Epidãnius. Ætolus verò Males,germanus Titormi illi⁹,qui Græcos robore fuerat ſupergreſſus,& in extrema Ætolię hoĩes fugerat. E Peloponneſo Leocides Phidonis,Argiorũ tyranni filius, eius inq̃ Phidonis,qui ſpacia Peloponnenſib. ſtatuit, longè omnium Grecorũ inſolentiſſimus: qui ſummotis Hilienſium agonothetis .i. munerarijs,ipſe agonotheta extitit in Olympia .i. certamen p̃miumque ꝓpoſuit: nec non Amiantus Lycurgi filius Arcas, ex Trapezunte: & Laphanes Azenus,ex vrbe Pço, filius Euphorionis eius, qui (vt in Arcadia ferẽ fama) in domum ſuã excepit Caſtorem & Pollucem,& ob id in oẽs hoĩes hoſpitalis: & Heleus Agæi filius,vir prędarus. Hi ex ipſa Peloponneſo venerunt. Ex Athenienſib. aũt Megacles Alcmæonis eius filius,qui ad Crœſum ſe cõtulerat: & alter Hippoclides Tiſandri filius,diuitijs ac forma inter Atheniẽſes præcipuus. Ex Eretria, quæ per id tẽpus florebat,Lyſanias: ſolus hic ab Eubœa. E Theſſalia à Scopadeis Diactorides Cranonius. Ex Moloſſis Alcon. Tot proci fuêre. Qui cùm ad diem præſtitutam adfuiſſent,Cliſthenes ante oĩa patriam ſingulorum familiàmque percontatur. Deinde eos annum apud ſe detinens,explorauit vniuſcuiuſque & virilitatem & iracundiam, & eruditionẽ,& mores: nunc cũ ſingulis,nũc cum vniuerſis cõgreſſus,& iuniores in gymnaſia

Scutũ quo modo obtẽtatum Perſis.

Alcmæonidarum generis claritas.

Crœſi in Alcmęonidem munificentia.

Alcmęonis in auro auferẽdo Callidum commentũ.

Cliſthenes.

Agariſtæ proci.

gymnaſia educens, præcipuè tamen in conuiuijs experiebatur. Quãdiu em̃ eos apud ſe tenuit, hoc fecit, ac magnificè accepit. Sed ei inter procos p̃cipuè cordi erãt Athenienſes: & illorũ magis Hippoclidem Tiſandri ſtrenuum eſſe iudicabat, cùm præſertim eius maiores, Cypſelidis Corinthijs propinqui fuiſſent. Cùm autem deſtinatus nuptijs dies illuxit, quo ipſe Cliſthenes edixerat iudicaturum quem ex omnibus deli geret, mactatis centum bobus, in cõuiuium tum ipſos procos, tum oẽs Sicyonios ac cepit. Poſtea verò quàm cœnatum eſt, proci certamen de muſica habere cœperunt, pariter & de oratione habenda in mediũ. procedẽte potatione, Hippoclides cùm lõgè alios antecederet, iuſſit tibicinem ſibi canere ἐμμέλειαν id eſt, ſedatum quoddã ſaltationis genus. Tibicine obſequente ſaltauit, ſibi quidem placens, ſed Cliſthenes om nem rẽ cernẽs diſſimulabat. Poſt hęc aliquãtulũ interquieſcẽs Hippoclides, iuſſit aliquam ſibi inferri menſam. Qua illata, primũ ſuper eam Laconicos ſaltauit modulos, mox alios Atticos, tertiò ſuper mẽſam capite ſtatuto, cruribus veluti brachijs modulabat. Ad cuius primam ac ſecundam ſaltationem, etſi ſtomachabat Cliſthenes tam impudentem ſibi generum fieri, tñ ſeſe continebat, nolens in eum erumpere. At vbi vidit cruribus veluti manibus geſticulantem, iã ſe vltra continere nõ ſuſtinẽs, inquit: Fili Tiſandri, deſaltaſti matrimoniũ. Cui excipiens ille ait: Non eſt iſtud curæ Hippo clidę. Vnde prouerbium factum eſt, Non eſt iſtud curę Hippoclidę, Tunc Cliſthenes ſilentio impoſito, in medium hæc protulit. Viri proci meæ filiæ, vos equidẽ oẽs laudo, vobisq́; omnibus ſi fieri poſſet gratificarer, neque vnum è vobis pręcipuum probans, neq; cęteros improbans. Verùm fieri non poteſt, vt de vnica virgine deliberans omnium voto ſatisfaciam. Itaq; ſingulis veſtrûm, qui cõpotes huius matrimonij nõ eſtis, tanq̃ dignis meæ filię nuptijs, quodq́; domo peregrè abfuiſtis, ſingula argẽti talenta dono do: Megacli autem Alcmæonis filio, meam filiam Agariſtiam deſpondeo ritu Athenienſium. Annuente conditioni Megacle, nuptiæ apud Cliſthenem celebratæ ſunt: Hactenus quæ iudicandis procis geſta ſunt. Atq; hunc in modum Alcmęonidæ per Græciam celebrari cœperunt. Porrò ex horum coniugio Cliſthenes auo materno cognominis procreatur, qui Athenienſium tribus populariumq́; ſtatũ inſtituit: item Hippocrates: ex Hippocrate verò alius Megacles & alia Agariſtia, ab Agariſtia Cliſthenis nomen habens: quæ nupta Xanthippo Ariphronis filio cùm p̃gnans eſſet, viſa eſt ſibi in ſomnis parere leonem, paucosq́; poſt dies peperit Xantippo Periclem. Miltiades cùm antea probatus apud Athenienſes, tum verò poſt rem bonã geſtam in Marathone, maioribus incrementis auctus, petit ab Atheniẽſibus ſeptuaginta naues cum ꝓpugnatoribꝰ & pecunia, non ꝓmens eis cui regioni bellũ eſſet illaturus, ſed tantũmodo ſe illos locupletaturũ, ſi ſe ſequerent̃. Ad eam cm̃ regionẽ ſe illos ducturum, vnde affatim aurum nullo negotio reportarent. His verbis Athenienſes, erectis animis, naues (vt petierat) tradiderũt: Quibꝰ Miltiades acceptis, in Parũ nauigat, per ſpeciem vlciſcendæ iniuriæ quam intulerant Parij, quòd triremi in Marathonem vnà cum Perſis veniſſent. Hoc colore orationis vtebat̃. Cùm aũt infenſus eſſet Parijs ob Lyſagoram Tiſei filium, genere Parium, qui ipſum apud Hydarnẽ Perſam accuſauerat, eò poſtquam peruenit Miltiades, Parios intra mœnia coactos obſedit, miſſoq́; caduceatore popoſcit centum talenta, negãs ſi ea ſibi non darent, ſe nõ priꝰ illinc abducturũ copias, q̃ eos euertiſſet. Parij non vt quic q̃ pecuniæ Miltiadi dẽt cogitant, vt cuſtodiant vrbem excogitant, cùm alia loca interſepientes, tum maxime vnde ea oppugnari poterat, adeò, vt noctu laborantes, murum duplo quàm olim fuerat excitarint. Hactenus Græci de hac re commemoranda conſentiunt. Deinceps geſta ipſi Parij referunt hunc in modum: Miltiades cùm inops conſilij eſſet, adiſſe atq; allocutum fuiſſe mulierem captiuam, genere Pariam, nomine Timûm, quæ eſſet indigenarũ deorũ adminiſtra. Hanc cùm in conſpectum veniſſet, conſiliũ ei dediſſe, ſi magnificaret, Parum capere, exequeretur quæ à ſe pręciperentur. Eius deinde p̃ceptis auditis, Miltiadem acceſſiſſe ad maceriã quandã ante vrbem, qua in maceria ſepiẽ remplum

Hippoclidis Procꝰ pręſtãtia

Prouerbiũ Non eſt iſtud curæ Hippoclidæ

Megacles Alcmęonis genꝰ Cliſthenis factus. Megac. Hippocratis.

Cliſthenes duo.

Miltiades obſidet Parum. Lyſagoras Hydarnes. Perſa.

Timo ſacerdotiſſa

plum Cereris legiferæ: eamq́;, quia fores aperire non poterat, transilijſſe: & illã tranſ greſſum, ſolarium aſcendiſſe ad aliquid intus faciendum, ſiue ad mouendum aliquid quod moueri nefas eſt, ſiue ad aliquid quodcunq; ſit agendum. Et cùm ꝑ foribus eſſet, ſubeunte horrore prę occupatũ, eadem via reuertiſſe: deq́; maceria deſilientem fẽ mur cõuulſiſſe: alij in genua ꝑcidiſſe aiũt. Ita Miltiades male habẽs, domũ remeauit, neq; pecuniã Athenienſib. portans, neq; Paro parta: vrbe tantũ per ſex & viginti dies obſeſſa, & agro populato. Parij, cognito q̃ miniſtra deorum Timo Miltiadem admo nuiſſet, volentes ob id de ea ſuppliciũ ſumere, poſtq̃ obſidere deſierũt, Delphos miſe rũt ſciſcitatũ num miniſtram deorum condẽnare deberent, quę rationẽ capiẽdæ pa triæ hoſtibus detexiſſet: quæq́; Miltiadi expoſuiſſet ſacra, quæ ad virilem ſexum effer ri nefas eſſet. Id Pithia fieri non permiſit, negans Timũm earũ rerũ eſſe auctorẽ: ſed quia Miltiadæ non bene obeundum eſſet, ideo ei ducem malorum apparuiſſe: Hęc Parijs Pythia reſpondit. Miltiadem è Paro reuerſum cũ alij Athenienſes in ore habe bant, tũ p̃cipue Xanthippus Ariphronis filius: qui eũ apud populũ accuſauit, q̃ Athe nienſes circũſcripſiſſet. Cui accuſationi Miltiades non per ſe ipſe reſpondit (neq; eñ poterat, quippe qui putreſcente femore iaceret in lecto) ſed ꝑ eo amici eius: allegan tes cũ alia multa & Lemnũ expugnatã, quã vltus Pelaſgos Athenienſib. tradidiſſet, tum verò pugnã in Marathone geſtã. Interuẽtu tamẽ populi ne capitis damnaretur, quinquaginta talentis culpa mulctata eſt. Poſt hæc Miltiades diſſoluto atque marce ſcẽte femore deceſſit. Quinquaginta aũt talenta Cimõ filius exoluit. Porrò Lemnũ Miltiades hũc in modũ obtinuerat: Pelaſgi poſteaq̃ ex Attica ab Athenienſibus exa cti ſunt, ſiue iure ſiue iniuria: nã de hoc nihil habeo præter relata: quia Hecatęus Ege ſandri in ſermonibus ait, iniuria. Athenienſes eñ cùm viderent regionẽ quæ erat ſub Hymeſſo, quam illis habitandã dederant, mercede mure circa arcẽ olim extructi be ne excultam, quę prius mala fuiſſet, & à nemine accipi digna, liuore captos fuiſſe, & libidine terræ potiundæ: & ita illinc exegiſſe illos, nulla alia re in excuſationem alla ta. Vt aũt Athenienſes aiunt, iure eiecti: quippe cùm eſſent ſub Hymeſſo habitãtes, illinc prodire ſolitos hanc iniuriam intuliſſe: Quoties filiæ ac filij Athenienſium ad Nouem fontes aquarum pergerent (nulla dũ enim aut eis aut vllis Græcis per id tem pus mancipia erant) Pelaſgos eis per contumeliam & contemptũ vim attuliſſe: neq; hoc feciſſe contemptos, ad extremũ manifeſtò deprehenſos de inuadendis Athenien ſibus conſilia agitaſſe: Se verò adeò meliores quàm illi fuerant viros fuiſſe, vt cũ habe rẽt facultatẽ interimendi eos, quos ſibi inſidiatos deprehendiſſent, tamẽ noluerint: ſed eis p̃ceperint, vt è regione excederẽt: atque ita illos ſolũ vertiſſe, & tũ alia loca, tũ verò Lemnum obtinuiſſe. Illa Hęcatęus, hæc Athenienſes aiũt. At Pelaſgi hanc Athe nienſium iniuriã vlciſcẽdi auidi, ij qui Lemnũ incolebant, gnari quãdo dies feſti Athe nienſium celebrarentur, biremibus inſtructis, inſidias manipulatim collocarunt vxoribus Athenẽſium, diem feſtũ Dianæ apud Brauronem agẽtibus: permultisq́; illarũ illinc raptis abierunt, & in Lemnũ delatas pro concubinis habuerunt. Hæ fœminę poſtea quàm filijs abundauere, lingua eos Attica ac moribus Athenienſium imbuerunt. Et illi conſuetudinẽ: cum Pelaſgidum filijs habere abnuebant: & ſi quis è ſuis ab illorum vllo vapularet, cuncti auxilio aderãt, & mutuò ſeſe tutabantur: ac dignos ſe qui alijs puerís dominarentur, exiſtimabãt, atque adeò longè p̃ualebãt. Qua re animaduerſa Pe laſgi inter ſe collocuti ſunt, conſiderãtesque rem eſſe indignam, inter ſe dicebant: Si nunc, dum pueri ſunt, dignoſcũt ſibi opitulari, aduerſus filios vxorum legitimarum, quas virgines duximus, & eis cõtinuò prę eſſe conant, quidnam faciẽt in virilem ad ultiætatem? Itaque cũ id eis altius inſediſſet, placitum eſt, vt eos filios è matribus At ticis ſuſceptos necarẽt. His necatis, addunt & cædes matrũ. Ex hoc facinore & illo ſu periore fœminarum, quę viros ſuos vnà cum Thoante interemerunt, vſu receptum eſt per Græciam, vt teterrima quęque facinora Lẽnia appellentur. Pelaſgi cum eis poſt necẽ liberorum atque vxorum neque tellus fructum redderet, neque vxores, neque

Miltiades accuſatur.

Miltiadis obitus.

Pelaſgi ex Attica exacti.

Hecatæi ſermones.

Nouem fontes.

Athenienſium vxores raptæ.

Atticarũ mulierum vnà cũ liberis cædes.

Lemnia facinora.

pecora vt prius gignerent, pariter fame & liberorum orbitate vexati, Delphos miſerunt petitum aliquod laxamentum præſentium malorũ. Iuſſi à Pythia Pœnas Athenienſibus quas illi vellent pendere, Athenas iêre: pollicitiq́ue ſunt daturos ſe pœnas illis omnis iniurię. Athenienſibus ſtratis in curia toris quàm poterant ſplẽdidiſſimè, appoſitaq́ue menſa omnium bonorum refertiſſima, iuſſerunt Pelaſgos ita ſe habentẽ regionem ſibi tradere. Tunc Pelaſgi excipientes dicere: Si nauis vento aquilone atq; vno die nos è veſtra regione in noſtram peruehet, ita demum vos quod petitis trademus. Hoc dixêre, quod ſcirent fieri non poſſe. Nam Attica multò magis ad auſtrum vergit quàm Lemnus: Hæc hactenus. Tunc complurib. deinde interiectis annis, vbi Cherſoneſus (quæ eſt in Helleſponto) Athenienſium ditionis fuit, Miltiades Cimonis, ventis Eteſijs perflantibus, ex Eleunte (quæ eſt in Cherſoneſo) ſoluens in Lemnũ delatus eſt, præcepitq́ue Pelaſgis, vt ex inſula excederent: redigens eis in memoriam oraculum, quod nunquam illi expletum iri ſperaſſent. Quorum Hephæſtienſes quidem obtemperauerunt: Myrinęi autem nõ agnoſcentes Cherſoneſum eſſe Atticam, tamdiu obſeſſi ſunt, donec in deditionem venerunt. Ita Lemno potiti ſunt Athenienſes atque Miltiades.

Athenienſes ad Pelaſgos.

Pelaſgorũ reſponſio.

Myrinæi.

Lenos capta.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER SEPTIMVS, QVI INSCRIBITVR POLYMNIA.

OSTEA verò quàm nuncius pugnæ ad regem Darium Hyſtaſpis filium allatus eſt, ad Marathonem geſtæ, cùm antea vehementer infenſus eſſet ille Athenienſibus, quòd Sardis inuaſiſſent, longè infenſior factus eſt, ac propenſior ad bellum Græciæ inferendum: miſſiſq́ue continuò nuncijs ad ciuitates, edixit vt ſingulæ multò quàm antea maiores copias, nec nõ naues, nauigia, equos, rem frumentariam compararent. His nuncijs Aſia triennium exagitata eſt. Vbi cùm delectus agitur optimi cuiuſque aduerſus Græciam militaturi, & apparatui opera datur, quarto anno Ægyptij (qui fuerãt à Cambyſe ſubacti) defecêre à Perſis: quo magis aduerſus vtroſque Darius expeditionẽ ſumere properabat, Ægyptios atque Athenienſes. Dum hæc comparat, interea ingens inter eius liberos de principatu exorta diſſentio eſt, quoniam ex inſtituto Perſarum, oportebat ita demum ire in expeditionem, cùm regni ſucceſſorem declaraſſet. Erant autẽ Dario iam ante q̃ regnaret liberi tres, è priore vxore Gobrys filia ſuſcepti, & poſt partũ regnum alij quatuor, ex Atoſſa Cyri filia. Superiorum maximus natu erat Artabazanes, poſteriorum Xerxes. Qui cùm ex eadem matre non eſſent, diſceptabant: Artabazanes quidem q̃ omnis paternæ ſobolis ipſe maximus natu foret, cùm apud vniuerſos homines ſit inſtitutum, vt maximus natu liberorum obtineat principatum: Xerxes verò q̃ ipſe Atoſſa genitus eſſet, filia Cyri, qui Perſis libertatem acquiſiſſet. Dario nondũ ferente ſententiam, aderat fortè Demaratus Ariſtonis filius, qui per id tempus altercationis Spartano regno exutus, ac Lacedæmone profugus, Suſa aſcenderat. Hic vir audita liberorum Darij cõtrouerſia, adijt (vt fama fertur) Xerxem, admonuitq́; vt ad cætera quæ ꝑ ſe dicebat, hoc adderet: ſe quidẽ genitum è Dario iã rege, & Perſarum imperiũ obtinente: Artabazanẽ verò è Dario cùm erat priuatus: ꝑinde neq; æq; ãũ, neque iuſtum eſſe alium quempiã potius q̃ ſe illam dignationem adipiſci. Quoniam Spartæ quoque ſic vſurparet, vt ſi cui antequam regnet filij naſcantur, deinde regi iã alio naſcat, huius poſtea nati ſucceſſio regni ſit. Hac à Demarato ſubiecta ratiõe vtentem Xerxem, tanq̃ iuſte dicentem, Darius regem declarauit: quanq̃ etiam citra præceptum Demarati Xerxes (vt mea fert opinio) regnauiſſet: quippe cũ omnis potentia

Aegyptiorum à Perſis defectio.

Darij liberi de imperio diſceptantes.

Lex Perſarum.

Succeſſionis ius.

Xerxes rex declaratur.

tia penes Atoſſam eſſet. Declarato Darius Xerxe regę cùm conaretur reb. apparatis, exire in expeditionem, altero ab defectione Ægyptiorum anno ſupremũ diem obijt, ſex & triginta annis regni expletis, haud cõpos voti, vt Ægyptios & Athenienſes vlciſceretur. Eius morte regnum ad Xerxem filiũ deuenit, qui ab initio nequaquã animatus erat ad bellum Græciæ inferendum, ſed Ægypto. Cæterùm Mardonius cõſobrinus eius, Gobrys & ſororis Darij filius, eũ aggreſſus his verbis eſt allocutꝰ: Domine, haud decorum eſt Athenienſes tam male iã de Perſis meritos, nõ dare pœnas eorum quæ perpetrauerunt. Tu verò quod in manibus habes perfice, tamen vbi Ægyptum, quæ dignitati tuæ iniuriam fecit, domueris, ſume aduerſus Athenas expeditionem: vt & bene de te loquantur hoĩes, & poſt hac abſtineat alius à bello tibi inferendo. Et hæc quidem erat ratio vltionis exigendæ. Illa autem rationis acceſſio, Europã eſſe regionem admodum ſpecioſam, oĩaque genera felicium arborũ ferentem, ac ſummæ bonitatis, & dignam quę à ſolo inter mortales regę poſſideatur. Hęc Mardonius dicebat, vt iuuenis ac nouarũ rerum cupidus, imperijque Græcię ꝑ rege adminiſtrandi, quod etiam regi perſuaſit, cõditione temporum adiutus. Nam alia, vt rex ad hoc faciendum induceretur, adiumento fuêre. Primùm è Theſſalia nuncij ab Alebadis, ad regẽ inuocandum aduerſus Græciam, ſe enim omne obſequium ꝓſtituros. Alebadæ autem iſti erant Theſſaliæ reges. Deinde ij Piſiſtratidæ, qui Suſa aſcẽderant, qui cùm eadem verba habuerunt, q̃ Alebadæ, tum verò ꝓtendebant Onomacritum quendam Athenienſem, quem ſecum habebant, ſortilegum, & Muſæi ſortium ediſertatorem. Aſcenderant autẽ cum eo reuerſi in Græciam. Nam Onomacritus ab Hipparcho Piſiſtrati Athenis fuerat eiectus: quod per Laſum Hermionis manifeſtò deprehenſus fuiſſet, inter Muſæi ſortes hanc etiã inſeruiſſe, fore vt inſulę Lẽno adiacentes, mari ſubmergerẽtur. Ob id Hipparchus hoĩem eiecerat, cùm familiariſſimè illo antea vteretur: & tunc cum eodẽ, vt in cõſpectum regis veniret, aſcenderat: deque eo honorificè cũ alijs Piſiſtratidis loquebatur. Onomacritꝰ, ſi q̃ ſortes cladem Barbaro nunciabãt, earum nullã recitauit. Itaque accedente hoc ſortilego, & Piſiſtratidarũ & Alebadarum ſuaſionibus, Xerxes ad inferendũ Grecię bellũ inductus. Sed altero à morte Darij anno, primam expeditionẽ fecit aduerſus Ægyptios, qui rebellauerant: quos ſubactos, & in arctiorem q̃ ſub Dario fuerant ſeruitutẽ redactos, tradidit gubernandos Achęmeni fratri ſuo Darij filio, quem ꝑſidem Ægypti interiecto deinde tẽpore interemit Inarus Pſammetichi filius, Pœnus. Xerxes recepta Ægypto ꝓducturus aduerſꝰ Athenas exercitum, ꝓſtantiſſimos quoſque Perſarum in cõcilium vocauit, vt & illorũ ſententias audiret, & ipſe diceret q̃ liberet. Quib. coactis, ita locutus eſt: Viri Perſę, equidem ego nõ ero huius inſtituti auctor, ſed ab alijs traditi imitator. Nã quemadmodũ à maioribus natu accipio, ex quo imperium hoc à Medis eripuimus, Aſtyage per Cyrum amoto, nunquã conquieuimus, ſed ita deus agit, & multa nobis ſibi obſequentibus in melius confert: atque ea quidẽ quæ Cyrus Cambyſesq; ac pater meus fecêre, quas gentes imperio addidêre, nõ attinet referre apud probè ſciẽtes. Egó poſteaquã hanc ſedem accepi, dedi operam, ne ab ijs qui hoc honore ſunt functi degenerarem, néue minus potentiæ Perſis acquirerẽ. Quod animo verſans, inuenio nobis acceſſuram gloriam pariter ac honorem, & regionem neque inferiorem neq; deteriorem, ea quam recuperauimus, ſed feraciorem, vnà cum vltione iniurię atque vindicta. Ideoq; nunc ego vos cõtraxi, vt id quod agere conſtitui, vobis exponerem: Cõſtituo iuncto Helleſponto copias per Europam traducere in Greciam, vt Athenienſium vlciſcar iniurias, quas cùm Perſis alijs, tum patri meo intulêre. Scitis autem & Darium aduerſus hos hoĩes bellum mouere deſtinaſſe: verùm ei morte ꝑuento non cõtigit vt illos vlciſceretur. Ego verò eius vicem aliorumque Perſarũ vlciſcens, non prius deſinam, quàm expugnauero incẽderoque Athenas: cuius ciues & me & patrem meũ priores iniuria affecerunt. Semel cũ Sardis vnà cum Ariſtagora Mileſio ſeruo noſtro profecti cremauerũt lucos ac delubra. Iterum in nos quid fecerint terram ſuã ingreſſos, cum

Darij obitus.

Mardonius.

Vltionis exigendi ratio.

Europæ laudes.

Alebadæ.

Onomacritus ſortilegus.

Muſæi ſortes.

Xerxes cur Græcię bellũ intulit.

Xerxis oratio ad Perſas de bello Græcis inferendo.

Datis & Artaphernes duces fuêre, omnes ſcitis. Harum gratia rerũ irritor ad inferendum eis bellum: quos atque ipſorum finitimos, regionem Pelopis Phrygis incolentes, ſi in poteſtatem redegerimus, tot bona futura eſſe ratiocinando comperio, terrã Perſidem ætheri Iouis conterminam reddituri ſimus. Nullam ẽm regionẽ ſpectabit ſol finitimam noſtræ, ſed ego omnem permenſus Europam vnà vobiſcum cunctas regiones in vnam redigam. Nam ita rem habere audio, nullam reliquã eſſe hominum neq; ciuitatem, neque gentem, quę nobiſcum dimicare poſſit. Ita ſubactis his quos dixi, & qui nos laceſſerunt, iugũ ſeruile ſuſtinebunt. In quo ſi mihi vos gratificari volueritis, vbi tempus vobis indicauero, quo vos præſtò eſſe oportet, tũc vnuſquiſq; debebit impigrè adeſſe. Quorum qui ornatiſſimis cum copijs aderit, eũ donabo his quæ in noſtra domo precioſiſſima habentur. Et hæc quidem ita agenda ſunt. Sed ne ſolus videar in concilio ſentẽtiam dicere, rẽ pono in medio, iubens vnicuiq; quã libet ſententiam dicere: His dictis loquendi finem fecit. Poſt quem Mardonius: Domine, inquit, tu verò nõ modò ſuperioribus Perſis, ſed etiam venturis es præſtantior: qui cũ alia & optima & veriſſima commemoras, tum verò quod Iones qui Europam incolunt, non ſines habere ludibrio nos, cũ ſint indigni. Etenim res indigna eſt, ſi Sacas & Indos & Æthiopes & Aſſyrios, aliasque multas ac grandes nationes, quæ nihil Perſas læſêre, tamen potentiæ prolatandæ gratia in prouincias redegimus: Græcos qui nos laceſſere iniuria inceperunt, non vlciſcemur. Quidnam metuentes, quas illorum copias, quam pecuniarum vim? Eorũ pugnã nouimus, eorũ nouimus vires eſſe imbecilles, eorum quos ſubegimus liberos penes nos habemus: hos qui domi noſtræ habitantes, Iones & Æoles & Dores appellantur. Quos ipſe quoque expertus ſum, dum eis iuſſu patris tui intuli bellum, dumque in Macedoniã vſque proceſſiſſem, & penè vſque ad ipſas Athenas nemo mihi pugnatur⁹ occurrit: & ſanè conſueuêre Græci (vt audio) inconſultiſſimè inire bella, propter imperitiam ac ſiniſteritatem. Nam cũ bellum inter eos indictum eſt, in locum quem pulcherrimũ planiſſimũq; inuenêre deſcẽdentes, ibi prælia faciunt, ita vt magno cum ſuo malo victores inde diſcedant. Deuicti (ne longius repetam) ad internecionem deueniunt. Quos oportebat, cũ ſint eiuſdem linguæ, interpoſitis caduceatoribus ac nuncijs tollere controuerſias, & oĩa alia potius agere quàm pugnare: aut ſi neceſſe habent inter ſe omninò pugnare, locũ aliquẽ inuenire vtriſque difficilimũ, & ibi fortunã belli tẽtare. Hoc itaq; ritu haud probo vtentes Græci, nunquã mecum verbis egerunt dimicando, cũ Macedonia tenus promouiſſem. Tibi autem rex, quis obuiam venturus eſt bellandi cauſa, copias Aſiæ atque omnem claſſem agẽti? Non eò audacię ꝓcedent (vt reor) Grẽcorũ res. Quod ſi mẽ fallit opinio, & illi vecordia elati ad pugnandũ nobiſcum veniẽt, diſcant nos eſſe in re bellica præſtãtiſſimos hominum. Nihil igitur ſit quod non experiamur. Nam ſua ſponte nihil fit, ſed omnia ab experimẽto hominibus fieri conſueuerũt. His Mardonius ſententiæ Xerxis aſſentatus, loqui ceſſauit. Tum ſilentibus alijs Perſis, nec diuerſam ei quæ dicta eſſet ſententiam dicere audẽtibus, Artabanus Hiſtaſpis filius Xerxis patruus, vir circunſpectus ita inquit: Rex, niſi diuerſæ inter ſe ſententię dicantur, non poteſt quis eligere meliorem, ſed neceſſe habet ea quę dicta eſt, vti. At cũ plures dictę ſunt, licet tanq̃ aurũ purum deligere: quod per ſe diſcerni cùm nequeat, compa ratum cum altero diſcerni poteſt. Ego patri tuo Dario, eidémque fratri meo ſuadebam, ne ſumeret aduerſ⁹ Scythas expeditionem, viros nulla vſquã oppida incolẽtes. Sed ille ſperans Scythas Nomades ſe ſubacturum, mihi non eſt aſſenſus. Itaque ſumpta expetitiõe, multis & egregijs viris de exercitu amiſſis abſceſſit. Tu verò rex bellũ inferre deſtinas viris multò quàm Scythæ ſunt præſtantioribus, quiq̃ue & mari & terra optimi eſſe dicuntur, quibus in rebus quid durum ſit, hoc me tibi iuſtum eſt promere. Iuncto pontibus Helleſponto, ais te copias per Europam in Græciam deducturum, atque eos conuenit aut in terra, aut in mari, aut vtrobique inuadi. Siquidẽ feruntur viri eſſe fortes, cuius rei licet hinc argumentum capi: Si tot copias ductu

Datis

Xerxis ratiocinatio.

Mardonij ſententia.

Experimẽti cõpẽdia.

Artabani grauis ſententiæ Diuerſitatis in ſentẽtijs dicẽdis vtilitas.

Coniectura è præteritis.

Datis & Artaphernis Atticam regionem ingreſſas, ſoli Athenienſes profligauerunt, ergo vtraq; ratione congreſſi ſunt. Quod ſi cõſcenſis nauibus pugna nauali victores ad Helleſpontum nauigauerint, ac deinde pontem ſoluerint, hoc durũ fuerit rex. Ne que verò hoc ex mea vnius priuata prudẽtia coniecto, ſed eo caſu, quo aliquãdo parũ abfuit quin opprimeremur, cùm pater tuus iuncto Boſphoro Thracio, ac flumine Iſtro pontibus commiſſo, traiecit ad Scythas. Eum traiectũ Scythæ omninò inſtitere precari Iones, quibus cuſtodia pontiũ delegata erat, vt interſcinderent. Quo tempore ſi Hiſtiæus Mileti tyrannus aliorum ſententiæ acceſſiſſet, ac non contradixiſſet, actum erat de rebus Perſarũ, res dictu quoq; horribilis, omnem regis ſtatũ in vno viro poſitum fuiſſe. Quare noli te vllũ tale adire diſcrimẽ nulla ſubſiſtente neceſſitate, ſed mihi potius obtempera. Hũc cœtũ in præſens miſſum facito, iterumq; dũ tibi videbitur, re apud teipſum conſiderata, edicito quod optimum eſſe arbitraberis. Bene enim conſultare, comperio maximum eſſe lucrum. Nam etiam ſi quid è cõtrario euẽturum eſt, nihilo tamen minus bene conſultũ eſt, ſuperauitq; fortuna conſilium. At qui turpiter conſultauit, ſi ei fortuna obſecundauit, ille eſt quidem voti compos, nihilò tamen minus malè conſiliũ cepit. Videsvt pgrãdia animalia fulmine deus feriat, nec ſinat inſoleſcere, parua verò nihil lædat. Vides vt magna ſemper ædificia magnasque arbores, huiuſmodi fulminũ tela percutiãt. Gaudet em deus eminentiſſima quæque deprimere. Itaq; & ingens exercitus ab exiguo profligatur, quoties deus his quibus inuidet, aut metum incutit, aut tonitruum. Propterea quidam ſecus ac eorũ dignitas poſtulabat, in calamitatem inciderũt, quia deus neminem alium quàm ſeipſum ſinit magnificè de ſe ſentire. Omnis res properando parit errores, vnde magna detrimenta fiere adſolent. In cunctando aũt bona inſunt: ſi nõ talia quæ ſtatim videantur eſſe bona, certè quæ ſuo tempore bona quis eſſe comperiat. Et hoc quidẽ tibi rex ſua deo. Tu verò Gobrys fili Mardoni, deſine loqui ſtulta de Græcis, haud dignis qui malè audiãt. Nã Græcis detrahẽdo, ipſum regẽ vis excitare ad bellum illis inferendũ: ad quod tu omni auiditate contendis (quod abſit) vt fiat detractio. Nãque importuniſſima res eſt, in qua duo ſunt qui iniuriã faciunt: vnus cui iniuria fit. Qui em detrahit, iniurius eſt, quod non præſentẽ accuſat. Item qui huic credit, iniurius eſt, quòd prius credit q̃ rem compertam habeat. Et illi cui abſenti detrahitur, ob id fit iniuria, quod ab altero inſimulatur vt malus, ab altero talis putatur. Quod ſi omninò bellũ his hominibus inferre oportet, agedum rex ipſe permaneat domi apud Perſas noſtrũ ambo rum liberi deponãtur, tu in expeditionem ito, delectis (quos velis) viris ac quantiſcũque copijs: etſi ex ſentẽtia tua res ſuccedẽt regi, interimãt liberi mei, & inſuper ego: ſin ſuccedent, vt ego dico, interimãtur tui, & inſuper tu, ſi redieris. Quod ſi hãc ſubire conditionem recuſas cupisq; in Græciã prorſus deducere exercitum, affirmo fore, vt aliqui eorũ qui hîc relinquent, audiant Mardonium poſt allatam Perſis magnam aliq̃ calamitatem, à canib. volucribusq; diſcerpi, aut in Athenienſium ſolo. aut in Lacedæmoniorum, niſi fortè antea inter viam tunc agniturũ, aduerſus quales viros ſuades regi vt moueat bellũ. Hęc Artabano locuto, Xerxes ira percitus, his verbis excepit: Artabane, quòd patris mei frater es, hoc te ſubleuat, ne dignã ſtulta oratione mercedem recipias. Hac tamen te notabo ignominia, qui inſtrenuus es & ignauus, ne comes ſis meæ in Græciam expeditionis, ſed hîc vnà cum fœminis maneas. Ego etiam ſine te (quæ dixi) conficiam. Neque enim fuerim Darij, qui fuit Hiſtaſpis, qui fuit Arſamnis, qui fuit Ariariamnis, qui fuit Teiſpei, q̃ fuit Cyri, qui fuit Cambyſis, qui fuit Achæmenis filius, miſi Athenienſes vltus fuero: ꝓbè intelligens ſi nos quieuerimus, non quieturos illos, ſed noſtram terram cum exercitu inuaſuros: prout colligere licet ex ijs, quæ illi facere cœperunt, qui & Sardis incenderunt, & Aſiam incurſarunt. Itaq; neutris cedere licet, vtriſque propoſitum eſt certamen & agendi aut patiendi, vt aut hæc omnia ſub Græcis, aut illa omnia ſub Perſis ſint. Medium enim inimicitiarum nullum eſt. Quare honeſtum erit nos iam iniuria laceſſitos exigere vltionem, vt

Diſcrimẽ ſine neceſſitate non adeundũ. Conſultationis vſus

Deus neminem aliũ quã ſeipſum ſinit de ſe magnificè ſentire.

Moræ cõpédia. Detractio.

Xerxis ad Artabanũ iuuenile reſpõſum. Xerxis genealogia.

quam calamitatem paſſurus ſum, intelligam: profectus aduerſus eos viros, quos etiam Pelops Phryx noſtrorum maiorum ſeruus ita ſubegit, vt ad hoc vſque tempus & ipſi homines & eorum regio ab illius (qui ſubegit) cognomine appellẽtur. Hęc hactenus locutus eſt. Deinde ſub veſperum cùm eum vreret Artabani ſententia, per noctẽ apud ſe conſultans, comperit prorſus non eſſe ſibi opus inferre Græciæ bellum, immutataque rurſus ſententia cùm obdormiſſet, viſus eſt in ſomnis (vt fertur à Perſis) videre quendam corpore ingenti atque ſpecioſo, qui ſibi aſtans diceret: Reuocaſtine ſententiam Perſã de inferendo Græciæ bello, cùm prædixeris Perſis te comparaturũ eſſe exercitum, neque ſi reuocaueris eam, bene facis, neque qui tibi aſſentiatur, adeſt. Quare perge ire eam viam quam interdiu ire deſtinauiſti. Hæc locutus ille, viſus eſt Xerxi ab aſpectu euanuiſſe. Vbi dies illuxit, huius inſomnij nulla ratione habita, coacto eorundem Perſarum quos pridie coëgerat concilio, Xerxes ita verba fecit: Viri Perſæ, veniam mihi date dicendi contrariam ſuperiori ſententiam. Nam & ego nondum ad ſummum, quò perueniendum eſt mihi, prudentiæ perueni: & qui vt illud faciam ſuadent, nullo vnquam à me tempore abſcedunt. Eoque mihi Artabani ſententiam audienti, confeſtim iuuentus efferbuit, vt verba in virum grandem natu effunderem petulantiora quàm debui. Nunc itaque agnoſcens erratum meum, vtar illius ſententia: & quoniam reuocaui expeditionis ſumẽdæ ſententiam, vos quieti eſtote. Hęc vbi audiêre Perſæ, lætitia affecti regem adorauêre. In ſequenti nocte idem rurſus inſomnium quieſcenti Xerxi aſſiſtens, inquit: Fili Darij, videris expeditionẽ apud Perſas reuocaſſe, verbis meis pro nihilo habitis, quaſi illa à nemine audiſſes. Hoc igitur nunc bene intellige, niſi extemplo inis expeditionẽ, hoc tibi ex ea re cõtinget: Quẽadmodum breui magnus & amplus effectus es, ita breui rurſus humilis eris. Hoc viſo perterrefactus, è cubili exilijt, pariter & nuncium miſit ad accerſendum Artabanũ. Qui vbi aduenit, ita ad eum inquit: Artabane, ego ſtatim cùm in te bene conſulentẽ mihi ſtultis verbis inuectus ſum, non fui compos mentis. Sed non multo pòſt pœnitens, cognoui id mihi eſſe faciendum, quod tu præcipiebas. Tamen id volens exequi non poſſum. Nam mihi iam animo immutato, & prioris ſententiæ pœnitenti apparuit in ſomnis viſio, diſſuadens omninò hoc quod poſterius facere cõſtitueram: quin etiam nunc interpoſitis minis abſceſſit. Quod ſi deus eſt qui in ſomnium miſit, eiq; prorſus eſt cordi expeditionem ſumi aduerſus Græciã, continget idem tibi, quod mihi inſomnium, itidem vt mihi præcipiens. Quod ita fore conijecto, ſi oẽm meum ornatum ſumas, eóq; indutus in ſella mea conſideas, & deinde in cubili meo capias ſomnum. Hæc locuto Xerxi, Artabanus initio nolle obſequi, atq; negare ſe dignum qui regio in ſolio ſederet: tandem cùm cogeretur, fecit imperata, hęc pĩlocutus: Apud me rex tantundem valet bene ſentire per ſe, & alteri bonam dicendi ſentẽtiam accedere, quæ ambo tibi cùm adſint, malorum tamen hominum colloquia te deprauant: quẽadmodum mare, quod eſt hominibus omnium vtiliſſimum, ferunt ab ingruentibus vẽtorum flatib. non ſini natura ſua vti. Ego verò cùm ex te male audiui, non tam meã dolui vicem quàm tuam: qui cùm propoſitæ eſſent duæ ſententię Perſis, vna quæ detrimentum augeret, altera quę tolleret, dicens pernicioſum eſſe imbui animũ vſu plura ſemper expetendi: his propoſitis ſententijs, tu elegiſti eam quæ & tibi ipſi & Perſis eſt periculoſior. Nunc autem cũ ad te mutato in melius conſilio, de ſumenda aduerſus Græcos expeditione ais acceſſiſſe inſomnium, alicuius dei nutu, quod te vetat dimittere exercitum, hoc non res diuina eſt fili. Inſomnia enim iſta ſunt, quæ adeuntia hoĩes fruſtrantẽ, quemadmodum ego te docebo multis quàm tu annis natu grãdior. Conſuêrunt ipſa ſomniorum viſa plerunque fruſtrari ob ea quæ quis per diẽ mente agitauit. Nos ſuperioribus dieb. expeditionẽ hanc inter manus & quidẽ vehemẽter habuimus. Quod ſi hoc non eſt cuiuſmodi ego dico, ſed aliquid diuini habẽs, tu ipſe omnia in ſumma dixiſti. Apparebit enim vt tibi ita & mihi eadem iubens. Verũ nihilo magis apparere mihi debebit tuũ amictũ gerenti, quàm non gerenti, ſed meũ: neq;

magis

Pelops Phryx.

Somnium Xerxis.

Xerxem inſtituti incipit pœnitere.

Inſomniorũ ludibria.

magis quieſcenti in tuo toro q̃ nõ,ſed in meo: ſi etiam aliâs vult ſe exhihere. Neque eò veſaniæ peruenit illud,quicquid eſt quod ſeſe obtulit in ſomnis,vt me cernens putet eſſe te,ducto è veſtibus argumento. Id ſi me cõtemptui habebit,ꝓfectò nec aſpectu ſuo dignabit̃ ſiue mea gerentem veſtimẽta, ſiue tua,ſed te adibit,quod iã animad uertendum eſt. Nã ſi frequenti» acceſſerit,ipſe quoque fatebor diuinũ eſſe. Cæterùm ſi ita tibi agendũ videtur, neque id reuocari poteſt, en ad cubandũ in tuo cubili pergo. Age,mihi quoq;,cùm iſta perfecero,appareat. Hac tantum cõditione tuę ſententiæ acquieſcã. Hæc locutus Artabanus,quod ſperaret ea à Xerxe ſine vllis verbis admiſsũ iri,iuſſa execut» eſt. Et cùm induta ſibi Xerxis veſte,regali ſolio reſediſſet,moxque recubuiſſet,idẽ inſomnium dormientẽ adijt,quod Xerxẽ adierat,eiq́ue ſuperaſſi ſtens,ita inquit: Túne ille es,qui feſtinantem ire in Græciã Xerxem deſtines,tanquã eius curator? Tu neque in futurum, neque in p̃ſens cõſideras,qui diſſuades,id quod eſt fatale cõtingere? Quid autem Xerxem pati neceſſe ſit, niſi dicto audiens fuerit,ei ipſi demonſtratũ eſt. His verbis Artabano viſus eſt ille vir in ſomnis minitari, cãdentibusq́ue ferramẽtis conari oculos ipſi eruere. Qua de re vehementer exclamãs Artabanus exilijt,aditoq́ueXerxi obſeruatam ſibi in ſomnis viſionẽ expoſuit,ſecundoq́ue loco hæc inquit: Equidẽ rex,ego veluti homo quod multa iã viderã,& magna negocia ſub Heſſonibus cõtigiſſe,nõ ſinebam te omni ætati indulgere,gnarus rẽ eſſe malã multa cõcupiſcere: memoria tenẽs quomodo cum exercitu Cyri contra Maſſagetas actum fuerit, quomodo cum exercitu Cambyſis cõtra Æthiopes, qui etiã cũ Dario militaui aduerſus Scythas. Hæc ſciens ego,ſentiebã te (ſi quieſceres) omnium hominum beatiſſimum. Sed quoniam diuinis quidã inſtinctus eſt, & Græcos clades quædam (vt videtur) miſſa diuinitus manet,ego quoque cedo,ac ſententiam muto. Tu verò quæ diuinitus miſſa ſunt,indicato Perſis,iubetoq́ue ijs q̃ ad apparatũ pertinentia antè præceperas,operã dent. Hoc agito,ne quid tuorum deo tribuente deſit. His dictis,& ſublatis viſione animis,vbi dies extitit,ibi cõfeſtim Xerxes hæc Perſis exponit: Artabano, quẽ conſtabat prius ſolum oĩm id fuiſſe dehortatũ, tunc exhortante. Poſt hæc ineunti expeditionem Xerxi tertium in ſomnis viſum oblatũ eſt: quod Magi auditum,coniectarunt ad vniuerſam terram pertinere, portendereq́ue oẽs homines Xerxi ſeruituros. Viſum aũt tale erat: Videbatur ſibi Xerxes ſurculo oleagino coronatus eſſe,cuius oleæ ramis vniuerſa tellus occupareť,& mox corona capiti circundata,euaneſcere. Hæc magis interpretatis ſine mora Perſæ,qui in cõcilio fuerant,ad ſuã quiſque p̃fecturam digreſſi, omni ſtudio incubuerunt ad exequenda iuſſa,cupidi dona quę propoſita fuerant obtinendi. Xerxes ita copias ſuas cõtraxit,vt omnẽ continentis locum ſcrutaretur. Siquidem à debellata Ægypto per totum quadriennium cõparauit exercitũ, atque eius apparatum quinto anno ineunte mouit cum ingenti copiarũ manu. Nã oĩm quos nouimus exercituum hic multò maximus extitit: adeò vt ad eũ nihil fuiſſe videatur aut ille Darianus,qui aduerſus Scythas ductus eſt: aut ille Scythicus, qui Cimmerios inſequens Medicam regionẽ inuaſit, ac penè oĩa ſuperiora Aſiæ ſubegit ac tenuit: quo nomine Darius poſtea Scythas iuit vltũ,aut ille (vt fama fert) Atridæ aduerſus Ilium: aut ille ante Troicum bellum Myſorũ Teucrorumq́ue,qui per Boſphorum in Europã tranſgreſſus, oẽs Thraces in ditionẽ ſuam redegit,ad Ioniumq́; pontũ degreſſus,ad Peneum vſque amnẽ,qui ad meridiẽ vergit, ꝓceſſit. Neque illi oẽs exercitus, neque alij ijs adiecti,cũ vno hoc cõparari merentur. Quis eĩ non adduxit ad Xerxẽ ex Aſia copias? q̃ aqua præter ingentes amnes potando nõ defecit? Alij nãque naues præſtabant,alijs vt peditatũ, alijs vt equitatũ,alijs vt nauigia ad vectãdos equos eorũ q vnà militabãt,alijs vt naues lõgas in vſum põtium p̃ſtarent,iiunctũ erat,alijs vt frumentũ,& naues,q̃ trienni ſuperiore p̃paratæ erant, p̃cipuè,ꝓpter Athon,vt in quo ſuperior claſsis dũ circunuehit̃ afflictata eſt. Ad Eleuntem eĩ Cherſoneſi claſsis habebat ſtationẽ,illincq́; oẽs copiæ ſub verberibus cœperunt Athon effodere per vices alijs ſuccedentibus,adiuuantibus etiam in effodiendo

Artabani ſomnium. Cõcupiſcẽre multa malũ eſt.

Xerxis vlſio.

Xerxis ce Piæ.

accolis,ꝓpoſitis operi Bubare Megabyzi,& Artęo Artachęi filio,Perſis. Eſt aũt Athos mons ingens ac nobilis,ad mare pertingens. Ab hac parte hoĩbus cultus,ad cõtinentem deſinens in ſpeciẽ Cherſoneſi,id eſt,peninſulæ cum iſthmo,duodecim ſtadiorũ. Hæc planities atq; tumuli,è mari Acantiorũ ad mare q̃ eſt cõtra Toronem,non ſunt magni. In hoc iſthmo vbi Athos finiẽ,ſita eſt vrbs Greca,noĩe Sana. Quę aũt extra Sanã & intra Athon ſitę ſunt vrbes,eas tũc Perſes è cõtinenti inſulanas facere aggreſſus eſt,q̃ hę ſunt: Dion,Olophyxus,Acrothoon,Thyſus,Cleonæ. Iſtę ſunt vrbes q̃ apud Athon incolunt. Hunc in modũ Barbari locũ nationatim effodiebãt,recto limite iuxta Sanam. Poſteaq̃ depreſſa erat foſſa ab ijs qui in imo fodiebant,alij humum effoſſam aſſiduè tradebãt alijs ſuper ſcalas ſtantib⁹,& hi excipiẽtes tradebãt deinceps alijs, dum ad ſummos perueniebatur,qui illã efferebãt atq; abijciebant. Qua in re tumuli effoſſi duplicẽ laborem illis ꝓterquam Phœnicibus ꝓbebant. Nam cùm eandem facerent foſſæ menſuram ſuperius in ore,quã inferius in fundo,id neceſſe fuit cõtingere. At Phœnices cùm alijs in rebus,tum verò in illo prudentiã ſuam declarauerunt: qui partem q̃ ſibi cõtigerat,ita excauauerunt, vt os foſſæ duplum eſſet q̃ ipſam foſſã eſſe oportebat, procedentesq; opere aſſiduè illã coartabant: vt cũ ad imum deuentũ eſſet,foſſa cæterorum partib. adæquaretur. Eſt aũt hoc loco pratum quoddã,vbi illorũ erat & mercatus,& prætorium,quo multum etiã ex Aſia frumenti moliti cõportabatur. Hanc foſſam Xerxes (vt ego cõiectura colligo) iactantiæ gratia deprimi iuſſit, potentiæ oſtẽtandæ cupidus,ac memoriæ relinquendæ. Nã cùm liceret nullo negocio naues per Iſthmũ tranſportare, iuſſit Iſthmũ intercidi,ad mare recipiendũ in foſſam, tantæ latitudinis,vt duę triremes pariter illac agitari poſſent. Eiſdẽ imperatum eſt,vt foſſam facerent,quib. fuerat vt flumen Strymona pontibus iungerent. Hæc Xerxes hunc in modum fecit. Cõparauit item ad pontes armamẽta ſirpi atque albi lini,dato hoc Phœnicibus atq; Ægyptijs negocio,vt cõmeatum exercitui cõportarent: ne homines,néue iumenta,q̃ ducebantur in Græciã,abſumerentur. Sed admonit⁹ iuſſit illum in loca, q̃ cuique opportuniſſima eſſent, alius alia via cõportaret vndiq; ex Aſia nauib. onerarijs & vecturis. Verùm plurimi cõportarunt in oram quæ dicitur album littus,vt quibuſque ꝓceptum erat: Alij in Tyrodizam Perinthiorum orã, alij in Doriſcum,alij in Eiona,q̃ eſt ſuper Strymonem: alij in Macedoniam. Dum illi in imperato ſibi traiectu occupantur, interea Xerxes,coactis omnib. pedeſtribus copijs, iter ingreſſus eſt Sardis verſus,mouens ex Critallis Cappadocię. Illic enim edictum erat, vt cunctæ copiæ cogerentur,quæ per continentem erant cũ Xerxe ituræ. In quibus quiſnam præfectorum agmen pulcherrimè inſtructũ ducẽs,ab rege donatus eſt propoſito ꝓmio, affirmare nõ poſſum,quia nec à principio,cũ res in iudiciũ deducta eſt, cognoui. Poſteaq̃ tranſmiſſo flumine Haly,attigerunt Phrygiam,itinere per eã facto puenerunt Celænas,vbi fontes Męandri exiſtunt: & alterius amnis nõ minoris Męandro,noĩe Cataractæ,qui ex ipſo foro Celænarũ exoriens influit in Mæandrum. In qua vrbe,& in quo foro viſitur ſuſpenſa Sileni Marſiæ pellis in vtrem formata: quàm à Phrygibus fertur Apollo illi detractã ſuſpendiſſe. In hac vrbe reſidẽs Pythius Atys filius, Lydus,omnem regis exercitum, atq; ipſum Xerxem magnificentiſſimo hoſpitio excepit: ſpopondit q̃; ſe pecuniã ei in bellum ſuppeditaturũ. Ob quam ſponſionẽ, Xerxes eos qui aderãt Perſas interrogauit, quiſnã eſſet Pythius: & quantũ poſſidens, q̃ hoc polliceret. Illi,rex,inquiũt,hic ille eſt,q̃ Dariũ patrẽ tuũ aurea platano ac vite donauit: quiq; nũc oĩm hoĩm diuitijs princeps eſt ſecundũ te. Hæc vltima verba Xerxes admirat⁹,ſecũdo loco ꝓcontatus eſt ipſe Pythium,quantũ ei pecuniarũ eſſet. Cui ille: Neq; te,inquit,celabo rex, neq; diſſimulabo me ſcire meas ipſi⁹ facultates,ſed ſciens pinde exactè recẽſebo. Etem̃ ſimul atq; accepi celerrimè te ad mare Græcũ eſſe deſcenſurũ,volẽs tibi ad bellũ pecuniã dono dare, ſubducta ratione cõperi mihi eſſe argẽti quidẽ duo millia talentorũ,auri verò quadragies cẽtena millia nummũm Daricorum,ſeptẽ millib⁹ minus: q̃ tibi dono do. Nã mihi ipſi victus è mancipijs atq; ex agrico-

Thyſus. Cleonæ.

Album littus, Tyrodiza. Bion. Critalli.

Cataractæ

Pythius Lydus. Aurea platanus atq; uitis. Pythij facultates.

agricolis ſuppetit: Hęc Pythius. Quib. verbis delectat⁹ Xerxes: Hoſpes Lyde, inquit, ego ex quo Perſidē regionē egreſſus ſum, neminē adhuc nactus ſum, q̄ in exercitum meū hoſpitalitatē exercere voluerit: aut qui in conſpectū meū veniēs, ſua ſpōte pecuniā mihi ad bellū conferret, p̄ter te: qui & exercitū meū egregia hoſpitalitate ꝓſecutus es, & ingentē pecuniā polliceris: ob q̄ viciſſim ego te ijs remunerandū duco: Hoſpitē meum te facio, & iſta quadragies cētena millia nūmûm meo ipſi⁹ explebo, datis ſeptē millib⁹: ne quadringentæ myriades. i. quadragies cētena millia, ſint imperfectę, ſed addito è meis ſuppleméto ſumma ſit ſolida: q̄que poſſideas, ipſe poſſideto, ac ſcito ſemper talis eſſe. Nā ita agentē te, neq; in p̄ſens neq; in poſterū pœnitebit. Hæc locutus, & q̄ dixerat exercitus, perrexit aſſiduè porrò ire: p̄tergreſſuſq; vrbem Phrygiā noīe Anaua, & ſtagnū ex quo cōficitur ſal, peruenit Coloſſas Phrygiæ oppidū, vbi Lycus amnis hiatū terræ ſubiens occulit̄, deinde ferè quinq; poſt ſtadia emergens, elabit̄ & ipſe Mæandrū. Profectus è Coloſſis exercitus, venit od oppidū. Cydra, quod eſt in finib. Phrygum ac Lydorum: vbi cippus depactus atq; erectus à Crœſo eſt, indicās literis eos fines. Ex Phrygia in Lydiā, ventum eſt ad diuortia viarum, quartū ſiniſtra in Cariā fert, dextra Sardis: q̄ tenentib. neceſſe eſt prorſus Mæādrum trāſire, vrbēq; Callatib⁹ latibum p̄terire, in qua ſunt opifices mellis è myrica & tritico conficiendi. Hanc viā tenens Xerxes, cōperit platanum, q̄ ob pulchritudinē aureo monili donauit, eamque tuendā viro immortali delegauit. Et ad vrbē Lydorum altero die peruenit. Poſtquā Sardis aduenit, principio caduceatores dimiſit in Græciā, petitum terrā & aquā: edictumque, vt cœnas regi inſtruerēt ad oēs ciuitates: Sed neque Athenas neque Lacedæmonem miſit ad terrā & aquā. Hæc quicunq; antea petēti Dario nō dederāt, eos tunc perterritos omninò daturos arbitrabatur. Id igitur volens explorarē, caduceatores dimiſit. Secundum hæc ſeſe apparabat tanq̄ Abydum ꝓfecturus, cùm interea ij quibus negocium hoc datū erat, Helleſpontum ex Aſia in Europā coniunxerant. Eſt aūt Cherſoneſi in Helleſponto, Seſtum inter & Madytū vrbes, ora ſalebroſa, q̄ in mare procurrit Abydotenus è regione. Vbi nō longo pòſt tempore ſub Xantippo Ariphronis filio Athenienſium duce, Artayctem hoīem Perſam Seſti p̄fectum cepere viuum, ſtipitiq; ſuffixerunt: qui etiā in templū Proteſiali, quod eſt in Eleunte, adductis fœminis nefanda perpetrabat. Ad hanc orā ex Abydo iungere pontē inchoauēre ij, quib. hoc mun⁹ erat delegatū: hinc Phœnices albo lino, illinc Ægyptij ſirpo. Eſt aūt ex Abydo ad vlterioré continentē ſeptem ſtadiorū traiectus: quē pontib. iūctum, ingens adorta tēpeſtas ea oīa dirupit atq; diſſoluit. Quod cùm audiſſet Xerxes, indignè ferens, iuſſit trecenta Helleſpōto verbera infligi, & in eius pelagus par cōpedum demitti. Iā audiui, miſiſſe quoq; cum his etiā qui ſtigmata Helleſpōto inuerent: certè mādauit, vt colaphos Helleſponto inuterēt, dicētes barbara verba ac veſana: O aqua amara, dñs hanc tibi irrogat pœnā, q̄ cum lęſiſti, qui de te nihil mali meritus erat. Te tamen rex Xerxes, velis nolis, tranſmitteret: meritoq; nemo hoīm tibi ſacrificat, vt doloſo pariter & amaro flumini. Hac pœna mare Xerxes plecti iuſſit: atq; eis qui p̄poſiti operi erant caput p̄cidi. Et illos quidē pontes fecerūt ij, quib. hæc ingrata merces ꝓpoſita erat. At alij architecti qui alios fecerūt, hoc modo iunxerunt: Biremes triremesq; trecētas ſexaginta verſus Euxinū Pontū cōpoſuēre. Item ab altero latere trecētas quatuordecim, Ponto quidē trāſuerſas, Helleſpōto aūt ſecudū defluxū, vt ſtabiliret funes armamētorū p̄grādes quoq; ancoras quas cōpoſuerāt dimiſerūt, partim ab hoc latere cōtra Pontū, ventorū cauſa q̄ extrinſecus ſpirāt: partim ab altero cōtra veſperū & Ægeum, euri & auſtri cauſa: relicto ad aurorā trib. in locis inter biremes trāſitu: vt qui vellet, in Pontū minutis nauigijs & extra Pontū nauigare poſſet. His actis, cōtenderunt à terra armamēta, cōtorquentes machinamentis ligneis, nō iam ſeparatim vtraq;, ſed bina ex albo lino hinc, quaterna è ſirpo illinc. Quorū quidē retinaculorū craſſitudo hæc erat & ſpecies: ſed ꝓportione linea erant grauiora, ſingulis cubitis ſingula talenta prudentibus. Iuncto pontib. traiectu codices lignorū diſciſſos, & ad la-

Anaua oppidum.

Platanus aureo monili.

Helleſponti pons.

Madytus oppidum.

Artayctes.

Xanthippus.

Abydos.

Helleſponto cōpedes Xerxes iniicit.

ad latitudinem ratis adæquatos aptè instrauerũt super armamẽta intẽta. Hos vbi gradatim dispoſuerũt, tumverò rurſus deſuper innexuerunt. Quod poſteaq̃ fecẽre, materiam attulerũt concinneq́; impoſuerũt, deinde ſuper materiam aggerem comportarunt: quo iniecto, ſemper hinc atq; hinc, ne maris aſpectu iumenta & equi terrerentˉ, prętenderunt. Perfectis his quę ad pontes pertinent, & item circa Athon aggerib⁹ ad fauces foſſæ propter ęſtuaria maris, ne ipſe fauces aluei obſtruerentˉ, Xerxes nunciato ſibi prorſus alueo abſoluto Sardibus, vbi hybernauerat, ineunte vere inſtructo cum exercitu profectus eſt Abydum verſus. cui mouenti ſol ſua in cælo ſede relicta, apparere deſijt: cùm nullæ nubes, verùm ſereniſſimus aër eſſet: & pro die nox extitit. Id animaduertẽti Xerxi cura inceſſit percontandi Magos, quid oſtentũ id vellet portendere: illi reſpondent, deum ſignificare Græcis ciuitatum defectionẽ: q̃ dicerẽt ſolem Græcorum, lunã ipſorum eſſe præſidem. Ea re audita, Xerxes maiorem in modũ lætatus, ire pergebat. Quem procedẽtem aggreſſus Pythius Lydus cæleſti oſtento perterritus, elato animo propter munera his verbis allocutus eſt: Domine, concedẽsne quiddã quod impetrare cupio, tibi leue cõceſſu, ſed mihi ꝓ magno futurũ? Xerxes nihil non potius illum quàm quod petebat, petiturum ratus, ſe conceſſurũ reſpondit, & vt peteret ꝓloqui iuſſit. Pythius vbi hoc audiuit, ſumpta fiducia: Domine, inquit, quinque mihi liberi ſunt, quos oẽs contingit in militiã tecũ ire aduerſus Gręciã: horũ vni tu quæſo rex miſertus mei, qui huc proceſſi ætatis, indulge militię vacationem ei qui natu eſt maximus: vt & mei ipſius & cenſus curam gerat: quatuor tecũ vnà ducas: ita confectis quæ in animo habes, rurſus reuertaris. Rex ob id admodum indignatus, his verbis reſpondit: Homo improbe, túne cùm ego ipſe in expeditionem eã aduerſus Gręciã, filiosq́; meos & fratres domeſticos, & amicos ducã, auſus es mentionẽ filij tui facere, qui meus eſt ſeruus, quem oportebat cũ omni familia & vxore me comitari? Probè nunc diſcito hoc, animũ in hominum habitare auribus. Qui benè audit, eius corpus voluptate perfundit: qui verò malè, is exacerbatur. Tu itaq; cũ bene feciſti, & alia eiuſdem generis promiſiſti, non gloriaris te ſupergreſſum eſſe regẽ munificentia. Poſtea verò quàm ad imprudentiora conuerſus es, non tu quidem ꝓ merito, ſed minora quàm pro merito accipies. Nã te & quatuor liberos liberãt tua munera. Vnius aũt quem p̃cipuè complecteris, dãno mulctabere. Hæc cùm reſpõdiſſet, ſubitò imperauit his, quibus delegatum erat hæc exequi, vt maximũ natu filiorũ Pythij inuentum diſcinderent medium: eiusq́; diſciſci dimidium ad dextram viæ, & dimidiũ ad ſiniſtrã diſponerẽt, & illac tranſiret exercitus. Hoc illi vbi ſunt executi, illac exercitus ꝓtranſiuit: in quo p̃cedebant ij, qui ſarcinas portabãt & impedimẽta. Poſt hos omnigenarum gentium non diſtinctæ, ſed promiſcuæ copiæ numero vltra dimidium exercitus. Poſt has intercedebat interuallũ (neq; eũ cũ rege miſcebantur quarum principes erant mille equites, è Perſis omnibus delecti. Secundum hos totidem haſtati, & ij delecti ex omnibus, verſis deorſum in terrã ſpiculis. Poſt hos equi decem quàm pulcherrimè ornati, qui Niſæi dicunt: ideo ſic dicti, q̃ eſt ingens Medicæ regionis campus nomine Niſæus, qui grandes fert equos. Hos decem equos ſequebat ſacer Iouis currus, quẽ octo equi albi trahebant, ponè auriga comitante, qui pedib. ingrediẽs habenas tenebat. Hãc em̃ ſellam nemo mortaliũ inſcendit. Poſt quẽ ipſe Xerxes vehebat curru equorũ Niſæorum, pręcedẽte auriga, cui nomen erat Patiramphi, Otanis filio, hoĩs Perſæ. Hunc quidem in modũ Sardibus proceſſit Xerxes: ſed è curru, quoties ratio exigebat, in eſſedũ tranſcẽdebat. Eum ſequebantˉ haſtati Perſarũ optimi ac nobiliſſimi mille, è more pila geſtantes. Poſt hos alius delectus equitatus mille Perſarũ. Dehinc è cæteris Perſis decẽ millia peditũ delecta, quorũ mille in lanceis pro coronis geſtabãt mala punica argentea: gerebãt itẽ aurea, & ij qui in terrã verſus ſpectãtia ſpicula habebãt, etiã mala ij, q̃ Xerxẽ ꝓximè ſequebãt. Hęc decẽ millia ordine, ſubſequebaˉ equitat⁹ 10000. Perſarũ, relicta poſt hos duorũ ſtadiorũ intercapedine, mox ibat cętera multitudo ꝓmiſcua: ita exercit⁹ è Lyda ꝓrexit ad flumẽ Caicũ

Solis eclipſis.

Sol Græcorum deus

Luna Perſarũ præſes.

Animus in auribꝰ hominum habitat.

Pythij filij diſſecãt

Xerxis crudelitas.

Exercitus ordo.

Patiramphis.

Laureárũ coronæ.

& re-

& regionẽ Mysiã: à Caico aũt à lęua habens montem Canam, per Atarnem ad vrbem Carinam. Ab hac per campũ Thebanum ad vrbem Atramyttium & Antandrum Pelasgidem prætergrediens, & Idam ad sinistram manum stringens, ad terram Iliensem peruenit: cui primum sub Ida noctem agenti, tonitrua & fulgura ingruerunt, & cõplures ex eo exercitu perdiderunt. Deinde ar Scamandrum est ventũ, qui fluuiorum omnium primus, ex quo iter è Sardibus fieri cœptum est. Hunc ꝓfluentem sua aqua destituit, nec hominib. iumentisq; potantibus suffecit. Eò Xerxes postq̃ peruenit, Priami Pergamũ ascendit, loci visendi cupidus. Quod vbi contemplatus est, & singula quæq; eorũ audiuit, Mineruæ Iliadi mille boues immolauit: quarũ libamine Magi heroïbus parentauerũt. His actis, terror per noctẽ exercitũ inuasit, simul atq; illuxit illinc mouerũt, à lęua stringẽtes Rhetion vrbẽ, & Ophryneõ, & Dardanon, quę Abydo cõtermina est: à dextra, Gergitas & Teucros. Vbi Abidon venerũt, Xerxi incessit cupido oẽm exercitũ oculis subijciẽdi. Itaq; in ꝓtorio quodã, quod ei Abydeni prius ab illo iussi, è cãdido lapide in tumulo regio ꝓ dignitate extruxerãt, residẽs ꝓspiciebat littus, & illic terrestres copias atq; classem: Quã dũ intueť, subijt cupiditas spectãdi illius certamẽ. Id certamẽ postq̃ cõmissum est in quo Sidonij vicêre, voluptatẽ Xerxes cepit, cũ certaminis tũ copiarũ spectaculo. Et cũ intueret oẽm Hellespontũ nauib. obductũ, oĩa littora atq; Abydenorũ plana hominib. referta, ibi se beatũ esse iactauit, & post hæc lacrymas fudit. Quod animaduertẽs Artabanꝰ eius patruꝰ, q liberè sentiẽs dissuaserat bellũ Græcię inferendũ, his verbis interrogauit: Quã diuersa rex inter se nũc facis & dudũ dixisti? q te beatũ esse dixeras, nũc lacrymas fundis. Et ille: Reputã tẽ me, inqt, q̃ breuis sit oĩs humana vita, subijt horũ miseratio: quorũ, cũ tot sint, nemo ad 100. annũ supererit. Excipiẽs Artabanꝰ: Atqui inqt, alia, q̃ istud est, viuẽdo mi serabiliora patimur. Ita tã breui nullus hoĩm adeò felix extitit, neq; horũ neq; aliorũ, cui nõ crebro, nedum semel, subeat aĩo moriendi voluntas potius q̃ viuendi. Nã incidentes calamitates & morbi, vitã perturbant, efficiuntq;, vt cùm breuis sit, tñ perlonga videať. Ita mors optatissimũ est perfugiũ ærumnosæ vitæ, q̃ deus dulci gustu aspergens, ob id inuidius fecisse deprehenditur. Cui Xerxes: Artabane, inquit, qm̃ humanæ vitę cõditio talis est, qualẽ tu exponis, eã cõmemorare supersedeamus: neq; tristium faciamus mentionẽ, cùm iucunda in manib. habeamus. Hoc mihi potiꝰ edissere: Nisi tibi ita euidẽs insomnij visio fuisset oblata, ꝓstarésne adhuc in priore sentẽtia, dissuadens mihi aduersus Græciã bellũ, an in ea persisteres? agedũ apertè hoc mihi dicito. Ei respondẽs Artabanus: Visio, inquit, rex, q̃ in somnis obiecta est, ad votũ succedat amborũ. Ego tamen adhuc metuo, & adeò metu perculsus sum, vt non sim apud me. Nã mecum reputans cũ alia multa, tũ verò duo, & ea oĩm maxima, video tibi esse hostilissima. Ad hæc Xerxes: Heus tu, inquit, quænam istã ais mihi hostilissima esse? vtrum horum tibi improbandum videtur, tanquam non satis copiosum, terrestrísne exercitus, quasi multò numerosior ille Græcus futurꝰ esse videatur: an classis, tanquã illorũ classe inferior, an hæc ambo? Nã si ob hoc imbecilliores tibi vidẽtur nostrę res, celerrimè possit alter exercitus cõparari. Respondit Artabanus: Neque hunc, rex, exercitum improbauerit quisquam, qui sit mentis cõpos, neque hanc nauiũ multitudinem: verùm etiamsi coëgeris, duo dico esse tibi multò hostiliora, ea sunt, terra & mare. Neque enim vsquam maris portus est eiusmodi, vt ego coniecto, qui surgente tempestate sit capax huius tuæ classis, idoneusq; ad eam tutandam: neque verò vnum tibi portum esse oportet, sed vniuersam continentem esse portum, quò se recipiant naues. Itaque cùm portus tibi opportuni desint, intellige homines in arbitrio fortuitorum esse, non fortuita in arbitrio hominũ. E duobus vno exposito, pergam dicere alterum. Terra cùm ob alia tibi hostilis est, tum eò hostilior, si nihil obstiterit quo lõgius processeris, assiduè vlteriora surripiens. Nulla est hoĩbus rei bene gerẽdæ satietas. Et sanè etiã vt nemo tibi occurrat, dico regionẽ dũ maior maiori in tẽpore fiet, maiorẽ famẽ esse allaturã. At vir ita demũ fuerit optimꝰ, si in deliberãdo q̃dẽ oẽm rẽ, q̃cũq; pati possit, reputãs extimescit, in re aũt agẽda est audax. Cui Xerxes: Artabane, in-

Scamãdri aqua exercitui Xerxis nõ suffecit.

Rhœtium vrbs.

Ophryneꝰ. Dardanon vrbs.

Gergitæ. Teucros vrbs.

Xerxes visso exercitu illachrymauit.

Xerxis spectaculum.

Vitę humanæ breuitasq; calamitasque.

Mors optatissi. perfugium ærũnosæ vitæ.

Xerxis & Artabani colloquium.

Duo Xerxis hostilissima.

Homines infortuitorum arbitrio & nõ contra.

Terra hostilis.

Vir optimus.

quit, meritò tu quidē horum ſingula cōmemoraſti. Tamen nō eſt vt oīa reformides, omniaq́ue peræquè cōſideres. Nā ſi velis in rei cōſultatione ſemper oīa perinde cōſi derare, nunquā aliquid efficias. Satius eſt oīa alacriter aggredientē dimidium ærumnarum pati, q̄ omni in re præſumpto metu nihil omninò pati. Quod ſi repugnando omnibus q̄ dicuntur, nō oſtendis quid firmum ſit, perinde peccas atq; is qui contraria iſtis dicat. Et hoc ęqualiter ſe habet. Scire verò aliquē (cùm ſit homo) qua ratione quid firmum eſſe oporteat, nequaquam arbitror. At ijs, qui facere quid volunt, cōſue uit plerunque ſuccedere emolumētum: rarò aūt ijs qui penſant oīa, & quos agere piget. Cernis quò res Perſica potentiæ proceſſit: quò nunquam progreſſam videres, ſi ij, qui ante me extitêre reges, iſtiuſmodi cōſilijs quibus tu, vſi fuiſſent: aut nō vtentes iſtis ſententijs alios ſuaſores tales habuiſſent: nunc pericula cōtemnentes, tantopere ſtatum ſuum prouexiſſent. Magna em̄ negocia, magnis cum periculis ſuſcipi volunt. Quare nos illorum facta æmulantes, optimo anni tēpore ingredimur: ſubactaq́; omni Europa, rurſus reuertemur, nullam vſquam neque famē neque rem triſtē paſſi. Nā & cōmeatus affatim ipſi nobiſcum portamus: & ad quamcunque vel regionē vel gentem veniemus, eius re frumentaria potiemur. Nam aratoribus, nō paſtoribus inferemus bellum. Poſt hæc Artabanus: Quandoquidem, inquit, non ſinis vllam rem formidari, & tamen meum admittis cōſilium, neceſſe eſt enim de multis negocijs in longius extrahi orationē: Cyrus Cambyſe genitus, oēm, præter Athenas, Ioniam Perſis tributariam reddidit. Quare ſuadeo, ne quo pacto hos viros, aduerſus patres ſuos ducas. Nā ſine Ionibus ſatis ſuperq́ue ſufficim⁹ hoſtem ſuperare: quos neceſſe eſt aut iniuſtiſſimos eſſe, ſi metropolim ſuā in ſeruitutē redigāt: aut iuſtiſſimos, ſi illius libertatem adiuuēt. Si iniuſtiſſimi erunt, nullo modo certè nobis magno vſui futuri: ſi iuſtiſſimi, magnam poterunt ſuo exercitu afferre pernicię. Itaque hoc vetus dictum tanq̄ probum, rex in mēte habe: nō ſtatim ab initio exitum oēm eſſe manifeſtum. Ad hæc excipiens Xerxes: Artabane, inquit, ſententiarū (quas dixiſti) in hac p̄cipuè falleris, q̄ Iones metuis ne immutent̄, quorum maximum habemus cōmilitium: quorum & tu teſtis es, & alij, qui ſub Dario aduerſus Scythas militauerunt: cùm in eorū eſſet poteſtate ſitum, vniuerſas Perſarum copias & perdere & ſeruare, fidē tamen iuſtitiamq́ue p̄ſtitiſſe, nec quicquā nos læſiſſe. Præterea cùm liberos ſuos atq; vxores in noſtra terra reliquerint, nō eſt cauſa cur eos aliquid rerū nouarū moliri ſuſpicemur. Quare ne hoc quidē extimeſcas: ſed bonum habens animū, tutare meam domū atq; tyrannidē. Tibi enim ſoli ego ſceptra mea permitto. Hæc locutus Xerxes, Artabanum Suſa dimiſit, iterumq́ue illuſtriſſimos quoſque Perſarum accerſit: qui poſteaquam p̄ſtò fuêre, his eos verbis allocutus eſt: Perſę, ego vos, quorum opera mihi opus eſt, cōtraxi, vt viri p̄ſtantes exiſtatis, nęue res hactenus geſtas à Perſis magnas p̄clarasq́ue dedecoretis: ſed cùm ſinguli, tum vniuerſi exhibeam⁹ nos alacres: cōmune enim hoc hominib. bonum eſt ſtrenuos eſſe. Eaq́ue de re vos cenſui p̄monendos, ad bellum cōſtanter tolerandum. Nam (vt ego audio) aduerſus viros egregios tendimus, quos ſi ſuperaueri mus, nullus vnq̄ nobis alius exercitus obſtabit. Nunc igitur deos præſides terræ Perſidis precati, tranſeam⁹. Ac eodē quidem die ſeſe ad tranſeundum parauerunt. Poſtero aūt tantiſper morati ſunt, dum ſolem exorientem cernerent, omnifarios odores in pontib. congerentes, ac myrto iter cōſternentes. Vbi ſol exortus eſt, ex aurea phiala Xerxes libans in mare, apud ſolē vota concepit, ne quid ſibi aduerſi cōtingeret, quo prius deſiſteret Europā ſubigere, q̄ ad illius terminos perueniſſet. Hęc precat⁹, phialam in Helleſpontum abiecit, aureumq́ue craterē, ac gladium Perſicum, quē acinacem vocant. Hoc pro cōperto dijudicare nō poſſum, vtrum ſoli dedicans gladium diſmiſerit in pelagus: an Helleſpontum, q̄ eum flagellaſſe pœniteret, in cōpenſationem gladio donauerit. His actis, per alterum pontiū, qui vergebat in Pontum, peditat⁹ omnis equitatusq́ue tranſiuit: per alterum, qui vergebat in Ægeū, iumenta atq; ſeruitia, p̄cedentibus decē millib. Perſarum, coronatis omnib⁹, quos promiſcuus omnium

Magna cū periculis ſuſcipi.

Exitus omnis incertus.

Artabanū Suſa dimittitur.

Xerxis ad Perſas oratio.

Xerxis inſtitutum.

na-

um nationum ſequebatur exercitus. Et hi quidem eo die: in ſequenti aũt primi tranſiêre equites, quiq; ſpicula deorſum verſa geſtabant, & ij etiam coronati; dehinc equi ſacri, ac ſacer currus, tum ipſe Xerxes. Pòſt haſtati & mille equites, & præterea alius exercitus. Quinetiam naues pariter ad vlteriora littora agebantur: quanquã hîc audiui, poſtremũ omnium pertranſiſſe regem. Xerxes poſteaquam in Europam traiecit, conſpicabatur exercitum ſub verberibus tranſeuntem. Tranſiuit aũt eius exercitus ſeptem per dies totidemq; noctes, nullo tempore intermiſſo. ibi iã tranſgreſſo Helleſpontum Xerxe, fertur quidam vir Helleſpontius dixiſſe: O Iupiter, quidnã tu ſub ſpecie viri Perſę, & accepto Xerxis pro Iouis noîe, Greciam è ſedibus ſuis exigere vis, omnes homines ducens, cũ etiam citra hoc tibi liceret facere id? Tranſgreſſis omnib. & iter ingredientibus ingens prodigium oblatum eſt, quod Xerxes nihili fecit, etſi cõiectura diſcutiendum. Siquidem equa leporem enixa eſt, quod facile erat ad coniectãdum: Fore enim vt Xerxes exercitũ aduerſus Greciam cum maximo ſtrepitu & ambitioſiſſimè duceret, rurſusq; pro ſeipſo ſolicitus, ad eundem locum fuga recurreret. Alterum quoque ei prodigium, dum Sardibus foret, exhibitum eſt. Mula enim mulum edidit, ancipitia genitalia habentẽ, maris & fœminę, ſed maris ſuperiora. Quorũ prodigiorum vtrunq; pro nihilo habens, ire pergebat, comitantibus eum terreſtribus copijs, nauticis extra Helleſpontũ nauigantibus, ac terram legentibus, & è diuerſo atq; terreſtres agentibus. Nã ipſi quidem veſperum verſus ad promõtoriũ Sarpedonis nauigabãt: quò cùm peruenîſſent, iuſſi erant permanere. Illi verò ad aurorã & ſolis exortũ, iter faciebãt per Cherſoneſum, dextrorſum habẽtes ſepulcrũ Helles filiæ Athamantis, ſiniſtrorſum Cardiam vrbem, per mediũ oppidi, cui nomen eſt Agora, id eſt forum. Illinc deflectentibus ad ſinũ noîe Melana, hoc eſt, nigrũ, fluuius cui idẽ eſt nomen, nõ ſuffecit, ſed alueũ ſuũ deſeruit. Hoc fluuio tranſmiſſo à quo ſinus hic cognominatur, ad veſperũ verſus contenderunt, Ænon vrbem Æolidem & lacũ Stentoridem prætereuntes, dum ad Doriſcon peruẽtum eſt. Eſt aũt Doriſcus Thraciæ littus pariter & campus ingens, quem grande flumen Hebrus interfluit, vbi extructus eſt is murus, qui Doriſcus appellabatur, cui impoſitum eſt Perſarũ præſidium à Dario, iãinde cùm Scythis inferebat bellum. Cùm igit̃ locus digerendis recẽſendisque copijs idoneus ei videretur, Xerxes ita ſibi faciendum putauit. Eius iuſſu nauarchi, cũ eò appuliſſent, omnes naues ad littus Doriſco contiguum receperũt, vbi Sala vrbs, Samothracia & Zona ſitæ ſunt: cuius vltimum promontorium Sertium nominatur, qui locus quondã fuerat Ciconum. In hoc littus appulſa claſſe ac ſubducta, qui in ea ſubducenda laborauerãt, reſpirauêre. Per hoc tempus apud Doriſcum Xerxes luſtrabat exercitum, equidem quantum ſinguli attulerint copiarum, ꝓ certo affirmare non poſſum: quoniã à nullis prorſus hominib⁹ id referẽ. Conſtat aũt terreſtrium copiarũ numerum fuiſſe cẽtum ſeptuaginta myriades, id eſt decies ſepties cẽtena millia. Quorũ numerum hoc modo inierunt: Contraxerunt vnum in locũ myriadem, quę ſunt decem millia hominũ: qua coartata quàm maximè poterant, circulũ extrinſecus deſcripſerunt loco circunſcripto: emiſſaq; illinc myriade, ſepem circundederunt, eatenus excitãtes, vt vmbilico tenus pertingeret. Eam vbi fecêre, aliã ſubinde atq; aliã myriadem introduxerũt: donec oẽs connumerauerunt, connumeratos aũt nationatim diſpoſuerunt. Ex quibus qui militabant hi erant Perſæ, hũc in modũ ornati: Circa capita geſtabãt pilea, quæ vocãt tiaras, impenetrabilia: circa corpus tunicas, varijs ſquamis è ferro cõſertas in ſimilitudinẽ piſciũ. Femoralia circa crura pro clypeis, gerra, id eſt cetras, pharetris ſubter pendentibus: haſtas breues, arcus grãdes, ſagittas arundineas. Ad dextrum femur pugiones è balteo ſuſpenſos. Hi ducem habebant Otanẽ patrem Amaſtris, quę erat vxor Xerxis. Vocabant autem quondã Perſę à Græcis Cephenes: à ſe verò ipſis atque ab accolis, Artæi. Verùm poſteaq; Perſeus Danaes & Iouis filius ad Cepheum Beli filium commeauit, & Andromedam eius filiam duxit vxorem, tulit ex ea filium quem Perſen appellauit: eumque illic reliquit: à quo (nã Cepheus ca-

Iupiter nomine Xerxis.

Lepus equa natꝰ: cuius Val. Ma. li. 1. ca. 7 meminit.

Oſtẽta Xerxi oblata.

Mula mulũ peperit.

Helles ſepulcrum.

Doriſcus. Hebrus.

Catalogus copiarum Xerxis.

Modus ineundi exercitus numerum.

Perſarũ origo.

Perſarũ nomẽ vnde.

rebat virili prole) cognomen ſortiti ſunt Perſæ. Medi eodem ornatu inſtructi militabant. Nam hæc armatura Medica eſt, non Perſica. Habebant autē ducem Tigranem Achęmenidem. Ij quondā ab omnibus vocabanī Arij: ſed vbi ad eos cōceſſit ex Athenis Medea Colchis, immutauerūt & ipſi nomen: ita de ſe ipſis Medi cōmemorāt. Ciſſij in militia cætero ornatu vt Perſæ ſunt armati, ſed pro pileis mitras ferunt. Eis dux erat Anaphanes Otanis filius. Hyrcani quoq; Perſica armatura ornati, ducē habebāt Megapanū, qui poſtea Babylonis procurator fuit. Aſſyrij qui militabāt, hūc habebāt ornatum: Ferreas in capitibus galeas, barbarico quodam modo cōſertas, nō facile penetrabiles: clypeos, haſtas, pugiones Ægyptiacis adſimiles: & prēterea ligneas clauas ferro inductas, ac lineos thoraces: Hi à Grēcis Syrij vocabātur: ſed à Barbaris Aſſyrij ſunt vocati, inter quos Chaldæi ſunt. Iis prēerat Hotaſpes Artachæi filius. Bactrij capitis ornatu in acie ſimilimo illi Medico muniti erant, ſed more gentis, arundineis arcubus & haſtis breuibus. Sacæ qui Scythę ſunt, criſtatas in capitib. caſſides geſtabāt, in acutum erectas atq; cōpactiles, induti femoralibus: nec nō arcus gētiles atque pugiones, ad hoc dolabras ac bipennes. Hos, cùm ſint Scythæ Amyrgij, Sacas appellāt, quod cunctos Scythas Perſæ Sacas appellant. Bactrijs & Sacis præerat Hyſtaſpes Darij filius & Atoſſæ Cyri filiæ. Indi veſtiti erant amictu è lignis confecto: arcus arundineos geſtabant, itemq; arūdineas ſagittas ferro præfixas: ita inſtructi Indi, erāt ſub duce Pharnazatre Artabatis filio. Arij Medicis arcubus muniti erant, cæteris quēadmodum Bactrij. Iis præerat Siſamnes Hydarnis filius. Parthi, & Choraſmij, & Sogdi, & Gandarij, & Dadicæ, eandem in acie quā Bactrij armaturā geſtabāt. Quorū Parthis & Choraſmijs præerat Artabazus Pharnacis, Sogdis Azanes Artæi: Gandarijs & Dadicis Artyphius Artabani filius. Caſpij ſiſyris, quod eſt genus penulę, induti, arcus gētili more arūdineos geſtabāt & acinaces, ducē ſui agminis habētes Ariomardū, Artyphij germanū. Sarangæ indumenta geſtantes verſicoloria decori erant, caligasq; genuū tenus extentas, arma habebāt arcus lanceasq; Medicas, duce Pherendate Megabazi filio. Pactyes & ipſi ſiſyras ferebāt, & vernaculos arcus atq; pugiones: quorū dux erat Atrayntes Itramitis filius. Vtij & Myci, & Paricanij, eodē quo Pactyes armati erāt. Sub his ducibus, Vtij quidē & Myci, ſub Arſamine Darij, Paricanij verò ſub Siromitre Oebazi filio. Arabes ſuccincti erāt ziras amiculi genus, arcusq; recuruos habilesque geſtabāt. Æthiopes pardorū pellib. leonūque amicti, arcus è palmarū ſpathis factos gerebāt, quatuor nō minus cubitis longos: & itē prælongas ex arūdine ſagittas, pro ferro prēfixas eo lapide acuminato quo ſigilla ſculpūt: prēterea haſtas capreę cornu p̄fixas, in modū ſpiculi acuminato, & clauas præferratas. Ii cū eūt in pugnā, dimidiatū corpus gypſo, dimidiatū minio illinūt. Arabū Æthiopūque qui trans Ægyptū incolunt, dux erat Arſames Darij filius & Artyſtonæ Cyri filiæ: quā Darius ex vxoribus maximè adamās, cum talari ex auro tunica effinxit: Arſames quidē Æthiopibus, qui ſunt trans Ægyptum, atque Arabibus præerat. Ii aūt Æthiopes qui ſunt ab ortu ſolis, (nam bifariam militabant) cenſebantur cum Indis, ſpecie nihil admodum à cęteris differētes, ſed ſono vocis duntaxat atque capillatura. Nam Æthiopes qui ab ortu ſolis ſunt, „pmiſſos crines: qui ex Africa criſpiſſimos inter oēs homines habēt. Æthiopes qui ex Aſia ſunt, pleraq; arma quæ Indi geſtabant, pellesq; frontium equinarū, cum auribus atq; iubis in capitibus, vt ipſæ iubæ pro criſtis eſſent, & hirtæ aures equinæ rigerent. In locum clypeorū pelles gruum prætendebāt. Pœni corio armati iēre, ac iaculis præuſtis, duce Maſange Aorizi filio. Paphlagones capitibus gerebant cōpactiles caſſides, ſcuta exigua, haſtas haud longas: præterea iacula, pugionesq;, pedib. caligas more gentis ad media crura ſubtētas. Eandē quam Paphlagones armaturam geſtabant, Lygies & Matieni & Mariandini, & Syri. Hi Syri à Perſis Cappadoces vocātur. Paphlagonum & Matienorum dux erat Dotus Megaſidi filius: Mariandinorum & Lygium & Syrorū. Gobryes Darij filius & Artiſtonæ. Phryges ſimillimā Paphlagonicæ armaturā gerebant, paulùm differentes: qui (vt Macedones aiunt) tā diu vocati

Medorū appellatio.

Medorū armatura.

Indi.

Sarangæ.

Aethiopū diſcrimē.

Maſanges.

cati ſunt Bryges, quàm diu Europei fuerunt Macedonum accolæ: tranſgreſſiq; in Aſiam, vnà cum loco nomen immutauêre in Phryges. Armenij horũ cultu armati erant, vtique Phrygum coloni. His vtriſque p̃erat Artochmes, qui Darij filiam in matrimonio habebat. Lydi proximè ad Græcorum armaturã accedebãt, olim Męones vocati: priſtinoq; noĩe ſublato, ab Lydo Atyis cognomen acceperunt. Myſi ſuper capita gentiles galeas ferebant, ſcutula quoque ac pręuſta iacula. Sunt aũt Lydorũ coloni, à mõte Olympo Olympieni nominati. Horũ vtriſq; præerat Artaphernis filius, qui collega Date apud Marathonem conflixit. Thraces è pelle vulpina caſſides geſtabãt, tunicis induti, & inſuper circundati varijs ſagulis, pedibus ac tibijs indutis caliga è pellib. hinnulorũ: ferẽtes præterea iacula & peltas & pugiunculos. Iſti tranſgreſſi in Aſiam, vocati ſunt Bithyni, prius appellati (vt ipſi aiũt) Strymonij, q̃ Strymonem accolerẽt: à ſuiſq; ſedib. exacti. Teucris & Myſis Thracib. qui Aſiam incolunt, præerat Bagaſſaces Artabani filius, geſtãtibus breuia è corio ſcuta, & bina ſingulis veruta ad lupos cõficiendos apta, in capitib» æreas caſſides, & ſuper caſſides ex ære factas aures bouis & cornua, impoſitis etiã criſtis, crurib. panno Phœniceo indutis. Martis oraculũ apud hos hoĩes eſt. Cabelees Mæones qui Laſinij vocantur, eundem cultum geſtabãt quẽ Cilices: quem ego, dũ ordine ad Cilices veniam, indicabo. Milyæ lanceolas gerebãt, & veſtes fibulis ſubſtrictas, & eorũ nõnulli Lycios arcus, in capitibus galeas è pellib. factas. Horum omniũ præfectus erat Badres Hiſtanis filius. Moſchi lineas circa capita caſſides gerebãt, ſcutaq; ac haſtilia breuia, ſed lõga in haſtilib» ſpicula. Eodẽ quo Moſchi ornatu militabãt Tibareni, & Macrones, & Moſynœci, quos hi regebãt: Moſchos & Tibarenos Ariomard» Darij filius & Parmyis filię Smerdis filij Cyri. Macrones & Moſynœcos Artayctes Choraſmis fili», q̃ Seſti in Helleſpõto pręſes erat. Mares in capitibus ligneas galeas gerebant, ſcutulaque è crudo bouis tergore, atque lãceolas, præterea macheras, quib. atque Colchis pręerat Pherẽdates Theaſpis filius. Alarodij & Saſpires eodẽ quo Colchi ornatu militabãt, duce Maſiſtio Sirometis filio. Inſulanę gẽtes, quę rubro è mari ſecutę ſunt ex ijs inſulis, ad quas trãſportare rex ſolet quos è ſuis locis ſummouet, gerebãt ſimillima Medis & veſtimenta & arma, q̃bus præerat Mardontes Bagæi, qui apud Mycalem dux altero anno in pugna oppetijt. Hę erãt nationes quæ per cõtinentem ibãt, ex quib» conſtabat pedeſter exercitus, quibus ij præerant, qui cõmemorati ſunt, quique ordinarãt milites connumerauerãtque, & chiliarchas, id eſt, tribunos qui mille: & myriarchas, qui decẽ millib» pręſunt, delegerunt. Myriarchæ verò centuriones decanosque creauerãt. Erant & alij agminũ & gẽtium prætores: verùm ij qui nominati ſunt, duces. Horũ tamen & totius exercitus imperatores Mardonius Gobryis filius, & Triintatæchmes filius Artabani, qui diſſuaſerat bellum Græciæ inferendũ, & Smerdones Otanis filius, ambo hi fratrũ Darij filij, Xerxis patrueles, & Maſiſtes Dario & Atoſſa genit», & Gerges Artagi, & Megabyzus Zopyri filius. Hi erãt imperatores omnium copiarũ, præter delecta Perſarum decẽ millia, quibus præerat Hydarnes Hydarnis filius, qui vocabãt immortales, ob hoc, quòd ſi quis eorum aut nece aut morbo numerũ imminueret, alius ſufficiebãt: nec vnquã plures erant paucioresúe millibus, præcipuo inter oẽs cultu decori & ijdem præſtantiſſimi omnium, vt dictum eſt, & præterea immenſo auro conſpicui, ducẽtes vna carrucas cum pallacibus ac familia permulta, eaque bellè ornata: nec non camelos ac iumenta, præter cæteros milites, qui commeatum ſupportabant. Equitãt aũt hæ nationes, ſed non omnes habebant equos, verùm hæ ſolę: Perſę, qui eadem erant qua peditatus armatura ornati, niſi quòd quidem ſingulares in capitibus opera ex ęre ferroq; ductilia. Sunt quidam Nomades homines, qui Sagartij appellantur, & gente & voce Perſæ: ſed cultu inter Perſicum & Pactycum, qui adduxère equitatum octo millium equitum, armaturam neq; aheneam neq; ferream aſſueti ferre, præter pugiones, vtẽtes reſte è loris conſerta, qua freti in pręlium eunt. Eſt aũt prælium eorũ hoĩm huiuſmodi: Vbi cũ hoſte cõgreſſi ſunt, inijciũt eas reſtes, in ſummo laqueos habẽtes, qui la-

Artochmes.

Artapheres.

Thracũ ac Bithyni armatura.

Bagaſſaces.

Martis oraculum.

Badres.

Xerxis imperatores.

Immortales Perſæ.

Nomades Sagartij.

Reſtibus inſtructa pugna.

queus cùm equum aut hominem adeptus eſt,eũ ad ſe trahunt:ita illi illaqueati,confi ciuntur. Talis horum pugna eſt, ijdemq́ue inter Perſas cenſent. Medi eandẽ equites quam pedites armaturam gerunt:& item Ciſſij.Indi quoque eandẽ quam peditatus ſuus geſtant armaturã. Cæterùm equos deſultorios agebãt & currus,quib. curribus ſuberant & equi & aſini agreſtes. Bactrij eodẽ ornatu inſtructi erãt equites quo pedi tes,& item Caſpij.Pœni & ipſi eandẽ quã pedites armaturá gerebant: curruũ quoq; cuncti agitatores.Itidem & Caſpij & Paricani vt peditatus inſtructi erãt. Necnõ Ara bes eo quo pedites ornati cultu,agitabãt camelos, nihilo inferiores equis pnicitate. Hæ ſolæ gentes erant equeſtres.Fuitq; numerus equitũ octo myriadum,id eſt,octo-
Equeſtriũ Perſarũ co piarũ nu merus. ginta millium, præter camelos & currus.& alij quidẽ equites in ordinẽ redacti erãt. Arabes autem in vltimo locati,ob id poſtremi,ne equitatus conſternaretur equis ca melos non tolerantibus.Equitatus prçfecti erant Harmamithres & Tithæus filij Da tis.Tertius horũ collega Pharnuches,Sardibus erat relictus ægrotus.Nam cùm Sar-dibus proficiſceretur,in calamitatem incidit inſciens.Equitante em̃ eo,canis ſub pe-des equi intercurrit:quo equus improuiſo deterritus,atq; erectũ ſeſe attollens,Phar nuchem excuſſit.Hic collapſus ſanguinem euomuit inciditq́, in morbũ, qui in phthi ſim.i.tabem,euaſit.Equo aũt à caſu ſtatim domini,fecerũt famuli vt ille iuſſerat:Ab-ducto nanq; in eũ locũ vbi dominũ ſtrauerat,crura cũ genib⁹ abſciderũt. Itaq; Phar-
Nauiũ Per ſarùm ca talogus. nuches à p̃fectura ſummot⁹ eſt. Triremes initio numero fuêre mille ducẽtæ & octo: quas hi adduxêre:Phœnices cũ Syris qui Palçſtinã incolũt,trecẽtas,hũc in modũ or nati:Circa capita galeas Græcanicis ſimillimas gerunt, induti thoracibus lineis cum ſcutis vmbone carentibus,cumq́; iaculis.Hi Phœnices(vt ipſi memorant) quondam mare rubrũ accolebant:illinc tranſgreſſi, maritima Syriæ habitãt.Is tractus Syriæ,& quicquid Ægypto tenus eſt, Palçſtina vocitat. Hi circa capita caſſides forcipiculatas gerunt,conuexa ſcuta magnis vmbonib.prædita,ac grandia pila nautica,& grãdes bi
Cypriorũ varium ge nus. pẽnes. Eorũ turba thoraces gerebat,ac magnas macheras. Hunc in modũ iſti armati erãt.Ciprij cẽtum quinquaginta naues,hoc modo armati:Reges eorum mitris redi-miti erãt.Reliqui tunicas geſtabãt,cætera vt Græci. Quorũ gentes ſunt partim à Sa-lamine & Athenienſib⁹,partim ab Arcadia,partim à Cythno,partim à Phœnice,par tim ab Æthyopia oriundi,vt ipſi Ciprij aiunt. Cilices centum naues. Hi circa capita ferebãt gẽtiles galeas,pro ſcutis parmulas è crudo bouis corio factas,laneis veſtib. in-
Cilices vn de. duti:bina ſinguli iacula geſtantes,enſem machæræ Ægyptiacæ perſimilem, quõdam Hypachæi appellati:ſed à Cilice Phœnice Agenoris filio ita cognominati. Pamphi-lij triginta naues Græcanicis armis ornati,ab illis originem ducentes,qui cũ Amphi-locho & Calchãte è Troia diſiecti fuerãt.Lycij prębuerunt naues quinquaginta, tho racib. ocreisq́; armati,arcub⁹ quóque è cornu factis,& arundineis ſagittis ſine pẽnis, atque iaculis,gerẽtes ex humeris ſuſpẽſas caprarũ pelles,& in capitib⁹ pilea pinnis co ronata, quinetiã pugiones & falces:è Creta oriundi quondã Termilæ nominati, ſed
Dores. à Lyco Athenienſi Pandionis filio,Lycij cognominati.Dores qui ſunt ex Aſia,naues triginta.Ii Greca gerebãt arma,vti è Peloponneſo ,ppagati.Cares ſeptuaginta naues cætera Græco more ornati:ſed & falces & pugiones gerebãt: quos prius appellatos fuiſſe Hœtines,in ſuperiorib. libris dictum eſt.Iones centum naues,armati Greco ri tu: qui quãdiu in Peloponneſo regionem quæ vocat Achaia,incoluerunt,& ante ad
Ionũ ap pellatio. uẽtum Danai & Xuthij in Peloponneſum(vt Greci aiunt)vocabant Pelaſgi Ægiale-es,id eſt,littorales:ſed ab Ione Xuthi filio, Iones ſunt appellati. Inſulani naues decẽ & ſeptẽ,armati vt Græci,& ipſi Pelaſgica gens:ſed mox Ionica, ob eandẽ cauſam ob quã & duodecim oppida ſunt Ionica ab Atheniẽſib. appellata. Aeoles ſexaginta na-ues,ritu Greco armati,olim Pelaſgi(vt apud Grecos fert)vocati.Helleſpõtij centum naues p̃ter Abydenos:quib⁹ mandatum erat ab rege,vt circa locũ manerẽt ad põtes, cuſtodiẽdos.Cçteri è Ponto erãt,Greco more armati, Ionum ac Dorum coloni. In omnib.autẽ nauib⁹ epibatę erãt Perſę,& Medi,& Sacæ. Quarũ velociſſimas attulêre

Phœni-

Phœnices, & inter Phœnices optimas Sidonij. Harum ſingulis, & item pedeſtribus eorũ copijs pręfecti erãt vernaculi duces: quorũ ego (quia ratio hiſtorię nõ exigit ne ceſſariò) non faciam mentionẽ. Neq; em̃ ſingularũ nationum duces, digni memoria fuêre, quarũ quot vrbes, tot duces extitêre: ſed nõ vt ductores, verũ vt ſerui, quemad modum alij qui ducebãtur in militiã, venêre: qm̃ duces penes quos ſumma imperij erat, vt ſingularũ gentiũ principes, quinã eorũ Perſę fuerint, à me cõmemoratum eſt. Nauticis hi pręfuêre, Ariabignes Darij, & Præxaſpes Aſpathinis, & Megabazus Megabatis, & Achæmenes Darij filius. Iadicæ quidẽ claſſi & Carię Ariabignes, ex Dario & filia Gobryis genitus: Aegyptiacæ aũt Achæmenes, Xerxis ex vtroq; parente germanus: reliquæ aũt claſſi reliqui duo. Porrò biremes lembos quinquaginta aut triginta remorũ, & actuaria nauigia, & alia minuta cũ hippagogis, quæ equos vehũt, cõtracta cõſtat ad trium milliũ peruenisſe. Eorum qui in claſſe erãt, ſecundũ duces illuſtriſſimi fuêre Sidonius Tetrãneſtus Alleſi filius, & Tyrius Mapen Sironi, & Aridius Nerbalus Arbali, & Cilix Cyenneſis Horomedontis, & Lycius Cybernicus Sicę. Cyprij aũt Gortus Cherſius, & Timonax Timagoræ: Cariorum verò Hiſtiæus Tymnis, & Pygres Seldomi, & Damaſithymus Candaulis filius. Aliorum nunc præfectorum mentionem facere ſuperſedeo, tanquam non neceſſe habẽs. Verùm Artemiſię præcipua me tenet admiratio mulieris, expeditionem aduerſus Græciã ſecutæ: quæ defuncto viro, ac pupilli filij tyrannidem obtinens, nulla adacta neceſſitate, ſed præſtantia animi atq; virilitate in militiam cõceſſit. Nomẽ ei erat Artemiſiæ Lygdamis filiæ, patrnũ genus ex Halicarnaſſo, maternũ è Creta. Imperans hęc Halicarnaſſeis, & Coïs, & Niſyrijs, & Calydnijs, quinq; cum nauib. venit omni copia inſtructis. Ita poſt Sidonias hæ naues fuerunt illuſtriſſimæ. Eadẽ apud regẽ optimas inter omnes ſocios ſententias dixit. Quas ciuitates recenſui ſub illius imperio fuiſſe, earum vniuerſam gẽtem aio Doricã eſſe, Halicarnaſſeorũ qdem Trœzeniã, cæterorum autẽ Epidauriã. Hactenus de nautico exercitu. Xerxes, inito copiarum numero, militib. inſtructis, cõcupiuit illos luſtrando oculis obire, quẽadmodum & fecit. Itaq; inſcenſo curru ſingulas nationes luſtrãs, qnam eſſent percõtabãt: quarum profeſſionẽ ſcribę excipiebant, donec ad extremos equitũ peditũq; peruentum eſt. Hoc perfecto, & nauib. in mare deductis, Xerxes è curru in nauim Sidoniam tranſcẽdit: reſidensqud ſub aureo tabernaculo, præteruehensque nauium proras, ſciſcitabatur de ſingulis itidem vt de terreſtri exercitu fecerat, deſcribiq́ue iubebat. Iam verò nauarchi productas à littore quatuor ferè iugerum ſpacio, naues ſtabilierant, conuerſis à terra proris, & in vnam frontẽ digeſtis, epibatis quoque, id eſt, propugnatorib, tanquam ad bellum armatis, quos Xerxes inter proras & litto nauigãs, cõſpicabatur. Vbi aũt & claſſem luſtrauit, egreſſo naui accerſit Demaratũ Ariſtonis, comitẽ aduerſus Græciã expeditionis, eiq́ue accerſito ita inquit: Demarate, iuuat nunc me quæ cupio abs te interrogare, qui & Græcus, & non ex minima ciuitate, vt audio tam ex te quã ex alijs Græcis, qui me alloquendi gratia adeũt. Nunc igitur hoc mihi expone, nunquid Græci ſuſtinebunt manus cõtra me leuare? Nã (vt ego opinor) ne omnes quidẽ Græci ac cæteri mortales, qui ad Heſperum incolunt, ſi cõgregentur, pares fuerint noſtris armis, nec me inuadentẽ expectauerint: cũ nõ ſint inter ſe cõcordes libet tamen mihi abs te audire, quid de hoc dicas: His verbis interrogauit. Demaratus excipiens: Vtra, inquit, apud te rex vtar, veritaténe an iucunditate? Ille vt veritate vteretur, iubere. Neque em̃ ſibi ob id eũ minus iucundũ fore, quã antè fuiſſet. Hoc vbi Demaratus audiuit: Qm̃, inquit, me iube: rex oĩno veritatẽ ploqui, ea dicã quæ nemo niſi mentiẽs apud te poſtea carpet: Græcia ſemper alũna fuit paupertatis, hoſpes virtutis, q̃ à ſapiẽtia acciuit, & à ſeuera diſciplina, quã vſurpãs Græcia, & paupertatẽ tuet, & dominatũ. Ita laudo qdẽ oẽs Græcos, qui Dorica illa loca vel circà incolũt, ſed nõ de cunctis eis verba faciã, verũ de Lacedęmonijs ſolis. Iã primũ nego fieri poſſe vt tuã orationẽ admittãt, afferentẽ Græciæ ſeruitutem. Deinde dico vẽturos tibi obuiã ad pugnãdum, etiam ſi cæteri Græci õmnes ſentiant tecum. Neque verò de numero eorum quæras, quot illi ſint qui hoc facere poſſint.

Ducẽs.

Epibatæ.

Xerxes ad Demaratũ

Demarati cũ Xerxe cõfabulatio.

Græciæ laudes.

Lacedęmoniorum virtus.

poſſint. Nam ſi in exercitu eorum mille fuerint, ij tecum congredient: & itē ſiue pauciores ſiue plures. Hæc cū audiſſet Xerxes, ſublato cachinno inquit: Demarate, quod nā extuliſti verbū, mille omninò viros cum tanto exercitu cōgreſſuros? Agedum dic mihi nonné teipſum ais iſtorū virorū fuiſſe regem? Viſné igitur ſine mora tu cum decem viris dimicare? Quòd ſi veſtri populares oēs tales ſunt, quales tu prædicas, pfectò ſecundū veſtra inſtituta debes tu, qui illorū es rex, duplū pſtare, quā ſinguli eorū: qui ſi denis è meo exercitu pares ſint, iure abs te poſco vt viginti ſis par: ita verba quæ dixiſti, cōprobabunt. Atqui ſi tales ſunt illi, ac tāta ſtatura, qualis quātusq; tu ac cæteri Græci qui in colloquiū meū venerūt, videte ne cū tantopere gloriamini, fruſtrà id inſolenterq; faciatis. Nā agè intelligam, quocūq; argumento, vnde fieri queat, vt mille aut decem millia, atq; quinquaginta millia hoīm, qui pſertim ſint oēs liberi, nec vnius imperio ſubiecti, tanto exercitui obſiſtant, cū ſimus nō plures quā milleni ad ſingulos eorum, ſi fuerint quinq; millia. Nam ſub vno (quemadmodū apud nos fit) imperatore milites, illius metu, etiā cōtra ſuā ipſorū naturā, meliores efficiuntur, adactiq; verberib» vel pauciores aduerſus plures eunt, ijdem remiſſo libero ſibi arbitrio, neutrū horū faciūt. Adeò opinor Græcos etiam pares numero Perſis, ægrè cum eis ſolis certaturos: quinimò iſtud apud nos ſolos eſt quod ais, verū nō ita multū, ſed rarum. Sunt enim è Perſis meis ſatellitib», qui velint cū ternis Græcis pariter dimicare, quorū tu inexpertus multa blateras. Ad hęc Demaratus: Intelligebā, inq̄t, rex ab initio, me vera dicentem nō iucundum tibi futurum. Sed quia tu dicere me veriſſima coēgiſti, dixi quæ erāt è dignitate Spartanorum. Quanq̄ ipſe optimè intelligis, quātopere nunc illos ego amē, qui me honore & dignitate paterna exutū, extorrem, profugumq; fecerunt: quem pater tuus exceptū, victu ac domicilio donauit. Quare non eſt credibile, virum prudentē reſpuere beneuolentiā exploratā, ſed maximè obſeruare. Ego em̄ neq; cum decem promittam me poſſe dimicare, neq; cum duob», ac ne ſingulari quidē certamine volēs certauerim. At ſi neceſſe fuerit, aut vehemēs diſcrimē inſtiterit, libentiſſimè cum vno quolibet iſtorū oīm dimicarē, qui ſe ſingulos aiūt idoneos ad certādum cum ternis Gręcorum. Etenim Lacedæmonij pugnādo cū ſingulis, non ſint illi quidem cæteris deteriores viris: at cōferti, cunctorum virorū ſunt excellētiſſimi. Nā licèt ſint liberi, nō tamē ſunt vſq; quaq; liberi, q̄ppē q̄b» pēſt domina lex, quā multò magis metuunt, q̄ tui te. Faciūt ergo q̄cunq; illa cogit. Cogit autē idē ſemper, vetās ſemper eos ex acie fugere q̄tamuis hoīm multitudinē: ſed iubēs vt ordinē nō deſerētes, aut vincāt aut occumbāt. Hæc ego loquēs, ſi tibi blaterare videor, volo poſthac in cęteris ſilētiū agere. Hacten» loqui coact», tibi verò ex ſentētia cōtingat rex. Hęc locuto Demarato, Xerxes ad riſum verſus, nulla indignatione permotus eſt, ſed comiter hoīem remiſit. Poſt Demarati colloquium, vbi Doriſco præfecit prætorē Maſcamen Megadoſtis filiū, amoto eo quē Darius pręfecerat, ire cū exercitu àduerſus Greciā pergit. Huic Maſcami, quē illic reliquit Xerxes, vni tanq̄ oīm pręſtātiſſimo, quos aut ipſe aut Darius cōſtituiſſet, dona quotannis miſit: & itē eius poſteris Artaxerxes filio Xerxis. Etem̄ ante hāc expeditionē, in Thracia & vbiq; in Helleſpōto prætores fuerāt, qui oēs poſt eādē expeditionē à Grecis electi ſunt, & è Thracia & ex Helleſpōto, præterq̄ è Doriſco. Vñ Maſcamē Gręci pmulta conati, tñ eijcere nequiuerūt. Ob id huic ab eo q̄ in Perſis regnat, ſemp dona mittūt. Eorū verò qui à Græcis expulſi ſunt, neminē rex Xerxes virū egregiū eſſe dixit, pter vnum Bogē ex Eione, quē laudare nō deſinebat, eiusq; (q̄ ſuperfuēre) liberos maximo inter Perſas honore proſequebatur. Siquidē magnis ferri laudibus Boges meruit: qui cùm ab Athenienſib» & Cimone Miltiadis filio obſideretur, liceretq; ei accepta fide egredi, & in Aſiā remeare, tamē abnuit, ne regi prę metu ſuperfuiſſe videretur, ſed ad extremū vſq; perſtitit, atq; vbi nihil in mœnibus cōmeatus reliquū fuit, accenſo ingenti rogo, interemit liberos, coniugē, concubinas, familiam: eosq; in rogū deiecit. Dehinc omne aurum vrbis atq; argentum è muris diſperſit in Strymonē. His actis, ſemetipſe coniecit in rogum. Ita hic merito à Perſis ad hoc vſque tempus præconio cele-

Milites imperatoris virtute meliores.

Lex domina.

Maſcamis elogium.

Artaxerxes.

Regis laus.

celebrat. Xerxes è Doriſco in Græciã tendens, vt quoſque populos adibat, ſecũ militare cogebat. Erat aũt (vt ſuperiꝰ à me expoſitum eſt) oĩs ad Theſſaliam vſq; tractus in ditionẽ redactus, & regi tributarius effectus à Megabazo, & mox à Mardonio. Digreſſus à Doriſco, ꝑterijt primùm Samothraces muros, quorum vltimum oppidum ad veſperã ſitum eſt noĩe Meſambria, cui vicinum eſt oppidum Thaſiorum Stryma: q̃ oppida interfluit amnis Liſſus, cuius aqua tunc nõ ſuffecit copijs Xerxis, ſed defecit. Hæc olim regio vocabatur Galaica, nunc autem Briantica: quæ tamen optimo iure Ciconum eſt. Tranſmiſſo profluente Liſſi arefacto, Xerxes has Græcas vrbes præter greſſus eſt: Maroneam, Dicæam, Abdera, eas inq̃ præterijt, & hos qui iuxta eas ſunt, famoſiſſimos lacus, Iſmaridem qui Maroneã Strymamque interiacet: Biſtonidẽ Dicææ contiguum, in quem duo flumina ingrediuntur, Trauus, & Cõpſatus. Qui iuxta Abderam ſit, nullum nobilem lacum præterijt Xerxes, ſed fluuium Neſtum mare ſub euntẽ. Poſt has regiones perrexit mediterraneas verſus vrbes. In quarum vna eſt lacus triginta fermè ſtadiorum in circuitu, piſcoſus & admodum ſalſus: quẽ ſola iumenta cũ aquarentur, exiccauêre. Huic vrbi nomen eſt Piſſyrus. Has vrbes & maritimas & Græcas, ſiniſtrorſum relinquens ꝑterijt Xerxes. Per quas aũt gentes Thraciæ prouinciæ iter fecit, hæ ſunt: Pæti, Cicones, Biſtones, Sapæi, Derſæi, Hedoni, Satrę. Quorum qui maritimi erant, nauib. ſecuti ſunt: qui verò mediterranei, à me ſunt commemorati, ꝑter Satras. Cæteri oẽs terreſtri itinere ſequi coacti ſunt. Satræ nulli adhuc hoĩm, quantũ nos ſcimus, fuêre ſubiecti: ſed ſoli è Thracibus ad meã memoriã liberi ſemper perſtitêre. Editos enim mõtes incolunt, omnigenis arboribus ac niuibꝰ obſitos: viri in re bellica eximij: apud quos oraculũ eſt Bacchi idq́; in editiſſimis montibus. Eorum qui in illo tẽplo Bacchi vaticinãtur, ſunt Beſſi. Antiſtes verò qui reddit reſponſa, quẽadmodum Delphis, & nihilo magis variè. Peragrata quã dixi regione, Xerxes ſecundo loco tranſijt muros Pierum, quorũ vni nomen eſt Niphrage, alteri Pergamo. Hàc iter præter eos montes faciebat, à manu dextera relinquens montem Pangęum, magnum atq; excelſum, in quo aurea ſunt & argentea metalla: quem cùm Pieres & Hodomanti, tũ præcipuè Satræ exercẽt. Super Pangęum ad aquilonẽ habitantes Pæones, Dobores, & Pæoples prætergreſſus Xerxes, ad veſperã verſus contendit, donec ad flumen Strymonem peruenit, & vrbẽ Eionem, cuius prætor Boges (de quo paulo ante fecimus mentionem) adhuc viuebat. Regio Pangæo monti circunie ẽta, nominatur Phillis. Hinc veſperũ verſus ad flumẽ Angiten, quod Strymonem ſubit. Hinc meridiẽ verſus ad ipſum Strimonẽ, ad quẽ Magi mactatis equis candidis litauerũt. His & alijs compluribus medicamentis in flumen factis, per nouem vias Hedonorum iêre: iuxta quas Strymonẽ pontibus iunctũ inuenêre. Audiẽtes autẽ eum locũ nouem vias Hedonorũ appellari, totidẽ illic pueros ac virgines puellarũ indigenarũ filios viuos defoderũt. Perſicum eſt, defodere viuẽtes. Nam & Ameſtrim Xerxis vxorẽ, iã ꝓuectę ætatis, audio bis ſeptẽ illuſtriũ Perſarũ liberos defodiſſe, ad referẽdam ꝓ ſe gratiã deo, q̃ ſub terra eſſe fertꝰ. Vbi à Strymone ꝓgreſſus eſt exercitus, illic ad ſolis occaſum verſus, eſt littus, in quo ſitã vrbem Græcã noĩe Argilũ ꝑterijt. Hæc & q̃ ſuper eã eſt regio, vocatꝰ Biſaltia. Illic ſinũ Neptuni tẽpli à læua manu habẽs, perrexit ad cãpũ noĩe Syleũ, ꝑteriens Stagirũ Græcã vrbẽ, peruenitq́; Acanthũ, ducens vnà ſingulas harũ gentiũ, & itẽ accolas mõtis Pangęi, & earũ quas ſuperius cõmemorauimus: ijs qui maritimi erãt, claſſe: qui ꝓcul à mari aberãt, terreſtri itinere ſequentibꝰ. Hanc viã qua Xerxes duxit exercitũ, Thraces neq; confundunt neque ſerunt, ſed ad mea vſq; tẽpora magnopere venerantur. Poſteaq̃ Acanthum peruenit Xerxes, præcepit Acanthijs vt hoſpitalitatem exhiberent, eosq́; Medica veſte donauit: laudans quod alacres cerneret eſſe ad bellum, quodque audiret foſſam eſſe abſolutam. Xerxe apud Acanthum agente, contigit vt Artachæes, qui foſſæ faciundæ præfuerat, morbo decederet, vir Xerxi ſpectatus, genere Achæmenides, ſtatura inter Perſas ꝓceriſſima. quippe cui quatuor omninò digiti deerant, à longitudine quinque regiorum cubitorum. Xerxes magno damno ducens maximum hominum fato functum,

Samothraces muri.
Meſambria.
Dionyſij oraculum.
Pierum muri.
Ameſtris.
Viuos defodere.
Artachæes.
Proceritas Artachęia.

apparatiſſimè eũ funerauit, exhibito etiã epulo, eiuſq; tumulũ oĩs exercitꝰ extruxit: cui tanq̃ heroï ex oraculo Acanthij ſacrificant, noĩe eum nuncupãtes. Et rex quidem Xerxes amiſſo Artachæe, iacturã ſe feciſſe exiſtimabat. At ij Græci qui exercitũ excipiebant, cum Xerxi cœnã p̃berent, in oẽm miſeriam deuenêre, adeò quidẽ, vt ſuis laribus efficerentur extorres. Dum Thaſij pro ſuis, q̃ in continente ſunt vrbes, Xerxianas accipiunt copias, Antipater Orgis filius, elatꝰ animo, vir inter populares illuſtris, erogauit in cœna quadringenta argenti perfecti talenta. Eã rẽ vbi accepêre qui præerant alijs circà vrbibus (tale enim cõuiuium iampridem inductum fuerat, & diu celebratum) hoc vbi accepêre p̃ſertim præconibus paſſim prædicantibꝰ, tunc verò oppidani frumentum, quod in vrbib. erat, inter ſe diſtributũ molebant, farinamq́ triticeam hordeaceamq́; in cõplures menſes faciebant. Ad hæc excogitauêre ob p̃cium optima quæque pecora ſaginare, & altiles aues habere, terreſtres paluſtresq́ue in cortibus, & in viuarijs ad accipiendũ exercitum. Quinctiã aurea argẽteaq́; pocula & crateres faciebant, & cætera q̃ menſæ imponunt̃. Hæc oĩa ipſi regi, & ijs qui cũ illo veſcebantur, fiebant: cætero aũt exercitui, q̃ ad eſum duntaxat p̃cepta erant. Sub aduentũ exercitus, tabernaculum vbi exercitus maneret, ſtatuebatur, reliqui ſub dio agebant. Vbi tẽpus cœnæ aderat, tunc conuiuatores laborem ſuſtinebant. Iſti cum expleti noctem illic exegerant, poſtero die reuulſo tẽtorio, & omni apparatu ſumpto ita abſcedebant, nihil relinquentes, omnib. aſportatis. Vnde Megacreontis viri Abderitę elegans dictum extitit, qui ſuaſit Abderitis, vt vniuerſi, mares pariter ac fœminæ, ſua delubra adirẽt: ſuppliciterq́; dijs aſſidentes precarentur, vt poſthac dimidiũ futurorum malorũ à ſe propulſaretur. Nam de p̃teritis magnam ſe gratiã illis habere, q̃ rex Xerxes nõ bis quotidie cibum capere cõſueſſet. Fore enim vt Abderitæ, ſi iuberentur vt etiam prandium ſimile cœnæ inſtruerent, aut non præſtolarentur Xerxem aduenientem: aut præſtolati, peſſimè inter oẽs hoĩes affligerentur. Et iſti quidem quanq̃ graue tè, tamen quod ſibi imponebatur, exequebantur. Xerxes verò ex Acantho duces claſſis à ſe dimiſit, iuſſos ad Thermam cum claſſe ſe operiri. Eſt autem Therma in Thermæo ſinu ſita, à qua ipſe ſinus habet cognomen. Hàc enim cõpendiariam magis viam eſſe audiebat. Nam è Doriſco ad Acanthum vſque, ita inſtructus exercitus iter fecerat, tripartito diuiſus omnis iuſſu Xerxis: vt vna pars ſecundũ mare iret vnà cum claſſe, cui parti præerant Mardonius & Maſiſtes: altera per mediterranea, cui præerant Tritatæchmes & Sergis: tertia inter has media, cum qua Xerxes ipſe incedebat, ducibus Smerdone & Megabyzo. Nauticus exercitus vbi à Xerxe diſceſſit, foſſam enauigauit in Atho depreſſam ac perductam ad ſinum, in quo Aſſa & Pidorus, & Singus, & Sarga vrbes ſitæ ſunt. Ex quibus ſumpto cõmilitio, pergit ire ad ſinum Thermæũ, circumuectusq́ue Ampelon promontoriũ Toronæum pernauigauit has Græcas vrbes, vnde & naues & cõmilitium ſumpſit, Toronam, Galipſum, Sermylam, Mecybernam, Olynthum, quæ regio nunc Sitonia nominat̃. Ab eo promontorio Ampeli prę cidens mare vſq; ad promontorium Canaſtræum, totam fere Pallenem pręteruectus eſt. Illinc quoq; & naues & commilitium ſumpſit ex Potidæa, ex Aphyſtie, Noua vrbe, ex Ægea, ex Therambo, ex Sciona, ex Menda, ex Sana. Hæ ſunt vrbes ſitæ in Pallena, Phlegra prius appellata. Pernauigans hanc regionẽ, ad præſtitutũ locum tendebat, ſumens etiam milites è vicinis Pallenæ vrbibus, ac Thermæo ſinui conterminis, quibꝰ hæc noĩa ſunt, Lipaxus, Combrea, Liſſæ, Gignous, Camſa, Smila, Ænea, quarũ regio adhuc Creſſæa nominatur. Ab Ænea, in qua finis enumerandarum vrbium mihi factus eſt, iã ad ipſum Thermæũ ſinum curſus claſſis extitit, & ad terrã Mygdoniã, donec ad Thermã, quò p̃ceptum erat, peruentũ eſt ad vrbẽ Sindum, & ad Caleſtram ſuper Axium ſitã flumen, quod Mygdoniã terrã dirimit à Bottiæide: cuius terræ Bottiæidis arctũ ad mare locum obtinent vrbes Ichnæ & Pella. Hîc nauales copiæ circa flumen Axium & vrbem Thermam, & alias in medio horũ vrbes ſtatiua habuêre, regem opperientes. Huc peruenire volens Xerxes, Acantho profectus cũ terreſtribus copijs mediterranea incedebat, peragrans Pæonium agrũ atque Creſtonicum, ſuper amnem

Megacreõntis dictum

Bis in die cibum ſumere.

Therma. Xerxis fiducia. Xerxis feſtiuũ ſtratagema.

Ichnæ. Pella.

amnem Chidorum: qui è Creſtonæis initio ſumpto, per terrã Mygdoniam fluens, in paludem (quæ eſt ſupra Axium) euoluitur. Hàc iter faciente Xerxe, leones impetum dederunt in camelos, qui commeatum portabant. Sub noctem enim relictis locis cõ ſuetis cò deſcenderunt: nulloq; alio neq; iumento neque hoĩe tacto in camelos graſſati ſunt. Cuius rei cauſam admiror, quod leones, quoties aliundè eis eſt quo indigent, abſtinent ab inuadendis camelis, quod animal nunq̃ antea nec experti fuerant illic, nec viderãt. Sunt aũt per ea loca leones multi, & boues agreſtes p̃grandibus cornib⁹, q̃ ad Græcos veniunt. Leonũ terminus eſt Abderorũ flumen Neſtus, & Achelous, q̃ per Acarnaniã fluit. Nã nemo aut ad aurorã trans Neſtum vſquã gentium viſerit leonem in Europa, aut trans Acheloum ad Heſperũ in reliqua cõtinente: ſed in horum fluuiorum medio leones gignuntur. Poſtq̃ Thermam venit Xerxes, ibi ſubſtitit, tantum maritimi ſpacij occupantib. caſtris, quantum eſt ab vrbe Therma & Mygdonia, vſque ad cõfluentem Lydei & Haliacmonis: vbi agrũ Bottiæidem, Macedonicumque diſterminant. In his locis ſtatiua habuêre Barbari: quibus potantibus ſolus ex ijs (qui cõmemorati ſunt) amnibus, Chidorus è Creſtonæis fluens non ſuppetijt, ſed defecit. Xerxes è Therma proſpiciens Theſſalicos montes, Olympum & Oſſam, præcelſæ magnitudinis, audiensque in medio eorũ anfractum anguſtũ eſſe, per quẽ fluit Peneus, & illic viam eſſe q̃ in Theſſaliam fert, cupidine captus eſt nauigandi ad oſtium Penei inſpiciundum, quia ſuperiorẽ viam tenenti erat eundum per Macedones ſupernè habitantes ad Peræbos, præter Gonnum vrbẽ. Nam hàc tutiſſimum iter eſſe audiebat. Atque vt concupiuit, ita & fecit. Itaque cõſtenſa naui Sidonia, quam ſemper conſcẽdebat, quoties ei tale aliquid facere libebat, extulit ſignum cæteris nauibus, pficiſcendi, relictis illic terreſtrib. copijs. Eò poſtq̃ peruenit, oſtia Penei cõtemplantem ingẽs admiratio cùm ſubiret, accitos viæ ductores interrogauit, nunquid flumẽ poſſet auerti, vt alibi mare ingrederetur? Narratur aũt Theſſalia quondã lacus fuiſſe, vtpote concluſa vndique præaltis montibus. Nam quod Theſſaliæ ad auroram ſpectat, id Peliõ & Oſſa iunctis inter ſe radicib. præcludunt: quod ad ventum aquilonem, id Olymp⁹: quod ad Heſperum, id Pindus: quod ad meridiem & ventũ auſtrum, id Othrys: quod inter hos mõtes medium, id Theſſalia eſt, ita deuexa, vt cùm alij frequentes amnes in eã defluant, tum ij quinque p̃cipuè, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamiſus: qui è montib. Theſſaliam ingentibus in eam planitiem cõfluentes, per vnum anfractum & eum arctum in mare euadunt, in vnã aquam oẽs redacti: qui ſimul ac confluentẽ fecerunt, Peneus retento ſuo noĩe cæteros innominatos reddit. Fertur quondam, cùm nõdum eſſet hic anfractus, per quẽ flumina mearent, hos fluuios, & p̃terea lacũ Bœbeidem, nõ fuiſſe nominatos quemadmodum nunc, & tñ non minus q̃ nũc fluxiſſe: ſed ſuis fluentis oẽm Theſſaliam effeciſſe pelagus. Ipſi quidẽ Theſſali memorant Neptunum feciſſe cõuallem, per quã meat Peneus, haud abſurdè ſentiẽtes. Qui eñ arbitratur Neptunum terrã quatere, & quæ terræ motu diſcuſſa ſunt, huius dei eſſe opera, ei cernenti hunc locũ videtur Neptunus id feciſſe. Nanq; diductio illa montium (vt mihi videtur) terræmotus eſt opus. Xerxi interrogãti, nunquid alibi eſſent in mare oſtia Penei, ductores ſui rem cõpertam habentes: Rex, inquiunt, nulli ſunt huic flumini alibi in mare tendentes exitus quàm hic ipſe. Cuncta enim vndique montibus redimita Theſſalia eſt. Ad hoc Xerxes dixiſſe fert. Solertes ſunt viri Theſſali, qui ſuæ ſibi imbecillitatis conſcij, iampridem cùm alia præuiderunt, tum verò hoc, quòd regionẽ habebant facilem occupatu, & maturè expugnabilem. Solum eñ hoc eſſe negociũ, flumen obſtructo anfractu, auerſoq; alueo per quem meat, in eorum terrã inducere, à quo oĩs Theſſalia p̃ter montes aquis obduceretur. Hæc ita ſe habere Xerxes apud filios Alei dixit, qñ Theſſali è Græcis principes regi ſeſe tradiderãt, rat⁹ id illos per totã nationẽ diuulgaturos. Hoc locutus, & locũ contemplatus, Thermã renauigauit. Vbi cõplures dies circa Pieriã eſt cõmoratus (nã mõtem Macedonicũ, vt illac in Peræbos oĩs tranſiret exercit⁹, tertia eius pars repugnabat) eodẽ legati qui dimiſſi in

Leonũ nãtura atquẽ loca.

Chidori aqua.

Xerxianis copijs non ſufficit.

Theſſaliæ deſcriptio

Græci-

Iusiurandum Græcorum.

Græciã fuerant ad terrã petẽdam, regreſſi ſunt partim inanes, partim terrã & aquam afferrentes. Quã qui dederũt, eorũ hi fuêre: Theſſali, Dolopes, Enienſes, Peræbij, Locri, Magnetes, Melienſes, Achęi, Phthiotæ, & Thebani, cæteriq; Bœotij: p̃ter Theſpienſes & Platæenſes: cũ quibus ij Græci Peræbij percuſſerant fœdus, qui bellũ aduerſus Barbarũ ſumpſerãt. Fœdus aũt ita habebat: Quicunq; Græci ſeſe dedidiſſent Perſæ, nõ adacti neceſſitate, eorũ decimum quẽque, rebus bene cõſtitutis, ſe deo qui Delphis eſt deuoturos: ita apud Græcos iuſiurandũ habebat. Xerxes neq; Athenas neq; Spartã legatos terrã petitum miſerat: ob id, quod quos ante Darij ad hoc ipſum miſiſſet, eorũ alios iſti in barathrum, alios in puteũ deiecerãt, iubẽtes eos illinc terrã & aquã ferre ad regẽ. Hac de cauſa Xerxes nullos illuc ad petendũ miſit. Et Atheniẽſib. quidẽ q̃ ita legatos tractarint, quid triſte cõtigerit, nõ queo dicere, niſi quod eorũ ſolum cũ vrbe vaſtatũ eſt: quod tñ ipſum nõ ea cauſa ſuſpicor cõtigiſſe. Lacedæmonijs verò ira Thalthybij, qui fuit Agamẽnonis p̃co, incubuit. Eſt aũt Spartę Thalthybij tẽplum, cũ eius poſteris, qui Thalthybiadæ nominantur, quib. honos legatiõis Spartanorum ſemper tribuitur. Itaq; poſt eã rẽ Spartiatæ cũ læta exta eis nõ eſſent, idq; diu cõtingeret, pertæſi huius calamitatis Lacedæmoniorũ, cœtu frequẽter coacto hoc edictum ꝓpoſuêre: Si quis Lacedęmoniorũ velit ꝓ Sparta occumbere. Tunc Sperthius Aneriſti, & Bulis Nicolai filius, viri Spartiatę, & natalib. & opibus inter primos, vltrò ſe obtulerunt ad ſatisfaciendũ ſua pœna Xerxi Darij filio, ob legatos apud Spartã interẽptos. Ita hos Spartiatæ tanq̃ mortẽ obituros, miſerunt ad medos. Digna admiratione cum audacia horũ virorum, tũ verba ab eis habita. Nã Suſa tẽdentes, ad Hydarnẽ Perſam Aſianæ oræ maritimæ p̃fectum venerunt: qui eos hoſpitaliter munificeq; acceptos, his verbis interrogauit: Viri Lacedęmonij, quid ita reſpuitis effici amici regis? Cernite eũ ex me & meo ſtatu, q̃ ſciat honore ꝓſequi rex viros egregios, vos itidem honoratur», ſi voſipſi ei dederitis. Videamini modò apud eũ eſſe viri egregij: qm̃ ſinguli veſtrũ, rege donante, principatũ Græciæ obtinebunt. Ad hæc illi reſpõdentes: Hydarnes, inquiũt, nõ ex æquo cõſilium tuũ ad nos ſpectat atq; ad te, qui cõditionis quã ſuades expertus es, noſtrę inexpertus. Nã ſeruitutẽ quidẽ noſti: libertatẽ aũt nõdum expertus es, vtrũ ſit dulcis an nõ. Quæ ſi tibi experta foret, nõ vt haſtis, ſed vt ſecuribus ꝓ ea dimicarem», nobis ſuaderes: Hęc Hydarni reſpõderunt. Dehinc vt aſcẽderunt Suſa, & in cõſpectum regis venerunt, principio iubẽtibus ſatellitib», ac vim afferentibus, vt ꝓcumbẽtes regẽ adorarẽt, & ꝓ capita eos ad id agẽdum impingẽtibus, negauerunt ſe vnq̃ id eſſe facturos: neq; eũ ſibi eſſe cõſuetudinẽ hoĩem adorãdi, neque ſe ad id veniſſe. Poſteaq̃ in hoc repugnauerãt, ſecũdo loco hæc illis & his ſimilia dixêre: Rex Medorũ, nos miſerunt Lacedæmonij ad luendã pœnã pro ijs legatis qui Spartæ interiêre. Hęc iſtis dicẽtibus, Xerxes p̃ magnanimitate negauit ſe fore Lacedęmonijs ſimilẽ. Illos eũ interimendis legatis, ius oĩm hoĩm confudiſſe: ſe verò, q̃ illis exprobraret id nõ eſſe facturũ: neq; eos occidẽdo Lacedæmonios culpa ſoluturum. Hac re per Spartiatas geſta, in p̃ſens ira Thalthybij ceſſauit: etſi Spartã reuerſis Sperthio & Bule, lõgo deinde tẽpore interiecto, excitatũ eſt inter Peloponnẽſes & Athenienſes bellũ, vt Lacedęmonij aiunt, quod mihi diuinitus maximè videẽ eſſe geſtum: quia ira Thalthybij nuncios corripuerit, nec prius quieuerit. Quod autẽ ira inciderit in eorũ, qui ad regẽ aſcenderunt, filios, Nicolaũ Bulis, & Aneriſtũ Spertij filium: q̃ piſcatores Tirynthios in naui oneraria plena viris nauigantes cepit, manifeſtũ eſt apud me diuinitus id factũ eſſe, ex ira dei, q̃ nuncij qui in Aſiã à Lacedæmonijs mittebant, ꝓditi à Sitalce Tyrei Thracũ rege, & à Nymphodoro Pythei filio, Abderita, excepti ſunt iuxta Biſanthẽ, quæ eſt in Helleſpõto: & abducti in Atticã ab Atheniẽſibus necati ſunt: cumq; ijs Ariſteas Adimanti Corinthius. Verũ hęc multis poſt regis expeditionẽ annis geſta ſunt. Quæ expeditio, vt ad ſuperiorẽ orationẽ redeam, noĩe quidẽ tendebat contra Athenas, re tamen vera contra cunctam Græciã. Ea diu ante Græci cùm audiſſent, nõ perinde oẽs affecti ſunt. Nã ij qui terram & aquã dederant Perſæ, fidu-

Legati Darij in puteum cõiecti

Thalthybij ira.

Sperthius. Bulis.

Lacedęmoniorum deuotorum reſpõſum ad Hydarnẽ Perſam.

Adorare regem.

Xerxis magnanimitas. Legati nõ violandi.

Xerxis expeditio in Græcos.

ſiduciã animo ꝑſumebant,tanꝙ nihil ingratũ paſſuri à barbaro: qui nõ dederant, magno in metu verſabantur: quippe cùm nulla tanta claſſis eſſet in Græcia,ꝙ poſſet excipere inuadentẽ,præſertim pleriſque bellum detrectantib.& libenter ad partes Medorum inclinantibus. Hoc ego loco neceſſe habeo ferre ſententiã apud multos quidem homines inuidioſam,nõ tamen quod mihi videtur verum diſſimulabo. Si Athenienſes formidantes periculum quod impendebat,patriã deſeruiſſent, aut nõ deſerẽtes,ſed permanentes ſeſe dediſſent Xerxi, nihil omninò aduerſus regẽ in mari quiſq; conatus fuiſſet. Quod ſi in mari nemo Xerxi reſtitiſſet,idem in cõtinenti factum fuiſſet.Et quamuis multæ loricę eſſent muris inductæ à Peloponnenſibus per iſthmum, proditi à ſocijs Lacedæmonij,ijſque nõ volentib», ſed per vrbes à claſſe barbara occupatis deſerti fuiſſent: deſerti verò aut magna opera aggreſſi generosè occubuiſſent: aut videntes iam alios Græcos cũ Medis ſentientes, cum Xerxe depacti fuiſſent: atq; ita vtrinque ſub Perſis Græcia fuiſſet.Nã murorum apud iſthmũ loricatorum: quænam vtilitas fuiſſet rege mari potiente,à nemine quiui audire.Nunc aũt ſi quis Athenienſes Græciæ liberatores extitiſſe dicat,profectò nõ aberrauerit à vero. Nã vtro ſe illi applicaſſent,hæ partes erant ꝑponderaturæ. Cùm verò ꝑtulerint Græciam præſtare liberam,nimirum ipſi fuêre,qui quicquid Græciæ reliquum erat cum Medis nõ ſentientes,erexerũt: quiq; ſecundũ deos regẽ repulerunt: ne oraculis quidem horrendis ac terribilib», quæ è Delphis veniebant inducti ad Græciã deſerẽdam: ſed perſiſtentes cõſtituerunt excipere hoſtem ſua inuadentem. Siquidem conſultorib. Delphos miſſis,vti oraculo volebant: nuncij factis apud templum ꝙ ritus poſtulabat,ędẽ ingreſſi conſederunt. Quibus Pythia cui nomen erat Ariſtonice,ita reſpondit:

Athenienſes Græcę liberatores.

Ariſtonice Pythia.

Quid ſtatis miſeri? extrema relinquite terræ
Tecta fuga,atque vrbis faſtigia celſa rotundæ:
Nam caput & corpus minimè ſyncera manebunt:
Extremiue pedes poterunt ſupereſſe manúſue:
Aut medium,ſed ea ignis edax deformia reddet,
Et Mars acer equis vrgens Aſiægena curru.
Atque alias pleraſque tuas non ſolius arces:
Permultasq; deſim ſæuis dabit ignibus ædes,
Quas ego præuidi iam nunc ſudore mandentes.
Atque metu tremere,& de laquearibus altis
Nigrantem cogente malo manare cruorem:
Ite,ſed ex adyto atque malis effundite mentem.

Athenienſium oraculum.

His auditis Athenienſium conſultores,maximo ſunt mœrore affecti. Quibus inter ſeſe agitantibus tam triſte reſponſum, Timon Androbuli vir apud Delphos illuſtris ſuaſit hæc ferè,vt ſumptis oleæ ramis de integro reuerterẽtur ad cõſulendum ſupplicitèr oraculum. Obtemperantes ei Athenienſes dixêre: O princeps,redde nobis oraculum melius de patria in honorem horum palmitum, quos geſtantes ad te venimꝰ: alioqui hinc abs te non abituri,ſed in hoc adyto ad obitum vſque permanſuri. Hæc dicentibus,antiſtes iterum hoc modo reſpondit:

Timon illuſtris.

Athenienſium oraculum.

Pallas olympia cum multis hortatibus vſa,
Et precibus blandita Iouem placare nequiuit,
Hoc tibi fabor item reſponſum,adamantina fata.
Nam captis reliquis quæ limes Cecropis oræ
Intus habet, quodcunque ſacer penetrale Citharon,
Iuppiter è ligno dat mœnia facta Mineruæ:
Qui tibi ſola tuiſque ferant inuicta ſalutem.
Tu verò aduentum peditumque equitumque quietus,
Terreſtresque acies ne præſtolare: ſed hoſti
Terga dato,veniet tibi ſic tamen obuius ille.

Diuina

Diuina ô Salamis mulierum pignora perdes,
Vſquam vel Cererę ſparſa, coëunte vel vſquam.

Hæc legati vt erant ita arbitrati prioribus mitiora poſtquam cõſcripſerunt Athenas rediêre: reuerſiq; ad populũ recitauêre: & cùm aliæ multæ ſententiæ eſſent oraculũ interpretantium, & eæ plurimum perplexæ: quidam è maioribus natu dixêre, videri

Athenarũ arx. ſibi deum reſpondere ſaluam fore arcem. Olim enim Athenienſium arcẽ præſeptam vallo fuiſſe. Et ij quidem interpretabant vallũ eſſe hunc ligneum murum. Alij verò dicebant deum ſignificare naues: easq; cæteris omiſſis ædificari iubebant. Verùm hos, qui aiebant naues eſſe ligneum murum, fallebant, duo vltima Pythiæ dicta:

Diuina ô Salamis mulierum pignora perdes,
Vſquam vel Cererę ſparſa, coëunte vel vſquam.

Circa hos verſus confundebatur eorũ ſententia, qui claſſem volebant eſſe ligneum murũ. Nã oraculũ qui interpretabant, in eã ſententiã accipiebant, fore vt ipſi inſtructa claſſe ad Salaminẽ pugna nauali ſuccumberẽt. Erat aũt inter Athenienſes quidã,

Themiſto. qui in primores recens peruenerat, noïe Themiſtocles Neoclis filius: qui negabat interpretes oïa recta cõiectare: q̃ diceret, ſi clades q̃ p̃dicitur, ad Atheniẽſes ſpectaret vllo modo, nõ ita placidè nobis deũ fuiſſe reſponſurũ: ſed ſic, ô Salamis miſera, pro eo quod dixit, ô diuina Salamis, ſi circa eã ſui incolæ forent oppetituri. Sed rectè coniectantibus ſentiendũ à deo cõtra hoſtes editũ eſſe oraculũ, nõ cõtra Atheniẽſes. Itaq; ſuadebat vt ſeſe inſtruerent tanq̃ p̃lio nauali certaturi, & tanq̃ hic eſſet ligneus mu-

Themiſtoclis ſententia. rus. Hanc Themiſtoclis ſententiã Athenienſes potiorẽ eſſe cenſuerunt: quàm illorũ, q̃ interpretantes oraculũ, diſſuadebant apparatũ pugnæ naualis: ſed hanc eſſe in ſumma ſententiã dicebant, nõ leuandã in hoſtẽ manũ, ſed ex Attica regione demigrãdũ, & aliã incolendã. Extitit & alia (ante hanc Themiſtoclis) ſententia ad tẽpus egregia.

Græcorũ de conſpirando cõ filium. Cùm magna vis pecuniæ è prouentu metallorum, q̃ ſunt è Laurio, eſſet in ærario Athenienſiũ, æquè diuidunda viritim denis in ſingulos puberes drachmis: tunc Themiſtocles hanc diſſuaſit Athenienſib. diſtributionẽ, ſed ex pecunia claſſem ducentarũ nauium cõpararent ad Ægineticum bellũ. Hoc enim bellũ cõflatum Græciæ ſalutẽ attulit, cogens Athenienſes nauticos fieri. Et quanq̃ hæc claſſis in eum vſum in quẽ cõparata fuerat, nõ venit, tñ in vtilitatẽ Græciæ ceſſit. Ipſa iam præparata cùm præſtò eſſet, & alterã exædificari oporteret, placuit Athenienſib», inito poſt oraculũ cõſilio, barbarũ Græciã inuadentẽ cum nauib» opperiri vniuerſos deo obſequentes vnà cum Græcorũ voluntarijs. Et hæc quidẽ oracula Athenienſib. ſunt reddita. Coactis autẽ in eundem locum Græcis, qui per Græciã melius ſentiebãt: interq; ſe collocutis interpoſita fide ibi cõſilio habito, viſum eſt ante oïa miſſas faciẽdũ pecunias debitas & inimicitias & hoſtilitates. Erant aũt cùm alia aliorũ bella, tum verò maximũ inter Atheniẽſes & Æginetas. Poſteaq̃ Xerxem cum exercitu Sardib» eſſe audiêre, Athenienſes decreuêre cum aliquot in Aſiã mittẽdos ad res regis explorãdas: tũ nuncios partim Argos ad cõtrahendã aduerſus Perſam belli ſocietatem, partim in Siciliã ad Ge-

Gelon. lonẽ Dinomenis filiũ: partim in Corcyrã, partim in Cretã tubẽtes opẽ Græciæ ferri, eo aïo, vt ſi fieri poſſet, oïs vis Græca vnum eſſet: & ad idẽ agẽdum oẽs incumberẽt, tanq̃ calamitate cunctis Græcis impendente. Ferebant autẽ res Gelonis magnę eſſe: nec multò minores q̃ Græcorũ. Vbi hæc eis placuêre, & in Græciã inter ſe rediêre,

Speculatores Græcorum. principio ſpeculatores in Aſiã tres viros miſêre. Qui cùm Sardis veniſſent, in ſpeculando regis exercitu deprehenſi ſunt: & à ducibus pedeſtrium copiarum torti deducebant tanq̃ perituri, lata in eos mortis ſententia. Id vbi Xerxes audijt, reprehenſa ducum ſententia mittit quoſdã è ſatellitibus, iubens vt ſi viuos adipiſcerentur ſpeculatores ad ſeſe deducerent. Eos adhuc ſuperſtites, adepti ſatellites, prehẽſos in regis cõſpectum adduxerunt. Sciſcitatus rex, qua de cauſa veniſſent: præcepit ſatellitibus, vt homines circunducerent peditatum omnem equitatumq̃; oſtentantes: & eos vbi cõ templando illa expleti fuiſſent, ſine noxa dimitterent quocunque locorum ire libuiſſet.

buisset. Hoc Xerxes ea ratiõe imperauit, ꝙ cogitabat fore, vt si speculatores necati fuissent: neque Græci pscisc̃erent potẽtiam suam esse fama maiorẽ, neq; quippiam ipse læderet hostes trib. viris interemptis, sed ijsdem in Græciam regressis, Græci vt se opinari dicebat, auditis rebus suis antequam exercitum compararent, propriam libertatem traderent: atque ita non oporteret suscipere molestiam de exercitu in eos ducendo. Hæc sententia Xerxis cum altera quadam congruit. Nam cùm Abydi ageret Xerxes, vidit naues cursum tenentes per Hellespontum: quæ frumentũ è ponto in Æginam Peloponnesumq; portabant. Quas vbi audiere eius assessores esse hostium, sese ad eas corripiendas accingebant, intuentes in regem, quando id agi præciperet. Xerxes eos interrogauit quonã illę tẽderent: q cùm respõdissent ad hostes tuos domine, & frumẽto onustę: Tunc Xerxes excipiens, inquit, Nónne eôdẽ quò isti, & nos naui gamus tum reb. alijs, tum verò frumento instructi? Quid igitur hi officiunt nobis quibus commeatum portant? Ita speculatores rebus inspectis dimissi in Europã rediere. Post quorum reditum Græci, qui contra Persam coniurarant, nuncios iterum Argos miserunt. Quib. Argiui responderunt res suas ita habere, audisse se iã inde ab initio Barbarum excitasse aduersus Græciam bellum: & cùm accepissent intellexissentque Græcos sese colligere tentaturos Persæ obsistere, principes fuisse mittendi Delphos, qui deum cõsulerent, quid sibi optimè facientib. esset euenturũ (Nuper enim sex millia suorum fuisse interempta à Lacedæmonijs & Cleomene Anaxandrida) eaque de causa se mississe, & ijs qui missi fuerant interrogantibus, sic Pythiã respondisse.

Finitimis inuise, deis dilecte beatis,
Interius tutamen habens impunè maneto,
Et tutare caput, nam membra tuebitur illud.

Xerxis fiducia.

Xerxis stratagema.

Argiuorũ oraculum.

Hæc illis Pythia prius responderat. Postea verò quàm nuncij Argos venerunt, senatumque ingressi mandata retulerunt, Argiui responderunt ad ea quæ dicebantur se paratos esse in triginta annos pacificare cum Lacedæmonijs, percusso fœdere: sed ea conditione imperij, vt dimidium imperij penes se esset, quanquam ius imperandi ipsorum sit, tamen dimidio imperij se esse contentos. Hoc aiebant suum senatum respondere, quamuis dissuadente oraculo societatẽ contrahere cum Græcis: quod etsi formidarent, tamen cupere vt fœdus triginta annorum feriretur, intra quos annos liberi sui in virilem ætatẽ adolescerent: hac videlicet ratione, ne si qua calamitas ad superiorẽ accederet in bello Persico, nisi fœdera forent, in posterũ subiecti Lacedæmonijs essent. His dictis à senatu, quidam è nuncijs Spartanorum ita respõdit: Quòd ad fœdera quidem attineret, sed ad eos qui plures essent relegare: ꝙ autem ad imperiũ, id verò sibi demandatum esse, vt respõderent, dicerentque Spartanis duos esse reges, Argiuis vnum, ideo non posse fieri, vt alterutro Spartæ regi abrogetur imperium: & nihil obstare quò minus cum ijs duob. rex Argiuus parem dignitatem obtineat. Ibi Argiui negare se perpessuros insolentiam, sed præoptare à Barbaro imperari sibi, quàm Lacedæmonijs cedere. At ita edixerunt nuncijs, vt priusquam occideret sol, ex agro Argiuo excederent, alioqui hostium loco futuri. hoc ipsi Argiui sic habere memorant. Aliter tamen per Græciam narratur, Xerxem anteq̃ bellum Græciæ inferret, misisse Argos per caduceatorem: qui cùm peruenit, ita fertur verba fecisse: Viri Argiui, Xerxes rex hæc vobis inquit: Nos arbitramur Persen, ex quo nos progeniti sumꝰ fuisse filium Persei Danaës filij ex Andromeda genitum: quę fuit Cephei filia: ita ex vobis oriundi sumus. Quod cũ ita sit, nefas est & nos ꝓpagatoribꝰ nostris inferre bellũ, & vos alij opem ferendo nobis aduersarios fieri: sed potius domi vestræ vos cõsidentes ocium tenere. Nã si mihi ex sententia succedit, nullos pluris quàm vos faciã. Hæc Argiui cùm audissent, rẽ confeciſſe dicuntur, & à principio dissimulantes, quod actũ esset, nihil poposcisse Græcos: sed cùm ab illis reprehenderentur, tunc partem imperij poposcisse, gnaros id Lacedæmonios nõ cõcessuros, vt hoc ꝓtextu ocium agerent: cui rei competit, quod quidam Græcorũ multis postea annis gestũ fuisse memorant:

Argiui Xerxi subdi malunt q̃ Lacedæ. esse inferiores.

Persæ Persarum origo.

Argiuorum cum Persis affinitas.

Callias. Artaxerxes.

Cùm Suſis Memnonijs alterius negotij gratia eſſent Atheniẽſium nũcij Callias Hipponici filius, & collegæ qui vnà aſcenderant, cõtingit vt Argiui & ipſi per id tempus Suſa mitterẽt nuncios, qui Artaxerxem filium Xerxis interrogarẽt, an amicitiã quam cum Xerxe cotraxiſſent, putaret adhuc durare, an ab illo pro hoſtibus haberentur. Quibus Artaxerxes, imò vero maximè perdurare reſpondit: nullamq; ſibi ciuitatẽ amiciorem putare, quàm Argos. Verùm an ceduceatorẽ Xerxes Argos miſerit ad ea dicẽda, & an Argiuorũ nuncij qui Suſa aſcenderunt, Artaxerxẽ de amicitia interrogauerint, pro comperto dicere non poſſum: nec vllam de his aliam proferre ſententiã, niſi quã Argiui proferunt: Id demum ſcio, ſi omnes homines domeſtica mala in medium contuliſſent, & cum vicinis mutare volentes, mala vicinorum intuiti fuiſſent, libẽter reportaturos rurſum ſingulos ea quæ ipſi attuliſſent. Ita nõ turpiſſimè ab Argiuis actũ. Ego verò quæ dicunt dicere debeo, attamen non omninò de omnib. credere: quod in vniuerſum à me dictum ſit: quoniam & hoc narrat, Argiuos extitiſſe, qui Perſam in Græciam accerſiuerint, poſteaquam cum Lacedæmonijs malè pugnaſſent, pro dolore præſenti quiduis præoptantes: & de Argiuis quidem dictum eſt. In Siciliam aũt ad agendum cum Gelone, tum alij nuncij à ſocijs iẽre, tum verò à Lacedæmonijs Syagrus. Huius Gelonis progenitor fuit Oecetor: qui in Gela erat ex inſula Telo, quæ ad Triopium ſita: qui dum Gela condderetur à Lindijs, qui erant è Rhodo & Antiophemo, aſſumptus non eſt. Interiecto tamen tempore, poſteri eius deorum inferorũ ſacerdotes illic perſeuerauerunt, oriundi à Teline vno ex ea familia, qui eos illic collocauit hunc in modum: Quidam Geloni per ſeditionem eiecti, in Mactoriũ vrbem (quæ ſita eſt ſuper Gelam) profugerunt. Hos Telines Gelam deduxit nullis virorum copijs adiutus, ſed horum deorum ſacris: quę vnde acceperit, an ipſe poſſederit, id verò dicere non poſſum. His ſacris fretus, eò deduxit illos, vbi poſteri ſui deorum ſacrificuli eſſent. Quæ res mihi admirationi fuit præter ea quæ audio, tantum opus Telinem effeciſſe: qualia opera nõ à quolibet viro effici cõſueuerunt, ſed ab eo qui ſit caſti ingenij, robuſtæq; præſtantiæ. Quanq; fertur ab incolis Siciliæ, fuiſſe natura effœminatum ac viro molliorem. Hunc in modum ille dignitatem hanc adeptus eſt, Cleandro Patareo, qui ſeptem annos Gelæ tyrannide potitus eſt, vita functo: à Sabyllo autem Gelono fuit interfectus. Ibi frater eius Hippocrates ſuſcepit imperium. Quo tyrannidẽ obtinente, erat illic Gelo prognatus Teline vate cum alijs multis, quorũ vnus erat Ænẽſidemus Pataici, ſatelles Hippocratis. Hic diu pòſt, ob virtutem declaratus eſt totius equitatus præfectus. Nam quibus in bellis Hippocrates obſedit Callipolitanos, Naxios, & Zanclæos, & Leontinos, pugnauitq́ue cum Syracuſanis & pmultis Barbarorum, in ijs bellis Gelo extitit vir præclariſſimus: adeò, vt nulla oĩm (quas retuli) ciuitatum effugerit Hippocratis dominationem, præter Syracuſanos. Quos pugna ad flumen Elorum ſuperatos, Corinthij Corcyræiq́ue liberauerũt: ſub hac tamen conditione, vt Syracuſani Camarinam, q̃ ipſorum quondam fuiſſet, Hippocrati traderent. Hippocrates cùm totidem annos quot frater Cleander tyrannidẽ obtinuiſſet, illato Siculis bello, ante vrbem Hyblam perijt. Ita Gelo per cauſam tuendi liberos Hippocratis, Euclidem & Cleandrum, vbi ciues, quod abnuerẽt dicto amplius audientes eſſe, prælio vicit, ipſe Gelonorum imperium adeptus eſt, liberis Hippocratis dominatu fraudatis. Poſt hoc commentum, quoſdam Syracuſanos qui Gamori vocabantur, à plebe ſuisq́ue ſeruis qui Cyllyrij nominabant, eiectos in patriam ex vrbe Caſmena reducendo, potitus eſt ipſis Syracuſis. Nam ei venienti plebs Syracuſana & vrbem & ſeipſam dedit. Quam Gelo vbi accipit, Gelam quam tenebat minoris faciens, Hieroni fratri demandauit, ſibiq́ue Syracuſas habuit, & quidẽ pro omnibus vrbibus. Ideoq́ue ea ciuitas confeſtim aucta atque propagata eſt. Nam deductis eò Camarinæis Gelo ciuitatẽ dedit, Camarina euerſa. Itẽq́ue dimidio & eo amplius Gelonorũ itidẽ vt Camarinæis fecit. Necnon Megarenſium qui ſunt in Sicilia cùm obſeſſi ad deditionẽ veniſſent, locupletiſſimos quoſque q̃ bellum ei intulerãt, &

Gela oppidum.

Cleander Patareus. Hippocrates.

Elorus fluuius. Hybla vrbs. Cleander. Euclides. Gamori. Cyllyrij. Caſmena.

Camarina. Megarenſes.

ob id

ob id ſe interfectum iri putarent, Syracuſas traduxit, ac ciuitate donauit. Nam plebē Megarenſem quæ belli mouendi fuerat expers, quæq; nihil mali ſe paſſurā ſperabat, Syracuſas adductam venundedit, ex Sicilia aſportandā. Idem hoc fecit Euboijs qui ſunt in Sicilia, proceres à plebe diſtinguēs. Hoc ideo de vtriſque fecit, q; arbitraretur contuberniū plebis rem eſſe moleſtiſſimam. Ea ratione magnus tyrānus effectus eſt Gelo. Ad quem legati Græcorū poſteaq; Syracuſas coramq; venerunt, ita locuti ſunt: Lacedæmonij & vnà Atheniēſes, eorumq; ſocij nos miſēre ad te in ſocietatē aſſumēdum aduerſus Barbarum quem audiſti prorſus bellum Græciæ inferre, iuncto pontibus Helleſponto hominem Perſam ſecū omnes Eoas ex Aſia copias ducentē, per ſimulationem belli Athenis inferendi nos inuadentem, cū in animo habeat oēm Græciam redigere in ſuam poteſtatem. Tu igit cui magna potētia adeſt, nec minima Græciæ portio, Siciliæ princeps, ferto opem ijs qui Græciam à ſeruitute vindicant, eamq; vnà cum illis liberato. Coacta enim cuncta Græcia, erimus magna manus, pugnaq; pares inuadentibus nos. Quod ſi è nobis alij proditores fuerint, alij otioſi ſedeant, id ſyncerū quod ſupererit Græciæ exiguū erit: vnde periculū eſt ne oīs Græcia peſſum eat. Neque em̄ ſperaueris Perſam, ſi nos prælio ſuperauerit, ad te non eſſe venturum: quinimò hoc antè caueris: nobis nāq; opem ferendo temetipſum tutaris. Rei cōſilio geſtæ lætus plerūque eſt exitus: Hæc legati dixēre. Quibus reſpondens Gelo, multus in hac oratione fuit: Viri Græci, inquit, inſolentem habetis orationem, qui auſi eſtis me adire hortantes ad ineundam aduerſus Barbarū ſocietatē: cū ipſi me orantē prius aduerſus exercitū Barbaricum recuſaueritis ſocium. Nā dum mihi erat cū Carthaginienſib. certamen, incumbēti ad vltionē necis Doris Anaxandridæ de Ægeſtanis exigendā, offerebamq; me adiutorē ad liberāda emporia, vnde vobis magna emolumēta atque voluptates puenerāt, vos venire noluiſtis, neque mei adiuuādi gratia, neq; vltionis de nece Doriana exigendæ. Itaque quantū in vobis eſt, oīa hæc à barbaris poſſidentē. Verū nobis hęc in melius reciderūt. Nūc quoniā circūuenit vos atque attigit bellū, ita demū Gelonis memoria facta eſt. Sed contēptus à vobis, non ero veſtri ſimilis: ſed paratus ad opē ferendā ducentārū triremiū, & viginti milliū armatorū, ac 2000. equitū, totidēque ferētariorū, totidēq; leuis armaturæ, totidē ſagittariorū, totidem funditorū, ac rei frumētariæ cunctis Græcię copijs ſuppeditaturę, donec fuerit debellatū. Hęc me præſtiturū recipio, ſed ea lege polliceor, vt ego ſim aduerſus Barbarum Græcorū imperator. Aliter neque ipſe veniā, neque alios mittā. Ea Syagrus audiēs non tulit: ſed ô quā eiularet, inquit, Pelopides Agamēnon, ſi audiret Spartiatas imperiū ſubdidiſſe Geloni atque Syracuſanis. Tu verò ne feceris huius rei mentionē amplius. Sed ſi tibi animus eſt opem ferendi Græciæ, eſto ſub imperio Lacedæmoniorū. Si dedignaris ſubeſſe, non habes aīm opem ferendi. Ad hęc Gelo, vbi vidit verba Syagri auerſa, hāc ad extremū protulit orationem: Hoſpes Spartiata, cōtumeliæ homini factę ſolēt irritare indignationē. Verū tu cōtumelioſis in me verbis inuehēs, nō tamen induxiſti me ad vicē cōtumeliosè reddēdā. Sed quādo vos ita imperiū amplectimini, multò me magis quā vos decet illud āplecti, q multò maiorū copiarū ac pluriū nauium imperator ſum. Cæterū quoniā iſta oratio veſtra in contrarium nitit, nos aliquātum à ſuperiore noſtra oratione decedem». Si vos terreſtrib» copijs præfueritis ego nauticis præero. Sin vos mari imperitare iuuat, ego terreſtrib. copijs imperitare volo. Ex quo oportet vos aut alterutra harū rerū eſſe cōtētos, aut his ſocijs deſtitutos abſcedere. Hāc Gelo cōditionē offerebat. Cui nuncio Atheniēſis Lacedæmonios āteuertēs, ita reſpōdit: Rex Syracuſanorū, Græcia nos ad te miſit nō imperatorū indiga, ſed exercit». Tu verò præ te fers nō miſſurū te exercitū, niſi ſis Græciæ imperator: videlicet vt illi imperes affectas. Itaq; quātū ad eā partē ptinet, q cūcto Græcorū exercitui pręeſſe poſtulas, ſuffecerit nobis Athenienſib. ſilētium agere, intelligētibus Laconem fore idoneum ad reddendam pro vtriſq; rationem. Quantum ad illud attinet, quod poſcis vt vniuerſæ claſſi præſis, ita habeto: nos, etiam vt Laco permittat, nō eſſe permiſſuros pręeſſe te claſſi: noſtrum munus hoc eſt, niſi Lacedæmonij id velint:

Euboij.

Græcorū legati ad Gelonem.

γνώμη.

Gelonis rēſpōſio.

Doris Anaxandridæ.

γνώμη.

Gelonis magna imperandi libido.

Atheniēſis nuncij reſpōſio.

quibus præeſſe claſſi volentibus,non contradicemus, alteri verò concedemus nemini. Nam alioqui fruſtrà plus nauium quã cæteri Græci poſſideremus, ſi Syracuſanis imperium cederemus,qui ſumus Athenienſes,& antiquiſſimę originis,ſolq́; Græcorũ qui nunq̃ ſolum vertimus,è quibus virum inſtruendo ornandoque exercitu aptiſſimum Homerus verſificator ait Ilium iſſe,vt nõ ſit dedecus nobis hęc commemorare.His Gelo iſta reſpõdit:Hoſpes Athenienſis,apud vos qui pręſint habetis,qui ſubſint non habetis. Quocirca cùm nihil cedere, ſed totum obtinere velitis, quã celerrimè hinc retrò abſcedatis,renunciaturi Græciæ ver ex anno illi exaruiſſe. Cuius dicti ſenſus hic eſt: Cũ conſtet probatiſſimã anni partem eſſe ver,talem eſſe ſuũ exercitum innuebat,quo Græcia priuaretur,quaſi quodam vere:quod illi exareſceret, nõ inita ſecum ſocietate.Hoc reſponſo Gelonis accepto,nuncij Græcorũ profecti ſunt. Poſt hæc Gelo,timẽs quidem ille Græcis,ne impares Barbaro eſſent, tamen indignũ atq; intolerandum ſibi ratus,vt profectus in Peloponneſum ſubeſſet Lacedæmonijs, qui Sicilię tyrannus eſſet,omiſſa hac via,aliam inijt. Nam vbi primùm audijt Perſam trãſmiſiſſe Helleſpontũ,miſit cum tribus biremibus Cadmum Scythæi filiũ Coum, multa cum pecunia ac placidis verbis,ad obſeruãdum quò caſura eſſet pugna:vt ſi Barbarus vinceret,ei pecuniam traderet terramq́; & aquam eorum locorum,quibus Gelo imperaret:ſin vincerẽt Græci,rurſus pecuniam reportaret.Hic Cadmus,ante id tempus cùm tyrannidem Coorũ à patre accepiſſet ſatis validã, nullo aduerſo caſu,ſed ob iuſtitiam ſua ſponte eam in media ciuitate depoſuit, atq; in Siciliã abijt:vbi vnà cum Samijs vrbem Zanclam,cuius nomen in Meſſanam mutatum eſt, tenuit atque incoluit.Hunc Cadmum,atque hunc in modũ eò profectum, Gelo ob iuſticiã quã illi ex alijs rebus adeſſe nouerat, Delphos miſit: cuius hominis inter alia quę edidit opera iuſta,hoc nõ in poſtremis reponit, quod tãtũ pecuniæ à Gelone cõmiſſum interuertere cũ poſſet, noluit:ſed poſteaq̃ Græci pugna nauali ſuperiores extitêre, Xerxesq́; cum exercitu abijt,& ipſe in Siciliam redijt cum omni pecunia .Fertur autem & hoc ab ijs qui Siciliam incolunt, Gelonem inducto ad obtemperandum Lacedæmonijs animo, fuiſſe laturum Græcis auxilia,niſi Terillus Crimopi filius eiectus ex Himera, vbi erat tyrannus, à Therone Æneſidemi filio, Agragantinorũ principe acceſſiſſet per id tempus Phœnicum,& Pœnorũ,& Iberorũ,& Ligyorum,& Eliſycorum,& Sardonum,& Cyrniorum trecenta millia, duce eorum Hamilcare Hãnonis filio Carthaginienſium rege:quos Terillus abduxerat cũ perſuaſos hoſpitij neceſſitate,tũ præcipuè prompta animi voluntate Anaxilei Critenei filio,Rhegini tyrãni,qui filios ſuos Hamilcari obſides dedit, vlciſcendi ſoceri cauſa. Habebat em̃ Anaxileus in matrimonio Terilli filiam, noĩe Cydippam: Ita Gelonem, cũ nequiret auxilia Græcis ferre,Delphos miſiſſe pecuniam.Pręterea aiunt ijdem contigiſſe,vt eodem die Gelo & Thero Hamilcarem Carthaginienſem in Sicilia ſuperarint,quo Græci in Salamine Perſam. Quinetiã Hamilcarem,qui à patre quidẽ Carthaginienſis,à matre verò Syracuſanus erat,& ob virtutẽ Carthaginienſiũ rex cũ conflixiſſet prælio,victũ ẽ conſpectu fuiſſe ablatum audio,nec vſquam gentium aut viuum aut mortuum comparuiſſe. Omnia enim Gelonem indagando colluſtraſſe. Apud ipſos aũt Carthaginienſes illius imaginem colentes,hęc fama eſt: Dum Barbari cum Græcis in Sicilia ab aurora ad crepuſculum ſine intermiſſione pugnarent(tamdiu enim extractum fuiſſe prælium)interea Hamilcarem in caſtris permanentem ſacrificaſſe,atq; litaſſe,ſolida corpora aggerentem in ingentẽ pyram:ſed conſpectis ſuis in fugam verſis,vt erat in faciendis ſacris occupatus,ſeſe in ignẽ miſiſſe,atq; ita combuſtũ è cõſpectu ſublatum.Cui ſiue hoc modo vt Phœnices, ſiue alio vt Carthaginiẽſes &Syracuſani memorãt,ex oculis ablato, nunc Carthaginiẽſes ſacrificãt, extructis monumentis, cùm alibi in omnibus ſuis colonijs,tum præcipuè in ipſa Carthagine.Hactenus quæ ad Siciliam attinent.Corcyræi aliud nuncijs reſponderunt,aliud fecerunt.Nam cùm eos ijdem nuncij qui in Siciliam ierant,adiſſent,&eiſdem quibus Gelonẽ verbis allocuti fuiſſent,polliciti ſunt confeſtim ſe auxilia miſſuros,ac præſidio futuros,negantes ſibi Græciã neglectui habendam

Athenienſes nũquã ſolum vertiſſe.

Cadmi iuſtitia.

Hamilcar.

bendam de ſalute periclitantem. Quę ſi collaberet, nihil aliud ſibi ſupereſſe, quam vt primo quoq; die ſeruirent. Ideoque ſibi quoad poſſent, illā eſſe adiuuandā: Hæc illi aſpectu ſpecioſa reſponderūt. At vbi ferre opē oportuit, aliud habētes in animo, ſexaginta naues inſtruxêre: ægreque digreſſi, Pelopōneſo applicauêre, ac circa Pylon ac Tęnaron oræ Lacedęmoniorū naues in ſtatione ſtatuêre: obſeruantes & ipſi bellum quò caderet, deſperantes fore vt Græci ſuperarēt, ſed opinātes Xerxem multò ſuperiorem, victæ Græciæ imperaturū. Itaque curauêre vt hæc verba apud Perſam facerēt: Adhortantibus nos Græcis ad hoc bellum rex, quod non minimū & copiarum & nauium, ſed plurimum ſecundum Athenienſes habemus, tamē aduerſum te ire noluimus, aut quippiam tibi moleſtię facere. Hæc dicēdo ſperauerunt ſe plus aliquid quā cæteros allaturos, quod etiā (vt mihi videtur) contigiſſet. Ad Gręcos aūt excuſationē parauêre, qua etiā vſi ſunt. Accuſantibus ēm Græcis quod opem nō attuliſſent, dixêre ſexaginta ſe triremes armauiſſe, ſed per ventos Eteſias ſuperare Maleam nequiſſe. Atque ita ad Salaminem ſe nō contuliſſe, nec vlla malitia à pugna nauali abfuiſſe: Et illi quidem ita Græcos à ſe ſummouerunt. Cretes poſtquam aditi ſunt ab ijs Græcis quibus hoc negocium datum erat, hoc ſibi faciendum putarunt, vt certos hōmines publicitus Delphos mitterent deum conſulturos, num ſibi expediret Græciam defendere. Quibus Pythia reſpondit: O ſtulti, imputate vobis quaſcunque lacrymas ob defenſionē Menelai vobis Minos iratus immiſit. Quoniam illi quidem non ſunt vlti cædem Minois in Camico factam. Vos autem vlti eſtis illis mulierem è Sparta à viro Barbaro raptam. Hæc Cretes allata vbi audiêre, ab auxilio ferēdo ſuperſedê re. Siquidem fertur Minoem, cū Dedalum veſtigans in Sicaniam quæ nunc Sicilia dicitur, peruenisſet, vi eius vitæ allata occubuiſſe. Interiecto deinde tempore, oēs Cretes præter Polichnitanos & Præſios diuinitus inſtructos, cum magna claſſe in Sicaniam traieciſſe, & quinquennio obſediſſe Camicum, quam (vt mea fert opinio) Acragantini incolunt. Ad extremum cum neque illam expugnare poſſent, neque permanere fame enecti, ea relicta abijſſe: & dum circa Iapygiam curſum tenerēt, ingēti eos tempeſtate adorta, in terram fuiſſe eiectos: laceratisque nauibus, cū nullus in Cretā receptus oſtenderetur, illic ſubſidentes vrbem Hyriam condidiſſe: & mutato nomine pro Cretibus Iapyges Meſſapios eſſe effectos. & pro inſulanis continenticos: & ab vrbe Hyria alias incoluiſſe. Quas diu pòſt Tarentini, cū euertiſſent magnā in ruinā deuenêre, vt hæc maxima cædes oīm (quas nouimus) extiterit, tum ipſorum Tarētinorum, tum Rheginorum: qui à Micytho Chœri filio ad tria millia ciuium adacti opem ferre Tarētinis, interiêre. Ipſorū verò Tarētinorum qui cęſi ſunt, numerus nō eſt initus. Micythus qui Anaxilei famulus erat, & procurator Rhegij relicto, vbi ex ea vrbe excidit, Tegeā Arcadum incoluit: complureſq; ſtatuas in Olympia conſecrauit. Sed mihi Rheginorum & Tarentinorū exceſſus ab oratione factus eſt. In Cretā igit deſolatā Pręſij aiūt còm alios hoīes, tum præcipuè Gręcos immigraſſe: tertiaq; ab exceſſu Minois ętate, res Troianas geſtas fuiſſe, in quib. nō deterrimos extitiſſe Cretenſes Menelai defenſores: & ob id eos Troia reuerſos vnà cum ſuis ouib. fame peſtilentiaq; correptos, iterūque deſolatā Cretā cū reliquis, nūc à tertijs Cretenſib. habitari. Harū rerū memoriā refricando, Pythia illos ad ferēda Græcis auxilia animatos cohibuit. At Theſſali neceſſitate ſubacti, circa initia Medorū partes fouerunt, cùm expectarēt nō placere illis quę Aleuadę excogitaſſent. Nam cùm primùm audiêre Perſam traijcere in Europam, nuncios ad iſthmum mittunt: vbi prouiſores Græciæ delecti è ciuitatibus, coacti erant ad rebus Græcię proſpiciendum. Ad quos poſtquam venêre nuncij Theſſalorum, ita verba fecêre: Viri Græci, Olympiacum ingreſſum cuſtodiri expedit, vt Theſſaliæ pariter atque omni Græciæ ſit belli tutamen. Nos equidē ad cuſtodiendū præparati ſumus, ſed vos quoque debetis multū illuc mittere copiarū: quas niſi mittatis, ſcitote nos pactionem inituros eſſe cum Perſa. Neque ēm oportet nos adeò ante cæterā Græciā poſitos, pro vobis ſolos occumbere. Quibus ferre opē ſi recuſatis, nullam poteſtis iniūgere neceſſitatem. Nulla nanque fortior neceſſitas eſt

Corcyręorum oratio ad Xerxem.

Cretenſiū oraculū. Minois cędes.

Theſſali. Aleuadæ.

quàm imbecillitatis. Itaque per noſmet aliqua ratione ſalutem nobis comparare co nabimur. Hæc Theſſali. Ob quæ Græci illuc mittendũ decreuêre exercitũ pedeſtrẽ, ad maris ingreſſum cuſtodiendum. Exercitus vbi coactus eſt, per Euripũ nauigauit. Qui poſtquam ad Algas Achaiæ peruenit, egreſſus illic relictis nauibus, in Theſſaliã contendit, & ad Tempe peruenit, ad ingreſſum qui ab inferiore Macedonia Theſſali am fert, iuxta amnem Peneum, inter Olympum & Oſſam montes. Ibi caſtra poſuére Greci, ad decem millia armatorum coacti, quibus aderat Theſſalorum equitatus, du cibus è Lacedæmonijs quidem Eueneto Carini delecto ex polemarchis, quanquam non eſset è regio genere: ex Atheniẽſib. aũt, Themiſtocle Neoclis filio. Verũ paucos illic dies morati ſunt. Aduenerũt eñ ab Alexandro Amyntæ filio Macedone nuncij, ſuaſum eis, vt illinc decederent, ne in ingreſſu perſtãtes, ab exercitu irrumpente proculcarentur, videlicet multitudinẽ terreſtrem nauticãq; indicando. Horum conſilio Græci (nam & bene ſibi cõſuli, & bono erga ipſos animo Macedo eſse videbatur) ob temperauerunt. Quanquam mihi videntur metu quoque id ſuaſiſſe, quod audierant alium etiam eſse in Theſſaliam ingreſſum per Peræbos, in ſuperiori Macedonia, iuxta vrbem Gonnon, quàm & tranſiuit exercitus Xerxis. Ita Græci ad naues regreſſi, rurſus ad iſthmum ſe receperunt. Hęc fuit in Theſſaliam ſumpta expeditio, dum rex in Europam ex Aſia tranſiturus erat, ſed Abydi iam agebat. Theſſali à ſocijs deſerti, iam nihil ambigentes, ita prompti ad Medos tranſiêre, vt in rebus gerendis ſeſe regi præſtiterint vtiliſſimos. Græci ad iſthmum reuerſi, ob ea quæ ab Alexandro dicta erant, conſultabant, & qua ratione bellum gerendum ſtatuerent, & quibus in locis. Euicitque hęc ſententia, vt præſidio aditum Thermopylarum cuſtodirent: quippe qui videbatur & anguſtior quàm ille Theſſaliæ, & ſolus ipſorum terrę propinquior. Nã ſemitam qua Græci intercepti poſtea fuére apud Thermopylas, haud nouerant prius, quàm ducibus Trichinijs ad Thermopylas hoſtis peruenit. Hunc igitur aditum vt tuerentur decreuêre, ne Barbarus tranſiret in Greciam, vtque claſſis perueheretur Hiſtiæotidem oram ſuper Artemiſium. Hęc enim loca inter ſe vicina ſunt, vt audiri vtrinque poſſint quę apud alteros gerantur: quæ loca ita ſe habent: Artemiſium qui dem à pelago Thracio, ex laxitate in arctum cogitur, traiectum, qui eſt inter inſulam Sciathum & cõtinentem Magneſiæ. Ab anguſtijs autem Euboię, iam Artemiſium ex cipit littus, in quo eſt Artemidis, id eſt, Dianæ, templum. Ingreſſus verò in Græciam per Trichinum, vbi arctiſſimus, dimidij iugeri eſt, quanquam ad dexteram regionem non eſt hic locus arctiſſimus, ſed ante poſtque Thermopylas. Iuxta Alpenos à tergo ſitos, tantummodo ad agendum vehiculum patet: anterius iuxta flumen Phœnicen, prope vrbem Anthelam, ſolùm agendo vehiculo ſufficit. Thermopylarum quod mõtis ad heſperum vergit, inacceſsum eſt, & prærupti præcipitij protentum vſque ad Oetam. Quod autem vię vergit ad auroram, id à mari excipitur ac vadoſis. In hoc ingreſſu ſunt calida lauacra, quę ollas, indigenę vocant: & deſuper ara Herculi extructa. Ad hos ingreſſus murus eſt ædificatus, ſuper quem olim portæ, erant. Eum autem ædificauerant Phocenſes metu Theſſalorum, ex quo illi ex Theſprotis terram Æolidem iëre habitatum, quam nunc poſſident. Et quia Theſſali conabantur eos ſubigere, præſidio impoſito rutabantur: aquãque calidam ingreſſui induxêre, vt eſset lacunoſus locus: omnia excogitantes, ne in ſuam terram Theſſali incurſarent. Hic tamen murus quõdam extructus, maiori ex parte iam vetuſtate erat collapſus: quo rurſus excitato, viſum eſt illis faciendum, vt illic Barbarum arcerent à Græcia. Eſt aũt proxime viam vicus nomine Alpeni, vnde frumẽtari Greci ſtatuerant. Et hęc quidem loca viſa ſunt Græcis opportuna. Cuncta enim rimati atque ratiocinati ſunt, vt vbi Barbari neq; multitudine neq; equitatu vti poſſent, ibi illos Græciã inuadentes excipe-rẽt. Poſtea verò quã Perſam in Pieria eſse audiêre, ex iſthmo digreſſi ſunt: peditatus ad Thermopylas inſidẽdas, cæteri mare ad Artemiſiũ. Dũ Greci (vt cuiq; pręceptum erat) propere ad ſuccurrendũ tẽdunt, interea Delphi deũ conſuluêre, de ſe ipſis pariter & de Græcia ſoliciti. His reſpõſum eſt, vt ventos precarentur: illos enim maximos

Eueneto. Themiſtocles.

Hiſtiçotis ora.

Artemiſiũ

Sciathus inſul.

Thermop.

Herculis ara.

Alpeni vicus.

fore

fore Græciæ auxiliatores. Delphi quod accepêre oraculum, cùm ijs primùm Græcis cõmunicauêre, qbus libertas cordi erat: quo nuncio illos, quod Barbarũ magnopere timerẽt, immortali beneficio demeruêre. Deinde ſtatuta ventis ara in Thyia, vbi fanũ eſt Thyiæ Cephiſi filiæ, à qua & locus hic habet nomẽ, hoſtias illis immolauêre: ꝓpter quod oraculum etiã nunc Delphi ventos propiciant. Nauticus Xerxis exercitus ex vrbe Therma mouens, decẽ ex oĩbus nauib. velociſſimas rectà admiſit in Sciathum, vbi erant tres ꝑſidiariæ naues Græcorum, Trœzenia, Æginetica, Attica: q̃ ꝑuiſis Barbarorum nauibus, in fugam ſe proripuerunt. Sed ex ijs Trœzeniã, cui præerat Praxinus, inſecuti Barbari, continuò excipiunt. Deinde ſtrenuiſſimum quenque pugnatorum eius ad portam adductum, deinceps mactant. Eorũ qui capti mactatiq; ſunt, & primo & ſtrenuiſſimo nomen erat Leoni, quod nomen nonnihil fortaſſe nocuit. Aeginetica verò, cuius trierarchus erat Aſonides, nõnihil tumultus hoſtibus ꝑſtitit, quod eius epibata erat Pythius Iſchenoi filius, vir eo die præſtantiſſimus: q̃ capta naui tamen eouſque pugnãdo reſtitit, donec totus dilaniatus eſt: quẽ collapſum non mortuum, ſed ſpirantem, Perſæ qui nauim ceperant, admiratione virtutis, magnum operęprecium putauerunt vt ſeruarent, vulnerib. myrra medentes, ſindoneq̃ byſſina & faſcijs obligantes: ac rurſus in caſtra ſua reuerſi, hominem vniuerſo exercitui oſtentabant admirabundi, ac probè obſeruantes: cùm alios quos in eadem iã naui ceperant, tanq̃ mancipia adſeruarent. Duabus nauibus interceptis, tertia, cui præerat Phirmus vir Athenienſis, dũ fugit ad hoſtia Penei, impacta eſt: qua ſine viris Barbari potiti ſunt. Nam Athenienſes ſimulatque nauem impegerunt, ab ea deſilierunt, & iter Theſſaliam intenderunt, ſeq; Athenas receperunt. Huius rei per ignes è Sciatho editos, facti certiores Græci qui ad Artemiſium caſtra habebant, & ob id perterriti, illinc Chalcidem conceſſerunt ad Euripum tutandum, relictis per edita Euboiæ loca diurnis ſpeculatoribus. Ex decẽ Barbarorum nauib. tres ad Herma, quod eſt inter Sciathum & Magneſiam nomine Myrmeca, ꝓuectæ ſunt. Quẽ locũ vbi tenuêre Barbari, lapideũ illic titulum impoſuêre. Qui ex Therma ſoluerunt, vbi littus oculos effugit, cum omni claſſe nauigabant vndecim diebus, ex quo rex à Therma diſceſſerat, inter ſe diſſipati: ſed eos Herma ducebat, quod erat in traiectu ferè Scyris Pãmorũ. Hinc totum diem nauigantes Barbari, orã Magneſiã tenuerunt ſuper Sepiadẽ, & littus quod eſt inter vrbem Caſthanæã & orã Sepiadẽ. Ad hunc vſq; locum Thermopylas, exors malorũ Xerxis exercitus fuit: & adhuc claſſis, quẽadmodũ ego ſupputando inuenio, mille ducentarũ ſeptem ex Aſia nauium. In quibus à principio è ſingulis nationibus erant millia ducenta & quadraginta vnum ac quadringenti, ducenos ſupputando viros in ſingulis: & præter indigenas propugnatores, addendo Perſarũ Medorũq́ue ac Sacorũ tricenos epibatas. Reliquus aũt hic exercitus cõſtabat ex triginta ſex millibus, ducentisq́ue ac decem. Adijciã huic & ſuperiori numero eos q̃ ſunt ex biremibus: in quarum ſingulis plures fecerim octoginta potius quàm pauciores viros. Quarum nauium ſumma, vt ſuperius dictum eſt, trium millium fuit. Ita in eis fuerunt virorũ vigintiquatuor myriades, id eſt, ducenta & quadraginta millia. Hæc igiẽ erat claſſis ex Aſia, vnius & quinquaginta myriadum virorum in vniuerſum: & præterea ſeptẽ millia ſexcenti decẽ. Peditatus fuit decies ſepties cẽtena millia: equitatus octoginta millia: qbus addo Arabes, q̃ camelos: & Pœnos, qui currus agitabãt, quæ facio viginti millia. Quæ copiæ claſſiariæ & terreſtres in ſummã redactæ, fiunt ter & vicies centena, & præterea decem & ſeptẽ millia, ſexcenti & decẽ. Has copias ex ipſa Aſia fuiſſe cõtractas dictum eſt, præter ſeruitia quæ ſequebantur, & eos qui in frumẽtarijs vehebãtur. Huic omni enumerato exercitui adijciendus eſt ille ductus ex Europa, de quo ex opinione dicere oportet. Ij Græci qui ſunt è Thracia, ex inſulis Thracię obiacentib. adduxerũt naues centumuiginti, quarum viri fiunt triginta quatuor millia. Terreſtres copias adduxerũt Thraces, & Pæones, & Heordi, & Bottiæi, & genus Chalcidicũ, & Brygi, & Pieres, & Macedones, & Perębi, & Enienſes, & Dolopes, & Magnetes, & Achæi, & qui maritima Thraciæ habitabãt. Harũ nationũ reor trecẽta

Ventorũ ara.

Praxinus.

Aſonides.

Phirmus.

Herma.

Sepias. Caſthanæa.

Xerxiana claſsis.

Copiarũ Xerxianarum ſumma.

millia hoim fuiſſe,q̃ myriades illis Aſiaticis adiectæ,fiunt in ſummã virorũ pugnantium ducentæ ſexaginta quatuor,& p̃terea mille ſexcenti ac decẽ.Hoc tanto pugnatorũ numero nõ pauciora,ſed plura fuiſſe arbitror,q̃ hos comitabant ſeruitia, & eos qui frumentarijs in nauigijs erant,& in alijs nauib⁹ vnà cũ militarib⁹ viris vehebant: quos neque plures neq; pauciores facio,ſed totidẽ. Ita æquati numero pugnatorũ, explebunt totidem myriadas: fientq; 528.myriades,& tria millia ducenti & viginti viri,quos Xerxes Darij duxit ad Sepiadẽ,& vſq; ad Thermopylas. Hic fuit vniuerſus copiarum Xerxis numerus.Nã mulierum pinſentium & pallacum & eunuchorũ numerum,nemo pro cõperto queat dicere:at ne impedimentorum quidẽ,aliorumq́ iumentorum ſarcinariorũ,neq; canum Indicorũ exercitũ comitantiũ,p̃ multitudine quisq̃ inire numerũ poſſit. Quo minus miror,proditũ eſſe, fluenta q̃dã nõ ſuppeditauiſſe:magis miror vnde tot myriadib⁹ cibaria ſuppetierint.Nã ſubducta ratione cõ perio,ſi ſinguli quotidie ſingulas frumenti chœnicas.i. ſemodia nõ amplius accepiſſent,abſumpta fuiſſe ſingulis dieb⁹ centum millia medimnorum, & trecẽtos ac quadraginta medimnos,qui ſinguli cõſtant è ſenis modijs,haud annumerando mulieres eunuchosq́;,& iumenta,atq; canes.In quo exercitu cùm tot virorũ millia eſſent,nemo aut ſpecie aut magnitudine corporis erat, qui cũ Xerxe ipſo poſſet contendere, tanq̃ dignior qui illud imperium obtineret.Nauales copiæ,poſtq̃ è ſtatiõe ſoluerũt, ꝓuectæq́; orã terræ Magneſiæ tenuerunt,q̃ eſt inter vrbẽ Caſthaneã & orã Sepiadẽ, primæ quæq; naues ad terrã habuêre ſtationẽ,aliæ deinceps in ancoris ſtetêre, ad octauũ vſq; ordinẽ intra mare procedentes,vtpote anguſtiore littore q̃ vt claſſem caperet:atq; ita per noctẽ ſtetêre.Sub ipſum verò diluculum,ex ſereno cælo & trãquillo,cùm mare efferueſceret,incidit in eã atrox tẽpeſtas,ac vehemens ventus ſubſolanus,quẽ Helleſpontiã nuncupãt,q̃ circa illa loca habitabant.Eum ventum quicunq; augeſcere aĩaduerterunt,& quib⁹ p̃ cõditionẽ ſtationis licuit,ij tempeſtatem p̃uenerunt,reuulſiſq́; nauib⁹ ſeſe atque illas incolumes p̃ſtiterunt.At quas naues vẽtus exteriores nactus eſt,earũ alias ad loca q̃ dicuntur furni,q̃ ſunt in Pelio extulit, alias in littus,alias in ipſam Sepiadem illiſit,alias in vrbem Caſthanæã,alias in Melibœã expulit:erat enim intoleranda vis eius.Enimuero feruntur Athenienſes Boream inuocaſſe ex oraculo alio,quod eis redditum eſt,vt generum ſuum ad ſibi opitulandũ inuocarent.Habet aũt(vt apud Græcos fertur)Boreas in matrimonio Orithyiã Atticã Erichthei filiã.Ex hoc cõiugio,vt fama eſt,Athenienſes inducti ſunt ad coniectãdum Boream ſibi generum eſſe:& dum in Chalcide pro Europa excubarent, cùm intelligerent augeri tempeſtatem,inuocauêre Boream,cui prius ſacrificaueranr,& Orithyiam,vt ſibi auxilio eſſent,& Barbarorum naues corrumperent, quemadmodũ prius fecerant circa Athon.Num ob id Boreas ingruerit in Barbaros apud ſtationem agentes,nõ queo dicere: Certè Athenienſes aiunt & antè fuiſſe ſibi auxilio Boreã, & tũc illud effeciſſe.Atque digreſſi illinc,delubrum Boreæ extruxêre ad amnẽ Iliſſum. In hac tẽpeſtate q̃ pauciſſimas naues,ij nõ pauciores quadringentis periſſe aiunt, viros quoque innumerabiles, ac vim pecuniarum immenſam: vt Aminocli Cratineo Magneti maiorẽ in modum fuerit fructuoſum hoc naufragiũ: qui aliquãtò pòſt,dũ circa Sepiadẽ humũ fodit,multa pocula aurea eiecta,multa argẽtea ꝓcepit, theſaurosq́ Perſarum inuenit,affatimq́ aliarũ ex auro rerũ lucratus eſt,& cùm alioqui nõ eſſet fortunatus,è rebus repertitijs mirificè eſt ditatus.Nã fuit ei vtilitas q̃dam ingrata,ac doloris cauſa,q̃ erat filijs orbatus.Nauium autem onerariarum,aliorumq́ nauigiorum q̃ perierunt,numerus iniri nõ poteſt.Itaque p̃fecti claſſis veriti,ne ſibi poſt acceptam calamitatẽ Theſſali incurſarent,excelſum ſibi vallum è naufragijs circundederunt.Triduo enim tẽpeſtas perſtitit. Quarto tandem die Magi inciſiones faciendo, & veneficijs incantando ventum,ad hæc Theti ac Nereidibus ſacrificando, tempeſtatem compeſcuerunt,ſiue alioquin tempeſtas ipſa ſua ſponte ceſſauit.Theti autẽ ideo Magi ſacrificauêre,q̃ ab Ionibus acceperant Thetim ex eo loco raptã fuiſſe à Peleo, oẽmq́ eam orã Sepiadem illius eſſe,aliarumq́ Nereidũ.Et ventus quidẽ quarto die

Hunc locũ notat Budæus li.5. de aſſe,quẽ vide.

Formæ in Xerxe dignitas.

Helleſpõtias vẽtus.

Φυσὸν.i.furni.

Melibœa opp.

Boreas.

Orithyia.

Iliſſus flu.

Aminoclis fortuna.

Xerxis naues 400. ſubmerſæ.

die cõquieuit. Atq; Græcis diurni ſui ſpeculatores, ex Euboicis verticib⁹ decurrẽtes, altero ab exorta tẽpeſtate die indicarunt oĩa q̃ circa naufragium cõtigerant. Quę illi vbi audiêre, fuſis prius liberatori Neptuno libamentis, celerrimè rurſus ad Artemiſium reuehuntur, ſperantes ſibi paucas aliquas naues fore cõtrarias. Ita ad Artemiſiũ prouecti, iterũ ſtationẽ habuêre ad tẽplum Neptuni cognomine Liberatoris: quod nomen ab illis inditũ, ad hoc vſq; tẽpus perdurat. Barbari poſteaq̃ ventus cõquieuit, & fluctus cõſtrati ſunt, reuulſis nauibus ad cõtinentem enauigabant, circũuehentesque promontoriũ Magneſiæ, rectum curſum in ſinum, qui ad Pegaſæa fert, tenebãt. In hoc Magneſiæ ſinu locus quidã eſt, in quo fert Hercules, cùm è naui Argo aquatũ miſſus eſſet, derelictus fuiſſe ab Iaſone atq; a ſocijs, dum in terrã Colchidẽ ad vellus nauigarent. Illinc enim aquati in pelagus erant abituri, eaque de re nomen loco fertur eſſe Aphetæ. i. dimiſſæ. Hoc in loco Xerxianæ naues ſtationẽ habuerunt: quarũ quindecim, q̃ longæ vltimæ appellabant, proſpectis Græcorũ ad Artemiſium nauibus, ratæ ſuas eſſe, in medium earum & ad hoſtes delatę ſunt, quarum dux erat Sandoces Thaumaſij filius, Cumæ Æolidis pfectus: quẽ ante Darius ob hanc cauſam captum cruci affixerat, q̃ cùm è regijs iudicib⁹ eſſet, iniquam ſententiam ob pecuniam tulerat. Sed eius in cruce ſuſpenſi Darius reputãs plura peccatis eſſe beneficia, in domum regiam collata, hoc reperiens, agnoſcensque properantius ſe q̃ prudẽtius egiſſe, hominem ſoluit. Ita regem Darium elapſus ac vitæ reſtitutus, tunc in Græcos delatus, non iterum erat elapſurus. Hos ad ſe curſum tenentes Græci vbi vidêre, cognito hominum terrore, aggreſſi repẽtè cepêre. In quarum nauium vna captus eſt Aridolis, Alabandenſium, qui ſunt in Caria, tyrannus: in altera Penthylus Demonoï, dux Paphius, q̃ è Papho 12. naues cùm duxiſſet, amiſſis earum vndecim tẽpeſtate, q̃ ad Sepiadẽ extiterat, cũ vna quæ ſuperabat, tendens ad Artemiſium, captus eſt. Hos Græci quæ volebant de Xerxis exercitu ſciſcitati, vinctos ad Corinthiorum iſthmũ diniſerunt. Cætera Barbarorum claſſis, pter quindecim naues, quibus præfuiſſe Sandocem dixi, ad Aphetas peruenit. Xerxes cum terreſtrib⁹ copijs p Theſſaliã & Achaiam iter faciens triduo, euaſit in Melienſes: cùm in Theſſalia certamẽ curule feciſſet, ſuas equas experiẽdi gratia, q̃ illic optimas Græcarum equas eſſe audiebat. In eo certamine multò inferiores fuêre Græcæ. Fluuiorum qui ſunt in Theſſalia, ſolus Onochonus potanti exercitui non ſuffecit. Xerxi ad littoralia Achaię tendenti, perductores ſui cuncta referre cupientes, enarrabant id, quod de templo Iouis Aphlyſtij ab indigenis enarrat: Athamantem Æoli filium, inito cũ Ino cõſilio necẽ Phryxo machinatum. Deinde Achæos ex oraculo tale certamen illius poſteris propoſuiſſe, vt qui eo genere maximus natu eſſet, huic aditu curiæ, id eſt prytanei (quam leitum Achæi vocant) interdiceretur: ipſis excubias agentibus, ſi quis adiſſet, nõ prius exire poſſet, q̃ mactãdus eſſet. Ita multos cùm iam mactandi eſſent, eo metu in aliam pfugiſſe regionẽ. Interiecto deinde tẽpore, cùm reuerſi eſſent, & in prytaneũ ingreſſi, ſi eſſent deprehẽſi, toto corpore coronis cooperto, & cũ põpa eductos mactari cõſueſſe. Hoc poſteros Cytiſſori Phryxo geniti ob id pati, q̃ cùm Achæi expiationẽ loci facientes, ex oraculo Athamantẽ Æoli filiũ eſſent immolaturi, Cytiſorus iſte cùm è terra Colchide veniſſet, illũ liberauit: eoq; facto poſteris eius irã dei fuiſſe iniectã. Hæc cũ audiſſet Xerxes, vbi ad lucũ adfuit, & ipſe ab eo abſtinuit, & idẽ ſuis copijs imperauit: domũq; itẽ ppugnatorũ Athamãtis ac fanũ veneratus eſt. Hæc in Theſsalia Achaiaq;, à q̃b⁹ locis pceſſit Xerxes in Melidẽ iuxta maris ſinũ, vbi totũ diẽ æſtus atq; reciproca tio fluctuũ fit. Huic ſinui circũiectus eſt locus cãpeſter, alibi ſpacioſus, alibi arctus admodũ. Et ipſi cãpo circũiecti mõtes editi atq; inacceſſi, oẽm Meliadẽ cingentes regionẽ, quæ petræ Trechiniæ nominant. Prima in ſinu vrbs ab Achaia euntibus eſt Anticyra, quã amnis Sperchius pterlabẽs, ex Enienſib. in mare defluit. A quo alter amnis 20. fermè ſtadijs abeſt, cui nomẽ inditũ eſt Dyras: quẽ fama eſt emerſiſſe ad ferendã Herculi opẽ. Ab hoc totidẽ ſtadiorũ intercapedine alius amnis eſt, q̃ vocat Melas, id eſt, niger. Vnde vrbs Trechis quinque ſtadia abeſt, ſita ĩ ampliſſimo regionis ſpacio, à monti-

Neptunus liberator.

Hercules ab Iaſone relictus.

Aphetæ.

Sandoces Cumæus.

Theſſaliæ equæ.

Onochonus defecit Xerxi.

montibus ad mare, vtpote duobus & viginti millibus iugerum planicie montis, qui
Trachis. terram Trechiniam circundat. Ad Trechinis meridiem anfractus est, per quem Asopus circa radices montis defluit: ad cuius meridiem alius non magnus amnis est, no-
Asop' flu. Phœnix fluuius. mine Phœnix, ex his montibus in Asopum defluens. Iuxta Phœnicem angustissimũ viæ est: quippe qua muri coartata modo, plaustrum agi potest. A flumine Phœnice
Anthela vicus. ad Thermopylas quindecim stadiorum est interuallum, in quo vicus est nomine Anthela: quem præterfluens Asopus, in mare inuoluitur: & ei locus spacioſus est circũiectus, vbi templum Cereris Amphictyonidis extructum visitur, & sedilia Amphi-
Cereris Amphictyonidis fanum. ctyonibus, & ipsius Amphictyonis delubrum. Rex Xerxes quidem in Trechinia Melidis castra habebat, Græci verò in transitu, qui locus à plerisque Græcorum vocatur
Thermopylæ. Thermopylæ: ab indigenis autem atque accolis Pylæ. Hæc erant vtrorunque castrorum loca, Xerxe omnibus quæ ad ventum boream spectant vsque ad Trechinem po
Amphictyonum sedilia. tito: Græcis, q̃ per hanc continentem ad austrũ & meridiẽ ferunt tenentib. Qui hoc in loco Persam Græci opperiebantur, hi fuêre, Spartanorum trecenti armati, Tegæi
Pylæ. taruin & Mantienorum mille, totidem ex vtrisque. Ex Orchomeno Arcadiæ cẽtum
Græcorũ Persam opperientiũ catalogus. viginti, ex reliqua mille. Tot quidem ex Arcadia. A Corintho autem quadringenti. A Phlyunte ducenti, & Mycenæorum octoginta. Hi Peloponneso aderant à Bœotijs: Thespienses septingenti, Thebani quadringenti. Præter hos euocati erant Locrenses Opuntij cum omni copia, & Phocensium mille. Ipsi enim Græci eos euocauerunt, missis nuncijs, qui dicerent se quidẽ præcursores aliorũ venisse, cæteros aũt socios propediem expectari: tutelã verò maris esse in Athenienſium præsidio Ægineta-
Mali exors nemo esse potest. rumque, & eorũ quibus res naualis iuncta esset: nec sibi quippiam esse formidolosum. Non enim deum esse qui bellum Græciæ inferret, sed hoiem: nec mortalẽ quempiã aut esse aut fore, qui ex quo natus est, mali exors sit: & vt quisq; maximus est, ita ei deberi maxima. Itaq; cùm mortalis sit qui bellũ inferat, ab opinione esse casurum. Hæc illi audiẽtes, in Trechinem auxilio iẽre. Erant his cùm alij duces sũq; quis-
Leonidis regis Spartiatarum genealogia. que ciuitatis, tũ verò pẽnes quẽ summa imperij erat quem maximè admirabãtur, Lacedæmonius Leonides Anaxandridæ filius, qui Leontis, qui Eurycratidæ, qui Anaxandri, qui Eurycratis, qui Polydori, qui Alcamenis, qui Telecli, qui Archelai, qui Egesilai, qui Doriagi, qui Leobotis, qui Echestrati, qui Hegesis, qui Eurysthenis, qui Aristodemi, qui Aristomachi, qui Cleonidæi, qui Hilli, qui Herculis filius fuit, adeptus ex inopinato regnum. Nam cùm duo forent ei fratres natu maiores, Cleomenes & Dorieus, aberat à cura regni. Verùm Cleomene sine virili sobole defuncto, & Do-
Cleombrot. rieo iam non superstite, sed & ipso in Sicilia vita functo, ita regnũ ad Leonidẽ peruenit, qui Cleombroto maior natu erat. Is enim nouissimus fuit Anaxandridæ liberorũ, habebatq; in matrimonio Cleomenis filiã: qui dum se ad Thermopylas contulit, delegerat trecentos è primoribus viros, & quibus filij erant: assumpseratq; eos Thebanos, quorum de numero feci mentionem, quorum dux erat Leontiades Eurymachi filius. Hac de causa Leonides dedit operam vt ex Græcis sumeret eos solos, q̃ eos maximè insimulabat, q̃ cum Medis sentirent. Euocabat igitur eos ad bellum, sciendi cupidus, an vnà mitterent auxilia, an manifestò renunciarent Græciæ societatẽ. Sed illi aliud sentientes, tamen auxilia miserunt. Eorum qui cum Leonide fuêre, primos miserunt Spartiatæ: vt his inspectis, alij socij in militiã proficiscerent, néue cũ Medis
Carnia festa. sentirent, si eos superari audirent. Ipsi autem celebratis Carnijs (hæc em̃ sacra morabant eos) relictis Spartæ custodibus, erãt cũ omni copia illuc celerrimè ituri auxilio. Reliqui etiam socij ad id agendum itidem animati (nam tempus Olympiadis in hæc negocia inciderat) haud suspicati tam citò apud Thermopylas bello decernendũ, p̃cursores miserant. Ita isti sibi faciendum statuerãt. At ij Græci, qui apud Thermopylas erant, vbi ad ingressum Persa aduentabat, metu perculsi, de decedẽdo cõsultabãt. Cæteri Pelopõnẽses censebãt faciendũ, vt reuersi in Peloponnesum, isthmi custodiã agerent. Huic sententiæ cùm infensi essent Phocenses & Locrij, Leonides suadebat illic perstandum, & nuncios ad accersendas subsidio ciuitates dimittẽdos, tanq̃ se pau-

cioribus

cloribus q̃ vt Medorum exercitũ arcerent. Hæc iſtis conſultantib⁹, Xerxes equitem quendam ad ſpeculandum, quot illi eſſent, & quid agerent, mittit. Audierat em̃ iam tũ cùm in Theſſalia eſſet, eò loci cõtractam eſſe exiguã copiã, eiusq; duces eſſe Lacedęmonios, atq; Leonidẽ, è genere Herculis. Eques vbi ad ſtationẽ Gręcorũ ſucceſſit, contemplat̃, aſpicitq; nõ ille quidẽ oẽs milites (nã eos qui intra murũ, quẽ excitauerant, excubabãt, intueri nequibat) ſed eos qui extra murũ agebant. Erant autẽ eo tẽpore, exterius manẽdi in Lacedæmoniorũ ſtatione vices. Eos aĩaduertit partim ſe ludo gymnaſtico exercẽtes, partim comã pectentes. Hęc cũ admiratione intuitus, eorũ numero, ac cæteris oĩbus planè cognitis, per ocium ſeſe recipit. Nemo em̃ illorũ inſe quebat̃, ſed hoĩem magno cõtemptui habebant. Regreſſus ad Xerxẽ, cuncta q̃ inſpexerat refert. Quæ Xerxes audiens, non poterat cõiectare eos ad id ſeſe præparare: vt pro virili & perirent & perderent. Sed cùm ridiculam rem ſibi facere viderent̃, accerſit ad ſe Demaratum Ariſtonis filiũ, qui in exercitu erat: quem, vt venit, interrogauit horũ ſingula, cupiens noſſe quid ab Lacedæmonijs ageret̃. Et ille: Audiſti, inquit, an tea me, dum aduerſus Græciã ꝓficiſceremur, de his viris. Et cùm audiſſés loquentem hæc q̃ euentura prouidebã, deriſui habuiſti. Quanq̃ mihi ſummũ diſcrimẽ eſt, aduerſus te rex veritatẽ tuenti, audias tñ nunc quoq; veritatẽ: Hi viri ad nobiſcũ pugnãdũ de ingreſſu venêre, atq; hoc apparãt. Nã ita ſeſe apud eos habet cõſuetudo: Quoties adituri ſunt animę periculum, capita comunt: ac ſcito, ſi hos, & q̃ Spartæ manſerunt, ſubegeris, nullã hoĩm gentẽ aliã eſſe q̃ cõtra te rex audeat tollere manus. Etem̃ nunc aduerſus regnũ inter Græca pulcherrimũ, atq; viros ꝑſtãtiſſimos tendis. Xerxe, ꝙ hęc ei admodũ incredibilia viderent̃, interrogante, quo pacto tãtillæ copiæ cũ ſuis pugnaturæ eſſent: rurſus, inquit, pro vano me ducas, niſi hoc tibi vt ego annuo, vſu venerit. Hæc dicens, tñ Xerxi nõ perſuaſit. Itaque quatriduum Xerxes ſuperſedit, ratus eos illinc fugã eſſe facturos. Quinto die cùm putaret impudentiã illorum atq; temeritatẽ eſſe in permanendo, ira percitus, Medos in eos ac Ciſſios mittit, imperans vt illos caperent viuos, & in conſpectum ſuum abducerent. Medi vbi facto impetu in Græcos impreſſionem fecerunt, multi cadebant, alijsque ſuperuenientib⁹ nihil tñ promouebant, etſi vehemẽter ingruebãt: palã faciẽtes cùm alijs oĩb⁹, tũ verò ipſi regi, ſe quidẽ multos hoĩes eſſe, at paucos viros. Fuit autẽ hic pugnæ congreſſus interdiu. Pòſt vbi Medi ſe ægrè tutabantur, tum verò ipſi ſe ſubduxêre: Perſæque ſubeuntes excepêre ij, quos immortales rex appellabat, quorũ dux erat Hydarnes, tanq̃ facilè hoſtẽ profligaturi. Vbi & hi cum Græcis cõgreſſi, nihilo plus q̃ Medi proficiebant, ſed eodem modo pugnabant, vtpote longioribus haſtis q̃ Græci vtentes, & in locis anguſtis, vbi nullus multitudinis erat vſus. Ibi Lacedæmonij dignã memoratu pugnã edebãt, cùm alijs in rebus oſtentantes ſe peritè inter imperitos pugnare, tum verò ꝙ quoties terga vertebant, cõſerti fugiebant. Quos Barbari, dum fugientes cernerent, cum vociferatione & ſtrepitu ingruebãt. At Gręci rurſus ſe cõuertentes, aduerſis pectorib⁹ eos excipiebant: ac tum innumeram Perſarum multitudinem proſtrauerunt, cùm quidẽ ex Spartiatis quoque pauci aliquot occubuêre. Perſæ, poſteaq̃ & cateruatim & vniuerſis copijs iter occupare conati, nihil tñ promouebãt, iterũ ſeſe receperũt. Ferẽt Xerxes cùm ad ſpectaculũ adeſſet, in ipſo cõgreſſu pugnãdi ter è ſolio reſilijſſe, ꝙ videlicet exercitui ſuo timeret. Poſtero die nihilo melius Barbari ꝑliati ſunt. Nã ſperantes fore vt illi, qui pauci eſſent & ſaucij, nequirent manus leuare ad pugnandũ, cùm confixiſſent, eos Græci excepêre, inſtructis ordinib⁹, & in ſuo quiſq; loco ac per natiões digeſti, ꝑter Phocenſes, q̃ in mõte ad iter obſidẽdũ locati erant. Perſæ vbi nihil aliud quàm pridie agi vident, abſcedunt. Ibi regem ancipitem, quodnam in re præſenti cõſilium capeſſeret, Epialtes Euridemi filius allocuturus adijt, tanquam magna aliqua re ab illo remunerandus, indicauit ei tramitem, qui per montem ad Thermopylas ferebat: qua re Græcos qui illic conſtiterant, euertit. Is poſtea Lacedæmoniorum metu in Theſſaliam profugit: cuius profugi Pylagoræ Amphictyones apud Pylæam con-

Lacedęmoniorũ conſuetudo.

Perſarũ cũ Lacedęmonib. cõgreſſio.

Pylagorę. Athenadæ

congregati,caput pecunia proſcripſerunt: qui interiecto deinde tempore, ab Athenade viro Trechineo,Anticyræ(nam illuc redierat)interemptus eſt. Quẽ etſi ob aliam cauſam quam ego in ſequentibus reddam, Athenades hic interemit, nihilo tamẽ ſecius ab Lacedæmonijs prẽmio affectus eſt.Hũc in modum Epialtes poſtea interijt. Eſt & alia quæ fertur fama: Onetem Phanagorę filium Cariſtiũ,& Corydalum Anticyrenſem,fuiſſe q; ea dixerint regi, & circa montẽ Perſas deduxerint: quod apud me prorſus fide caret.Nam hinc licet cõiectemus, primùm,quòd Græcorum Pylagoræ, non Onetæ & Corydali,ſed Epialtæ Trechini caput pecunia proſcripſerunt,quod ſcilicet eũ cõpertiſſimũ haberẽt: Deinde quod Epialtẽ ob hãc cauſam ſcirẽ ſe fuga propripuiſſe: Poſtremò,q; Onetes qui nõ erat Melienſis,ita demũ tramitem illũ nouiſſet, ſi in ea regione permultũ diuerſatus fuiſſet:ideoq; Epialtæ culpã aſſcribo,q; Perſas per montem circumduxerit,& ad tramitem perduxerit. Xerxes ea quæ Epialtes ſe confecturũ ſpondebat probans,maiorem in modũ lætus,ſine mora Hydarnẽ cũ ijs quibus præerat, copijs miſit.Ille circa lucernarũ incenſionem, id eſt ſub crepuſculũ,è caſtris profectus eſt,& tramitẽ ingreſſus,quem tramitem indigenę Melienſes veſtigauerũt: eoq; inueſtigato Theſſalos deduxêre aduerſus Phocenſes eo tempore,quo Phocenſes intercepto muris trãſitu,ad arcendum bellum in præſidio erant.Extrinſecus nihil admodum præſeptus trãſitus erat,cũ nihil eſſet vtilis Melienſibus. Etenim ſic ſeſe habet ille callis.Ab Aſopo fluuio,q; per montis meat anfractum,incipit,cui mõti ac viæ idem nomen eſt inditum Anopæa. Hæc Anopæa per dorſum mõtis extenta, deſinit iuxta Alpenũ vrbem,quę prima eſt ex Locridibus, Melienſes verſus,ac iuxta lapidẽ nomine Melampygum,id eſt,nigrum fontem, ac iuxta Malitioſorum ſedes: vbi anguſtiſſimus callis eſt.Hac via atque ita ſe habente,Perſæ Aſopo traiecto,iter tota nocte fecerunt,àdextra Oetæos montes,ad ſiniſtram terram Trechiniorum habentes:ac ſub exortum auroræ in cacumen montis euaſerunt:quo in loco(ſicut ſuperius oſtenſum eſt)mille Phocenſium armatorum præſidium excubabat, tum ad ſuam terram, tũ ad viam tutandam.Nam tranſitus inferior, à quibus dictum eſt cuſtodiebatur. Illã verò per montem viam Phocenſes ſua ſponte Leonidæ cuſtodiebant:atq; hoc modo Perſas aſcendiſſe animaduerterunt.Cũ eos illi toto monte conſcendẽdo propter frequẽtiam quercuum latuiſſent, tamen edito multo ſtrepitu (vt res poſtulat) frondiũ ſubter pedes conſtratarum (erat enim cœli tranquillitas) Phocenſes recurrerunt: & dũ ſibi arma induunt,confeſtim Barbari adfuêre:qui conſpicati viros arma ſibi circundãtes,obſtupuêre:quippe qui(vt in exercitu aſſeruatum fuerat)neminem ſibi ſperabãt occurſurũ.Ibi Hydarnes perterritus,ne Phocenſes Lacedæmonij forent,Epialtẽ percontatus eſt,quiſnam ille eſſet exercitus.Mox certior rei factus,Perſas tanquã in aciẽ inſtruxit.Quorum miſſilibus multis crebriſq; Phocenſes cùm ferirentur, fugam fecerunt in verticem montis,gnari aduerſum ſe ab initio illos veniſſe,& ſe præparabãt tãquam perituri.Ita illi ſentiebant.Verũ eis ſpretis,ij qui circa Epialtẽ &Hydarnẽ erãt Perſæ,rapidi de monte deſcendunt.At ijs Græcis,qui apud Thermopylas erant,primùm vates Megiſtias extis inſpectis,indicauit mortem illis pariter & ſibi impendere. Deinde tranſfugę notum fecêre,Perſas montem circuire:ſed hi adhuc per noctis tẽpus.Tertio loco ſignificauêre ſpeculatores diurni,quia verticibus montis decurrerũt iã die illuceſcẽte.Hic inter ſe conſultantes Græci,ſententijs diſcrepabant. Alij emẽ ſtationem non deſerendam ſuadebãt,alij ab eis diſſidebãt. Poſtea ſeparatim partim diſcedunt,dilapſique in ſuam quiſq; vrbem ſe recipiunt:partim,qui cum Leonide erãt, ad illic perſtandum ſe accingunt.Fertur autem ipſe Leonides eos qui abſceſſêre dimiſiſſe,de illorum vita ſolicitus.Se verò & Spartiatas,qui adeſſent,nõ facturos è ſua dignitate ſi ſtationem deſererent, ad quam tutandam ab initio veniſſent. Cęterùm ego magis illi opinioni accedo, Leonidem poſteaquam animaduertit ſocios ignauos, & inuitos eſſe ad periculum ſubeundum,veniam eis abeundi dediſſe,ſibi verò decedere inhoneſtũ putaſſe:permanenti aũt illic,ingentẽ gloriã futuram,& Spartæ nunquam defuturam

Onetes. Coridalus

Lucernarũ incẽſio.

Thermopylarum callis. Anopæa. Alpenus. Melampygus lapis.

Oetęi mõtes.

Megiſtias extiſpicio.

Leonides.

defuturã felicitatem ſperaſſe. Siquidem iam inde ab initio moti belli Spartiatis à Pythia redditũ erat oraculum, fore, vt aut Sparta euerteretur à Barbaris, aut rex eius oc cumberet: Quod oraculum hexametris illa verſibus reddidit, in hæc verba: Spartiatã rum oraculum.

Vobis, ampliuagæ colitis qui mœnia Spartæ,
Aut vrbs clara dabit Perſa victore ruinam,
Aut ſi non erit hoc, oriundus ab Hercule quidam,
Flebitur extinctus rex in Lacedæmonis ora.
Nam neq; taurorum, neque vim feret ille leonum:
Sed Iouis, & cuius reor haud tolerabile robur,
Alterutrum donec paſſim diſcerpſerit horum.

Hæc reputantem Leonidẽ, cupidumq; gloriæ cõparandæ, crediderim ſolũ ex Spartiatis remiſiſſe ſocios potius, q̃ illos qui abierunt in ſententijs diſſidentes tam deformiter abiſſe. Cui rei nõ minimo id mihi teſtimonio eſt, q̃ vatẽ Megiſtiã huius expeditionis comitẽ, qui ferebat Acarnas eſſe, & à Melãpode oriundus, p̃locutum ex extis ea, q̃ erant euẽtura: voluit propalã Leonides dimittere, ne ſecum periret, ſed ille noluit abſcedere, filium modò, qui ei vnicus erat, vnà militantem dimiſit. Ita ſocij quos Leonides remittebat, ei obtẽperantes abiêre. Theſpienſes tantũ atque Thebani perſtitêre cum Lacedæmonijs. Thebani quidem inuiti ac nolẽtes, quippe quos Leonides loco obſidum diſtinebat: Theſpienſes verò libentiſſimi, qui negauerunt ſe Leonide, & qui cum erant deſertis, abſceſſuros: permanentesq; vnà cum illo occubuerunt, quorum dux erat Demophilus Diadromei. Xerxes ſub exortum ſolis libaminibus factis, tantiſper moratus, dum tempus eſſet, quo forum ſolet maximè frequens eſſe hominibus, è caſtris mouit. Etem̃ ita ab Epialta erat mandatũ. Nã deſcenſus à monte erat cõpendiarius magis, ac breuioris multò ſpacij, q̃ circuitus mõtis atq; aſcenſus. Barbari q̃ circa Xerxem erãt, ad Leonidem & ad Græcos, qui cũ eo erant, acceſsêre: & illi tanq̃ ad necem iã multò magis, q̃ à principio fecerant, progreſſi ſunt ad fauces introitus laxiores. Nã munitiones muri eos tutabantur. Et cùm ſuperiorib. dieb⁹ in loca arctiora prodeuntes dimicaſſent, tunc extra anguſtias facto concurſu permulti Barbarorũ cadebant. Nã duces à tergo ſui quiſq; agminis, verberib⁹, q̃ geſtabãt, vnumquenq; cædebant, aſſiduè ad ꝓcedendum adhortantes. Multi eorum in mare decidentes, abſumebant̃, multò plures inuicẽ viui proculcabant̃, cùm nulla pereuntis ratio haberet̃. Cumq; ſcirent impendere ſibi necem ab ijs qui montem circuirẽt, quod roboris habebant, id omne in Megiſtias. Demophilus. Spartiatã rum cædes ad Thermopylas. Barbaros oſtendebant, ingruentes ac ſeſe intrudentes. Quorum pleriſque, cùm iam lanceæ diffractæ eſſent, nõnulli gladijs Perſas obtruncarent, tunc Leonides in hoc labore cecidit, nauata ſtrenuiſſimè opera, & cũ eo alij inſignes Spartani: quorum ego tanq̃ ſtrenuorum virorum noĩa audiui, & quidẽ trecentorũ oĩm. Perſarum quoque illic cùm multi alij tam celebres ceciderunt, q̃ incelebres: tum verò duo Darij filij, Abrocomes & Hyperanthes: quos Darius ex Phrataguna Atarnis filia tulerat. Atarnes autẽ erat Darij regis frater, Hyſtaſpiſque Arſamæi filius: qui dũ Dario filiam nuptum dedit, oẽm inſuper ei domum tradidit, vt qui eſſet vnicæ pater. Hi duo Xerxis fratres ſuper cadauer Leonidæ pugnantes occubuêre, adeò vehemẽti Perſarum Lacedæmoniorumque conflictu, vt Græci ter hoſtibus in fugam verſis, cadauer Leonidæ virtute ſubtraxerint: & eouſque perſtiterint, dum ij qui cum Epialta erant, adfuêre: quos vbi audiêre Græci, tum verò pugnandi ardor immutatus eſt. Nã ad anguſtias viæ ſeſe recepêre: & introgreſſi murum, tumulum quendam occupãtes, addenſati inſedêre cuncti, præter Thebanos. Eſt autem tumulus in ingreſſu, vbi nũc ſuper Leonidem ſtat lapideus leo. Hoc in loco defenſantibus ſeſe gladijs, qui adhuc eis ſupererant, Barbari circunfunduntur, & manibus & vocibus inceſſentes. Alij ex aduerſo vrgentes, & munitionẽ muri ſubruentes, alij vndique circũuenientes ac circunſtantes. Lacedæmoniorum atque Theſpienſium, cùm tales extiterint, præſtantiſſimus tamen extitiſſe fertur Dieneces Spartanus: quem antequam cùm Medis con- Leonidæ mors. Abrocomes. Hyperanthes. Phrataguna. Atarnes. Græcorũ virtus. Leo lapideus. Dieneces præſtãtia.

ſligeretur,hoc dixiſſe aiunt,cùm à quodã Trichinio audiſſet Barbaros p̃ multitudine ſagittarum quas emitterent ſolem obducere,tantã eorum eſſe copiã,adeò non expauefactus eſt,vt parui faciens Medorum turbam,reſponderit: Omnia ſibi bona Trichinium hoſpitem nunciare: ſi Medi ſolem obducerent,ſe ſub vmbra cum illis,nõ in ſole pugnaturos. Hæc & alia huiuſmodi dicta memoratu digna,aiunt Dienecem Lacedæmonium reliquiſſe. Secundum hunc è Lacedæmonijs duo fratres præſtãtiſſimi ferũtur fuiſſe,Alpheus & Maron,Orſiphanto geniti. E Theſpienſibus Dithyrambus Harmatidei. His eo locó vbi ceciderunt ſepultis,& ijs qui prius,q̃ ſocij à Leonide remiſſi ſunt occubuerant,epigrammata his verbis inſcripta ſunt:

Dieneces. Maron. Alpheus.

Terdecies centum hic certarunt millibus olim
E Peloponneſo bis modò mille viri.

Epigrammata Spartiatarum.

Hæc vniuerſis ſuperſcripta ſunt,illa peculiariter Spartiatis:

Nos Lacedæmonijs refer hic peregrine iacentes,
Exhibito illorum vocibus obſequio.

Magiſtiæ epigrãma.

Hoc epigramma inſcriptum eſt Lacedæmonijs,illud vati:

Nobilis hoc buſtum eſt(Medi occidére)Megiſtæ,
Sperchion ad fluuium,non ſed inultus obit.
Qui vates obitum quamuis præſciret adeſſe,
Spartæ haud ſuſtinuit deſeruiſſe duces.

Qui hos epigrammatis & cippis exornarunt,Amphictyones fuêre,præter epigrãma vatis Megiſtæ,quod Simonides Leoprepis filius,propter hominis familiaritatem inſcripſit. Ex his trecentis duo,Eurytus & Ariſtodemus,feruntur ob extremam lippitudinẽ è caſtris ab Leonida remiſſi,& in Alpenis decubuiſſe: & cõmunicato inter ſe cõſilio,cùm liceret aut ſalutẽ ſibi parare Spartã verſus,aut ſi reuerti recuſarẽt, vnà cum alijs occũbere,in neutro horũ q̃ licebat eis facere,inter ſe cõueniſſe: ſed cùm ſententijs diſcreparent,Ariſtodemus quidẽ præ ignauia remãſiſſe: Eurytus verò audita Perſarum circuitione,petiſſe arma: ſeq; eis indutum iuſſiſſe ſeruum,vt ad pugnantes deduceret. Iſte vbi deduxit,fugæ ſe mandauiſſe: ſic dato in agmen impetu, occubuiſſe. Quòd ſi vel Ariſtodemus ſolus redire Spartam neglexiſſet,aut ſi ambo reduces fuiſſent,videnẽ mihi Spartiatæ nullã ijs pœnã irrogaturi fuiſſe. Nunc altero eorum extincto,in hunc,qui habens eandẽ occumbendi occaſionẽ, tñ occumbere noluerit, neceſſariò debuiſſe magnopere iraſci. Quidã hunc in modum, & ob hanc cauſam Ariſtodemũ ſoſpitẽ rediiſſe Spartã aiunt. Alij enim, cùm ab exercitu pro nuncio mitteretur,& poſſet pugnæ q̃ fiebat adeſſe,tñ recuſaſſe,ſed moratum in via,fuiſſe ſuperſtitẽ: ſociumq; eius qui vnà mittebatur,in pugnã profectum oppetiſſe. Ariſtodemus Lacedæmonẽ regreſſus,probro & ignominia notatus eſt: probro, quòd eum nemo neq; igni neque alloquio impertiuit: ignominia,q̃ Ariſtodemus fugax appellatus eſt. Verùm hic oẽm ſibi obiectã culpã,in pugna apud Platæas geſta deleuit. Fertur itẽ alius ex eiſdem trecentis ſuperfuiſſe,in Theſſaliã pro nuncio miſſus,cui nomen erat Pantitæ: ſed Spartã reuerſus,cùm opprobrio eſſet,ſeſe ſtrangulaſſe. Thebani, quorũ dux erat Leontides,vi retenti aduerſus regis copias,tamen à partibus Græcorum è quibus erant,dimicauerũt. At vbi res Perſarum ſuperiores eſſe animaduerterunt, ibi à Græcis qui cum fuerant,ad tumulum ire properantibus ſe diſſociãtes, manus ad Barbaros protenderũt,ad eosq; propius acceſſerunt,referentes(quod veriſſimum erat) ſeſe cum Medis ſenſiſſe,terramq; & aquam regi inter primos dediſſe,ac vi coactos ad Thermopylas veniſſe,& à culpa cladis illatæ abeſſe. Hæc regi allegantes, quorum etiam Theſſalos teſtes habebant,ſeruati ſunt: non tamen vſquequaque fortunati. Nã Barbari qui eos cepêre,aliquot vt accedebant obtruncauerũt: pluribus iuſſu Xerxis regias notas inuſerunt,à duce Leontida exorſi. Cuius filium Eurimachum poſtea Platæenſes quadringentorum Thebanorum ducem,quòd vrbem ipſorum occupaſſet, interemêre. Hunc quidem in modum Græci ad Thermopylas dimicauerunt.

Eurytus & Ariſtodemus.

Pantita. Leõtides.

Thebani manus protendunt.

Thebanis ſtigmata regia inuruntur.

Eurymachus.

Xerxes

Xerxes autem accitum Demaratũ interrogauit, hinc orsus: Demarate, virũ te bonũ esse indicio veritatis experior. Quæ enim dixisti, ea oĩa perinde euenêre: Nunc hoc mihi pandito, quótnam sunt Lacedæmonij, quótue eorum tales in re bellica, an & vniuersi? Cui Demaratus: Multitudo rex, inquit, Lacedæmoniorum omnium magna est, & vrbes multę. Quod autem discere vis à me, scies: Est in Lacedæmone vrbs Sparta octo milliũ fermè virorum, qui oẽs his qui hîc pugnauêre sunt similes: cæteri Lacedęmonij nõ illi quidem similes, sed tamen viri sunt strenui. Ad hũc Xerxes: Demarate, inquit, agedum expone quo pacto hos viros minima cum difficultate subigamus. Tu nanq; calles quò tendant eorum consilia, vtpote quorum rex fuisti. Cui Demaratus: Cùm tu, inquit, me rex libenter consulas, æquũ est me tibi quod optimũ sit expromere, Id quod vis hoc pacto fiet, si trecentas naues cũ suis propugnatoribus in oram Lacedęmonicam miseris. Adiacet autem illi insula nomine Cythera: quam obrui mari quã extare conducibilius esse Lacedæmonijs Chilon aiebat, vir apud nos sapientissimus: videlicet expectans semper ab ea aliquid tale futurũ, quale nũc ego expono: nõ ille quidẽ tuã classem præuidens, sed quamcunq; similiter extimescens. Ex hac igit insula proficiscentes tui Lacedæmonios territent. Ita illi domestico occupati bello, neq; tibi erũt infesti: neq; cæteræ Græciæ, cũ à tuis pedestribus copijs expugnabit, auxilia ferẽt. Subacta reliqua Græcia, Laconici per se reddent inualidi. Quod nisi feceris, hoc fore expecta: Est Peloponnesi arctus isthmus: quo in loco Pelopõnẽsib. omnibus coactis, alia tibi plia superioribus atrociora futura prospicio. At si illud feceris, & isthmus hic citra prælium, & cæteræ ciuitates vltrò tibi se dedẽt. Post hunc Achæmenes Xerxis frater, classis præfectus, cũ ei colloquio interesset, veritus ne Xerxes ad id agendum induceretur: Animaduerto, inquit, te rex verba admittere viri, qui tibi prosperè agẽti inuidet, aut etiã res tuas prodit. His enim moribus vti Græci gaudent, vt fortunato inuideant & meliorem oderint. Quod si è præsenti conditione, cũ naues quadringentæ naufragium fecerint, trecẽtas alias è cætera classe miseris ad obeundam Peloponnesum, profectò fiẽt nobis aduersarij pares ad decertandũ. At si cõ iuncta classis fuerit, inoppugnabilis reddetur, & ante omnia nobis illi impares erunt: simulq; omnis exercitus nauticus terrestri, & inuicem terrestris vnà iter faciens, nautico erit auxilio. Quos si distraxeris, neq; tu illis vsui eris, neq; illi tibi. Tu verò tua ipsius bene constitueris, si aduersariorũ res apud te nõ agitaueris. Hîc illi bellũ sistent, hæc agẽt, tot numero sunt. Illi enim per sese ad sibijpsis prospiciendũ sufficiũt, & nos itidẽ ad prospiciendũ nobis. Quòd si Lacedæmonij aduersus Persas in pugnã ibunt, impendentẽ sibi cladem haudquaquam deuitabunt. Ad hæc subijciens Xerxes: Rectè, inquit, Achæmenes mihi videris dicere, quod & faciam. Demaratus quod optimũ ille quidem mihi sperat esse, id suadet: eius tamen sentẽtia à tua superat. Neque verò illud admitto, eũ nolle rebus meis bene consultum, vt ex ijs quæ antea ab hoc dicta sunt, & ex ipsa re coniecto. Quoniã ciuis quidem ciui in secundis eius reb. inuidet, eũq; malè odit: ac ne cõsulenti quidẽ se ciui, ciuis ea subiecerit, quę putat optima, nisi singulari virtute pditus, quales pauci sunt. Hospes aũt hospiti prospera fortuna vtenti, omnium est beneuolentissimus, eique consultanti optimè consulit. Quapropter ab insectatione, qua in Demaratum vteris hospitem meũ, posthac abstinere te iubeo. Hæc Xerxes locutus, inter cæsos trãsijt, vbi erat Leonides: quem cùm audisset Lacedęmoniorum regem eundemque ducem esse, iussit abscisso capite in crucem tolli: vt mihi cũ alijs multis indicijs, tum hoc pręcipuè manifestum sit, regẽ Xerxem maximè omnium excanduisse in Leonidam viuẽtem. Nam alioqui nunquam in defunctũ hoc genere deliquisset: cùm ex omnib. (quos ego noui) hominibus Perse soleant viros in re militari præstantes, honore afficere. Illi quibus imperatum erat, id executi sunt. Redeo ad eam narrationem, vnde mihi discessum est. Lacedæmonij primi regem aduersus Græciam tendere acceperunt, atque ita Delphos ad oraculũ miserunt. Vbi respõsum est id redditum, cuius paulo ante memini. Acceperũt autem mirum in modum.

Lacedęmon. Sparta.

Cythera insula.

Demarati stratagema.

Achęmenis consilium.

Græcorum mores.

Leonides in crucem tollitur.

Demaratus em̃ Ariſtonis,qui profugit ad Medos,nõ ille quidem Lacedæmonijs beneuolus,vt & ego arbitror,& ratio dictat:tñ hoc fecit,ſiue in hoc bene illis cõſultum vellet,vt cõiectare licet,ſiue q; inſultaret:Nã poſteaq̃ Xerxes ſtatuit aduerſus Græciã

Demarati pugillares

ſumere expeditionẽ,id Demaratus q; Suſis erat,cùm accepiſſet,cenſuit Græcis eſſe indicandũ,ſed cùm aliter nequiret,quippe periculoſum erat,ne deprehenderet, hãc rem cõmentus eſt:Sumptis duarũ tabellarũ pugillaribꝰ,cerã illinc eradit. Deinde in

Literarum mira occultatio.

eorũ ligno cõſilium regis exarat. Quod literis exaratũ,rurſus cera inducit, ne q̃d negocij apud viarũ cuſtodes exhiberent pugillares qui ferrentur. Qui vbi Lacedæmonẽ allati ſunt,nõ poterãt eos Lacedæmonij interpretari,anteq̃ (vt ego accipio) Cleomenis filia,eademq; Leonidæ vxor Gorgo,illos admonuit, ipſam rem interpretata, iubens ceram effringi. Fore enim vt literas in ligno reperirent.Ita ei auſcultantes Lacedæmonij,literas repertas relegerunt,easq́ deinde ad Græcos dimiſerunt.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER OCTAVVS, QVI INSCRIBITVR VRANIA.

ATQVE hæc quidem ita geſta dicuntur eſſe. Græci aũt, quibꝰ res claſſiaria delegata erat,hi fuêre: Athenienſes,qui naues centum viginti ſeptem p̃buêre,iunctis ſibi Platæenſibus: qui etſi rei nauticæ inexperti, tamen ſtrenuè alacriterq; pro ſe illorum naues armauerant: Corinthij præbuêre naues quadraginta: Megarenſes,viginti : Chalcidenſes totidem ſibi ab Athenienſibus præbitas armauerunt: Æginetę vndeuiginti: Sicyonij duodecim: Lacedæmonij decem: Epidaurij octo: Eretrienſes ſeptẽ: Trœzenij quinque: Styreenſes duas: Chij totidem,cum totidem penteconteris, id eſt nauigijs quinquagenûm remorum,quibus auxiliares erant Locri: Opuntij cum ſeptem penteconteris. Hæ naues ad Artemiſium in ſtatione erant: quarum quot quiq; præbuerint,mihi dictum eſt. Vniuerſarum verò,præter penteconteres, ad Artemiſium coactarum numerus fuit ducẽtarũ ſeptuaginta vnius. His ducem, penes quẽ ſumma imperij eſſet, Spartiatæ præbuerunt Eurybiadem Euryclidæ filiũ. Nã ſocij negauerunt ſe,niſi Lacon eſſet imperator,ſecuturos eſſe Athenienſes ductores, ſed exercitũ qui futurus erat ſoluturos. Etenim iam inde ab initio,antequam in Siciliam ad ſocietatem ineundam mitteretur,agitatum ſermonibus erat,tanquam expediret rem nauticam Athenienſibus permittere. Cæterùm recuſantibus ſocijs,ceſſêre Athenienſes, quòd magnificarent Græciam ſupereſſe,quam intelligebant eſſe peritũ, ſi de principatu contenderent,rectè ſentientes. Nam inteſtina ſeditio tanto deterior eſt bello,quod concorditer geritur,quanto bellum deterius eſt pace. Hoc itaq; ipſum intelligentes,non repugnandum putauerunt,ſed tãtiſper concedendum, quoad magnopere illis indigebant,quemadmodum conſtituerant. Siquidem poſteaquam expulſo Perſa iam de illius terra decertabant, ſuperbiam Pauſaniæ cauſati, Lacedæmonios ducatu abdicauerunt. Verùm hæc poſterius geſta ſunt. Tunc autem ij Græci qui ad Artemiſium ſe contulerant,vbi viderunt & multum nauium ad Aphetas eſſe contractum,& omnia plena exercitu hoſtili, perculſi metu,quòd præter opinionem ſuam expectationemq́ res Barbarorum ſuccederent, conſultabant de facienda fuga ex Artemiſio interiorem in Græciam. Quorum conſultatione cognita, Euboei obſecrabant Eurybiadem,vt aliquantulum temporis præſtolaretur, dum ipſi liberos atque domeſticos ſubducerent. Vbi non perſuadent,ad ducem Athenienſium Themiſtoclem tranſgreſſi,paciſcuntur cum eo triginta talentis, vt tamdiu ante Euboeam perſtarent,donec pugna nauali decerneretur. Themiſtocles hac ratione Græcos retinuit. Eurybiadem ex hac,tanquã ex ſua ipſius pecunia,quinq; talentis impertit. Hoc perſuaſo,

Græcorum claſſis aduerſus Xerxem.

Eurybiades.

Themiſtoclis corruptio.

perſuaſo, Adimantum Ocyti Corinthiorum ducem, qui ſolus reluctabatur, nẽgans ſe permanſurum, ſed ab Artemiſio profecturum, ita allocutus eſt iureiurando interpoſito: Tu verò haudquaquam nos deſerẽs, quem ego maioribus donabo muneribꝰ, quàm quæ rex Medorum tibi mitteret ſocios deſerendi. Hęc locutus ſtatim ad nauẽ Adimanti tria miſit argenti talẽta. Illis pecunia corruptis, cùm Eubœis gratificatus eſt Themiſtocles, tum reliquum pecuniæ quam acceperat lucrifecit: quã eum interuertiſſe ideo latuit qui acceperant, quòd putabant eum ab Athenienſibus ad hoc ipſum veniſſe. Ita in Eubœa perſtitẽre, ac prẽlium fecẽre, quod ita geſtum eſt: Barbari cùm ad Aphetas circa diluculum veniſſent, cumque id quod etiam antè audierãt cernerẽt, paucas Græcorum naues ad Artemiſium ſtationem habere, libidine tenebant aggrediendi, ſi fortè eos intercipere poſſent. Cęterùm ex aduerſo inuadendũ non vidꝰbatur, ne ſe conſpectis obuiam tendentibus Græci fugam capeſſerent, noxque fugientes exciperet. Sed euenire oportebat, vt hi effugerent, & illorum inſidiantium ne ignifer quidem euaderet. Igitur ad hanc rem tranſigendam hoc ſunt machinati: Ducentas ex omnib. nauibus delectas extra Sciathum circũagunt, iuxta Capharea & Gereſtum ad Euripum, ne circumuchentes Eubœam ab hoſte cernerentur, ſed eum circumvenirẽt: ducentis quidẽ nauibus quæ hàc irent, viam (quę retro ferebat) obſepientibus, reliqua verò claſſe ex aduerſo ingruente. Hoc capto conſilio quas cõſtituerant naues miſerunt, nõ habentes in animo ipſi eo die Græcos adoriri: nec priuſquã ſignũ quod cõuenerat cũ ijs qui circũuehebantur, ab illis ederetur iam de ſuo aduentu. His circũmiſſis nauibus, reliquarum apud Aphetas numerum inibant. In quibus recenſendis dum occupati ſunt, Scyllias quidam Scionæus, qui ijſdem in caſtris erat, oĩm ea tempeſtate hominũ optimus vrinator: qui etiã in naufragio ad Pelium facto, multam pecuniam Perſis ſeruauit, multa & ſibi lucratus eſt: hic Scyllias iampridem in animo habuerat ad Græcos tranſire: ſed cùm ad eam diem non fuiſſet nactus ōccaſionem, tunc ad Græcos transfugit, ſed incertum quonã modo illinc trãſierit. Demiror tamen, ſi verũ eſt quod refertur. Refertur eñ cũ ex Aphetis mare ſubiſſet, nõ priꝰ emerſiſſe, quã ad Artemiſium peruenit, octoginta fermè maris ſtadia emẽſus. De hoc viro & alia memorant, partim mendacijs ſimilia, partim vera: de quo mihi ea probat opinio, eum nauigio ad Artemiſium peruenĩſſe. Is vbi eò peruenit, Græcos certiores fecit & naufragij facti, & nauium ad circũeundam Eubœam dimiſſarum. Hoc illi audito inter ſe collocuti ſunt: & cùm multæ eſſent ſententiæ dictæ, illa euicit, vt eũ diẽ illic maneretur, & in ſtatione perſtaret: dehinc media nocte ſoluentes proficiſcerent, & claſſi hoſtium quæ circumageret, occurrerẽt. Poſt hęc vbi nemo ſe ex aduerſo fert, obſeruato diei crepuſculo, ipſi feruntur in Barbaros, animo experiundæ fortunę cùm in pugãndo, tum in perrumpẽdo. Quos Xerxiani milites ducesq; paucis cũ nauibus venientes in ſe conſpicati magnæ hoc illis dementiæ dantes, & ipſi naues educũt, ſperantes facilè ſe illos ire interceptum. Meritò ſanè ſperantes quod viderẽt paucas eſſe Græcorũ naues, ſuas verò multò plures atq; velociores. Itaq; præcontempru illos in medio concludunt. Ex Ionibꝰ verò ij, qui Græcis bene volebant, inuiti militabant: magnę calamitatis loco ducentes, quod viderent circũueniri illos, quorũ neminẽ animaduerterẽt eſſe rediturũ. Adeò eis infirma res Græcorum eſſe videbat. At ij Iones quib. id quod fiebat voluptati erat, pro ſe quiſq; adnitebat, vt ipſe primus aliqua naui Athenienſiũ capta, donũ ab rege acciperet. Nam apud exercitum plurimus erat per hos de Athenienſib. ſermo atq; reſpectus. Grẽci, vbi eis ſignũ datũ eſt, primũ conuerſis in Barbaros proris, puppes in mediũ coëgerunt. Deinde ſecũdo ſigno dato opus capeſſunt: quanq; in exiguo ſpacio deprehenſi: & à frõte mox triginta Barbarorum naues excipiunt, in quibus & Philaonem Cherſis filium Gorgi Salaminiorum regis germanum, & in eo exercitu virum eximium. Græcorum aũt primus nauem hoſtiũ cepit Athenienſis Lycomenes Æſchrei filius, idemq; palmã rei bene geſtæ retulit. In hac pugna cũ inuicẽ nũc hi, nũc illi ſuperiores eſſent, interuentu noctis dirẽpti ſunt:

Adimãtus.

Prouerbiũ Ne ignifer quidem rẽliquus eſt factus.

Scyllias vrinator.

Philaon.

Lycomenes.

Græcorum victoria Antidorus

& Græci quidem ad Artemiſiũ reuecti, Barbari verò apud Aphetas, multò maius opinione ſua certamẽ experti. In hoc prælio ſolus è Græcis qui cum rege erant, Antidorus Lemnius ad Græcos transfugit: quem Athenienſes ob eam rẽ tractu ſoli in Salamine donarunt. Vbi nox affuit (erat aũt anni tempus mediæ ætatis) immẽſa vis aquarum extitit per totam noctem, & dira tonitrua à Pelio. Cadauera quoq; ac naufragia ad Aphetas efferebantur, & circa nauiũ proras excipiebanť, & remorũ palmulas perturbabant. Hæc audientes qui illic erant milites, metu conſternebantur, credentes ſe eſſe vtique perituros, vt qui in tantum malorum deueniſſent. Quippe quos anteq̃ reſpiraſſent è naufragio & tempeſtate, quæ ad Pelion extiterat, excepiſſet atrox pugna naualis, ex pugna nauali vehemens imber & validi aquarum in mare diſcurſꝰ, ac dira tonitrua. Et iſtis quidem huiuſmodi nox contigit. At ijs quib. negociũ datũ erat vt Euboeam circumirent, quanquã eadem nox, tamen multo etiã atrocior erat: tanto quidem, quanto maius eſt, quod eos dum in Pelago ferrentur inuaſit, & triſtis exitus fuit. Vt em̃ eos cursum tenẽtes tempeſtas ac pluuia adorta eſt, cùm eſſent ad concaua Euboeæ, ac flatu ferrentur, ignari quò efferebantur, ad petras impingebãtur. Et id omne à deo fiebat, quò Græcæ claſſi par redderetur id nauium quod ſupererat, nec multo plus foret. Atque hi quidem circa Euboeæ concaua periêre. Barbari verò qui apud Aphetas erant, vbi ipſis libentibus dies illuxit, naues ſuas ſtabilierunt, ſatis habentes, cũ malè rem geſſiſſent, quietem agere in præſens. At Græcis auxilio tres & quinquaginta naues Atticæ ſuperuenêre: quæ ſuo aduentu illis tum animũ addiderunt, tũ nũcium attulerunt, eos Barbaros qui Euboeam circũuehebanť, tempeſtate illa quæ exti terat, cunctos interiſſe. Itaque Græci eadẽ qua pridie obſeruata hora, profecti, naues Cilicum inuasêre. Quas vbi corrupêre, & nox aduenit, iterum ſe ad Artemiſium rece perunt. Tertio die Barbarorũ duces tum indignè ferentes à tantula ſe claſſe vexari, tum à Xerxe ſupplicium timentes, non expectandum ſibi amplius cẽſuerunt, vt Græci priores pugnam capeſſerent, ſed inſtructas naues circa merrdiem eduxerunt. Contigit autem, vt per hos eoſdem dies & hæc naualia prælia, & illa in Thermopylis terre ſtria gererentur. Erat autem omne certamen his in mari de Euripo, quemadmodũ illis qui cum Leonida erant de traſitu arcendo. Græci quidẽ ſeſe adhortabanť, ne Barbaros intrare Græciam ſinerent: Barbari verò, vt Græcorum copijs profligatis, tranſitu potirentur. Procedẽte Xerxianorum claſſe in acie ordinata, dũ Græci ſe apud Artemiſiũ immotos tenerent: tunc eos Barbari vt cõprehenderent, lunata claſſe circũdabant. Ibi Græci ex aduerſo prodeũtes, cõflixêre. Qua in pugna pari Marte pugnatum eſt. Nam Xerxiana claſſis præ magnitudine & copia ſua in ſe incidebat, perturbatis nauibus & mutuò incurſantibus: reſiſtebat tamẽ, neq; cedebat. Indigna em̃ res videbať, à paucis nauib. in fugã cõuerti. Itaque multæ Græcorũ naues interibant, multi etiã viri, ſed multo plures Barbarorũ & naues & viri: atq; ita dimicãtes, vtriq; ab alteris abſceſsêre. Hoc in p̃lio Xerxianos inter milites optimã Ægyptij nauauerũt operã, cũ alijs magnis editis operibꝰ, tũ hoc quòd quinq; Græcas naues cũ ipſis ꝓpugnatoribus cepêre. E Græcis eo die p̃ſtãtiſſimi extitêre Athenienſes, & inter Athenienſes Clinias Alcibiadis filius: qui domeſtico ſumptu ac propria naui, cum ducẽtis viris militabat. Vbi vtriq; libẽter in diuerſum abiêre, ad ſuas ſtationes ſeſe recepêre. Græci dirempto p̃lio reuecti, etſi cæſorũ corporib. ac naufragijs potiti erant, tamẽ quòd malè affecti eſſent, præcipueq; Athenienſes, quorum dimidiũ nauiũ vulneratũ erat, de fugiendo in vlteriora Græciæ deliberabant. Themiſtocles, reputans ſi ab amicitia Barbari Iones & Cares abduceret, fieri poſſe vt reliquos ſuperarent: dum Euboei pecora ad mare propellunt, illuc duces contraxit: eisq; dixit ſe aſtutiam quandam habere, qua ſperaret, optimos quoſque ſociorũ ab rege abductum iri. Hactenus rẽ enudauit, addiditq; ad eã tranſigendã hoc ab illis agendũ eſſe, vt Euboeicorum pecorũ quantum vellet quiſque mactaret. Satius enim eſſe ſuorum copijs illos potiri quàm hoſtem. Ac monuit, vt ſuis quiſque popularibus præciperet ignem accendere: ſibi autem de

Perſarum naufragiũ

Euripus.

Ægyptij.

Athenienſes.

Clinias Alcibiadis.

Themiſtoclis commentum.

dem de diſceſſu ſub tempus opportunum curæ fore, vt ſine noxa abirent. Hoc illis ꝓbatum cùm eſſet, accenſis ignibus ad pecora eſt itum. Nam Euboei contẽpto Bacidis oraculo tanquam nihil dicente, neque exportauerant quicquam, neque importauerant, velut impendente eis bello, res ſibi quoque ipſis detrimentoſas effecerant. Ita enim habebat de his oraculum Bacidis:

Dum iuga Barbaricus canabacea iactat in æquor,
Euboea capræ mugientes fac procul abſint.

Bacidis oraculum.

His verſibus cùm nihil illi niterentur, tametſi mala tum aderant, tũ impendebãt, fiebat, vt in pleriſq; aduerſa fortuna vterentur. Dũ hæc iſti agebãt, aduenit ex Trechine ſpeculator. Nã vt erat apud Artemiſium ſpeculator Polyas, genere Anticyrenſis, cui datũ erat negociũ cũ expedito nauigio actuario, vt renunciaret his qui apud Thermopylas erant, an claſſis diſceſſiſſet. At Abronychus Lyſiclis filius Athenienſis, apud Leonidã, paratus cum lembo ad nunciandum ijs, qui ad Artemiſium agebant, ſi quid noui pedeſtrib. copijs cõtigiſſet: hic inq; Abronychus aduenies indicauit ea, q̃ circa Leonidã & eius exercitũ geſta erant. Qua illi re audita, nõ iã ſibi differendum abitũ putauerunt: ſed vt quiq; locati erãt, abſceſſerunt: primi Corinthij, poſtremi Athenienſes.

Polyas.

Abronychus.

Quorũ Athenienſiũ velociſſimis nauibus delectis, Themiſtocles ad aquas potabiles ſe cõferens, in lapidib» literas incidit: quas poſtero die Iones ad Artemiſiũ venientes legerũt in hæc verba: Viri Iones, haud iuſtè facitis, militãtes aduerſus patres, & Græciã redigentes in ſeruitutẽ. Sed quod p̃cipuũ fuerit, ſtate à nobis. Sin hoc facere non poteſtis, ſaltẽ nunc ſitis in medio: quod & ipſi facite, & Cares nunc faciãt obſecrate. Quòd ſi horũ neutrũ agere licet, & maiori neceſſitate eſtis obſtricti, q̃ vt poſſitis deſciſcere, in re gerẽda, dũ pugnã cõſerimus, ſponte agatis inſtrenuè, memores à nobis vos eſſe oriundos, & inimicitiarum nobis cum Barbaro principium à vobis extitiſſe. Hæc Themiſtocles (vt arbitror) ancipiti conſilio ſcripſit: vt ſi literæ regem laterent, Ionas induceret ab rege ad ſe deficiendum: ſin ad eum deferrentur, darenturq; crimini, infidos eidẽ redderet Iones, vt à p̃lijs naualib» ſummouerentur. Poſtq̃ hęc Themiſtocles inſcripſit, extẽplò vir quidã Hiſtiæus nauigio aductus, Barbaris nuncium attulit, Græcos ab Artemiſio ꝓfugiſſe. Illi homine ꝙ fidem nõ haberent, ſeruari iuſſo, naues veloces ad rem explorandã miſerunt. Qua per illos renunciata, ita ſimulatque refulſit ſol, oĩs claſſis addenſata ad Artemiſium cõtendit. Vbi ad meridiem vſque immorata, mox ad Hiſtiæã proceſſit. Eò appulſi, vrbe Hiſtiæorum potiti ſunt, & optimã portionẽ agri Hiſtiæi, maritimoſq́ vicos omnes percurſauerunt. Dum illi hoc in loco agunt, Xerxes præparatis quæ ad cæſos pertinebant, præconẽ ad claſſiarios mittit. Hæc autem præparauerant: Quicunque è ſuo exercitu apud Thermopylas cæſi (erant autem viginti millia) eorum mille fermè relictis, cæteros depreſſa foſſa humauit: & ne à claſſiario exercitu cerni poſſent, eam humum exagitauit, folijſq́ cõſtrauit. Præco vbi ad Hiſtiæã peruenit, facto totius exercitus cœtu hæc dixit: Viri ſocij, rex Xerxes dat veniam cuicunque libet, relictis ordinib» ire viſum, quemadmodum pugnatur cum amentibus hominib», qui ſe ſuperaturos ſperauerãt copias regis. Hæc vbi denunciauit præco, mox nihil infrequentius quàm nauigia fuit, ita multi viſere cupiebant. Profecti eò, omnes Lacedæmonios eſſe ac Theſpienſes credebant, qui ſtrati iacebant, cùm etiam ſeruos cernerent. Neque verò eos qui eò tranſierant, latuit quid Xerxes circa ſuorum cadauera feciſſet. Etenim ridiculum erat quòd mille iacentes extarent, cæteri verò conferti eundem in locum quater milleni comportati ſitiq́; eſſent. Atq; hunc quidẽ diem in ſpectaculo cõſumpſerunt. Poſtero aũt claſſiarij Hiſtiæã ad claſſem remeauerunt. Reliqui qui cum Xerxe erant, iter ingreſſi ſunt, ad quos pauci quidã ab Arcadia perfugæ venerunt, victus inopes, & operam ſuam præſtare cupiẽtes: qui in cõſpectu regis adducti, interrogatiq́ue cùm ab alijs Perſis, tum verò à quodam præcipuè de Græcis, quídnã illi agerent? reſponderunt eos agere Olympia, & ſpectare certamen gymnicum atque equeſtre. Rurſus eodẽ percontante,

Literę Themiſtoclis ad Iones lapidibus inciſæ.

Hiſtiæa vrbs capit.

Xerxis clades ad Thermopylas.

Xerxis ridiculum.

Olympicũ præmium corona oleagina.

quidnã illis p̃mium eſſet propoſitũ, propter quod certarent? Oleaginã coronam, inquiunt, eſſe qua donarent. Ibi Tigranes Artabani filius, generoſiſſimã dixit ſentẽtiã, q̃ apud regẽ pro timida eſt habita. Audiẽs em̃ p̃mium illis coronã eſſe, nõ pecuniam, ſilentiũ tenere nõ potuit, quin corã oĩb⁹ diceret: papæ Mardoni, in quos viros induxiſti nos ad pugnandũ: qui nõ pecuniarũ certamen agitent, ſed virtutis? Hoc ille dixit. Eo interim tẽpore poſt acceptã apud Thermopylas calamitatẽ, cõfeſtim Theſſali caduceatores ad Phocenſes mittũt, vtpote ijs infenſi, cùm ſemper antea, tum p̃cipuè poſt nouiſſimã cladẽ. Etem̃ nõ multis ante hanc regis expeditionem annis, cùm ipſi Theſſali & eorũ ſocij omni cũ copia bellũ Phocenſib. intuliſſent, à Phocenſib. fugati ſunt ac malè mulctati. Nã cùm ad Parnaſſum vſq; ꝓceſſiſſent Phocẽſes, ſecũ habẽtes Telliã vaticinũ illum Helæũ, ibi Tellias hic huiuſmodi rem eis cõmentus eſt: Sexcẽtos viros è Phocenſib. præſtãtiſſimos gyp̃ſo, tam ipſos q̃ arma illinit: eosq; ſub noctẽ in Theſſalos dimiſit, dato p̃cepto, vt quemcunq; albicantem nõ cernerent, eum obtruncarent. Hos primũ Theſſalorũ excubitores, aliud quoddã ꝓdigium eſſe arbitrati, deinde ipſe exercitus adeò exhorruerunt, vt trib⁹ millib⁹ cæſorũ atq; ſcutorũ Phocenſes potiti ſint: quorũ ſcutorum dimidium apud Abas, alterum dimidiũ apud Delphos dedicauerunt: & ex decima pecuniarũ huius pugnæ factæ ſunt ſtatuæ grandes, q̃ circa tripodẽ è regione delubri Delphis viſuntur: & alteræ eiuſmodi, in Abis repoſitæ. Hoc Phocenſes in peditatũ Theſſalorum, à quibus obſidebant, egerunt. Equitatum quoq; eorundẽ, qui in ſuũ agrũ incurſauerat, inſanabili clade afflixit. Ad ingreſſum enim qui eſt iuxta vrbem Hyampolim, depreſſa ingenti foſſa, amphoras illic inanes depoſuerunt, humumq; deſuper iniecerunt, eamq; reliquo ſolo exæquauerunt: vbi cùm Theſſalos expectarent incurſuros, in eos Theſſali impetu dato, tanquam rapturi in amphoras inciderunt, ibiq́ue equorum crura confracta ſunt. Ob hæc ambo Phocenſib. infenſi Theſſali, miſſo caduceatore ita dixẽre: Num diſſimulatis amplius Phocenſes agnoſcere nõ eſſe vos nobis pares, qui & antehac inter Græcos, q̃diu partes illorum nobis placuerunt, ſemper vobis antecelluimus, & nunc apud Barbarũ adeò pollemus, vt penes nos ſit & agro vos exuere, & in ſeruitutem redigere? Quã facultatem etſi obtinemus, tamen iniuriarum non ſumus memores, niſi vt eo nomine quinquaginta talenta rependatis: & nos vobis recipimus, omnia nos ab agro veſtro damna auerſuros. Hęc Theſſali Phocenſibus denunciabant, quòd ſoli Phocenſes inter eius loci homines cum Medis non ſentiebant: idq; nulla alia cauſa, vt ego coniectura comperio, q̃ Theſſalorum odio, partes Medorum, vt mihi videtur, ſecuturi, ſi Theſſali partes Græcorum fouiſſent. Hæc deferentibus Theſſalis, negarunt ſe Phocenſes pecuniã daturos: & ſibi itidem vt Theſſalis facultatem eſſe ſentiendi cum Medis, ſi aliter ſentire vellent: ſed nequaq̃ fore, vt ſponte eſſent proditores Græciæ. His verbis renunciatis, adeò Theſſali ſunt in Phocenſes indignatione perciti, vt Barbaro duces itineris extiterint, & ex Trechina Doridem regionem incurſauerint. Nã eius regionis podion anguſtus illic, octoginta non amplius ſtadia in latum protenditur. Inter Melidẽ ac Phocenſem regiones ſitus vrbis olim Dryopiæ erat. Hæc aũt regio, Dorũ, qui ſunt in Pelopõneſo, metropolis eſt. Hanc igit̃ Doridẽ, regionem ingreſſi Barbari, nihil admodũ læſerunt: cum Medis enim etſi Theſſalis non videbatur, ſentiebant. Poſteaq̃ è Doride in Phocidem ingreſſi ſunt Barbari, ipſos quidẽ Phocẽſes nõ ſunt adepti: quorũ nõnulli cacumina Parnaſſi cõſcenderãt (qui vertex eſt iuxta vrbẽ Neonẽ illic ſitã, noĩe Tithorea) eoq; ſe receperãt: ſed plures ad Locros Ozolas in vrbem Amphiſſam, q̃ ſupra Criſæum ſita eſt campum: omnem tamen agrum Phocenſem incurſauerũt (ſic em̃ ducebant̃ à Theſſalis) & oĩa q̃ nacti ſunt, igni ferroq; vaſtarunt. Vrbes etia ingreſſi, ignes in ſacras ædes iniecerunt. Nã peragrãtes eã iuxta Cephiſſum amnẽ cuncta populati ſunt, & hinc vrbẽ Drymon incenderunt, illinc Charadram, & Erochum, & Tethronium, & Amphicæam, & Neonem, & Pedicas, & Triteas & Elatea, & Hyampolim, & Parapotameos, id eſt, fluminis accolas, & Abas, vbi delubrum

Certamen non pecuniarũ, ſed virtutis. Tellias.

Abæ oppi.

Theſſali. ad Phocenſes.

Phocenſes ad Theſſalos.

Podiõ Doridis.

Criſæus campus.

delubrum Apollinis erat locuples, & theſauris donarijsque compluribus exornatũ: in quo vt tunc, ita nunc redduntur oracula. Hoc delubrum poſteaquam diripuêre, incenderunt. Phocenſium etiam quoſdam per montana inſecuti ceperunt, & mulieres aliquot, quas præ multitudine ſtuprãtium extinxerunt. Prætergreſſi quoque flu minis accolas, peruenêre ad Panopeas. Vnde bifariam copię iam diuiſæ fuerũt: quorum plurima pars ac validiſſima, cum ipſo Xerxe Athenas verſus tendens in Bœotios, in agrum Orchomeniorum ingreſſa eſt. Bœotij cum Medis vniuerſi ſentiebant: quorum vrbes viri Macedones in eis collocati, qui ab Alexandro miſſi fuerant, ſeruauerunt, volẽtes planum facere Xerxi, Bœotios ſentire cum Medis. Et hi quidem Barbari hàc iter intenderunt. Cęteri verò cum ſuis ducibus Parnaſſum à dextra prętringentes, ad templum quod eſt Delphis proceſſerunt, quicquid agri Phocenſis nanciſcebantur, id omne fœdantes. Nã & Panopiorum oppidum cremauerunt, & Daulio rum, & Æolidenſium. Ideo autem hàc ab alijs ſeiuncti pergebant, vt direpto, quod Delphis eſt, templo, pecunias repræſentarent Xerxi regi: qui omnia quæ in eo templo erant memoratu digna, melius norat (vt ego audio) quàm quæ in ædibus ſuis reliquerat, permultis aſſiduè referentibus cùm alia, tum præcipuè Crœſi Haliattis filij donaria. Hoc Delphi cùm audiſſent, in extremam prorſus deuenêre formidinem. Qua attoniti, deum de ſacra pecunia cõſultarunt, num eam humi defoderent, an aliũ in locum tranſportarent? Eam deus illis interdixit, ne amouerent: ſe enim ſuffecturũ eſſe ad res ſuas tutandas. His auditis, Delphi de ſemetipſis curandum putauerũt, liberis vxoribusque in Achaiam traiectis. Plerique vertices Parnaſſi ſuperauerunt, & ad Corycium antrum, quidam ad Amphiſſam Locridem ſe ſubduxerũt: denique omnes Delphi vrbem deſeruerunt, pręter ſexaginta viros, ac prophetam, id eſt, vatici num. Poſtea verò quàm Barbari ſubeuntes appropinquabant, templumque cernebant, interim propheta, cui nomen erat Aceratos, inſpicit ante delubrum ſacra arma prolata è conclaui, quę intus propoſita fuerant, quę nefas erat cuiquam mortali contingere: quod oſtentum ijs Delphis qui aderant perrexit nunciatũ. Vbi Barbari properantes peruenêre ad fanum Mineruæ quod eſt ante templum, tum verò etiam maiora quàm ſuperius prodigia repræſentata ſunt: res profectò hæc valdè mirãda. Nam arma Martia, ſua ſponte extra delubrum propoſita apparuerunt. Quod tamen ſecundo loco actum eſt ex omnibus miraculis, maxima eſt admiratione dignum. Cùm em̃ Barbari ad ſacellum Mineruæ, quod eſt ante templum, accederent, intereà è cælo fulmina in eos deciderunt: & à Parnaſſo duo abſciſſi vertices, magno cum fragore ſunt deuoluti, permultosque eorum interceperunt. Atq; ex ipſo ſacello Mineruę vociferatio iubilatioque extiterunt. Quibus omnibus pariter ingruentibus, terror incuſſus eſt Barbaris, vt fugæ ſe mandarent. Ea re cognita, Delphi deſcendentes magnam eorum ſtragem edidêre. Qui ſuperfuêre, rectà ad Bœotios effugerunt: & cũ rediſſent, referebãt (vt ego accipio) alia ſe præter ea quã dixi miracula, vidiſſe duos armatos humana natura auguſtiores inſtitiſſe, ſibi cædẽ facientes atq; inſequẽtes. Hos duos Delphi aiũnt indigenas heroas eſſe, Philacõ & Autonoũ, quorũ fana viſunt. Philaci quidem, ſecundũ ipſam viã ſuper ędẽ Mineruę: Autonoi verò prope Caſtaliã ſub Hyampeo vertice. Saxa quę à Parnaſſo deciderunt, adhuc ad noſtram vſq; memoriam integra extant in fano Mineruę protemplaris locata, ad quod per Barbaros deuoluta peruenêre. Atq; hic receptus à templo horum virorũ fuit. Græcorum claſſis ab Artemiſio profecta, rogatu Athenienſium ad Salaminẽ ſubſtitit. Quod vt facerent, ideo rogauerant Athenienſes, tum vt liberos atque vxores ex Attica ſubducerent, tũ vt conſultarẽt quid ſibi agendũ eſſet. Nã in reb⁹q̃ cõtigerãt, cõſiliũ capiendũ habebãt tanq̃ opinione fruſtrata: quippe q̃ putaſſent inuẽturos ſe Pelopõnẽſes, ad excipiendũ Barbarũ in Eubœa ſubſidẽtes: horũ nihil inuenerãt, ſed audiebãt illos iſthmũ muro ſepire: hoc ante oĩa curãtes, vt ipſi ſupereſſent, & terrã ſuã obtinẽtes tutarent̃, omiſſis cæteris. Hæc Athenienſes cùm audiſſent, ita ſocios obſecrarũt, vt ad Salaminem ſiſterẽt claſſem.

Phocenſiũ regio à Barbaris vaſtatur.

Mulieres ſtuprando extinctæ.

Halyattis donaria.

Apollinis oraculũ.

Aceratos propheta.

Oſtenta.

Delphorũ indigenæ heroes.

Hyampęus vertex.

Protemplaris Minerua.

Athenienſe edictum.

claſſem. Quò alijs appulſis, Athenienſes in terrã ſuã profecti, ꝓpoſuêre edictũ, vt qua quiſq; Athenienſiũ ratione poſſet, ſeruaret liberos atq; domeſticos ſuos. Ibi plurimi eorũ ſuos in Trœzenẽ miſerũt, quidã in Æginã, nõnulli in Salaminẽ, pro ſe quiſque properantes ſua pignora exportare, q; vellent oraculo obſequi: & ante oĩa, qd Athenienſes aiunt, ingentẽ anguẽ arcis cuſtodẽ in tẽplo fuiſſe obſeruatũ. Et tanq̃ re vera eſſent q̃ dicunt, ſerpenti menſtrua nõ ceſſant libamina proponere, q̃ ſint è melle confecta: q̃ cùm ſemper ſuperioribus temporib⁹ depaſcerent, tunc illibata manſerant. Id cùm ipſa templi antiſtes indicaſſet, eò magis Athenienſes eoq; prõptius deſeruêre arcem, tanq̃ à deo etiã deſtitutã. Exportatis itaq; reb⁹ oĩb⁹, ad caſtra nauigauerũt. Poſteaq̃ eos q; ab Artemiſio ſoluerãt, ad Salaminẽ ſubſtitiſſe audierãt, reliqui claſſiarij q; ad Trœzeniã erãt, eôdem cõfluxêre. Nã vt in Pogonem Trœzeniorũ portum coiret, erat edictũ. Pluresq; multo cõtractæ ſunt naues, q̃ ad Artemiſium decertauerant: & à pluribus ciuitatib. eôdem, q̃ ad Artemiſium duce Eurybiade Euryclidis, viro Spartiata, nõ tñ è genere regio: quarum multo plurimas ac maximè veloces obtinebant Athenienſes: q̃ claſſis ex his cõſtabat: Ex Peloponneſo Lacedæmonij ſedecim naues præſtabant: Corinthij totidẽ quot ad Artemiſium ꝑſtiterant: Sicyonij quindecim: Epidaurij decem: Trœzenij quinq;: Hermionenſes tres: Hi Dorici generis ac Macedoniæ gentis, Hermionenſibus exceptis, ex Erineo & Pindo & Driopide nouiſſimè profecti. Nã Hermionenſes Dryopes ſunt, ab Hercule & Melienſib⁹ è regione q̃ Doris nunc vocat̃, abducti. Hæ copiæ Peloponnenſium erant. Eorũ qui ſunt in exteriore cõtinente, Athenienſes ſupra quàm cæteri naues ꝑſtabant ſoli centum octoginta: quippe quibus nõ affuerunt in pugna ad Salaminem geſta Platæenſes, ob hanc cauſam, q; cùm Græci ab Artemiſio digreſſi ſunt, vbi ad Chalcidem peruenerunt, Platæenſes deſcenderunt vlteriorem regionem Bœotiæ, ad recipiẽdos domeſticos ſuos ſe cõuerterunt. Ita dum in ſuis cõſeruandis occupantur, relicti fuêre Athenienſes ſub Pelaſgis, eã, quæ nunc Grẽcia nuncupat̃, tenentibus. Pelaſgi erant Cranai nominati: ſub rege verò Cecrope, Cecropidę cognominati. Erechtheo aũt adepto imperium, immutato noĩe Athenienſes appellati: deinde Ione, ab Ione Zuthi filio, qui dux extitit Athenienſis exercitus. Megarenſes tantundem copiarum, quantum ad Artemiſium attulerunt. Ampracij ſeptem cum nauib. auxilio venerunt: Leucadij cum trib⁹, Dorica gens, & à Corintho oriunda. Ex inſulanis Aeginetæ triginta naues exhibuerunt, quibus aliæ quoque erant naues inſtructæ, ſed ijs orã ſuã tutabant̃. Verùm cùm triginta omninò nauibus præcipuæ velocitatis, ad Salaminẽ dimicauerunt. Sunt aũt Æginetæ Dores, ab Epidauro. Cui inſulæ nomen antea fuerat Oenone. Poſt Æginetas eaſdẽ, quas ad Artemiſiũ, viginti naues Chalcidẽſes, & ſeptẽ Eretriẽſes: hi Iones ſunt. Deinde Chij eaſdẽ adduxêre, gens ab Athenienſib. Ionica. Naxij naues adduxêre quatuor, quemadmodum & cęteri inſulani, à popularibus ad Medos dimiſſi: ſed illorum iuſſa aſpernati, tranſiêre ad Græcos, diſceſſu Democriti, viri inter ciues illuſtris, & tunc trierarchi. Naxij Iones ſunt ab Athenienſib. ducentes originem. Styreenſes quoque eaſdem quas in Artemiſio naues ꝑbuêre. Cynthij vnam omninò, & ivnũ penteconterem. Horum vtriq; Dryopes ſunt. Seriphij etiam & Siphnij & Melij fuêre in partibus. Hi eiñ ſoli ex inſulanis terrã Barbaro & aquam negauerũt. Intra Theſprotos hi oẽs, & amnem Acherontẽ incolunt. Siquidem Theſproti cùm ſint cõtermini Ampraciotis ac Leucadijs, ex vltimis regionibus in militiã venerunt. Eorũ qui extra hos habitant, ſoli fuêre Crotoniatæ, qui Græciæ periclitanti auxilium vna naui tulêre: cui ꝑerat Phayllus, is qui ter Pythico certamine vicerat. Sunt aũt Crotoniatę gñe Achæi. Et cæteri quidẽ ex hac claſſe triremes præbuerũt. Melij aũt & Siphnij & Seriphij pẽteconteres, id eſt, biremes: Melij duas, Siphnij Seriphijq;, biremem vtriq;. Melij ab Lacedæmone genus ducentes: Siphnij & Seriphij ab Athenienſibus Iones. Summa nauiũ, præter biremes, fuit trecentæ quinquagintaocto. Quæ poſteaquã ex ijs quas dixi vrbibus ad Salaminẽ cõuenerũt, inter earum duces cõſultabat̃, Eurybi-

Serpens Athenienſis cuſtos.

Pogõ portus. Eurybiades.

Hermionẽſes.

Doris.

Græcia Cranai.

Athenien. vnde nomen.

Ione vnde.

Ampracij.

Leucadij.

Aeginetæ.

Epidaur⁹.

Chalcidenſes.

Oenone.

Eretriẽſes.

Naxij.

Styreẽſes.

Cynthij.

Seriphij.

Siphnij.

Melij.

Theſproti.

Acheron.

Ampraciotæ.

Leucadij.

Crotoniatæ.

Phayllus.

Penteconteres.

Nauium Grẽcarum ſumma ad Salaminẽ.

ade rogante, vt qui vellent, ſententiam dicerent, vbinã ex ijs locis quibus ipſi potirẽtur, commodiſſimum foret pugna nauali decernere. Iam enim Attica pro derelicta erat: itaque de cæteris deliberabatur. Pleræq; illorum ſententiæ in hoc congruebãt, vt profecti ad iſthmum, ante Pelopõneſum decertarẽt, hac videlicet ratione: quòd ſi male pugnaſſent, ad Salaminẽ quidem ſibi in inſula obſeſſis nullũ ſubſidium oſtendebatur: ad iſthmum verò, dabatur ad ſuos effugium. Hęc ratio cũ à ducibus Peloponnenſium redderetur, aduenit quidam Athenienſis, nunciatũ iam Atticam Barbarum eſſe ingreſſum, eãque oẽm igne vaſtare. Nam copię quæ cum Xerxe erant, Bœotiam peragrantes, incenſa tum Theſpienſium, qui in Pelopõneſum diſceſſerant, tum Platæenſium vrbe, Athenas peruenerant, & oĩa illa peruaſtabant. Ideo autem Theſpiam & Platęam incenderunt, quòd à Thebanis acceperant illas ciuitates nõ conſentire cũ Medis. A traiectu Helleſponti, ex quo iter ingredi cœpêre Barbari, vnum menſem triuêre tranſeundo in Europã, tres alios dum in Atticam peruenêre, Calliade ſummum Athenis magiſtratum gerente: vrbẽque deſertã cepêre, paucis quibuſdam Athenienſibus in templo repertis, necnon quęſtoribus ęrarijs, & hominibus egenis, qui pręſepta foribus atque lignis arce, ſubeuntes arcebant, qui nõ exierãt illinc ad Salaminem ſimul præ inopia victus, ſimul opinione oraculi cõprobandi, quod reddiderat eis Pythia, murũ ligneũ inexpugnabilem fore: id interpretãtes ex oraculo effugiũ eſſe, non naues. Hos Perſę, caſtris ex aduerſo arcis poſitis in prominenti colle, quem Areiũ pagum Athenienſes vocant, hunc in modum obſederunt: Sagittas ſtupa circũdatas vbi incenderant, emittebant in illorum vallũ. Athenienſes, quanquam obſeſſi, & ad vltimum malorum deducti, etiam conſcenſo vallo tamen reſiſtebant: ac ne verba quidẽ Piſiſtratidarum cõditionem deditionis offerentium, admittebant: & cũ alia ad repugnandum excogitarunt, tum verò hoc, quod in Barbaros portis ſubeuntes deuoluebant ſaxa molaria: adeo, vt Xerxes perdiu inops cõſilij fuerit, quòd eos expugnare nõ poſſet. Tandem ex difficultatibus, acceſſus quidã apparuit Barbaris. Neceſſe eñ erat ſecundum oraculum, omnem Atticam, quæ in cõtinente eſt, ſubijci Perſis. Igiẽ à frõte arcis, à tergo autem portarum & aſcenſus, qua parte nemo excubabat, quaq; nemo credebat quempiam hominum aſcenſurum, hac parte (etſi loco prærupto) quidam conſcenderunt iuxta templum Aglauriæ filiæ Cecropis: quos vbi iã arcẽ aſcendiſſe viderunt Atheniẽſes, partim è muro ſeſe præcipitauerunt, atque extincti ſunt, partim in ædem refugerunt. At Perſæ qui aſcenderũt, primũ ad portas contendunt, eisq; patefactis ſupplices trucidant. Atque vbi omniũ ſtragem fecerunt, direpto tẽplo arcem incendunt. Athenis omninò Xerxes potitus, equitem quendã Suſa ad Artabanũ mittit, nunciatum res bene geſtas, ac præſentem ſtatum. Poſtero die quàm nunciũ miſerat, conuocatis Athenienſium exulibus expeditionis ſuę comitibus, iuſſit vt conſcenſa arce, hoſtias ſuo ritu immolarẽt: ſiue aliquo in ſomnijs viſo, ſiue ſua ſpõte facti pœnitens, quod templum cõcremaſſet. Exules Athenienſes id quod iuſſi erant, executi ſunt. Cuius rei cur mentionem fecerim, exponã. Eſt in arce hac Erechtheios (qui ferũ fuiſſe terrigena) templum, in quo olea eſt & mare, vt apud Athenienſes p̃dicatur, Neptuno & Mineruæ in teſtimonium poſita, quòd de regione decertaſſent. Hãc igitur oleam vnà cum cętero templo contigit vt Barbari exurerent quã Athenienſes qui ab rege iuſſi erãt rem diuinam facere, altero ab incenſione die cũ in templũ aſcẽdiſſent, aſpexerunt fruticaſſe, edito à ſtipite virgulto, cubiti inſtar. Et hęc quidem illi narrauerunt. At Græci qui apud Salaminem erant, vbi nunciatum eſt, vti res circa Athenienſium arcem haberẽt, eô perturbationis deuenêre, vt nõnulli è ducib. nõ expectarẽt, dum propoſitum negocium conſtitueretur, ſed in naues irruerent, ac vela tollerent tanquam profecturi. Cæteriq́ue qui relinquebantur, ſtatuerent ſibi ante iſthmũ prælio nauali decernendum. Et cùm nox adfuiſſet, digreſſi è concilio, naues conſcenderunt. Ibi Themiſtoclem pergentem ad nauem ſciſcitatur Mneſiphilus, vir Atheniẽſis, quidnam ab ipſis decretum eſſet, & cùm ab eo audiſſet decretum eſſe, vt ad iſthmum proficiſce-

Theſpia vrbs vaſtatur.

Platæa vrbs incẽditur.

Callias.

Athe. capt.

Areius pagus.

Athenienſium virt. in propugnãda arce.

Aglauria filia Cec.

Athenarũ arx incenſa.

Erechtheios tẽplũ.

Olea in arce.

Athenien.

Mneſiphilus.

proficiſcerent̃,& ante Pelopõneſum dimicarent: Si iſti inquit, à Salamine proficiſcã tur, iam tu pro nulla amplius patria dimicabis. Ad ſuam em̃ quiſq; patriã remeabũt: vt nec Eurybiades, nec alius hoim quiſpiam cohibere poſſit, quo minus copiæ dilabã rur: Greciaque peribit conſilij inopia. Quare ſi quid comminiſci potes, age, quod de cretum eſt, conare irritum reddere, & Eurybiadem à ſententia reuocare, vt hic perſtet. Themiſtocles, cùm hæc admonita ei admodum probarent̃, nullo reddito reſpõſo, ad Eurybiadis nauem perrexit. Vbi hominem conuenit, ait velle ſe de negocio communi cum eo colloqui. Hũc ille in nauem ingreſſum iubet loqui quę vellet. Cui Themiſtocles aſſidens, quæcunq; à Mneſiphilo acceperat, tanquam à ſemetipſo refert, & alia adijcit multa, donec Eurybiadem à ſententia reuocauit: perſuaſitque vt è naui prodiret, & duces ad conſilium cõtraheret. Ii poſteaquam congregati ſunt, priuſquam ad eos Eurybiades referret id, cuius gratia ipſos coëgerat, Themiſtocles multis agebat verbis, prout magnopere expediebat. Quem interfatus Corinthiorũ dux Adimantus Ocyti: Themiſtocles, inquit, in certaminibus ij, qui ante alios vrgent colaphis cædunt̃. Eum refellens Themiſtocles: Atqui, inquit, reliqui nõ coronantur. Comiter Corinthio cũ reſpondiſſet, ad Eurybiadem conuerſus, nihil eorum dicebat quæ dixerat prius: illos poſteaquam à Salamine profecti fuiſſent, dilapſuros. Præſentibus em̃ ſocijs, non putabat ſibi decorum quempiam accuſare: ſed aliundè oratione ſumpta: In te nunc, inquit, ſitum eſt ſeruare Greciam, ſi mihi accedens, nauale hîc p̃lium facias, & non horum quibuſdam credens, claſſem ad iſthmum abducas: vtrunq; cũ audieris, inter ſe comparato. Si ante iſthmum confliges, in patenti pelago dimicabis, vbi nobis minimum expedit, naues habentibus & grauiores & numero inferiores. Ex quo etiamſi in alijs feliciter nobiſcũ agat̃, tamen amittes Salaminem & Megara & Æginam. Nam illos vnà comitabit̃ ſuus pedeſter exercitus. Atq; ita tu eos in Peloponneſum ages, oẽmq; Græciã in diſcrimen adduces. Sin aũt id feceris quod ſuadeo, hæc in eo reperies cummoda: Primùm ſi in arcto conflixerimus nos paucæ naues cũ multis, profectò ſi equa belli contingent, multo ſuperiores erimus: quoniam in arcto pugnare, pro nobis eſt: in ſpacioſo, pro illis. Præterea Salamis ſeruatur, vbi noſtri nunc liberi collocati ſunt & vxores. Eſt & alia hîc cauſa, propter quã item debes præcipuè hîc manere, quòd pro Peloponneſo & iſthmo pugnatis: quò caue (ſi ſapis) ne iſtos ducas. Si id quod ſpero continget, vt claſſe vincam⁹, Barbari neq; ad iſthmum nobis aderũt, neq; vſquam longius ab Attica procedent, ſed nullo ordine abibũt: vnde nobis lucrifaciemus quæ ſeruauerimus Megara, Æginamq;, atque Salamin̄, apud quã credibile eſt nos hoſtib. fore ſuperiores. Credibilia em̃ ſuadentibus hominibus ferè proſperè cedit. Secus facientibus ne deus quidem vult adeſſe, & humanæ ſententiæ indulgere. Hæc dicentem Themiſtoclem, rurſus interpellans Adimantus, iubebat ſilere eum, cui patria non eſſet: quinetiam Eurybiadem non ſinere virũ extorrem ſentẽtiam dicere: & ita demum id ſinere, cũ vrbem Themiſtocles haberet: videlicet exprobans, quod Athenæ captæ eſſent, tenerenturque ab hoſte. Tũc Themiſtocles, & ille Corinthijs multa ingerens probra, ratione oſtendit, ſibi eſſe & ſolũ, & vrbem multo maiorem quàm illis, vnde naues fermè ducentę eſſent armatæ, quas nulli Græcorum inuadentes poſſent propellere. Hæc cũ ratione ſignificaſſet, ad Eurybiadem tranſiens, maiori cum acrimonia loquebatur, inquiens: Tu verò ſi hîc manes, vir eris egregius: ſin minus, Græciæ euerſor (totũ enim belli momentũ nobis naues ſuſtinẽt) ſed mihi crede, niſi hoc feceris, nos ſicuti ſumus, vbi domeſticos receperimus, in Sirin quę in Italia eſt profecturos, quę olim iã noſtra eſt: quanq̃ (vt oracula aiunt) à nobis condi oportet. Vos autem talibus ſocijs deſtituti, meorum verborum reminiſcemini. Hęc dicente Themiſtocle, Eurybiades edocebatur: & ob id edocebatur, vt mihi videtur, quod maximè formidabat, ne ſi ad iſthmum claſſem reduxiſſet, ab Athenienſibus deſereretur, quibus deſerentibus iam reliqui non eſſent in pugnãdo hoſtibus pares. Ita ſententiam eam probauit, vt illic permanẽtes, pugna nauali de cernerent.

Adimanti dictum.

Salamis Atheniẽſium profugium.

Credibilia ſuadenti proſperè cedere.

Themiſtocles extortis dictus.

cernerent. Quod vbi Eurybiadi placuit, ij qui altercationibus velitati fuerãt circa Salaminem, cùm illic ſeſe appararent tanq̃ plium nauale facturi, dies illuxit: & ſimul oriente ſole, extitit terræ motus & maris: propter quod viſum eſt faciendum, vt Æacidas in auxilium inuocarent. Id vbi fecerunt, & oĩb⁹ qui illinc è Salamine ſunt dijs vota fecerunt, & Aiacẽ Telamonis filium inuocauerũt: nauemq; ad Æacum & ad alios Æacidas inuocandos, Æginam miſerunt. Narrabat autem Dicæus Theocydis, vir Athenienſis, atq; idem exul, & apud Medos factus illuſtris, per id tẽpus quo Attica regio Athenienſibus deſolata, à pedeſtri Xerxis exercitu vaſtabãt, ſe fortè fuiſſe vnà cũ Demarato Lacedæmonio apud campum Thriaſium, vidiſſeq; puluerem triginta fermè millium virorum capacẽ ab Eleuſine: & cùm demirarẽtur, quorúmnã hoĩm eſſet ille puluis, ſtatim ſe audiſſe vocem, quæ vox ipſi videret Iacchus myſticus: & Demaratum, vt qui eſſet ſacrorum q̃ fierẽt in Eleuſine ignarus, interrogaſſe quídnam eſſet quod ita ſonaret? ſeq; dixiſſe: Demarate, non aberit quin grandis aliqua clades cõtingat regis copijs. Hoc autẽ palam eſt, cùm Attica ſit deſolata, numen ab Eleuſine reſonans, venire auxilio Athenienſibus ac ſocijs. Quòd ſi in Peloponneſum incumbat, periculum regi erit, eiusq; copijs q̃ ſunt in cõtinente: ſin ad claſſem quę ad Salaminẽ eſt conuertetur, periculũ adibit rex, ne nauticum amittat exercitum. Hæc ſolẽnia Athenienſes quotannis celebrant Cereri atq; Proſerpinæ: & his ſacris, quicunque vult & Athenienſium, & aliorum Græcorum, initiatur: & vox quam audis, eſt in hoc feſto Bacchantium. Ei ad hæc dixiſſe Demaratum, ſile: néue alteri cuiq̃ hoc verbum dixeris: quòd ſi ad regem referatur, capite plectaris, vt nec ego te, nec alius quiſpiã hominum queat eripere. Quamobrem tene ſilentium de hac expeditione: dijs curæ erit. Hoc Demaratum admonuiſſe aiebat. Ex illo autem puluere ac voce factã eſſe nubem, eamq; in ſublime elatã, Salaminem verſus ad Græcorum exercitum fuiſſe delatã. Ita ſe didiciſſe, nauticas Xerxis copias eſſe perituras. Hæc dicens Theocydis filius referebat, Demaratum atq; alios teſtes citans. Claſſiariæ autẽ Xerxis copiæ, vbi cõſpecta ſtragẽ Laconicorũ, ex Trechinia in Hiſtiæam traiecerunt, triduum illic moratę, p Euripum nauigabant, totidemq; diebus ad Phalerum præſtò fuerunt. Nec eñ minori, vt mihi videt, numero, vel pedeſtres copiæ vel nauticæ Athenas promotæ ſunt, q̃ ad Sepiadem atque Thermopylas. Nã in ſupplementum eorum, qui aut tempeſtate ad Thermopylas, aut in naualibus ad Artemiſium prælijs interierunt, eos ſubſtituam, qui nondum regem aſſecuti fuerant, Melienſes, Dorienſes, Locros, Bœotios: qui cum omni copia aduenerunt, exceptis Theſpienſibus & Platæenſibus: necnõ Caryſtios, Andrios, Tenios, ac cæteros oẽs inſulanos, præter quinque ciuitates, quarũ nominum ſuperius habui mentionem. Nã quo magis penetrabat in Græciã Perſa, eò plures eum nationes ſequebantur. Qui oẽs, exceptis Parijs, poſtq̃ Athenas venére, & ad Phalerum (Parij autem in Cythno relicti, quò bellum caderet ſpectabant) ibi Xerxes ipſe ad claſſem deſcendit, animo cœtum claſſiariorum faciendi, & eorũ audiendi ſententias. Eò profectus vbi præſedit, aſſidentibus, qui accitu eius aderant, ſuę quoque gentis tyrannis, ac nauium præfectis, vt cuique rex honorem dederat, quorum primus erat Sidonius rex, tũ Tyrius, deinceps alij gradatim: miſit ad eos Mardonium tentandi gratia, ſciſcitatum ſingulos, prælium nauale faceret, nec ne. Poſteaq̃ Mardonius à Sidonio exorſus, ſingulos circumiens interrogauit, cæteri quidem eandem dixêre ſententiã, iubẽtes fieri plium. Artemiſia verò: Hæc, inquit, Mardoni quæ dico regi referas, me neque in prelijs ad Eubœã geſtis ignauiſſimã extitiſſe, neque minima cõtuliſſe in te domine. Ideo cùm talis ſim, æquum eſſe, ea quæ in rem tuam maximè eſſe ſentio, demõſtrare. Itaque hoc tibi ſuadeo, vt nauibus parcas, nec prælium nauale facias cum ijs viris, qui tanto ſunt tuis in mari præſtantiores, quanto fœminis viri. Quid enim neceſſe habes omninò venire in diſcrimen pugnæ naualis? Nónne Athenas habes, quorum gratia expeditionem ſumpſiſti? nónne reliquam Græciam? Nemo tibi obſtitit. Qui tibi obſiſtebãt, ita ſummoti ſunt, vt eos decebat. Quò autem

Aiax Telamonius.

Thriaſius campus.

Bacchantium vox.

Sententiæ rogãtur à Xerxe de claſsica ineunda pugna.

Artemiſiæ conſilium.

ego recaſuras hoſtium res arbitrer,id exponam: Si nõ inſtabis pugnæ nauali cõmittendæ,ſed claſſem perges hîc cõtinere ad terrã,ac tendere ipſe in Peloponeſum, tũc tibi dñe ſuccedẽt ea quorum gratia veniſti. Neq; em̃ diu tibi reſiſtere Græci poſſunt, ſed dilabent̃,& abs te ad ſuas quiſq; vrbes diffugient. Quoniã neque cõmeatus eſt eis in hac inſula,vt ego audio,neque eſſe credibile eſt: neque ſi tu in Peloponneſum pedeſtres copias duces,hîc eos perſtituros qui illinc huc aduenerunt, neque de pugna pro Athenienſibus facienda curaturos. Quòd ſi pugnã naualẽ gerere approperabis, vereor ne copiæ nauticæ malè re geſta,pedeſtribus ſint exitio. Præterea hoc etiã rex in aĩm dimitte vſu venire,vt bonis quidẽ hoĩb» mali ſerui ſint,malis aũt boni. Ideoq; tibi(qui virorum es optimus)ſerui ſunt mali,qui numero ſociorũ cenſentur: Ægyptij,Cyprij,Cilices,Pamphylij,è quib» nulla vtilitas eſt. Hæc loquẽte Artemiſia, quicunque ei bene volebant,noxiã illi rebantur ipſius orationẽ,tanq; aliquid mali paſſuræ ab rege,quẽ vetaret pugnã facere naualem. At ij quidẽ qui malè ei conſultũ volebant,inuidebantque,vtpote cui inter primos ſociorũ oĩm honos haberetur,gaudebant eius(quã dixerat)ſentẽtia,tanq; perituræ. Xerxes,poſtq; ad eum ſunt relatæ ſententiæ,magnopere delectatus eſt Artemiſiæ ſententia: & cùm iã antea officioſam eſſe ſenſiſſet,tunc multò impenſius collaudauit. Nihilominus vt pluribus ſtaretur, iuſſit, ratus ad Eubœã ſuos ſponte malè pugnaſſe,q; videlicet ipſe abfuiſſet. Itaque cõſtituit ſpectaculo pugnæ naualis intereſſe. Claſſiarij,vbi nunciatũ eſt illinc eſſe ſoluendum, claſſem Salaminem verſus ducunt,& per ocium in aciem ſunt digeſti. Sed cùm eos dies defeciſſet,quo minus præliũ cõmitterent(nox enim interuenit) in poſterũ diẽ ſeſe inſtruebant: cùm interim Græcos metus formidoq; cepit,cùm alios,tum verò Peloponnenſes: quod ipſi deſidentes in Salamine,pro Athenienſiũ terra eſſent certaturi. Qui ſi ſuperarent̃,in inſula deprehenſi forent obſidẽdi,ſua terra ſine præſidio relicta. Per eandẽ noctem pedeſter exercitus Barbarorum cõtendebat in Peloponneſum: quanq; cuncta q̃ poterant excogitata erant,ne Barbari per cõtinentẽ ingrederentur. Nam vbi Leonidã cum ſuis apud Thermopylas occubuiſſe accepêre Peloponenſes,celerrimè ex vrbibus cõcurſu facto,iſthmum inſederunt, duce Cleombroto Anaxandridæ filio,Leonidæ fratre. Ibi cõſidentes,primùm viã Scironidem obſtruxerunt,deinde cõſilio inito iſthmum muro inædificabant,opusq; perficiebant: quippe nemine(cùm tot millia virorum eſſent)ceſſante. Nã & lapides,& lateres,& ligna, & ciſtas ſabulo plenas afferebant,nullo temporis momento opus intermittẽtes, neque diurno,neque nocturno. Qui è Græcis ad iſthmum auxilio cum omni copia venerunt,hi fuêre Lacedæmonij,& Arcades,& Helei,& Corinthij,& Sicyonij, & Epidaurij,& Phliaſij,& Trœzenij,& Hermionenſes. Hi fuerunt qui auxilio venerũt metuentes periclitanti Græciæ. Cæteris enim Peloponnenſib. id nihil admodum curæ erat,& Olympia iam & Carnia p̃terierant. Incolunt autem Peloponneſum gẽtes ſeptem: quarum duæ indigenæ,eundem quem habitarunt olim locum nunc habitant, Arcades & Cynurij. Vna Achaia,quæ nunquã quidem è Pelopõneſo exceſſit,ſed priſtino loco egreſſa alienum incolit. Reliquæ quatuor è ſeptem aduentitiæ, Doriẽſes, Aetoli,Dryopes,Lemnij. Dorienſium multæ ſunt & inſignes ciuitates: Aetolorum ſola Helis: Dryopum Hermiona & Aſina,quæ ante Cardamylam Laconicã ſita eſt. Lemniorum oẽs paroreitani. Cynurij,cùm ſint indigenæ,ſoli putant̃ Iones eſſe, ſed effecti ſunt Dores,ipſa die ſub imperio Argiuorum impoſiti,cùm eſſent Orneatæ & Perioeci. Harum igitur ſeptem gentium,cæteræ præter eas quas recenſui,è medio ceſſerunt. Et,ſi ingenuè loqui fas eſt,in medio ſedentes cum Medis ſentiebãt. Apud iſthmum quidem in tali labore iſti occupati erant,vtpote pro omni iam curſu,quòd nulla ſpes è claſſe effulgeret,currentes. Quæ audientes illi qui in Salamine erant,formidine afficiebantur,non tam pro ſeipſis q̃ pro Peloponneſo ſoliciti: adeò, vt alius alium audiens,ſummiſſa voce admiraretur in Eurybiade conſilij inopiam. Tandem res erupit in medium,conciliumq; contractum eſt,& multa de hoc ipſo dicebantur,ab

Serui boni dominis malis.

Sententiæ plures vincunt meliores.

Cleombrotus.

Scironis via.

Peloponneſi gentes ſeptẽ.

Cynurij.

Helis.

Hermiona.

Aſina vrbs.

Cardamyla.

Orneatæ.

Perioeci.

his

his quidem oportere in Peloponneſum nauigare,& pro illa adire periculum,non autem pro regione captiua manentes pugna nauali decernere. Ab Athenienſibus verò & Æginetis & Megarẽſib», ſatius eſſe illic manẽtes dimicare. Ibi Themiſtocles poſtq̃ ſententia Pelopõnenſium euicit,clãculum è cõcilio egreſſus,miſit ad claſſem Medorum nauigium,cum quodã iuſſo dicere q̃ oporteret,cui nomen erat Sicino,cõtubernali ſuo, atq; eodem pædagogo liberorũ ſuorũ: quẽ poſt has res geſtas ipſe Theſpienſem fecit,(vbi Theſpienſes in ciuitatem ſunt recepti) atque locupletem. Is tunc nauigio ad duces Barbarorum profectus,hæc inquit: Dux Athenienſium,quod partibus regis fauet,præoptatque res veſtras q̃ Græcorum eſſe ſuperiores, miſit me iam clam alijs Græcis indicatum vobis,illos metu perculſos fugam facere velle,& nunc offerri vobis occaſionem exequendi rem omnium præclariſſimam,niſi per negligentiã eos dilabi ſinatis. Nam neque inter ſe cõſentiunt,neque vobis amplius obſiſtẽt, quũ cernatis inter ſe dimicantes eos qui vobiſcum,& eos qui contra vos ſentiunt. Hac re Sicinus indicata,ab illis abſceſſit. Cui fidem habentes Barbari,tum in inſulam paruã nomine Pſyttaleam,quæ inter Salaminem & continentem ſita eſt,multos Perſarum traijciunt: tum mediam circa noctem cornu quod ad veſperam ſpectabat,producunt Salaminem verſus,eam circumituri. Producunt item qui circa Ceon & Cynoſuram inſtructi erant,occupantes omne fretum Munychia tenus. Ideo autem & naues ꝓducebant,ne quà Græcis liceret effugere: ſed circumuenti pœnas darent præliorum ad Artemiſium geſtorum. Ad inſulam verò Pſyttaleam traijciebant aliquot Perſas, vt commiſſo nauali certamine,cùm plurimum & virorum & naufragiorum eò efferretur (erat enim inſula in traiectu pugnæ futuræ ſita) ij Perſæ ſuos ſeruarent, alienos interimerent. Hoc ne hoſtis ſentiret,clanculum egêre, nulla noctis parte conceſſa ſomno. In has ego res intuens,non habeo aduerſari oraculis tanquam non veris,volẽs euidenter loquentia conari refellere:

Themiſtoclis commentum.
Sicinus.
Pſyttalea.
Ceos.
Cynoſura.
Munychia

Auricomæ poſtquam Dianæ littora iungent
Nauales pontes cum littoribus Cynoſuræ,
Spe ſtolida fortes,quod Athenas Marte ſubegit,
Compeſcet iuuenem meritiſſima pœna ſuperbum,
Inſtinctum furijs,ſibi cedere cuncta putantem.
Nam miſcebitur æs æri, Mars ſanguine pontum
Inficiet: Graijs tunc libera tempora reddet
Saturno genitus,ſimul & victoria pollens.

Bacidis oraculum.

Cùm ita euidenter in his à Bacide dicatur, ꝓfectò neq; ipſe de fide oraculis derogãda auſim dicere,neq; ab alijs dici ſuſtineã. Inter duces qui in Salamine erant, ingens conflatus eſt tumultus nõdum ſcientes à Barbarorum nauib. ſe circũueniri. Vbi autẽ orto ſole inſpexerunt hoſtem inſtructum,cenſuerunt ibidem ſibi manendum. Quibus cõgregatis,applicuit ex Ægina Ariſtides Lyſimachi filius, Athenienſis quidem, ſed in exilium à populo eiectus, quẽ ego (vt eius mores accepi) virũ optimũ Athenis atque iuſtiſſimũ fuiſſe cenſeo. Hic vir cõcilio aſſiſtens, Themiſtoclem euocauit, non amicum ſibi,ſed in primis inimicum. Verùm præ magnitudine preſentium malorum oblitus ſimultatum,euocauit hominem colloquendi gratia: ꝓſenſerat enim Pelopõnenſes maturare ad iſthmum claſſem reducere. Qui,cùm prodiſſet Themiſtocles, ad eum inquit: Nos & alio tẽpore,& hoc ipſo cõtendere debemus inter nos hac de re, vter noſtrûm de patria præclarius mereatur. Te verò certiorẽ facio,peræquè eſſe Peloponnenſib. multa verba facere,ac pauca de abducẽdis hinc nauibus. Ego tibi quod ipſemet vidi,refero: nunc,ſi velint quidem,Corinthios atque ipſum Eurybiadem enauigare poſſe,quoniam circundati ab hoſtibus vndique ſumus. Quare ingreſſus ad eos,hoc indicato. Cui reſpondens Themiſtocles: Iucunda ſanè,inquit,iubes,bonum afferens nuncium. Nam quod ego precabar vt fieret, id ipſe tu conſpicatus fieri,venisti nunciatum. Vt enim ſcias,quæ fiunt à Medis,propter me fiunt: quoniam opus

Ariſtides.

Themiſtoclis cum Ariſtide ſimultas & colloquium.

facto fuit, vt Græci qui nolebant ſua ſponte ad pugnã deſcendere, deſcenderent inuiti. Tu verò, quãdoquidem iucunda nunciatum veniſti, per teipſum nunciato. Quæ ſi ego retulero, videbor rem cõmentitiã dicere, nec ipſis perſuadebo, tanq̃ nõ hoc agẽtibus Barbaris. Itaque tute ingreſſus, vti res habet ipſe referas. Quod vbi feceris, ſi tibi fidem habebunt, optimè habet: ſin minus, perinde nobis erit. Neq; enim ſi vndiq; circundati ſumus, vt tu ais, amplius iſti defugient. Ariſtides cõcilium introgreſſus, eadem retulit, dicens ſe ex Ægina veniſſe, & ægrè elapſum, quod latuerit ſtationem hoſtium. Oẽm enim claſſem Græcorum, à Xerxis claſſe circumuentam. Ideoq; hortari ſe, vt ad defenſionem ſui, illi ſeſe præpararent. Hæc locutus Ariſtides, retrò abijt. Rurſus inter duces altercatio orta, pleriſque eorum fidem nuncio non habẽtib»: quibus non credentib», aduenit triremis transfuga Teniorum, cui præerat Paneti» Soſimenis filius, q̃ oẽm veritatem attulit. Cuius facti nomine, Tenij in tripode q̃ Delphis dedicatus eſt, inter eos qui Barbarum debellarunt, ſcripti fuêre. Ex hac naui q̃ ad Salaminem, & altera quæ ad Artemiſium transfugit, expleta eſt Græcorum claſſis trecentarum & octoginta nauium. Duæ nanque prius ad explendum numerum defuerant naues. Græci, vbi eis verba Teniorum fecerunt fidẽ, ſeſe apparauerunt tanq̃ dimicaturi. Et ſub diluculum cùm propugnatorum cœtum feciſſent, Themiſtocles ex oĩb» quæ expedirent, præcipiebat: cuius orationis ſumma erat, meliorum cum peioribus comparatio, quæcunque in hominis natura atque induſtria exiſtunt, exhortatus vt meliora eligerent. Vbi perorauit, iuſſit illos ingredi naues. Quibus ingreſſis, redijt ab Aegina triremis, quæ profecta ad Aeacidas erat. Moxq́ue oẽs naues Græci ſoluerũt. In quos mouentes, continuò Barbari ſunt inuecti. Ibi cæteri quidem Græci cùm inhiberent remos, ceſſimq́ue irent, Aminias Palleneus vir Athenienſis, euectus naui in hoſtilem incurrit: cui implicitus cùm hæreret, nec abſtrahi poſſet, ita cæteri venientes auxilio, cõſerti ſunt. Hunc in modum aiunt Athenienſes extitiſſe initium pugnę, Aeginetæ verò naui, quæ ad Aeacidas abierat, feciſſe initium. Quanq̃ etiam hoc refertur, ſimulacrum mulieris fuiſſe eis oblatum: & cùm apparuiſſet, ita illos exhortatum, vt oĩs Græcorum exercitus exaudierit, ſed prius his verbis conuiciatum: Heus vos, quouſq; remos inhibebitis? Aduerſus Athenienſes inſtructi erant Phœnices. Nã ij cornu tenebant, quod ad Eleuſinam heſperumq́ue vergebat. Aduerſus Lacedæmonios inſtructi erant Iones. Hi cornu tenebant, quod ad auroram ſpectabat & Piræũ: quorũ pauci admonitu Themiſtoclis, de induſtria ignauiter agebant, plerique minimè. Enimuero cõplurium trierarchorum nomina cõmemorare poſſem, qui Græcas naues expugnauêre, ſed neminem nominabo præter Theomeſtorem Androdamantis, & Phylacon Hiſtiæi filiũ, ambos Samios. Quorum duntaxat ideo mentionem facio, quòd Theomeſtor ob hanc nauatã operã à Perſis tyrannus Sami creatus: Phylacus, inter bene de rege meritos aſſcriptus eſt, & multo tractu ſoli donatus. Beneméritі autem de rege, Perſica lingua Oroſangæ vocanr̃: De his quidẽ ita res habet. Multitudo autem regiarum nauium ad Salaminem expugnabatur, partim ab Athenienſibus corrupta, partim ab Aeginetis, vtpote Græcis ſeruato ordine ac loco certantib», Barbaris & incompoſitè & inconſultè agentibus: vt non mirum fuerit talẽ eis rẽ contingere, qualis cõtigit: quanq̃ eo die fuerunt atque extiterunt longè ſeipſis p̃ſtantiores, & quàm ad Eubœã extiterant, pro ſe quiſque adnitentes, ac Xerxem reformidantes, q; ab eo ſe ſinguli cõſpici arbitrabantur. Et de alijs quidem vel Barbarorũ vel Græcorum ſingulatim, quomodo dimicauerint, nõ poſſum pro cõperto referre: circa Artemiſiam verò hoc rei geſtum: Ex quo impenſius illa regi commẽdata eſt (nã poſteaquàm regiæ res in multũ tumultuationis deuenerant, hoc interim tempore Artemiſia cùm nauem eius Attica inſequeretur, nullum habens effugium, quia ante ipſam naues amicorum, ſua verò proxima hoſti erat) hoc ſibi putauit faciendum, quod & feciſſe profuit. Nam vt fugiebat Atticam nauem, in nauem ſociam, quæ erat virorum Calyndenſium, impegit, quaq́ue rex Calyndenſium Damaſithymus vehebatur,

Panetius. Tenij.

Græcorum claſſis ſumma.

Aminias.

Pugnæ initium ad Salaminem.

Piræus.

Theomeſtor. Phylacus.

Beneméritі. Oroſangæ.

Damaſithymus.

batur. Cum quo etsi huic iam inde dū essent in Hellespōto, cōtētio interceſſit, tñ incertū, an cōsultò id fecerit, an fortuitò nauis Calyndensiū oblata fuerit. Eā Artemisia vbi incurrit, pariter demersit, ꝓspero casu vsa, & duplex hinc sibi bonum adepta. Nā trierarchus Atticæ nauis eam cōspicatus, incurrisse Barbarorum nauem existimans, hanc aut Græcam esse nauem, aut è Barbaris profugisse: & à Græcis pugnare, ab hac ad alias sē cōuertit. Ita ex hoc facto contigit Artemisiæ tum vt pestem euitaret, tum vt è malo opere ꝓcipuè se probatā apud Xerxem redderet. Siquidem fertur, cùm rex spectans animaduertisset hanc nauem alteri incurrisse, quendā eorum qui aderant dixisse: Cernis Artemisiā dñe, vt bene præliatur, vtq; nauem hostilem depressit. Et regē interrogasse, nunquid verè id opus Artemisiæ esset: & illos q̄ planè nossent insigne nauis Artemisianæ, ita rem habere adfirmasse, ratos eam nauem q̄ corrupta esset, hostilē fuisse. Nā ꝓter cætera q̄ mulieri (vt dictum) prosperè cesserunt, hoc quoq; accessit, ꝙ è naui Calyndensi nemo seruatus est, qui existeret accusator. Vnde Xerxē ferūt ad ea q̄ narrabant, dixisse: Viri quidem extiterunt mihi fœminæ, fœminæ autē viri: Hæc aiunt dixisse Xerxē. In eo ꝓlio cùm alij multi & illustres viri, tam Persarum Medorumq; q̄ aliorum sociorum occubuēre, tum verò dux Ariabignes Darij filius Xerxisque frater, è Græcis pauci. Quippe gnari natandi, cùm suæ naues corruptæ essent, nec pugna perissent, ad Salaminem enatabant: cuius rei quia imperiti erant Barbarorum pleriq;, in mari periēre. Posteaq̄ eorum primæ naues in fugā versæ sunt, tū verò plurimæ corrumpebant. Nam quæ in posteriorib⁹ locatæ erant, dum earū ꝓpugnatores conantur præterire, vt & ipsi aliquā operā regi nauarent, vndique in suorū naues incidebant. Quo in tumultu etiā hoc actum est, vt quidā Phœnices quorū naues corruptę fuerant, regem adeuntes, insimulauerint Iones tanq̄ proditores, ꝙ propter eos amissæ naues essent. Vnde id cōtigit, nō vt Ionum duces interficerentur, sed vt ij Phœnices qui illos insimulabant, eā acciperēt mercedem. Etenim illic adhuc ea loquentibus, Samothracia nauis Atticæ impacta, eam demersit: & in hanc Æginetica impulsa, ipsam depressit. Verùm Samothraces vt qui iaculatores essent, epibatas nauis q̄ suam depresserat, iaculorum ictibus deturbarunt: eorumque conscensa nauli potiti sunt: quod factum Iones liberauit. Nam Xerxes vbi id egregium facinus Ionū aspexit, conuersus ad Phœnices, vt erat supra modum mœstus, & oēs arguens, iussit eorum capita præcidi, ne cùm ipsi imbelles essent, meliores criminarent. Quoties autem suorum quempiā aliquod opus edentem cernebat, de eo homine percontabat, sedens sub monte qui est è regione Salaminis, nomine Aegaleo, & scribæ trierarchū illum à familia & vrbe scripto annotabant. Et cladi Phœnicum qui aderant, additus est Ariaramnes Persa, quanq̄ amicus regis. Et isti quidem in Phœnices cōuertebant. Barbaris autem in fugam versis, & ad Phalerum elabentibus, Aeginetę in freto subsistentes, operā memoratu dignam ediderunt. Nam Athenienses quidem in tumultuatione naues sibi obsistentes fugientesque expugnabant, Aeginetæ verò eas quæ elabebantur: quoties aliqua effugiebat Athenienses, eo ipso cursu in Aeginetas incidebat. Cùm interim conflixerunt naues duæ, vna Themistoclis insequens aliam, altera Polycriti Crio geniti, Aeginetæ, dum nauim Sidoniam inuadit, illam videlicet, quæ speculatoriam in Sciatho Aegineticā ceperat, qua vehebatur Pytheas Ischeni: quem Persæ seminecem plagis, tamen admiratione virtutis seruatum in naui habebant: Sidonia quæ hunc circunferebat nauis, vnà cum Persis est intercepta, vt Pytheas ita so spes redierit in Aeginetā. Polycritus vbi inspexit Atticā nauem, agnito signo nauis imperatoriæ, inclamans Themistoclem, iocatus est, exprobrans Aeginetis quod cum Medis sentirent. Hoc Polycritus sua naui incurrens, in Themistoclem iaculatus est. Barbari, quorum naues supererant, fuga se propripuerunt in Phalerum ad pedestres copias. In hac pugna nauali è Græcis optimè audierunt Aeginetæ, secundo loco Athenienses: è viris Polycritus Aegineta, Athenienseſque Eumenes Anagyrasius, & Aminias Palleneus, qui & Artemisiam est insecutus, non prius desiturus, quàm aut illam

Artemisiæ pugna gloriosa.

Fœminæ virili virtute.

Ariabignes.

Ionū præstantia.

Aegaleus.

Ariarānes.

Aeginetarum strenuitas.

Pytheas.

Polycritus.

Eumenes.

Aminias.

illam cepiſſet,aut ipſe captus eſſet,ſi Artemiſiã ea naui vehi animaduertiſſet. Quippe trierarchis Athenienſium p̃ceptum erat,vt eam caperent: propoſitumq; p̃mium decem millium drachmarum ei,qui viuã cepiſſet. Indignè enim ferebant mulierem aduerſus Athenas militare. At illa (vt antea dictum eſt) aufugit. Fuerunt & alij, quorum naues incolumes in Phalerum euaſerunt. Adimantum Corinthiorum ducem, Athenienſes ferunt ſtatim inter initia cõcurſus nauiũ expauefactũ,atq; perterritum ſublatis velis fugæ ſe dediſſe: Corinthiosq; inſpecta fuga nauis imperatoriæ, itidem abijſſe. Et cùm fugiendo veniſſent ad templum Mineruæ Sciradis, q̃ eſt in Salamine, occurriſſe eis celocẽ diuina cum põpa: quem quiſnã miſiſſet cùm nõ cõſtaret, ſcirentq; neminem ſuæ claſſis ad ipſos miſiſſe, eos ob id cõiectaſſe rem diuinam eſſe: & illos q̃ in celoce erant, vbi propiores fuerunt, ita locutos fuiſſe: Adimante, tu quidẽ cõuerſis in fugam nauib⁹ abſcedere vis Græcorum proditor: at illi quantum votis conceperunt, victores hoſtium euadent. Et cùm his verbis fidem non haberet Adimantus, hæc iterum dixiſſe: ipſos poſſe pro obſidibus ductos mortem obire, niſi cõſtaret Græcos eſſe victores: ita cõuerſa naui, Adimãtum cum cæteris ad claſſem ſuorum, re iam ab alijs nauata, veniſſe. Hic de illis apud Athenienſes rumor extitit, quod ipſi Corinthij negant, ſcq; inter primos pugnatores extitiſſe affirmant, ꝓ quibus teſtimoniũ dicit reliqua Græcia. Ariſtides Lyſimachi Athenienſis, cuius paulò antè vt viri optimi mentionem feci, per eum tumultum, qui circa Salaminẽ fiebat, hoc rei geſſit: Permultis eorum qui ad littus Salaminis locati erant ſumptis, genere Athenienſibus, & in Pſyttaleã inſulam traductis, oẽs Perſas qui in ea inſula erant, interemit. Defuncti nauali pugna Græci, reductis in Salaminem nauibus, potiti ſunt naufragijs, quæ illic ſupererant: parati ad aliam dimicationem, quod ſperarent regem ijs, & quæ ei reliquæ erant, nauibus vſurum. Porrò naufragiorum pleraque ventus zephyrus ex Attica moliens, aſportauit in orã nomine Coliadem: vt impletum ſit oraculum, cùm de cæteris quæ ad pugnam naualem pertinent, faciens mentionem, tum verò de naufragijs illuc euectis, à Bacide & Muſæo multis annis antea prædictum, ac redditum Lyſiſtrato Athenienſi, viro ſortilego, quod omnes Græcos latuerat:

Præmium capiendæ Artemiſiæ. Adimãtus.

Sciradis Mineruę templum.

Ariſtidis facinus.

Pſyttalea.

Coliadis oraculum.

Horrebunt remis mulieres Coliadenſes.

Bacidis oraculum.

Hoc aũt futurũ erat in expeditione regis. Cognita ſua clade Xerxes veritus, ne q̃s Ionũ à Græcis ſubornatus, aut ſua ſponte ad ſoluendos pontes in Helleſpontũ nauigaret, vnde ipſe in Europa deprehenſus de ſalute periclitaret, de fugiendo conſultabat: nolens tñ neque à Græcis neque à ſuis detegi, aggerẽ in Salamine tentabat educere, naues q̃ Phœnicũ onerarias, vt pro rate ac muro eſſent, innectebat: & ſe tanq̃ aliã pugnã naualem facturus, ad bellum inſtruebat. Quæ agentẽ videntes cæteri, pro certo habebant eum manendi aĩo atque bellandi illa apparare: ſed nihil eorum Mardonium latebat, vt probè gnarum ingenij illius. Xerxes & hæc fecit, & ſimul in Perſidẽ miſit qui præſentem cladem nunciarent. His nuncijs nihil pernicius trãſcurrit in rebus humanis, quod negocium hunc in modũ eſt à Perſis excogitatũ: Quot ex diebus tota via conſtat, totidem equos ac viros ferunt eſſe diſtinctos ad ſingulorum dierum iter faciendum, quos neque vis niuiũ, neque imber, neque æſtus, neque nox diſtinet, quin propoſitũ ſibi curſum celerrimè conficiant. Quorũ curſorum primus mandata tradit ſecundo, ſecundus item tertio: & ita deinceps illa mãdata in alium atque aliũ pertranſeunt, quẽadmodũ apud Græcos fax, quam Vulcano per vices ferre curſores perſeuerant. Hanc equorũ curſitationẽ Perſæ angareion appellant. Et primus quidẽ nuncius Suſa perlatus, Xerxẽ Athenis potitum eſſe, tãta Perſas qui relicti erant, voluptate affecit, vt oẽs vias myrto conſtrauerint, & per eas odores incenderint, & ipſi in ſacrificijs ac gaudijs verſarentur. Secundus autem ita eos cõſternauit, vt vniuerſi veſtes dilaniarent, vociferationeq; & eiulatu irrequieto vterent, culpã in Mardonium refundentes, non tam de claſſe q̃ de ipſo Xerxe ſoliciti: idq; tamdiu, dum Xerxes illos ita affectos redeundo ſedauit. Mardonius cùm videret Xerxẽ magnã è pugna nauali

Tabellionum Perſarum curſus & modus.

Fax Vulcani. Angareios. Perſarum nuncij.

Veſtium diſlaceratio.

uali iacturam feciſſe, ſuſpicans agitare fugã ex Athenis, pro ſeipſo anxius erat, tanquã pœnas daturus, qui rege perſuaſiſſet inferre Græcię bellum: putabatq; ſibi cõducibilius eſſe periclitari, aut ſubigere Græciã, aut magna opera aggreſſum honeſtè vita defungi: quanquã opinio eius de ſubigenda Græcia propẽſior erat. Hoc cùm ſecũ agitaſſet, regem hac oratione eſt allocutus: Domine, noli mœrorẽ ob hanc rem geſtã ca pere, aut pro ita magna hoc iactura ducere. Non em̃ certamen, quo omnia noſtra cõ ſtãt in lignis eſt, ſed in viris & equis. Itaque nemo tibi aut horũ qui tibi videnť omnia confeciſſe, egreſſus è nauibus, conabitur obuiam ſe ferre, aut ex hac continẽte: vnde qui ſe obuios tulêre, pœnas dedêre. Quod ſi tibi videť faciendũ, vt Pelopõneſum tentemus, continuò tentemus: ſin videť ſuperſedendũ, ſuperſedeamus licet, nec animo cõſterneris. Neq; em̃ vlla poſſunt ratiõe ſubterfugere Græci, quò minus rationẽ dẽt eorũ q̃ & nũc & antea ꝓpetrarũt, tuiq; ſint ſerui. Et hoc quidẽ ꝑcipuè tibi agendum puta. Quod ſi tibi conſtitutũ eſt, vt ipſe cũ exercitu reuertaris, aliud quoq; habeo ex hac re conſiliũ: Rex, ne cõmittas tu, vt Perſę Græcis ludibrio fiant. Nõ em̃ res Perſarum afflictæ ſunt: neq; tu vbinã viri fuerimus ignaui dicere potes: quales ſi Phœnices & Ægyptij & Cyprij & Cilices fuêre, nihil iſta ad Perſas attinet culpa. Quare quoni am Perſę huiꝰ rei inſontes ſunt, iã mihi credito. Si tibi nõ videbiť permanẽdũ, remea ipſe ad ſolum natale cum pleraq; parte copiarũ. Ego cũ delectis de exercitu trecentis millibus militum, debeo Græciã in tuam redigere ſeruitutẽ. His auditis Xerxes, vt ex malis, gauiſus eſt, voluptatemq; cepit: & ad Mardoniũ inquit, ſe, vbi ad conciliũ retuliſſet, reſpõſurum, vtrũ eorum eſſet facturus. Et cũ in cõciliũ vocaſſet delectos Perſarum proceres, placuit ei Artemiſiam quoque ad conſultandũ accerſi: quam ſolam conſtabat antea quæ facienda eſſent intellexiſſe. Quæ vbi aduenit, eam Xerxes ſummotis alijs Perſarum conſiliarijs atq; ſatellitibus, hunc in modum allocutus eſt: Iubet me Mardonius hîc permanere ad tentandum Peloponneſum, negans vllã culpã huius damni eſſe penes Perſas atque pedeſtres copias, ſed eis volẽtibus hoc tẽtari debere. Itaq; aut hoc me facere hortatur, aut ſibi tradere trecẽta millia delectorũ militũ ad ſubigendã mihi Græciã: me verò ad patrias ſedes cũ reliquo exercitu reuerti. Tu igitur, quę de pugna nauali non gerenda probè conſuluiſti, vtrũ mihi ſuades horum, quod eligendo bene mihi conſuluero. Hæc Xerxi conſultanti reſpondẽs Artemiſia: Arduum, inquit, rex, me dicentem tibi optima, proſperũ conſilium dare: tamen à ſtatu rerum præſentium mihi videtur eſſe faciendum, vt tu ipſe domum remees: Mardonium verò hîc relinquas cum ijs quos vult, ſi modò velit ille, atque recipiat ſe iſta facturũ. Nam ſiue ea quæ ait ſe velle, ſubegerit, & hæc ei ex animi ſentẽtia ſuccedãt, tua res domine agitur, quia id tui ſerui effecerint: ſiue Mardonio contra opinionẽ ſuam contingat, nõ magna ſanè calamitas erit, ſaluo & te & rerum domeſticarũ ſtatu. Etem̃ ſi incolumis es & domus tua, profectò Græci ſæpenumero pro ſeipſis multa certamina curſitabunt. At ſi quid cõtingat Mardonio cladis, id nullius erit momẽti Grę ciq̃ue vincendo non vicerint, ſeruo tuo interempto. Tu verò Athenis incenſis (cuius rei gratia expeditionẽ ſumpſiſti) reuerteris. Delectatus eo conſilio Xerxes, quod idẽ illa ſuaſiſſet quod ipſe haberet in animo: quippe qui (vt ego opinor) nõ remanſiſſet, ſi vel cuncti atq; cunctæ id ei ſuaſiſſent, adeo perterritus erat: Artemiſiam laudatã dimiſit, ducentẽ ſecũ liberos regios Epheſum. Nam aliquot eũ filij nothi comitabanť, cum quibus ad eorum cuſtodiam miſit Hermotimum, genere quidem Pedaſenſem, ſed apud regem inter eunuchos nulli ſecundum. Incolunt aũt Pedaſenſes ſuper Halicarnaſſum: apud quos hoc rei fertur contingere, vt quoties Amphictyẽſibus (qui circa eam vrbem habitant) aliquid aduerſi certũ intra tempus eſt euenturum, tũc Antiſtiti, quæ illic Mineruæ eſt, grãdis barba naſcatur: quæ res bis apud eos accidit. Ex his Pedaſenſibus Hermotimus erat, cui maxima ex omnibus (quos quidẽ ipſi nouimus) vltio contigit acceptę iniũriæ. Siquidẽ eum captũ ab hoſtibus ac venalẽ mercatus eſt Panionius, Chius, ex hoc impuriſſimo quæſtu quem factitabat, vitam ducens. Nam

Mardonius ad Xerxem.

Xerxes ad Artemiſiã.

Artemiſiæ conſilium.

Xer. liberi. Hermotimus.

Barba ſacrificæ omi noſa.

Panioni⁹.

quos pueros forma præditos coëmerat, eos caſtrabat: ductosq; aut Sardis aut Epheſum magna pecunia venũdabat. Apud Barbaros eñ precioſiores eunuchi ſunt quàm qui nõ ſunt caſtrati in omni genere, fidei gratia. Atq; vt alios permultos, ita hũc quo que Panionꝰ exercuit, vt qui ex hac re vitã toleraret. Sed nõ vſquequaq; infelix Hermotimus, è Sardibus ad regẽ cũ alijs muneribus deductus eſt, progreſſuq; tẽporis ex omnibus eunuchis maximo in honore apud regem Xerxem eſt habitus. Cũ autẽ rex aduerſus Athenas moueret è Sardibus, per id tempus Hermotimus cuiuſdã negotij gratia deſcendit in agrũ Myſiũ, qui à Chijs incolitur, ſed Atarneus vocitatur. Ibi inuẽtum Panionium atque agnitũ allocutus eſt, & multis & cõmunibus verbis primùm recenſens ei, quòd per illũ eſſet aſſecutus bona, deinde pollicẽs, quã gratiã illius meriti foret relaturus, ſi homo cum ſuis domeſticis illuc cõmigraſſet. Ea oratione libenter audita, Panionius contulit ſe illuc cũ vxore & liberis. Quem poſteaq; cũ omni re familiari adeptus eſt Hermotimus, his verbis affatus eſt: O omnium poſt hoïes natos ſceleſtiſſime, qui ex nefandiſſima negociatiõe quęſtũ facis: quid aut ipſe ego, aut meorum quiſpiam vel tuorum cuipiam mali fecit, quod ex viro neutrum me reddidiſti? putabas fore, vt quę tunc machinabaris, laterent deos? qui iuſta lege vtentes, te infandorum opificẽ tradiderunt in manus meas, vt de pœna à me tibi irrogãda queri non poſſis. Hęc vbi exprobrauit homini, filijs in cõſpectũ eius adductis, qui quatuor erãt, coëgit patrem, illorũ genitalia recidere: quod cũ coactus feciſſet, filij eius adacti ſunt eius virilia abſcindere: Ita ſuppliciũ ab Hermotimo in Panionium redijt. Xerxes filiorum Epheſum deducendorum negocio Artemiſię demandato, accitum Mardonium iuſſit è copijs quas liberet eligere, vt cõſentanea verbis facta exequi experiret. Hactenus eo die eſt actum. Noctu autẽ, regis iuſſu præfecti claſſis è Phalero ſoluẽtes, retrò Helleſpontũ verſus abierunt, pro ſe quiſq; acceleratẽs ad cuſtodiẽdas rates quibꝰ rex pertranſiret. Qui cũ ad Zoſterem aduentaret, minuta quædam continentis protenta promontoria Barbari ſuſpicati nauigia eſſe, perdiu illinc aufugerunt. Tempore deinde edocti non nauigia eſſe, ſed promontoria, in agmen ſeſe receperũt. Vt dies illuxit, Græci cernẽtes ibidem pedeſtres copias hoſtiũ perſtare, rati claſſem quoq; circa Phalerum eſſe, ac pugnam nauale committendã, ſe ad reſiſtendũ apparabãt. Sed cognito illam vela feciſſe, confeſtim inſequendã ſibi cenſebãt: itaq; eã inſecuti Andro tenꝰ, cernere cũ nequiſſent, ad Andrũ ꝓfecti conſultabãt. Quibus Themiſtocles ſuadebat vt inſulas verſus profecti, claſſem hoſtiũ inſequẽtes, rectà ad Helleſpontum nauigarẽt, ſoluturi põtes. Huic cõtrariã Eurybiades opponebat ſentẽtiam, quod diceret fore, vt ſi diſſoluerẽt rates, maxima ob id calamitate afficerent Græciã. Perſam eñ ſi deprehenſus in Græcia manere cogeretur, nõ quieturũ, quod ſibi ociũ quidẽ agẽti nec vlla res poſſet procedere, nec vlli retrò oſtenderet receptus, & exercitus eius fame cõficeretur procedenti: At rebus gerendis operam danti, omnia poſſent per Europam ſuccedere, tum in vrbibus, cùm in nationibus, quæ vel caperentur, vel ante ſeſe dederent: quinetiam rem frumẽtariam habiturum ex annuis ſemper fructibus Græcorũ: nunc autem videri, illum, vtpote victum nauali prælio, nõ ꝓſtiturũ in Europa: ideoq; permittẽdum fugere, dũ in terrã ſuam fugiendo perueniat, de qua terra deinde certamen iam fieri iubebat. Huic ſentẽtiæ aliorũ Peloponnenſium duces aſſenſẽre. Themiſtocles poſtq; animaduertit ſe nõ poſſe pleriſq; ꝓſuadere, vt ad Helleſpontũ nauigarẽt, adijt Atheniẽſes, qui ꝑcipuè indignabant hoſtẽ effugere: animatiq; erãt ad nauigandum in Helleſpontũ, etiam per ſe ipſos, ſi cęteri recuſaſſent. Eosq; ita eſt allocutus: Et ipſe multis iã huiuſmodi caſibꝰ interfui, & de multò pluribus audiui talia cõtigiſſe, viros ad neceſſitatẽ redactos ꝓlium inſtaurare, & ſuperiorẽ quã acceperiſſent calamitatẽ emẽdaſſe. Itaq; nos, quoniã inuenimus quo pacto & noſipſos & Græciã tueremur, repulſa tãta hoïm nube nõ inſequamur eos fugientes. Neq; eñ nos hoc efficimus: ſed dij pariter & heroes, qui inuiderunt vnũ eſſe virũ & Aſiæ regẽ & Europæ, qui ſit impijſſimus atque ſceleſtus: qui ſacra perinde atque prophana habens, vtraq;

incendit,

Eunuchi in precio habiti.

Atarneus.

Deorũ vindicta.

Xerxis fuga.

Zoſter.

Græcorum de inſequẽdo Perſa conſultatio.

incẽdit, deorũq; ſimulacra ſubuertit: qui & mare cecidit flagellis, & cõpedes in illud deiecit. Sed bene nobiſcum in præſens tempus agitur. Ideoque nunc quidẽ, vt & noſtri ipſorum, & noſtrorum domeſticorum curã geramus, & vt ſpacium quis ad reficiendas ædes, faciendamq; ſementẽ habeat, in Græcia maneamus, Barbaro prorſus eiecto. Cùm autem ver appetet, tunc in Helleſpontum & Ioniam nauigemus. Hæc dicebat Themiſtocles, animo ſibi apud Perſam ſubſidiũ comparãdi: vt ſi quid apud Athenienſes accideret aduerſi, ſibi haberet quò ſe conuerteret, prout & contigit. Hæc dicenti Themiſtocli Athenienſes, cùm tamen ab eo deciperentur, aſſenſi ſunt. Nã cùm antea prudens habitus fuiſſet, poſtea verò prudens ac bona conſulens cõpertus eſſet, prorſus ad ei aſſentiendum prompti fuêre. Ille, vbi Athenienſes ipſius ſententiã probauêre, miſit eueſtigio viros quoſdam cum nauigio, ad exponẽda regi mãdata, iuſſos tacere, etſi in omne tormentum deuenirent: quorum vnus erat Sicinus eius cõtubernalis. Hi poſteaquam ad Atticam peruenêre, cęteris apud nauigium remanẽtibus, ipſe ad regẽ aſcẽdit, atq; ita eũ allocutus eſt: Themiſtocles Neoclis filius, dux quidem Athenienſium, ſed inter omnes ſocios vir optimus ac ſapientiſſimus, miſit me tibi de nunciatum, gratia tibi inſeruiendi, ſe retinuiſſe Gręcos, claſſem tuam inſequendi cupidos, põtesque qui ſunt in Helleſpõto ſoluẽdi. Itaq; nũc magno cũ ſilẽtio te illuc recipias. Hęc renũciata, illi abiêre. Gręci poſteaq̃ decreuerunt neque perſequendã ſibi vlterius Barbarorum claſſem, neque nauigandũ in Helleſpõtum ad ſoluendum traiectum, Andrum obſederunt, animo illam delendi. Nam primi ex inſulanis Andrij pecunias poſcẽti Themiſtocli denegauerant, eiq; allegãti Athenienſes illuc ire duobus magnis numinibus fretos, Suadela, & neceſſitate, & ita ſibi dãdas vtiq; eſſe pecunias, reſponderant Athenas proportione magnas eſſe atq; felices, & dijs ꝓpitijs bene proceſſiſſe. Nã ſe ad maximam ſoli tenuitatem redactos, Andriorũque inſulã totidẽ ꝓpicia numina nunq̃ derelinquere, ſed ſemper incolere Inopiã & Impoſſibilitatẽ: quibꝰ dijs obnoxios Andrios pecuniam non daturos. Nunquam em̃ Andriorũ impoſſibilitate validiorem fore Atheniẽſium potentiam. Hæc illi cũ reſpondiſſent, nec pecuniã dediſſent, obſidebãtur. Themiſtocles verò (neque enim vnquã acquirendo ceſſabat) ad cęteras inſulas minacia verba mittens, pecuniã flagitabat, eiſdẽ nuncijs, eiſdemq; verbis vtens, quibus apud Andrios fuerat vſus: niſi pecuniam darent quã poſcerent, exercitum ſe Gręcorum illuc adducturum, & eam inſulam obſeſſam deleturum. Hęc dicẽdo ingẽtem pecunię vim coëgit à Caryſtijs atque à Parijs: qui audito, tũ Andrũ obſideri, quòd cum Medis ſenſiſſent, tum Themiſtoclem maximo in honore inter duces eſſe, hoc metu pecuniam miſêre. Aliarum autem inſularum aliqua pecuniam dederit nec ne, affirmare nequeo. Reor tamen alias quoque dediſſe, non has ſolũ. Quãquam Caryſtijs ne hac quidem re contigit effugere cladem vt Parijs, qui Themiſtocle pecunia delinito, hoſtem deuitarunt. Ita Themiſtocles ex Andro profectus, clam cæteris ducibus exegit pecunias ab inſulanis. At copię Xerxis illic aliquot poſt pugnã dies immoratæ, mouerunt in Bœotios, eadem qua venerant via. Quippe Mardonio viſum eſt ſimul regem præmittere: intempeſtiuum enim propter anni tempus belligerari, ſimul in Theſſalia ſatius eſſe hybernare, & deinde ineunte vere tentare Peloponneſum. Is vbi in Theſſaliam peruenit, ibi ante omnia decem millia Perſarum (qui immortales vocantur) elegit, excepto eorum duce Hydarne, qui negauit ſe regẽ eſſe relicturum. Item de alijs Perſis toracatos, & mille equites: ad hæc Medorum, Sacarum, Indorum peditatum equitatumq;. Has nationes ſibi totas deſumpſit: ex alijs autem ſocijs paucos, quorum dũtaxat aut ſpeciem animaduertebat, aut aliquod egregium facinus cognouerat: ſed plurimos ex vna gente Perſarum delegit torquatos & armillatos. Secundo loco Medos, q̃ non numero Perſis inferiores erant, ſed robore: ita, vt vniuerſi, trecenta millia vnà cum equitibus eſſent. Hoc interim tempore, quo Mardonius habet delectum copiarum, & Xerxes circa Theſſaliam agit, oraculum è Delphis ad Lacedæmonios venit, vt Xerxẽ pœnas necis Leonidæ repoſcerent, & quod

Xerxis impietas.

Themiſtoclis vafritie.

Sicinus.

Andrus.

Inopia. Impoſſibilitas.

Themiſtoclis exactiones atq; auaritia.

Hydarnes.

& quod daretur ex eo reciperẽt. Mittunt igitur quàm citiſſimè Spartiatę caduceatorem. Is adhuc in Theſſalia nactus exercitum, vbi in conſpectum Xerxis venit, ita verba fecit: Rex Medorũ, Lacedæmonij te & Heraclidæ (qui è Sparta ſunt) pœnas cædis repoſcunt, quorum regem ipſorum interimiſti, dum Greciam protegit. Ad ea Xerxes cachinnos tollit, ac diu reſponſo nõ reddito. Hic, inquit, monſtrato Mardonio, vt ei aſſiſtebat Mardonius, pœnas tales dabit quales illos decet. Caduceator hoc reſpõſo accepto diſceſſit. Xerxes Mardonio in Theſſalia relicto, ipſe ad Helleſpontũ ire matu rabat: intraq; quinq; & quadraginta dies ad traiectũ peruenit, nullã propemodũ par tem copiarum ducẽs: quæ quocunq; veniebant, & ad quoſcunq; hoſtes, eorum direptis fructibus veſcebantur. Vbi nihil fructuum reperiebãt, ipſa herba vt è ſolo germinabat, nonnulli delibatis corticibus, & ſtrictis frõdibus arborum, tam agreſtium quàm manſuetarum, nihil omninò relinquẽtes, hoc prę fame facere coacti. Quos deinde peſtilentia excipiens ac dyſenteria, id eſt, tormina, inter viã extinguebant. Eorum non multos Xerxes ęgrotos reliquit, iniungens ciuitatibus, vt in quanq; veniebat, vti illos curarẽt & paſcerent: quoſdam etiam in Theſſalia, & aliquot in Siri Pæoniæ, & in Macedonia: vbi ſacrum Iouis currum, quem in Græciam tendẽs reliquerat, reuerſus nõ offendit. Eum Pęones Thracibus cùm dediſſent, tamẽ repoſcẽti Xerxi dixêre, vnà cũ equis inter paſcẽdum fuiſſe abactum à Thracibus, qui ſuperiora Strymonis circa fontes incolerent. Quo in loco rex Biſaltęorum ac terrę Creſtonicæ Thrax facinus eximium fecit. Hic & ſe volentem negauit Xerxi ſeruiturum: eoq; uc in edita mõtis Rhodopæ abijt: & filijs vetuit, ne aduerſus Græciam militarent. Illi patre contemptui habito, ſiue alioqui belli libidine inſpiciundi, militauêre cum Xerxe. Qui poſtquam incolumes reuerterunt, omnibus pater (erant aũt ſex) ob eam cauſam oculos effodit. Et illi quidem hanc mercedem acceperunt. Perſæ aũt, vbi citato itinere ad traiectum peruenêre, Helleſpõtum nauibus traiecêre ad Abydum. Nõ enim intentas iam rates inuenêre, ſed tempeſtate diſſolutas. Ibi copioſiorem quàm in itinere cõmeatum adepti, nulla modeſtia ſeſe reficiẽtes, ac mutatis aquis permulti interibãt ex ijs qui de exercitu ſuperfuerant. Cęteri cũ Xerxe Sardis peruenêre, Narratur aũt & aliter hęc res: Xerxem, poſteaquam Athenis profectus eſt ad oram ſuper Strymonem, illinc nõ amplius iter feciſſe: ſed exercitu Hydarni permiſſo, quem ad Helleſpontum deduceret, ipſum nauim Phœniſsã cõſcẽdiſſe, vt in Aſiã ſe reciperet: & dũ curſum tenet à Strymonia, ingenti vento fuiſſe exceptum: & eò vehementius tempeſtate vexatum, quod nauis referta vectoribus erat, adeò quidem, vt ſuper cõtabulationes eſſent frequẽtes Perſę, qui cũ Xerxe vehebantẽ. Ibi metu perculſum regem cũ clamore interrogaſſe gubernatorem, num qua ſalus ei eſſet? Et cũ ille reſpondiſſet: Here, nulla admodum eſt, niſi horũ tot nauigantiũ fiat aliqua exoneratio, tunc Xerxẽ eo audito ita locutũ: Viri Perſæ, nũc aliquis veſtrũ declaret ſe curã habere regis. In vobis enim videt ſita eſſe ſalus mea. Hæc vbi dixit Xerxes, illos eo adorato deſilijſſe in mare, atq; ita leuata naui, Xerxem incolumem in Aſiam peruenijſſe. Et vbi primùm in terram egreſſus eſt, hoc egiſſe, gubernatorem, quòd regis quidẽ animã ſeruaſſet, aurea corona donaſſe: quòd aũt multos Perſarũ pdidiſſet, decollaſſe. Hic alter modus qui narrat reuerſionis Xerxis, haudquaquam apud me fidem habet, cũ propter alia, tum propter obitum Perſarum. Nam ſi id regi à gubernatore dictum eſt, tamẽ ex infinitis rationibus, vel ob hãc vnam, cui repugnari non poteſt, negarim hoc regẽ fuiſſe facturum: quin potius Perſas iuſſurum è tabulatis in ventrem nauis deſcendere, vtiq; primores Perſarum: & remiges Phœnices, nequaquam Perſis numero pares, in marę deiecturũ. Sed eũ (vt dictũ eſt ſuperius) itinere pedeſtri cũ reliquo exercitu in Aſiam reuertiſſe. Cuius rei id quoq; magno eſt teſtimonio, quod cõſtat Xerxẽ cũ rurſus in Aſiam reciperet ſe, Abdera peruenijſſe, adhibuiſſeq; cõuiuio Abderitas, & acinace aureo eos, ac tiara auro intertexta donaſſe: & vt ipſi oppidani aiũt, illũ poſtquã ex Athenis retrò fugit (quod apud me fide caret) illic primùm zonam reſoluiſſe: adeò fuerat terrore correptus,

Sunt

Leonidę cędis vindicta.

Peſtilentia Xerxis copiã excipit

Currus aureus Xerxis.

De Xerxis reditu vatiè narrat.

Xerxis factum crudele.

Sunt autem ſita Abdera ad Helleſpõtum, vel potius ad Strimonem, atq; ad littus, ex quo nauim ille conſcendiſſe fertur. Greci poſteaquã Andrum expugnare nequeunt, conuerſi in Caryſtum, vaſtato illorum agro rediêre Salaminem. Ibi ante oĩa dijs primitias ſelegerunt cùm aliarum rerum, tum Phœniſſarum triremium tres: quarũ vna reponeretur apud iſthmum, quæ ad meã vſque memoriã extabat, altera apud Suniũ, Sunium. tertia Aiaci illic apud Salaminem. Secundo loco prędã inter ſe diſpertiêre, ex quibus primitias Delphos misêre. Vnde ſtatua effecta eſt lõgitudine cubitorũ decẽ, trũcã nauis partẽ manu ſuſtinens: eodem in loco ſtans, vbi Alexander Macedo aureus. Miſſis Alexander aureus. Delphos primitijs, Græci publicè deum percontati ſunt, nunquid perfectas & acceptas primitias accepiſſet? Quibus ille reſpõdit, habere ſe quidẽ à Græcis alijs, verũ nõ ab Æginetis: ſed repoſcere donum optimè nauatæ ad Salaminẽ operę in pugna nauali. Id cùm audiſſent Æginetæ, aureas ſtellas tres dedicauerunt: quæ ſuper malũ nauis æreum ſtant apud angulum, proxime Crœſi craterem. Poſt diſpartitam prędam, Greci ad iſthmum nauigauerunt, daturi præcipuum præmiũ Græcorũ meritiſſimo, qui Se quiſq; virtutis prędo dignum iudicat. in hoc bello præclariſſimè rem geſſiſſet. Eò vbi peruentum eſt, duces Greci in arã Neptuni ſuam quiſq; ſententiam ſcriptam detulêre, quemnã ex omnibus primũ, & quẽ ſecundum iudicarent. In ea aũt ſuũ quiſq; nomẽ inſcripſit, ſe illũ qui præſtantiſſimus extitiſſet, exiſtimãs: ſed in ſecũdis partibus Themiſtocli adiudicãdis, plerique cõgruerunt. Ita cũ ſinguli in primo loco ſingulos calculos haberẽt, in ſecũdo Themiſtocles multo ſuperior extitit. Et licet hanc rem Græci liuore quodã ſuperſederint indicare, in ſuam quiſq; patriã reuecti, tamẽ Themiſtocles & habitus eſt & celebratus per vniuerſam Græciam oĩm Græcorum longè prudẽtiſſimus. Ipſe, quia non fuiſſet honore affectus ab ijs, qui ad Salaminem dimicaſſent, vt honore afficeretur, Lacedæmonẽ ſe contulit. Eum Lacedęmonij & ſplẽdidè exceperũt, & magnificè honorauerũt. Et primas quidẽ partes rei benè geſtæ Euribiadæ, ſolertiæ verò ac dexteritatis Themiſtocli dederunt, & vtriq; oleaginam coronam donarũt. Præterea hũc biga (quæ apud Spartam erat) præſtãtiſſima: laudatumq́ue verbis ampliſſimis, trecẽti ex primoribus Spartiatarũ, qui equites vocant, diſcedentẽ ad Tegeaticos vſque fines comitati ſunt. Hũc ſolum ex omnib. quos nouimus, hominib⁹ Spartiatę abeuntẽ deduxerũt. Eidẽ, poſt quã ex Lacedęmone Athenas venit, ibi Timodem⁹, vnus ex inimicis eius, alioq nõ è claris viris, liuore inſaniẽs, crimini dabat itionẽ in Spartã: dicẽs illum Athenarũ reſpectu, non ſui, ab Lacedæmonijs honores aſſecutum. Et cũ non faceret finẽ talia dicendi, inquit ei Themiſtocles: O homo, ita res habet, neque ego, ſi Belbinitan⁹ forẽ, ſic à Spartanis honorat⁹ fuiſſem: neq; tu, etſi Atheniẽſis. Atq; hæc hactẽn⁹. Artabaz⁹ Phar Artabazus nacis, vir inter Perſas cũ antea illuſtris, tũ ex rebus Platęenſibus factus illuſtrior, regẽ deducebat ijs ſexaginta millibus, quæ ſibi Mardonius delegerat: quẽ vbi traiectu tenus comitatus eſt, & iam eſſe in Aſia ſciuit, regreſſus circa Pallenẽ agebat, vtpote Mardonio per Theſſaliã Macedoniãq́ue hybernante, nec alias copias obire curãte. Nec è ſua dignitate æſtimabat non deripere rebelles Potidæatas, in quos caſu incidiſſet. Et- Potidęatę. enim Potidęatę, poſtq̃ rex p̃terijt, & claſſis Perſica à Salamine fugiẽs abijt è cõſpectu, à Barbaris defecerãt: mox alij quoq; ,eis qui Pallenẽ incolebãt rebellãtib. Tunc verò Artabazus Potidæã obſedit: ſuſpicatus etiã Olynthios ab rege defecturos, & ipſos ob Pallene. Bottiæi. ſedit. Eam aũt vrbem tenebant Bottiæi, qui è ſinu Thermęo fuerãt à Macedonib⁹ eiecti. Hos Artabazus poſtq̃ obſidione cepit, in paludem deductos trucidauit, vrbẽq́ue adminiſtrandã Critobulo Toronæo tradidit à genere Chalcidenſi. Ita Chalcidenſes Olynthum obtinuêre. Expugnata Olyntho Artabazus Potidęæ obſidẽdæ impẽſius Critobul⁹. Olynthus. incumbebat. Hoc faciens cũ Timoxeno Scionæorum duce de facienda proditione Timoxen⁹ tranſegit, incertũ mihi quonam modo ab initio. Neque em̃ traditur. Ad extremum ita actum eſt: Quoties exaratum libellũ aut Timoxenus ad Artabazum, aut Artabazus ad Timoxenum mittere volebat, eum ſagittæ extremo inuoluebat: adaptatisq́ue deſuper pẽnis ad locũ de quo cõuenerat, ſagittã emittebat, Sed Timoxenus qui Potidęam Literarum per ſagittã trãſmiſſio.

dæam prodebat, proditionis compertus est. Nam Artabazus ad cõuentum locum sa gittam dirigens, frustrante iactu humerum cuiusdam Potidæatæ percussit. Ad quem saucium turba (vt assolet in bello fieri) cùm cõcurrisset subitò reuulsa sagitta, animad uertens libellum detulit ad magistratus. Aderat autem & cæterorũ Pallenensiũ conmilitium. Perlecto libello magistratus & cognito proditionis auctore, nõ tamẽ cẽsuerunt Timoxenum esse plectendũ, Scionæę ciuitatis gratia: ne in posterũ semper Scionęi pro proditoribus haberentur. Atq; hunc quidem in modũ Timoxenus proditionis manifestus fuit: Artabazum verò tres iam menses obsidentẽ ingens æstus maris excepit, & is diutius. Itaq; Barbari vidẽtes locum factum lacunosum in Pallenẽ concesserunt. Quorum cùm duæ partes permeassent illuuiẽ, tres aliæ supererãt, quas vbi pertransissent, oportebat intrare Pallenen. Sed eas tãta maris æstuatio inuasit, quãta nunquam extiterat, vt indigenæ aiunt, cũ ea frequenter illic accidat. Eorum qui nauigare nescierant ignari interiêre. Qui erãt gnari, eos Potidæatæ nauigijs adorti trucidauêre. Huius æstus ac restagnationis & cladis Persarum ferũt Potidęatę hinc causam extitisse, q; illi è Persis qui sunt à mari oppressi, in templũ Neptuni & eius simulacrũ, quod situm est in suburbijs, impiè gesserant. Hãc fuisse causam illi vidẽtur verè dicere. Eos qui superauêre Artabazus in Thessaliam ad Mardonium duxit. Et cũ ijs quidem qui regẽ reduxerunt ita est actum. Classiarius autem Xerxis exercitus qui superfuerat, vbi à Salamine fugiens attigit Asiã, rege cum alijs copijs è Chersonneso Abydum traducto, hyemauit apud Cumam. Idem primo statim vere Samum cõuenit, vbi nonnullę naues hyemauerant. Eius classis pleriq; nauigatores erant ex Persis & Medis, ducesq; superuenerãt Mardõtes Bagæi, & Artayntes Artachęi filio: cuio patruelis Amitres ab eodẽ ascitus erat istorũ collega. Hi vtpote magnopere percussi nõ audebãt occasum versus procedere, ne vnus quidẽ: sed apud Samũ subsidẽtes Ioniã à rebellãdo prohibebant, trecentas naues cũ Iadibus habentes, neque expectantes fore vt Græci in Ioniam irent: sed vt sua tutari contenti essent, ducta ex hoc coniectura, quòd ipsos è Salamine fugiẽtes non fuissent insecuti, sed libenter abscessissent. Atq; vt se victos mari, ita longè superiorẽ terra Mardonium futurũ arbitrabantur. Qui dum apud Samum erant, simul consultabant, si quid mali possent facere hostibus, simul subauscultabãt quonã res Mardonij caderẽt. At Græcos excitabat tum veris aduentus, tum Mardonius in Thessalia agens. Et eorũ quidem exercitus pedestris nondum cogebat: naues autem in Æginam abierãt numero centum ac decem, præfecto atq; nauarcho Leutychide, qui fuit Menaris, qui fuit Gesilei, qui fuit Hippocratidæ, qui fuit Leutychidæ, qui fuit Anaxilei, qui fuit Archidemi, qui fuit Anaxandridæ, qui fuit Theopõpi, qui fuit Nicãdri, qui fuit Charili, qui fuit Eunomi, qui fuit Polydectis, qui fuit Prytanis, qui fuit Euryphõtis, qui fuit Proclis, qui fuit Aristodemi, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuid Hylli, qui fuit Herculis filio, ex altera ab regia familia. Horũ oẽs qui prius commemorati sunt, præter duos post Leutychidem, reges Spartæ fuerunt. Athenienſium autem duce Xantippo Ariphronis filio, hac omni classe Æginam profecta, aduenium eò nuncij Ionum ijdem, qui nuper ierant ad orãdos Lacedęmonios vt Ioniã liberarẽt, quorum vnus fuit Herodotus Basilidis filius, septem ab initio qui coniuratione inter se facta de trucidando Stratte Chiorum tyranno: postea conspiratione patefacta per vnum eorum qui rẽ detulerat, cæteri qui sex erãt, è Chio se subduxerunt, Spartamq; contulerunt, & tunc Æginam oraturi Græcos, vt in Ioniam nauigarent: egreq; exoratos Delon vsque pduxêre. Nã vlteriora omnia Græcis formidolosa erant, cùm locorum ignaris, tum plena hostium esse credentibus, & tantùndem abesse Samum, quantum Herculis columnas. Cõtigitque id rei vt neque Barbari supra Samũ Hesperum versus nauigare auderẽt, metu pterriti: neque Greci Chiorum rogatu auroram versus vltra Delon. Ita timor medium eorum tuebatur. Dum Græci nauigauêre in Delũ, Mardonius qui in hybernis apud Thessaliã erat, inde mouẽs misit ad oraculum quendam genere Europeum, nomine Murem, iubẽs vt quãtumcunq;

Artabazi mors.

Neptuni templum apud Potidæatas.

Mardõtes. Artayntes. Amitres.

Leutychidis genealogia.

Ariphrõ.

Herodotus Basilidis.

Stratte Chius.

cunq; ſibi liceret perſuaderet ad oraculũ cõſultandũ: edocuitq; q̃d vellet ab oraculis ſcire. Quod aũt fuerit, haud cõpertum habeo, nõ em̃ memorat. Opinor nihil aliud, q̃ de rebus p̃ſentibus fuiſſe. Cõſtat hunc Murem in Lebadiã veniſſe: & mercede corrupto quodã indigena ad Trophoniũ deſcẽdiſſe, & ad Abas Phocenſiũ, & illinc ad oraculũ, quinetiã prius Thebas adiſſe. Ibiq̃ tum Apollinẽ Iſmeniũ cõſuluiſſe, q̃ illic quẽadmodum in Olympia, fas eſt in tẽplis ſciſcitari oracula: tum quodã non Thebano, ſed hoſpite pecunia corrupto in delubro Amphiarai obdormiſſe. Ideo aũt nemini Thebano licet eo in loco vaticinum eſſe, quòd cùm Amphiaraus optionẽ eis dediſſet, vtrum mallent vate vti ſe, an auxiliatore, Thebani ſibi auxiliatorẽ eũ maluerunt. Ea propter nefas eſt vlli Thebano illic obdormiſcere. Tunc aũt maximum extitiſſe miraculum, vt à Thebanis mihi narrat: Murem Europeum perueſtigatis oĩb⁹ oraculis, iſſe etiã ad fanũ Apollinis Ptoï. Vocat aũt id fanum ita: ſed ipſorũ Thebanorũ eſt, ſitum ſupra paludẽ Copaidem, ante montẽ, p̃xime vrbem Acræphiã. Ad hoc templum poſtq̃ peruenit is qui Mus appellaretur, ſecutos eum tres viros publicè delectos ad deſcribenda ea, q̃ homini reſpõderent. Et ſtatim antiſtitem Barbara lingua vſum: & qui eos ſubſequebant ſtupuiſſe, audientes Barbarã linguã pro Græca. Cumq̃ neſcirent quid in præſenti negocio agerent, Murem Europeum pugillares ab eis quos ferebãt abſtuliſſe, & in illis ea, q̃ dicerent à propheta exaraſſe, eumq̃ vt dicebant lingua Caria: & vbi illa ſcripſiſſet, digreſſum in Theſſaliã abijſſe. Ea Mardonius intelligens quid dicerent, nuncium dehinc Athenas mittit Alexandrum Macedonẽ Amyntæ filium: tum quia in eum propenſi erant Perſæ, (quippe cuius ſororem Gygæã Amyntæ filiã in matrimonio habebat Bubares Perſa: ex qua genuit Amyntã in Aſia, aui materni ferentem nomen, cui ab rege Phrygiæ data eſt incolenda vrbs Alabanda) tum quia Alexandrũ Mardonius audiebat ipſorum eſſe hoſpitẽ, ac, de ipſis bene meritum mittendum duxit, hac p̃cipuè ratione arbitratus ſe cõciliaturũ ſibi Athenienſes, populum & multum & ſtrenuum eſſe audiens, & qui cladis Perſicæ in mari acceptæ præcipuus auctor extitiſſet. Quibus ſibi cõciliatis ſpem cõcipiebat facile potiundi maris, prout etiã cõtigiſſet. Nã terreſtribus copijs lõgè ſibi ſuperior eſſe videbatur. Ita colligebat ſuas res fore ſuperiores rebus Græcorũ. Cui fortaſſis oracula illa reddita ſuadebant, vt Athenienſem ſibi ſocium aſciſceret. His obtemperans, Alexandrum hunc mittebat ſeptimum à Perdicca: qui Perdiccas Macedonum tyrannidem obtinuit hunc in modũ: Tres fratres à Temeno oriundi, Gauanes, Aëropus, Perdiccas ex Argo in Illyrios profugerunt: & ex Illyris trãſgreſſi ſuperiorem Macedoniam, peruenerunt ad vrbem Lebæã. Ibi ſe ad mercenariã operã regi locauerunt, vnus q̃dẽ equis, alter verò bobus, minimus aũt natu minutis pecoribus paſcendis. Erãt aũt priſcorum hoĩm tyrãnides in re nummaria exiles, non ſolùm populares facultates, adeò ipſi regi ſua vxor coquebat cibaria. Hæc cùm animaduertiſſet panem pueri Perdiccę mercenarij dum coqueretur, effici duplũ q̃ erat, idq̃ ſemper cõtingere, indicauit marito. Ille re audita ilicò ingreſſus eſt, vt oſtentum cerneret, quonã modo quid maius excreſceret. Moxq̃ accitis mercenarijs, vt à ſua domo diſcederent, imperauit. Et cùm illi dicerent, ita demum ſe abſcedere iuſtum eſſe, vbi mercedem accepiſſent, tunc rex mercedẽ nominari audiens: hunc, inquit, ſolem oſtendens, in deum cõtumelioſus, dignã vobis mercedem reddo. Immeabat aũt in ędes per fumarium ſol. Hoc audientes maiores natu Gauanes & Aëropus, ſtetêre attoniti. At adoleſcẽs, accipimus rex quæ das, p̃locutus, gladioq̃ue (nã gladiũ gerebat) circunſcripſit in pauimẽto domus ſolẽ: circunſcriptumq̃ue cùm ter in ſinũ ſuũ hauſiſſet, abijt cum cæteris. Quale autẽ eſſet, id quod faciebat puer, & q̃ data cum illorum aſſenſu accipiebat minimus natu, renũciauit quidã aſſeſſorum regi. Hoc audito rex ira percitus equites ad eos interimendos mittit. Eſt autem in ea regione amnis, cui tanq̃ liberatori immolant poſteri illorum, qui ab Argo erãt. Hic amnis poſteaquam eum Temenidæ tranſierant, ita vehemens effectus eſt, vt ab equitibus tranſiri nequierit. Temenidæ in aliam Macedoniæ

Mus Europeus. Abæ. Iſmenius. Apollo. Amphiarai oraculũ. Ptoon. Acræphiã oppidum. Alexander Amyntæ. Gygæa. Bubares. Alabanda. Alexandri tyrãnidos origo. Panes Perdiccæ dupli effecti. Sol pro mercede.

plagam tranſgreſſi, habitarunt prope hortos qui ferebant eſſe Midæ Gordio geniti.
Roſæ ſexagenũ foliorum. Quibus in hortis ſua ſponte naſcunt roſæ ſexagenûm foliorum fragrantiori odore q̃ cæteræ: & in quibus (vt fertur à Macedonib») Silenus fuit exceptus. Super eos ſitus eſt mons noĩe Bermius, per hyemẽ inacceſſus. Hinc egreſſi poſtq̃ eam plagã obtinuerunt Temenidæ, cæterã Macedoniã ſubegerunt. Ab hoc Perdicca hunc in modũ Alexandri progenies. xander oriundus eſt: Amyntæ filius fuit Alexander, Amyntas Alcetæ: pater Alcetæ fuit Aëropus, Aëropi Philippus, Philippi Argæus, huius Perdiccas, qui parauit imperium. Ita Amyntæ fuit Alexander filius: qui vbi Athenas venit à Mardonio miſſus,
Mardonij poſtulata. ita verba fecit: Viri Athenienſes, Mardonius hæc inquit: Nuncius mihi ab rege venit in hæc verba: Athenienſibus iniurias, quas mihi intulerunt, oĩs remitto. Nunc autẽ Mardoni ita facito: Suã eis regionẽ reddito: p̃terea aliam pro ſuo arbitratu eligant, ſuaq̃; libertate potiant. Quinetiam eorum templa, ſi mecum fœdus inire volent, oĩa q̃ ego incendi, reſtituito. Hic nuncius cùm mihi allatus ſit, neceſſe habeo iſta exequi, niſi per vos ſteterit. Ego verò hæc vobis duco dicenda: quid inſanitis bellũ regi inferentes, quem nec vnq̃ ſuperare, nec ſemper reſipere poteritis? Noſtis enim Xerxis & copias, & facta: auditis quoque nunc de exercitu qui mecũ eſt, quem ſi ſuperaueritis atq; viceritis, cui» quidem nulla vobis ſi ſapitis, ſpes eſt, alius multò maior exercitus aderit. Nolite igitur æquiparando vos regi, priuari ſolo veſtro, & pro vobiſipſis aſſiduè diſcurrere: imò potius his moleſtijs vos explicate, cùm adſit vobis pulcherrima explicandi facultas, quòd ab rege ꝓuocati vt ſocietatẽ belli nobiſcũ ineatis, citra dolum & fraudem liberati eritis. Hæc me iuſſit Athenienſes apud vos Mardonius dicere. Ego verò de mea in vos beneuolentia nihil cõmemorabo. Neq; eñ nunc primùm
Alexandri adhortatio. eã cognouiſtis. Obſecro tñ vt Mardonio morem geratis, quos animaduerto nõ ſemper validos fore ad gerendum cum Xerxe bellum: quales ſi animaduerterem eſſe, ne-
Lógæ regũ manus. quaq̃ huc cum his mãdatis veniſſem. Quippe regis vires ſupra hominem ſunt, & manus prælonga. Quod niſi ꝓperè aſſentiamini magna pollicentib», qppe ex æquo fœdus facere volentibus, timeo veſtrã vicẽ, qui ex oĩb» ſocijs & maximè in via habitatis, & ſoli ſemper p̃cipuam cladem accipitis, poſſidentes terrã inter diuerſas acies poſitã. Itaque inducite in hoc aĩm quod magnopere eſt è veſtra dignitate, cùm rex magnus vobis Græcorum ſolis iniurias remittens, cupiat effici amicus: Hæc Alexander: Quẽ Athenas euntem ad inducendos in Barbari ſocietatẽ Athenienſes, cùm audiſſent Lacedæmonij, id ne fieret vehementer extimuerunt, reminiſcentes oraculorum, fatale eſſe vt ipſi cum cæteris Dorienſibus è Peloponneſo eijcerẽtur à Medis pariter & Athenienſibus. Ideoq̃ ſine mora mittendos illuc cenſuêre legatos. Et ſanè contigit, vt cõcioni adeſſent Lacedæmonij. Extraxerunt enim Athenienſes tempus, probè ſcientes fore vt Lacedæmonij audirent venientem à Barbaro nuncium ad ſocietatẽ cõtrahendã. Quare de induſtria id fecêre ad declarandã Lacedęmonijs ſententiã ſuam.
Vbi dicendi finem fecit Alexander, excipientes nuncij Spartanorum ita locuti ſunt:
Lacedęmonij ad Athenienſes. Nos verò miſêre Lacedæmonij oratum vos, ne quid noui in Græciã agatis: neq; verba quæ afferuntur à Barbaro admittatis, quod neque iuſtum ſit vllo modo, neq; decorum cùm alijs Græcis, tum præcipuè vobis, idq̃ue multis de cauſis. Vos enim hoc bellum excitaſtis etiam nobis inuitis, & propter imperium veſtrum eſt decertatum, quod certamen nunc in vniuerſam Græciam emanauit: cuius totius vos p̃cipui auctores fuiſtis, & Græcis cauſa ſeruitutis, res nullo pacto toleranda: cùm p̃ſertim conſtet Athenienſes ſemper & iam inde à priſcis temporib. vindicaſſe permultos homines in libertatem: & triſtem quidem conditionem veſtram dolemus, quòd iam bis prouentu frugum fraudati eſtis, & iam domibus quæ dirutæ ſunt caretis. Quo nomine Lacedæmonij vobis ac cæteri ſocij ſpondent ſe vxores veſtras, & oĩa ad bellum in-
Tyrannus tyranno operã præſtat. utilia ꝓximè domeſticos ſuos, quoad bellum hoc ſteterit, alituros. Neque verò vos Alexander Macedo ſeducat, cõmendans Mardonij orationem. Facit quod ei faciendũ eſt: quippe qui tyrannus tyranno operam præſtat. Sed non idem veſtra facere intereſt,

tereſt,ſi rectè ſapitis,qui ſcitis nihil Barbaris eſſe neque fidum neq; verum.Hæc cùm nuncij dixiſſent,Athenienſes Alexandro ita reſponderunt:Et ipſi cognitũ habemus hoc,vires Medorum etiã atque etiã maiores eſſe q̃ noſtras,vt id nihil interſit exprobrare nobis.Attamen in tutanda libertate eatenus reſiſtemus, quatenus valebimus. Vt autem ſocietatem cum Barbaro contrahamus, neq; tu perſuadere tentes, neque nòs,ſi tu tentaueris,perſuadebimur.Tu verõ renuncia Mardonio,Athenienſes dicere,quoad ſol eodem itinere meabit,quo nunc meat,eouſq; ſe nunq̃ cum Xerxe ſocietatẽ inituros,ſed ſe protegendo propulſaturos eum,fretos ope deorum atque heroũ, quorum ille nihil penſi habẽs,& tẽpla & ſimulacra incendit. Tu quoque poſthac cũ iſtiuſmodi oratione ne cõmittas vt Athenis videaris,néue per ſpeciem emolumento rum infanda nos facere ſuadeas.Nolumus enim te ingratum quippiã ab Atheniẽſibus pati, quibus & hoſpes & amicus es:Hæc Alexandro reſpõderunt: nuncijs aũt Spartiatarum illa:Lacedæmonios vereri ne fœdus ineamus cum Barbaro, ſanè humanũ eſt,neq; hoc verentes eos turpe eſt veniſſe,quibus mens Athenienſium inexplorata eſſet:quoniam neque tantum auri vſquã gentium eſt,neque regio vlla ſpecie & boni tate ita præſtans,vt nos velimus eius adipiſcendæ gratia, cum Medis ſentiendo Græciam in ſeruitutẽ redigere. Quod ne faciamus,etſi velimus,multa & magna nos adhortantur.Primum atque idem maximum,quòd deorum ædes effigieſq́ incẽſæ pariter & obrutę ſunt,quas nos in primis vltum ire neceſſe eſt potius,quàm cum ijs fœderari qui iſta fecerunt. Deinde,quòd ſumus Græci eiuſdem & ſanguinis & linguæ, quorum & fana & ſacrificia communia ſunt,& mores aſſimiles, quorũ ꝓditores fieri Athenienſes,non bene haberet. Itaque ſi antea neſciebatis,nunc ita accipiatis, dũ vel vnus Athenienſium ſupererit,nunquam nos cõuenturos eſſe cum Xerxe. Veſtrã autem erga nos prouidentiã,quòd conſulitis nobis domo carentibus,ita vt domeſti cos noſtros alere velitis,gratã habemus:& veſtrum quidem beneficium cumulatum eſt:nos tamen ita tolerabimus,vt nihil vobis moleſtiæ afferamus. Quod cùm ita ſit, copias primo quoque tempore emittendas curate. Nam vt nos coniectamus, non diu differet Barbarus ingredi regionem noſtram:ſed ſimulatque acceperit nuncium, nos nihil eòrum eſſe facturos quæ orauit,aderit. Qui antequam adſit in Attica,tempus eſt nos in Bœotiam auxilio ire.

Barbari. Athenienſium reſponſum.

Græci & ſanguinis eiuſdem & linguæ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIBER NONVS, QVI INSCRIBITVR CALLIOPE.

HOC ab Athenienſibus reddito reſponſo, Lacedæmonij Spartam reuerterunt. Mardonius poſteaquam regreſſus ad eum Alexander Athenienſium reſponſa indicauit, profectus è Theſſalia citato agmine Athenas ire contendit,quacunque iter faciebat, illinc viros ad bellum ſumens,Theſſalis ducibus : quos adeò non pœnitebat eorum quæ hactenus egerant, vt etiam multò ſtudioſius Perſum inducerent.E quibus Thorax Lariſſæus & Xerxem effugientẽ deduxerat, & tunc Mardonium propalàm deducebat in Græciam. Mardonium,vbi cum exercitu Thebas peruenit,Thebani cùm offendiſſent:ſuadẽdo non ſinebant progredi longius,quòd negarent vllum locum ponendis caſtris oppor tuniorem eſſe,quàm illum, vbi ſubſidens conſequeretur vt omnem Græciam ſine prælio ſubigeret. Arduum enim eſſe etiam vniuerſis hominibus,vi ſubigere Græcos inter ſe conuenientes:quod & antea cognouiſſent. Si verò feceris (dicebant) quod nos ſuademus,occupabis nullo negocio validiſſima quæque illorum conſilia. Mitte pecuniam ad eos qui præpotentes ſunt in ciuitatibus.Miſſa pecunia Græciam ad fa-

Theſſali.

Thorax.

ctionem rediges. Hinc eos qui tecum nō ſentient, admotis copijs facilè expugnabis. Hæc Thebani ſuadebant: quibus ille obtemperandum non putauit, partim animi fa ſtu, partim acri quadam libidine Athenas iterum occupandi, præſertim ſperās incen ſis per inſulas ignibus declaraturum ſe regi Sardibus agenti, Athenas ab ipſo teneri. Igitur in Atticam profectus, cùm illic Athenienſes ne tunc quidē inueniſſet, ſed plero ſq; eorum in claſſe ad Salaminem eſſe audiret, vrbem cepit deſertā decimo menſe

Murichi des. q̄ fuerat iterum ab rege capta. Eò poſtq̄ venit, mittit ad Salaminem Murichidē quen dam Helleſpontium, cum eiſdem mandatis quæ Alexander Macedo pertuliſſet. Mit tebat autem eadem mandata, gnarus ille quidem non beneuolo erga ipſum aīo eſſe Athenienſes: ſed ſperans contumaciam depoſituros, tanquā ſubacta omni Attica re gione, & ſub ipſius imperio poſita. Hac de cauſa Murichidem miſit in Salaminem. Is vbi in ſenatū venit, Mardonij mandata expoſuit. E ſenatoribus Lycidas ſentētiam di xit, ſatius videri ſibi eſſe, vt ea quæ Murichides apud ſenatum diceret, ipſi accepta ad populum referrēt. Hæc ille dicebat, ſiue quòd pecuniam à Mardonio accepiſſet, ſiue

Lycidas la pidatus. quòd id ei probaretur. Quod ſimulatq; audiēre Atheniēſes tā ij qui ex concilio, quā qui extra concilium erant indignè ferentes, Lycidam circunſteterunt, lapidibusq́ue interemerunt: Helleſpontium verò Murichidem dimiſerunt illæſum. Excitato de Ly cida apud Salaminem rumore, & cognito quod geſtum erat, Athenienſiū vxores alia aliam exhortantes, atque prehendētes vltrò domum Lycidæ adiēre, hominisq́ue vx orem ac liberos lapidauerūt. Hunc in modum Atheniēſes in Salaminem tranſierūt. Quàm diu ipſi copias é Peloponneſo venturas ſibi auxilio expectabāt, tamdiu hoſtes in Attica habuēre ſtatiua. At vbi & ſocij tardius ſegniusq́ue agunt, & Mardonius ad uentās iam eſſe in Bœotia audiebatur, ita ſupportatis omnibus rebus, & ipſi in Sala minem traiecerunt, nunciosq́; in Lacedæmonem miſerunt conqueſtum de Lacedæ monijs, qui neglectui haberent Barbarum eſſe Atticā ingreſſum, neq; cum ipſis ei in Bœotiam occurriſſent: tum admonitum eorū quæ ſibi, ſi ad eū deficere vellēt Mar donius ſpopondiſſet: tum prædictum, niſi præſidio ipſis eſſent, ſe aliquod per ſemet remedium inuenturos. Agebant aūt per id tempus Lacedæmonij ſolēnia quæ vocā-

Hyacinth. ſolēnia. tur Hyacinthia, quæ feſta dei celebrare plurimi faciebāt. Ad hæc, murum ſibi in iſth mo extruebant, qui iā pinnas acceperat. Ad hos poſteaquam nuncij Athenienſiū La cedæmonem venerūt, ducetes ſecum Megarenſium ac Platæenſium legatos, Ephoris aditis, ita locuti ſunt: Athenienſes ad hęc nos referēda miſerūt: Regē Medorū tū no ſtram nobis regionē reddere velle, tum ſocietatē nobiſcum æquis cōditionibus ini re citra fraudē & dolum, tum aliam regionem noſtrę addere, quā ipſi noſtro arbitrio optauerimus. Nos tamen pudore Græci nominis, & pro magno flagitio ducētes pro dere Græciā, annuere nolle, ſed recuſare, quāuis iniuria affectos à Græcis ac ꝓditos. Qui, etſi nō ignoremus cōducibilius eſſe nobis ſocietatē inire cū Perſa, quā bellū ge rere: tamē ſpōte noſtra ſocietatē nō inibimus. Et hæc quidē noſtra ſunt (quæ in Græ cos pręſtamus) officia. At vos qui tūc in oēm metum deueneratis ne paciſceremur cū Perſa, poſteaq̄ compertam habuiſtis ſententiam noſtrā, nequaquā prodēdi Græciā, & murum quē in iſthmo inædificabatis abſoluiſtis, nullam habetis Athenienſium ra tionem. Et cū cōueneritis nobiſcū de occurrēdo Perſæ ad Bœotiam, deſertores exti tiſtis, ꝓ nihilo ducentes Barbarū Atticā eſſe ingreſſum. Itaq; vobis Atheniēſes in pręſens vſq; ſuccēſent, quod nō eſtis officio functi. Quod ſupereſt, vt primo quoq; tēpo re nobiſcū copias mittatis, iubēt: quò Barbarū in Attica, quoniā in Bœotia defeci mus, excipiamꝰ noſtra in terra: vbi cāpus Thriaſius appoſitiſſimus erit ad dimicādū.

Thriaſius campus. Hæc vbi accepēre Ephori, reſpōſum in diē poſterū diſtulerūt. Poſtero die in alterū, idq́; in decem dies fecerunt, diem de die extrahētes: intra quod tempus vniuerſi Pe lopōnenſes magno ſtudio incūbentes, iſthmū muro interclusēre, ad finēq́; ꝓduxēre: nec poſſum dicere cauſam, cur illi tantopere ſoliciti fuerint, cùm Alexander Macedo Athenas pergebat, ne Athenienſes Medorum partes ſequerentur: nunc autem nihil

aliud

aliud curarint, quàm vt ſibi iſthmus inędificaretur, putantes ſe non amplius quicquã Athenienſibus indigere. At ſub aduentum Alexandri in Atticam muro (quẽ extruebant) nondum perfecto, Perſas vehementer extimeſcebant. Tãdem & reſponſum & exitus fuit huiuſmodi: Pridie quàm iam vltimum concilium fieret, quidam Tegeata nomine Chileus, apud Lacedæmonios maximæ inter hoſpites potentiæ, cùm audiſſet ab Ephoris omnia quæ Atheniẽſes dixiſſent, his verbis eos allocutus eſt: Ita ſe habet viri Ephori, ſi Athenienſes non ſentiunt nobiſcum, ſed cum Barbaro, quamuis valido muro ſit iſthmos inædificatus, tamen magnæ fores patefactæ ſunt Barbaro in Peloponneſum. Quare prius eos audiatis, quàm aliquid decernant quod cladem Græciæ adferat. Hoc Chileus conſilium dedit. Quod in animum admittentes Ephori, cõfeſtim nihil collocuti cum nuncijs, qui à ciuitatibus venerant, quinq; millia Spartiatarum cùm adhuc nox eſſet, dimiſerunt, præpoſito eis Pauſania Embroti filio. Quæ præfectura erat quidem Pliſtarchi Leonida geniti. Sed cùm is puer eſſet, Pauſanias præfectus eſt: qui eius patruelis erat & idem tutor. Nam Cleombrotus Anaxãdridæ, pater Pauſaniæ iam non ſupererat, non diu pòſt, quàm copias quæ murum extruebant in iſthmo reduxerat, vita functus. Reduxerat autem ab iſthmo copias Cleõbrotus ob eam cauſam, quòd ſibi inter ſacrificandum aduerſus Perſam, ſol in cælo obſcuratus eſſet. Elegit autem Pauſanias ſibi collegam Euryanactem Doris filium, ſuũ gentilem. His copijs è Sparta cum Pauſania profectis nuncij de illarum profectione ignari, vbi dies illuxit, Ephoros adeunt, habentes in animo abire in ſuam quique ciuitatem. Vbi adierunt, ita verba fecêre: Vos quidem Lacedæmonij deſidentes hîc Hyacinthia agitis, ac luditis ſocijs proditis. Athenienſes verò vt à vobis læſi ob penuriam ſociorum, ita vt poterunt cum Perſa tranſigent. Soluta autem ſocietate vobiſcum, palam eſt nos, ſi regis fuerimus ſocij, militiæ comites futuros, in quamcunque regionẽ nos illi educent. Inde vos diſcetis quídnam vobis ex ea re ſit euenturum. Hæc locutis nuncijs, Ephori iureiurando interpoſito dixêre ſuas ſe copias putare in Oreſtio eſſe, tendentes aduerſum peregrinos. Peregrinos enim Barbaros appellabant. Hoc illi non intelligentes, quid diceretur, ſciſcitabant. Sciſcitati, & rem omnem edocti atque ſtupefacti, quàm celerrimè abire ad illos inſequẽdos, & cum ijs quinque millia finitimorum Lacedæmoniorum delecta. His iſthmum verſus ire maturantibus, Argiui, vbi primùm audiêre copias è Sparta cum Pauſania profectas, præconem quem optimũ è diurnis curſoribus inuenerunt, in Atticam mittunt ad Mardonium: qui videlicet antea receperant ſe futuros impedimento, quò minus Spartiata egrederetur. Præco vbi Athenas peruenit, Mardoni, inquit, miſerunt me Argiui nunciatum tibi iuuentutem è Lacedæmone eſſe progreſſam, ſeque ne illa progrederetur præſtare nequiſſe. Ad hæc tu bonum conſilium adhibe. Hoc ille locutus, retrò abſceſſit. Quo audito, Mardonius iam non fidebat amplius perſtare in Attica: vbi ideo hactenus immoratus fuerat, quod audire cuperet ac ſcire, ab Athenienſibus quid ageretur; neque populans, neque lædens Atticum agrum, aſſiduè ſperans fore vt ſecum illi paciſcerentur. Quod vbi deſperauit re comperta, priuſquam Pauſanias cum copijs iſthmum egrederetur, ſubduxit exercitum incenſis Athenis, ſi quid aut murorum aut ædium priuatarum ſacrarumque extabat, eo omni diruto, atque obruto. Ideo autem excedendum ſibi putauit, q; neque adequitabilis eſſet Attica regio: neque, ſi ipſe malè pugnaſſet euadi poterat niſi per anguſtias, vbi à paucis tranſitu prohiberi poſſet. Statuit igitur recedere illinc Thebas tum vrbem amicam, tum regionem equitibus opportunam. Profecto illinc Mardonio & iam iter facienti, perfertur nuncius properans, alium exercitum mille Lacedæmoniorum Megara iter habere. Eo audito, conſultabat ſi quo pacto hos primùm poſſet excipere. Itaque conuerſum exercitum ducebat Megara, præmiſſo equitatu, qui omnem oram Megaridem incurſaret. Huctuſque Europæ ad ſolem occidentem verſus longiſſimè proceſſit hæc Perſica expeditio: Poſt hęc nuncius ad Mardonium venit, Græcos in iſthmo coactos eſſe, ita retroceſſit per Deceleam

Chileus.

Pauſanias Pliſtarchus.

Sol obſcuratus.

Euryanactes.

Peregrini.

Athenarũ incẽdium.

Decelea. Sphēdal. Tanagra. Scolos. celeam. Magiſtratus enim Thebani accolas Aſopiorū accerſierant, qui Mardonium in Sphendaleas, & illinc in Tanagram duces itineris deduxerūt. In Tanagra noctem moratus Mardonius, poſtero die in agri Thebani Scolon trāſuerſis tramitibus peruenit. Ibi Thebanorum rura tametſi Medicas partes fouētium vaſtauit: nō illōrū odio, ſed ingenti neceſſitate adactus, quòd vellet tum caſtra communire, tum ſi ſibi in acie nō cederet, ex ſentētia effugiū cōparare. Exporrexit aūt caſtra ſua ab Erythræis ſecundum Hyſias Platæenſi tenus agro, iuxta flumen Aſopum muro communita: ſed non pro magnitudine caſtrorum, verùm per ſingulas frontes dena ſtadia habenti. Hoc in opere Barbaris occupatis, Attaginus Phrynonis filius vir Thebanus, cōuiuio magnificè apparato, Mardonium ipſum & Perſarum honoratiſſimos quinquaginta inuitauit. Fiebat autem cœna Thebis. Inuitati illi hominem ſunt ſecuti. Cætera quæ referam, ex Therſandro accepi, viro quidem Orchomenio, ſed Orchomeni inter primos honeſto: qui ſe quoque aiebat ad hanc cœnam ab Attagino inuitatum cum quinquaginta Thebanis: nec vtroſque ſeorſum diſcubuiſſe, ſed in ſingulis lectis alternos, Perſam & Thebanum. Secundum cœnam cùm potioni daretur opera, Perſam qui eodē toro recumbebat, græcè ipſum interrogaſſe cuias eſſet: ſe verò reſpondiſſe Orchomenium eſſe: tum illum dixiſſe: quoniam tu mihi menſę conſors & libaminum effectus es, volo tibi relinquere ſententiæ meæ monumentum, vt ipſe quoque pręſcius huius rei, queas tibi conſulere. Cernis hos Perſas in conuiuium acceptos, & copias quæ ad flumen in caſtris relictæ ſunt. Horum omnium paruo pòſt tempore pauculos cernes ſuperſtites. Et inter dicendum multas lacrymas Perſam effudiſſe: admiratumq; ſe ea oratione, ad illum dixiſſe: Nōne hæc Mardonio expedit dicere, & ijs Perſis qui ſecūdum eum in honore ſunt? Et illum ſubieciſſe, Hoſpes, quicquid ex deo fieri oportet, id homini ineuitabile eſt. Nam ne credibilia quidem dicētibus credere quiſquā vult. Hoc permulti Perſarum cùm ſciamus, tamen Mardonium ſequimur illigati neceſſitate. Eſt enim hoc in hominibus acerbiſſimū, eū qui multū ſapit, minimè potentē eſſe. Hęc ego ex Orchomenio Therſandro audiebam, & ideo ipſum hæc ſtatim alijs enarraſſe prius, quàm prælium ad Platæas factum eſt. Mardonio in Bœotio ſtatiua habenti, adduxerūt copias cæteri circà Græci, qui cum Medis ſentiebāt, & ad Athenas congregati ſunt, pręter Phocenſes. Nam & illi vehementer partibus Medorū ſtudebant, non tamen voluntarij, ſed coacti. Iidem non multis pòſt diebus quàm Thebas itum eſt, & ipſi aduenêre mille armati, duce Harmocyde inter populares ſpectatiſſimo. Eos Mardonius vbi Thebas peruenêre, miſſis equitibus iuſſit ſeorſum in campo ſubſidere: quod cùm feciſſent, protinus affuit vniuerſus equitatus. Vnde poſtea rumor exercitui Græcorum, qui cum Medis erant, perſuaſit Phocenſes ab equitatu iaculis confodi, quinetiam per ipſos Phocenſes idem diuulgatum eſt, quos tunc dux ſuus Harmocydes his verbis adhortabat: O Phocenſes, palàm eſt hos homines certè nos neci deſtinaſſe, accuſatos (vt opinor) à Theſſalis. Quare vnumquęque veſtrūm oportet egregium virū eſſe, potius quā dedentes nos fœdiſſima morte trucidari. Ipſi quoque intelligant ſe Barbaros eſſe inter Græcos, quibus mortem intulerunt: His ſuos Harmocydes hortabatur. Quos vbi conclusêre equites, inuehebātur tanquā ad eos occidēdos, telis intentis veluti emiſſuri: nōnulliq; emiſerūt. Phocēſes ex aduerſo ſtātes facto orbe quoquò verſus cū ſeſe opponerēt, ibi equites digreſſi retrò abiêre, incertum an ad hos interficiendos rogatu Theſſalorum ierint equites: & poſteaquam animaduerterunt eos ad defendendum ſe conuertere, veriti ne ipſi vulnerarētur, ita retrò abſceſſerunt, tanquā à Mardonio iuſſi experiri voluerint nū quid illi præſtantię haberent. Poſt abſceſſum equitatus miſſo ad eos præcone, Mardonius ita inquit: Bono eſtote Phocenſes animo: viros enim vos eſſe dediſtis ſpecimen, non tales quales ego audierā. Quo magis alacri animo tolerate hoc bellum. Nō em aut me beneficijs, aut regē vincetis. Hactenus quæ circa Phocenſes ſunt geſta. Lacedæmonij vbi ad iſthmum venêre, illic caſtra communiêre. Quod audientes cæteri Peloponnenſes vti-

Hyſię.

Attaginus Therſādr.

Quicquid ex deo fieri oportet, eſt ineuitabile.

Sapientes nō eſſe potentes acerbum eſt.

Harmocydes.

que

que ij,quibus meliora cordi erant, cernentesq; Spartiatas egredi volẽtes, indignum ſe putauerunt à Lacedæmonijs ſe in exeundo ſuperari. Itaque cũ pulchrè litatum eſſet,cuncti ex iſthmo profecti ſunt,& in Eleuſinem peruenerunt. Vbi cùm pulchra etiam fuiſſent exta,ire perrexerunt. Quib. Athenienſes è Salamine profecti,in Eleuſine admixti ſunt. Illi poſtquam ad Erythras Bœotiæ venêre, cognito Barbaros ad Aſopum caſtra habere: inito de hac re concilio, è regione tetenderunt ſub Cithæronis radicibus. In quos Mardonius quod in campum non deſcenderent, omnem immittit equitatum,cui præerat Maſiſtius,à Græcis Maciſius dictus,vir apud Perſas inclytus,Nyſæo equo inſidens,aureo freno & alijs inſignibus eximiè ornato. Equites,vbi promouêre ad Græcos,per turmas egreſſi, multum detrimenti inferebant, fœminas eos compellando. Erant fortè Megarenſes ea parte collocati, qua parte nulla alia magis oppugnari,nullaq; magis ab equis adiri poterat. Hac impreſſione equitum Megarenſes quia premebantur, mittunt ad duces Græcorum præconem, qui ita cũ venit, verba fecit: Megarenſes aiunt viri ſocij,nos ſoli excipiendis hoſtibus impares ſumus: qui tenemus eandem in qua collocati ſumus à principio ſtationem. Ibi hactenus tametſi ęgrè, tamen ſtrenuè fortiterque reſiſtimus. Nunc niſi alios nobis ſubſtituatis, ſcitote nos ab acie diſceſſuros. Hæc vbi præco renunciauit, Pauſanias expediri fecit Græcos,ſi qui alij vltrò ad locum irent, vt Megarenſibus ſuccederent. Recuſantibus cæteris,Athenienſes ſuſcepêre hoc munus, videlicet eorum trecenti delecti: quibus præerat Olympiodorus Lamponis filius. Hi fuêre qui præ omnibus Græcis ad Erythras caſtra habentibus inſtructi ſucceſsêre,ſagittarijs ſibi aſſumptis. Qui cùm aliquã diu pugnaſſent, hic fuit pugnæ exitus: impreſſionem faciente per turmas equitatu, equus Maſiſtij vt erat prę alijs eminens, ſagitta per latus ictus eſt: quo dolore in pedes erectus,Maſiſtium excuſſit. Collapſum confeſtim Atheniẽſes circũſiſtunt: equo prehenſo,hominẽq; ſeſe defenſantem interimunt, cùm aliquandiu non potuiſſent. Ita enim fuerat armatus, quod ſcilicet intus gerebat thoracem aureis ſquamis conſertum,deſuper Phœniceum paludamentum. Eius thoracem cũ ferirent, non prius aliquid profecerunt,quàm quidam re animaduerſa illum percuſſit in oculo. Ita Maſiſtius collapſus interijt,quæ res latebat alios equites. Non enim eum aut ab equo cadẽtem viderant aut occumbentem. At ne tum quidem cũ ſe recipiebant quod actum erat cognouêre: ſed poſtquam conſtitêre, quia nemo ipſis imperabat, ſtatim deſiderauerunt ducem: cognitoque (quo geſtũ erat) mutuò ſe adhortati, omnes in hoſtem equos admisêre vt mortuum eriperẽt. Eos conſpicati non iam turmatim, ſed vniuerſos pariter irruere,cæterum exercitum inclamauerũt. Dum omnis peditatus auxilio veniebat,interea cietur acre pręlium de cadauere. At vbi pręſidio venêre copiæ, non amplius perſtitêre equites: ita nec mortuum eripere potuerunt, & alios ſuper illum è ſuis amisêre. Digreſſi illinc duo circiter ſtadia, conſultantes quid facto opus eſſet, decreuêre ſibi carentibus præfecto eundum ad Mardonium. Vbi in caſtra rediêre,ingens luctus cùm omnem exercitum,tum verò Mardonium cepit extincti Maſiſtij viri ſecundum Mardonium honoratiſſimi tam apud Perſas, quàm apud regem: ita vt eiulatus eorum omnem Bœotiam peruaſerit,& ſeipſos & equos & iumẽta totonderint. Et Barbari quidem ſuo more Maſiſtium defunctum honorabant. Græci autem poſtquam equitatum inuadẽtium excepêre, & exceptum repulêre, multò ſunt audaciores effecti, & ante omnia cadauer plauſtro impoſitum per ſtationes circũtulerũt. Erat autem ſpectaculo digna proceritatis ac formę gratia. Quod ideo faciebant,quia cuncti relictis ſtationibus ad intuendum Maſiſtium pergebant. Dehinc cenſuerunt ad Platęas deſcendẽdũ, quòd ſibi Platęẽſis ager multò eſſet opportunior habẽdis caſtris quàm Erythræus, cùm propter alia,tum propter aquandi commoditatem. Vbi viſum eſt in eum locum & ad fontem Gargaphium,qui ibidem eſt,ſatius abire,& diſpoſitis ſtationibus illic habere caſtra, ſumptis armis abierunt per radices Cithæronis ſecundum Hyſias in agrum Platęenſem. Eò cùm peruenêre,ſtationes nationatim cõ

Erythræ, Cithęron inf.

Maciſius.

Olympiodorus.

Maſiſtij cædes.

Prælium circa Maſiſtij cadauer.

Maſiſtij amiſsi deploratio.

Mos tondendi.

Gargaphius.

Hyſiæ.

munierunt,proxime fontem Gargaphium,& fanũ Androcratis herois, per non edi-
Androcratis fanum. tos tumulos & locum planum. Ibi in diſtinguẽdis nationibus magna ſanè altercatio
extitit inter Tegeatas & Athenienſes,vtroſq; ſe dignos qui alterũ cornu tenerent ar-
bitrantes: & ſua facinora plæclara tum recentia tum priſca referentes. Dicebant his
verbis Tegeatæ:Hoc nos ſemper digni honore à ſocijs omnibus habiti ſumus, quo-
tieſcunque à Peloponnẽſibus communiter in externas peregrinationes itum eſt, &
Heraclidę. proximè,& quondam iam inde,ex quo Heraclidę poſt mortem Euryſthei ſunt cona
ti in Peloponneſum redire: quo tempore hanc dignitatẽ aſſecuti ſumus ob hanc rẽ
Athe.& Tegeatarũ de loci dignitate altercatio. geſtam:Poſteaquã cum Achæis & Ionibus,qui tũc Peloponneſum incolebant,nos
auxiliarij in iſthmum profecti conſedimus aduerſus eos,qui redire conabantur,tunc
Hyllus orationem habuit,nõ expedire vt vterq; exercitus cõfligendo periclitaretur:
ſed vt alijs acquieſcentibus ſecum ſingulari certamine dimicaret is,quem Peloponnẽſes iudicarent è ſuo exercitu præſtantiſſimũ. Accepta cõditione Pelopõnenſes fœ
Monomachia. dus in hæc verba percuſſerunt:Si vincet Hyllus Peloponnẽſium ducem, vt Heracli-
dæ in paterna reuertanrur:ſin victus fuerit,retrò Heraclidæ cedant,& exercitum ab-
ducant,néue per annos centum de redeundo in Peloponneſum agitẽt.Omnibus ſo-
cijs ad eam rem voluntarijs, electus eſt dux atq; idẽ rex noſter Echenus Eropi filius,
Hyllus. Phegeos nepos,qui ſingulari congreſſus certamine Hyllum interemit. Ex quo facto
nos cùm alia decora inter Peloponnẽſes aſſecuti ſumus,quæ adhuc obtinemus:tum
hoc vt alteri cornu præeſſemus,quoties communiter itur in expeditionem.Et vobis
quidẽ Lacedæmonij non aduerſamur, ſed optionem cedimus vtri cornu p̃eſſe mali-
tis.Alteri verò cornu vt præſimus nobis vendicamus, quemadmodũ fecimus,ad hoc
tempus etiam citra hoc factum,quod narrauimus,Athenienſibus digniores, qui hãc
dignitatem obtineamus:quippe qui proſperè & multa vobiſcum viri Spartiatæ cer-
tamina decertauimus, & multa cũ alijs. Quo fit vt æquius ſit nos alterum cornu te-
nere,quã Atheniẽſes,à quibus nõ tales geſtæ res ſunt,quales à nobis neq; recẽtes ne
que vetuſtæ.Hæc Tegeatæ. Ad quæ hũc in modũ reſpõdẽre Atheniẽſes: Et ſi ſcimus
has copias pugnãdi cũ Barbaro nõ altercandi gratia eſſe cõtractas,tamen quoniã Te-
geata referre cõſtituit præclara facinora tum vetuſta,tũ noua,quæ per omne tempus
vtrique fecerũt:neceſſe habemus & nos exponere apud vos, vnde nobis patriũ ſit, q̃
ſemper egregij fuimus,eſſe primos potius,quàm Arcadibus Heraclidas,quorum du-
cẽ iſti apud iſthmũ ſe prędicant interfeciſſe,nos ſoli excepimus,eiectos prius ab om-
nibus Græcis,quos illi Mycenæorum ſeruitutẽ fugientes adibant: et Euryſthei iniu
Polynices. riam vnà cũ eiſdem pugnãdo propulſauimus, victoriaq́ potiti ſumus de ijs, qui tũ
Pelopõneſum tenebant.Præterea Argiuos, qui aduerſus Thebas cũ Polynice milita
uerãt vita defunctos & inſepultos ducta in Cadmeos expeditione à nobis receptos
fuiſſe dicimus,& in noſtra terra apud Eleuſinem humatos. Iã verò noſtrũ præclarum
facinus extat in Amazonidas: quæ à flumine Thermodonte aliquãdo in noſtram ter
rã excurrẽre . At ne in heroum quidem laboribus, qui ad Troiã bellauerunt,fuimus
in poſtremis.Sed nihil admodum pertinet horum facere mentionẽ. Etenim ſiue qui
tunc egregij fuẽre,nunc inſtrenui ſunt,ſiue tũc inſtrenui,nunc egegij ſunt,ſatis ſit de
Athe.in Maratho. rebus priſcis hæc dixiſſe. Vt nullæ res aliæ à nobis geſtæ ſint, quæ multæ & p̃clariſſi-
ne victo- mę ſunt,ſi ab vllis alijs Græcis,certè ob rẽ in Marathone à nobis geſtam digni ſumus,
ria. qui hoc decus & alia inſuper obtineamus:qui ſoli Græcorum per nos cum Perſa di-
micauimus,& rem tantam aggreſſi victores euaſimus, ſex & quadraginta nationibus
ſuperatis. Quo ſolo nomine digni ſumus vt hunc loci honorem cõſequamur. Verũ
non decet hac rerum conditione de loci dignitate contendere: vbicunque & iuxta
quoſcunque vobis Lacedæmonij videbitur,appoſitiſſimum nos ſtare,illuc eũtes ob-
temperabimus.Vbicunque loci nos collocati fuerimus, conabimur ſtrenui exiſtere:
itaq; educite nos tanquam obtemperaturos.Hæc cũ pro ſua parte dixiſſent Atenien
ſes,cũctus Lacedęmoniorũ exercitus ſuccłamauit digniores qui cornu tenerẽt Athe

nien-

nienſes,quàm Arcades.Ita Atheniēſes Tegeatis ſuperiores habuêre cornu, mox hūc in modum inſtructi ſunt & qui ſuperuenêre Greçorum,& qui à principio venerant. Dextrum cornu tenebant Lacedæmoniorū decem millia,quorū quinq; millia erant Spartiatarum,quos cuſtodiebant leuiter armata triginta quinque millia ſeruorū, ſeptenis ſeruis circa ſingulos Spartiatas collocatis. Applicauerant ſibi Spartiatæ, & honoris & virtutis ergô, Tegeatas numero mille & quingentos armatos. Secundū hos ſtabant Corinthiorum quinque millia,prçter hos inueniebantur apud Pauſaniā ſtātes trecenti Potidæatæ eorum, qui erant ex Pallene. Iuxta hos ſtabant Arcadū Orchomeniorum ſexcenti:Iuxta hos Sicyonum tria millia.Hos ſequebantur Epidauriorū octingenti,ſuper hos locati erant Trœzenij mille.Iuxta Trœzenios totidem Lepreetæ.Poſt hos Mycenæorum,& Tyrinthiorum quadringenti.Secundum hos mille Phliaſij: dehinc Hermionenſes trecenti.Iuxta Hermionenſes Eretrienſium & Styreorum ſexcenti.Iuxta hos Chalcidenſium quadringenti. Poſt hos Ampraciatarum quingenti. Poſt eos Leucadiorū & Anactoriorū octingēti. Hos ſequebātur Pallenē ſiū,qui ſunt ex Cephallenia,ducēti.Poſt hos inſtructi Æginetarū quingēti.Iuxta hos Megarenſiū tria millia, quos ſequebanē Platçenſium ſexcenti. Vltimi & ijdem primi ſtabant Athenienſes, iæuum tenentes cornu, octo millia, duce Ariſtide Lyſimachi. Hi omnes,prçter eos qui ſeptem circa ſingulos Spartanos ſtabāt, fuerūt numero triginta octo millia & ſeptingenti,omnes grauis armaturę aduerſus Barbarum cōtracti: Leuiter verò armati,triginta quinque millia, ſeptem circa ſingulos Spartiatas collocati,vnuſquiſq; ad pugnādū inſtructus.Circa cçteros Lacedæmonios ac Greços ſinguli fermè leuiter armati numero triginta quatuor millia quingēti.Summa totius leuis armaturæ,quæ pugnare poſſet, ſexaginta millia quingēti. Totus aūt Greçus exercitus qui ad Platças conuenit pugnę aptus,tam leuis quàm grauis armaturæ,fuit cētū,octo millia ducēti.Sed numerum centum decem expleuêre Theſpienſes, qui aderant ad mille & octingentos,qui nec ipſi arma habebant.Et hi quidem Græci ad flumen Aſopum caſtra diſtributi communierant. Barbari verò qui cum Mardonio erāt poſteaquam Maſiſtium luxerant,cognito Græcos apud Platæas eſſe, & ipſi ad Aſopum qui illac fluit è regione ſunt à Mardonio collocati,aduerſus Lacedęmonios Perſæ, qui numero antecedebant, eorum acies quæ multæ erant vſque ad Tegeatas opponebantur: ita vt quod robuſtiſſimum in exercitu erat,id omne contra Lacedæmonios:quod infirmius,id contra Tegeatas eſſet. Hæc faciebat Mardonius Thebanorū indicio atq; admonitu.Iuxta Perſas idem collocauit Medos,vt ex aduerſo eſſent Corinthijs & Potidæatis,& Orchomenijs,& Sicyonis. Poſt Medos collocauit Bactrios ex aduerſo Epidauriorum & Trœzeniorum & Lepræatarum ac Tyrinthiorum, Mycenęorumque,& Phliaſiorum.Secundum Bactrios collocauit Indos ex aduerſo Hermionenſium & Eretricorum Styreorumque & Chalcidenſium. Poſt Indos ſtatuit Sacas oppoſitos Ampraciatis,& Anactorijs, & Leucadijs,& Pallenenſibus & Æginetis.Poſt Sacas poſuit,ex aduerſo Athenienſium Platçenſiumque ac Megarenſiū, Bœotios,& Locros,& Meliēſes,& Theſſalos,& mille Phocenſiū.Non em̄ Phocēſes omnes à partibus Medorū ſtabant, ſed eorum nōnulli cū Græcis ſentiebant apud Parnaſſum deprehenſi,& illinc vexabant vaſtabantque Mardonij copias pariter & Græcorum qui cū illo erant.Contra Athenienſes item poſuit Macedonas, Theſſaliçq; ac colas. Hę nationes à Mardonio in aciem inſtructæ erāt maximè celebres, maximeq; inſignes, & præcipuè mētione dignæ, necnō cæterarū quoque gentiū viri memoratu digni cū aliarū,tū Phrygū,Myſorū, Thracum, Pæonū. Quinetiā Æthiopū & Ægyptiorū qui Hermotybies,& Calaſiries nominātur gladio cincti:qui ſoli ſunt ex Ægyptijs pugnaces,à Mardonio, cū adhuc eſſet in Phalero,è nauib⁹ in quib. hi nauigātes erant,in terrā trāſlati. Nō em̄ cū pedeſtribus copijs, quæ cū Xerxe Athenas ierāt, Ægyptij cenſi fuerant.Barbarorū,vt etiā ſuperius oſtenſum eſt trecenta millia fuêre. Græcorū verò Mardonij auxiliariorū nemo numerū, (neq; enim numerati fuerant) nouit.

Arcades. Orchomenij.
Trœzenij.
Lepræte.
Phliaſij.
Ampraciatæ.
Leucadij.
Græcorū ad Platças exercitus ſumma.
Mardoni⁹
Per. ad Platçam copiarū ordo.
Hermotybies.
Calaſiries.

nouit. Vt autem coniectura colligi licet, ad quinq; myriades fuisse cõiecto. Tot fuêre ex aduerso instructi pedites. Equitatus verò seorsum erat collocatꝰ: ita disposiri nationatim, manipulatimq;, vtriq; postero die sacrificauerũt. Apud Grecos haruspex erat Clytiades. Tisamenus Antiochi filius. Is em̃ hunc exercitum vates comitabatur, Heleus quidẽ & ex genere Iamideorum Clytiades, sed à Lacedæmonijs ciuitate donatus. Nam consultanti vaticinium apud Delphos de prole, respondit Pythia quinq; ipsum maximas palmas è certaminibus reportaturũ. Oraculo non intellecto, Tisamenus gymnasijs operam dabat, tanquam gymnicas victorias adepturus. Cumq; se exerceret ad quinque certamina in vno dũ currit Olympia, venit in contentionẽ victoriæ cũ Hieronymo Andrio. Hierony mus. Andrius. Lacedæmonij interpretantes non ad gymnica certamina spectare Tisameni oraculum, sed ad bellica, conabantur eum mercede conducere, vt vnà cum Heraclidis bellorum dux regibus foret. Hic animaduertẽs Spartiatas plurimi facere ipsius amicitiam, abnuebat: quod negaret se alio p̃cio id facturũ, quàm si Spartiatã se ciuem facerent, omnia iura ciuitatis impertiẽtes. Id Spartiatæ cũ audissent ab initio ferentes indignè, oraculũ missum omninò fecerũt. Tandẽ imminente hoc ingẽti Persici exercitus metu annuebant, impertireq; homini volebãt. Eos ille immutatos intelligẽs, negare iam se eo solo esse contentũ: sed oportere fratrẽ suũ Hegiam etiam fieri Spartiatam, eadem conditione, qua & ipse fieret. Hoc dicẽs imitabatur, vt cõiectare licet, Melampodem regnum pariter & ciuitatem deposcens. Etenim Melãpûs cũ ab Argiuis mercede conduceretur è Pylo, ad compescendũ morbum furoris mulierum Argiuarũ, deposcebat ꝑ mercede dimidium regni. Recusantibus id Argiuis atq; digressis, cũ plures è mulieribus insanirent, ita obtemperãtes quod Melampûs poposcerat daturi, reuerterũt. Ibi ille cernẽs hos esse immutatos plura optauit, negãs se indulturum quæ vellẽt: nisi & fratri suo Bianti tertiam partẽ regni donassent. Argiui in arctũ redacti, hoc quoq; annuerunt. Ita Spartiatæ Tisameno, quo maiorẽ in modũ egebant, prorsus assenserũt: & cõcessu istorũ Tisamenus Heleus, Spartiata effectus quinque maxima certamina ex oracuIo illis obtinuit. Hi duo ex omnibus hominibus soli sunt à Spartiatis ciuitate donati. Quinq; aũt certamina hęc fuêre. Vnũ & id primũ, hoc, quod pugnatum est ad Platęas. Alterum, quod in Tegea cũ Tegeatis atque Argiuis. Tertiũ, quod in Dipęensibus cũ vniuersis Arcadibus, pręter Mantineos. Quartum, quod cũ Messenijs ad isthmũ. Vltimum, quod in Tanagra cum Athenienſibus & Argiuis. Hoc vltimum cõsummauit quinq; certamina. Tisamenus igitur Spartiatarum tunc ductor, vaticinatus est Græcis in agro Platęensi. Et apud Grecos quidem pulchrè litatum est, si se defenderẽt, non si Asopũ transgressi pugnam inciperẽt. Mardonio autem capessendę pugnę auido nõ extitêre pulchra exta, nisi & ipse sese defenderet. Nam is quoque Græcis sacrificijs vtebatur, haruspicem habens Hegesistratum virum Heleum, & Telliadeorum præstantissimum. Hegesistratus. Telliadæ. Hunc ante ea tempora Spartiatæ cùm cepissent, in vincula coniecerant morte affecturi, vt à quo multa intolerãda perpessi fuissent. Hegesistratus in calamitate positus, vt pro anima solicitus, & qui ante mortem multa ac tristia foret passurus, rem perpetrauit fide maiorem. Nam vt erat ligneis atq; ferratis soleis vinctus, ferramento quodam potitus, confestim excogitauit opus omnium (quæ nos nouimus) animosissimum. Commensus qua ratione reliquum pedis educeretur, præcidit sibi calcem. Hoc acto cùm ab excubitoribus obseruaretur, tamen subruto muro profugit Tegeam versus, noctu iter faciens, interdiu syluis se abdens atque immorans, vt trinoctio Tegeam peruenerit, Lacedæmonijs eũ passim perscrutantibus admirantibusque magnopere hominis audaciam: cuius dimidiatum pedem iacentem cernebant, ipsum non inuenire possent. Ita Hegesistratus Lacedæmonijs elapsus, in Tegeam, quæ per id tempus nõ erat pacata Lacedæmonijs, transfugit. Sanato vulnere & ligneo pede affecto, ex professo Lacedæmonijs hostis extitit. Sed non ad postremum ei protractum in Lacedæmonios odium profuit. Nam in Zacyntho cùm vaticinaretur, ab his captus atque interemptus est. Verùm

hię

hic Hegesistrati interitus posterior rebus Platæensibus fuit. Tunc autem is à Mardonio non exigua summa cõductus, cupidè sacrificabat, tũ in Lacedæmonios odio, tum lucri gratia. Cùm igitur exta non essent pulchra ad pugnam committendam, neq; ipsis Persis neque Græcis, qui cũ illis erãt (habebant em̃ & Græci suum haruspicẽ quendam Leucadium Hippomachum) cumque diliberarentur multi Græci, suasit Mardonio Timogenides Herpyi filius Thebanus, vt exitus Cithæronis custodiẽdos curaret, quòd diceret assiduè Græcos ad hostem quotidie transire, seq; cõplures deprehẽdisse. Iam dies octo abierãt positis è regione castris, cũ ille Mardonio hoc consiliũ dedit. Mardonius admoneri se probè intelligẽs, primis tenebris equitatũ mittit ad ingressus Cithæronis, qui Platęas ferũt: quæ Bœotij tria capita, Atheniẽses capita quercus appellant. Equites missi non frustrà peruenêre. Nacti em̃ ingrediẽtia campũ quingẽta iumenta, quę commeatũ è Pelopõneso ad exercitũ subuehebant, diripiunt: & eos qui iumẽta sequebantur immisericorditer trucidant, neq; iumentis neq; hominibus parcentes. In quibus occidendis posteaq̃ satis sunt grassati, cum cęteris quæ eripuerant, ad Mardonium sunt & ad exercitum reuersi. Post hanc rem gestam biduũ assumptum est, neutris pugnã lacessere volentibus. Nam etsi Asopo tenus Barbari processerant irritandi Græcos gratia, neutri tamẽ sibi transeundũ statuebãt. Equitatus modo Mardonij progrediebaṫ, & Græcos molestia afficiebat: quia Thebani in amorem Medorum vehementer propensi, ferebant alacriter bellũ, & assiduè prouchebantur vsque ad prælium. Deinde excipientes Persæ pariter ac Medi præcipuè præclara faci nora edebãt. His amplius ad decẽ vsq; dies nihil est actũ. Vbi vndecimus dies illuxit, cũ & Græci multò plures efficerentur ad Platæas castris è regione positis, & Mardonius stationem grauaretur, ibi venêre in colloquiũ Mardonius Gobryis, Artabazus Pharnacis filius vir apud Xerxem inter paucos Persarum virtutis expertę. Quorum consultãtũ hę fuêre sententię: Artabazi quidẽ expediens esse contractis quamprimũ copijs ire ad mœnia Thebana, quo multum rei frumentarię ipsis, multumque pabuli iumentis compararent: atque ibi considentes per ocium rem conficerent, videlicet cũ multum auri tum signati, tum non signati haberent, multum etiã argenti ac pocu lorum, ne parcerent illis, sed ea ad Græcos mitterent, eos p̃cipuè qui ciuitatibus præsiderent. Fore enim vt illi suam traderẽt libertatem, neq; oportere pugnãdi adire discrimẽ. Eadem Thebanorũ q̃ illius sententia erat, tanquã aliquid vltra hoc prospicientis. Mardonij aut sentẽtia ferocior pertinaciorq̃; & nullo modo cedens: quippe opinãtis meliorem suum esse, quàm Græcorum exercitum: satius primo quoque tempore confligere, quàm committere vt plures, quàm coacti erant Græci, cogerentur. Hegesistrati verò auspicia valere sinere, nec eis vim afferre: quinimo Persarum more seruato debere confligere. Mardonio ita opus facto esse censenti nemo contradicebat. Qui vbi sententia sua vicit, accitis cohortiũ præfectis & qui secum erãt ducibus Græcorum (penes eum nanque erat summa imperij, non penes Artabazum) percontabatur num quod oraculum scirent de Persis tanquam perituris in Græcia. Silentibus euocatis, partim quod ignorarent oracula, partim quod haud tutum putarent proferre quod scirent, inquit ipse Mardonius: Quoniam vos aut nihil nostis, aut promere non audetis ego rem proferam, tanquam bene cognitam habens: Est oraculũ Persis fatale esse, vt in Græciam profecti diripiant templum, quod Delphis est, vtque direpto templo omnes intereant. Quocirca cùm hoc sciamus, neque diripere conabimur, neque adibimus templum, ob hãc causam interitum deuitabimus. Quo nomine quicunque vestrûm bene Persis volunt, voluptatẽ capiant, tanquam Persis Græcos superaturis. Hæc locutus secundo loco signũ dedit vt omnia appararent, & corpora curarent, veluti sub lucis exortum prælio futuro. Oraculum, quod ad Persas aiebat spectare Mardonius, id ego scio non Persis redditum esse, sed Illyrijs & Encheleorum copijs. Quod autem de hoc prælio redditum est à Bacide, id verò hoc fuit:

Gramineis ripis Asopi ac Thermodontis,

Barbaricę

Hegesistrati interitus.

Leucadius Hippomachus.

Timogenides.

Tria capita.

Capita quercus.

Artabazus Mardonij de ineũdo prælio sententię.

Oraculum Persis redditum.

Barbaricæ Graijs acies clamore cõibunt.
Hîc multi occũbent defuncti munere vitæ,
Quando ſagittiferis aderit lux vltima Medis.

Thermodon. Tanagrã. Gliſantes. Hęc ego atq; alia his ſimilia è Muſæo noui ad Perſas ſpectauiſſe. Fluuius aũt Thermõ don Tanagran & Gliſantem interfluit. In ſequenti nocte, quàm Mardonius de oracu lis interrogauit, exhortatusq; ſuos eſt, excubitores diſpoſiti fuêre. Eius noctis cũ mul tum proceſſiſſet conticiniumq; in exercitu eſſet & tempus concubium, tũc Alexan der Amyntæ filius, dux & idem rex Macedonum ad excubias Athenienſium adequi tauit, petijtq; vt cum ducibus colloqueretur. Id audientes excubitores plerique re manſerunt: nonnulli ad duces concurrerunt: quibus aditis, inquiũt quendam equo aduectum eſſe è caſtris Medorum: qui nihil aliud proloqueretur, niſi nominatim ap pellans Athenienſium duces velle ſe in colloquium illorum venire. Duces hoc audi tõ, confeſtim ad locum excubiarum ſecuti ſunt. Quos Alexander vbi venêre, his ver bis allocutus eſt: Viri Athenięſes, hęc ego vobis verba depoſito trado, ne cui efferatis niſi Pauſanię: ne ob id me perditum eatis. Quod haudquaquã dicerẽ, niſi cũ vniuer ſa Gręcia ſolicitus eſſem: quippe qui vetuſta origine Gręcus ſum, nec vellem videre Græciam pro libera ſeruientẽ. Itaq; vos certiores facio, Mardonium atq; exercitũ li tare non poſſe, alioqui olim iam conflicturum. Is nunc ſacrificia valere ſinere cõſti tuit: & vbi primùm illuxerit vobiſcũ confligere, extimeſcens admodũ (quantum ego conijcio) ne plures ad copias veſtras accedant. Ad hęc vos parati eſtote. Quod ſi dif feret Mardonius, nec cõmittet certamen, vos pſeuerate hîc manere: paucos ẽm dies eis ſuppeditat cõmeatus. Sin hoc bellum vobis ex ſententia finietur, debebit aliquis veſtrũ reminiſci mei meæq; libertatis: qui Gręcorum cauſa, rem adeò temerariam, li benter tamen feci, vt ad vos conſilium Mardonij deferrem: ne Barbari ex improui ſo vos adorirentur. Ego autem ſum Alexander Macedo. Hæc locutus Alexander, ad exercitum ſe recepit ad ſuamq; ſtationẽ. Duces Athenienſium ad cornu dextrũ pfe cti, quę ab Alexandro audierant, Pauſaniæ retulêre. Hac ratione Pauſanias in metum Perſarum adductus: Quoniam, inquit, ſub auroram præliũ fiet, expedit vos Athenienſes ſtare in acie aduerſus Perſas vobis cognitos, vt qui cũ Medis in Marathone pugnaſtis: nos verò qui eorum ſumus inexperti atq; ignari (nemo ẽm Spartiata Medorũ periculũ fecit) contra vobis oppoſitos Bœotios & Theſſalos: quorũ ſumus experti, horum Græcorum gratia. Itaq; opus eſt ſumptis armis vos in hoc dextrũ, nos in ſi niſtrum cornu tranſire. Ad hęc ita reſpondêre Athenienſes: Nobis quoq; olim iã inde ab initio poſteaquã aſpeximus Perſas aduerſus nos eſſe inſtructos, fuit in animo iſtud dicere, quod vos dicere occupaſtis: ſed verebamur ne non grata eſſet vobis ora tio. Nunc quandoquidem ipſi feciſtis huius rei mentionem & nobis iucunda oratio eſt, parati ſumus iſtud exequi. Vbi hoc vtriſque cõplacitum eſt, & loca pmutauerũt, ſub auroram rem aduertentes Bœotij ad Mardoniũ detulerũt. Ea audita Mardonius extẽplo & ipſe conatus eſt Perſas cõtra Lacedæmonios trãsferre. Pauſanias hoc fieri intelligens, nec latêre factum ſuum, rurſus in dextrũ conu Spartiatas reducit. At vbi Mardonius & ipſe ſuos in ſiniſtrũ duxit: & acies priſtino in loco ſtetêre, miſſo cadu ceatore ad Spartiatas, Mardonius ita inquit: Lacedæmonij, vos verò fama fert omni um (qui iſtîc ſunt) eſſe præſtantiſſimos: qui neque è bello fugiatis, neque ordines de ſeratis: pręſtantes aut interficiatis hoſtes, aut ipſi occumbatis. Horum nihil admodũ veri eſt. Quippe antequam manus conſerantur, vos cernimus fugientes, aciemq; de ſerentes: & relegato Athenienſibus periculo, conſiſtentes ex aduerſo noſtrorum ſer uorum: quod neutiquam eſt factum præſtantium virorum. Ex quo plurimum de vo bis nos fefellit opinio, quos expectabamus ex nominis gloria miſſuros veſtra ſponte caduceatorem nos puocatum, quòd cũ ſolis Perſis tanq; huic rei ſufficiẽtes pugnare velletis. At nihil tale inuenimus quale ferebaẽ: ſed potius eſſe vos metu perterritos. Nunc igitur quoniã ipſi nõ occupaſtis hoc dicere, occupamus. Vt quãdo quidẽ vos

Pauſaniæ exercitus ordo.

Mardonij in Lacedæ. obiurgatio.

inter

inter Græcos pręſtantiſſimi eſſe exiſtimamini,& nos inter Barbaros,dimicemus toti dem vtriq; numero. Etſi videatur vt cęteri quoq; itidē, & illi poſtmodū pugnent. Sin hoc non videatur, ſed ſatis eſſe nos ſolos decernere, nos ſoli decernamus, & vtri è nobis vicerint,ij totum exercitū viciſſe cenſeātur.Hęc fatus caduceator,cū aliquan diu expectaſſent, nemine quippiam reſpondēte, retrò abijt, & rem Mardonio retulit.Ille maiorem in modum lætatus & frigida victoria elatus, equitatū in Græcos im miſit. Equites in Græcos inuecti, oēm illorū exercitū perturbabāt, iaculis ſagittisq; inceſſentes. Qui cùm eſſent equites ſagittarij, cominus pugnare inſueti,fontem Gargaphium, vnde cunctus Gręcorum aquabatur exercitus, confuderunt obſtruxerūtque. Eum iuxta fontem ſoli Lacedæmonij ſtationem habebant:cæteri Gręci vt quique ſtationes habebant,procul illinc aberāt.Erat quidem Aſopus in propinquo: ſed aquari ex eo ab equitibus miſſilibusq; prohibiti,ita ad fontē itabant. Hunc in modū aqua exercitus exutus cū eſſet, & ab equitatu perturbaretur, duces Græcorū tū his, tum alijs de cauſis frequentes ad Pauſaniam in dextrum cornu veniunt. Qui etſi tales eſſent rerum ſtatus,tamē ob id pręcipuè angebantur,quòd iā re frumentaria deficiebantur, cùm ipſorum ſerui in Peloponneſum miſſi frumentatum intercluderētur ab equitatu,quò minus ad caſtra reuerterentur.De hoc deliberantibus ducibus viſum eſt, ſi Perſæ eo die ſuperſederent committere prælium, eſſe eundum in inſulam, quæ ab Aſopo & à fonte Gargaphio,vbi caſtra habebant,decem ſtadijs abeſt, ante oppidum Platæenſe ſita in continente, hunc in modum: Fluuius ſupernè è Cythærone delabens in campum diuortia facit: rurſusq; intercapedine trium fermè ſtadiorū ſua fluenta commiſcet. Huic inſulæ nomen eſt Oeroe:quam Aſopi filiā eſſe indigenæ aiūt. In hunc locum Græci tranſire decreuerant,vt & affatim aquæ vſum haberent,neque ab equitatu ſicuti cùm ex aduerſo erant,infeſtarentur.Et decreuerunt tranſire nocte ſecunda vigilia,ne ipſos proficiſcentes conſpicatis Perſis,inſequente equitatu, in tumultum venirent. Quin etiam cùm ad eum locum ventum eſſet, vbi Aſopi filia Oeroe diuortio aquarum è Cithęrone cingitur, mitterent ſub noctem dimidiū copiarū in Cithæronem ad recipienda ſeruitia,quæ frumentatum conceſſerant. Erant enim illa in Cithærone intercluſa.Hęc vbi ſtatuerunt,totum illum diem inceſſente equitatu immenſum laborem pertulerunt.Sub exitum diei digreſſis equitibus ea noctis hora,qua de abeundo conuenerat,plerique ſumptis vtenſilibꝰ abſceſſerūt, non habētes in animo quem ad locum vt irent,conuenerant.Nonnulli vt moueri cœptū eſt, iter Platæenſem ad vrbem intendunt,cupidi equitatum effugere,in templūque Iunonis fugiendo perueniunt, quod ſitum eſt ante vrbem, à fonte Gargaphio viginti ſtadijs diſtās. Quò vbi peruenēre,poſitis pro templo armis,circa templum ipſum caſtra poſuēre.Hos Pauſanias cernens ab exercitu digreſſos,pręcipit & ipſe Lacedæmonijs,vt ſumptis armis irēt quà cæteri præcederēt,ratus illos tendere ad locum coſtitutū. Ibi ad obtemperandum Pauſaniæ cæteri prefecti parati cū eſſent,Amōpharetus Poliadę tribunus cohortis Pitanetorum negare ſe fugiturum peregrinos, neq; vltrò dedecoraturū eſſe Spartam: quinetiam mirari id quod fieri cerneret, quippe qui colloquio ſuperiori interfuiſſet.Pauſanias autem & Euryanax cū indignè ferentes non parēre ſibi illum,tum indignius cohortem Pitanetam rēlictum iri tribuno repugnante,quod erat futurum ſi ipſi eos miſſos facerent,gratia exequendi ea, quæ cum alijs Græcis cōſtituiſſent:hoc reputantes ſubſtiterunt cū Laconicis copijs, conabanturq; perſuadere homini non id facto opus eſſe: & alij quidem hortabantur ſolum Amompharetū à Lacedæmonijs ac Tegeatis relinqui. Athenienſes auten hoc ſibi faciendū putarūt, vt vbi collocati erant,ibi perſiſterent, intelligentes Lacedæmoniorum ingenia aliud ſentientium,aliud dicentium.Itaq; vbi exercitus moueri cœpit,equitē è ſuis miſerūt ſpeculatum nunquid Spartiatæ tentarent abire: & abire prorſus in animo haberent,ſciſcitatumq; à Pauſania quidnā facere oporteret.Præco vbi peruenit ad Lacedæmonios,cernit in loco inſtructos,eorumq; primores tendere ad rixas.Hortātibus

Equitēs ſa gittarij.

Gargaphi⁹ us fons.

Oeroē illa ſula.

Iunonis tē plum.

Amōpharetus Pitaneti.

Euryanax.

enim Amompharetũ Euryanacte & Pauſania, ne Lacedęmonios qui ſoli remanebãt, in periculum traheret: necdum perſuadentibus, donec ventũ eſt ad iurgia, interuenit pręco Athenienſis, Amomphareto inter altercandum ſumẽte ambabus manibus ſaxũ, & illud ante pedes Pauſaniæ ponente ac dicente, ſe illo calculo ſententiæ ſuæ calculum dare, non fugiendos eſſe peregrinos, appellãs Barbaros. Eum Pauſanias inſanum nec potentem mentis vocãs, ad præconem Atheniẽſium, quæ iuſſus erat percontantem reſpondit, ut illis referret præſentem rerum ſuarum ſtatum, obſecrãs eos ad ſeſe venirent, & de diſceſſu eadem quę ipſi agerent. Præcone ad Atheniẽſes reuerſo, hos inter ſe altercãtes aurora deprehẽdit. Ad id tẽpus Pauſanias moratus, dato ſigno cęteros omnes Lacedęmonios Tegeatis ſequẽtib⁹ per edita abduxit, ratus Amõpharetum non deſerturum alios, prout & contigit. Horũ itinere rurſus inſtructa acie Athenienſes iêre: & quia Lacedæmonij prærupta occupauerant & Citharonis radices, metu equitatus ipſi deorſũ ad cãpũ deflexẽre. Amompharetus nõ credẽs auſurũ ipſos relinquere Pauſaniam, circuire eos qui manebãt, ne deſereret ordinem. At vbi ij qui cũ Pauſania erant iam abibant, tunc ratus è diſciplina militari ſe deſeri, ſumptis armis cohortem ſuam lento gradu ducere ad agmen, quod decem circiter ſtadia progreſſum ad amnem Meloëntem, in loco qui dicitur Argiopius, vbi ſitum eſt templũ Cereris Eleuſinæ, ſubſtiterat: opperiẽs Amõphareti cohortẽ, eo conſilio vt ſi Amompharetus cũ ſua cohorte non diſcederet loco, in quo inſtructa erat, ſed in eo perſiſteret, retro ad hominem ſuppetias iret. Itaq; & Amompharetus cũ ſuis ad cæteros peruenit, & omnis Barbarorum equitatus ingruebat, agens pro ſua conſuetudine. Nam cùm inſpexiſſet locum, vbi ſuperioribus diebus habuerãt Græci caſtra, vacuũ, admiſſis equis aſſiduè inſequi pergẽs, illos aſſecut⁹ vrgebat: Mardonius quoq; cognito hoſtiũ nocturno abitu, inſpectóque loco deſerto, accitis Thorace Lariſſæo & fratribus eius Eurypylo & Traſydio, inquit: Filij Aleuei, quidnam dicetis adhuc, cum hæc deſerta cernatis à Lacedæmonijs, quos negabatis vos finitimi ex acie fugere, ſed viros ſummos eſſe in re bellica, qui & primi, vt omnes vidim⁹, locũ in acie immutauerunt, & nunc proxima nocte ſe fuga proripuerũt? Proripuerunt autẽ, quia neceſſe eis erat cũ his prælio decernere, qui non falſò ſunt hominũ præſtantiſſimi: quo facto nullius eſſe ſe precij inter Græcos & ipſos nulli⁹ precij viros, oſtẽderũt. Cæterũ vobis Perſarum inexpertis, ſanè quàm ignoſcebã laudantibus iſtos vobis expertos. Artabazum autem uehementius admirabar formidare Lacedæmonios, & præformidine ſententiam dicere ignauiſſimã, expedire ex his caſtris nos in vrbem Thebanorum concedere obſidendos. Quam ſententiã rex antea aliundè quàm ex me audiet. Sed de hoc aliâs dicetur. Nunc autem iſtis ita facientibus non eſt remittendũ, ſed inſtandũ, donec intercepti nobis dent pœnas eorum, quæ in Perſas perpetrarunt. Hæc locutus, Perſas Aſopo tranſmiſſo curſim ducit cõtra Græcorum agmen tanquam fugam capeſſentium, Lacedæmoniosq; ſolos ac Tegeatas animaduertebat. Nã Atheniẽſes tranſuerſis tramitib⁹ ſubter prærupta in planũ digreſſos non cernebat. Cæteri Barbarorũ agminum præfecti Perſas mouentes ad Græcos inſequendos conſpicati, ſublatis & ipſi ſignis cuncti inſequuntur, pro ſe quiſq; maturantes nulla diligẽtia, nullo ordine uiam ingreſſi. Et illi quidem vociferatione ac tumultu inſtabant Græcis, tanquã excepturi. Pauſanias autẽ, vbi equitatu premi cæpit, equitẽ ad Athenienſes mittit, qui hæc diceret: Viri Atheniẽſes, propoſita dimicatione maxima, vt aut libera Gręcia ſit, aut ſeruituti obnoxia, proditi ſumus à ſocijs noctu elapſis, & nos Lacedęmonij & vos Athenienſes. Quod reliquũ eſt, ita nobis videtur eſſe faciendũ, vt quàm ſtrenuiſſimè poſſumus noſmetipſos defenſantes, mutuo ſimus auxilio. Si in vos priores impetum dediſſet equitatus, è noſtra dignitate erat & Tegeatarum qui nobiſcũ Græciã non prodiderunt, ſubſidio vobis venire. Nunc, quoniam totus in nos equitatus contẽdit, debetis vos ad partem maxime laborãtem ſuppetias ferre. Quod ſi vobis aliquo diſcrimine occupatis, fas nõ eſt ſubſidio venire, ſaltem hoc gratificamini nobis, vt ſagittarios

Peregrini.

Melois flu.
Argiopius

Thorax Lariſſeus.
Eurypylus Thraſydius.

Barbarorũ vociferatio.

Sagittarij Athenienſium.

rios mittatis, qui vos agnoſcimus longè omnium (qui in hoc bello ſunt) promptiſſimos eſſe ad nos exaudiendos. Hæc vbi audiêre Athenienſes, cũ mouerent ad ferendã ſtrenuè opem, & iam aduentarent, ibi in eos ij Græci qui partes regias ſequebantur, ex aduerſo inſtructi inuadũt. Quo factum eſt, vt Athenienſes ab ijs vrgentibus auxilium ferre non poſſent, ægrè admodum id ferentes. Ita deſtituti Lacedæmonij, numero cũ leui armatura quinquaginta millia, & Tegeatæ numero tria millia (hi enim nuſquam ab Lacedęmonijs dirimebantur) ſacrificauerunt tanquã conflicturi cũ Mardonio præſentibusq; copijs: & cũ litare non potuiſſent, multi eorum interea cadebant, multò plures vulnerabantur. Confertis enim gerris Perſæ ingentem vim ſagittarum emiſerunt, adeò inſtanter, vt laborantibus Spartiatis, & quia litare non poterant, reſpiciens ad templum Iunonis Platęenſium Pauſanias, implorauit deam, obſecrauitq; ne ſpes ſua ipſos omninò fruſtaretur. Adhuc eo deam his verbis inuocãte, Tegeatæ prius exurgentes in Barbaros tendunt: ſtatimq; poſt Pauſaniæ preces ſacrificantibus Lacedæmonijs exta pulchra extitêre, qui aliquanto pòſt & ipſi in Perſas eunt. Perſæ omiſſis arcubus ex aduerſo ſtetêre. Ad quorũ gerra, primũ pugna atrox commiſſa eſt iuxta ipſum Cereris templũ, eaq; pertinax, donec ad propulſionẽ ventũ eſt. Siquidẽ Barbari pręhẽſantes lãceas cõfringebant, nec audacia nec robore inferiores: ſed inermes erant & imperiti, nec hoſtibus prudentia pares: qui etſi deni pluréſue aut pauciores in ſingulos irruebãt, tamẽ quia cõfuſi incidebant, à Spartiatis cõficiebant. Mardonius qua parte ipſe ex equo albo ciebat pugnã, mille delectis Perſarum pręſtãtiſſimis ſtipatus, ea maximè parte hoſtem vrgebat, qui quandiu ſuperfuit, tãdiu Perſæ reſiſtentes ſeſeq; defenſantes, ſtrauêre multos Lacedęmoniorum. Poſtea verò quã Mardonius & agmen, quod circa illum robuſtiſſimũ erat, occubuit, tũ demum alij quoq; terga vertentes ceſsêre Lacedæmonijs. plurimũ enim eis officiebat veſtis, armis vacans. Inermes emẽ cũ armatis prælium faciebant. Ibi & vltio necis Leonidę de Mardonio peracta eſt, ſecundum oraculũ Spartiatis redditum: & victoria omniũ (quas vnq; nouimus) ſpecioſiſſima potitus eſt Pauſanias, Cleombroti filius, Anaxãdridę nepos. Horũ ſuperiorũ maiorũ noſa in Leonida recẽſui, q & Pauſanię maiores fuére. Oppetijt autẽ Mardonius ſub Aimneſto, viro inter Spartiatas eximio: qui aliquãdiu poſt bellum Medicum trecentos viros ſecum habens, apud Stenyclerum cum omnibus Meſſenijs quibus cũ erat bellum, conflixit, vbi ipſe & trecenti occubuére. Ad Platæas aũt Perſæ poſtquam à Lacedæmonijs in fugã verſi ſunt, nullo ordine ad caſtra ſua contendunt, & ad murum ligneum quem fecerãt in parte quadam agri Thebani. Tenet me admiratio cũ iuxta lucum Cereris dimicaretur, ne vnum quidẽ Perſarum viſum eſſe intraſſe fanum, neq; circa templũ occubuiſſe, ſed pleroſque in profano: opinor (ſi quid de rebus diuinis opinari oportet) deam ipſam eos nõ recepiſſe, quia templũ quod eſt in Eleuſine, Anactorium cõcremauerant. Hactenus pugna hęc geſta eſt. Artabazus Pharnacis filius, cui iam inde ab initio diſplicuerat Mardoniũ relinqui ab rege in Græcia, quiq; multis verbis pugnam diſſuadẽs nihil profecerat, hoc ſibi agẽdum putauit: Is quòd ſibi non placerent, quæ à Mardonio fiebãt, eos quibus pręerat (præerat aũt nõ paruis copijs) ad quadraginta millia hominũ ducebat inſtructos, dũ pręlium fiebat, quid futurum è pręlio eſſet probè intelligens, iuſſeratque oẽs ire confertos quacunq; ipſe duceret, & quà viderẽt ipſum feſtinantẽ. Sic iuſſas tanquã ad pugnam copias ducebat, cernit Perſas fugientes. Ita nõ ſeruato amplius eodẽ ducendi ordine, ſed repentè effuſo curſu fugæ ſe dedit, non ligneum murũ verſus, aut Thebana mœnia, ſed ad Phocenſes, animo celerrimè perueniẽdi ad Helleſpõtum. Et ij quidem horſum iter intenderunt. Cæteris autem Græcis qui ſtabant à regis partibus, ignauiter de induſtria agentibus, Bœotij tamen perdiu cum Athenienſibus decertauerunt. Nam ex Thebanis (qui cum Medis ſentiebant) hi non parũ ſtrenuos ſe præſtiterũt: qui nolentes vltro ignauiter agere ita dimicarunt, vt trecẽti primores eorũ ac fortiſſimus quiſq; illic ſub Atheniẽſib⁹ occubuerint. Vbi & iſti terga dederũt nõ quò

Gerra perſica. Iunonis templum.

Pauſaniæ victoria.

Mardonij cædes. Aimneſtus. Stenyclerus.

Anactorium. Artabazus.

Murus ligneus Perſarum.

Bœotij. Thebani.

Perſæ & alia multitudo,quæ aut cum nemine pugnauerat,aut non expectauerat,ſed Thebas verſus fugerunt. Omnem rem pependiſſe è Perſis, quanquam & ipſorũ quidam antè quàm cum hoſte congrederentur,fugæ ſe mandauerunt,apud me fidem facit,quòd ad Perſas intuebantur:atque ita cuncti illis victis fugam capeſſerunt,prẽter equitatum tum alium,tum Bœotiorum:qui hactenus profuit fugientibus,vt aſſiduè adhærẽs hoſti,arceret eũ ab amicis quos Græci inſequebantur. Inſequebantur enim Græci victores,vrgendo Xerxianos atq; interficiendo. Inter hunc tumultum nunciatur Græcis,qui circa templum Iunonis inſtructi à prælio aberant,geri prælium & Pauſanianos vincere.Ea re audita,Corinthij,Megarẽſes,& Phliaſij nullo ordine eũt. Corinthij rectà per colles,quà itur ad Cereris templum:alij per campũ, quæ planiſſima viarum eſt. Quos iã hoſti propinquos nullo ordine irruere conſpicati Thebani equites,quorum præfectus erat Aſopodorus Timandri,equos in illos incitauerunt, eosq; adorti ſexcentos ſtrauerunt.Cæteros ad Cithęronem vſque perſecuti,terga ce ciderũt.Et iſti quidem Megarenſes atq; Phliaſij nulla cum laude perierunt. At Perſæ cæteraq; multitudo poſtquam ad ligneum murum effugerunt,turres antequam Lacedęmonij aduenirent,aſcendere occupant.Illis cõſcenſis,quàm commodiſſimè poſſunt murum præſtruunt.Ex quo ſubeuntibus mox Lacedæmonijs,acrior extitit muri oppugnatio.Nã quoad Athenienſes abfuêre,nõ modò ſeſe Barbari defenſabãt,ſed etiam Lacedæmonijs antecellebant,vtpote ignaris murorum oppugnandorũ.Vt verò Atheniẽſes ſuperuenêre, tum atrox muri oppugnatio propugnatioq; extitit:eaq; permagno temporis ſpatio, tandem virtute & pertinacia Atheniẽſes murum tranſcẽderunt,ſubrueruntq;,atque ea parte ſe Græci infuderunt,quorum Tegeatæ introiêre principes:ijdem tentorium Mardonij diripuerunt,et ex eo cùm alia,tũ verò equorum pręſepe Mardonij ex ęre totum ſpectatu dignum,quod pręſepe Mardonii Tegeatæ in templo Aleæ Mineruæ repoſuerunt.Nam cętera quæ cepêre,in vnum cum cæterorum Gręcorum præda contulerunt.Proruto muro, Barbari non amplius cateruam cogere, nemo ſtrenuitatis memor eſſe, videlicet oppreſſi intra exiguum tẽpus, & tot hoĩm millibus interceptis exterriti. Quos tanto ſtudio Græci trucidabãt,vt ex trecentis millibꝰ,exceptis quadraginta millibus cũ quibꝰ Artabazus aufugit, ne tria quidem millia hoĩm cædi ſuperfuerint. E Lacedæmonijs qui Spartani eſſent, vnus & triginta ſunt omnino deſiderati.Tegeatarum ſedecim,Atheniẽſium duo & quinquaginta.Inter Barbaros ſtrenuiſſimi extiterũt, è peditibus quidem Perſæ, ex equitibus Sacæ,è viris verò Mardonius.Inter Græcos cũ Tegeatæ Athenienſesq; multum emi nuerunt,tũ multò plus Lacedæmonij.Quod nulla alia re poſſum oſtẽdere,niſi quod omnes ij,eos qui ſibi oblati ſunt vicerũt.Lacedęmonij verò(quod robuſtiſſimũ fuit) hoſtileis exercitus ſuperauerũt.Quorum longè pręſtantiſſimus extitit mea ſententia Ariſtodemus,is qui ſolus trecentorum ex Thermopilis quod euaſiſſet dedecus,ignominiamq; acceperat. Secundum hunc nauauêre operã Poſidonius, & Philocyon, & Amompharetus Spartiata. Quanquam cũ ſermo haberetur,quiſnam pręſtantiſſimus extiſſet,ii Spartiatę qui adfuêre,cenſuerunt Ariſtodemum,etſi præclara facinora edidit,tamen ad eluendam eam quam contraxerat inuidiam,ordinem deſeruiſſe,& propalam mori voluiſſe:Poſidonium verò qui perire noluiſſet,ob id extitiſſe tanto præſtabiliorem virum.Verùm id fortaſſè liuore dixerunt. Qui hac in pugna mortem oppetiêre,omnes honore affecti ſunt,prẽter Ariſtodemũ:qui ideo caruit honore,quod ob cauſam p̃dictã ſibi occũbendũ putauit. Hi ſunt p ſunt qui ad Platæas nobiliſſimi extitêre.Nam Callicrates extra pręliũ occubuit:quo nemo tunc in caſtra Gręcorum præſtantior venerat, non modò Lacedæmoniorum, ſed etiam aliorum Græcorum. Hic,cùm Pauſanias ſacrificaſſet,ſedens in ordine,ſagitta per latera ictus eſt:& cũ aliis pugnantibus ipſe exportaretur, ſeſe morientem miſerabatur, ad Aimneſtum virum Platæẽſem inquiens,non ſibi dolere quod pro Græcia periret, ſed quod nihil manu vſus eſſet,nullamq; operam nauaſſet dignã ſe & ſua cupiditate nauandi.Ex Athenien

Corinthij. Megarenſ. Phliaſij.

Muri Perſarum expugnatio.

Pręſepe Mardonij. Alea Min.

In tradẽda hac Barbarorũ cęde, diſſentiũt nõnulli auctores.

Ariſtodemus.

Poſidoniꝰ.

Amõpharetus.

Callicrates.

Aimneſtꝰ.

ſibus

sibus eminuisse fertur Sophanes Eutychidis filius, è tribu Decelēsi. Decelenses autē rē aliquando gesserūt, vt ipsi Athenienses aiunt, in omne æuū fructuosam. Siquidē cùm olim ad inuestigandam Helenam Tyndaridę cum magnis copijs oram Atticam inuasissent, & populos è sedibus suis eijcerent, ignari quonam loci subducta Helena esset, tunc Decelenses feruntur, & vt quidam volunt, ipse Deceleus tum dolore contumeliæ quæ Theseo fieret, tum metu totius Atheniēsium soli, ne vastaretur, exposuisse illis omnem rem gestā: eosq; deduxisse ad Aphidnas, quas Titacus indigena Tyndaridis proderet. Quo ex facto Decelensibus permansit ad hanc vsq; memoriam in Sparta immunitas vectigalium, & dignitas præsidendi: adeò quidem, vt bello quod multis postea annis inter Athenienses atq; Pelopōnenses gestum est, Lacedæmonij cùm cæteram Atticā populārentur, à Decela temperauerint. Ex hoc populo ortus Sophanes, & præclarissimè inter Athenienses nauata opera, ancipiti sermone celebrat. Vno fertur gestasse ferream ancoram è balteo thoracis catena alligatam: quam quoties aduentantibus hostibus propinquus erat, obijciebat: ne illi irruentes ipsum ex ordine summouere possent. Rursus eisdem in fugam reuertētibus, resumpta ancora ita fugientes insequebatur. Altero sermone à superiori differente fertur gestasse ancorā non ferream ex balteo alligatam, sed insignitam in scuto, quod nunquam acquiescens assiduè rotabatur. Extat & alterum Sophanis præclarum facinus, quod obsidētibus Aeginam Atheniēsibus, Eurybiadem virum Argiuum quinq; certaminum victorem ex prouocatione interemit. Sed aliquanto pòst hoc bellum, in quo vir egregius extitit, dum Atheniēsium vnà cum Leagro Glauconis dux esset, & de metallis aureis decertaret, contigit vt sub Hedonibus apud Daton occumbuerit. Post Barbarorum stragem ad Platęas editam, transfugit illuc ad Græcos mulier quædam, quæ erat pallaca Pharandatis filij Theaspis Persæ. Hæc cùm accepisset Persas fusos esse, Græcos victores, tum multo auro ornata inter ancillas & ipsas ornatas cum veste speciosissima carpēto aduenit: ex eoq; descendēs, pergit ad Lacedæmonios adhuc in cæde occupatos: & intuita Pausaniam illa omnia administrantem, agnouit hominem: cuius & nomen iampridem & patriam didicerat. Eius genua amplecteris, Spartę rex, inquit, libera me supplicem captiuitatis seruitute, quā etiam hoc facto demeritus es, quòd istos extinxisti, neq; dæmonum neque deorum respectum habētes. Equidem genere sum Coa. Hagetoridę Antagoræ filia: vi raptā ex Co Persa quidā habuit. Huic respondēs Pausanias: Bono, inquit, animo esto, tum quia supplex, tū quia multa loqueris vera. Nam filia es Hagetoridę Coï, mihi inter omnes (qui illa circa loca incolunt) hospitis summi. Hęc locutus, eam in pręsentiarum Ephoris qui aderant, commendauit. Postmodum in Aeginā, quò illa voluit, ducendam curauit. Post huius mulieris digressum continuò Mantinei superuenerūt re iā confecta, qui se animaduertentes venisse serò ad pugnā, magnę iacturæ loco id sibi esse putauerūt, sed idoneos se esse ad sumendas de se pœnas dixēre. Itaq; cognito Medos qui cum Artabazo erāt, fugæ se mandasse, eos in Thessaliam vsq; persecuti sunt, etsi vetantibus Lacedęmonijs insequi fugiētes. Iidem postea domum reuersi, duces suos exilio mulctauerunt. Post Mantineos aduenēre Helei, qui itidem vt Mantinei magno id sibi detrimento existimātes, domū regressi sunt, suosq; & ipsi duces exilio mulctauerunt. Hactenus de Mātineis & Heleis. Erat ad Platæas in exercitu Aeginetarū è primoribus Lāpon Pythei filius: q Pausaniam adiēs, infandissima vsus est oratione, inquiēs: Fili Cleombroti, rem tu mirificā & magnitudine & fulgore gessisti, cui dij tribuerunt, vt liberata Græcia omnes quos nouimus, Grecos gloria supergredereris. Quod superest in hac re agas ita, vt & tu maiore fama celebreris, & aliquis Barbarorū posthac caueat nefanda facinora perpetrare in Græcos. Etem̄ Leonidæ apud Thermopylas interempti reciso capite, Mardonius ac Xerxes truncum in crucem sustulerunt. Quibus si vicem reddes, laudē nāciscēris primum ab omnibus Spartiatis, secundo loco ab vniuersis Græcis. Siquidē suffixo Mardonio, Leonidam patruū tuum fueris vltus. Hæc Lampō gratiam se initurum

Sophanes.
Deceleus.
Aphidnes.
Titacus.
Decelensium immunitas.
Ancora Sophanis.
Eurybiades.
Leagrus.
Metallorū aureorum certamen.
Pallaca.
Pharandates.
Mantinei.
Helei.
Lamponis consiliū.

Pauſaniæ reſpõſum ad Lampo-nem.

turum ratus apud Pauſaniã dicebat. Cui reſpondẽs Pauſanias: Tuam, inquit, hoſpes Aegineta beneuolentiam atq; prouidẽtiã amplector, tamẽ ab æquitate iudicandi de erras. Nam & me & patriam quos in altum extuliſti, ob hæc geſta ad nihilũ redigis, cùm ſuades mihi ſequire in mortuũ, aisq; me auditurũ melius, ſi iſtud fecero, quod Barbaros decet potiꝰ facere quã Græcos, quodq; in illis & exprobramꝰ. Quare ego neq; Aeginetis, neq; ijs quibꝰ iſta probãtur aſſentior: cõtẽtusq; ſum Spartis placere vt piè agam, pieque dicam. Leonidæ verò, cui me iubes parentare, affirmo & ipſi & cæteris qui apud Thermopylas occubuerunt, magnificè eſſe parentatũ innumerabilibus horum funeribus. Tu verò poſthac ad iſtud conſulẽdũ ne me adieris, quod tibi impune eſſe, loco beneficij ponas. Hoc cũ ille audiſſet, abijt. Pauſanias edicto ꝓpoſito, ne qs de præda quid tangeret, iuſſit ſeruos oẽm cõportare pecuniã. Illi ꝑ caſtra diſperſi inueniũt tẽtoria auro & argẽto referta, lectoſq; auro & argẽto cõſtratos: crateras etiã aureos, phialasq;, & alia vaſa potoria, necnõ ſaccos ſup plauſtra interlucẽtibꝰ intꝰ incluſis ex auro & argẽto lebetibꝰ. Quinetiã è cęſorũ cadaueribus exuebãt armillas, & torques & acinaces aureos. Nã varij gñis veſtimẽta nullius momẽti habebãtur. Earũ rerũ multũ furto ſubtrahẽtes ſerui Aeginetis venũdabãt, multũ quod occultare non poterãt, repræſentabãt. Vnde principiũ extitit ingẽtiũ diuitiarũ Aeginetis, vtpote aurũ à ſeruis pro ære mercantibus: ac collata pecunia decimã ſelegerunt, ex qua tũ deo qui Delphis eſt, tripes aureus ibi repoſitus eſt, inſiſtẽs ſuper tricipiti ex ære colubro, proxime arã, tũ deo qui eſt in Olympia Iupiter æreus decẽ cubitorũ, tum deo qui eſt apud iſthmũ Neptunus æreus ſeptem cubitorũ. Hac parte ſelecta, cæteras inter ſe diſtribuerunt, pro ſuo quiſq; merito accipientes. Itemq; pallacas Perſarũ, & aurũ, & argentum, & reliquã pecuniã cum iumentis. Quæ autẽ peculiariter data ſunt, qui optimã operã nauauerũt ad Platæas, refertur à nemine, data tamen fuiſſe arbitror. Certè Pauſaniæ ſunt ex omnibus dena & ea delecta dono data, ex mulieribꝰ, equis, talẽtis, camelis, & item ex cęteris rebus. Ferũtur autem hęc quoq; acta eſſe, & Xerxem dum è Græcia fugit, omnẽ apparatũ ſuum ex auro argentoq; & peripetaſmatis Mardonio reliquiſſe, & Pauſaniam dum eũ apparatum vidit, iuſſiſſe piſtores & coquos cœnã ſibi quaſi Mardonio inſtruere. Quod cùm illi feciſſent, tũ Pauſanias lectos intuentem aureos, argenteosq; probè inſtratos: mẽſas etiã aureas ac argẽteas, magnificumq; cœnæ apparatũ, propoſitis bonis ſtupefactum, imperaſſe per iocum ſuis miniſtris vt Laconicam inſtruerent cœnam. Id cùm illi feciſſent, & multum intereſſet, ibi eundẽ cachinnantẽ accerſiſſe Græcorũ duces, eisq; vbi conuenerunt inter oſtendendũ vtriuſq; cœnæ apparatũ dixiſſe: Viri Græci, hac ego vos de cauſa cõuocaui, quòd volebam vobis amentiam Medorũ ducis oſtendere: qui cum talẽ vitã duceret, ad nos ſubigendos venit, qui tã miſerè victitamus. Hæc Pauſanias apud Græcorũ duces dixiſſe fertur. Interiecto deinde tempore complures Plataeenſium reperierunt loculos auri, argentiq;, & aliarum pecuniarũ. Hoc quoq; rei apparuit poſtmodũ in his mortuis carne nudatis, vt cũ eorũ oſſa comportarent vnum in locũ Plataeenſes, inuentũ ſit caput nullã ſuturã habẽs, ſed ex vno oſſe ſolidũ. Item maxilla cum eo quod ſuper maxillam eſt, habens dentes etſi diſtinctos, tamen ex vno oſſe vniuerſos tam molares quàm cæteros. Quinetiã oſſa viri quinq; cubitorũ. Poſtero die cum Mardonij cadauer non exaretur, incertũ à quibus hominibus ſubtractum. Audiui tamẽ iam diuerſos illum ſepeliſſe: & ob id permultos ſcio ingẽtia dona ab Artonte Mardonij filio accepiſſe. Quis curã ſuſceperit cadaueris Mardonij humandi, pro cõperto nõ potui audire: habet tamen huius rei nõnihil famæ Dionyſiophanes vir Epheſius. Mardonius quidem hoc modo tumulatus eſt. Graeci verò poſteaquã prędã diſpertierũt, cęſos ſeparatim quiſq; ſuos tumularunt. Lacedæmonij tribus ſepulcris effectis, in eorũ vno ſacerdotes, èquibꝰ fuere Poſidoniꝰ & Amõpharetꝰ & Philocyõ & Callicrates: in altero reliquos Spartiatas, in tertio ſeruos humauerũt: Hũc in modũ Lacedæmonij ſepulti ſunt. Tegeatæ vero & Athenienſes ſuos vtriq; promiſcuè condiderunt: necnon Megarenſes

Præda Græcorũ è Perſarũ clade.

Tripes aureus.

Pauſaniæ præda.

Perſarum luxus.

Lacedęmoniorũ frugalitas.

Caput ſine ſutura.

Dẽtes vno ex oſſe.

Oſſa quinque cubitorum.

Dionyſiophanes.

Poſidonius.

Philocyõ.

Callicrates.

atq;

atq; Phliaſii ſuos ab equitatu interemptos. Horum omnium ſepulcra fuerunt plena. Nam aliorum ſepulcra quæ ad Platæas oſtendũtur, ea ſunt (quantum ego accipio) ab ijs excitata, qui erubeſcebãt ſe à pugna abfuiſſe, cũ ſero ſuperueniſſent. Quippe tumulus illic viſitur, qui dicitur Æginetarum: quẽ ego audio decẽ poſt hanc pugnam annos rogatu Æginetarum ab Cleade Autodici viro Platęenſi illorũ hoſpite, excitarum fuiſſe. Græcis ſtatim à cęſorum humatione in agro Platęẽſi inito conſilio viſum eſt bellum Thebis inferendum, petendumq; eos qui cum Medis ſenſiſſent: & in primis Timegenidem & Attaginum, qui principes factionis extitiſſent: & ni eos dediderint, non prius ab vrbe diſcedendum, quã eã euertiſſent. Hoc vbi decreuêre, vnde cimo à pugna die mouentes obſedêre Thebanos, iuſſos dedere quos dicimus viros. Abnuentibus dedere Thebanis, agrũ eorũ populabant, murumq; adoriebant. Quibꝰ ab agro vaſtãdo nõ diſcedentibꝰ, viceſimo die Timegenides ad populares ita inquit: Viri Thebani, quandoquidem Græcis ita conſtitutum eſt, nõ prius abſcedere ab oppugnatione Thebarum, quã aut eas expugnauerint, aut nos dediderit, abſit vt noſtra cauſa Thebanus aher amplius vexetur. Sed ſiue per cauſam depoſcendi nos, pecunias cupiunt, pecunias eis de publico demus. Nã & publicè cũ Medis ſenſimus: nõ aut tẽ nos ſoli. Siue re vera depoſcentes nos vrbem obſidẽt, noſipſi in diſceptationẽ exhibemus. Eum Thebani ſanè probè & oportunè locutum arbitrantes, eueſtigiò caduceatorem ad Pauſaniam misêre, velle ſe viros dedere. Ea re inter eos conuẽta, Artaginus ex vrbe ,pfugit, cuius liberos ad ſe Pauſanias adductos culpa abſoluit, negãs pueros factionis Medicæ eſſe principes. Cæteri quos Thebani dedidêre, ipſi quidem putabant ſe crimen refutaturos, ac pecunia elapſuros. Pauſanias aũt hoc ipſum ſuſpicans, fortè vbi illos accepit, dimiſſis omnium ſociorũ copijs, Corinthũ deductos ſupplicio affecit: Hæc hactenus, quæ ad Platæas & ad Thebas geſta ſunt. Artabazũ Pharnacis filiũ, vt è Platęis fugiẽs porrò ſe ,pripuerat, Theſſali, cũ ad ipſos venit, hoſpitio inuitatũ interrogabant de reliquo exercitu, ignari prorſus rei ad Platæas geſtæ. Ille intelligens ſi oẽm veritatem pugnæ referret, aditurum ſe vitæ diſcrimen cũ ſuo exercitu (fore enim, vt oẽs cognita re ipſum adorirentur, ideòq; ne apud Phocẽſes quidẽ retulerat quippiam) ad Theſſalos ita locutus eſt: Equidẽ viri Theſſali maturo (vt cernitis) quàm celerrimè peruenire in Thraciã, miſſus cũ hac exercitus parte ad quoddã negotium tranſigendum. Mardonius ipſe cum ſuo exercitu aderit, noſtris veſtigijs inſiſtens, cui hoſpitium & officium præſtate. Hæc enim vos in tempus præſtitiſſe non pœnitebit. Hæc fatus, copias feſtinabundus per Theſſaliam Macedoniamq; agebat, rectà Thraciam verſus, tanquam verè properans ac regionem mediterraneam præcidẽs, peruenit Byzantium, permultis ſociorũ in itinere relictis, qui à Thracibus obtrũcati ſunt, quòd fame atq; labore erãt enecti. Ex Byzantio nauigijs tranſmiſit in Aſiã. Hunc in modum redijt. Quo autem die ad Platæas pugnatum eſt à Perſis, ea die contigit hoc apud Mycalem Ioniæ geri. Cùm apud Delon Græci conſiderent, ij qui vnà cum Leutychida Lacedæmonio nauibus venerant, eò appulſi ſunt è Samo legati, Lãpon Thraſyclei, & Athenagoras Archeſtratidæ, & Hegeſiſtratus Ariſtagore filius, miſſi à Samijs clam Perſis ac tyrãno Theomneſtore Androdamantis filio, quẽ Perſę tyrannum Sami conſtituerant. Hi cũ adierunt duces, verba fecit Hegeſiſtratus multa & varia: Fore enim, vt ſi tantummodo hos viderent Iones, à Perſis deficerent, nec Barbari expectarent: etiam vt expectarent, tamen non aliam prædam talem iſti reperirent. Præterea deos inuocans obſecrabat, vt Græcos Græci liberarent, vlciſcerenturque Barbarum: facilia dicebat factu eſſe, quia naues illorũ ſegnes eſſent ad curſum, nec pares Græcis ad prælium. Si quid uerò apud hos ſuſpicionis ſubeſſet, ne dolo deducerentur, dicere paratos eſſe ſe, vt in horũ nauibus pro obſidibus agerentur. In his obſecrandis cùm multus eſſet hoſpes Samius, ſciſcitabatur eum Leutychides, ſiue hominis gratia, volens audire nomen, ſiue caſu, id deo agente: Samie hoſpes, q̃ eſt tibi nomen? Ille reſpondet, Hegeſiſtrato. Leutychides interpellata reliqua

Græcorũ ſepulcra.
Cleades.
Timegenides.
Attaginus
Artabazi fuga.
Mycala.
Lampon.
Thraſycleus.
Athenagoras.
Hegeſiſtratus.
Theomneſtor.
Leutychides.

eius oratione, ſi quam inſtituerat: Accipio, inquit, pro augurio Hegeſiſtratũ. Hoſpes Samie, effice tu nobis, vt & tu & tui iſti comites nobiſcũ nauigetis data fide, Samios promptos eſſe ad ineundam nobiſcum ſocietatem. Hęc locutus, & rem pariter exequi aggreſſus eſt. Nam cũ Samij extẽplo fidẽ, interpoſito etiam iureiurando, dediſſent, de ſua ſocietate cum Græcis, Leutychides dimiſſis domum cęteris legatis, iuſſit eum cuius nomen pro augurio acceperat, ſecum nauigare. Greci eum illic diẽ cõmorati, poſtridie pulchrè litauêre, haruſpice Deiphono Euenij filio Apolloniata, ex Apollonia, quę eſt in ſinu Ionico. Huius patri Euenio res huiuſmodi contigit: Sunt in hac Apollonia ſacrę Solis oues, q̃ interdiu ſecundũ flumẽ paſcũtur, quod è monte Lacmone per Apolloniadẽ agrũ fluit in mare iuxta Oricum portũ. Eas noctu ſtabulantes in antro, nõ procul ab vrbe, cuſtodiũt delecti viri, diuitijs & genere inter populares ſuos ſplendidiſſimi, ſingulis annis ſinguli, quod ex oraculo quodam Apollonia tę eas oues pmagni faciãt. Ibi Euenius hic, cũ aliquãdo delectus ad cuſtodiẽdas oues non excubaret vigilans, ſed obdormiſſet, ingreſſi antrum lupi, circiter ſexaginta oues trucidarũt. Id vbi iſte animaduertit, rem ſuppreſſit, neminiq; aperuit, habens in aĩo totidẽ mercari, quas ſubſtitueret. At Apolloniatæ vbi acceperũt (neq; eñ eos quod geſtum erat latuit) adductum in iudicium Eueniũ condẽnauerunt, vt quia vigiliam edormiſſet, viſu priuaretur. Quem poſteaquam excæcauerũt, mox eis neq; pecora fœtificare, neq; humus pro conſuetudine fructum ferre. Erant autem illis pecora & in Dodona & in Delphis. Interrogati prophetæ cauſam mali preſentis, reſponderunt cauſam eſſe, quia cuſtodem ſacrarum ouium Eueniũ iniquè luminibus orbaſſent (ſe enim immiſiſſe lupos) nec prius ab illius vltione ceſſaturos, quàm ei ſatisfeciſſent ex ijs, quæ in eum perpetraſſent, vt ipſe ſibi ſuo arbitrio ſatisfactũ putaret. His perfectis, daturos ſe Euenio tale donum, quod habentem pleriq; hominum putarent beatum: Hæc Apolloniatis ſunt reddita oracula. Quæ Apolloniatæ ſilentio ſupprimentes, quibuſdam è ciuibus exequenda delegauerunt. Iſti hunc in modũ putarunt exequẽda: Euenium in ſtatione ſedentẽ adeunt, eiq; aſſidentes alijs de rebus verba faciũt, do nec deueniunt ad miſerãdam hominis calamitatem. Ita introducta eius rei mẽtione, percontantur quam mulctam optaret, ſi eam vellent pendere Apolloniatæ. Hic qui oraculum non audiſſet, ſe optare dixit duo prædia ciuiũ, quos nominabat, quorum patrimonia omnium Apolloniatarum putabat eſſe pulcherrima, & præterea domicilium, quod in vrbe ſciebat eſſe optimum. Horũ ſi cõpos effectus eſſet, non infenſum ſe poſthac fore dicebat, ſed hac ſatisfactione contentũ. Hoc cũ reſpondiſſet Euenius, tum ij qui ei aſſidebant excipientes: Eueni, inquiunt, hanc tibi ſatisfactionem Apolloniatæ pro ereptis oculis tibi rependunt, ex oraculo eis reddito. Euenius, vbi oẽm rem audiuit, indigno animo tulit ſeſe fuiſſe deceptũ. Ciues ea prędia à dominis mercati, huic, qui illa optaſſet, dedêre, qui mox deinde inſitam diuinationem obtinuit, vnde celebratiſſimus euaſit. Huius Euenij filius fuit Deiphonus, qui ductus à Corinthijs exercitui vaticinabatur. Quanquam illud quoq; audiui, Deiphono negotiũ in Græcia fuiſſe exhibitum: quòd ſe filium Euenij, cuius non eſſet, nuncuparet. Poſtq̃ litauêre Græci, claſſem è Delo Samum verſus ſoluerunt: quã cũ Samũ applicuiſſent, ad templum Iunonis eam locauêre, ſeſe ad prælium nauale apparantes. Eorũ curſum ad ſe eſſe Perſæ audientes, & ipſi cæteras naues ad cõtinentem reducũt, præter Phœniſſas, quas abire permiſerant. Non enim cenſebant pugnam naualem ſibi eſſe capeſſendam, cũ pares hoſti non eſſe ſibi viderentur. Incontinentem aũt ideo nauigabãt, vt eſſent ſub ſuo peditatu, qui apud Mycalem agebat, præcepto Xerxis ab alijs copijs relictus ad Ioniam tutandam, numero ſexaginta millia, duce Tigrane, oĩm Perſarum & ſpecie & ſtatura eminentiſſimo. Ad hunc exercitum conſtituerant refugere duces Perſicę claſſis, ſubductisq; nauibus, munimẽta valli circũdare, in illarũ ſuumq; preſidium. Hoc inito conſilio, profecti ſunt ad Potnienſiũ templũ Mycales, præteruecti ad Gęſonẽ & Scolopoëntẽ, vbi Cereris Eleuſine cerniẽ templũ, quod Philiſtus Paſi

Solis oues.

Euenius.

Euenius excęcatur.

Euenius vates.

Deiphonꝰ vates.

Tigranes.

Gæſon.

Scolopis.

Philiſtus.

clis

clis filius condidit, ſectãs Neleũ Codri filium in colonia Mileti locãda. Ibi ſubductas naues munimento circundederũt: & è ſaxis ſtipitibusq; felicium arborum, quas ipſi exciderunt: & circũ munitiones depactis ſudibus ſe inſtruxerunt, tãquam & obſidendi & victoria potituri. In vtrũq; em̃ caſum ratione inita ſeſe apparabãt. Hos abijſſe in continentẽ poſtquã accepêre Græci, tanquã eos Barbari effugiſſent, ægrè ferebãt, incerti quid agerent, retróne ſe reciperent, an tenderẽt in Helleſpontum. Tandem neutrum horũ viſum eſt eſſe faciendũ, ſed porrò eundum in continentem. Præparatis igitur ad pugnam naualẽ tabulatis, alijsq;, quibuſcunq; opus erat, ad Mycalẽ nauigant: & cúm proximè caſtra hoſtiũ venêre, neminẽ ex aduerſo obuiam ferri vident, ſed naues intra murum ſubductas, & magnam vim peditatus pro littore diſpoſitam. Ibi primũ Leutychides nauẽ littori applicãs, quã maxim è appropinquare poterat, Ionesp̃ præconẽ cõpellabat inquiẽs: Viri Iones, quicũq; è vobis me exauditis, intelligite quę dico. Nihil enim horũ quæ vobis mando, intelligunt Perſæ: vbi pugnam conſeruerimus, debetis ante oĩa reminiſci libertatis. Deinde teſſeræ Hebes. Hoc qui è vobis nõ audijt, ab eo qui audijt diſcat. Huius facti cadẽ mẽs fuit quæ Themiſtoclis ad Artemiſium: quod videlicet hęc verba ſi laterẽt Barbaros, inductura ad obſequẽdũ Ionas eſſent: ſin delata ad Barbaros, redderent eis Græcos ſuſpectos. His per Leutychidem admonitis, ſecundo loco Græci naues littori admouent, & ex illis in littus egreſſi, ſeſe ad pugnandũ inſtruebãt. Quod facientes cùm cernerent Perſæ, & ſcirent Samios fuiſſe adhortatos, arma Samijs adimunt, ſuſpicati illos ſentire cum Græcis. Quippe Samij exceptos circa Atticã Athenienſes à Xerxe, & illuc claſſe Barbarorũ deuectos, redemerãt oẽs, Athenasq; cũ viatico remiſerãt. Quo noĩe nõ in minimã ſuſpicionẽ venerant, quòd quingenta hoĩm capita hoſtiũ Xerxis liberaſſent. Præterea Mileſijs, tanq̃ maximè locorum gnaris, Perſæ imperant, vt cõpita q̃ ad cacumina Mycales ferunt cuſtodiant: eo cõſilio facientes id, vt Mileſij ab exercitu abeſſent. Hunc in modum ab ijs Ionibus, qui aliquid rerũ nouarum molituri videbanẽ, ſi facultatem nacti eſſent, Perſæ ſibi p̃cauerunt. Iidem facta ex gerris teſtudine, ſeſe cõſtipauerãt. Græci vbi inſtructi fuêre, ire in Barbaros tendunt: q̃bus euntibus, aduolauit in vniuerſum exercitum rumor, caduceumq́, ſupra fluctus poſitum apparuit. Rumor autem huiuſmodi ad eos ferebaẽ: Græcos acie in Bœotijs ſuperaſſe Mardonij copias. Multis aũt ſignis res q̃ diuinitùs fiunt, declaranẽ: etſi tunc eodem die cõtigit vtraq; clades, ea q̃ ad Platæas accepta, & quæ ad Mycalem accipienda erat. Fama quæ huc ad Græcos venit, reddidit eos multò ferociores, & ad ſubeundum vltro periculum alacriores. Alterum etiã quiddã cõcurrere cõtigit, vt ad vtranq; pugnã eſſent Cereris Eleuſinæ tẽpla. Nã apud ipſum Cereris fanum (vt à me ſuperius demonſtratum eſt) in agro Plataensi pugna cõmiſſa eſt, & item in Mycale, iuxta Cereris delubrum pugna erat committenda: vt non ab re venerit ad iſtos fama victoriæ Pauſaniæ atq; Græcorum. Nam pugna ad Platęas diluculo diei geſta eſt, apud Mycalem veſperi. Quarum vtranq; eodem eiuſdem menſis die geſtam eſſe, nõ diu pòſt ab his rem repetentibus declaratum eſt. Ante rumoris aduentum ſubibat iſtos timor, nõ tã de ſeipſis, q̃ de Græcia, ne Mardonio ſubijceretur. At vbi fama hæc ad eos aduolauit, impenſius atq, properãtius ad congrediendum proceſſerunt: tanto animo Græcis ac Barbaris in pugnam tendentibus, tanquam inſulæ eis & Helleſpontus propoſita præmio eſſent. Athenienſes, & qui iuxtà erant, inſtructi penè ad dimidium copiarum, iter tenebant per littus atque planitiem. Lacedæmonij autẽ, & deinceps collocati, per cõfragoſa & montes. Quæ dum Lacedæmonij circuibãt, interim Athenienſes in altero cornu p̃liabantur: Perſæ, quoad ſibi gerra manſêre recta, ſeſe defenſauêre, nihilò inferiores hoſtibus. Poſtea verò q̃ Athenienſium, & eorũ q cum Athenienſib. erãt, copiæ adnixæ ſunt, vehementius ſe mutuò adhortãtes, vt laus operis ipſorũ eſſet, nõ Lacedæmoniorũ, tum comutari iã res, & deiectis gerris Græci cõferti impreſſionẽ facere in Perſas: illi accepto impetu perdiu reſtitêre. Ad poſtremũ in munitiões refugere, cũ q̃bus pariter irruperũt Athe-

Neleus Codri.

Leutychidis ſtratagema.

Hebes teſſera.

Artemiſij.

Samij.

Res diuinitùs futuras ſignis declarantur.

Cereris delubra.

Platæarũ pugna.

Mycales pugna.

Athenienſes,& Corinthij,& Sicyonij,& Trœzenij:ita em̃ erãt ij in acie collocati. Vbi uerò & murus captus eſt,ibi Barbari nõ roboris memores eſſe,ſed fugæ,præterquam Perſæ.Hi ſoli ad paucos redacti pugnabãt, Græcis aſſiduè in murũ irruentib». Quorũ duo duces,Artayntes, & Ithramitres, claſſiarij exercitus duces effugerunt: totidẽ pugnantes occubuerũt,Mardontes,& pedeſtrium copiarũ dux Tigranes. Adhuc dimicãtib» Perſis, ſuperuenêre Lacedęmonij ac ſocij, qui eos qui ſupererãt trucidauerũt. Ipſorum quoq; Græcorum complures illic cecidêre, & cũ alij ex Sicyonijs,tum eorum dux Perilaus. Quinetiam Samij,qui in exercitu Medorum militabãt, quibus adempta arma fuerant, ubi viderunt ſtatim ab initio pugnam pertinaciorem, quoad poterãt Gręcis ſuppetias ire. Quos inchoaſſe cernẽtes alij Iones,ita & ipſi à Perſis deficientes adorti ſunt Barbaros. Mileſijs præceptum erat, vt exitus viarum cuſtodirẽt, Perſarum ſalutis gratia, vt ſi qui caſus (quẽadmodũ accidit) eos deprehẽdiſſent, Mileſijs ducib» ſalutem ſibi ad Mycales cacumina compararẽt. Huius quidem rei cauſa Mileſij illic collocati fuerãt,nẽue ſi pugnæ adeſſent,aliquid innouarẽt. At illi è contrario prorſus quàm iuſſi fuerant fecêre:alijsq; quæ ad hoſtẽ ferebant vijs, in Barbaros ingruêre,& ad extremum in eis mactãdis omnium extitêre hoſtiliſſimi. Hunc in modum Ionia iterum defecit à Perſis. In hoc prælio pręclariſſimã inter Græcos opẽ rã nauauerant Athenienſes, & ex Athenienſibus Hermolycus Euthœni filius uir in Pãcratio celeber:cui poſtea contigit,ut bello inter Athenienſes & Caryſtios in pugna, apud Cyrnum agri Caryſtij facta,cæſus in Geræſto iacuerit. Secundum Athenienſes egregij extitêre Corinthij Trœzenijq;,ac Sicyonij. Græci perquàm multis Barbarorum alijs in pugna,alijs in fuga interfectis,eorũ naues incenderunt,totumq; murum egeſta illinc in littus præda, & quibuſdam pecuniarum theſauris repertis. Vbi caſtra atq; naues cremauêre,vela fecerunt. Et cũ Samũ appulſi eſſent,conſultabant de gente Ionica transferenda,& vbinam in Gręcia illam locari oporteret,cuius ipſi imperium obtinerẽt. Neque em̃ videbãt eis fieri poſſe, vt per omne tempus Ionibus tutandis præeſſent:ſperãdum eſſe,vt Iones à Perſis rebellaſſe gauderent. Ad hæc magiſtratus Lacedæmoniorum cẽſebãt emporia nationũ Græcarũ,quæ cũ Medis ſenſiſſent, ejectis incolis,danda cum territorio Ionibus habitãda. Athenienſes è contrario, non eſſe principatum Ioniæ ſummouendum, nec Lacedæmonijs de ipſorum colonijs cõſultandum. Et cũ in hoc contenderent Athenienſes, libenter eis ceſſêre Peloponenſes. atque ita Samios,& Chios.& Leſbios,ac cæteros inſulanos,qui ſecum militabãt, ad ſocietatis fœdus adegerunt: data acceptaque fide cũ iureiurãdo, ſe pmanſuros in ſocietate nec ab ea deſcituros. Hoc iureiurãdo accepto,ad pontes ſoluendos nauigauerũt,rati adhuc illos intentos ſe eſſe inuẽturos. Et illi quidẽ in Helleſpõtum nauigabãt. Ii verò Barbari qui profugerant,nõ ita multi, cũ ad cacumina Mycales pueniſſent,ſe Sardis recipiebãt. Qui dũ iter faciunt,Maſiſtes Darij filius,qui pugnę malè geſtæ affuerant,conuiciari Artayntæ cũ alijs multis probris, tũ verò dicere, illum muliere fuiſſe ignauiorem, ita illam præfecturã adminiſtraſſe, dignũque omni malo eſſe, qui de regia domo malè meritus eſſet. Apud Perſas ſummo opprobrio dat̃,audire ſe muliere eſſe ignauiorem. Artayntes vbi multa audijt,indignè ferẽs, acinacẽ in Maſiſtẽ ſtringit,interficiẽdi auidus: quẽ irruentẽ cernẽs Xenagoras Praxilai filio», Halicarnaſſe»,vt ſtabat à tergo,hoĩem mediũ arripit, ſublatũ humi allidit, intereaq; ſatellites Maſiſtis affuêre. Eo facto Xenagoras & ipſi» Maſiſtis gratiã inijt, & Xerxis cui» fratrẽ ſeruaſſet. Quippe ab eo ob hãc rem totius Ciliciæ præfectura donatus eſt. Nihil hoc amplius inter viam Barbari egerunt,Sardisque peruenerunt, vbi rex erat,& eo tempore,quo prælio nauali malè geſto Athenis, illuc profugerat. Sardibus autem tunc agens, adamabat vxorẽ Maſiſtis, quæ & ipſa illic erat. Ea cum potiri non poſſet, neque donis miſſitandis, neque vi, quam afferre nolebat fratris Maſiſtis reſpectu: quæres & mulierem retinebat, probè gnaram, non ſe coactum iri vi: ibi Xerxes cætera prohibitus huc euaſit, vt filio ſuo Dario in matrimoniũ daret filiam huius mulieris,

Ithramitres.
Mardõtes.
Tigranes.
Perilaus.
Ionia rurſus Græciæ reſtituta.
Hermolycus.
Geręſtum.
Ioniæ trãslatio.
Maſiſtes.
Muliere ignauior.
Xenagor. Praxilai.
Xerxes amores.
Darius.

ac Maſiſtis:

ac Maſiſtis: exiſtimans ſi hoc feciſſet, commodius ſe illa potiturum. Contracto matrimonio, alijsque ex conſuetudine celebratis Suſa profectus eſt. Eò poſtquam peruenit, & vxorem Dario domum duxit, ita demum ab vxoris Maſiſtis amore ceſſauit, adamata ex familiaritate nurus Maſiſtis filia, cui nomen erat Artayntæ. Qua cùm potiretur, proceſſu temporis res patefacta eſt. Hunc in modum: Ameſtris vxor Xerxis, amiculum quod ipſa texuerat, grande atque diſtinctum, & ſpectatu dignum, viro donauit. Quo ille delectatus atque amictus, ad Artayntam ſe confert, atque vbi ſe oblectauit cum ea, iuſſit à ſe petere mulierem quæ optaret ſibi fieri in remunerationem obſequij. Omnia enim quæ peteret impetraturam. Ad hoc illa reſpondens (de bac emtoti familiæ infortuniũ) Dabísne mihi, inquit, quicquid à te petiero? Xerxes omnia alia potius eam petituram ratus, cum iurerando promiſit. Qui poſtquam iurauit, mulier intrepidè amictum popoſcit. Xerxes enimuero recuſare nõ ob aliud, quàm quod vereretur Ameſtrin: ne ſic illa rem, quæ agebatur, iampridem ſuſpicata deprehenderet: offerre ei & vrbes, & immenſam vim auri, & copias militum, quibus nemo preter illam eſſet prefecturus. Eximium autem domum eſt apud Perſas, exercitu donari. Verùm cùm non poſſet perſuadere mulieri, amiculum dedit. Quo dono illa ſupra modum læta, eo geſtando geſtiebat. Ameſtris vbi mulierem habere amiculũ ſciuit, & rem geſtam, non in puellam cõcepit odium, ſed in illius matrem, penes quã culpam, & quam huius rei auctorem eſſe credebat, exitiũ machinatur. Obſeruato itaque tempore, quo vir ſuus Xerxes regalem inſtrueret cœnam, quæ cœna ſemel quotãnis eo die, quo rex creatus eſt, inſtruebatur. Cœnæ nomẽ Perſicè Tycta, græcè τελειον, id eſt, perfecta: in qua rex ſolum caput ornatur, Perſasque ſtrenis donat. Hoc die obſeruato, Ameſtris à Xerxe petijt, vt ſe Maſiſtis vxore donaret. Xerxes id indignum factu nefariumq; arbitrari, vxorem germani dono dari: eamque inſontem negotij illius, cuius cauſa vxor ſua eã flagitaret. Tandẽ huius precibus euictus & inſtituto, quo nefas eſt, regia cœna propoſita orãtem non exorare, inuitus admodum annuit, tradensq; vxori, ac iubens facere, quod liberet, germano ad ſe accerſito, ita inquit: Maſiſta, tu Darij filius es, idemq; mihi frater, pręterea vir eximius, tamen cum iſta muliere, cũ qua contuberniũ habes, noli habere: in cuius locũ dabo tibi filiam meam, cũ qua contubernium habeas. Iſtã autem, quam in matrimonio habes (non enim mihi videtur habenda) miſſam facias. His verbis ſtupefactus Maſiſtes: Domine, inquit, quã tu mecum orationem habes importunã, qui vxorem, ex qua liberi mihi ſunt adoleſcentes & filiæ, quarum vnam tu filio tuo duxiſti vxorẽ, iubes me relinquere, quæ mihi eſt ex animi mei ſententia, vt filiam tuam in matrimonio ducam? Equidem rex, etſi magnifacio me dignari coniugio filiæ tuæ, tamen neutrum iſtorum faciã: Tu verò, qui nequaquam neceſſe habes, noli me cogere: alius non inferior me exiſtet maritus filiæ tuæ. ſine me meę vxoris conſuetudine frui. Hęc ille cũ reſpondiſſet, percitus ira Xerxes: Atqui, inquit, ita tecum Maſiſta agetur, vt neque iam tibi filiam meã nuptũ dem, neque tu cõſuetudine tuæ diutius fruaris, vt diſcas accipere oblata. Maſiſtes his auditis, extra abijt, hactenus locutus, domine nondum interemiſti. Hoc interim tempore dũ Xerxes cum fratre colloquitur, Ameſtris accitis ſatellitibus Xerxis, vxorem Maſiſtę excarnificat, mamillas pręcidit, easq; canib⁹ abijcit: pcidit nares, aures, labra, linguam, atque ita excarnificatam remittit domũ. Harũ rerũ cùm nihil audiſſet Maſiſtes, metuens tamen aliquid ſibi eſſe mali, curſu ſe domũ ꝓripiebat. Vbi verò mutilatam vxorem vidit, confeſtim inito cũ liberis cõſilio, abijt Bactra cum illis & alijs quibuſdam, tãquã prouinciam Bactriam ad defectionem inducturus, & plurimum mali regi facturus: quod & contigiſſet (vt mihi videt) ſi occupaſſet ad Bactrios & ad Sacas aſcẽdere. Etenim præſes erat Bactriorum, à prouincialibusque diligebat. Sed hæc eũ perpetraturũ Xerxes audiẽs, miſſis aduerſus hominẽ copiis, & ipſum & liberos & copias in itinere trucidauit. De amore Xerxis & nece Maſiſtæ hæc hactenus. Græci à Mycale profecti Helleſpontũ uerſus, primũ circa Lecton ſtationem habuerũt, à ventis

Ameſtris

Exercitu donari apud Perſas eximium.

Tycta cœna.

Telion cœna.

Xerx. ad Maſiſtem.

Ameſtris crudelitas in Maſiſtę vxorem.

Maſiſtę & liberorũ cædes.

Lecton.

tis intercèpti. Inde ſoluentes, Abydon tenuerunt, pontesq́;, quorum pręcipuè cauſa illuc ierant, credentes ſe adhuc eos intentos eſſe inuéturos, cũ reperiſſent ſolutos, de liberabãt. Leutychidi & qui cũ eo erant Lacedæmonijs, videbatur in Græciã redeundum: Athenienſibus autem & eorum duci Xantippo, illic manendum, vt Cherſonesum tentarent. Itaq; Peloponnẽſes quidem abiêre: Atheniẽſes verò Abydo in Cherſoneſum traijciunt, ac Seſtum obſident. Huc, poſtquam auditũ eſt Græcos in Helleſpõto adeſſe, tanquam ad omnium eius tractus vrbium validiſſimo muro præditam, conuenêre cùm alij ex alijs circà oppidis, tum ex Cardia Oebazus Perſa, qui arma è pontibus illuc comportauerat. Tenebant autem id oppidum indigenæ Æoles, iunctis Perſis pariter & magna ſociorum frequentia. Tyrannidem illius prouinciæ obtinebat Xerxis prætor Artayctes, ille quidem Perſa, ſed dirus tamen & facinoroſus, qui Xerxem Athenas tendentem ex Eleunte circumuenit, petitis Proteſilai Iphiclo geniti pecunijs. Etenim eſt in Eleunte Cherſoneſi Proteſilai ſepulcrum, & ei fanum circunjectum vbi inerat ingens vis pecuniæ, necnõ phialæ aureę, argenteęq́;, & æs & veſtis, aliaq́; donaria, quę Artayctes rege donante compilauit, cũ his verbis eum circunueniſſet: Here, eſt hoc in loco domus viri Græci: qui cùm militum copijs terrã tuã adortus, meritas morte pœnas dedit, eius mihi domum dato, vt diſcant alij nõ militare aduerſus regionẽ tuã. Hæc dicẽdo facilè erat perſuadere Xerxi, vt largiretur ſibi domũ eius viri, de quo nihil ſuſpicabat iſtũ ea ſentire. Enimuero ſentiebat Artayctes Proteſilaum in prouinciã regis militaſſe, quod videlicet Perſæ omnem Aſiam ſuam eſſe arbitrabantur, & eius ſemper qui potitur regno. Hic poſtquam pecunijs ab rege donatus eſt, eas ab Eleũte ad Seſton exportauit, fanũq́; cõſeuit & coluit: & quoties Eleuntem ibat, in penetrali cũ mulieribus concumbebat. Tunc autem ab Athenienſibus obſidebatur nullis rebus præparatis, quæ pertinerent ad tolerandã obſidionem, quam non expectauerat, ex improuiſo à Græcis inuaſus. Illi, poſteaquam ſibi obſidentibus aduenerat autumnus, grauari peregrinam à patria expeditionem, quoniam murum expugnare non poſſent. Itaq; orare duces ſuos, vt ſe illinc reducerent. Duces negare ſe prius id facturos, quàm aut murum expugnaſſent, aut ipſos reſpub. Athenienſium accerſiſſet. Adeò res illa eis cordi erat. At ij qui cũ Artayćte intra muros erant, in omnem adducti calamitatem, adeò, vt funibus lectorum elixis veſcerentur: vbi iam ne hæc quidem habebant, ita ſub noctẽ capeſſerunt fugam cùm alij Perſæ, tum Artayctes & Oebaſus, delapſi à poſteriori murorum parte, quæ præcipuè deſtituta ab hoſtibus erat. Poſtquã illuxit, Cherſonitani è turribus rẽ indicauêre Athenienſibus, portasq́; patefecêre. Athenienſium pleriſque fugientes Perſas perſequentibus, alij vrbem tenuêre. Oebazum in Thraciam fuga elapſum, Thraces Abſinthij exceptum, Pleſtoro indigenæ deo ritu ſuo immolauerunt: cæterũ eius comites aliter interfecerunt. Artayctes aũt cum ſuis init a poſterius fuga, cũ pauci eſſent, ſuper Ægos fluenta circunuenti, cũ perdiu ſeſe defenſaſſent, partim occubuerunt, partim viui ſunt capti. Quos Græci alligatos Seſtum duxerunt, interq́; eos Artayctem cum filio ſuo. Fertur à Cherſonitanis, vni eorum, qui iſtos ſeruabant, dum carnẽ ſalſam torret, tale oſtẽtum extitiſſe: Offa illa ſalſurę prius impoſita reſilijt, palpitauitq́;, quemadmodum piſces recens capti. Qua de re cũ circumfuſi admirarentur, Artayctes oſtentum vt vidit, accito viro, qui ſalſuram coquebat: Hoſpes, inquit, Athenienſis, non eſt, quod hoc metuas oſtentum, quod non tua cauſa extitit, ſed mea, Proteſilao qui eſt apud Eleuntem ſignum dante, qui mortuus ac ſale conditus, habet à dijs poteſtatem, eum à quo iniuriam excepit, vexandi. Nunc igitur ei donaria reſtituere in animo habeo. Pro pecunijs quidem quas è templo ſuſtuli huius dei, centum talenta pendam: pro mea verò ipſius ſalute ac filij, ducenta. Hęc pollicens Xantippo Athenienſium duci non perſuaſit, tum ſua ſponte animato, tum ab Eleuntinis exorato, quò Proteſilaum vlciſcerentur, vt hominem interimeret. Itaque adductum hunc in littus, in quo Xerxes traiectum iunxerat, vt alij aiunt, in tumulum vrbi Madyto imminen-

Seſtus obſidetur.

Cardia. Oebazus.

Artayctes. Proteſilaę.

Fames miſera.

Pleſtorus.

Salſurę oſtentum reſilijt.

imminentem, depactis humi asseribus suspenderunt, filio eius ante patris oculos lapidibus obruto. His actis, Athenienses in Græciã remeauerũt, portãtes tum alias pecunias, tum verò arma pontium, tanquã apud templa reposituri. Nec aliud præterea quidpiam gestum est per eum annum. Huius Artayctæ, qui suspensus est, auus paternus fuit Artembares, qui orationem quandam habuit apud Persas, quam orationem excipientes Persę, ad Cyrum detulerunt, in hæc verba: Quandoquidem Persis Iupiter principatum dedit, & ex viris tibi Cyre Astyage deiecto, agedum demigrantes ex hac regione, quam exiguam habemus & asperam, obtineamus meliorem aliam. Multæ sunt nobis confines vrbes, multæ longinquæ: quarũ vnam incolentes, efficiemur admirabiliores apud plerosque. Decet autem hoc eos viros facere, qui possunt. Nam quando facultas nobis præstabitur melior, quàm dum multorum hominum imperium habemus, & vniuersæ Asiæ? Hac oratione audita, Cyrus haudquaquam admiratus, iussit eos illud facere, sed ita, vt iubendo admoneret, se post hac præpararent non ad imperandum alijs amplius, sed alijs parendum. Natura enim comparatum esse, vt è mollibus regionibus molles viri existant, neque ex eadem terra admirandæ fruges & egregij bello viri gignãtur. Hac Cyri sentẽtia Persæ superati, à sua destiterunt: prę optaruntq; exile solũ incolentes imperare alijs, quàm campestre colẽtes, alijs seruire.

Artayctes suspensus. Artembar.

Cyri sentẽtia.

Molles viri ex regiõib. mollibus.

Herodoti Halicarnassei historiarum libri
noni & vltimi, Finis.

OMNIBVS NOBILITATIS VIRTVTVMQVE ORNAMENTIS CVMVLATISS. VIRO D. IOHANNI GOGRAVIO, PRINCIPIS CLIVENSIS CONSILIARIO, CONRADVS HERESBACHIVS S.

HErodotus Halicar. prẽter nouem historiarum libros, quos Musarũ nominibus inscripsit, compendium quoque reliquit, quo Homeri vitam complexus est, id quod Suidas eiusdem poëtæ vitam succinctè suoque more perstringens testatur. Nempe ἐν τῷ τέλει ad finem, ἀρξάμενος, inquit, ὁ ἱστορικὸς ἔγραψεν βίον ὁμήρου, μάλιστα δὲ τῶν ἐν αἰολίδι ἀφηγησάμενος. Hunc libellum cùm nuper latinum à me factum Herodoto apprimendũ curassem, visum est quantulum id cunque est tuis virtutibus consecrare, cùm alijs plerisque causis adductus, tum quòd tu pro exactissimo tuo iudicio, proque auita atque innata integritate non nisi castissimos auctores diligas οὐκ ἀλλοσεπεῖς Homero omnis virtutis eruditionisq; parenti (vt Iustiniani verbis in Pandectas præfantis vtar) tantum tribuas, adeoque eius poëtæ ingenio delecteris, vt idẽtidem laxãdi animi causa, Homeri carmina ad testudinem decantare consueueris: maximè verò, quo dicamentum aliquod, atq; μνημόσυνον extaret necessitudinis nostrę iam olim inter parentes nostros coalitæ: sed quam nos iam inde à pueritia domi atque peregrè linguarum, meliorumque studiorum commilitio firmatam, etiamnum in eandem Principis nostri aulam asciti religiosè fouemus. Nam vti nihil tum in omnibus obeundis negocijs, tum in aulis maximè principum suauius magisque necessarium, quã fidus & syncerus àmicus: ita nulli sunt fermè amici, vel constantiores, magisque fidi, minusq; fucati, q̃ studiorum similitudine copulati. Bene vale, & hanc nostram qualemcunque opellam boni consule, meque quod facis mutuiter amare perge. Ex Hamboech, Nonis Nouembris. 1526.

HERODOTI HALICARNASSEI DE GENERE VITAQVE HOMERI LIBELLVS A CONRADO HERESBACHIO LATINITATE DONATVS.

HERODOTVS Halicarnaſſeus de genere, vita, atque adeò ætate Homeri ſtudens q̃ veriſſima referre, hæc tradidit: Cùm vetuſta illa Æolicorũ ciuitas Cuma primùm conderetur, eôdem cùm aliæ permultæ omnisque generis conuenę confluxerunt, tum è Magneſia illuc plerique commigrarunt: inter quos fuit Melanopus Ithagene Crithonis filio genitus, homo fortunæ non perinde amplæ, attamen expeditæ. Hic Homyretis Cumani filiam duxit vxorem, procreatq; è legitimo toro fœmineam prolem, cui nomen indidit Critheidi. Moxque ipſe Melanopus vnà cum vxore vita functus eſt, commiſſa interim filia Cleonactis Argiui tutelæ, quo familiariſſimè vti conſueuerat. Porrò tempore interiecto, accidit fortè, vt puella iſta è furtiuo concubitu prægnãs deprehenderetur: id quod pauliſper ſuppreſſum dum Cleonax reſciuiſſet, vehementer rei indignitate commotus, Crithe ida ſeorſum ad ſe accerſitam acerbè obiurgauit, commemorans commiſſi apud populares ſuos infamiam. Poſtremò huiuſmodi quidpiam quo illam excuteret, commiſcitur: Cumani iã tum in Hermei ſinus receſſu ædificantes, vbi Smyrnam ciuitatẽ extruxiſſent: Theſeus autem volens vxoris ſuę memoriã relinquere, ab vxoris noĩe Smyrnam appellauit: quippe id vxori nomen erat. Theſeus autem è primarijs Theſſalorum fuit, qui Cumam ædificabant, ab Eumelo Admeti filio ortus, vitæ facultatibus apprimè inſtructus. Hoc loco Cleonax per occaſionem Critheida obtruſit Iſmeniæ Bœotio, ex his qui coloniã illuc duxerant in primis ſibi amico. Progreſſu deinde temporis, Critheis cum alijs mulierculis ad feſtum quoddam egreſſa, iuxta fluuium Melitem, vt quę partui iam vicina eſſet, Homerum peperit, non cęcum, ſed videntem, nominatq; eundem Meleſigenem, à fluuio videlicet, ad quem editus eſſet. Etiã num apud Iſmeniã ſe Critheis cõtinebat: à quo poſtea digreſſa, manuaria induſtria ſe filiumque alebat, aliunde alia ſumens opera: vnde filium quoque quantum potuit, honeſtis diſciplinis erudiuit. Erat autem eo tempore Smyrnæ quidã nomine Phemius, qui iuuentuti illic literas muſicenque tradebat. Hic cùm citra vxorem viueret, Critheidem cõduxit: quæ lanam illi exerceret, quam à diſcipulis mercedẽ acceperat. Illa verò induſtria multa atq; elegantia freta, Phemio cœpit impẽsè placere, adeò, vt tandẽ Phemius eam verbis ad coniugiũ ſolicitaret, referens cũ alia quibus ei fidem facere cõfidebat, tum pręcipuè, quod Meleſigenẽ in filiũ eſſet adoptaturus, liberaliterq; ſimul & aliturus inſtituturusq;. Siquidẽ hunc cernebat iam mirã quandã & ingenij & indolis ſpem de ſe polliceri. Perſuaſa igitur Critheis, Phemio aſſentitur. Meleſigenes cùm naturæ bonitate præſtãs, tum cura accedente inſtitutioneq;, cõtinuò oẽs ſui ordinis adoleſcẽtes facilè ꝓuertit: atq; non ita multò pòſt eruditionis auctibꝰ creſcẽs, nihilo ipſo Phemio in diſciplinis factus inferior. Et cũ ipſe Phemius vita functus, vniuerſa ei legaſſet, paulo pòſt Critheis quoq; fato cõcedit. Meleſigenes ita ludo ꝓfectus, ſuiq; iam iuris effectus, in magna fuit hominũ admiratione, nõ apud ſuos modò, verũ apud externos etiam, qui peregrè frequentes illuc mercatus gratia cõuenerant. Erat enim Smyrma emporiũ celebre, vnde fruméta, quæ eôdẽ è vicinis agris abundè conuecta, à peregrinis coemebantur. Externi autẽ cùm ab opere ceſſarent, Meleſigeni libenter vacabant. Commodum inter hos Mentes fuit nauicularius, qui è finibus Leucadis ſoluens, nauem meritoriam in eius vſum cõparauerat, qua fruméta Smyrna deueheret, vir (quantũ illa ferebant tẽpora) & eruditus, & multarum rerum

Cuma.

Melanopꝰ.

Critheis.

Hermei ſinus.

Smyrma.

Theſeus.

Meleſigenes.

Phemius.

Mentes.

vſu

vſu exercitus. Hic Meleſigeni perſuaſit, vt relicto ludo ſecum nauigaret, accepturus & mercedem,& quæ ad profectionem eſſent neceſſaria. Ad hæc Meleſigenes quãdiu iuuenis eſſet, vrbes regionesq; ſpectare operæprecium fortè ducebat ſibi, qui cõſcribendę poëſeos iam argumentũ in animo concepiſſet,qua nimirum occaſione potiſſimum eũ arbitror pellectum. Proinde relicto ludo cũ Mente nauigabat Meleſigenes: quoq;cunq; locorum appulit,ſtudioſè vniuerſa rimatus, cõtemplabat ſi quid eſſet loci alicuius peculiare ac vernaculum,memoratuq; dignum:adeo, vt appareat commẽtarios eum profectionis ſuæ deſcripſiſſe, eorumq; quæ quóq; loco luſtrando didicerit. Porrò cũ ex Hiſpania Thuſciaq; delati in Ithacam deueherẽtur,contigit Meleſigenem oculis iam ante parũ valentem,extremè laborare:ita,vt Mentes negotiorũ gratia in Leucadem traiecturus,eum apud Mentorem Alcimi filium Ithacẽſem reliquerit,hominem ſibi vehementer amicum:multis precibus adigens eundem,quo Meleſigenis curam haberet tantiſper,dum è Leucade reuerteretur ipſe. Mẽtor verè ægrotãtem Meleſigenem ſedulò curauit, vir nimirum facultatibus pollens: quiq; ob egregiam æquitatẽ hoſpitalitatemq; inter cæteros Ithacenſes,maximè prædicaretur. Atque hîc accidit, vt de Vlyſſe multa Meleſigenes percontãdo cognoſceret. Narrantq; ipſi Ithacenſes,tum viſum eum amiſiſſe ibidem. Atqui ego affirmare non dubitẽ,iam tũ eum conualuiſſe,ac poſtea apud Colophonẽ prorſus cæcũ factũ,id quod ipſi quoque Colophonij mecum fatentur. At verò Mentes è Leucade Ithacam reuerſus,Meleſigenem recepit, cũ quo iã inde diu vltro citroq; nauigauit, donec Colophonẽ appulſo eueniret, vt in veterem morbum reciderit: quem vbi effugere non daretur, viſu putatur priuatus. E Colophone iã cæcus Smyrnam reuerſus,ad poëmata conſcribenda animum cõuertit. Tempore deinde interiecto, cũ Smyrnæ victu neceſſarijsq; deſtitueretẽ, conſtituit Cumam proficiſci:commodumque Hermi prata tranſiens,ad eum locum peruenit qui appellatur Nouus murus,Cumanorum coloniam. Qui locus poſt Cumam habitabatur annis octo. Hîc memoratur primùm Meleſigenes pro coriarij officina conſiſtens,huiuſmodi quædam carmina recitaſſe:

Commẽtarij profectionis Homeri.

Mentor.

Homeri cęcitas.

Nouus murus.

Αἰδῶθι ξυνίων κιχρημένον ἀδὶ δόμοιο,
ὃς πόλιν αἰπινὴν κυμὰν ἰριώπιδα κέρην
ναίετι,Σαρδάνης πόδα νίκατον ὑψικόμοιο,
ἀμβρόσιον πίνοντες ὕδωρ θείε ποταμοῖο
Ἕρμε ἀπὸ δινήεντος ὃν ἀθάνατ☉ τίκτετο ζεύς.

Sardana,cuius hîc commeminit,mons eſt ad Hermum fluuium Nouumq; murum ſitus. Coriario nomen erat Tychio,cui continuò auditis verſibus viſum eſt hominem recipiendum,commiſeratione nimirum motus, cũ videret oculis tã miſerè multatũ, iuſſit pręſentibus ſecum frui. Meleſigenes ingreſſus ſutrinam,conſidentibus illic poëſim ſuam oſtendit: Amphiarai in Thebas expeditionem,atq; hymnos in deos à ſe ſcriptos. Et cùm inter fabulandum crebras ſententias in medium multamq; eruditionẽ afferret, in magna habitus eſt ab auſcultantibus admiratione. Atq; iam tũ apud Nouũ murum agens,è poëſi victus ſubſidia habebat. Oſtẽditur ad noſtra vſq; tempora ibidem locus,vbi Meleſigenes ſedens carmina ſua exhibuerit. Qui locus in magna illic habetur veneratione ab incolis,memoraturq; populus arbor ab Homeri aduentu in eodem loco enata. Porrò egeſtate poſtea adactus,cũ vix alimẽta haberet, ſtatuit in animo Cumam ad feliciorem ſucceſſum reuerti. Iturusq; hæc pronũciauit carmina:

Sardana.

Tychius.

Amphiarai expeditio

Hymni deorum.

Αἶψα πόδες μι φέρουσιν ἐς αἰόλοιον πόλιν ἀνδρῶν.
τῶν γὰρ ἐγὼ θυμὸς προφέρων ἐξ μῆτις ἀρίστη.

Proficiſcẽs igitur Cumam è Nouo muro, per Lariſſam iter fecit,vtpote compendioſiſſimum. Vbi,vt Cumani narrant,flagitãte ſocero,epigrãma hoc ſcripſit Midæ Phrygum regi Gordij filio,id quod etiam nunc in Gordij cippo inſcriptum viſitur:

Χαλκῆ παρθένῳ εἰμὶ μίδου ἐπὶ σήματι κεῖμαι,
ὄφρ' ἂν ὕδωρ τε ῥέῃσι, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,
ἠελίου τ' ἀνιόντος λάμπῃσι,λαμπράτι σελήνῃ,
καὶ ποταμοὶ ῥέωσιν,ἀνακλύζῃ τε θάλασσα
ἀντῦθι πηλὸν μίνυσα πολυκλαύτῳ ἐπὶ τύμβῳ
ἐγγελόω παρίουσι, Μίδας ὅτι τῇδε τέθαπται.

Reuerſus autem Cumam, in ſenũ paſſim conuẽticulis carmina ſua quæ fecerat oſten dit, colloquijq; ſuauitate auſcultantes in ſui admirationem facilè protraxit. Intelligẽs igitur Cumanos poëſim ſuam recipere, pergit eoſdem conſuetudine ſua oblectare, ac poſtremò huiuſmodi conditionem proponere, vt ſi publicè eum alere vellẽt, vrbẽ Cumanorum celeberrimam ſe redditurum. Qui præſentes hęc audierant, inſtitutum probabant: addentes ſe quoq; adiuturos, ſi petitionẽ ſuam ad ſenatum referret, vt vo tis ſuis fieret ſatis. Meleſigenes his verbis erectus, collecto ſenatu in Curiã proceſſit: rogatoq; eo cuius id muneris erat, vt in ſenatum duceretur: ille nihil recuſans, vbi op portunum videbatur, hominem deduxit. Hîc conſiſtens Meleſigenes, eadem verba habuit in ſenatu, quæ paulò antè in conuenticulis de alimentis præſtandis propoſue rat. Vbi dixiſſet, egreſſus pro curia ſedebat. Interim dum ſenatores agitarent, quidnã par eſſet homini reſpondere, viſumq; eſſet tum ei qui deduxerat, tum alijs omnibus quotquot in conuenticulis Mileſigenem audierant, petitionem admittendam: vnus tantum è ſenatoribus refertur Mileſigenis poſtulatis calculo ſuo repugnaſſe, interq;

Homeri nomen.

alia multa, hæc quoq; commemoraſſe: Si ſemel ἀμήρους hoc eſt cæcos, alendos ſuſcipiãt, futurum vt continuò turbam habeant & multam & inutilem. Atq; hîc primùm Homeri nomen Meleſigeni inditum, à cæcitatis videlicet calamitate. Nam Cumani cæ cos ἀμήρους appellant. Iamq; inde qui prius Mileſigenes, nomen obtinuit Homeri. Breuiter hæc ſententia euicit, perq; prætorem fuit approbata, qua contendebatur non alendum Homerum. Hæc cùm illi nunciaretur, vehementer commotus, his verſibus calamitatem ſuam deplorabat:

ὦ μ' ἄλυη δῶκε πατὴρ ἑοῦς κύρμα γενέσθαι
νήπιον ἀλλοίης ἐπὶ γένεσι μητρὸς ἀτάλλων
ἦ ποτ' ἐπύγρωσεν βελέων ἀιγιόχοιο
λαοὶ φρίκωσι μάργων ἐπιβάτορες ἵππων,
ὁπλότιροι μαλεροῖο πυρὸς κρίνοντες ἄρηα,
ἀιολίδα σμύρνην ἀλιγείτονα ποντιάκτων.
ἦ τε δι' ἀγλαὸν ὕσσι ὕδωρ ἱερὸν μέλιτος,
ἔνθεν ἀποῤῥύμεναι κῦμαι Διὸς ἀγλαὸν τέκνον
ἀθελήτην καλέσαι δῖαν χθόνα καὶ πόλιν ἀνδρῶν.
οὐδ' ἀπαναπάσσην ἱερὴν ὅτε φημὶ ἀοιδήν.
ἀφραδίην· τῷ μὲν τε παθὼν τις φράσεται ἄλλῳ
ὕστερον ἠμὲ λίοισιν ἐνὶ λαοῖσιν ἐμίσατο πότμον.
κῆρα δ' ἐγὼ τὴν μοι θεὸς ὤπασε γενομένῳ περ
τλήσομαι ἀκράαντα τὰ φίρων τιτανώδεϊ θυμῷ
οὐδείτι μοι φίλα γοῦν μίνυθ' ἑστραῖς ἐν ἀρηϊφίλοις,
κύμης ὀρμαίνουσι μέγα δέμας θυμὸς ἐπείγει
δῆμον ἐς Ἀλκαθόην ἰέναι ὀλίγον περὶ τα.

Cuma abiens ad Phoceam contendit, imprecans interim Cumanis neminem vnquã fore clarum poetã, qui tam ſtupidos celebraret. In Phocea autem eodẽ modo ſibi victum parauit, in conuenticulis videlicet paſſim carmina ſua oſtentans. Erat autem eo

Theſtoridis.

tempore in Phocea Theſtorides quidam, qui pueros illic literas docebat, homo fidei parum probatæ. hic ſubodorata poëſi, huiuſmodi verbis Homerũ adoriebatur: Paratum ſe inquiens & miniſtrare ei, & victum ſuppeditare, ſi carmina quæ meditatus eſſet, deſcribere pateretur, & alia ſubinde faciens, ad ſe deferret. Homerus iam miniſte-

Ilias minor Homeri.

rij alicuius, atq; adeo neceſſariorum indigens, recipiendam hanc conditionem putauit. commoratusq; apud Theſtoridem, minorem illam fecit Iliadem, cuius initiũ eſt:

Ἴλιον ἀείδω, καὶ Δαρδανίην ὑψίπυλον,
ἣν πέρι πολλὰ πάθον Δαναοὶ θεράποντες Ἄρηος.

Phocaidem quoq; quam vocant, Phocenſes apud ſe conditam ab Homero aſſerunt. Iam verò Theſtorides, vbi Phocaidem atq; alia pleraque ab Homero communicata deſcripſiſſet, conſtituit è Phocea diſcedere, Homeriq; poëſim pro ſua venditare. Vnde factum vt cùm Homeri non perinde curam haberet, ille ad Theſtoridem huiuſmodi ſit vſus diſticho:

Θεστορίδης θνητοῖσι ἀνωίστων ποιέων πέρ
ὑλλὶν ἀφρασέστερον πίλιτας νέον ἀνθρώπευεν.

Atqui

Atqui Theſtorides relicta Phocea, in Chium conceſſit, vbi erecto ludo, carmina illa pro ſuis euulgans, egregiam ſimul & laudem ſibi parauit, & fructum haudquaquam vulgarem. Porrò Homerus ſuo eodemq; more viuere pergebat apud Phocēſes, nimirum è poëſi victum vbiq; habens. Tempore deinde non ita multo pòſt, viri aliquot è Chio eruditi, audientes eadem carmina quæ iā ſæpius in Chio à Theſtoride pro ſuis recitari audierant, indicabant in Chio hæc ipſa à quodam ludi magiſtro pro ſuis cum magno fructu oſtentari. Homerus intelligens continuò Theſtoridem eſſe, magno ſtudio properabat in Chium trāſmittere. Et cū portū adijſſet, neq; offendiſſet nauē qua traijceret, eſſent autem qui pro lignis deuehendis in Erythręam ſoluere pararent, bel lè conuenire videbatur, ſi per Erythręā iter faceret. Accedēs igit̄ nautas, flagitauit vt comitem ſe nauigationis reciperent, multis blādisq; vſus verbis, quibus quod poſceret perſuaderet. Nautæ admittentes hominis preces, iuſſerunt nauem eū conſcendere. Quo impetrato, Homerus confidens in naui, his verſibus nautis bene precatur:

κλῦθι ποσειδάων μεγαλοσθενὶς ἐννοσίγαιε.
εὐρυχόρε μελίων, ἠδὲ ξανθῇ ἱλιπλῶν.
λίσσομαι ὄφρα κε δὴ ἀπήμονα νόσφιν ἰδέσθαι
ναύτῃσιν, οἳ νῆας πομποὶ ἐπὶ ἀρχὸν ἔασι.
λίσσομαι ἐς ὑπάρξαν ὑφικρήμνοιο μίμαντος,
αἰδοῖον μ' ἐλθόντα βροτῷ θεῖον γε κυρῆσαι
φῶτά τε τισαίμην ὅς μοι νόον ὑπερφιάσσας
ὠλίσσατο ζῶντα ξεῖνον, ξεινίην τε τρεπείην.

Vbi verò ſecundo vento Erythræam appuliſſent, Homerus in naui id temporis ſtabu labatur. Poſtero die nautas rogauit, vt aliquem præberent, qui ad vrbem eum perduceret. Illi obſecuti, ducem itineris vnum è ſuis permiſerunt. Cumq; iam pergendo ad Erythræam appropinquaſſet, deprehendiſſetq; vrbē aſperam atq; montoſam, in hęc prorupit carmina: Erythręa.

πότνια γῆ πάνδωρε, δότειρα μελίφρονος ὅλβου,
ὡς ἄρα δὴ τοῖς μὲν φωτῶν εὔοχθος ἐτύχθης.
τοῖσι δὲ λίσβωλος ἐπὶ τρηχεῖ' ὄρεσι ἰχθοειδέσσι.

Ingreſſus deinde Erythræorum vrbem, percontatur de naui. Et cū fortè quidam occurriſſet ſalutaturus, qui eum in Phocea vidiſſet, ab hoc contendit, vt ſecum diſpiceret, ſicubi nauis appareret, qua in Chium tranſmitteret. Atq; vbi in portu naualibus q̄ nullum reperiretur traiectitium nauigium, Ille Homerum ad eum locum ducit, vbi piſcatorię nauiculę ſtationem habebant. Et fortè fortuna incidit in quoſdam, qui in Chium erant traiecturi. Hos adiens precatur, vt Homerum tranſportarent. Verū illi nullis precibus permoti, non recepto Homero ſoluerunt. Homerus autem hęc ce cinit carmina:

ναῦται ποντοπόροι συνιέρῃ ὠκαλίγκιοι ἄτῃ,
πῶϊ χάσιν ἀιθύσσι βίον λύσοντες ἔχοντες,
δείδεσθε ξεινόν λισσὸν βάντ' ὑψιμέλοντος.
ἀμφὶ γὰρ μίτοπις ξεινὸς λισσὸς ἅλιτης.

At verò in altum iam prouectis contigit, vt aduerſo vento rapti, eōdem vnde ſoluerant recurrerent, vbi etiamdum Homerum in littoris crepidine cōſidentem offendere runt. Qui cognito nauis recurſu, hunc in modum eos alloquitur: Vos, ô peregrini, vētus inuaſit aduerſus. Verùm nunc adhuc me accipite, & ſecundo vento nauigabitis. Piſcatores autem pœnitentia ducti, quòd prius hominem non receperant, compellato eodem, iubent conſcendere (ſi velit) nauem. Recepto Homero rurſus vela faciunt. Cumq; exacto itinere litto appuliſſent, piſcatores ad ſua quiſq; opera digreſſi, Homerum in littore ea nocte relinquunt. Vbi diluxit, itineri ſe accingēs oberransq;, ad cū locum peruenit, qui appellatur Pinus: illicq; quieſcenti noctu pini fructus incidit. Pinus locus.

Cebrenia. Eo enim tempore Cumani Cebrenia ad Idam montem ædificare parabant, vbi ferrum tum effodiebatur. Cæterùm illinc abiens Homerus, vocem caprarum, quæ ibidem fortè pascebantur, secutus, in canes incidit pastorales: qui cũ ferocius eum adorirentur, vociferabatur. Quod audiens Glaucus, id em̃ erat caprario nomen, accurrit festinanter, compellatosq; canes ab Homero excussit. Atq; vbi diu multumque admiratus fuisset, quod nimirum cæcus existens eò locorum peruenerit, tandem accedens rogabat quisnam esset, & cuius rei indigens, quibusq; modis ad inhabitata illa vastaq; loca diuerterit. Homerus omnem suam calamitatem commemorans, ad commiserationem Glaucum pertraxit. Siquidem homo erat (vt apparet) cordatus. Excipiens igitur Homerum ad suum deduxit tugurium, incensoq; igne cœnã instruxit: qua apposita iussit cœnare secum hospitem. At verò cũ canes à cibo abstinentes nõ cessarẽt suo more cœnitantẽ adlatrare, Homerus Glaucũ his versibus alloquit:

γλαῦκε πίτνων ἐπιὼν τόδ' ἔπος τὸ ὠὴ φρέσι θέσθω.
πρῶτον μὲν κυσὶ λεῖπτον ἐπ' ἀυλείῃσι θύρῃσι
λύσαι, ὡς γὰρ ἄμφοτ', ἢ γὰρ ἢ, πρῶτον ἀκούει,
ἀνδρὸς ἐπιρχομένου, ἠ, ἐς ζείνια θηρὸς ἰόντος.

Hęc audiens Glaucus, lętatus est admonitione illa, habuitq; in magna hominem admiratione. Post cœnam mutuis colloquijs oblectabantur. Nam Homerus vbi errores suos vrbesq; quas adijsset, enarrasset, Glaucus hæc audiens præ admiratione stupebat. Eratq; iam tum cubãdi tempus, & quieti se dederunt. Postero die Glaucus cogitauit ad herum suum proficisci, animo hæc de Homero indicandi. Proinde cõmissis socio capris pascendis. Homerum intra tecta reliquit, promittens se quàm festinãtissimè iturum. Degressus ad Bolissum (id erat vicino huic loco nomen) heroq; suo adito, narrauit de Homero, quemadmodum res habebat, quod nimirum pro miraculo hominis aduentum duceret, demum rogat quid facere conueniat. Herus parum delectatus hoc nuncio, cœpit cum Glauco expostulare, qui quoslibet citra delectũ errones mutilosq; reciperet aleretq;: tamen præcepit vt hospitem ad se perduceret. Glaucus verò ad Homerum reuersus ea narrauit, iussitq; sequi se in vrbem: fore em̃ hæc ei ad felicem fortunę successum. Quibus non grauatim assentiens Homerus caprarium sequitur, Hîc Chius Glauci herus, vbi in colloquium cũ Homero venisset, reperissetq; hominem esse cordatum, multaque rerũ peritia instructũ, cœpit suadere ei vt apud se commoraretur, liberorumque quos habebat adolescentes formandorũ curam susciperet. Ille accepta conditione, pueros sibi concreditos erudiuit. Interim Cercopas, Batrachomyomachiam, Epicichlidas, & alia omnia quæcunq; iuuenilia ludicraque huius poëtæ extant, apud Chium illũ condidit in Bolisso. Hincque cœpit per vrbem inclarescere. Iam verò Thestorides vt primũ intellexit Homerum adesse, nauigãs è Chio fugam capessit. Deinde progressu temporis Homerus impetrata ab hero Chij visendi copia, vrbem adijt, ludumque illic instituit, & pueros carmina docebat. Id cũ magna felicitate Chijs facere videretur, multos sibi admiratores concilia uit. Hinc igitur victum parans tolerabilem, vxorem duxit, è qua duas suscepit filias: quarum vna decessit innupta, alteram viro Chio elocauit. Enimuero hîc poëtæ manũ admolitus, gratiam habuit benemerentibus. Et primũ quidem Mentori Ithacẽsi in Odyssea, vt qui laborantem ex oculis sustinuerit in Ithaca: cuius beneficij gratia eundem ampliter poëtæ suæ infertiens, Vlyssis fingit socium, cuius fidei Vlysses Troiam nauigans, domum familiamq; concrediderit, tanquã Ithacẽsium præstantissimo atq; ęquissimo. Alijs etiã plerisque locis eundem laudibus vehit. Siquidem Mineruã quoties cum aliquo humana specie congredi fingit, Mentori identidem tradit assimulatam deam. Ad hęc Phemio præceptori, simul & eruditionis & nutricationis gratiam in Odyssea retulit in hæc verba:

Bolissus.

Homerus apud Chiũ

Cercopes. Batrachomyomac. Epicichlides.

Homeri vxor & filiæ.

Mentor.

Phemius.

Odyss. 1. κύρυξ δ' ὠκυχίροιν χίθαριν περιπεπλήγει φίλῃ
φαμίῳ, ὅς τι πολλὸν ἰκαίνετο πάντας ἀείδων.

Et rursum:

ἤτοι ὁ φορμίζων ἀπεβήσετο καλὸν ἀείδων.

Memi-

Meminit & nauicularij, in cuius comitatu vltro citroque nauigans, vrbes locaq; plurima colluſtrauit. Huic nomen erat Mentæ. cuius commeminit his verſibus: Mentes.

μάντυς ἐγχιάλοιο δαίφρονος υἱὸς ἑταίρου
ἔβης, ἀτὰρ ταφίοισι φιλοπρήμοσιν ἀνάσσω. Ibidem.

Habuit etiam Tychio coriario gratiam, nimirum qui venientem ad ſutrinam apud Nouum murum hoſpitio exceperit. Hunc Iliadi inſerſit his verſibus: Tychius.

αἶψα δ' ἐγγύθεν ἦλθε φέρων σάκος ὄφρ' ὑπὸ πύργου,
χάλκειον, τὸ ῥα Τύχιος, ὃς ἐτεύχετο κάλλιστα,
σάντοτόμων ἔχ' ἄριστος ὕλην τε σάκεά τε ποιῆσαι. Iliad. 7.

A poëſi verò hac inclareſcens Homerus, non per Ioniam ſolùm celebrabatur, ſed in ipſam vſque Græciam multus de eodem ſermo perferebatur. Et cùm iam eruditionis exiſtimatione augeſcentem multi viſerent, inciderunt fortè qui ſuaderent vt in Græciam ſe transferret. Quod conſilium admittens impensè cupiebat adornato itinere illuc demigrare. Commodumque intelligens Argos multis egregijsq; elogijs celebratum, Athenas non item, proinde hanc poëſi ſuæ effingens, in maiori Iliade, nempe nauium catalogo, Erechtheum his verſibus magnificè laudibus vehit: Argos. Athenæ ab Homero celebratæ. Iliados. 2.

Ἄνδρα δ' ἐρεχθῆος μεγαλήτορος, ὃν ποτ' Ἀθήνη
θρέψε, διὸς θυγάτηρ, τέκε δὲ ζείδωρος ἄρουρα.

Mneſthea etiam prætorem Athenienſium, tradit in exercitu tã pedeſtri quàm equeſtri ordinando peritiſſimum, idque his carminibus: Mneſthe⁹. Ibidem.

τοῖσι δ' ἅμ' ἀγχιμόλοιο πιτυοέσσης μητιόωνι
τῶν δ' ἵππων τίς ὁμοῖος ἐπιχθονίοις γένετ' ἀνήρ
οὐδὲ μὲν οἷος ἔπεσσι τις, ὃς ἀνέρας ἀσπιδιώτας.

Aiacem verò Telamonium ipſoq; Salaminios, Athenienſibus in nauium nomenclatura adnumerauit, ſic ſcribens: Salamin. Aiax. Iliad. 2.

αἶψα δ' ἐκ σαλαμῖνος ἄγεν δυοκαίδεκα νῆας.
στῆσε δ' ἄγων ὅθ' ἀθηναίων ἵσταντο φάλαγγες.

Poſtremò in Odyſſea Mineruam, poſtquam cum Vlyſſe in colloquium venerit, ad Athenienſium vrbem quam præcipuè colebat, conceſſiſſe fingit: Odyſſeæ. 7

ἷκετο δ' ἐς μαραθῶνα, καὶ εὐρυχόρους ἀθήνας,
ἦλθε δ' ἐρεχθῆος πύλας ἐς δῆμον.

Hæc vbi hunc in modum meditatus cõpoſuiſſet, animo in Græciã traijciendi, cõmodũ profectionem capeſſens, Samum appulit, contigitq; fortè vt eodem tempore Samij Apaturia feſtũ agerẽt. Hîc Samius quidã agnito Homero, vtpote quẽ iã antè in Chio vidiſſet, coëpulones ſuos aggreſſus, indicauit tanti hoîs aduentum. Illi audita multa hominis prædicatione, iubebãt adduci eũ. Cõueniens igit Homerũ Samius, quandoquidẽ, inquit, hoſpes Apaturiorũ feſtũ agit ciuitas, inuitant te cõtribules ad idem feſtũ cõcelebrandũ. Homerus affuturũ ſe dicit, & comitatur inuitantẽ. Porrò cùm iam illuc quò vocatus erat pergeret, in mulieres impegit, q̃ in triuio Curotropho ſacra facerent. Sacrificã ex occurſantis aſpectu indignata, exclamat: Vir, inquiẽs, faceſſas à ſacris. Homerus dictum illud in aîo voluens, rogabat quiſnam eſſet qui loqueretur, & cui deo ſacrificaret. Dux eius indicauit mulierem eſſe, quæ Curotropho ſacrificaret. Quod audiens Homerus, huiuſmodi carmina illius ſacris accinebat: Apaturia. Curotrophos.

κλῦθί μοι ἐυχομένῳ κουροτρόφε, δῖα γυναικῶν
τὴν δὲ νέων μὲν, ἀνάσσεσθαι φιλότητα, ἐυτὰν.
ἔλθ' ἱππιοχείοιο πολιουχέταιρα γέροντος
ἣν ὄρη μὲν ἀκαμβάλιτοι, θυμὸς δὲ μενοινᾷ.

Vbi verò ad ſodalium collegium acceſſiſſet Homerus, iamq; in limine ædium conſiſteret in quibus epulum inſtructum erat: aliqui narrant iam tum ardente igne poëtã ceciniſſe: alij poſtea accenſum quàm carmina iſta canere inciperet: Pheatria.

tioneq; ab accumbẽtibus habitus, ibidemq; ea nocte cubile ſibi parauit. Poſtero die conſpicati eum figuli, qui ad viam in figlina lateruncules tegulasq; coquebant, cùm intellexiſſent hominem eſſe eruditum, compellatum iuſſerunt canere, pollicentes cùm tegulas, tum alia qualia eacunq; eſſent, quæ haberent, ſe illi daturos. Homerus hęc illis cecinit carmina, quæ vocantur Caminus, id eſt, fornax.

Caminus Homeri.

ἐι μὲν δώσετε μισθὸν ἀοιδῷ ὦ κεραμῆες,
λιῦρὰ ἀγ' ἀθανάτων, ἠ, ὑπείροχα χεῖρα καμόντε.
ὔμμι δὲ μελανθήσει κότυλοι, ἠ, πάντα μάλ' ἱρά
φρίχθωναί τε καλῶς, ἠ, τιμῆς ὧνον ἀρίσθαι.
πολλὰ μὲν ἐν ἀγορῇ πωλεύμενα, πολλὰ δ' ἀγυιαῖς
πολλὰ δὲ κιρδῆναι, ἡμῖν δὲ λὴ ὧδε σφι τοῦσαι.
ἢν δ' ἐπ' ἀνειδείην τριφθείητε μύδλῃ ἄρηθε,
συγκαλέω δ' ἅπαντα καμόντ' ἀκλητῆρας
σύντριβ' ὁμῶς μάχαρόν τι, ἠ, ἄσχετον, ἠλίγ' ἄβαστον
ὠμόδαμον θ' ὃς τῷ δ' τίχνῃ πολλὰ κακὰ πορίζῃ.
πεῖθε πυρίθεσαν ἠ, λώματα, σὺν δὲ κάμινῳ.
πᾶσα κυκηθείη κεραμήιος μία κωκυσάντων,
ὡς γνάθῳ ἱππείῃ βρύκῃ, βρύκοι δὲ κάμινῳ.
πάντ' ἐντοσθ' αὐτῆς κεραμήια λειπὲ πρίασα.
λιῦρε ἠ, ἠλίβατε θυγάτηρ πολυφάρμακε κίρκη,
ἔγρια φάρμακα βάλλε, κάκη δ' ἀντὸς τε ἠ, ἔργα.
λιῦρε δὲ ἠ, χείρων ἀγίτω πολίας κινταύρους,
ὅσθ' ἡρακλείης χεῖρας φύγον, ὅτ' ἀπέλοντο,
τύπτοιντ' ἄλλι ἔργα κακῶς, τύπτοι δὲ κάμινος·
ἀντοὶ δ' ὁιμώξοντας ὁρώατο ἔργα πονηρά.
γυθήσω δ' ὀρέων ἀντῆ κακοδαίμονα τίχνην.
ὀδ' ἐχ' ὑπερφύλοι περὶ ταῦτα πᾶς τὸ πρόσωπον
φλιχθείη, ὡς πάντες ἐπίσαιντ' ἄϊσιμα ἔἰδῆν.

Ereſione Homeri.

At verò in Samo hybernãs calendarum feſto, potentiorum ædes oſtiatim adiens, ſtrẽnam accipiebat. Canebat autem ea carmina, quæ Ereſione, hoc eſt, ramalia, vocãtur: ducente eum, comitanteq; vndecunq; frequenti puerorum indigenarum choro:

λῶμα προσιτρακτέμισθ' ἀνδρὸς μίγα λυταμένοιο,
ὃς μίγα μὲν λύναται, μίγα δὲ βριμᾷ ἔμβιος αἰεί.
ἀντὰρ ἀνακλίνεσθε θύραι, πλῆτος γὰρ ἔοικεν
πολλὸς, σὺν πλούτῳ δὲ ἠ, ἐυφροσύνη τεθαλυῖα
ἔρχεται ἀγαθὴ, ὅσα δ' ἄγγεα μισὰ μὲν ἔστω.
κυρβαίη δ' αἰεὶ κατὰ καρδίπτω ἔρπει μέλα.
τῷ παῖδες δὲ γυνὴ κατὰ δίφρεα βάσετε θυμῷ.
ὑμέων δ' ἄξουσι κρατεραὶ πόλιες ἐς τόδε λῶμα
ἀντὴ δ' ὑφαίνοι ἐς ὃν ἐπ' ἠλακάτῃ βιβᾶσα
νεῦμαί σοι νεῦμαι ἐναλύσιος, ὥστε χαλάσσαι
ἔσκε ἐν προθύροισι, ἠ, ἐς μὲν τοι λώσεσθε ἐοῦσ' ἠδὲ μὴ
οὐχ ἑσόμεθ', ἢ γὰρ συνοπίσσοντε ἐοῦσ' ἠλθομεν.

Atq; hæc carmina poſtea in Samo diu à pueris decantabantur, quoties ad Apollinis feſtum collecti conueniebãt. Ineunte deinde vere, moliebaẽ Homerus è Samo Athenas proficiſci: ſubuectusq; vnà cum popularibus quibuſdam, ad Ium appulit, vbi ſtationem non ad vrbem, ſed in littore habebant. Hìc contigit Homerum grauiter ęgrotare. Egreſſus igitur è naui in crepidine littoris iacebat ægrotus. Atq; vbi diutius illic ob nauigandi difficultatem in portu remorarentur, ſubinde pleriq; ex vrbe Homero vacabant, eumq; audientes reuerenter obſeruabãt. Iam verò nautis cæterisq; aliquot qui ex vrbe conuenerũt, illic apud Homerum conſidentibus, fortè piſcatorum mini ſtri eôdẽ appulerũt: qui è nauicula egreſſi, hæc verba habuerunt: Agite verò peregrini, audite nos, num quid eorũ quæ proponemus explicabitis? Ibi è præſentibus quidam iubebat eos proloqui. Illi, nos inquiunt, quęcunq; cepimus, reliquimus: quę verò non cepimus, nobiſcum portamus. Et cùm nemo id ænigmatis interpretari poſſet, piſcatores explicabant: ſignificantes nimirum ſe, cũ piſcium nihil capere poſſent, deſidẽtes in ſicco pediculos venatos. Et horum quotquot cepiſſent, abieciſſe: quos non inueniſſent, domum retuliſſe. Quę audiens Homerus, hęc dixit carmina:

Piſcatorũ ænigma.

Τοίων γὰρ πατίρων ἢ ἄϊματος ἐκγεγάασι
ὅστις βαθυκλήρων, ὅστ' ἄπιστα μῦλα τυμόντων.

Atqui

Atqui ex ægritudine hac extremum diem clauſit Homerus in Io, nõ autẽ (vt arbitrã tur aliqui) ænigmatis perplexitate enectus, ſed morbo. Extinctus verò in Io Homerus, à comitibus ſuis atq; ciuibus qui ex vrbe in colloquium cũ eodẽ venerant, in littore ibidem honorifice ſepelitur. Cuius ſepulcro multo pòſt tempore Iẽſes, vbi poëſis eius iam publicata ab omnibus celebraretur, huiuſmodi inciderunt elegiacum:

ὠθάδε τὴν ἱερὴν κεφαλὴν κατὰ γαῖα καλύπτει
ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα θεῖον ὅμηρον.

Porrò quod Æolicus fuerit Homerus, & non Ionicus, neq; Doricus, partim è iam dictis perſpicuum eſſe poterit, partim etiam his coniecturis deprehenditur. Siquidem poëtam tantum qui hominum peculiares mores in ſuam poëſim transferre ſtuduerit, par eſt aut laudatiſſimos excogitaſſe, aut patrios cõmemorare. Iam verò carmina eius expendentes, indidem pronunciabitis. Nam cùm ſacrificij ritũ huiuſmodi quendam referat, aũt ipſe eundem tanquam probatiſſimum excogitauit, aut quòd cũ patrijs inſtitutis conueniret. Sic enim inquit: Homerus Aeolicus.

ἀνίρυσαν μὲν πρῶτα, κ, ἔσφαξαν τ', ἔδειραν,
μηρούς τ' ἔξέταμον, κατὰ τε κνίσῃ ἐκάλυψαν,
δίπτυχα ποιήσαντες, ἐπ' αὐτῶν δ' ὠμοθέτησαν.

In his verſibus de ilibus nulla mentio, quibus in ſacrificijs tamẽ vtebantur cęteri, præterquam vnam Æolicam gentẽ, quę ilia non concremabat. Indicat præterea his quoque verſibus, quòd Æolicus exiſtens, ſuæ gentis ritibus vſus ſit:

καὶ δ' ἐπὶ χίζῃσι ὀπέρων, ἐπὶ δ' αἴθοπα οἶνον
λείβον νέοι δὲ παρ' ἄνην ἔχον πυμπώβολα χερσίν.

Æoles enim ſoli inteſtina quinq; verubus defixa torrebant, reliqui Græci tribus. Etenim πίμπρη dicunt Æoles pro πίπτει. Atq; hęc ſanè de genere, vita, interituq; Homeri, à nobis relata ſint. Cæterùm ętatem Homeri ſi quis diligenter rectęq; ratiocinetur, ex hiſce facilè deprehẽdet. Nempe ab expeditione Gręcorum, quam Agamẽnon & Menelaus in Ilium habuerunt, annis centum pòſt atq; triginta Lesbus oppidatim habitari cœpit, cùm antea nullam prorſus haberet vrbem. Poſt Lesbum habitatam annis viginti, Cuma Æolica & Phricotis appellata, condita eſt. Porrò à Cuma duodeviginti in Smyrnam Cumani colonias tranſtulerunt, quo tempore natus fuit Homerus. Ab Homero verò nato anni ſunt ſexcenti vigintiduo ad Xerxis vſq; in Gręciam traiectum, qui videlicet iuncto Helleſponto pontibus cum exercitu ex Aſia in Europam penetrauit. Ex his igitur facile fuerit calculo colligere tempus ei, qui prætorum Athenienſium rationem habuerit. Nam à Troiano bello claruit Homerus annis centum ſexagintaocto. Aeolũ mos

Homeri ætas.

Vitæ Homeri per Herodotum traditæ finis, interprete Conrado Heresbachio.

COLONIÆ,
Excudebat Godefridus Ceruicornus, ære & impensa Materni Cholini,
Anno à natiuitate CHRISTI milleſimo ſexageſimo ſecundo, menſe Auguſt.

